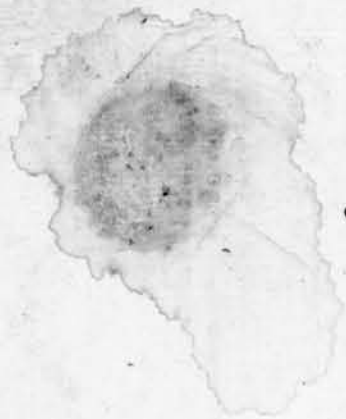


366



21

366

2-12-2-15

~~Num. 32. cas. 2. num. 22.~~



VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

GEDOS USALES

I
00366

LA Vretii Vallengis elagatiaz
copediosæ collectiois i ordinem
alphabeti directæ principium.
a Blatiui i abus nominu p ræ
declinatõis i a exeutium Ca. i.
Asinus na: animus ma cap. i.
Adiutor cap. ii
Abiegnus cap. .iiii
Auunculus. acus. acicula. ca. v
Anniculus amiculum cap. :v
auricula :ædicula cap. v
apicula cap. :v
axilla cap. vi
apiastru : antonia ster : cap :vii
argutulus cap. vii
ærariu: armarium: cap. .viii
armamētariu: atramētaiū. viii
alueariū: accusatorius ca: viii
aleator. auditoriū cap. viii
amatorium: cap. viii
altis: aptilis: aqtilis cap. x
altiloquus cap. xii
argilaceus: ascriptitius: cap: xiii
antiquior: adolescentior: c: xiiii
ante omnes cap. xvii
ante: alius: aliter cap. xviii
animosus & alia in ofus
exeuntia cap. xxiii
actuarius: afinarius cap. xxiii
adhæresco cap. xxiiii
accerfo: arcesso cap. xxv
affore: abfore: affuturi ca: xxviii
accusatiuus gerundii cum ad:
raro cum in cap. xxix
argutus: adultus ca. xxxiii
animans cap. xxxv
age: agite: agendum capi. liii
an aut cap. liiii
autē Ca. lxi. A: ab: abs: ca. lxxvi
adeo lxxxii. Aliqtis per lxxxvi
antehac cap. lxxxviii
ac cum compositis lxxxvi
ædes ædilis cap. cv.
ædificare cap. cv
audiui te ut cæteros cap. cxxii
adiectiuo cū præcedit: substati
ua obseq debent cap. cxxvi
ausculto te: ausculto tibi. cxliii.
alter alius: cap. clx
aliquis cap. clxiiii
audio a: ex: de pte meo ca. clxvi.
animaduerto te cap. clxvii.
animaduerto in te cap. clxviii
accessus: accessio cap. .clxxxiii.
actus: actio cap. clxxxiii.
antiqui cap. clxxxvi.
acta cap. clxxxix
aduocatus cap. clxxxiiii.
ambitus: ambitio cap. cc.
ambitiosus cap. cc.
acini cap. ccix.
actor: auctor cap. ccxiii.
auctoramētū: auctōnari .ccxii
auctio: auctus cap. ccxiii.
abstinentia cap. ccxxii.
argentaria cap. ccxxv.
auis cap. ccxxvi.
accola cap. ccxxxv.
agei capi. ccxxxvi.
amor cap. cclxiii.
affectus: affectio: affecto .cclix
ante lucē: ate tenebras ca. cclxi.
ædilis cap. cclxi.
albani: albenses cap. cclxv.

aqualis: aqualibus ca.	eclxxxiii	adulteriū cap.	ccccxi
anus cap.	cclxxxix	agi. cap.	ccccxvii
ad tempus cap.	cclxxxiiii	apud te. cap.	ccccxxx
appeto cap.	cccv		
aduenio cap.	cccviii	.B.	
adoro cap. cccxvi. affurgo	cccx	b Imus a um. cap.	v
æstimo cap.	cccxxviii	Bimulus la lum ca.	v
adigo cap.	cccxxvi	baculus bacillum ca.	v
audio cap.	cccxxvii	beneficiarius ca.	viii
amare: adamare cap.	cccxxxv	beneficus: benedico cap.	xii
amicus: amica: amator	cccxxxv	betaceus cap. xiii. bene	lxxx
agere gratias cap.	cccxxxix	bacca cap.	ccviii
aler cccliiii. adsum	ccclix	bucca buccæ cap.	ccxxxiii
apparef cap.	ccclxiii	bellum cap.	ccxliiii
assentari. adulari .cap.	ccclxiiii	brachtea cap.	cclv
ad uotum habere. cap.	ccclxviii	bonum: bonitas cap.	ccclxxi
affectari cap.	ccclxxv	beatus cap.	ccxxxv
aduersari: auersari. c. cclxxviii		blandiri cap.	ccccxliiii
alleuo cap.	ccclxxix	bene agi cum aliquo cap.	cccc
asciscere cap.	ccclxxxiiii	barba cap.	ccccxxx
asseuerat cap.	ccclxxxv	.C.	
admoueo: amoueo. c. cccxxxviii		c Eruus: cerua cap.	i
aduerto: auerto. cap. cclxxxiiii		concupinus na cap.	i
aduersus: auersus ca. cclxxxviii		cubatio: cubitio cap.	ii
abhorreo cap.	ccclxxxix	crepatio: crepitio cap.	ii
actum esse cum aliquo. ca. cccc		columnus na num cap.	iii
abdicare ca.	ccccii	corpuseulū: cuniculus cap.	v
ad me spectat cap.	cccciii	cuculus: cicercula cap.	v
ad mortem spectat. cap.	cccciii	coenaculum: crepusculum cap.	v
alūnus: amige: auspiciū. ccccxvii		crpitaculum: curriculum cap.	v
auspicari: auspex ca.	ccccxvii	cubiculū cap.	v
accipe. cap.	ccccxxiii	conuenticulum: cedicula cap.	v
accusare cap.	ccccxxix	cicercula: cultellus: capella ca.	vi
arcei: abigei: abigei ca. ccccxviii		catulester cap.	vii
abigeatus: abactores. c. ccccxviii		calama: calcaniū cibraria	viii
aduerbia i i desinetia .ccccxxvi		carnariū: caprarius: capaius	viii
ager. ca.	cccclvii	classarius: comoditarius. c.	viii
		calcaria: censor: cesorius ca.	viii

coctilis cuneus cap.	x
causidicus cap.	xii
cretaceus: craticius cap.	xiii
cemētitiū: conductitiū ca.	xiii
cōparatiuum cap.	xiiii
cōparatiuum ad unum cap.	xv
cum primis: cū paucis cap.	xvii
cum primū cap.	xix
cōparatiuo magis utimur p ac	
cusatiuum q̄ p noīatiuum	xxi
caprarius cap.	xxiii
cal&: cōticesco cap.	xxiiii
concupisco: cōtremisco ca.	xxiiii
cōfore cap.	xxviii
circūspectus cap.	xxxii
cōsideratus: cautus cap.	xxxii
contentus: cōplacitus cap.	xxxii
confluens: consonans cap.	xxxv
cuias ca. xl. cū prapōitio	xliii
circiter cap.	xliiii
cōparatiua aduerbia & sratia a	
liquādo seruiūt accusatiuo	xlx
cum cap.	lix
certe cap.	lxiiii
cōtinuo lxvii cōmitto ut	lxxv
cū iunctū uerbo p̄cipali	lxxvi
cum uerbū significās pro signi	
ficante accipitur cap.	lxxvii
citro: lxxxv. cuiā .c.	
cōmeatus cap.	cix
corrupto uel mente uel corpore	
nō recte dicitur cap.	cxvii
condicit cap.	cxlii
cōmendo: cedo cap.	cxlvi
coepit eum p̄nitere cap.	cxlvii
cur d̄ futo nō p uerbū futi t̄pis	
auctores iterdū loq̄nt	cxlviii

cōmitto cap.	clvi
colliberti: cōmilitones c.	clxxxii
culpa cap.	clxxxvii
composita a ludo cap.	clxxxviii
commentarii cap.	ccii
coenaculū: coena cap.	cciii
ceruix: collum cap.	ccxvii
comes: comiti comis ca.	ccxix
continentiā cap.	ccxxii
collis: cliuus cap.	ccxxiiii
caupona cap.	ccxxv
capfores: collinistæ cap.	ccxxv
concio cap.	ccxxviii
capus cap.	ccxxxvi
coxa cap.	ccxxxviii
crien cap.	ccxxxix
caritas. ccxliiii. certāen	ccxliiii
copia cap.	ccxlii
cōdictio: conditio c.	ccxlviii
catuli cap.	clii
corpus potius q̄ carnē nīm ui	
uentū dicitur cap.	clliii
consolatio cap.	cllviii
conciuis: conterraneus.	cllxiiii
cōsul: cesor cclxv. cōplura	cllxxi
clarus ca.	cllxxii
celebris:	cllxxvii
corporeus: corporalis ca.	cllxxxix
caēbs: cālibatus cap.	cllxxxvii
capitalis .	cllxxxx
crudus cap.	cllxxxvii
cōplodo cap.	cccvi
cogito cap.	cccviii
coniurare: conspirare cap.	cccix
cordi est cap.	cccxx
cōptum est cap.	cccxxii
certum est cap.	cccxxvi
A.ii	

Specimen

cosulo te: cosulo tibi cccxxvii
 consultor:consultus. cccxxviii
 confido cap. cccxl
 circūsto:circūsto cap. cccxlvi
 conciliare amorē & beniuolen-
 tiam cap. ccclii
 causari cap. ccclxv
 comitari cap. ccclxxv
 consciscere cap. cccxxxiiii
 consternere:costernari. cccxxxix
 conflare cap. cccxxxix
 contrahere aēs alienū. cccxxxix
 comigrare cap. cccxxxix
 conuenit mihi cap. cccxiiii
 conuenit inter nos ca. cccxiiii
 coniectare:coniecturare. ccccvii
 coniecturam facere cap. cccvii
 carpere spem de te cap. ccccxix
 citare cap. ccccxviii
 capei cap. ccccxix
 contendere cap. ccccxix
 cursus ccccxix. Carpe. ccccxix
 candere ca. ccccxvii
 cauillatio ca. ccclxv
 conuicium cap. ccclxviii

.D.

d Ea bus. Diuus ua cap. i
 dominus na:dextra ca. i
 domatio:domitio cap. ii
 domitor:domator ca. ii
 donaria:depositorius ca. viii
 defensorius:depositorius. viii
 deambulatorium cap. viii
 dormitoriū:dumetum cap. viii
 ductilis ca. x
 doctiloquus cap. xii
 dedititius ca. xiii

delitescere ca. xxiiii
 desideratiua uerba in so. xxv
 diffore. xxviii
 do filiam nuptū ca. xxx
 disertus:discritus:desectus xxxii
 dudum ca. lxxi
 diu & cōposita cap. lxxii
 duntaxat ca. lxxix
 donec:dum cap. lxxxvi
 deinceps ca. lxxxvii
 deorsum cap. lxxxv
 domus cap. cxiiii
 dictio sēp ispōdet ātecedēti cxix
 datiuus:& accusatiuus sequun-
 tur casū relatiui ca. ccx
 defende me domine cap. cxxiiii
 do tibi lras:do ad te lras cxxxvii
 dec& cap. cxlii
 dono tibi munus cap. cxliiii
 dono te munere ca. cxliiii
 defectus cap. clxxxvii
 dapes. cciiii. Declamator cclxii
 decus:dedecus ca. clxxxvi
 defatigatus cap. cclxxx
 diurnus:diutinus cclxxxviii
 disco:disco:dedoceo cclxxxix
 desipisco:desipio cap. ccc
 dico:dicto:dictito cap. cccviii
 do fidem cap. cccxiiii
 descendo cap. cccxxxiiii
 diligere cap. cccxxxvi
 declaro cap. cccxxxvi
 defero cap. cccxlii
 dico sententiā cap. cccxvi
 deuēio:dispicio:dispicio cccliiii
 deligere cap. cccviii
 debellare cccx. Deses cccxiii

deducere cap. ccclxxiii
 desciscere cap. ccclxxxiiii
 deturbare:disturbare cccclxxxvii
 displiceo mihi cccclxxxix
 dissoluere aēs alienū. cccclxxxix
 demigrare. cccclxxxix
 deprecor cap. cccclx
 docilis:docibilis cap. cccclxii
 decurio cap. cccclxviii
 depectus cap. cccclxxviii

.E.

e Quaequa bus cap. i
 eabus pro eis cap. i
 exercitarius cap. viii
 euentus cap. ix
 efutio cap. x
 errabundus cap. xvi
 eo cum cōparatiuo cap. xvii
 eo magis cap. xviii
 ego sum maior. xx. annis ca. xxi
 expauesco cap. xxiiii
 effendi cap. xxix
 eo lectū:& similia ca. xxxi
 exoletus cap. xxxii
 en: ecce cap. lii
 etli cap. lviii
 ergo cap. lxxxi
 et cum cōpositis cap. lxxxvi
 apulæ:pulum cap. ccciiii
 esca cap. cccxxxiiii
 elogiū. n cap. cccxlvi
 excubia cap. ccl
 edisco ca. cclxxxix
 excogito cap. ccc
 expeto cap. cccv
 explodo cap. cccvii
 e rep. e regioe:ex tēpore. cccxvii

existimo:excogito cap. cccxviii
 exploratum est cap. cccxxii
 exaudio:exoro ca. cccxxvii
 effingere. cccxli
 exequor munus legatiōis. cccxlii
 eiulare cap. ccccl
 existit:extat cap. ccccli
 eligere cap. cccclviii
 expugnare cap. cccclx
 excusare cap. cccclxv
 edicere cap. cccclxvi
 e sētētia aliquid hīc. cccclxviii
 eripere cap. cccclxxi
 exhibere negociū cap. cccclxxxvi
 exturbare cap. cccclxxxvii
 emigrare cap. cccclxxxviii
 excelsit e uita cap. cccclxxxviii
 exhorreo cap. cccclxxxviii
 exhaeredare ca. cccclxii
 et appellant te hominē sapien-
 tē & existimāt cap. cccclxv
 ex:plum:exēplar cap. cccclxviii
 exēplariū cap. cccclxviii
 exprobrare cap. cccclx

.F.

f Illiuslia abus cap. i
 famulus la abus cap. i
 fricatio:frictio cap. ii
 ficus:ficulnus cap. iii
 frate:culus:fidicula cap. v
 fraterculus cap. vi
 filia:ster:fulua:ster cap. vii
 fultuarium:fructuarium ca. viii
 fideiussorius cap. viii
 fictile uas:& alia nōi quae ex-
 ūt ī tilis uel silis uel xilis cap. x
 flexilis:fissilis:futulis cap. x
 A.iii



fluuiialis piscis cap.	x	figo cap.	ccclxi
fluuiatilis aqua cap.	x	facio sermonem cap.	ccclxxxv
furibundus cap.	xi	fero cap.	ccclxxxviii
fatidicus: fatiloquus cap.	xii	fundus cap.	ccclxvii
ferulaceus cap.	xiii	ferri cap.	ccclxvii
fictitius: foeneratitius cap.	xiii	ferruminatio cap.	ccclxxiii
fortissimus graecorum cap.	xiiii		.G.
facile xx. Fructuarius cap.	xxiii	g Enitus ta cap.	i
fiens: frig& cap.	xxiiii	geniculum cap.	v
fore: fore cap.	xxviii	grandiloquus ca.	xii
fallus: fluxus cap.	xxxvi	gerudio quando utendum sit	xxvii
facio ut: lxxv. Fer cap.	lxxxvii	gerudia xxxix. Genitrix ca.	clxix
filius cap.	clxviii	gestus: gestio ca.	clxxxiii
facio te certiore cap.	clxxxiii	gesta cap.	clxxxx
facio tibi iniuriam ca.	clxxxv	gremium cap.	ccxviii
facies cap.	clxxxviii	genae cccxxiii. Gratus	.ccclxx
fruges cap.	ccv	gradum facere cap.	cccxxiii
frutex cccviii. Fremitus ca.	ccx	gratulari: gratari cap.	cccxl
factor cap.	ccxiii	gemere ca.	cccl
femur: femina ca.	ccxxxviii	gurgitare cap.	cccliii
flagitium ca.	ccxxxviii	gratum facere ca.	cccclxxiii
foenus cap.	ccxl	gratificari ca.	cccclxxxiii
factio ca.	ccxlv	graue ca.	ccccxxiii
frondes: folia cap.	ccxlviii	gemae ca.	cccclxviii
foetus: foetura cap.	cclii		.H.
felix ca.	cclxviii	h Abitaculum cap.	v
festus: festiuus cap.	ccclxxiii	homunculus ca.	vii
frequens cap.	ccclxxvii	homullus cap.	vii
feru: ferox cap.	ccclxxviii	horrearius. Horti cap.	viii
fessus cclxxx. Fatuus cclxxxviii		honorificus ca.	xii
felix cap.	ccclxxxv	herbaceus & similia exeuntia i	
fruur: fungor cap.	cccii	ceus in eus in tius cap.	xiii
foenero: foeneror cap.	cccxxiii	harundinaceus cap.	xiii
ingere cap.	cccxli	hordeaceus: harenaceus cap.	xiiii
fero: sententiam cap.	cccclviii	hoc magis cap.	xviii
fere ca.	cccl	hei heu hee ca.	xlviii
flagito cap.	ccclvi	huc cap.	lxxxv

hortus cap.	cvii	iam: iametiam ca.	lxxxv
ho prudens ne dicat sapientem cxxi		identidem ca.	lxxxvii
hic mihi gloriatur cap.	cliii	intra: infra cap.	lxxxix
homo illitteratus cap.	clxii	itaitaq; ca.	lxxxvii
hic non est cum illo copandus. clxxi		iterum cap.	lxxxviii
histrion ca.	ccxii	illuc cap.	lxxxv
hospes ca.	ccclxiii	inuicem cap.	lxxxvii
hio cap.	cccxxiii	in marmore incisae sunt lae. cxvii	
habeo fide cap.	cccxxiii	in aes incisae sunt lae cap. cxvii	
habere gratias ca.	cccxxxix	in aes ablatiuum postulat cxxxviii	
habeo orationem cap. cclxxxv		in uillam eo uel ad ca. cxxxviii	
homo polliceri: & filia. cclxxxvi		interdico tibi aqua & igni c. cxl	
habes quae sentiam cap. cccxii		iuuat cap.	cxlii
haec habui quae dicerem c. cccxxii		incumbo cap.	cxlv
	.I.	in primis potens cap.	clxx
i Vuencus ca cap.	i	intercedit ca.	clxxii
iuuatio: iutor cap.	ii	ingenuus cap.	clxxx
illignus gna gnu ca.	iiii	ianua ca.	clxxx
institutorius cap.	viii	instituta institutiones c. clxxxvi	
iustus: iuges cap.	ix	iocus cap.	clxxxvii
iuridicus cap.	xii	indulgentia ca.	clxxxix
iunior ca.	xiiii	iugulus ca.	ccxvii
inter cap.	xv	iuuenta: iuuentus cap.	ccxxi
ita cum suplatiuo ca.	xvii	iugum cccxiiii. Indoles.	ccxxvii
in primis: Inter primos ca. xvii		iura cap.	ccxxix
inter paucos cap.	xvii	incola: inquilinus cap.	ccxxxv
inuidiosus: inuidia cap.	xxiii	iucundus cap.	ccclxx
industrius cap.	xxiii	infidus cap.	cccclxxxiii
inchoatiua uerba cap.	xxiiii	infensus: infestus ca.	cccclxxxvii
infinitio modo quando utendum sit. xxvii		in dies: in diem ca.	cccclxxxviii
iururandum cap.	xxix	in horam: in horas. cclxxxviii	
ignotus: inueteratus ca.	xxxvi	inuenio cap.	ccc
inueterasco: iuratus cap.	xxxvii	inhibeo ca.	cccii
iste: ille: istic: istinc cap.	xl	in animo est cap.	cccxx
istuc: istorum: isto cap.	xl	inuertere cap.	cccxxi
inidem ca.	xlvi	in manu: in manibus est. cccxxxii	
igitur cap.	lxxxii	ingredior cap.	cccxxxvii
		A.iiii	

ingredior cap.	cccxxvii	ludibundus. Letabundus ca. xii	
iuriscōsultus ca.	cccxxviii	luctificus cap.	xii
iureconsultus cap.	cccxxviii	latericius cap.	xiii
inuestigo cap.	ccxliii	longe cap.	xviii
inire gratiam cap.	ccclii	longe cum gradibus ca.	xx
interrogare ca.	ccclviii	labasco cap.	xxiiii
iubere: impare: indicere. ccclxvi		ludus magnificentissimus. xxxii	
introcludo. Intercludo. ccclxvii		lic & ca.	lviii
iter facere: iter habere. ccclxvii		littera cap.	ciiii
incedere cap.	ccclxxvii	liberi cap.	cvii
impendo: ipēdeo cap.	ccclxxx	loco patris ca.	clxxvii
immigrare cap.	ccclxxxiiii	libertinus: libertus ca.	clxxxii
in mentē uenire: occurrere ccccx		ludus cap.	clxxxvii
inter agendū cap.	ccccxiiii	libertas ca.	clxxxviii
impono tibi onus ca.	ccccvi	licentia in loquendo. clxxxviii	
intendere cap.	ccccxx	leges cap.	ccccx
inficiator: inficias ca.	ccccxxv	lucus cap.	ccccxxvii
incisim cap.	ccccxxvi	luctus ca.	ccxli
incusare cap.	ccccxxvii	lues cap.	cccliii
innocuus. innoxius ca. ccccxviii		lamina ca.	cclv
instar cap.	ccccxxiiii	latebræ: latibula cap.	ccclx
imputare cap.	ccccclx	lux cap.	ccclxi
incestum cap.	ccccclxi	lassus: laxus: lapsus cap. cclxxx	
instratum cap.	ccccclxii	lubricus cap.	ccclxxxii
in annos cap.	ccccclxxv	lacefso cap.	cccxxii
ignominiola missio. cccclxxvii		liceor cap.	cccxxvi
.L.		lego ca.	cccxxviii
I Vpus pa: libertus ta ca. i		lamentari ca.	cccl
libertinus na cap.	i	labo: labor cap.	ccclvii
lotio: lauatio: lauator cap.	ii	leuo ca.	ccclxxix
ludicra ca.	iii	latus cap.	ccccxxviii
lucubratiuncula: lēticula cap. v		libri cap.	ccclix
libellus: libella ca.	vi	liberi lapilli ca.	ccccclxxi
luciasfer ca.	vii	lapilli ca.	ccccclxxix
lectisternia ca.	viii	.M.	
lintearius: legatarius.	ix	m Vlula cap.	i
lictor: lictorius cap.	xi	munusculum cap.	v

mendaciūculūm ca.	v	me occupato nullū tēpus sepo-	
musculus: mentula cap.	v	nere poteram cap.	clxv
matricula: magistellus ca.	vi	mater cap.	clix
misellus: maxilla cap.	vi	male iudico: male cogito clxxvii	
mentastrum cap.	vii	mēoria teneo cap.	clxxx
munerarius cap.	viii	memoriter pronuncio ca. clxxx	
moribundus cap.	xi	murus: mœnia cap.	clxxxix
magnificus & alia ī cus exeun-		messis cap.	ccvi
tia quomō cōpatiuū superlati-		malleolus ca.	ccvi
uūq; faciant cap.	xii	minus ccxii. Mensarii ca. ccxxv	
munificus: mirificus cap.	xii	ministeriū: mysteriū cap. ccxxxii	
maleficus: morbificus ca.	xii	mala: maxilla cap.	ccxxxiii
maledico: magniloquus cap. xii		munimēta: monumenta. ccclvi	
maluaceus ca.	xii	marinus: maritiū cap. cclxxvi	
minus: magis: maxie ca.	xiiii	moratus: morigeratus. cclxxvii	
multū ante: multo ante c. xviii		meretrices cap.	ccclxxxii
multo præstat ca.	xviii	meritorii pueri cap.	ccclxxxii
multo: magis cap.	xx	mollis hō cap.	ccclxxxvi
maxie: minus cap.	xx	molle opus cap.	ccclxxxvi
mīme: mīmū cap.	xx	mutuo: mutuor cap.	cccxxiii
morosus cap.	xxiii	mandat cap.	ccclxvi
maceror cap.	xxiii	moror te: maneo te c. cccclxxxii	
macelco ca.	xxiii	migro: decedo differunt a disce-	
madefio: madescit: macer & xxiii		do: & recedo ca. cccclxxxiii	
meditativa uerba in no c. xxvi		mereor & eius compo-	
meditatio armoz ca.	xxvi	sita cap.	ccclxxxvii
miserabilis uisu: & filia ca. xxxi		moī maiorz cōparatū ē cccclxiii	
mei xxxviii. Me me ca.	xxxix	mulier cap.	ccccliiii
me cū infinitio & accusatiuo li-		munus cap.	cccclv
male cap.	lxxx	maiores cap.	ccccclxxi
mutue cap.	lxxxv. i	.N.	
minoris cap.	lxxxix	n Atus ta bus cap.	i
mea cap.	c	nouacula ca.	v
magni cap.	ci	nihil inhumanus & filia c. xxi	
mille: milia cap.	cii	nostras cap.	xi
magna auctoritate es uir c. cxvi		ne cap.	liiii
memini cap.	clix	nedum non solum cap.	lvi

nisi cap.	lvi	oriens:occidens ca.	xxxv
nempe:nimisi ca.	liiii	o prolata:uel omiffa cap.	l
nudiustertius:& similia cap.	lxx	olim ca.	lxxii
nuper cap.	lxx	odor cap.	cviii
non quia:non quod cap.	lxxiiii	oportet legere libros cap.	cl
nunc cap.	lxxxix	oriundus:ortus cap.	clviii
nam:nanq:nanq ca.	lxxxiiii	obferuatio:obferuantia.clxxxiiii	
numeralia cap.	cv	ordo cap.	clxxxv
numeri ca.	ciii	oppidū ca.	ccii
negatio prin& ad elegatiā.cxxx		officiū cap.	ccxi
non oportuit factū cap.	cl	orphanus cap.	ccxiiii
natus cap.	clxvii	officina cap.	ccxxv
nihil ad tuū equitatū.	clxxix	opus:opera cap.	cclvii
natalia:natalis:natales.	clxxxii	orator ca.	cclxii
nūmularii cap.	ccxxv	orbis ca.	ccclxxxvii
nēora cap.	ccxxxvii	offendo cap.	ccc
nactus sū ca.	ccc	o beo legationē cap.	cccxlvi
nutrire:nutare cap.	ccclxxxii	obruo ca.	cccliii
non placeo mihi cap.	ccclxxxx	occupare cap.	ccclv
non me fallit ca.	ccccviii	ostendere spem cap.	ccclxx
non me praterit cap.	ccccviii	obuio tibi:obuius tibi fio.ccccv	
nuncius ca.	ccccxxxi	obles ca.	ccccxlviii
numen cap.	ccccxliii	opprobriū cap.	ccccx
necatus:nectus cap.	ccccxliii		.P.
ne cap.	ccccxlv	p Riugnus gna cap.	i
noxæ dedere cap.	ccccli	patronus patrona ca.	i
noualis ca.	cccclviii	pedissequus pedissequa ca.	i
	.O.	præstatio:potio cap.	ii
o Leaster cap.	vii	potatio:potator cap.	ii
olitor:olitorius cap.	viii	populū populna populnū.	iiii
ocius ca.	xv	pisciculus:& huiusmodi nomia	
omnis cum positio: aliquando		diminutiua cap.	v
cum suplatiuo cap.	xvi	passerculus:pluſculū ca.	v
odiosus:odiū ca.	xxiii	pediculus:pedunculus cap.	v
obdormisco ca.	xxiiii	puluisculū cap.	v
oraturum esse ca.	xxx	paterculus:& huiusmodi ueniē	
oraturū ire:& similia cap.	xxx	tia a nominibus tertiæ declati	

onis exeuntibus in er. cap.	vi	profluens cap	xxxv
pauperculus puelus cap.	vi	pticipiū futi trāfit ī noēn	xxxvi
puella:paſtillus cap.	vi	pridie:poſtridie ca.	xlvii
pinaster:parafitaster cap.	vii	porro lxi. pfecto cap.	lxiiii
philosophaſter:paulaſter c.	vii	ptinus cap.	lxvii
patriciolus:pullaſtra cap.	vii	pariter ca.	lxix
penarium:pomarium ca.	viii	pridie:poſtridie ca.	lxx
pomerium:pomeridianū	viii	pridem:& compoſita ca.	lxxi
plantarius:pampinariū ca.	viii	paulisper ca.	lxxxvi
propriarius:peritorius ca.	viii	paſper cap.	lxxxvi
prætor:prætorius cap.	viii	perinde:proinde cap.	lxxxviii
portoriū:portitor cap.	viii	peius:peſſime ca.	lxxxx
permiſſus cap.	ix	poſthac ca.	lxxxxiiii
penſilis:plicatilis cap.	x	pluris cap.	lxxxxix
prædabundus:populabūdus.	xi	parui cap.	ci
pacificus:pedifequus cap.	xii	pugillares cap.	cvii
pauimētitiuſ.Pigneratitiuſ	xiii	pondo ca.	cxii
paupior cap.	xiii	potior:& genitiuum & ablati	
prior:primus ca.	xv	uum habere poteſt ca.	cxxxv
pious:primus cap.	xvi	pluit ca.	cxlv
præter cæteros cap.	xvii	ppoſitiones:rationeſque	
poſt:paulum poſt ca.	xviii	iterdum miſcentur ca.	cli
paulo poſt ca.	xviii	pater:parēs ca.	clxix
per cum gradibus cap.	xix	potus:potio c.	clxxxv
pānoſus ca.	xxiii	phama ca.	clxxxviii
pateſio:pingueo ca.	xxiiii	paries cap.	clxxxix
pticipia iuncta infinitis uel		porta ca.	clxxxix
gerundiis cap.	xxvii	præcepta præceptiones.	clxxxii
pfore ca.	xxviii	patronus ca.	cxxxxiiii
participiū præteriti temporis ſi		pupillus c.	ccxiiii
gnificans actionem ca.	xxxii	penu cap.	ccxvi
pticipium præſentis ſignificans		pompa ca.	ccxx
paſſionē cap.	xxxii	pecus diſca.	ccxx ii
pfuſus cap.	xxxii	pecus riſ ca.	ccxxiiii
pticipium præſentis cap.	xxxiii	pmontorium cap.	ccxxiiii
pticipia in ſubſtatiuū tranſeun		paraſitus ca.	ccxxxii
tia cap.	xxxv	paſtio:paſtus:pabulū	ccxxxiiii



pascor: pasco ca.	ccxxxiiii	peruenio cap.	cccliii
penuria ca.	ccxliii	peto: posco: postulo.	ccclvi
præliū: pugna cap.	ccxliiii	percontari cap.	ccclix
pulli celi. pestis ca.	ccliiii	præparare ca.	ccclxi
pegrinus cap.	cclxiii	præesse: præsidei: præses	ccclxiii
pratorius cap.	ccxv	precipe cap.	ccclxvi
prætor cap.	ccxv	pponere: præmium ca.	ccclxx
primipilus cap.	ccxv	pacificatum esse cap.	ccclxxi
priscus: pristinus cap.	ccxvii	pacatum eē. Placatum eē	ccclxxi
prosper cap.	ccxviii	parē esse: paria facere c.	ccclxxii
plura cap.	ccclxxi	præripere cap.	ccclxxx
præclarus cap.	ccclxxii	precarī cap.	ccclxxxiii
psidus cap.	ccclxxxiiii	passim cap.	ccclxxxv
pteruus cap.	ccclxxxvi	psona ca.	ccclci
pcax: petulans.	ccclxxxvi	peculium cap.	ccclvi
præcox cap.	ccclxxxviii	possessio: prædiū c.	ccclvii
præfens ca.	ccclxxxiiii	pbrum c.	ccclx
phibeo cap.	ccclii	pulsatio cap.	ccclxiii
puoco cap.	ccclxii	pellex: pallax cap.	ccclxiiii
præ se fert cap.	ccclxv	præuicator ca.	ccclxiiii
polliceor cap.	ccclxvi	portari cap.	ccclxvii
plego: pscribo cap.	ccclxviii	penes te ca.	ccclxx
p præpositio cap.	ccclxix	patres: posteriores ca.	ccclxx
piurus: psidus cap.	ccclxix		
ptinax: pditus cap.	ccclxix		
pfuga: pcitus ca.	ccclxix		
puerlus: plucidū.	ccclxix		
pspicuū: pelluc& cap.	ccclxix		
pel lucens: pfluere cap.	ccclxix		
ppluere: præpotens.	ccclxix		
præfulgens: præcox.	ccclxix		
præcido: præmior.	ccclxxi		
pssequor: pssequor cap.	ccclxxx		
puo: ptior cap.	ccclxxxi		
præditus cap.	ccclxxxiii		
puetigo cccxliii. psto sū	ccclxix		
ptorare: plangere cap.	cccl		

q Vadrimus ma mū cap. v
quadrimulus cap. v
quæstor cap. viii
quæstorius cap. viii
quo minus: quo secius. xiiii
quis suplatiuo datur cap. xv
quisque cum suplatiuo cap. xvi
quartus: quintus: quotus. xvi
quo cū comparatiuo. cap. xvii
quam cap. xviii
quam cum gradibus cap. xix
quod lvii
quanq̄: quanuis cap. lviii

quidem cap. lx
quippe cap. lxxiii
quod ca. lxxiiii
q d̄ iūctū uerbo principali lxxvi
quandoqdem cap. lxxx
quando: quatenus lxxx
quare: quamobrem cap. lxxxi
qua ppter lxxxi
quin: quinetiam lxxxiii
quod autē: quod uero lxxxiiii
quæ cū compositis cap. lxxxvi
quanti cum cōpōitis lxxxviii
questus cxi
quisquis: quicūq; cap. cxv
quicquid: quodcūq; cap. cxv
quid est aīal nisi corpus. clv
quidam ca. clxiiii
q̄ pietate: cuius pietatis clxxv
quæ pietas est ca. clxxv
quæstor ca. ccclxxv
quot modis una eademque res
dicatur cap. ccccyi
quot annis cap. cccclxxvi

.R.
Idiculus cap. v
Recalua ster cap. vii
rosarium: rosetum ca. viii
repositorium cap. viii
rasilis x. Rubicundus cap. xi
rosaceus cap. xiii
repetundaz: repetundis .xxxvii
rursus cap. lxxxiiii
relatiuū frequenter nō respōd&
antecedenti cap. cxviii
refercio ablati. postulat cxxxiiii
rumor cap. clxxxviii
rhetor cclxii. rhegini ca. cclxvi

regientes & huiusmodi cclxvi
reperio cap. c c
resipisco ca. ccc
rationē habere cap. cccxvi
refero: recingo: recido ca. cccxxxix
referre gratias cap. cccxxxix
refigo ca. cccclxi
reducere cap. cccclxxv
rapere cap. cccclxxxii
remigrare ca. cccclxxxiii
refero ca. cccclxxxiiii
resciscere cap. cccclxxxix
rixa ca. cccclxxvi

.S.
Eruus serua cap. i
soatio: soitio: lectio c. ii
securicula: sororcula cap. v
sedicula cap. v
facellus la lum: facellum ca. vi
siliquastrum: sergiolus ca. vi
surdaster: siliqua cap. vii
sacranium: seminarium cap. viii
saltuarius: sagarius cap. viii
sulphuariū: stipendiarius c. viii
senator: senatorius ca. viii
spinetum: sentitetū cap. viii
sutilis balteus cap. x
sculptile simulacrū cap. x
struētilis: sessiles cap. x
solutilis: lectilis: sexatilis cap. x
sacrificus: suaui loquus cap. xiii
stramenticius cap. xiii
senior ca. xiiii. Sin minus c. xiiii
suplatiuū ad plura cap. xv
strēnuus cap. xvi
secundus: singularissimus c. xvi
sup oēs xvii. Secus cap. xviii



sonnus & ab eo composita	xxii	spectaculum cap.	ccxx
saluarius cap.	xxiii	senecta: senectus cap.	ccxxi
soluendo sum cap.	xxvi	sutrina cap.	ccxxv
scaturio cap.	xxvi	strues: strages: sarcina cap.	ccxxx
supina in tum cap.	xxx	seruitiū cap.	ccxxxii
supina in tu cap.	xxxi	scurra cap.	ccxxxiii
scitus cap.	xxxii	silua: saltus cap.	ccxxxvii
sui ca.	xxxviii	sedicio cclv. Suffragia cap.	ccli
sele cap.	xxxviii	solatium: solamen cap.	cclviii
liquidē cap.	lxii	senator cap.	cclxv
sin cap.	lxiii	saluber: sanus cap.	cclxix
sane cap.	lxiiii	sciens feci: sapienter cap.	cclxxv
statim feci: sapienter cap.	lxix	serotinus cap.	cclxxxviii
simul cap.	lxix	stultus: stolidus cap.	cclxxxiiii
sicut cap.	lxxii	sto: sedeo cap.	ccciiii
secundū cap.	lxxxviii	sisto: stator cap.	ccciiii
subinde cap.	lxxxviii	supplodo cap.	cccviii
super: supra: subter cap.	lxxxxi	supplico cap.	cccix
sicut: sic cap.	lxxxvii	scribo cap.	cccxxviii
sursum cap.	lxxxv	spero cap.	ccciiii
sponte cap.	lxxxv	solicitare cap.	cccxxiiii
scilicet cap.	lxxxviii	satiare: saturare cap.	cccxxvi
sua .c. scalæ cap.	cxii	salire: saltare cap.	cccxi
spo eē tibi bonus amicus .	cxiii	suppetias cap.	cccxxx
superioribus diebus ueni i		stella: sydus ca.	cccxxxviii
cumanum cap.	cliiii	situs cap.	cccxli
suus: sui cap.	clxi	syncerus cap.	ccccliii
solus regit genituum & ablati		stuprum cap.	cccclxi
uum cum prapositione	clxvii	seruus cap.	cccclxxiiii
senes clxxvi. Series	clxxxv		
leges cap.	ccv	.T.	
sementis cap.	ccvi	t Onatio. Tonitio cap.	ii
fermentum cap.	ccvii	trimus ma mū cap.	v
strepitus: stridor cap.	ccx	tabernaculū cap.	v
sinus cap.	ccviii	terebellum: trimulus ca.	v
focius: socio dicitur cap.	ccix	tenellus la lum: taxillus cap.	vi
sodalis cap.	ccix	tabulariū: & reliqua exeuntia i	
		rius uel in rium cap.	viii

tributorius: tributarius ca.	viii	tributare cap.	ccclxxxii
rentorium. tectoriū cap.	viii	transmigrat cap.	ccclxxxiiii
tortilis: tornatile poculū cap.	x	radē cccclxxxvii testētū	ccclii
textilis uestis: tinctilis cap.	v	tergiuersator cap.	ccclxvi
torfalis x. Tabificus cap.	xii	turba cap.	ccclxvi
triticeus: testaceus cap.	xiii		
tofaceous: terrenus mons ca.	xiii	.V.	
tristior cap.	xiiii	u Eatio & alia exeuntia	
tantū & tanto quomodo iun-		in atio quæ ueniunt	
gantur gradibus cap.	xviii	a uerbis primæ coiūctiōis posi-	
tam cap.	xviii	tionem supini habentibus in tū	
tam cap.	xx	uel in ctū cap.	ii
tutus:		uermiculus: uirgūcula ca.	v
tutus: tacitus cap.	xxxii	uernaculus cap.	v
tui cap.	xxxviii	umbra culū: uinculū cap.	v
tete cap.	xxxix	uiuariū: uestiariū cap.	viii
tenus cap.	xxxvi	uestiarius: usufructuarius capi.	viii
tum cap.	lix	uas escariū: uas potorium c.	vii
tantū abest: tantūq; nō c.	lxviii	uepretum cap.	viii
tamen quis semp		uolatilis anima: uersatilis ca.	x
precedere debet cap.	lxxviii	uersilis: uibratilis cap.	x
tanta cap.	lxxxii	uitabundus & alia adiectiua i	
tantisp cap.	lxxxvii	bundus exeuntia cap.	xi
temere cap.	lxxxvii	ueneficus: uulnificus cap.	xii
tanti cum suis cōpositis	lxxxix	ueridicus: uaniloquus ca.	xii
tua cap.	c	uerfutiloquus cap.	xii
tanti cap.	c	uinaceus cap.	xiii
tres negationes aliquando non		uter datur cōpatiuo cap.	xv
plus efficiūt q̄ duæ cap.	ccxxviii	unicus unusq; cap.	xvi
tenetur ne sacrilegii an		ut suplatiuo cap.	xvii
furti an utroque cap.	ccxxiiii	ualde cap.	xx
traicio ca.	ccxxvi	ualde cū gradibus cap.	xx
timeo. te: timeo tibi cap.	cxlvi	uoluenta dies cap.	xxix
trafferre cap.	civi	uēio lectu & alia huiusmōi	xxx
traciniū cap.	ccxv	uis quædam p̄cipū cap.	xxxiiii
taberna: trapezita cap.	ccxv	uestas cap.	xl
tenebræ cap.	ccxi	uersus cap.	xxxxv
tollo cap.	c.cxi	ue cap.	xxxxviii



ue cap.	iii	uicus cap.	ccj
uero cap.	lxi	uicinia cap.	ccj
utpote cap.	lxiiii	uicinitas cap.	ccj
utque cap.	lxiiii	uolucris cap.	ccxxvi
ut lxxv . Vna cap.	lxix	uester cap.	ccxxxiiii
uelut lxxiiii . Vt qd lxxiiii		uestigal cap.	cclx
usq; adeo.usq;	lxxxii	uigilia cap.	ccj
utor	lxxxv	uenale cap.	cc'xxiiii
uicissim cap.	ccc'xxxvii	uendibile cap.	cc'xxiiii
uidelic& cap.	lxxxviii	uter cap.	cccii
usus modo singularis:mō plu /		uendico	ccciii
ralis numeri cap.	cx	uindico cap.	cccvi
uerbum debet sequi ultimum		uentito cap.	cccviii
suppositum cap.	cxxv	uictito	cap.cccviii
ueni ad me cap.	cxxix	usurpare	ccc'liiii
uter utrum accusat	cxxxi	uociferari	cccl
uocauit te prius cap.	cxxvii	uiam facere	ccclxix
uocauit te prior	cxxxii	uiam munire cap.	ccclxix
uerba nō nunq̄ in oratione		uacillare cap.	ccclxxxiii
defunt cap.	cxlviii	uaco cap.	ccclxxxiii
uidetur tibi q; bene faciam clui		uideas:uidere lic& cap.	ccccxi
ideo amatorem studiorū:		ubiq; cap.	ccccxxxv
quod me maxime iuuat	clxiii	usq;	ccccxxxv
unus regit ablatiuū uel g'um		ualeo cap.	ccccxvi
cum p'positione cap.	clxvii	uas cap.	ccccxvii
ueni in opinionem cap.	clxxvii	uolumina cap.	cccclix
ueteres cap.	clxxxvi	uerberatio cap.	cccclxii
uultus cap.	clxxxiiii	uersicoloria cap.	cccclxix
uenia cap.	clxxxix	uictus cap.	ccccxxii



*Esta expurgada conforme al nuevo ex-
purgatorio de este año de 1707 en Salamanca
de Julio de 1708. J. Manuel Navarro*

Laurentii Vallensis Viri Clarissimi: & De Lingua Lati-
na Benemerentis Ad Ioānem Tortelliū Arretinum: Cui
Opus Elegantiarum Linguae Latinae Dedicat Epistola:

I
AVRENTIVS Vallensis Ioanni Tor-
telliō Aretio cubiculario apostolico the-
ologorū facundissimo salutem. P. D. Li-
bros de lingua latinae elegantia mi Ioan-
nes unicum amicitiae specimē & omnis
scientiae decus olim iam tibi debitos: to-
tiensq; abs te efflagitatos: & tanquam
creditorē repetitos tandem exhibeo: no-
miniq; tuo dedico: ac uelut aes alienum persoluo: Et ut lon-
gioris morae dem poenas etiam cum foenore: eoq; tanto ut
forti par sit. Nam cum sex essent libri quos tibi: cui omnia
debeo repromiseram: nūc totidem ad illos accedunt eiusdē
germanaeq; materiae: & quasi semissi semis addita explet
assem lucri. Fecisti itaq; tu lōgam quidem expectationem.
Verum ipsius expectationis non negligentia mea: sed consi-
lium extitit causa. Nolo enim fraudare beneficium meū
gratia sua. Siquidem nullā aliam inire rationem poterā:
qua libros iussu meo: ut scis: editos: & in plurima exempla-
ria transcriptos tibi dicarem: nisi & repurgarem diligentius:
& (quod maius est) aliorum ueluti: reliqui corporis accessi-
one perfectos me emittere testarer: ut nemo nisi ab hoc fon-
te & eius riuis nostrarum elegantiarum aquas sibi hauriē-
das existimaret non solum uberiore gurgite: sed etiam niti-
diore. Quo magis & spero: & opto libros hos abs te in sū-
mi Pontificis bibliotheca repositum iri: teq; curaturum ut
ille: cuius cotubernalis es: & studiorum intimus comes non
nunquam eos euoluat: & quemadmodum de parte iam fe-
cit totum opus laudet: eximium profecto ac maximi labo-
ris mei fructum ac praemium. Nam quis uberior fructus:
aut quod magis optimum praemium generoso animo con-
tingere potest: q̄ laudari a laudato uiro: ut ille apud Acci-

Extitit causa

*Repositū iri in
sūmi pon- bibliotheca*

~~destringitur~~
cui



Nostrum omnium pater

Uirtus an dignatio
magis excellat

um inquit: Gaudeo abs te laudari pater laudato uiro. Etenim quisnam multis iam saeculis laudatior extitit: qui uel sit magis iure laudandus quam nostrum omnium pater sumus pontifex Nicolaus Quintus: qui non magis prudentissimorum hominum iudicio electus est: quam natus ad illam dignitatem uideatur: quem deus nobis praebens singulari quadam hoc saeculum est beneficentia prosecutus: & quo sospite: ut est hominum opinio: res humanae futurae felices sunt. Adeo nescias an uirtus eius: an dignatio inter homines magis emineat: & iter ipsius uirtutes: quae cui praestet (si quomodo praestat) et non una quaeque omnes in se numeros habet: nisi ut quisque maxime uirtute aliquam colit: ita maxime adesse huic illam existimat. Veluti tu nonnumquam atque ego prudentiam cum ceterarum rerum: tum uero litterarum. Quidenim tam arduum: tam difficile: tam profundum: quod non consilii altitudine expediat: conficiat: transigat. Tot summi pontificatus quem prope laeuerum ac naufragum acceperat negocia: quibus distinguitur: quorum pars quolibet alium deprimeret: Unus omnia curat: omnia suis humeris sustinet: unus omnia obit: & quod magis nostram admirationem auget: non fortiter modo: sed etiam libenter. Diuina nimirum est in eo ingenii celeritas ac uis. Iam uero de litteris: quotiens nobiscum alio uel quo erudito post fluctus occupationum loquitur. Taceo quae pronuntiandi maiestate & gratia: quanta memoria: quanta rerum copia: quanta doctrinarum omnium peritia eluceat: uel humanae: ut historicae: ut oratoriae: ut grammaticae: ut philosophicae: ut poeticae: etiam metricae: uel diuinarum: ut theologiae: ut omnis iuris: ut eius quam graeci uocant. Nihil ita arduum: itaque abditum: quod eum fallat: Nihil ita tenue in litteris exiguumque (Vnde haud secus miror) quod eum fugiat: eoque nunquam minus loqui: magis attendere mihi libet: quam cum ipsum audio: pace tamen eius dictum sit: non minus ornat illam dignitatem: quam ab illa ornetur. Nec ego minus ueneror eius uirtutes apud me: quam datas a deo aposto-

licas clauis: cum praesertim scientia sacrae litterarum clauis uocetur ab eodem deo tributa quae aperit: & nemo claudit: claudit & nemo aperit: Itaque utraque manu clauis gestat sapientiae altera: altera potestatis. Quare (ut libere quod sentio dicam) uel magis mihi laetandum atque gloriandum erit: si a tam integro: tam sancto: tam sapienti uiro: quam si a summo pontifice laudabor. Summi enim pontifices multi fuerunt: sed qualis hic uix unus aut alter: quem absit: ut emerendi fauoris gratia impensius laudauerim: quippe quae sciam & me improbaturos homines si mentiar: & illum talem esse: qui nec se ipsum ignoret: & testimonia suarum laudum malit in pectoribus esse: quam in linguis. Neque uel te hanc ei epistolam ostendere. In qua & si laudatur: id tamen non adeo fit: ut has laudes ipse: sed ut ceteri legant. Et quod ad nos attinet magna sane honori tuo ac meo fiet accessio ex hac Nicolai pontificis commemoratione. Etenim si in arcibus triumphalibus: aut columnis ceterisque id genus operibus in honorem aliquorum extructis: quo sint augustiora: cernimus interdum alicuius dei aut deo simili imaginem superpositam: cur ipse non putem mihi faciendum: ut huic meae columnae non ausim dicere arcui duodecim passus altae: Quam ego opifex tibi ob singularem eruditionem: summam beniuolentiam: maxima in me merita dicaui: imaginem Nicolai summi pontificis mea manu sculptam in culmine collocem: ut operis decori quadam etiam ex ipso praeside maiestas accedat. Ita & nostra in illum reuerentia ac religio: & illius in nos fauor splendorque constabit. Vale.



LAVRENTII VALLENSIS Patricii Romani cōmētario
ꝛ grāmaticorꝫ secūdū elegātiā ligūæ latinæ liber primus de
nomine uerboꝫ & ex his duobus conposito participio
.PROEMIVM.

VM SAEPE mecū nr̄orꝫ maiorꝫ r̄s gestas a
liorꝫꝫ uel r̄gū uel populorꝫ cōsidero: uidē/
tur mihi nō mō ditionis nr̄i homines: ues/
ēt ligūæ ppagatione cæteris omnibus atē/
celluisse. Nam p̄sas qdē: medos: assyrios:
græcos: aliosqꝫ p̄ multos lōge lateqꝫ resꝫ po/
titos esse: quosdā ēt ut aliq̄nto iferius q̄ ro/
manorꝫ fuit: Ita multo diuturnius īperium tenuisse cōstat:
nullos tamē ita ligūam suam ampliāsse: ut nostri fecerūt.
Qui ut oram illam italia: quæ magna olim græcia dice/
batur: ut Siciliam: quæ græca etiam fuit: ut omnē Italiā
taceam: p̄ totum pene occidentem: p̄ septētrionis: p̄ africa
non exiguam partē breui spacio ligūā romanā: quæ eadē
latina a latio: ubi Roma est: dicitur: celebrem & qua/
si reginam effecerunt: & quod ad ipsas prouincias atti/
net: uelut optimam quandam frugem mortalibus ad fa/
ciendum sementem præbuerunt. Opus nimisꝫ multo præ/
clarus: multoqꝫ speciosius q̄ ipsum imperium propagat
se. Qui enim imperium augent magno illi quidem ho/
nor̄ affici solent: atqꝫ īperatores nominantur: qui autē be/
neficia aliq̄ in homines cōtulerunt: inō humana sed diuina
potius laude celebrātur. Quippe cum non suæ tantum ur/
bis amplitudini ac gloriæ consulant: sed publicæ quo/
que hominum utilitati ac saluti. Itaque nostri maio/
res rebus bellicis: pluribusque laudibus: cæteros quo/
que homines superauerunt: ligūæ uero suæ ampliati/
one se ipsis superiores fuerunt: tanquam relicto in ter/
ris imperio consortium deorum in cælo consecuti. An
uero Ceres quod frumenti: Liber quod uini: Minerua quod
oleæ putat: iuētrix: multique alii ob aliquam huius

modi beneficentiā in deos repositi sunt: linguam latinā na/
tionibus distribuisse miūs erit: optimā frugē & uer̄ di uiam
nec corporis: sed animi cibū. Hæc. n. gētes illas populosqꝫ
ōnibus artibus: quæ liberales uocāt: instituit. Hæc optiās le/
ges edocuit: hæc uia eisdē ad oēm sapiam mūiuit: hæc deiqꝫ
præstitit ne barbari āplius dici possēt. Quā q̄s æquus resꝫ
æstimator nō eos præferat: q̄ sacra litterarꝫ colētes iis q̄ bel/
la horrida gerētes clari fuerūt. Illos. n. r̄gios hoīes: hos uō di/
uios iustissime dixeris: a q̄bus nō q̄madmodū ab hoībus fit:
aucta res. p. est: maiestasqꝫ populi. Ro. solū: sed quēadmodū
a diis salus quoqꝫ orbis terrarꝫ: eo qdē magis: q̄ q̄ īperium
nostrū accipiebāt suū amittere: & q̄ acerbius ē: libertate spo/
liari se existimabāt. Nec fortasse iniuria: ex sermone aut la/
tino nō suum īminui: sed condiri quodāmodo itelligebant:
ut uinū posterius iuentum aquæ usū nō excussit: nec sericū
lanam linumqꝫ: nec aurum cætera metalla de possessio/
ne eiecit: sed reliquis bonis accessionem adiunxit. Et sicut
gemma aureo inclusa ānulo non deornamento est: sed or/
namento: ita noster sermo accedens aliorum sermoni uer/
naculo contulit splendorem: non sustulit. Neque enim
armis aut cruore aut belli. dominatum adeptus est: sed be/
neficiis: amore: concordia. Cuius rei quantum coniectu/
ra suspicari licet: hoc ut ita loquar seminarium fuit: pri/
mum q̄ ipsi maiores incredibiliter se in omni studiorum
genere excolebant: ita ut ne in re quidem militari aliquis
nisi idem in litteris præstans esse uideretur: quod erat cæ/
teris ad æmulationem non exiguum incitamentum. deī/
de quod ipsi litterarum professoribus premia egregia sane
proponebāt. Postremo quod hortabantur prouinciales om/
nis: ut tum romæ: tum in prouincia romane loqui cosue/
scent. At ne pluribus agam: de comparatione imperii:
sermonisqꝫ romani hoc satis est dixisse. Illud iam pridem
tanquam ingratum onus. gentes nationesqꝫ abiecerunt.
Hunc omni nectare suauiore: omni serico splendidi/
orem: omni auro gemmaque preciosiorem putauerunt:
a iiii



& quasi deū quēdā e cælo demissum apud se retinuerūt .
Magnū igitur latini sermōis sacramētū est: magnū pfecto
numē: quod apud pegrinos: apud barbaros: apud hostes: sā
cte ac religiose p tot sæcula custoditur: ut nō tā dolēdū no
bis romanis q̄ gaudēdū sit: atq; ipso ēt terrarū orbe exaudi
ēte gloriādū. Amīsimus Romā: amīsimus ignū: atq; domīa
tū: tā& si nō nra: sed tēporū culpa. Vex tamē p hūc splēdidi
orē dominatū ī magna adhuc orbis pte regnamus. Nostra
ē Italia: nra Gallia: nra Hispania: Germania: Pānonia: Dal
matia: Illyricū: multaq; aliā nationes. Ibi nanq; romanū ī
piū ē: ubicūq; romana līgua dominat. Eant nūc græci & lin
guarū copia se iactēt: Plus nra una fecit: & quidē iops: ut ip
si uolūt: q̄ illoꝝ qnq; si eis credimus: locupletissimā: & mul
tarū gētīū uelut una lex ē līgua romana: unius græciā (quod
pudēdū ē) nō una: sed multā sunt: tanq̄ in re. p. factiones:
atq; exteri nobiscum in loquendo consentiunt: græci inter
se consentire non possunt: nedum alios ad sermonem suū
se perducturos sperent. Varie apud eos loquuntur aucto
res: attice: eolice: ionice: dorice: apud nos
idest apud multas nationes nemo nisi romane: in qua di
sciplinā cunctā libero homine dignā continentur: sicut ī
sua multiplici apud græcos: qua uigente quis ignorat stu
dia omnia disciplinasq; uigere: occidente occidere? Qui. n.
summi philosophi fuerunt: summi oratores: summi iuriscōsulti
summi deniq; scriptores: Nepe ii qui bene loquendi studio
sissimi. Sed me plura dicere uolentem impedit dolor: & e
xulcerat: lachrymarūq; cogit intuentem: quo ex statu & in
quem facultas ista reciderit: Nam quis litterarum: quis
publici boni amator a lachrymis temperet: cum uideat
hanc in eo statu esse: quo olim roma capta a gallis omni
a euerfa: incensa: diruta: ut uix capitolina superferit arx.
Siquidem multis jam sæculis non modo latine nemo locu
tus est: sed ne latina quidem legens intellexit. Non philo
sophiā studiosi philosophos: non causidici oratores: non
legulei iuriscōsultos: nō ceteri lectoꝝ ueterū libros pceptos

habuerūt: aut habēt. Quali amisso romano īperio nō de
ceat romane nec loq nec sapere: fulgorem illū latinitatis si
tu ac rubigine pasci obsolecere. Et multā quidē sūt pru
dentiū hominū uariāq; sententiā: ūde hoc rei acciderit:
quāz ipse nullā nec ī pbo: nec probō: nihil sane pntiaf
ausus nō magis q̄ cur illā artes: quā p̄xime ad liberales ac
cedūt: pigēdi: sculpēdi: figēdi: architectādi: aut tā diu tāto
q; opere degenerauerūt: ac pene cū litteris ipsis demortu
a fuerit: aut hoc tēporē excitetur: ac fuiuiscāt. Tātusq; tū
bonoꝝ opificum: tum bene litteratoꝝ p̄uētus efflorescat.
Verū enim uero quo magis supiora tēpora infelicia fuere
qbus homo nemo iuētus ē eruditus: eo plus his nostris gra
tulādū ē: in quibus si paulo amplius annitatur: confido
propediem romanam linguam uere plus q̄ urbē: & cum
ea disciplinas omnes iri restitutum. Quare pro mea ī pa
triam pietate: imo adeo ī omēs homines: & p̄ rei magni
tudine cūctos faciūdiā studiosos uelut ex superiore loco li
bet adhortari: euocareq; illis (ut aiunt) bellicū canē. Quo
usq; tādē qrites līatos appello: & romanā līguā cultores
q̄ & ueri & soli qrites sūt: ceteri enī potius īqlini quousq; ī
quā qrites urbem ūram: nō dico domiciliū īperii sed paren
tem litterarū a Gallis captā esse patiemī. hoc ē latinitatē
a barbaria oppressā: quousq; pphanata oīa duris & pene ī
piis conspicietis oculis? An dum fundamentorum re
liquiā uix appareant? Alius uestrum scribit historias:
istud est ueios habitare: Alius græca transfert: istud
est ardeā considerare: Alius orationes: Alius poemata
cōpōit: istud ē capitoliū arcēq; defēder. p̄clara qdē s & nō
mediocri laude digna: sed hoc nō hostes expellit: nō patriā
liberat. Camillus uobis Caillus imitādus ē q̄ signa (ut iqt
Virgilius) ī patriā rferat eāq; rstituat Cuius uirtus adeo cā
teris prætātor fuit ut illi q̄ ī capitolio uel ardeā uel ueis
erāt sine hoc salui esse nō possēt. q̄ hoc quoq; tēporē cōtīget.
& ceteri scriptores ab eo q̄ de līgua latina cōposuerūt nō pa
s; adiuuabūtur. Eqdē (quod ad me attin&) hūc imitabor.



hoc mihi præponam exēplum. Cōparabo q̄tuluncūq; uires
mea fuerint: exercitū: quem ī hostes q̄primū educā. Ibo ī a'
ciē: ibo primus: ut uobis animū faciā. Certemus quæso ho
nestissimū hoc pulcherrimūq; certamē: nō mō ut patriam
ab hostibus recipiamus: uerū ēt ut ī ea r̄cipienda q̄s maxie
Camillū imitab̄r: appareat difficillimū qdē præstār: quod
ille præstitit onīū ipatorū mea sētētia maxius: riteq; secū
dus a Romulo cōditor urbis appellatus. Ideoq; plures p se
q̄sq; ī hāc rē elaboremus: ut saltē multi faciamus quod u
nus effecit. Is tamē iur̄ uereq; Camillus dici existariq; debe
bit: q̄ optimā ī hac re operā nauauerit. De me tātū affir
mare possū: nō ut sperarē tātā rei me satisfacturū: ita diffi
cillimā sūpsisse laboris p̄tē: durissimāq; puiciā: sed ut red
derē alios quoq; ad cætera p̄sequēda alacrior̄s. Hi. n. libri
nihil fer̄: quod ab aliis auctoribus iis dūtaxat: q̄ extāt: tradi
tū ē cōtinebūt. Atq; hīc p̄icipiū nīm auspicemur.

De Ablatiuis In abus Nominū Exeuntium In A.

Eus dea deabus dicimus: diuus diua diuabus nō di
d
cimus. Itē ī quibusdā aliis: ut filius filia filiabus: nō
priuignus priuigna priuignabus. Natus nata nata
bus: nō genitus geita geitabus. Equus eq̄ eq̄bus: & mulus
mula mulabus: nō asinus asina asiabus: nec iuuēcus iuueca
iuuēcabus: nec cætera similia: nō ceruus cerua ceruabus: nō
lupus lupa lupabus. Item ut dicimus libertus liberta li
bertabus: ita non dicimus libertiūs libertia libertiabus: nō
patronus patrona patronabus: non concubinus cōcubia
concubinabus: nō pedisequus pedisequa pedisequabus: nō
seruus serua seruabus: nō famulus famula famulabus: nō
domiūs domia dnabus: nō animus aia aiabus. Tā & si qdā
his posterioribus utūtur. Cicero tamē ad uxore & filia scri
bēs duabus aīs suis dixit: nō aiabus. Et Curtius de matre
& uxore Darii domis: nō dnabus dixit. Si q̄ p̄ licētia alī lo
quūtur: nō ē mirādū cū qdā ueter̄s dixerūt dextrabus p dex
tris: & eabus p eis: sed ego de usu loq̄ndi disputo nō de abusu
Cur Ab Itum Fiat Atio.

Deabus
filiabus
Natabus
Equabus
Mulabus
Libertabus

Dominabus
Animabus

Cicero
Curtius
Darius

Dextrabus
Eabus

Vfus
Abusus

P p̄

Omina quæ ueniunt a uerbis primæ coniugationis
n
positionē supini habētibus ī itū uel in ctum: præter
cæterorū uerborum legē exeunt in atio: nō ī itio: nec
in ctio. Veto uetui uetitū ide uetatio non uetitio. Præsto
præstiti præstitū præstatio: nō præstitio. Cubo cubui cubi
tū cubatio: nō cubitio. Domitū domatio: nō domitio. Soni
tū sonatio: nō sonitio. Crepitū c̄rpatio: nō c̄rpitio. Tonitū to
natio: nō tonitio. Lic & dicamur sonitus: crepitus: tonitus: nō
sonatus: crepatus: tonatus: frictū fricatio: nō frictio: & ita ī
cæteris. Sectio tamē c̄rbr̄ius r̄p̄itur: q̄ secatio. Lauo & potō
non habēt supina: neque in atum neque in itum neque in
ctum: sed in otum: ideo formant nomina sua lotio & po
tio: unde sunt lotor & potor nomina uerbalia: & lotium p
urina: prima tamen breui: non longa. Aliquando reperitur
lauatū & potatū: ude sūt lauatio & potatio: lauatorq; & po
tator. Iuuō iuui iutū neq; ī hūc neq; ī illū format modū suū
deriuatiuū: cæterū ex alio supio iuuatū facit iuuatio: ab illo
fit iutor seu potius adiutor. Ex cæteris autem pauca
sunt nomina uerbalia in or: ut domitor: & non doma
tor: & sector qui significat uenditorem: ut latius Alco
nius Pedianus expoīit: & sectio ipsa hāc actio. Ars ludicra.

Vdicra inquit Priscianus: & non ludicra ab hoc
l
ludicri dicimus. Virgilius in duodecimo Neq; e
nim leuia aut ludicra petuntur Præmia: p̄ quod
uult ludicra tertiæ declinationis: cū contra notum sit se
cūdæ esse: ut ī lege illa frequēter repetita: Qui artē ludicrā
exercuerit in quattuordecim primis ordinibus ne sedeat.
Ars ludicra est ars histrionica: & scanica: & ut sentio
quicquid nomine ludicri intelligitur. Nam ludicrum
quod est substantiuum: non modo ludus histriocicus ē:
& scæicus: sed q̄cūq; lusoriū opus ac iocularē: ēt ludi publici.

De Ficu. iiii.

Ficus idē iqt̄ ēt litiū corporis q̄rtā ē. Mar. i. h. epigrā
matū. cū dixi ficus rides q̄si barbara uerba. Et dixi ficus ceci
liæ iubes. Diceūs ficus q̄s scimus ī arbor nasci: Diceūs ficus

□ .i. neq; ut priora illa uerba habē
tia positionem supini in itū. & m
tentia suū deriuatiuū in atio. neq;
ut posteriora formantia supini
in otum & deriuatiuū in otio.

□ præter lauō & potō & iuuō

Positionē supini ha
bentibus in itum

Vetatio
Præstatio
Cubatio
Domatio
Sonatio
Crepatio
Tonatio
Somitus
Crepitus
Tomitus
fricatio
Sectio

Lauo Lotū tātū

Ascom) Poto. Potū tātū

Lotio
Potio
Lotor
Potor
Lotiū
Domitor
Sector

Ludicra
Ludicra ars

Priscianus

Marti

... falsum in primo. n. habetur nō
in quinto



*de diffrentia de claustris
de de diffrentia de claustris
de de diffrentia de claustris*

Cecilianus tuos. Ex quo ostēdit & uitū & fructū quarta el
se declatiōis: generi aut differre Ego magis sētio de generis
differētia sētire Martiale. Ideoq; aliter hos uersus esse scribē
dos teste ēt elēhor; Aristotelis interprete: cū inquit: Quem
admodū Cecilianus dicit: si ficus secūda declatiōis: Nā q
dicit ficus maturas solocilmū qdē facit secūdū illū nō uide
tur autē pluribus: q uero ficos secundum plures qdem ui
detur: sed nō facit. Nā q; credat Martiale negare ficum p
fructū dici i secūda declatiōe: quod nō mō apud poetas
sed apud oratores quoq; ap pbatissimos repitur: ut Horat.
Piguibus & ficis pastū iecur āleris albi. Et Plinius ad Octa
uium Ruffum: Quā nūc cū ficis & boletis certamē nodū
habēt. Et Cicero de senectute: Ex tātulo grano fici Quidā
grammaticorū recentiu. i. imperitorū aiūt p fructū quartā: p
arbore secūda esse declatiōis: cū p arbore sit sapius quart
tā: ut idem de oratore uxore suā suspēdisse se de ficu. Secū
dā aut: ut apud Iuuenalē: Ad quā discutiēda ualēt sterilis
mala robora fici. Macrobius & ipse i secūda declatiōe sēp
feri utitur: & plurimos uetere ostēdit usos Priscianus uero
uult p fructū & morbo qrtā esse: & hoc auctoritate Mar.
Neque ego inficior ultimum illum Martialis uersum
posse sic legi: ut recitat Priscianus: sed id magis ioco: q
serio a poeta accipimus esse dictum. Nec. n. se ipūm q; fi
cos dixisset: sed illius & nequitiam & imperitiam reprehē
dere uoluit: non ignorans ficos & latine & usitate dici
Nec uero Prisciano faciendum fuit: ut unam Martialem
sequeretur (imo Cecilianum nescio quem ut flagitiosum
hoiēm: sic eruditum) i eo præserti loco ubi iocabat poeta:
nec suā setētiā aperiebat: & tacite negabat: quod affirmari
uidebatur. Nā neq; dixisset ficus quartā esse declatiōis
& generis masculini: quod inauditum est: nec differenti
am posuisset generis inter morbum & fructum: cum
hōc ab illo dicatur Quidam ecclesiastici aiunt pro ar
borū ficulnea: & ut ibi respicite ficulneā & ceteras arbores: q
nusq; alibi: si meōria nō excidit: mihi rptū ē sed adiectiuū

Martialis
Aristotelis
interpres

Horatius
Plinius
Cicero
Iuuenalis
Macrobius
Priscianus
Martialis

*potest legi & fingi hoc
sensu. nō se reprehēdit
Martialis ut priscianus putat
q; ficos uolisset quā prebat
Martialis cretē & usitate
dici ficos*

ficulneam arbore nō
re. Et dicit

*& nam asserens priscianus scilicet
reperi quare Cecilianum potius fecerit
est quā Martiale q; protulerat sermōem
in sermone sibi id reprehensū est a
Ceciliano
... i. morbo dicitur est a fructu. i. similitudine fructu
& ob id debent esse eiusdem generis*

*subaudi sicuti faceret Martialis, si et
illius uersus legerentur ut autumat
Priscianus.
I. esse tamen sermōem
de distinctione p fructu*

quando significat
el mirre illo

Ficulnus ficulna ficulnū p materiato ex illa arbor: ut a popu
lus populnus: & a corylus colurnus: & ab abies abiegnus: ab
ilice ilignus.

De Diminutiuis In Vlus. V

Imminutiua exeūtia i talē uocē qlis ē pisciculus: si
rite formēt: uera sūt diminutiua: pisciculus: uermi
culus: passerculus: fraterculus: securicula: lucubratiū
cula: uirgūcula: sororcula: munusculū: corpusculū: mendaci
ūculū: plulculum Si minus rite formētur: diminutiua nō
sūt. Auūculus: cuniculus: musculus quādo nō ē paruus mus:
pediculus: uel ut alii uolūt: pedūculus: cuculus: cicercula no
mē legumis: nouacula culter ratorius: lēticula uasculi gnūs.
+ Seruius tamē s; Donatū ait acus acicula. Acus enī dī: q; ue
stes sarcūtur: acicula: qua mulieres utūtur ad ornatū capi
tis. Alia masculina: aut fōeminā non occurrunt. Adiectiua
tria: āniculus: ridiculus: uernaculus: āniculus puer: ānicula
puella: āniculū iumētū: hoc ē unius āni: sicut bimus bima
bimum: id est duorū annorū: trimus trima trimū. i. triū āno
rū: quadrimus quadrima quadrimū. i. quattuor ānorū: &
nō aplius: nec de animalibus modo: sed de inanimatis: ut
āniculū uinū: bimū oleū. De pueris tamē magis loqmur p
diminutiū bimulus: trimulus: q; drimulus: q; i tra hos ānos
adhuc parui sūt. Similiter de his in quā hāc ratio locum
habet: Dissimiliter in quibus non habet ridiculus homo:
ridicula res: ridiculum caput: id est deridendum. Est sa
pe etiam neutrum: significatque plerunq; sermonem ri
sus potius quam derisus excitantem. Vernaculus uerna
cula uernaculū: quod est domi nostrā: uel i nostra patri
a natū ut lingua uernacula: quod uulgo dicūt lingua mater
na: dictū auerna quod ē seruus domi nrā. i. ex nrā ācilla prae
terā neutra multa sūt ūbraculū: habitaculū: coenaculū: cō
pusculū: geniculū p germine: crepitaculum: uinculū: ami
culū p amictus generi quodā ser pallio: curriculū p cursu &
p loco: i quo certamē currēdi exercetur: nō nūq; ēt p curru

A a littera masculula
incipiendū est.

Materiato ex illa
arbore
Ficulnus a. u.
Populnus
Colurnus
Abiegnus
Ilignus
Pediculus seu
Pedunculus

Seruius
Donatus
Acicula - alfilet
Amiculus - a. u.
Bimus - a. u.
Trimus - a. u.
Quadrimus - a. u.
& nō amplius

Ridiculus substantia

Vernacula lingua

Curriculus



Curtius Vt Curtius libro viii. Alios turbati equi non in uoragines modo lacuna sed etiam in amne precipitauerunt curricula. Cubiculum quod certe a cubili non uenit: cum intra cubiculum cubile sit: & eius diminutiuum foret cubiculum. Puluis & significatione & formatione legitima diminutiuum facit: sed genus mutat apud Hieronymum: ut uile puluisculum: masculina tamen posuit Apuleius in quodam suo carmine: de quo meminit in apologia de magia: Misi ut petiti mūditiā detium nitelas oris ex arabicis frugibus tenuē candificum nobilem puluisculum: complanatorē tumidula gingiuula: sūrritorē pridiana reliquia: ne qua ui satur tetra labe sordium restrictis forte si labellis riseris. Cōuentus quoque facit cōueticulum. Cicero p Sextio: Tamen cōueticula hominū: quae ciuitates nominauerunt. Baculus non terminat diminutiuū in hac uoce: quia sua talis est. tamen neutrum habet bacillum. Cicero secundo de finibus: Bacillū aliud in flexū: aliud ita natū. Repitur tamen primitiuū & in neutro: ut apud Ouidium libro .xy. Esse solet baculumque tenens agreste sinistra. Ne terebra quidem huius uocis est: tamen gignit diminutiuum terebellum non terebellam. Auricula uero rite formatur: sed significatione dissentit: namque cartilago illa est circa aurium cōcauitatem: non autem parua auris. Mentula quoque quae non paruam mentem significat: sed uirilia. Fidicula p instrumento torquendi: quod an rite formetur: nunc uideamus. Nam fidis inquit Priscianus facit fidicula. Nam si esset fidis in hac significatione: quomodo Seruius placet: non fidicula fecisset: sed fidicula. Auidius Seruius Priscianus carpsit: utpote unam rem non uno in loco reprehendens. Ceterum ipse fallitur: non Seruius. Nam nec fidis quoadmodum ueterum auctoritas tradidit: sed fidis dicitur: & si fidis dicatur fidicula potius quam fidicula analogia exigit. De auctoritate satis fecerit: Festus Pompeius ita scribens: fidis genus citharae dicitur: quae tantum iter se chordae eius: quantum iter homines: fidis cōcordet. Analogia quoque ratio fidicula exigit a fidis: sicut adricula ab

Cubiculum non uenit a cubili

Hieronymus Apuleius

Comentariū Cicero

Cicero

Baculum. i. neutro genere

Ouidius

Terebra

Terebellum

Auricula

Fidicula

fidis non dicitur sed fides

Festus Pompeius

De .i. neutrius. Simili locutione dixit paulo ante Baculum non terminat diminutiuum in hac uoce. / /

no inuenit fides sed fides ut in dicit ueterum auctoritas

ades: sedicula: afedes: caedicula acades: non adecula sedecula caedecula: sicut apes de quo solo nomine facit ille mentionem apicula facit: non apecula: Et si quando apis in nominatio ipiatur ut ille ait ueluti est apud Ouidium in .xiii. Non apis in de tulit collectos sedula flores: hoc propter rarum est: & analogia apes potius quam apis defendit: quia a pede compositum ac deriuatum putatur. Denique fidis in nominatio inauditum est: ergo fidis dicitur cuius diminutiuum: fidicula: uel parua cithara: uel cordula in plurali: tortorium (ut dixi) instrumentum: ex duobus: ut reor & obliquatis lignis compositum: uel ab extorquenda fide ac ueritate: uel a nerueis funibus uiculisque quibus ad illum modum homines torquendi alligabantur.

De Diminutiuis In er.

De hunc locum pertinet: quod nunc subiiciemus nomina a tertiae declinationis exeuntia in er: siue masculina siue foemina: siue communia huiusmodi uocem diminutiuorum sortiri: ut pater paterculus: frater fraterculus: mater matercula: cuius quali similis soror facit sororcula: & cicerula a cicer tanquam foemina: pauper pauperculus paupercula quae sunt secundae declinationis tam adiectiua quam substantiua faciunt diminutiuum in ellus masculina: in ella foemina: in ellum neutra: cultus cultellus: liber libellus: puer puellus: magister magistellus: tener tenera tenerum: tenellus tenella tenellum: miser miserum: misellus misella misellum: sacer sacra sacrum: facellus facella facellum. Vnde hoc facellum pro templo modico. Hinc factum est ut foemina quoque substantiuorum eodem modo quo adiectiuorum facerent diminutiuum: caper capra capella: puer puera puella: liber libra libella: licet multo aliud libra: quam liber significet: Haec diminutiuum in ellus ella exeunt. Sunt quaedam illius illa: iter ea autem priora Priscianus ponit alia uultque facere diminutiuum axilla. Cicero tamen iter posteriora: duo .n. masculina: totidemque foemina donat hoc generum terminationis: palus paxillus: talus taxillus: mala maxilla: ala axilla. Sunt tamen alia in hac uocem exeuntia. ut puffillus a puffus puffillus.

Ouidius

Apes a pede dicitur

Fidicula quod fit

ellus

magistellus

facellum .i.

Priscianus

Cicero



De Diminutiuis In Aster.

LLa quoq; diminutiua quæ faciunt in aster: imita-
 tionē potius significat q̄ dīnutionē: neq; n. ea ratio
 ne dicitur oleaster: pinaſter: apiaſtrū: mētaſtrū: ſiliq̄
 ſtrū: q̄ ſit pua olea: pua pinus: pua mēta: parua ſiliq̄: ſed q̄
 ſilueſtria olea: pinū: apiū: mēta: ſiliquā: imitātia: ex quo q̄
 dā utitur ſiliaſter p̄ priuignō nō puus filius eſt: ſed imita-
 tur filiū: & paralitaſter nō puus palitus. Alī. n. nō dicitur
 a comico palitaſter puulus: ſed imitator palitoꝝ: ut apud
 Cicero M. T. p̄ Vaſno. Erutius hic noſter a toniaſter eſt: & ad Atti-
 cum libro. xii. onino ſol & eſſe fuluiaſter: iſt eſt Antonii Fului
 iq; imitator: & hūc Auguſtinus appellat philoſophiaſtꝝ: nō
 ut puto puū philoſophū: ſed imitatorē phōꝝ: niſi dicis imi-
 tationē eſſe dīnutionē quādā p̄fectionis. Tamē aliud eſt
 eſſe dīnutiua aliud imitatiua: nec q̄ſq; dixerit oleaſtꝝ eſ-
 ſe minutā oleā: & piaſtꝝ minutā pinū: q̄m Plinius ait mire
 eſſe altitudinis: & ut qdā nūc ſolēt puſillos homines appel-
 lar: Antioiaſter: luciaſter: paulaſter ſecuti Prīſcianū: q̄ preter
 ſuperiora hæc addit eſſe huiuſmodi dīnminiutiua adula-
 tionis & maxime puerorum: ut catulaſter: Antoniaſter
 patriciolus: ſergiolus. Sed hæc poſteriora uere ſunt dīn-
 miniutiua: illa ut oſtendi non uere ideoq; nec adulationis
 q̄quā omnia dīnminiutiua nec minus quā hæc in olus ſūt
 apta adulationi: & ut ſape etiam contemptui: ut homū-
 culus. homulus: argutulſus. Sed ad rem reuertamur. Pul-
 laſtra apud Varronem quæ eſt parua adhuc adoleſcens
 q; gallina: quod nec ipſam dīnminationem ſignificat.
 Nam maiuſcula potius pulla quam minuſcula eſt: eti-
 am ſi minor gallina eſt: nec gallinaſtra dicit ſed pullaſtra:
 duo tamen nomina ſunt quæ dīnminationis regulam
 ſeruant: ſurdaſter: & recaluaſter: quorum alterum ſignifi-
 cat dīnminationem ſurditatis: non eſt plane ſurdus ſur-
 daſter: ſed ut ſic dicam ſurdulus & recaluaſter qui frō-
 te calua eſt: non toto capite quaſi recaluatulus quod eſt
 dīnminiutiū: in quē modū nequeūt reſolui noīa illa de qui

Filiaſter

Comicius

Cicero

Cicero

Auguſtin

Plini

Prīſcian

Pullaſtra

Varro

Surdaſter

Recaluaſter

Diminutiua

// piperitide

bus ſupra diſputauimus Ex his autē quæ rettuli exem-
 plis liquet nō modo in aſter finiri hæc nomina & eſſe ma-
 ſculina: ſed etiam i aſtra fœminini generis ut pullaſtra: ſili-
 aſtra: apud quoda p̄ priuigna: ſiliquaſtra p̄ piperito: quod
 nō uideo qd ex ſiliq̄ imitetur & i aſtrū neutri ut apiaſtrū
 ſiliq̄ſtrū: a ſiliq̄ arborē ferēte fructū ſui nomis: quod græci
 κεραιον. uocant: ſignificat etiam ſiliq̄ folliculū: ubi grana
 leguminū icludūtur: & ſiqd leguminibus ē ſimile: ſeq; hæc
 nomia arboꝝ herbaꝝq; diuerſū genus habēt in primitiuis
 a dīnminiutiuis uel deriuatiuis.

De exeuntibus in rius uel in rium.

Abulariū locus ubi tabulæ: iſt eſt iſtrumēta & līæ re-
 ponūtur. Sacrariū reſpitiōriū ſacroꝝ. Aerariū reſpo-
 ſitoriū aris: iſt eſt nūmoꝝ: ſimiliūq; rꝝ: pretioſaꝝ atq;
 opū. Armariū ubi r̄ponūt libri cæteraq; huiuſmodi. Arma-
 mētariū ubi r̄ponūt armamēta & arma. Atramētariū ua-
 ſculū quod cōtin& atramētū. Calamariū qdā uſurpant p̄
 theca calamaria: in qua calami reconduntur. Sed quia hoc
 tempore pleriq; penna ſcribunt: poteſt etiam dici penna-
 rium: niſi maluimus appellare thecam pennariā ut thecā
 calamariā: & thecam graphiariā. Penariū ubi reponitur
 penus: hoc eſt edulia & ad uictum pertinentia. Viuariū
 ubi continentur uel aues uel piſces uel feræ: quæ duntaxat
 ad uictum ſpectant. Pomarium locus pomoz̄ reponendo-
 rum uel locus conſitus pomis: ut Ouidius Id metuens ſoli-
 dis pomaria clauſerat atlas mœnibus. Quidam hoc po-
 merium uocant. Titus autem liuius pomerium ait eſſe lo-
 cum ad muros intra & extra: in quo ædificare non licet:
 quaſi poſt mœnia: ut dicimus pomeridianum pro eo
 quod eſt poſt meridianum. Vnde Lucanus. Longa per
 extremos pomeria iungere fines: Pomarium igitur aut
 locus frequens arboribus pomi: ſiue fructuum pomi re-
 poſitorium: aut copia ipſa arborum pomiferarum. Nā
 hoz̄ noīum natura ē ſignificat uel locū ubi illa ſūt uel ipſaꝝ
 rꝝ: quæ i loco ſūt copia: ut alueariū tam& ſi poteſt dici locus
 .b.i.

Filiaſtra
 Siliquaſtra
 Siligna
 Siliquaſtra

Pennariū

Pennariū deſſeſa

Ouidius

T. Liuius

Pomeridianū

Lucanus

Alueariū

Rosariū
 Rosetum
 Plantariū
 Serui)
 Seminariū
 Pampinariū
 Calceariū
 Vestiariū
 Cibariū
 Fustuariū
 Carnariū
 Donariū
 Lectisternia
 Legatariū
 Commodatariū
 Depositariū
 Beneficiariū
 Fideicommissariū

ubi sunt alvei apum: tamē potius accipitur p copia alue
 orū eodē i loco collocatoꝝ ac mellificatiū. Et rosariū ma
 gis copiā fruticū uno loco rosas gignētū: q̄ ipsum locū ubi
 hi frutices sunt significat: quē locū ne rosetum qdē appel
 lar possis: cū idē significet quod rosariū nisi p cōtētum si
 gnificetur cōtinēs. Plātariū nō locus plātā: sed ipsā plā
 tā ēt si euulsā: aut nō cōsita fuerūt: nec me fallit Seruium
 separā plātaria a plātis: dicēs plātā sunt raptā de arbo
 ribus: plātaria uero quæ ex semibus nata cū radicibus & ter
 ra ppria trāferūt: ad quod sētiēdū uidetur allexisse eum
Virgili) uersus Virgiliū. & uiua sua plātaria terra Semariū nō locus
 sed semen ipsū: id est plātula. Pāpinariū nō terra ubi nascū
 tur pāpini: sed cōgeries pāpinorū: id est uirētū uitis ramu
Plini) sculorū: uel ut ait Plinius. palmēs q̄ e duro exit: materiāq;
 i pximū ānū pmittit pāpinariū uocatur. Certe i hoc pal
 mite multi pāpini sunt. Calceariū uestiariūq; p calceis &
 uestibus: ut cibaria p cibis fustuariū p fustigatione. Car
 nariū non locus est ubi caro salsa suspenditur: sed caro ip
 sa: nisi contentum pro continente. Donaria non locus re
 positōrius donorum: sed ipsa dona. Licet Seruius dicat u
 bi dona oblata sunt: sicut lectisternia dicuntur ubi homi
 nes in templo sedere consueuerunt. Ita in ceteris adhiben
 da in similitum nominum significatione accuratio est. Et
 hæc de neutris. Nam masculina: fœminina: communia of
 ficia hominum qualitatemq; significāt. Caprariū: capra
 ria: saltuariū: campariū: horreariū: classariū: custos
exercitorie caprarum saltus: campi: horrei: classis: Sa
 gariū: linteariū: uestiariū: uenditor sagorum: linteo
 rum: uestium: Proprietariū: fructuariū: usuariū: cu
 ius est proprietas prædii: cuius fructus: cuius ulus: quæ
 omnia significant actionem/passionemq; numero qdem
 icōprehēlibilia pauca autē quæ passiuē accipiūt: Legat
 tariū: cōmodatariū: depositariū: beneficiariū: fideicomi
 ssariū: q̄ legatum cōmodatum: depositū: beneficiū: fideico
 missariū accepit: & si qua sunt alia ex huiusmodi nomi

de fideicommissi

in alijs eē
 plari bꝝ possessio
 nē habetur in
 passione

ut a commendatu commie
 datarij. a mandato mandatu
 ri)

nibus sūt etiam nomia quæda reg: calcaria sulphuraria:
 ubi calx coq̄tur: & sulphur fit: atq; hæc a nominibus fer. pfi
 ciscūtur. illa uero magis a uerbis uel a uerbali bus i or: & iūt
 adiectiua in orius oria oriū actionē significātia. Accusato
 rius: petitorius: defensorius: fideiussorius: istitutorius: exer
 citorius: tributorius. Nā tributarius a tributū: tributorius
 a tributor: sicut depositarius a depositū: & depositorius a
 depositor. Significat itaq; tributarius q̄ soluēdo tributo ob
 noxius est: ut stipēdarius q̄ soluēdo stipēdio: & depositarius
 q̄ reddēdo deposito: ut munerarius q̄ dat munus populo
 gladiatoribus i hæna exhibēdis. Ideoq; uas escariū diciū
 & uas potoriū: q̄ hoc a nomine uerbali uenit. Prætor: sen
 ator: olitor: lictor: nō opior descēder a uerbis: sed q̄ uocē uer
 rbalē obtinēt: sicut cēlor & quæstor: sic formauerūt sua de
 nomiatiua. Prætorius: senatorius: olitorius: lictorius: ut cē
 forius & quæstorius. Olitor a ē q̄ hortū oleꝝ exercet: quē
 nō nulli hortulanū uocāt. Est & olus unaquaq; herba q̄ ue
 scimur. Nā sūt & horti nō oleꝝ: sed arboribus cōsiti: & uo
 luptatis gratia comparati: ut horti salustiani: pompeia
 ni: lucullani: claudiani. Lictor minister consulis: pconsu
 is præsidis: prætoris: qui fascem uirgarum alligatum cū
 securi portat. Suntq; lictōres consulis duodeni: aliorū
 seni. His addere possumus aleator: quod uidetur descē
 dere a uerbo quod nusq; reperitur: non enim aleare di
 cimus: sed alea ludere. Neutra autem in. orū locum
 plerunq; significant ubi aliquid fit: ut deambulatorium
 locus ubi deambulamus: Dormitorium locus ubi dormi
 tur: Repositorium ubi reponitur quid: Tentorium u
 bi tendimus uela: aut siquid instar uelorum habet: uel
 ipsa potius uela siue uelamenta contra iniuriam celi. Au
 ditorium locus ubi audimus præceptorem aut orantem
 non in uera causa: aut opus nouum recitantem: aut siquid
 simile est: uel ipsa turba: atq; ipse cœtus auditorum:
Tectorium illinimentum est & quasi pauimentum pa
 rietis atq; incrustatio. Amatorium genus ueneni amo
 .b.z.

Calcaria
 Sulphuraria

Tributariū
 Tributorius

Stipendiariū

Depositariū

Munerariū

Escariū

Potoriū uas

Olitor

Olus

Lictor

Aleator

Aleo uerbū nō re
 peritur

Deambulatoriū

Dormitoriū

Repositoriū

Tentoriū

Auditoriū

Amatoriū

Portorium
Portitor

Dumetu
Spinetu
Vepretu
Senticetu no sentetu

rem uel insaniam ingerentis Portorium uectigal portus: uel fluminu: uel lacuum: uel stagnor. Nam & portitor ille dicitur q traducit homines: ac uehit nauigio: uel ad nauim de littore: uel de nauim ad littus: uel ad ulteriorem fluminis lacus: stagni ue: seu ripam: seu littus: licet frequentius dicatur littus. Potest etiã accipi p eo q portorium cõduxit: idest q fructus pecuniarios ex portu conduxit: & a ueniẽtibus illos exigit. Quã ratio in cãteris huiusmodi discernenda est. hoc etiam loco addã: q cũ dicamus dumetu: spinetu: uepretu: similiaq: tamen dicimus senticetum nõ sentetum.

De Euentu: Iussu: Permissu: Iugero. 17

Ventus i singulari generis masculini: & declinatiõis quartã est: eius plurali. M. T. sapissime i neutro genere & declinatione secũda utitur: ut de orator. Ex alior: factis & dcis aut euetis. Idẽ de diuinatione: Si euetã qrimus quã exqrũtur extis. & ad Luceium: Fabulã re: euetor: q: meor. Et ad Atticũ: Sãp. n. causã euetor: magis mouet q ipsa euetã. Quidã plane iperiti euetũ aut significãt picipiũ: ut apud Ouidiũ: Exitus acta pbat: careat successibus opto Quisq: ab euentu facta notãda putat. Illud. n. e exitus acta pbat: uox ẽ accusatiũ Phyllidẽ argumẽto: quod dicitur a casu: eos. n. Phyllis ipsa execratur: dicẽs Careat successibus opto q: q: a casu & non a causis: aliud laudat: aut uituperat. Similia sunt huic iussu & permissu tuo: quorum pluralia sunt secũdã potius declinationis: in singulari fere nunquam. Neque enim dicere solemus iussu tuo: sed iussu: uel permissu tuo: sed permissu. Horatius tamen Vtar permissu: idest re permissa: nõ autem permissione. Nec dixisset permissu tuo: nec iussibus permissibusq: tuis dicimus: sed iussibus permissibusq: tuis: nec iussus permissusq: tuos: sed iussa tua & permissa. Virgilius: Accipe iussis carmina cõcepta tuis. & Iterum: Ille patris iussa exequitur: & alibi: Haud mollia iussa. E diuerso iugerum in singulari secũdã: in plurali tertia est declinationis: non aut ut ait Priscianus: iu-

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Ouidi

Horati

Virg

Virg

Virg

Priscian

Ouidi loci
repositi

Iussa. orũ.
Permissa. orũ.

Iugerũ. i.
Iugera. um.

Aliter habent hoc exemptum
in Virgilio. 4. q. enei. pa. 113

ger iugeris: cum omnes dicãt in singulari iugerum: & in plurali iugeribus. Significat autem mensuram ducentorum q draginta pedum in longitudinem: dimidii in latitudinem: uel ut aliqui uolunt: quantum par boum uno die arat: q duã significationes in idem recidunt: tantum fere solet u' no die par boum arare quantum dixi.

De Adiectiuis In Tilibus.

Omina quã exeunt in tilibus: uel in filis: uel in xilibus: si n millimam suis participiis unde nascuntur significati onem habent. Vas fictile quod fictum est a figulo non quod fingi potest. Coctiles lateres qui cocti sunt: & nõ crud. Rasiles calathi: quasi rasi nihil extantis ac redundantis plenitudinis. Virgilius tamen Et torno rasile buxum: q: si rasibile. Penfili uua: penfili lectus: pẽfili lychni: penfili balnea: penfili horti: q: suspensi sunt & in aere pendent. Flexilis ramus: flexiles uites: q: flexã sunt: & lapsu erratico torquentur. Tortilis ansa: q: retorta & replicata est. Tornatile poculum: quod tornatum est & torno factum. Textilis uestis: q: texta est. Sutiles balteus: sutilis cymba: q: cõsuta est. Sculptile simulacrum: q: sculptum est. Altis auis: altis quadrupes: altis piscis qui sagina. altus siue altus est atq: saginatus. Structilis balis: structiles columnã: quã non sunt ex uno lapide: sed ex multis. Aper tile latus: quod apertum est: ut Ouidius de tristibus: Aspicias a dextra latus hoc ad apertile tauri. Tinctile uirus quod tinctum est: aut intinctum est spiculo sagittã: ut apud eundem: & in eodem opere: Et tinctile uirus. Tonsile buxetum: & tonsiles oleas legimus: q: tonsã sunt ac in orbem & comam putatã. Et hæc nomina in participium passiuum resoluuntur quã passiuum habent: quã uero passiuo carent: in præsentis participium: qualia sunt neutra: ut anima uolatilis: quasi uolans. & quidam uolatilia uo luces uocant: quia uolant: ut altilia animalia quã aluntur. Sessiles lactuca: quasi sedentes: quod licet a participio non ueniat: tamen eiusdem naturã est: cum in signi

Fictile

Coctile

Rasile

Penfile

Flexile

Tortile

Tornatile

Textile

Sutile

Sculptile

Altile

Structile

Aper tile

Tinctile

Tonsile

Volatilis anima

Altilia

Sessiles

Virg

Ouidi

Ouidi

Altus sine
Altus



Uersatilis

Uersilis

Ductilis

Plicatilis crista

fissilis

Solutilis

Sectile porrum Nero

Futilis

Umbratilis

Aquatilis

Saxatilis

Fluuiatilis

Pluuiatilis

ficatione consentiat: & a supino nascatur. Uersatilis quoque scana uidetur significare quod uersatur huc & illuc: non quod uersata est: et axis uersatilis: & gladius angeli uersatilis quoque uersatur. Quidam aiunt uersilis scana & ductilis: uersilis quidem quod cum tota machinis quibusdam conuertebatur: aliam picturae facie ostenderet. Ductilis uero cum tractis tabulis hac atque illac species picturae nudabatur iterior. Plicatilis crista upupae quae plicatur: non quae plicata est: & nauis plicatilis quae plicatur: cum facta est ex coriis fissilis arbor: fissile lignum: fissile robur: tum quasi fissum. Cuius uero n. dicitur fissile lignum: tum quia finditur: quasi fissibile: ut Plinius libro. xvi. Hac maxime fissilia: alia frangi celeriora quam findi. Idem paulo post: Nullis quoque fissile rimis hoc lignum: id est fissum. Solutilis etiam nauis dicitur: qualis nauis: in qua Agrippina a Nerone filio per insidias posita naufragium fecit: quasi solubilis: quae facile solui posset. Ego uero malim solutem dicere solutam: & non fideliter confutam. Et sectile porrum legimus non tam sectibile (Quid enim non est sectibile): quam sectum: & sua sponte concisum. Nam concisum & sectum introrsum uidetur. Futilis uanus & inutilis: uel a futio unde effutio: uel a suo futurum: uel per a pocopam ab alio supino: quod ab aliis diuinari malo: quam a me proferri. Umbratilis uidetur conuenire cum ceteris quasi umbratus: ut uita umbratilis & res umbratiles: id est uita umbra & opaco marcescens: & res per inuolucra: & inanitatem (qualis umbra est) dicta: umbratiles appellantur. Aquatilis a nomine uel a uerbo: animal in aqua degens. Saxatilis icola saxorum. Piscis fluuiatilis icola fluuii: non maris alias: uel aquarum piscis. Pluuiatilis aqua uel a pluuia: uel magis a pluuia.

Plim)

Plim)

Agrippina

na

Nero

Priscian)

Priscian)

Priscian)

Priscian)

Priscian)

Priscian)

Priscian)

Priscian)

Priscian)

Priscian)

Priscian)

Priscian)

Priscian)

Priscian)

Priscian)

Priscian)

De Adiectiuis In Bundus.

Priscianus libro quarto inquit in bundus desinetia similitudinem hanc significat: ut uitabundus similis uitati: praedabundus similis praedati: moribundus similis morienti: errabundus similis errati: furibundus similis furenti. Et paulo

& fututu a futuo

Diminori malo. passiu

post excipitur alternitatis causa rubicundus: quod in penultima syllaba p. b. c. habuit: ne sit absconum si rubicundus dicamus. Sed uideamus an Priscianus recte setiat: neque a me primae questio haec mouetur: sed olim ab A. Gellio: atque ante hunc a Terentio Scauro Adriani temporibus: ut idem A. Gell. ait grammatico uel nobilissimo contra Casellium in comentario lectionum antiquarum: ita scribetur: Ludibundus errabundus ridibundus: id est quod ludens errans ridens. Quod Scaurus reprehendit dicens: Ludibundum esse quod ludere: errabundum ridibundumque quod errare ridereque agit ac simulat: Hoc A. Gell. confutat: atque ita cum Casellio sentit: ut non simulatioem per haec nomina: sed e contrario uerhementiam intelligi uelit his quidem uerbis. Sed qua ratione Scaurus adductus sit: ut Casellium in eo reprehendit: non hercule reprobamus. Non est enim quin hoc generis ipso duntaxat idem significant: quod ea demonstrarent a quibus producantur. Quid esset ludentem agere uel imitari: & paulo post seu reprehensionem autem illam Scauri notaremus: in memoria nobis rediit: quod Sisenna in quarto historiarum eiusdem figurae uerbo ita usus est: Populabundus inquit agros ad oppidum peruenit: quod scilicet significat cum agros popularetur: non ut Scaurus in consimilibus uerbis ait cum populantem ageret: uel cum imitaretur. Poterat tamen Aulus Gellius accommodatum magis etiam producere exemplum: quale apud Salustium in Iugurtino: Ipse quasi uitabundus per saltuosa loca & tramites exercitum ducere. Si huiusmodi nomina in bundus significarent similitudinem: quid ita adderet quasi: quod similitudinem imaginemque significat? Pergit idem G. dicens: Sed inquirere nobis quaenam ratio & origo esset: huiusmodi figurae populabundus: & errabundus multorumque aliorum id genus uerborum enepibolos hercule Apollinaris noster sibi uideri particulam istam postremam: in quam uerba talia exeunt: uim & copiam & quasi abundanti rei: cuius id uerbum esset demonstrare: & laetabundus is dicatur: quod abunde laetus sit: & errabundus quod longo atque abundanti errore sit. Ceteraque omnia ex ea figura ita dici

Priscian)

A. Gellius

Terentius Scaur)

Casellius

Scaur)

Adrian)

Gell)

Gell)

Sisenna

Salust)

Gell)

Apollinaris

Terentius Scaurus grammaticus Adriani temporibus
contra Casellium in comentario lectionum antiquarum



ostendit: ut pductio hac & extremitas largam & fluentem
 uim & copia declararet. Hac. n. A. G. a quo miror cur desci
 uerit Priscianus: & uni Scauro potius q̄ his duobus tribus
 ue astipuletur: an qa grammaticus Scaurus & Prisciano si
 militudine p̄fessionis coniuētus: Cassellius uero iurisconsul
 tus: & A. G. orator: Apollinarisq; philosophus: Puto Seruiū
 secutū potius: q̄q̄ libenter ab eo dissentire solet. Ait. n. ille
 tū alibi: tum decimo zneidos: moribūda morienti similis:
 quod ita esse Salustius ostēdit: qui ait: Quasi uitabūdu p
 tramites & saluosa loca exercitum ductare. Nullum exem
 plum Seruius magis cōtra se proferre potuit: ut modo ostē
 di. Audi quā subiungit rationem. Nam Iugurta non uita
 bat legatum: sed eum uitare simulabat. Ita loquitur quasi
 exposuerit uitabūdu dici a simulatione: & non a simili
 tudine. Nō simulabat uitatiōe legati: sed timorem. Præter
 a siqua foret similitudo: ea similitudo atq; simulatio itelli
 gitur p̄ illud quasi non p̄ illud uitabundus. Addit adhuc
 rationē. Nam quia nomen est: ideo significat similitudi
 nem non passionem: & alia deinceps ubi nullum robur ra
 tionis est. Sed præter rationes illorum ipse quoq; Priscia
 nus imprudens confessus est quod negabat. Quæro enim
 nunquid homo rubicundus (quod ille simile facit cæteris
 in bundus) similis rubenti est: an uere rubens: profecto
 uere rubens. Ergo idem erit rubicundus & rubens: quæ
 sententia Casellii est: quæ & breuior est: nec minus fortal
 se uera: q̄ illa siue Gellii siue Apollinaris: cū frequētissime
 sic accipiantur populabūdu populās: errabūdu errās: sed
 nōnūq̄ ut. G. ait uehementiam significāt: quam ut breuiter
 & ipse cōplectar idē significāt quod p̄cipia frequētatiuo
 r: Lusitās: rilitās: erratitās: lectitās: populatitās: si p̄cipiū:
 quod cū nō sit ad hæc (ut rōr) i būdus termiata decurrimus.
 De exeitibus in cus: quomō cōpatiuous suplatōsq; faciāt.
 Agnificus: honorificus: munificus: nō ex se gignūt cō
 paratiuous: suplatiuosq;: sed ex aliis q̄ i usu nō sūt: ac
 ne possūt q̄dē esse magnificēs: honorificēs: munificēs



Per illud quasi. nō p̄ illud
 bundus. Non dixit per
 by quasi ut nostri philo
 sophi & diuerti
 cāstri

f. rope
 rre
 talin
 p̄cipiū
 frequēt
 tati
 m̄

Nō. n. diciūs magnificior: honorificior: munificior: sed ma
 gnificētior: honorificētior: munificētior. Et i suplatō magni
 ficētissius. honorificētissius: munificētissius. Mirificus ta
 mē mirificissius facit: ut Terētius: mirificissius ē patruus
 tuus: Et. M. Cato teste Prisciaō cōtra Thermū de Ptolemæ
 o rege optimo atq; beneficissio: Et Accius. viii. didascalico.
 Et magnificissio excellētissioq; honor. Oia ergo a facio sic
 cōpoita: ac t̄miata: hac r̄gulā sequūt mirificus: beneficus:
 maleficus: ueneficus: uulnificus: tabificus: luctificus: pacifi
 cus: morbificus: sacrificus: & siq̄ sunt alia: quæ omnia alci
 titium cōpatiūū suplatiuumq; habent: aliquādo etiam su
 um. Sunt ne alia nomina eiuldem naturæ: certe sunt ea q̄
 formantur a dico & a loquor: & siqua reperirentur a sequor
 maledicus maledicentior maledicentissimus: benedicus at
 non inueni: quia nec benedico inuenitur: licet eo Priscianus
 utatur: & hoc tempōr utamur more græcor: quos aucto
 ritate dedimus huic uerbo accusatiūū præter naturam su
 am: cum postulet datiuū: sicut maledico: quod & ipsū nūc
 ad imitationem græcor: habet etiam aliquando accusatiū
 um. De benedico unius uocis loquor non duas: nam tūc
 & aliud significat: & aliter regit. Præterea fatidicus: ueridi
 cus: iuridicus uero rarum uerbum est: cauidicus magis sub
 stantiuum. A loquor sunt plura. A sequor fortasse nulla: ni
 si pedisequus quod substantiuum est. Magniloquus gran
 diloquus: altiloquus: uaniloquus: doctiloquus: ueritilo
 quus: fatiloquus: faciūt comparatiua magniloquētior: grā
 diloquentior: Et item cætera superlatiua magniloquentis
 simus: grādiloquētissimus: & reliq;: sed eorū positiua possūt
 esse: tū p̄cipia magniloquēs: grādiloquēs: tū noia ma
 gniloquus: grādiloquus: præter unū suauiloquēs: quod ne
 scio an dici possit suauiloquūs. maledicēs plane p̄cipiū est:
 sed & maledicus dicimus. quod i fatidicus & ueridicus nō
 fit: neq; i illis superioribus magnificēs: honorificēs: munificēs q̄
 p̄cipia eē nō possūt: cū hæc fuerit futura uera uox: magni
 faciēs: honorificēs: munificēs.

Mirificissim)
 nota
 Tereti)
 M. Cato
 Priscian)
 Therm)
 Ptolemæ)
 Acci)
 Benedic)
 Benedico
 Priscian)
 Barbaru

Pedisequus

Suauiloquēs
 Suauiloquus

A marciā capella de homero
 cecucientis mæoniū suauiloquū
 senectute

Maledicus. maledicētior. maledicētissim). Latinū
 Benedicus. Benedico. Barbarū

De Exeuntibus In Ceus: In Eus: & In Tius.

Inita in ceus pauca sūt: materiāq; significāt: ut her-
f baceus: betaceus: maluaceus: ex materia herbā: mal-
uā: betā: harūdinaceus: ferulaceus: rosaceus: tritice-
us: hordeaceus: testaceus: rosaceus: harnaceus: citaceus: argil-
laceus: ex materia harūdis: ferulā: tritici: hordei: rosā: testā
tosi: harnā: cretā: argillā. hoc tamen differūt a materiali-
bus: q; illa magis totū significāt: hęc ptem. Ager enim cre-
taceus nō idem est quod criteus: nec harūdinaceus surculus
quod harūdinea fistula. Vnū est natum & positum in cīta
aut harūdine: alter ex corpore ac materia cretā & harūdi-
nis facta. & panis triticeus hordeaceus ue nō ex solo tritico
ordeo ue cōpositus est: sed ex aqua quoq; licet triticeus utri-
usq; hęc (de qbus loquor) formatū uideri possit: & magis
illius cuius sunt: creteus: harundineus: & similia. Nā tritica-
ceus facere deberet: nisi dicimus euphoniā causa syllabā ef-
se sublatā: quod mihi ita uidetur: quia distincta est speci-
es eorū: quæ exeūt i ceus: & eorū quæ exeūt i ius. Huius gene-
ris est uinaceus: cum est adiectiuū: ut uinaceo grano legi-
mus quendam suffocatū p acino uuā: & uinacea substan-
tiuū plurale p granis uuā iā pressā. Dicimus tamen mons
terinus potius q; terreus ac terraceus. Sunt item nomina
finita in tius descendētia ab habentibus t in ultima syl-
laba: & si a nominibus quidem significātia materiam. Si
a supinis uero passionem qndā: ut cratitius: stramentitius:
lateritius: cementitius: pauimētitius. Item fictitius: cōmē-
titius: pigneratitius: foeneratitius: cōductitius: ascriptitius:
dedititius: ratio fictitia ac cōmentitia: quæ ficta & ad tem-
pus cōmēta & excogitata: res pigneratitia: aut foeneratitia:
quæ data est pignerari aut ad foenus priēt: domus cōductitia
quæ cōducta ē: hō ascriptitius: dedititiusq; q ad aliqm real-
criptus ē: & q ex numero eorū ē q se i alterius ipiū dediderūt.

De Vi Comparatiui: De minus: De magis.

Ompatiuū p minori ui accipi: q ipsū poitiuū habeat:
ait Prisciaūs: ut Virgilius: Tristior & lachrymis oculos

Priscianus c
Virgilius

Vinacea

Terrenus mons potius q;
terreus ac terraceus

suffusa nitentes. Tristior. n. hic ex parte tristis accipit. Sa-
pe per se positum pro ipso positiuo: ut Comites senioris a-
cesta: pro senis. In quorū utroq; est causa cur aliquid nos ad-
damus. Nam illud tristior plane pro tristis: non pro ex par-
te tristis accipitur: ut ait Quintilianus. Ntimur uulgo com-
paratiuis pro absolutis: ut si quis se infirmiore appellās:
non dixit pro minus q infirmus. Et hoc senior potius pual-
de senex: q tantum senex: ut idem Quintilianus de Isocra-
te: Eoq; iam seniore (octauum. n. & nonagesimum comple-
uit annum) præcipere Aristotiles pomeridianis scholis cœ-
pit. Et Ouidius de tristibus. Sospite sic te sit natus quorū
iospes: Et olim imperium regat hoc cum seniore senex. Ide-
o cum Seruio non sentio dicente secundum Varronem: Se-
nior & iunior cōparatiua sunt per iminutionem. Est enim
senior non satis senex: iunior non satis iuuenis: intra iuue-
nem: sicut pauperior intra pauperem. Dixit autē hoc Var-
ro in libris ad Ciceronem: quam rē a Varrone tractatam
confirmat etiam Plinius. Hoc Seruius si uere hoc Varro
& Plinius ait: quis non cernit sibi ipsi repugnare rationem
hanc. Est. n. natura comparatiui superare in ea qualitate
quam optinet positiuus. Quæ superatio quotiens in colu-
mis est: non possis tunc dicere factam esse diminutionē.
Ponamus exemplum huic rei simillimum. Antiquior te e-
go sum: idest maior te natus sum. Item adolescentior te sū:
idest minor natus te sum: Ita iunior te sum. idest minoris
ætatis q tu: uidelicet supero te paruitate ætatis. Quem
in modum accipitur illo in loco Seruii. Ergo non per im-
mūtiōem: sed pprie. Quā ut i iunior fallit: ita i senior fal-
li dicēdus ē. Quæ tamē oīa (ut sētio) p positiuo accipi solēt
quēadmodū ocius p ociter: minus p nō, sep fer accipitur.
Frequētissime tamē iuctū aut cū si: aut cū quo. p ut si mi-
nus idest si nō: quo minus. i. nō: sicut quo secius etiam p ut
nō q de hoc cōpatō miūs feci mētiōem: aliqd ēt de ipso dica-
plac& at mihi nō mō a puū uenit: sed ēt a parū: ut parū pecu-
niæ habeo: nō autē parū pecuniæ: ergo minus pecuniæ ad

Virg

Quintilianus

Quintilianus

Isocras

Aristoteles

Ouidius

Seruius

Varronem

Varronem

Varronem

Plinius

Seruius

Paruitate

Ocius pro ociter

Minus pro nō

Quo secius

Quo minus

Sm minus

Parum pecuniæ
nō parum

Paruitate

B



Priscianus

parum pecuniæ: potius q̄ ad p̄uum pecuniæ uidetur referri. Addam aliquid e contrario de magis. Ait idē Priscianus: oia cōparatiua mittere aduerbia similia neutro generi. At qui magis non in us exit more aliorum: sed ī is quod cōparatiuū esse & uis ipsa huius uocis indicat: & multo post nesci o quomodo fatetur hic auctor: præterra q̄ a maius nullū aliud aduerbium est: & aliquod esse debet. Dicimus. n. iusti us q̄ror: melius scribo: peius canto: plus gaudeo: minus doleo: maius gaudeo nō dicimus: sed magis quod a magnū positiuo cōparatiuū esse uel hīc palam est: quod omnes sic loquimur. magis poterat Pompeius q̄ Cæsar: sed postea maxime potuit omnium Cæsar. Ex quo apparet eiūsdē positiui quod est magnum comparatiuū esse magis: cuius superlatiuū est maxime: mutata. u. in. g. & anteposita. Quod cum ita sit: cur per magis & positiuū resolui cōparatiuū Priscianus uoluit: tacēs de cæteris: quæ eūsdē usū præstāt: Fortior plus fortis: uehementius fortis: ualidius fortis: & quæ sunt eiūsmōdis opinor q̄ non putabat hōc esse comparatiuum: ut quod a uoce comparatiuum recesserat: aut si putabat: absurdū uidebatur comparatiuum p̄ cōparatiuū resolui cum positiuo: cum præsertim ipsum magis more aliorum cōparatiuorum resoluendū sit: quod si fieri nequit: ne alia quidem poterunt. Quale est: si dicam quod est istorum maius ædificiū: aut quod ualidius: absurdū ut dixi: quibusdam uideri possit: si resoluatur magis magnū: & ualidius ualidum. Adde q̄ sicut resoluuit cōparatiuū p̄ magis: debuit resoluere superlatiuum per maxime: ut fortissimus græcorum Achilles: maxime fortis græcorum: non autem super omnes græcos fortis. Nam hoc modo supra se fortis erit: quod fieri nequit. Item sine apposito fortissimus Hercules non dicitur comode ualde fortis: sed ualidissime: id est maxime fortis. Nā qd absurdius q̄ cum exponamus cōparatiuum p̄ cōparatiuū exponere superlatiuum per positiuum.

Comparatiuū ad unum: Suplatiuū ad plura.

i Nter comparatiuū & suplatiuū ea ī primis quæ a

ut addat theba
noxy uel græcorum
uel aliqd huiusmo
di

reputat pro eodē
laurenti) maius &
magis

Maius gaudeo nō dicim)
sed magis

Pompeius
Cæsar

Priscianus correptur

puḍ græcos differētia est: quod cōparatiuū r̄fert ad unū: sup
latiuū ad plura: quod r̄prehēdit. Prisci. i. quiēs: fit at̄ cōparatio
uel ad unū uel ad plures tā sui generis q̄ alieni: quis græci
honoris causa suæ gētis magis q̄ ratione ueritatis dicūt nō
posse ad multos sui generis fieri cōparationē. Alii autē dicūt
hāc esse rationē: p̄pter quā nō utitur tali cōparatione: q̄ cū
ad plures sui generis fit cōparatio: superlatiuo possumus uti:
ut fortissimus græcorū Achilles. Sed suplatiuus multo alios
excellere significat. Cōparatiuus uero potest & paruo superlatem
demonstrā. Vnde etiā dīminutionē iur̄ accepit apud nos: maiusculus: minusculus. Hæc Priscianus: a quo tā p̄ græcis: q̄ p̄ latinis
dissētio. Nā quæro a Prisciano quonammodo græci distiguerēt sēsū cōparatiui a sensu suplatiuo: cū ipsi cōparatiuo quoq̄
genitiuū tribuāt nisi hac ratione: ut hoc ad unū illud r̄feratur ad plura. Loquor quotiēs cōparatio fit ad eos q̄ sūt eiūsdē generis. Nā ad eos q̄ sunt alieni necessario quoq̄ utitur genitiuo p̄ cōparatiuū cū ablatō carēt. Cū dico cōparatiuem (mor Prisciani) tā suplatiuū q̄ cōparatiuū itelligi uolo. Atqui apud latinos ista ambiguitas non est: qui comparatiuo ablatiuum tribuimus: de hoc paulopost respondebo. Tamen tanti momenti est illa græcorum ratio: ut eam latini (ad formam græcæ constructionis) imitati sint: hoc est ut cum genitiuo iungerent comparatiuum utique iter duo. Nam superlatiuum non dubium est habere locum inter plura: ut Aiacum fortior fuit Thelamionius: & manuum melior est dextra. Si uero tres Aiaces fuissent: diceremus non fortior sed fortissimus: sicut digitorum longissimus est: non longior medius. Horatius: O maior iuuenum inquit. Ad duos enim Pisones filios patremque scribebat. Ouidius in persona Medæ: quæ duos filios habuit: Cum minor e pueris iussus studioque uidendi Constitit ad geminæ limina prima foris. Et Cæsar siue alius pro Cæsare in cōmētario: & in testamento Ptolomæi patris: Hæredes erāt scripti ex duobus filiis maior: & ea quæ ætate at̄cedebat.

Differētia inter cōparatiuū & suplatiuū

Priscianus

Tam p̄ græcis q̄m p̄ latinis
dissentio

Tanti momenti
illa græcorum ratio

Aiacū fortior Thelamionius

Horatius

Ouidius

Cæsar

Ouidius in
p̄sona medæ

Maior iuuenū



Aiax Ideo maior Ajax & minor ille Telamonius: hic Oilei fili-
Agamem us. Maior & minor Atides: ille Agamēnō: hic Menelaus. Ma-
non ior Cato & minor. Maior & minor Scipio: de duobus Africais
Menela) Maior Cyrus & minor: sū superior & posterior: nā tēpus signifi-
camus: nō dignitatē maiore minorē ue. De malis tamē nō
Cato maior & minor diciū: ut Dionysius superior: & Dionysius
Cyrus inferior. Qui numerus cū supat: nō p cōparatiuū sed p positiu-
Dionys) uū: aut p suplatiuū loqmur: ut magnus Alexander: magnus
Ale) Pōpeius: Fabius maximus: Valerius maximus & hęc e grā
cor) ratio: i qua nobis cū illis cōuenit: quod ad unū sui gene-
Pompei) ris utēdū est cōparatiuo: ad plures suplatiuo. Ideoq; curiosissi-
Fabi) mus i loquendo: & recōditissima scientia Macrobius i la-
turnābus mihi nō pbatur: ubi dixit: Age serui nō solū ado-
lescētiū q tibi aquaui sūt: sed senū quoq; ōniū doctissimus
nō enī eiusdē generis adolescēs cū senibus: nō alī q si dicā e-
go sū doctissimus Romanorū & Carthaginēsiū. si romanus
tū: tollēdum ē carthaginēsiū: si carthaginēsis tollēdū ē ro-
manorū: si neutq; utiq; male iungitur. Et Priscianus i pri-
mo: ōniū ē breuissimū eorū quā diuidi possūt: id quod di-
uidi nō potest: nō alī q si dicas: hęc ē pulcherrima suarū soro-
rum: cum sit dicendū: hęc est pulcherrima sororum.
Nam sororum ipsa una est: suarum non est. Quid autē
ad plures generis diuersi. Nempe nos qui sextum casum
habemus simillimum genitiuo adhibemus: ut Achilles
troianis fortior fuit: & ego sum doctior carthaginēsi-
bus: qui nō sum doctissimus romanorum: & tu doctior
es senibus: iuuenum longe doctissimus. Græci eodem
geitiuo utūt: ut sit hęc differētia. suplatiuū ad plura sui
generis: Cōparatiuū ad plura diuersi generis cōpari: quod Pri-
scianus reprehēdit: nolēs illā differētiā: inter hos gra-
dus esse: sed hanc q; superlatiuus multū cōparatiuū parum
excellere significat. Quæ ratio (præter q; q; satis defendi
opinionem græcorum: atq; adeo usum latinorum) etiā
falsa ē. neq; n. ut ipse uult q; cōparatiuū dimiūtōem accipit
ideo parum significat: & non potius multum: quia dim-

Curiosissimus in loquendo & recōditissima scientia Macrobi) Credo p derisū hoc dictū a Laurentio Priscian)

Pulcherrima sororū nō suarū sororum dicendū & c. in.

Suplatiuū ad plura sui generis Cōparatiuū ad plura diuersi generis

Priscian) Præter qm quod satis defendi.

Δ quia suplatio debet esse ad ea quæ pars ipse est q supfertur

minui potest: & præfertī cū dicat cōparatiuū aliquādo trā-
scēdē suplatiuū: ut Achilles fortissimo troianorū Hectore
fortior fuit. Sed ego hoc nō laboro: q; cōparatiuū modo trā-
scēdat: modo minuat: quæ res nō mutat naturā cōparatiui
Animaduertēdū est (quo solo ipsi gradus cōparationis pō-
deratur) q; cōparatio unū gradum obtinēt: siue primū: Sup-
latio uero ultimū: atq; ut ego scētio nō ad singulas res: sed
ad gradus quosdā illa referēda sunt. Nam ubi fuerit mul-
ta eiusdē generis: nō tamē cadat suplatio uno eminate cæ-
teris pibus (ut si inter plura uascula: aut plura nauigia ad
una magnitudinē facta aliquod sit lōge capacius: & gradū
us) nō recte dicas hoc e ōniū maximū: necesse ē ubi suplatio
ē: ubi sit & cōparatio: ut aliquod sit maius aliquo: & item al-
terum maius hoc: quod erit iā maximū ōniū. Et in troia-
nis sūt aliqui fortes: & his alii fortiores: atq; his alii adhuc
qui uocatur fortissimi. Itaq; nūq; citra tertium nūm: sit
suplatio. At Prisciano uidetur: si cætera paria nauigia aliq;
paulo antecederet: dicēdum maius cæteris: si multo maxi-
mum omnium. Quid ergo: si inter hęc ipsa paria unum:
ut cūq; emineat (eiusdem tamen generis nō diuersi) quo-
modo dicendū erit: Comparatiuum non refertur ad ea
quæ plura sunt eiusdem generis: & superlatiuum non ha-
bet locum inter paria: malim ego dicere per comparati-
uum sed in ablatiuo: ut maius cæteris. Nam inter du-
o ut dixi: damus genitiuum. Quidā dāt genitiuū etiā u-
bi plura duobus sunt: sed tātūmodo ecclesiastici: præfertī
imitati græcos auctores unde interpretantur. Nulla enī lit-
tera est latina noui testamenti. Dicunt ergo maior disci-
pulo: minor fratru: siue q; cæteri pares sūt. Vnus autē a-
ut excellat: aut excellatur: siue nō magnificerūt hanc diffe-
rētiā suplatiuū & cōparatiuū altero p altero: hoc ē cōparatō p
sīlatō utētes ut ex illo loco dat̄ itelligi q; uult iter uos maior
esse: sit uer̄ minius. Cur nō dixit maxiū miniūsq; aut maior
minorq; nisi q; p maxiū posuit maior i quo græcū secuti su-
ūs. In illo at licet huc parē ptiēt græcū nō sequit. Nūc manēt

Comparatiuum aliquando transcendere superlatiuum

Ego hō nō laboro

Necesse est ubi suplatio est ubi sit & cōparatio. i. cōparatiuus gradus

Nūquā citra tertium numerū sit suplatio

Antecedo paria nauigia

Nulla littera nomi testamenti est latina

maior discipulorū

Δ si quod sequitur exemplo

Δ si doctorū & perito & lingue græce ut paulo post roat & tal.



Idem

Raro reperitur numerus triū ubi non potius suplatio cadat qm comparatio

Priscianus
Diomedes
Donatus
Seruius

Ut in summa colligam & breuiter dicam

Pompeii

Cæsaris

Octauianus

Lepidus

Antonius

Lactantius

Lactantius uir latinus & facundus

In quoru utroq; peccauit Lactantius

fides: spes: caritas: tria hæc: maior horū ē caritas. Cur nō aut maior hæc: aut maius horū: græci genitiuū hūc ī generibus unū habet: qui est τριτων. Verūtāme potuisset latinius dici maximū: nisi græcos imitari uoluissēmus: græcos īqm ūde traduxerūt: nō autē ueteris illos: & ex qbus grāmatica cōfirmatur. Nā ut caritas est maior cæteris: ita cæterarū dua rū: ut opinor: altera alterā superat: raroq; ī pitur numerus triū: ubi nō potius suplatio cadat: quæ tres diuersas exigit q̄ritates: q̄ cōpatio. Ideoq; græci cōtēti fuerūt dicei cōpatio nē ad unū: suplatioem ad plures: q̄ si ōnia iter se aliud ab alio distantia. Quin ipse Priscianus q̄q̄ dissentit: tamē paulopost q̄ si iprudēs quod negauerat cōfessus ē: prior īferri ad unū: primus ad plura: quod ātea Diomedes: Donatus & Seruius dixerāt. Ideoq; iungi ablatiuo mor cōpatiuorū: hoc autē genitō mor suplatiuorū. Quæ nō significāt melior & optimus: quēadmodū ipse uult: sicut nec potissimū p optimū. In phormione apud Terētiū: Vbi dubites quid iumas potissimum sed in his omnibus principalior: principalissimus: & principalissimum. Quod cum ita sit (ut in summa colligā: & breuiter dicā: ut a principio institui) cōpatiuum inter duo esse: suplatiuum inter plura: si modo tria sunt ī paria: ueluti si in duas ptes diuisa ciuitas est: ut bello ciuili Pōpeii & Cæsaris: recte dicas: maior ps quiritum sequebatur Pompeium: minor Cæsarem: non autem maxima aut minima: nisi accipias pro ualde magna maximā: & p ualde pua minimam: si ī tres ptes: ut tēpore triumuirali dicēdū erit maxima ps q̄ritum seq̄batur Octauianum maxia ps legionum erat cum Lepido: maxia ps nauium erat cum Antonio: nō maior. In quorum utroq; ne qs putet neminem hæc ignorā: peccauit Lactantiū uir latinus plane & facundus q̄ ī secūdo libro institutionum iqt: Ut possis dubitari quos dicat potissimum stultioris illos ne: q̄ falsa r̄ligionē suscipiunt an qui nullam? Et in septimo: Ut ea ipsa quæ dicere non nostris: sed aliorum potissimum litteris confirmarem: potissimum dixit p potius. Duæ. n. partes erant:

at. possit in defensionem suam Lactantius aduocasse. Sed Cicero in oratione de imperio p̄rei pompij. Vbi dicit molestū. ad eum potissimū speculatore quam legatū iudicari maluerunt. Hoc culpāt quod dicitur erat potius

non multæ: ut apud Quintilianū: Hoc loco quæram necesse est: quæ ratio fuerit: ut iuuenis ad parricidiū suo potius gladio uteretur. Idē nō absurde hic potissimū dici posset: quasi suo ex ōnibus potissimū. Et in illo Lactantii quoq; si tale for& non alioq;: sed nostris potissimū: quasi ex ōnibus potissimū: eruntq; multæ partes: & totidē quot sunt genera litterarū: uel nō alioq;: sed nostris potius: eruntq; duæ ptes hinc nostræ litteræ: illinc alienæ. Idem Lactantius in primo: Omnes sibyllæ unū deū prædicāt: maxime tamen Erithrea: quæ celebrior & nobilior inter cæteras habetur. Celeberrima & nobilissima dicēdū erat: Cicero autē quodā loco id quod dico aptissime ostēdit: cū ait ī Pisonē: Mecū quæstorē ī primis ædilē priorē: prætorē primū cunctis suffragis populus. Ro. faciebat. Aedilē priorē dixit: quæ duo rātum erāt ædiles: sicut duo censores & duo cōsules. Cæteri autem fere omnes magistratus multi: ut prætor: quæstorq;: īter quos se creatū dixit: aut primū aut iter primos. Cuius rei: liqs fidem desideret: bini sēp ædiles nominātur a Terē Terēti) tio. Ipse Cicero p Milone inquit: Septem prætores: octo tribuni plebis: illius aduersarii defēsores mei. Nam quæstores pene singuli singulis prouinciis præficiēbantur. Et exemplo Lactantii admoneor: ut dicam illam præpositio nem inter tam comparatiuo q̄ superlatiuo posse dari: ut cōstat superioribus: quæ rettuli exemplis: & Quintiliani i gladiator: Qui inter nos ut apparet fortior fuit: & ī geminis languentibus: dii prohibeant: ut ex duobus filiis uictor incipiat esse periturus. De suplatiuo ipse pauloāte ptuli exēplū: Celeberrima iter oēs & nobilissima habetur: q̄ si pars præter unā fuisset: utēdū putarem cōpatio: ut fecit Lactantius. Solemus quoq; ī interrogādo & dubitādo dar utrū cōpatio: qd. at suplatio: ut Idē Quintilianus: Ita nō rātū utq; sit melius: sed qd sit optimū q̄ritus. Itē ex duobus uter dignior: ex pluribus qs dignissimū. Et Cicero cū quære uidē orator utrū potius aut qd potissimū dicaus: tamē aliq̄ndo dāus qd ē cōpatio. Sed ego ad altiora ducēte stilo trāleo: & ad .c.i.

Quintilianus

Lactantius

Cicero

Cicero

Quintili

Quintili

Quintili

Cicero

Quæstor

Achilles

Achilles & censores ite & cōsules duo. Ceteri magistratus multi

Quæstores singuli singulis prouinciis præficiēbantur

Utrū melius sit

Quid sit optimū



Ad normam grammatice piti
esse contenti sunt

Cicero & Quintilianus
duo lumina & oculi tum
omnis sapientiae tum
uero eloquentiae latinae



Vegetius non pro
litus sane scriptor

ea quae oratorum magis sunt quam grammaticorum: & magis lati
neeleganterque loqui uolentium: quam eorum qui ad normam grammaticae pe
riti esse contenti sunt. Quae separatis ea quae de hac re supersunt
dicenda: & eis suum locum assignemus: quae & si possent poste
rius tractari: tamen quia ad materiam graduum pertinet: in hoc
potissimum loco exequamur rem dignam auribus studiosorum
de exactissima antiquorum latinitate & elegancia. M. T. Cicero
ni. M. q. Fabio Quintiliano praecipue obseruata duobus lu
minibus atque oculis: tum ois sapientiae: tum uero eloquentiae latinae.
De quibus cum superlatio: De ois cum positio: & aliquando cum superlatio.
Gitur superlatius asciscit sibi quisque: reliquit aut ois
uel cunctus positio: ut optius quisque: sapientissimus quisque:
pro eo quod est unusquisque: qui est bonus ac sapiens: uel ois
boni & ois sapientes. Non enim licet dici boni quisque: & sapientes
quique: nec ceteri optimi & cuncti sapientissimi. Non recte ergo Pri
scianus in premio ois iudicio comparat eruditissimos: Idem
intelligo si superlatius in alio casu ponatur quam illud quisque
sic: maximo quisque animo diuitias despicit. Valentissimi
quisque corporis longe abest a sapientia. At uero comparati
uis non quisque conuenit: sed omnis. Vegetius tamen non pro
politus sane scriptor inquit: Honestiores quique milites:
pro honestissimi quique. Et Lactantius de opificio: Nam
si ita esset: placidiora quaque animalia uel nihil fellis
omnino uel minus haberent: quam ferae. Maluissim ego dice
re omnia placidiora animalia: ut Quintilianus in agro
redempto: Rus: seruulos: penates: & omnia utiliora pro
peranti festinatione parentis addixi. Ex positiois autem il
la excipiuntur: quae carent superlatio: qualia sunt quae
habent i uel u ante us: ut pius & strenuus: quae nonnun
quam patiuntur superlatium: Ideoque utranque ratio
nem sequuntur: omnis pius: & pius quisque. Salustius
In Iugurthino: Nam strenuus quisque aut occiderat in
praelio: aut grauitur uulneratus discesserat. Ipse malle
dicere. Strenuissimus quisque: piissimus quisque. Qui
dam tamen salustiani codices scriptum habent strenuissimus.

Priscianus

Vegetius

Lactantius

Quintilianus

Pius & strenuus nomina
comparantur superlatiuum

Salustius

Piissimus

Vegetius notatur -

Carent etiam superlatio illa numeralia: secundus: tertius: quater
tus: quintus: & deinceps. Nam prius etiam: cum numerus si
gnificat: superlatiuum est & ultimus. Dicimus itaque primo
quoque temporis: primo quoque die. Quod imperitiores putant esse
coniunctionem quoque: quae habet primam breuem: cum hic
sit longa. Cicero in philippicis: Primo quoque die consules ad se
natum referant: quod hic non tam omnis: quam unus oisum primus
dies significatur. Idem pro Rabirio: Tertio quoque uerbo excita
batur: & pro eodem Rabirio: quinto quoque anno de moribus
nostris iudicaretur. Caesar commentario quinto: Legionem pdu
cta cognoscit non decimum quemque esse reliquum militem sine
uulnere. Suetonius in uita Caesaris: Et intercalario mense sub
lato unus dies quarto quoque anno intercalaretur. Quod in
eruditi sic pronuntiant solent omni quarto anno esse bisextum:
omni quinto anno fit iustus: apud romanos graecosque: omni
quingentesimo anno Iudaei agunt iubilaeum: cum sit dicendum quing
gesimo septimo ait: militem quasi millesimum quemque dictum:
id est omnem qui est ex millenario numero ultimus: tamen
accipiendus est non ultimus: sed quisque ex eo numero. Nam
cum dico dabo tibi ex ouibus decimam quamque: non eam
intelligo quae decima in numerando eueniet: sed unam de
decem quacumque sit: uel ut absolutius loquar: singulas
ex denis siue ex decem: quas tu elegeris. Itaque unaquaeque pot
est decima. Et exemplo Caesaris constat decimum quemque
esse unum ex numero denario. Ita dicamus millesimum
quemque unum ex numero millenario. Iuris periti nostri ele
gantiae latinae ignari: intelligunt militem ex mille maxime
strenuum: Unde puto ortum errorem de uocandis mi
litibus hoc tempore insigne quoddam dignationis ferenti
bus. Sed ad rem hinc etiam factum est: ut dicamus unusquis
que: & singularis quisque: non singularissimus: quod non
reperitur: sicut nec unicus habet unicior & unicissimus. Quo
tus & iungitur cum quisque: sed tamen diuersa ratione a
superioribus. Numquam enim fere utimur hac dictione nisi in

Primus & ultimus
superlatiuum esse

Primo quoque temporis
primo quoque die

Cicero

Cicero

Cicero

Caesar

Suetonius

Vulpianus

Iustinianus

Dabo tibi ex ouibus
decimam quamque: quo
modo intelligendum
sit

Caesar

Unusquisque:
Singularis quisque:

Quotus quisque:

etiam

etiam
quod uocant milites eosque
sunt aliqua dignitate praediti

1. quod ipsum suplatiuum
sit nomen - no aduerbiu
nam utrumq; potest esse
aduerbiu

Martialis loc)
sed nescio qua
bene expositus

Optimi cuiusq; animi

Potius dicim' unusq; q;
bonus qm unusq; que
optimus - -

Ut qsq; optime
græce ferret ita
esse neq;ssimu

Quicq;
Quodq; Dr

In primis docty no in p
mis doctissimus

terrogatiue: & nisi significatione quæ e quot. Quotus enim
frequenter significat quot: ut Martialis: Dic quotus es: q; tri
cupias cenare: nec unum Addideris uerbū: mensa parata
tibi: idest quot estis: & quot tecum habes. Cicero p Ligario
Quotus. n. istud qsq; fecisset: idest nullus uel rarus. Quidi-
us de arte: Forma dei munus: forma quota quæq; superbit:
idest nulla uel rara. Non uenit in mentem: an cum aliis no
minibus iungatur qsq;. Hoc tamen scio non habere geniti
uum pluralem dūtaxat cū adiectiuo iūctū: ideoq; utimur
genitiuo singulari p plurali. Idē enim est optimi cuiusq; a'
nimus: quod omnium bonor; animus. Vnusq; q; autem ide
o nō facile patitur superlatiuum quia illud unus uim qn'
dam ac naturam: ut pauloante ostendi: superlatiuū optinet
potiusq; dicimus unusq; q; bonus q; unusq; q; optimus. At
q; hæc hæctenus de quisq;.

De ut & ita cum superlatiuo: de quo & eo cū cōpatiuo.
Ddamus de ut & ita similibusq;. Duplicatur supra
a tiuum: uel altera ex parte nomen ex altera aduer
bium: uel utrinque nomen: uel utrinq; aduerbium

Cicero cum his ideclinabilibus quæ nominau; Cicero de oratore:
Vt quisque optime græce sciret: ita esse nequissimū. Idē in
eodem. Vt. n. quisque optime dicit: ita maxime dicendi
difficultatem: uariosque euentus orationis: expectationē
que hominum ptimefcit. Idem de officiis: Vt quisque a
nimi magnitudine maxime excellit: ita maxie uult pnceps
omnium uel potius solus esse. Quintilianus: q; ut longe
optimus: ita difficillimū. Et ite;: Nō ut qe; q; primū dcedū
ita primū occurrit: quo caueamus: ne p qe; q; dicamus
quodq;. Multū. n. ifert inter hæc duo. In Catone maiore u
trūq; suplatiuū sustulit Cicero: Vt qsq; ætate atecedit: ita
fētētia picipatū optinet: quod facere alibi solemus: ut in
illo: Homo in primis doctus: nō i primis doctissimū: ne du
as res suplationē habētes cōiūgamus. Iusta igitur causa: q; r
Cicero suplatōs pætmisit: q; cā Donato i eunuchū Terē
tii nō fuit: q; ait. Vt qsq; miser ē: ita senior uidetur. Nā pæ

Quintil
Quinti

Cicero

Cicero

Donat

Et q; dicit
ne duo
suplati
uā mod
rentur

ter id quod nō adhibuit suplatiuū: etc ofusionē qndā fecit
ex positō & cōpatō: quod ita emēdeū: tū p aduerbiū: sic: ut
qsq; maxime miser est: ita maxie senex uidetur: tū p nomē:
sic: ut qsq; miserrimus est: ita annosissimus uidetur: tū p al
ter; aduerbiū alte; nomē: ita: ut qsq; maxime miser est ita
ānosissimus uidē: uel ut qsq; miserrimus ē: ita maxime se
nex uidē: tū p cōparatiuū: nā & hoc idē efficit: q; suplatiuū
hoc modo: quo qsq; miserior: uel quo qsq; magis miser ē: eo
senior: uel eo magis senex uidē. Quod ita licet fieri: exēplo
pbādū ē. Quintilianus secudo institutionū: Quo qsq; inge
nio minus ualet: hoc se magis attoller ac dilatar conatur.

Et paulo post: Erit eo etia obicurior quo qsq; deterior
lustinus at siue Trogus suplatiuū cū cōpatiuo miscuit: iquies
libro. xvi. Locupletissimus ut qsq; est: ita plures eqtes i bel
lo suo regi præbet. Ego dicerē ita plurimos: qui & ita ab il
lo scriptū fuisse suspicari libet. Dicebā pauloate nō licere
dicere i primis doctissimū: idē scio de iter primos & cū pri
mis: licet Salustius si modo codex non sit mendosus: aliter

dixerit: ac sane quod difficillimū est in primis & prælio stre
nuissimus erat & bonus consilio. Similia his sunt i paucis:
cū paucis: iter paucos. Itē super omnes ante alios: præter cæ
teros. Sed hæc & si positiuo frequētius gaudeant: tamē non
nunquā patiūtur superlatiuum: ut Plinius libro .xxvi. de
usu absinthii cōuenit dicere herbæ facillimæ atq; iter pau
cas utilissimæ. Virgilius i septimo. Petit ante alios pulcher
rimus oēs: Turnus auis atauisq; potēs. Et in eiudē operis
primo: Pygmalion scelere ante alios immanior omnes.

De tātū & tāto similibusq;: quomō iungātur gradibus.
Oc magis & eo magis idē ē q; tanto magis. Itē quo
h magis idē ē q; quāto magis. Quaf admoneor: ut ali
quid de hoz; nomniū natura præcipiā: positiuos ma
gis decere tātū & quātū: cōparatiuos tāto & quāto. Cicero
q;nto es maior: tāto te geras sūmissius. Nō aut q;ntū es maior
tātū te geras sūmissius. & cōtra quātū potes: tātū elabora.
nō aut q;to potes: tanto elabora. Lactantius tamen præter

Quintili

Quintilian

Trogus

Salustius

Plin

Virg

Virg

Cicero

Lactanti

Inter primos
Cum primis
In paucis
Cum paucis
Inter paucos
Sup omnes
Ante alios
Præter ceteros



Boetius more oratorum inquit: Quāto frequenter impellitur: tan-
 to firmiter roboratur. Et Boetius in dialecticis dixit: paulo
 æquales: hic pro paulum dicens paulo: ille pro frequenti-
 us firmiusq; frequenter firmiterq;. Tolerabilius quod fecit po-
Catullus eta Catullus: Tanto pessimus omniū poeta: Quanto tu
 optimus omniū patronus. In superiori Lactāti exēplo bis
 peccatū est in utroq; mēbro. Quidam peccāt ī altero: ut si
 dicatur quāto frequētius impellitur: tanto firmiter roboratur:
 uel quāto frequēter impellitur: tāto firmiter roboratur:
Virg nisi ita uenuste dicas: ut Vir. in. xii. O prāstās animi iuue-
 nis q̄tū ipse feroci Virtute exuperas: tāto me ipēsius æquū
 est Cōsuler. & Quinti. i. primo. Quid at aliud ī nostris legio-
Quintili nibus cornua ac tubā faciūt: quoz cōcentus quāto est ue-
 hemētior: tātum romana in bellis gloria ceteris prāstat:
 quod non licuisset alī dicere. Proxime aut ad uim cōpati-
 uoz accedunt illa aduerbia ante & post: siue prāpositōes:
 ut tāto āte ego ueni: quāto post tu uenisti. Et illud nomen
 alius: & suum aduerbium aliter: & huic simile secus: ut Qui-
tilianus: At quanto alius fuit ille infelicissimi inuenis affe-
 ctus: & Terentius: Verum aliter euenire multo intelligit.
 Et Cicero: Multo secus euenit. Nam quod dico de tanto &
 quanto: Idem intelligo de aliquanto: de multo: de paulo:
 ceterisq; similibus. Rursus quod de tantum & quantum:
 idem de aliquantum: de multum: de paulū: & reliquis.
 Sed quia hęc transeunt in aduerbia: ideo nonnun-
 quam (de his quæ exeunt in um loquor) abutimur pro
 his quæ exeunt in. o. prāsertim quando non est illa con-
 trapositio duorum: ut superioribus exemplis ostendimus.
Iuuenalis Iuuenalis: Despiciam qui sit quantum sublimior atlas. Te-
rentius rentius: Cuius frater aliquantulum est ad rem auidior.
Quintili Quintilianus: Ac quidam si forte susceperint negocia pau-
 lum ad dicendū tenuiora: ea cōuitiis implent. Ita ī aduer-
 bis participiisq; multum ante: uel multo ante: paulum:
 post: uel paulo post. Verbis autem semp fer conuenit per
 um. potius: q̄ per. o. Exceptis ab. ante: prā: post composi-

Tanto ante ego ueni
quāto post tu uenisti

Quanto aliter
Multo aliter
Multo secus

Quantū subli-
mior Atlas
Auidior aliq̄n-
tulum ad rem

Multū ante uel multo ante
Paulū ante, uel paulo ante

o. o. ante. prā. & c.

tis more eorū unde componūtur: ut multo prāstat: & mul-
 tū prāstat. Salustius: Multo prāstat beneficii: q̄ maleficii
 imemorem esse. Ita multum uel multo antecellit: paulum
 uel paulo post habui tua negocia meis. Tam & q̄ similia
 atq; eadem uidentur tantum & quantum: ideoq; raro cum
 comparatiuo iunguntur: ut Virgilius: Tam magis illa fre-
 mens & tristibus effera flammis: Quam magis effulo cru-
 descūt sāguine pugnā. Cū suplatō frequētius: ut tā ē hic oī
 ū optiūs: q̄ nobilissimus. Salu: Quā quisq; pessime fecit: tā
 maxie tutus ē. Quod idē ualet: ac si diceret: ut quisq; pessi-
 me fecit: ita maxie tutus ē. Terē. Nāq; adolescēs q̄mima in
 spe situs erit: tā facillime patris pacē ī leges cōficiet suas.
 Solēt poni tā & q̄ separati: & alterz sic altero utrūq; ī signi-
 ficatione uehementia: ut Cicero: In tam optima causa nō de-
 beo timeri. ī tā ualde ac pualde bona cā. Et itez: Nō dū e-
 rat uestris tā grauissimis tāq; multis iudiciis ignominiisq;
 concisus. i. iudiciis uris ignominisq; tantoper grauibus. De
 q̄ hoc sit exēplū: Tu es homo q̄iocūdissimus. i. ualde uehe-
 mēterq; iocūdus. Sed de hoc differēdū: latius ideoq; nō in
 eūdē locum includam.

Sallusti

Virg

Sallusti

Terenti

Cicero

Cicero

Tā optima
causa

Perualde

Non in eundē locū
includam

De per & q̄ cum gradibus.
 De nāq; pōderis ī cōpositiōe habēt p̄: & q̄: sed alterz
 i. positiui p̄priū est: alterū superlatiui: ut ppulchre:
 perbelle: perdiligenter: qpulcherrime: q̄optime:
 q̄diligentissime: quorum exemplorum referta sunt om-
 nia: hoc intelligitur quotiens accipitur q̄ p ualde siue
 uehementē. At contra q̄ p quantum nunquam cum su-
 perlatiui semper cum positiui. Vt Cicero: q̄morosi sūt
 qui amant ex hoc potes intelligere. Vidēs ut q̄p quan-
 tum non potest adiungi uerbo principali (duntaxat in re-
 cto modo loquendi: hoc est quando non figurate loqui-
 mur: ut exprobandi detidendi ue causa: hoc modo q̄cito
 uenisti: q̄suauis homo es) Loquor autem quotiens duo
 uerba in eadem oratione insunt semper cum uerbo non
 principali iungi q̄ p̄ro ualde frequenter uno uerbo con-

Cicero

In recto modo lo-
quendi

Et quā
repete

X. i. ut patet ex
exemplo superiori. hquet
q̄. non posse iungi cū
exemplo uerbo principali
nam in exemplo precedē-
ti uerbu principale est



In hac differentia positivi & suplativi aliq se obijciat

Tereti

Tereti



Attende qd Laurentius de pectur. magis seq usum oratoru qm licentia poetaru neq lege scribere quasi unquam aliter factum sit sed quod frequentissime factitatum sit & ideo sibi obesse no debere si qd aliter penes auctores reperiatur

Cicero

Cicero

Apud grecos longe difficilius scribendi ratio quam apud latinos

Boeti

Priscian

Lactanti

tetu ee: & i duobus principali potius gauder: nonnuq altero: ut ubi e lucy: eo qprimu aduolas. Et ibi est lucy: quo tu qprimu aduolas. At i hac differentia positivi & suplativi aliq se obijciat: afferetes Tereti i adria: Reiecit se i eu flens qfamiliariter. Et i Eunucho: Post illa tepora tu scis qitimu te habueri. In quoz exeploz prior est q p ualde cum positivo. In posterior q p quatum cu superlativo. Ego uero accipio illud qfamiliariter p qntu familiariter figurate: quasi o quatu familiariter: & hoc accipi p positivo: sicut pximu. Dicimus naq: hic e mihi magis pximus: ita hic e mihi magis itimus. Neq: tamen i hoc toto meo opere ta licentia poetaz cofector q ulu oratoru. Neq: si qd ali penes auctores reperiatur mihi obesse debet: q no lege scribo: qsi nuq ali factu sit: sed quod frequentissime factitatu e: praesertim a. M. T. M. q: Fabio apud quos si qndo repiatur q cu positivo p ualde: aut cu suplativo p quatu: aulim affirmari me dolet criptu: ut i prooemio de orator: qboni p diu nulli: qsi de ualde bonis: & no potius de bonis loquatur: uera scriptura erat: boni p diu nulli: aut potius cu boni p diu nulli. Ali. n. uidetur no congrue dici: quod uitiu scribendi utina i paucioribus esset. Quod Cicero ipse illo suo eruditissimo saeculo: quod uix credibile uidet: queritur ita ut apud latinos mendosiores sint codices latini: q greci: qq apud grecos loque sit difficilior scribendi: q apud latinos ratio. Na cur no sapius q p ualde cu positivo: illis repiremus: si pbasset potius q respuisset. Quia in hac re non uerebor reprehedere Boetiu: Priscianum: & elegatioru utroq: Lactantium. Primus si Ciceronis topica ita ait: Nosti oblatrantis morsus iuidia: nosti qfacillime i difficillis causis liuor iudiciu ferat. Male dixisse qfacile. Secundus Li. xviii. Ita ideo ex uno libro Ciceronis tot usus proponere studui: ut docerem qfrequen- tina. Latinius erat q frequeter sut usi: uel qfrequetissime usos. Tertius ita libro primo institutionum: Et qmulta a lia de deo nostris hominibus loquutus est similia: permul-

f. no primu phli

ta ego dixissem. Idem libro sexto: Hoc autem duplex sa- crificii genus q sit uerissimu Trismegistus Hermes idoneus testis est. Et in principio statim libri de opificio inquit: Quam minime sim quietus sumis et necessitatibus ex hoc libello poteris extimare. Puto Cicerone q sit ueg: & q parum sim q etus potius fuisse dicturum: qui scribens ad Trebatium in prooemio ita ait: Sed du fuimus una tu optimus es testis q fuerim occupatus. non dixit q summe occupatus: aut q maxime occupatus: aut q occupatissimus fuerim. Quod ac dixi de q: non debet illud iungi cum superlativo quoties si gnicat quantum: unum uerbum excipitur possu: & quae idem significant: queo: ualeo: licet: & si qua sunt alia: ut scribas qoptime potes. Nec recte dicas scio qoptime scribas: quod praeter auctoritatem summorum auctoru etiam ratione nititur. Quia ubi est uerbum potes: ibi q non iungit cum superlativo: sed cum uerbo. Sic: scribas optime q potes. In aliis autem nequit iungi cum uerbo. sic: Scio optime q scribas. nisi sit alter sensus. Ergo illud non plane latinum est: qprimum mare intraui exorta tempestas est: sed cum primum: ac qprimum potero mare intrabo: uel cum primum potero: uel ut primum: uel ubi primu mare intraui: aut ut primum: uel ubi primum potero mare intrabo latinum erit. Ex his quae dixi colligitur: ubi e q pro qtu: ubi quoq: posse poni ipsu qtu: ut Ci. de amicitia: Nisi q: tata e iter eos: qta maxia pot mox studiorum q: distatia. Quintilianus i secundo: Cu aliqd adhibita qta maxima pot cura diligenter eliauerit: ut quoq: i locu qm uel qtu succedit: Nunc sic ita: nunc cu ita prio mo: sicut apud eude in xii. No omittenda pars hac orationis: sed exigenda ut optime possumus. & Cicero in philippicis: Quas honorificetissis uerbis ipse coSEQ potero coPECTAR mea snia. Altero mo sic: ut apud eude de orator: Hac ut breuissime dici potuer: ita a me dea sut. De positio at nemi dubiu erit: q: & ut couer cu possu: ut ide in philippicis: Sed reliquum cursum uitae q quidem possum: breuiter perstriga: & ut potui breu-

Lactantius

Lactanti

Cicero

Scribas qm optime potes

Quam primu mare intraui exorta tempestas: no ee satis latinu

Cicero

Quintilian

Quintilian

Cicero

Cicero

Cicero

ut. credo deesse

Qua qde possu breuiter perstriga



qui seantur paulo post eu dicit
Narravi quid breuissime & r

~~Qui possunt ut~~
~~in rem gestam quibus~~
~~uis potest aut quibus~~
~~ita breuiss~~

Quamplura uolumina ille
composuit dicendum no
esse sed complura

Complurimum pro
plerunq: inuenit
nonnuqua

ter pstrixi. Recte ergo q̄ p quantum cu positio & suplati
uo itercedete uerbo possu. Male at cu copatio siue sine
possu (ut quaplura uolumina ille coposuit: dicendu e coplu
ra: no qplura: ut qda male scribunt. In aduerbio quoq; sup
latiuo no nuq legimus coplurimu p plex q̄. ~~ut p possu~~
ut narrari rem gesta q̄ breuiss potuit aut q̄ potui breuiss.

Cuius hic quidem sensus: sed tamen barbari prolatus e. Nar
raui q̄ breuissime potui: qnq hoc secudu potest accipi in e
um sensu q̄ e breuiss q̄ potui: siue ut apertius loqr: breuiss
q̄ potuisse. Prius mos sic accipi non potest: ne hoc qd e bar
baria carit: licet huius loci no sit. Iste e nimis iuuenis ad da
du sibi tale negociu: quod sic latie dicitur iste enim iue
nisa: aut iunior q̄ ut ipsi detur tale negociu: uel e iunior q̄ cu
i tale negociu detur. Cuius rei plurima ubiq; exempla sut: ut

Quintilianus: Sed hoc aptius est q̄ ut pbadu sit. Id e deci
mo: Ideoq; ne suscipienda qd e sut causa plures q̄ qbus sus
fectur: se sciat. Et ita opus inchoatur Valerii Maximi: Vr
bis roma exterarumq; gentium facta simul ac dicta memo
ratu digna: q̄ apud alios latius diffusa sut: q̄ ut breuiter co
gnosci possint: id est latius sunt dispersa: ita ut non breui
ter possint cognosci. In eadem rationem cadit ille modus:
qualis est maiorem geris uestem quam pro habitu corpo
ris. Ut Curtius: Maiorem q̄ pro magnitudine silua redde
dant sonum. Illud hoc loco iocosum inferere non pudebit.

Quintilianus
Quintilianus
Valerius

Siquis interrogatus huius positiui perpulcher qui compa
ratiuus sit: & qui superlatiuus: non aliter bene responde
bit: nisi ita multo pulchrior: q̄ pulcherrimus. Ex his au
tem duobus de quibus diu dixerimus per & q̄ conflatu u
num perquam: quod utri dandum erit: positio an su
perlatiuo: utrunque enim in eo partem sibi uendicat: cer
te positio: uel quia anterius est: uel quia indecens uide
retur duo aduerbia uehementiam significantia superlati
uo iponi. Dicius ita p̄doctus: p̄eruditus: p̄pulcher. Et
sicut uerbo solet apponi per: ita perquam: ut per
uelim: p̄placet: p̄quelim: p̄placet. Plinius iunior in episto

Curtius
Plinius

Ex his duobus conflatu
unum

Perquam.

Peruelim
Perplacet
Perquamplacet

Per. puto deesse
A puto legendu itaq:

1. nisi dicam) qui. aduentitium ee
& in alieni locu se inferuisse ut sese
inferuit. pol. inter p̄positio
per. & quam. in illo feretimo. ltr

lis: Perquelim scir nisi iterpositu sit. q̄ iter p̄positioem &
uerbu cum quo illa copulatur. Quale apud Terentiu: p̄pol
paucos reperias meretricibus fideles euenir amatois: quod
sic resoluitur: pol p̄paucos. Boetius tamen i comētarius lo
gica breuioribus suplatiuo dedit dices: Apud scriptores q̄
dem graecos p̄rarissimos. Et Pomponius de origine iuris
digestoꝝ Iustiniani libro primo: Na ante eum Seruius du
os libros ad Brutu p̄breuissimos ad edictum subscriptos
reliquit. Et facundus scriptor Curtius libro quarto: Bessu
quoq; bactriaos ducē p̄maximo posset exercitu coacto
descendere ad se iubet. Sed huiusmodi exēpla ta rara sut: ut
dubite an librarioru sit culpa. Certe ipse sic loqui no auli.
Aulus qd e Gellius hoc quod p̄cipimus sep̄ custodiuit.
Ceteru ut e i loqndo curiosior p̄p̄q: ita loqtur: sane qua
tile: uoce admodu qualuau: oppido qualibens: nimis qua
ineptu: qua aduerbia id e pollent: quod per p̄ ualde. Vlti
tius tamen est perquam: ut perquam utile: uoce perqm
suau: perquamlibens: perquam ineptum. Tam e Ca
sar commentario. xiii. Quibus r̄bus oppido perquam pau
ci sub pellibus acquiescebant. Et Seruius Sulpitius ad Ci
ceronem scribens ita incipit: Posteaquam mihi renuntia
tum est de obitu filia tua sane q̄ pro eo ac debui grauiter
molesteq; tuli. Et ad eundem Caelius ita etiam incipit: Sa
ne q̄ litteris Caesaris sumus commoti. Nam Cassius cis eu
phratem parthorum copias esse scripsit. Et Brutus quoq;
Decius ad eundem: Nam suos ualde q̄paucos habet. Et i
terum in eadem epistola: Sane q̄ gauisus sum. Quid plu
ra. Ipse quoq; ad fratrem Cicero: Nam quod de Pompe
io Caninius ait: Sane qua refixit. no succurrit mihi si quod
aliud exemplum apud Ciceronem repperi. Et Titus Liuius
nescio an alibi q̄ libro. xlviii. Cu haud facile esset: aut ea q̄
obiceint: aut q̄ aduersus ea dicēda erat: memoria coplecti.
Nec. n. multa solu: sed etiam pleraq; oppido q̄ parua erat.
Hac igitur dantur positio: illa uero magis super
latiuo: multo & longe in eo fere significato quo solet

Terentius

Boetius

Pomponius

Iustinianus

Curtius

Seruius

Brutus

Bessus

A. Gellius

Caesar

Ser. Sulpitius

Caelius

Cassius

Decius Brutus

Decius Brutus

Cicero

Pompeius

Caninius

T. Liuius

Curtius facundus
scriptor. Laudan
a Laudatissimo
uiro, quanti de
buit Curtio stori
Curiosior in lo
quendo Gellius

Multo
Longe



Acerrimū ex sensib⁹
nō q̄m acerrimū

q̄. cū superlatō sed cū hac tamē differētia: q̄ huic q̄ nō tri-
buimus genitiuū illū suplatiui p̄prium: aut ablatiuum: ac-
cusatiuū ue cū p̄positiōe: ut sit sine ipso q̄. M. T. Acerrimū autē ex oibus nostris sēlibus esse sēsum uidēdi. Et itē:
ut inter omnes s̄p̄
mentū
f̄m̄

Cicero
Cicero
Crassus

Quē Crassus dilexit ex oibus plurimū: nō dixit q̄ acerrimū
aut q̄ plurimū ex oibus: siue inter omnes.

De Longe: Multo: Facile: Valde.

D quod fit in multo aut ī lōge p̄ ualde: & in facile p̄
nō dubie: ut Quintilianus. li. ii. Declamādi ratio ut ē
ex oibus nouissīe iuēta: & multo ē utilissima. Idē:

Quintilianus

Lōge omniū quos quidē mihi audiē cōtigit p̄stātissimus
Domitius Afer. Et. M. T. Sed ego neque illis assētiebar: ne-
q̄ hanc disputationū iuentori & p̄cipi lōge omniū idicēdo
grauissimo & eloquentissimo Platoni. Idem p̄ Rabirio: Vi-
s̄ unū totius grāciā facile doctissimū Platonē. Amat etiā
lōge ut multo. secū iūgi cōparatiuū: ut. Vir. in. viii. At pe-
dibus lōge melior lycus. & ea de q̄bus ātea disputauī: alius:
aliter: secus: ante: post: p̄: ut lōge p̄stās: longe p̄stāt.

Quintilianus
Domitius Afer
M. Tullius
Plato
Cicero

Quintilianus: Sed cū lōge p̄cedūt ingenia uiuētū. Et cā-
tea quā suplationē quādam habēt: & p̄xiē ad cōparatiua
accedūt: & lōge superat: lōge uicit: & ea quā diuersitatē mo-
re illog: alius: aliter: secus: qualia sunt diuersus: dissimilis: a-

Virg
Lycus

Quintilianus: ut lōge diuersus: longe dissimilis: lōge alienus. Prin-
ceps ne adiectiuū quidem est: more positiuorum: tamen q̄
a superlationē significat: asciscit sibi lōge: ut idē: Nouē ue-

Quintilianus

Quintilianus: pro lyricorū longe Pindarus princeps: & facile p̄ eo quod est
haud dubie. Marcus Tullius pro Roscio: Non solum mu-
nicipii latinatis ex quo erat: sed etiam regionis illius: & ui-
cinitatis uirtute existimatione: nobilitate facile princeps.

Pindarus
Cicero

Præterea cum p̄cipuus: cum primus: cum secundus:
& siqua alia sunt: Vt Quintilianus de Euripide loquens
in affectibus: tum in omnibus: tum in iis qui misera-

Quintilianus

tionē constāt facile p̄cipuus: & admirādus maxime ē. Sic
facile primus uel facile sumus. Facile uero secundus dicimus
nō ad ordiē respiciētes: sed ad dignitatē: q̄le ē tu es facile

Curip

Princeps adie
ctiuū nō ēē

facile p̄cipuus. & fa-
cile primus, facile secundus

ad d. u. e. e.
alijs exemplis 1.
ribus

7. 1. no fuerunt
no tentata. e. q. 22
attentata

secūsus a rege: hoc est facile post regem primus. Longe igit̄
p̄ ualde p̄prium (exceptis paucis) cōparatiui & superlatiui. Ip-
sum autē ualde positiui & uerbi: ut ualde diues: ualde pau-
per: ualde laudat: ualde uituperat. Nec ausim dicere longe
diues: longe laudat: nec ualde ditior: ualde ditissimus. Hęc
autem quæ a me de aduerbiis tradūtur: nō fuerūt intenta-
ta ueteribus grāmaticis. Nā nuper cū iam ista cōposuissem
inueni in bibliotheca beneuētana Sergiū super Donatū ita
dicētem: Donatus dicit quicq̄ tātum aduerbia positiuo esse
iungēda: tam: magis: maxime: minus: & minime: ea scilicet
ratione: quoniam uim ī se habent cōparādi atq̄ ideo nō de-
bent cōparationis casibus iungi: ne uideatur cōparatio gemina-
ta. Qui. n. dicit tā doctior: pene hoc dicit doctior: quod lati-
nitas nō patitur. Probus autē dicit oīa aduerbia quæ uim
augētis aut minūētis in se habent nō debēt cōiungi: nec cō-
paratiuo nec suplatiuo: ut sunt ista ualde: multū: plurimū
per: & similia. Nā ista oīa tantū positiuis casibus debemus
adiungere. Idem Sergius longe post ait: Comparatiuo &
superlatiuo quinque hęc cōparationis aduerbia non ap-
ponemus: ut tam: minus: minime: magis: maxie: quæ tamē
soli positiuo adiciuntur. Hęc quæ tres auctores tradūt:
& imperfecta sunt: nec omnino uera: ut ex his datur intel-
ligi quæ ipse p̄cepit. Dicimus enim multo fortissimus:
& ego sum tam te fortior: q̄ te nobilior: & tam omnium
fortissimus q̄ nobilissimus. Comparatiua uero addi non
oportere comparatiuis: ne p̄cipiendum quidem est.
Quod autem posuit minime & maxime & similia Sergius
non recte posuit. Nam minimum est proprium aduerbi-
um superlatiuum: minime uero pro negatione accipitur:
quali nequaquam: ut hic homo est minimum litteratus:
id est pauxillum litteratus. Ego sum minime litteratus: id
est idiota: & nihil profus habens litteraturā.

Longe
Valde

Sergius
Donatus

Probus

Sergius

Tam te fortior dicim⁹
Tam omnium fortissim⁹

Minimum aduerbiū
superlatiuū
Minime negatio:
nō suplatiuū
Litteratura

De Proprietate quadam comparatiui:
Tq̄ hęc hactenus: il lud ad extremū adiciāus: de cō-
paratiuo cōsuetiorē sermonē esse per accusatiuum:

Handwritten mark



q̄ p nomiatiuū in illis: quale est: tu maiorem laudē affec-
tus es patre tuo: tuisq; maioribus. Vix audeas dicere tua la-
us ē maior patre tuo. Tamē solemus aliquādo sic uti: ut
Vir. in. viii. Nō secus ignipotēs: nec tēporē signior illo. Et
Quinti. de apibus paupis: Vnū rogo ne cui minor dignita-
te uestra uideatur cā litis meae. Et i tertio iſtitutionū: Non
debes apud pratorē petere fidei cōmiſſū: sed apud cōſules:
maior pratoria cognitōe ſūma eſſe fortasse uideatur molli-
us i obliquo calu: quod ita ſi nō ē: uolo tamē a notatū eſſe:
quod icōſueta uox auribus hęc uidetur eſſe: maior ſūma
pecuāria ē pratoria cognitōe: p eo quod ē maior ſūma ē:
q̄ ut apud pratorē peti poſſit. Minor cā dignitate ur̄a: p eo
quod ē minor: q̄ ut uideatur digna q̄ apud dignitatē ur̄am
agatur. Et Vulcaūs nō ſignior illo tēporē: p eo quod ē ſigni-
ori tēporē q̄ illud fuit. A quo nō diſſimile illud ē ego ſū ma-
ior. xx. ānis: p eo quod ē ego ſū maioris aetatis ea q̄ eſt. xx. a-
noꝝ: uel maioris aetatis. xx. annorum. Nam & hoc licet dice-
r̄: q̄le ē eſt: ego ſum maior. xx. ānoꝝ: id eſt aetate tali: uel ego
ſū aetatis maioris aetate. xx. ānoꝝ. Frequentiffimē at̄ huius-
modi gener̄ orationis utimur: ubi adest hoc nomen opinio:
ut ſū ditior opinione hominū: q̄ ſi opinio hominū diues ſit:
& nō ſic accipi debeat magis q̄ opinio hominū ſetit: uel q̄
homines opinantur. Cicero Brutū ſuū ſic exorſus ē: Cū e Ci-
licia decedens Rhodum ueniſſem: ibiq; de Quinti Hortēſii
morte eſſet allatum: maiorem opinione hominum cepi do-
lorem: p eo quod eſt maiorem q̄ ille quem in me homines
opinantur. Nec illud ab hoc multum recedit: cum dici-
mus: nihil iſto homine peius: nihil tuo patre abiectius:
nihil hoc uino iſuauius: pro eo quod nullus iſto homine
peior: nemo patre tuo abiectior: nullū uinū hoc iſuauius.
Rurſus i hac laude: nihil iſto homine melius: nihil p̄ tuo ge-
nerofius: nihil m̄e tua ſactius: nihil uxor tua uerūdius: ni-
hil hoc uino ſuauius. Quā e de oibus r̄bus nō tātū de ſigu-
lis: interdū ē ubi nihil plus cōprehēdi i uniuerso q̄ i pte: ut
nihil eſt te litteratius: nihil eſt illo prudentius: nihil eſt iſto

Virg

Quinti

Quinti

Minor causa dignitate ur̄a
& huiusmodi loquē di mo-
dos inconſuetos auribus
eſſe

Sum ditior opinione ho-
minum

Cicero

Q. Hortēſii

inhumanus: nihil plus ſignificetur hoc modo: q̄ ſi dicas ne-
mo te litteratior: nemo illo prudētior: nemo iſto inhumā-
nior: quoniā litteratura: prudētia: ihumanitasq; nō niſi in
homines cadit. Quid ergo in neutro gener̄ potius q̄ maſculi-
no & ſceminino placet: Nemp̄ quia nescio quid ple-
nius & ſuauius i neutro genere. Ideoq; tali ſermōe delectati
auctōrs ſunt: ut ipſoꝝ crebra exēpla documēto eſſe poſſūt:
quā iquirētibus notiora erūt: q̄ ut a me hic afferri debeāt.

De Compositis a ſomnus.

Somnus cōpoſita quādā ſūt ſecūda ſemp̄ declina-
a tionis: quādā tertiā. Secūda Cicero in Verri. Hic
etiam cū ſemiſomnus ſtuperet: Et Celius in Antoni-
um: Ipſū nāq; offendūt ſemiſono ſopor̄ profligatū. Et Sa-
luſtius in Iugurthino: Signo dato caſtra hoſtium inuadunt
ſemiſonos partim: alios arma ſumentes fugant. Inſonē & e-
xōnem draconē ſape legimus: & fere hanc differentiā ſerua-
tā inuenimus. Hęc admonui: ut in his nominibus quā an-
cipitem in cōpoſitione declinationem ſortita ſunt: tamē
ſciamus ulū frequētiorē imitādū. Seneca autē de breuitate
uitae ait: Quā multi externa crapula ſemiſones & graues.

De Exeuntibus in oſus.

Omina quā exeunt in oſus: partim a nomine deſcē-
n dunt: partim a uerbo: partim ab utroque: & ea qui-
dem quā deſcendunt a nomine habitationem: ſiue ue-
hementiam: copiam ue ſignificant: & affectionem: ut a-
nimofus: ingenioſus: lacertoſus: neruoſus: ſaxoſus: a-
quoſus. Hęc copiam ſiue uehementiam habitationemq;
ſignificant: q̄ habent in ſe uehementiam ac copiam aquā
ſaxorum: neruorum: lacertorum: ingenii: animi. Vino-
ſus: mulieroſus: libidinoſus: ſeditioſus: factioſus: q̄ af-
fectus eſt ad hęc & amat uinum: mulieres: libidinem: ſe-
ditiones: factiones. Rurſus ea quā a uerbo ſunt: partim
actionem ſignificant: partim paſſionem: partim utrun-
que: ſtudioſus: faſtidiōſus: ſtomachoſus: iniurioſus:
cōtumelioſus: curioſus ſep̄ actiue ab auctōribus accipi ſolēt.

uehementia ac
copiam.

Vinoſus
Mulieroſus
Libidinoſus
ſeditioſus
factioſus

ſep̄ actiue

ſtudioſus
faſtidiōſus
ſtomachoſus
iniurioſus
cōtumelioſus
curioſus

Inculcare exempla

- fraudulosus
- meticulosus
- Somniculosus
- Siticulosus
- Tenebricosus
- Tenebrosus
- Montuosus
- Saltuosus
- Tortuosus
- Vultuosus
- Actuosus
- fructuosus
- foetusus
- Monstrosus no
- monstruosus
- Saltuarius
- Actuarius
- fructuarius
- Afarius
- Caprarius
- Ociosus
- Inuidiosus
- Inuidia
- Inuidia facere
- Inuidiosa res

Ociosū ē ī re apta inculcare exempla: quæ uulgo sūt pluri-
 ma. Hæc. n. accipiūtur p̄ his q̄ operā dat studio: q̄ fastidiūt
 q̄ stomachatur: q̄ iniuriā contumeliāq; faciūt: q̄ nimis curāt
 nisi uelimus hæc a nomibus ueniri: nō a uerbis: ut fraudulo-
 sus q̄ fraudem facit: quod a fraudula dimiutio uidetur ue-
 nir potius q̄ a fraude: quæ admodū meticulosus q̄ timidus
 a meticulo magis q̄ a metu: & somniculosus magis a somniculo
 q̄ a sono: & siticulosus a siticula magis q̄ a siti uenit. Tene-
bricosus quoq; sp̄itur & tenebrosus: licet quædā ab usu re-
 gulaq; recedat: ut mōtuosus potius q̄ mōtolus: saltuosus q̄ sal-
tolus: tortuosus q̄ tortolus. Verū tamē quæ sūt q̄ r̄ta declina-
 tiōis assumūt u: ut uultuosus: actuosus: fructuosus. Ideoq;
 illud ī psalmo: oues eorū foetusæ: legēdū ē foetusæ a foetus:
 sicut ē diuerso pleriq; scribūt mōstruosū p̄ mōstroso. Luca-
 nus: Mōstrofiq; hominū ptus. Nec modo in osus faciūt no-
 mina quartæ declinationis: uerum etiam in arius: ut saltu-
arius: actuaris: fructuaris: cū nomina secundæ declina-
 tionis careāt u: ut alinarius: caprarius. Odiosus & inuidio-
sus passiuæ: ille. n. significatur qui odio habetur: & cui inui-
 dia: non is qui odit & inuidet. Hæc passionem significant
 utiq; cum a uerbo ueniunt: secus cum a nomine. Nam odiū
 molestiam quoq; atiquitus significabat. Terentius ī phor-
 mione: Nunquam odio tuo me uinces. Et iterum Si porro
 esse odiosi pergitis: idest molesti. Cicero ad Atticum: Sed
 cū horas tris fere dixisset: odio & strepitu senatus coactus
 est aliquando perorare. Et ī Catone maiore: Infirmo cor-
 pore odiosa est omnis offensio. Et de oratore: Verum si pla-
 cet quoniam hæc satis spero uobis quidem certe maiori-
 bus molesta & putida uideri ad reliqua aliquanto odiosi-
ora pergamus. odiosiora dixit quasi molestiora. Inuidia
 autem præter illam significationem notam est: uel dicto
 uel facto in alteri maliuolentiæ cōciliatio: ut siq; iſferat o-
 stendat ue calamitates suas: ut auctori calamitatū odiū ca-
 terorū cōcitet: & hoc uocatur inuidiā facere: uel uocari aut ad-
 duceri ī inuidiā. Inde inuidiosa r̄s q̄ atrocitatē facti augens īui-

Lucan)

Terenti)

Terenti)

Cicero

Cicero

Cicero

Passiue cū a uerbo ueniunt
secus cū a nomine

sum illud uel illius auctore facit: & inuidia quasi atrocitas
 uel detractio. In quam significationē accipio illū uersū: In-
 uidiā nimio cultu uitare memero. Nā latentē inuidiā: quia
 nō deprehēdo: uitare nequeo: sed eam quæ extrinsecus signi-
 ficatur uel uoce uel gestu: cū populus indigne ferre se indi-
 cat ī aliquo nimium & insolentem corporis cultū: Ideoq;
 subiungitur: Quæ si nō lædit tamē hæc sufferre molestū ē:
 scilicet hæc uel uoce uel gestu: uel utroq; modo detractioem.
 Quale illud quoque Terentianum: Ita ut sine inuidia lau-
 dem inuenias: & amicos pares. Et illud Salustii: Licet e De-
mosthene sit sūptum inuidiam gloria superasti. Formidolo-
sus: laboriosus: operosus pariter actiue passiuæq; accipi-
 tur. Terentius: Ego formidolosus: idest ego ne q̄ timeā. Sal-
ustius: Regibus boni q̄ mali suspectiores sūt: sempq; his a-
 liena uirtus formidolosa est: idest quæ formidatur. Cicero:
 Videtis ut senectus nō modo languida nō sit: uerū etiam o-
 perosa: idest quæ agit. & rebus agendis operā dat. Idem p̄
Cælio: Vos laboriosos existimer: quibus ociosis ne in cōmu-
 ni quidē ocio liceat esse. Ouidius Moles operosa labore. O-
 perosa quæ ab aliquo operata est: nō quæ aliquā facit uel
 uehementis operis. & multarū operarū. Ita res laboriosa uel
 q̄ ī ea laborē capiaūs necesse ē: uel q̄ pleā laboris ē. Volu-
ptuosus quoq; & religiosus licet a uerbis nō ueniunt. ta-
 men istis similia sunt: ut affectionem significant & ha-
 bitionem: siue plenitudinem: simulq; actiue accipiātur &
 passiuæ. Voluptuosus homo qui p̄ quam amat uoluptatē
 res uoluptuosa quæ in se habet uoluptatem uel quæ ple-
 na est uoluptatis: & qua homo delectatur: ille reci-
 pit: hæc res recipitur. Religiosus homo qui amat religi-
 onem. Sepulchra & monumenta religiosa sunt: idest ha-
 bent in se religionem. Ille adorat: hæc adorantur. Præ-
rea gloriosus: famosus: & imperiosus nonnihil & ipsa a cæ-
 teris differunt. Nam licet legamus gloriosam uictoriam
 idest plenam gloria. Et apud Iuuenale m: Famosos equitū
 cum dictatore magistros: & iperiosos populos: hoc ē latū
 .d.i..

Cato minutuly auctor

Sufferre

Terentius

Salustii

Terenti)

Salustii)

Cicero

Cicero

Ouidius

Habitioe

Iuena

7



Gloriosus

Mulierosus

Significantia .1.
significationis

Habitio sine plenitudine

Luctuosus

Industrius non industri-
ofus

Morosus

Exacte
Nimis ad ungue

Affectatio

Stomachosa

imperium possidentes: tamen dicimus ita gloriosum ho-
minem affectatorē gloriae: ut uinosū cupidū uini: & mulie-
rosū nimis appetētē mulierū: qualis miles gloriosus apud
Plautus Plautū & Terentiū. Et famosū p infami: & turpi: ut famosa
Terenti mulier quae nō scitur ipudica esse. Et ipiosus ostētator ipii
Liui i exercēda sauitia: qualis Torquatus apud Liuiū: q̄ filiū sa-
uitia ob iperū cōtēptū occidit. Vnde ipiosus appellatus ē.
Ves; gloriosus & ipiosus quādo honesta significatiōe sūt p
gloriam ipiūq; habētē habitioē plenitudinēq; significat:
Quādo ihonesta affectioē ut dixi. Similiter quastuosus
& sūptuosus ab affectioē magis q̄ ab habitioē siue pleni-
tudie ueniūt. Quastuosus hō est auidior quastus & lucri ū-
diq; lucella quāritas. Sūptuosus q̄ auidior ē sūptus: q̄ quā-
stus: & imoderatū sūptū facit. i. imoderatas ipēlas. Quae
duo magis possūt accipi actiue: q̄ passiuē: magisq; ad homi-
nes p̄tinēt. ut homo quastuosus: homo sūptuosus. Luctuo-
sus uero magis ad rē: ut res luctuosa: hoc est plena luctu.

Nescio an liceat de homine misero & afflicto dicere homo
luctuosus: sicut fortuna huius luctuosa. Ab industria aut nō
habemus industriofus: sed industrius: nec a uirtute uirtuofus
more graecorū: q̄ ē πὸ τοῦ ἀρετῆς nō deriuāt ἀρετῶς: licet ha-
beant ἀρετῶς sed pro illo dicūt τὸ ἀγαθόν: id est bonus
tum σπουδαίος: id est studiosus. Aristotele quoq; & aliis
quibusdā testantibus: quod Cicero ad Herenniū imitatus
est dicēs: Ideoq; bonis uiris & studiosis amicus erat. Moro-
sus a more uenit: non a mora. Primam. n. habet longam: ut
mos moris. Significat eū qui nimis exacte: nimisq; ad un-
guem fieri omnia postulat: ut aliquando ob id indignetur:
atq; irascatur: ut Suetonius de Cæsare: Circa corporis curā
morosior: ut non solum tonderetur diligenter: sed etiam
uelleretur. Et idem de Tiberio: Sed affectatione & morosi-
tate obscurabat stilum. Cicero de senectute: At sunt moro-
si & anxii & iracundi & difficiles senes. Et idem. ii. de orato-
re: Me quidem hercule illa ualde mouent stomachosa: &
quali sūmorosa ridicula: nō cū a amoroso dicūtur: tū. n. nō
A C'Vape Tos.

Aristotele

Cicero

Suetonius

Suetonius

Cicero

Cicero

Græci

sal sed natura ridetur. Suetonius accepit pro cupido nimis
exacta diligentia. Cicero uero adiungit impatientia & ira-
cundia: in significato tamē illo superiore posuit i oratore:
Vsq; adeo morosi sumus: ut nobis non satisfaciatur ipse De
molthenes. Deniq; sic dicitur morosus a nimia diligentia &
seueritate: ut curiosus a nimia cura: quoties plus diligentia
q̄ oporteat impendimus rebus uel nostris uel alienis: No-
stris cum minutissima quaq; disquirimus & nullius frugis:
Alienis cū de rebus ceterorū occultioribus nō satis cū pu-
dore p̄scrutamur aut interrogamus. Sed nō tā a cura curi-
osus uidetur descendere: q̄ a curia: cuius cōpositū ē magis in
usu incuria id est negligentia: tamē si curia a cura uocatur.
Atq; ut curiosus a pueris cura uocatur: ita cerebrosus a p-
uerso cerebro. Vnde Hora. Donec cerebrosus p̄silit unus:
id est isāus & pueri cerebri. Pannosus & ipsū aliquid differē-
tiā habet. Is. n. dicitur pannosus. q̄ crasso panno ac uili o-
ptus ē: nec de hoc nisi de paupe dicitur: q̄ exēpla sūt pluria.
De Verbis inchoatiuis falso sic dictis.

Rāmatici auctores uno ore uniuersi q̄ de hac re scri-
g ptū aliquid reliquerunt aiunt illa uerba in sco: ut
calesco: frigesco significare inchoationem: ideoq; in-
choatiua s̄ illa in so ut uiso desiderium: ideoq; desideratiua:
illa in rio: ut esurio meditationem: ideoq; meditatiua ap-
pellari: in quibus omnibus ab omnibus dissentio. Sed Pri-
sciano eruditorum nuperrimo potissimū respondebo: qui
ut ordinē sequar: qui in illo Vir. uersu: Aegrescitq; meden-
do significari inchoationē: Quale medicū uoluit esse. Pri-
scianus quo curante quis incipiat agrotare: quanquā quō
curari quis ante possit: q̄ agrotus sit. Necessē est ergo ut a-
te agrotare cōperit. Et cum dicitur aegrescere intelligatur
inter medendum a griorem fieri. Et hoc de Turno Virgili-
us intellexit: cuius augebatur agridudo ad Latini salubria
concilia: Sicut de Didone prius dixerat: Expleri mētē neq;
ardescitq; tuendo. Quid igitur attinet exēpla repetere: cū
nūq; i sensu inchoationis reperiatur. An illud apud Quin-
d. ii.

Suetonius

Cicero

Cicero

Demosthenes

Morofus

Horatius

Priscianus

Virg

Turnus

Virg

Virg

Significatiu

Curiosus

Curia a cura

Cerebrosus

Pannosus

27

Inchoatiua

Desideratiua

Meditatiua

Nuperrimus

eruditorū

priscianus

Didone

17



Quintilian ⁷tilianum hoc significat: Tenuit consuetudo: quae quotidie magis iualefcit: Aut illud Ciceronis: Quanto plura ille miscbat. tanto hic magis in dies conualefcebat. Et illud ecclesiastici ^{cu} sialticū: q sordet: sordescat adhuc. Quomodo potest q̄s quotidie incipere ualidū fieri: & quidē magis: quod dicitur respectu p̄cedētis: inchoationem nihil p̄cedit: aut quomodo quod sordet potest incipere sordere: & sordescere adhuc: id est magis: q̄ quid magis: certe q̄ antea inceperat. Sed quid ibi disputamus: cum dicatur qui iam sordet: sordescat adhuc: quasi sordidior fiat: nō autem sordere incipiat: quia iam sordet: ideoq; gr̄ce & hoc & cetera huiusmodi uerba p̄ passiuā explicantur: & illud gr̄ce sordescat nihil aliud est: q̄ sordidetur. Plautus in captiui duo: Ego qui tuo m̄ore maceror: macesco: consenesco: & tabesco miser. p̄ eodem pene accepit maceror & macesco: nisi q̄ maceror ad animū magis pertinet & quasi affligor: macesco magis ad corpus. Videtur autē ratio uelle dici potius macresco: ut nigresco: pigresco: egresco: sed etiā dici potest macesco: ut aceico: crebresco tamē potius dixerit q̄ crebresco. Virg ad rē. Ediuerso Vir. Maria incipiūt agitata tumescere. Et iterum: Fluctus ubi primo cōepit cū albesceat ponto: Et iterum: Sin i p̄cessu cōepit crudescere morbus. Vbi qd opus erat dicere q̄ incipiant res tumescere: albesceat: crudescat: cū satis imo magis p̄prium fuisset dicere q̄ tumescebāt: albescebāt: crudescebāt: id est q̄ incipiebāt siue inchoabant tumere: albere: siue crude: Quid ergo significat uerba inchoatiua: Nep̄ ut b̄ uiter finiam: q̄ uerba cōposita p̄ fio. calefio: frigeo: tepescio: sordescio: agrefio: ardescio: quae ideo i usu nō sūt: q̄a super uacū esset duas nos uoces habere idē significātes. Nec nisi ubi alter deficit: alterius p̄sidio utimur. Calefcēs p̄ calefcēs. patefcēs p̄ patefcēs: cū utrūq; reperitur patefco & patefio. Quāq; ne i simplici quidem suo reperitur fiens: nec q̄ ab hoc formaretur fiendū. Dicitur itaq; calefcēs & calefaciendus. Nec desūt q̄ fiēs utatur. sed i eo de quo loquor significato: ut i psalmo undecio: Et sc̄m ē cor meū tāq; cara liq̄

Sordidetur

Plautus

Maceror

Macesco

Macresco

Crebresco nō

Crebresco

Virg

Virg

Virg

Ut breuiter finiam

Alterum deficit

Patefco

Patefio

fiens

fiendus

nō inueniri

Nempe

inuenies h̄ in fuetome
libro primo p̄ in uulgo
q̄ parte rapitē de mira
euaione ejus nando.

fiēs in medio uētris mei: cū i alia trāslatione dicatur liquefcēs: ex quo liquet eiusdē utrūq; esse significationis: idiomate quoq; italico atq; hispano: quod ex italico oriūdū ē alti pulate: apud quod pene latina uoce h̄c uerba p̄nūciātur: & certe i hūc quē ego dico sēsū: q̄le ē hoc omni die macresco: omni die magrisco: p̄ quod icremētū assiduū atq; continuū declaratur nō inchoatio. Quod siquid iter huiusmodi uerba i sco & i fio iterent: hoc esse arbitror: q̄ h̄c i sco passione ex te habēt: illa uero extrinsecus allatā: ut i aegypto Caesar cū hostes fugeret elata leua natabat: ne libelli quos tenebat madefierēt: melius q̄ ne madescerēt. Et cū fores aperiūtur: melius patefcūt d̄ q̄ patefcūt. At cū q̄s balneo sudore irrigatur: & fores sua spē aperiūtur: magis ille madescit: q̄ madefit: & h̄c magis patefcūt: q̄ patefcūt. Inchoatiua autē p̄terita dicuntur eadē esse quae primitiuorū tamē paucissimis curā est dignoscerē: quādo a primitiuis sūt: quādo ab inchoatiuis: quorū multū differt significatio: licet cōrior sit illa inchoatiuorū: ut piguit: macruit: frixit: caluit: idē est q̄ piguis factus ē: nō at piguis fuit: macer factus ē: & frigidus & calidus factus ē: nō at macer frigidus & calidus fuit. Nam pinguet idem quod pinguis est: macret: friget: calet: idē q̄ macer ē: frigidus ē: calidus ē. Quorū p̄terita sūt pinguit: macruit: frixit: caluit. Nix ūq; in hoc significato pinguis macer frigidus calidus fuit: sed in illo pinguis: macer: frigidus: calidus factus ē: ut ēt ex hoc aptius patebit exēplo. Tā cito macruisti: tā sero piguisti: nō id significo q̄ tā cito macer: aut tā sero piguis fuisti: quasi nūc talis nō sis: sed q̄ macer aut piguis factus es: atq; ēt talis es: si ue tūc eras. Si de alio tēporē loquimur. Quae p̄terita q̄a a primitiuis nō ueniūt: ut significatio indicat: necesse ē ueniāt a deriuatiuis in sco. Vnde p̄batur ēt inchoatiua nō significat inchoationē. Quā Seruius uiderit q̄ his uerbis p̄teritū nō tribuit: quorū frequentius est q̄ suorū primitiuorū. Nā quod ait q̄a inchoatiua sūt: ideo caret p̄teritis: casta ratio est. cū ipsū uerbū inchoo ēt p̄teritū habeat. Verū .d.3.

Idiomate italico at
q: hispano

Differentia inter
uerba sco & fio
Nota

Caesar

Inchoatiuorū autē
p̄terita dicuntur
eadē esse quae
primitiuorū

Seruij error

Castia ratio est

A A
L



Multa in sco. p. suis pri
mitiuus accipi

hac uerba nec ichoatiua sunt: & prateritum habent. Illud trale
o: q. multa sunt quae p. suis primitiuus accipiuntur: coticefco:
adhafco: delitefco: cocupifco: labafco: obdormifco: cotremi
fco: expaufco: & his similia.

De Verbis desideratiuis male sic uocatis.

Priscian)

Am quae idem auctor desideratiua ppellauit: ipsius
quoque exemplo ostenditur neque esse desideratiuae si
gnificatiuae. Hoc enim exemplum ille affert Vir. i. viii. Na

Virg

memini Helionae uisete regna sororis: Laomedotiaden Pri
amum uisete dixit: p. cupiente uidef: quod graeci oppovra

Serui)

Idem & in eodem exemplo Seruius dixerat. Simile est facio facel
lo: capio capesso: lacero lacefco: arceo arcesso: accio accerfo:

Priam)

quae possumus non incongrue desideratiua nominari. Sed quare a
Prisciano cur magis Priamus cupiebat uidef sorore: dum iter

Priscian)

faciebat: quod cum erat in troia: cur magis Priamus quam caeteris
aut cur solus: Postremo quis nouit uoluntate eius: quod agat

Viso .7. eo ad uidentum

Visito est frequentatiuum
huius uerbi viso .25.

Cicero

uideo: quid uelit non uideo. Quid ergo significat uisere: Ni
mum id quod agit Priamus ire ad uidentem sorore: quod fre
quentatiuum ipsius declarat uisito. Itaque actum corporis hac si
gnificat uerba: non affectum mentis uisito uado ad uidentem: non
autem cupio uidef. Cicero ad Atticum: Cupio equidem & iam pridem
cupio alexandriam reliquaque aegyptum uisere: id est ut ego setio
ire ad uidentem: aliter dicendum erat uisito equidem & iam pridem uisito:
quo certe modo ne Priscianus quidem ipse loqui auderet.

Vsurpamus haec uerba

Viso aliquando pro uideo

facefco

Virg

surpamus tamen haec uerba: quemadmodum de superioribus
testatus sum pro eorum primitiuus: ut missi sunt legati uisen
di ca: id est uidenti: quod certe ita exponi non potest ca uidef cu
piendi: tolerabiliusque mea sententia foris ca ut eam ad uide
dum. Similiter facefco eo ad faciendum uel facio. Vir. Haud mo
ra continuo matris praecipra facefco. Frequentius tamen
accipitur pro eo ad recedendum uel recedo: ut Liuius. li. primo
Facefco hic Tarquinius: aut cominthum. Capesso eo ad capi
endum uel capio. lacefco eo ad lacerandum uel lacero pro uocando.

Capesso

Liui)

Lacefco

Terent)

Accerfo

Arcesso

Accerfo uel arcesso utrumque pro eo ad uocandum uel uoco. Teren
tius in adria: Obstetricem accerfo. quod et in quarta coniugatione uti

Nimirum in eadem significantia quae alijs locis
utitur hac uoce. Nempe

tur aut ibi: Mitte in Ioppen: & accerfo Simonem quendam qui co Simo
gnominatur Petrus.

Accerfo .25.

De Verbis meditatiuis non recte sic uocatis.

Ommodius autem desideratiua atque optatiua uocantur ea

quae nominantur meditatiua in rio: parturio: esurio. Cicero

Cicero

ro: Utinam aliquando dolor populi. Ro. pariat quod iam

Liuius

diu parturit. Et Liuius: Et quod diu parturit: animus uester

26

Parturio

aliquando pariat. affectum significauit: non cognitionem: aut a
ctum corporis: quod pro hoc uerbum indicatur. Unde meditatio ar
morum: meditatio declamandi: meditatio gladiatorum: id est exer
citatio. Esurio cupio edere. Quintilianus. Pater filios esurit. Vale

Quintili

Esurio

rius Martialis. viii. epigramatum: In omnibus uacera quod con
clauibus consumit horas: Et die toto sedet: coenatur ut uacera

Martialis

Conclauē qd
sit hinc p. tpe

non cacaturit: id est coenare cupit: non & caetera. Vel dica
mus haec accipi pro primitiuus. Scaturio magis pro suo primi
tiuuo scatet ponitur: quod est non solum aquarum: sed herbarum: ca
eterorumque sua sponte ubertim nascentium. Qui si uolumus sua quae
busque apta tribuere uocabula: nec a consuetis recedere: ea
quae sunt in sermo appellemus meditatiua: id est exercitatiua.

Cacaturio

Qui non calefcit siue calefit quali meditatur: atque ut crescat
exercetur. Terentius. Nunc uide utrumuis argentum acciperis: an cam
meditari tua. Ea in sermo ichoatiua: haec in rio desideratiua. Atque
hanc opinor fuisse ueram & germanam uerborum significationem:
quam antiquitus imposita posteritas deprauauit.

Scaturio

De Infinitiuo ubi gerundio potius utendum sit:

Verba orationes infinitum magis postulant: quaedam gerun
dium: quaedam utrumque. Adiectiua magis infinitum siue acti
uum siue passiuum. Substantiua gerundium genitiui dumtaxat
casus: Nam de accusatio mox dicam. Tu es dignus huius operis:
& es dignus honorari: Tu es laetus me bene ualere: & tu es
laetus me honorari. Rursus tepus est gaudendi: locus est expol
tandi: comoditas est alloquendi. Participia autem & multa adiecti
ua a uerbis deriuata utraque formam sibi uedicant. Sed partici
pia iuncta infinitis dominum seruare uel participiorum: iuncta gerundio uel nomi
nuum. Times nauigare & nauigandi: cupies discere & discendi: do
d. 4.

Terenti)

In sermo uerba
meditatiua
uerba esse dice
da & in sermo in
ichoatiua &
in rio deside
atiua

27

potius
legere ge
ruinam



Timidus cupidus. auidus
nauigare & nauigandi

Agricolare

Nō est mihi opus responde
di nō recte dici

Suppositū

Appositū

Cum in animo
habere nauigā
di

Cum illius diei
mihi uenit in mente

Greci carent gerundio
funguntur in finituo cū
articulo

Non ueni soluere legē nō
dici latine

Etus: peritus : pmpetus: cōsuetus cātare & cantādi: timidus
cupidus: auidus nauigare & nauigandi. Nam illud admo
nitiōe non indiget optima res est agricolare: recte dici: opti
ma res est agricolandi dici nō recte: q̄a sic illud resoluitur: a
gricolare ē optima res hoc r̄solui sic: non potest: agricolandi
est res optima. nisi forte dure & aspere. sic: ipsa enim res agri
colandi est optima. Quare illum nō probauerim qui dixit
nō est mihi opus respondendi: cum esset dicendum respon
dere: ut sit suppositū me respondere: opus uero appositū.
Item habeo a patre mandatū cōueniēdi te latine dicitur:
mandatū est mihi a patre cōueniēdi te: dicitur nō latine
quia mandatū hic uerbū est: uide nō potest regi huiusmo
di gerundii: illic nomen substātiuum unde regitur gerun
dii gerundii: nisi i utraq; oratione exceptiōe utaris. In prima
quidem ut sic intelligas: habeo a patre mandatū cōueni
re te: scilicet hoc ipsū cōuenire te. In secūda uero ut manda
tū sit nomē: nō uerbū: aut participiū: quasi mādatū adest
mihi. Ad quam tergiuersationē cōfugere nō poterit quis
piam i talibus exemplis. Habeo in tabulis publicis a patre
mādatū cōueniēdi: hic nō poterit dicere cōuenire te. Item ē
mihi iūctū ac mandatū cōueniē te: ubi dicere nō poteris cō
ueniēdi te. Cicero tamen ad uxorem nouo quodam modo
locutus est: cū in animo haberem nauigādi: pro eo quod est
nauigare: ut li. primo de diuinatione: Haberetq; in animo
nauē cōscēder. Itaq; subitelligitur ppositū siue uolūtas: sicut
i illo sit apud eūdē: Cū illius diei mihi uenit in mētē. Et ali
bi nō mius ei uenit i mentem pōtatis q̄ eq̄tatis tuæ. Vbi q̄da
uolūt accipi gerundii p nomiātō. Mihi potius placet subitel
ligi cōditio: status: q̄litas illius diei: tuæ pōtatis: tuæ æq̄ta
tis: aut aliquid simile: ita hic ppositū siue uolūtas: ut sit cū
habetur in animo ppositum nauigandi. Venio nunc ad acu
satiuū gerundii. Dicimus itaq; induxi te ad nauigandū: nō
autem nauigare: nisi mor̄ græcorū: qui cū careant gerundio
fūgūtur infinito cū articulo: raro sine eo, licet nūc quidā
fūq̄ntissime utantur: ut nō ueni soluere legē: sed adimplere.

o. i. h̄c p̄nomine ille

1 Quia ueni soluere legē. nō latine di 28
ci sed quod ueni & c.

pleriq; eruditor; dixisset nō ueni ad soluēdā legē sed adim
plēdā: quos & ipse nūc imitor: & imitādos oibus arbitror.
Quā. n. cām habet: ut alienā liguā secteris: reliquas tuā?
q̄q̄ ne illa q̄dē seq̄ris: cū carās articulis: q̄bus græci utūtur.
Et quod illi habet ori: tu malis dicer q̄a: aut quōniā: q̄
quod. ut in eodem putatis: quia ueni soluere legem: cum el
set dicendum quod. Sed ad rem: uocaui te ad currēdū non
currere: Sto ad prādandū non prādari: sed eo ad audiendū
non audire: uado ad uenādū: non uenari. Rursus iussi te a
rare non ad arandum: cogito insidiari nō ad insidiandum:
timeo ædificare: non ad ædificādum. Quædam uerba cum
utroq; conueniunt: hortor te studere & ad studēdum: flagi
tor respondere & ad respondendum: paratus sum scribere
& ad scribendum. Ego sum aptus pugnare & ad pugnādū.
Ille est idoneus militare & ad militādum. Quæ omnia ra
ra sunt. Nam pleraq; huiusmodi accusatiuū postulant: ut
bous: utilis: cōmodus: malus: iutilis: icōmodus ad militādū.

De Fore: affore. diffore: abfore: confore: profore.

Ore quidē habet uoc & infinitiui ut esse: significatio
nem uero participii: quod est futurum una cum infi
nito esse. Idem est. n. fore quod futurum esse: non
tantum esse: licet forem fores foret idem sit quod essem
esses esset. Quare cum nomine iungi debet fore: non
cum participio: ne duo participia simul confundamus.
Spero te amatorem uel amicum fore: non autem amaturū
fore: sed tātū amatuz: ne uidearis hoc dicer te futurū a
maturū: quod ratio nō patitur: cum futurū supuacū sit.
Itē de p̄cipio passiuo futuri: Timeo te uerberādū for̄ sa
tis erat uerberādū: uel adiūcto infinito uerberādū eē p̄cipi
a at̄ præsētis tēporis & prætēriti uidētur mius cōmuniōis
h̄re cū fore: quod ad futurū spectat: q̄ p̄cipia futuri tēpis:
tamē plus habet. Ibi. n. ideo nō cōuenit: q̄a s̄uacua significatō
ē: q̄ hic nō sit. Eo q̄ s̄ape cū istis cōiūctū illud for̄ r̄piūs: sed ita
si trāsēūt i nomē: alioq̄ nō cōgruāt diuersorū t̄p̄m eodē i lo
co p̄cipia: ut spo te sapiētē for̄: cr̄do me amatē tui for̄ nō te

x. i. q̄a. reddit. n. rationē cur min
communiois uideatur habere

Quom. n. causam h̄t
ut alienam linguā
secteris relinquas
tuam.

Latini carent artieu
lo quē græci habēt

Fore

28

Amaturū fore nō
esse dicendū

Timeo te uerbe
radū fore nō
dici latine

Amantē tui fore



Cicero

Seruat. n. naturā nominis: nō picipii. Opinor te acceptū il
lis fore: nō ab illis. Cicero: Spero amicitia nostram notā po
steritati fore: nō dixit a posteritate. Quod siquādo repiatur
reger g naturam uerbi: quod mis: cū etiam nomē ne sit an
participiū dubitari possit: & putari potius nomē: ut ego sū
dilectus ab omnibus: & ego ero dilectus ab oibus. Nō enim
hoc est participiū præsētis tēporis aut futuri: nec tēpus
pfectum indicatiui: nec futuri: subiectiui: & tamē cū præs
senti iungitur & futuro: propter quod debet potius nomē
uideri sicut & participiū passiuū futuri i nomē iuertitur:
tuncq; recipit for. Ut spero hūc puerū admirādū uirū fore:
id est admirabile. Composita at a fore nullā cōtrouersia ha
bēt: qā fere nuda ponūtur sine nomine & sine picipio af
fore: Ut Vir. Affore cernetis. Statius tamē libro. i. Thebai
dos uidetur acciperē p significatōe præsētis: Sē sit maifesto
numine ductos Affore quod nexis ambagibus augur apol
lo Portēdi generos uultu fallēte ferax Ediderat. De fore:
ut M. T. cōtra Rullū: Verū arbitrātur nō desor q illā risti
tueret. Affor quod minus i usu ē: uide dicūtur affuturi. Cō
fore: & pfore: apud comicos pfore: ut Horatius: Quā no
cuere sequar: fugiā quā pfor credam: id est p futura esse.

Virg

Statius

Cicero

Horati

Spero hunc uirū admirandū fore

De Gerundiis.

Gerundia licet a participiis differant: tamen prope i
ter participia numerari possunt: supina iter uerba:
meritoq; participialia uocata sūt. Nā & casus & ge
nera in utroq; numero habent: ex quo uerba non sunt: sed
participia siue participialia. Regunt præterea casum mo
re uerborum participiorumq;: ex quo nomina non sunt.
Post se inquam regunt: non ante. Nam eiusmodi locutio
qualis est in conuertendo dominus captiuitatem sion: fa
cti sumus sicut consolati: inaudita est græca figura deci
piente: ut in aliis multis interpretem. Græci enim infini
tū hoc loco habēt: quod uult ate se accusatiuū: quod mul
tis modis trāfferri poterat: uel sicidū cōuertēt dnūs capti
uitatē sio: uel sic cōuertēte dnō captiuitatē sion: & aliis:

Et miscet hic gerundia substm
tua cum adie et ius que utru
q; hnt numerū. nam substantiua
gerundia nō singulare duntaxat
hnt numerū

Gerundia quare dicta
participialia 29

Gerundia post se nō ante se
casum regunt

In conuertendo dominus
captiuitatē sio latine
non dici

ut dixi: multis modis. Quidā speriti aiunt casum p casu po
ni: quasi latine diceretur si esset. dominū: quale est illud in
deficiēdo ex me spiritū meū. Et alibi i cōueniendo popu
los i unū: & reges ut seruiāt domino: cū: ut ostēdi: gerudiū
nō habeat ate se casū. Sed ad propositū. Differūt gerudiā
a participiis: q ipsa significat rei admīstratiōem sine tēpo
re: illa uero tēpus sine rei admīstratiōe: ut tenet me occu
patio iuris dicūdi. gerudiū ē: nec tēpus significo futuri: sed
rei admīstrationē: hoc ē i iure dicūdo. Rursus tenet me cu
ra dotis numerāda: id est quā numerāda est. Participiū est
futuri significatiuū sine admīstratione rei. Nescio an di
cēdū sit gerudiū esse participium præsētis temporis more
græcorum: cuius rei hoc argumentum est: quod idem est
in legendo & in ipso legere: quod græci melius: εἶπε ἀναγι
νσκεῖν. Et in legendis libris: idem est quod cum
libri leguntur: pene eodem modo quo de futuro in legen
dis libris: uidelicet qui legendi sunt. Nolunt autem grāma
tici gerudiū habere rectum casum: sed quattuor tantum
obliquos. Fortasse & casu recto nō caret: ut apud Lucretiū:
atq; Virgiliū: Voluēda dies en attulit ultro. Voluēda nō tē
pus futuri intelligit: sed rei admīstrationē: dies uidelicet
q uoluitur nō q uoluēda ē: aut q uoluetur. Vnde idicatur
gerudiū esse picipiū tēporis præsētis. Iusiurādū. n. pōt ui
deri eiusdem caus etiā uocatiui. Sed de qttuor nunc obli
quis disseraūs: quo i loco breuissime stultorum quorundā
opinionē reprehēdaūs. q aiūt recte dici cā essēdi rex: essēdi
igis: essēdi regē: cum nulquā essēdi reperiat: Et si repe
riatur non reget casum: sicut manēdi: uiuēdi:
existēdi. Et de genitiuo exemplum iam subiciēmus.
occupatio iuris dicūdi. De datiuo tale est: da operam
rebus agendis. De accusatiuo: ut accusandos homines
premio duci proximum latrocinio est. De ablatiuo:
ut tu delectaris criminibus inferendis. Cum accusati
uo fere semper iungimus præpositionem: prætēr pauca
quædam: quæ sunt: loco: conduco: mando: curo:

Differentia inter
gerundiū & picipiū

Voluēda die

No latine dici causa
essēdi rex. essēdi
regis. essēdi regē

x. f. quæ nō regūt
casus

subiciēmus
legendū.

ad. puto deesse



Equidem efferor studio patres uestros quos colui & dilexi
uidendi. Nam dū fūerat futuꝛ studio uidēdoꝛ patrum
uestroꝛ. Et quotiens oportet loqui per relatiuū: necesse est
loqui p hoc gerundium: ut hic dies attulit initiū dicendi q̄
uellem: nō autē dicēdoꝛ eoz̄ quā uellem. Illud apud Liui
um. li. i. Quis nō uitiosum putaret in quo sūma honestas
latinitatis subest. Non enim uereor nequis hoc me uestri
adhortandi causa magnifice loqui existimet: ipsum aliter
animo affectū esse. Adhortandi. n. singularis numeri est: uꝛi
uero pluralis. Item Cicero. ii. de diuinatione: Dolebis tamē
stoicos nostros epicureis irridendi sui facultatem dedisse.
Plautus in captiui duo: Nominandi tibi istorū erit magis
q̄ edūdi copia. In datiuo: Vaco agro colēdo: uineā pastinā
dā: nemori succidēdo. In plurali una uox est trium generū:
ut uaco agris: uineis: nemoribus pcurādis: qui casus
regimen non habet. Absurdum sit nanq; dicere do operam
colendo agrum: uel legēdo librū. Soluendo non sū: nūq; pa
titur secum substantiuum: ideo dubitari pōt: an datiuus sit:
an ablatiuus. Significat autē satisfacere pro eo quo obliga
tus sum: siue pecunia: siue remuneratiōe: ut Quinti. Place
amus lic & nobis fortuna nostra pater pauperi soluendo nō
sumus. Vult autem semp post se datiuum: licet non semper
apponatur. Interdū etiā aliū casū apud eundē. Maximi
tum uirorum & quibus artis suae soluendo non sit huma
nitas. In accusatiuo: ut eo ad salutandū fratrem: ad salutā
dam sororem: ad salutandū sydus: ad salutādos fratres: ad
salutandas sorores: ad salutanda sydera: quod elegātius dē
q̄ cum regimine: ut eo ad salutandū fratres: ad salutandū
sorōs: ad salutandū sydera. p alias quoq; præpositiōes simi
li. Sed iter raro habet cū gerūdio substantiuū: rarius ḡgimē:
ut Liuius libro. iii. Et ipse iter spoliādū corpus hostis ueru
tō p̄cussus. Et iterū: Inter accipiēdas de suis comodis roga
tiōes. De. atē nullū tale ip̄sentiā: exēplū occurrit abla:
tō sic præpositiōe: ut sit iniuria fūdi dno: uel de frīgēdo rāo
uel ligno icidēdo. Res eūt ordie lite æstimāda. i. cū defrigitur

In quo summa honestas
latinitatis subest. i.
quod latine & ut ita
dicam latini
me dictum.

Regime non habet

Soluendo nō sum qd signifi
cet & qui casus.

Liui?

Cicero

Plautus

Quinti

Quinti

Liui?

Liui?

In præsentiarū

ramus: cum iciditur lignū: cū lis æstimatur: uel defringē
do ramum: icidendo lignum: æstimādo litem. Sed frequen
tius usi sunt ueteres ablatiuo plurali ī tali genere sermois:
ut Cicero: Orationē autē latinam profecto legendis nostris
efficies pleniorē: id est legendo nostra. Nam in singulari
solebant sapius apponere præpositiōe: ut in cōmittendo
prælio. Regit autē hic ablatiuus sic præpositiōe casum:
ut hos accusando: illos occidendo: totā ciuitatē labefacta
sti. Cū præpositiōe. i. tum regit: ut in tribuendo suum cui
que tū uariat genera: ut in colēdo agros in pastināda uinea:
ī nemore excidendo. Per. de simili modo etiam regit: ut Ci
cero in Tuscu. His præsertim cognitis quæ de nihil sētien
do pauloate dcā sūt: nisi dicimus nihil aduerbium nūc: nō
nomen: & uariatur per genera: ut de accusatore cōstituēdo:
de collocāda filia: de prædio emēdo. Per. ex. uel. e. & a. uel. ab.
nescio an licet dare tali gerūdio ḡgimen. Nullum enim exē
plū occurrit: uariari at per genera certū ē. Cato ex plasma
tis bibēdis: ex aluo lauāda: Et abstineas q̄b offendēda. r. p.
Sed cauendum ne id uerbum significet motum: quale es
set reuertor ab arando: uel ab arando aruo redeo: a spectā
do uel a spectandis ludis: cum sit dicendum reuertor ab
aratione: uel ab aratione arui redeo: a spectaculis: uel a spe
ctaculis ludorum. Per. cum. uix locum habet talis oratio: ut
non participium sit potius q̄ gerundium: ut sedeo cum ui
ro coronando: id est qui coronabitur: non autem qui coro
natur. Possēt ēt haberi regien: sed nullū exēplū ad manū ē.
Atq; oīa gerūdia cū sociata sūt substantiuis: passiuē accipiū
tur: disiuncta uero actiuē: non nūquam passiuē utiq; sic
præpositiōe & sic gener ī casu ablatō: & q̄si absolute: ut a
pud Virg. Alitur uitū crescitq; tegēdo. Et alibi: Aegrescitq;
medēdo. Et iteq;: Vritq; uidēdo fœina. Hoc ē cū tegi uitū:
cū curatur æger: cū uidetur fœmina. Neq; id mō apud po
etas: ues; apud oratoꝛs quoq;: ut apud M. Fabiū: Sed mēo
ria excolēdo: sicut alia oīa auget: excolēdo dū excolit: nō at
dū excolit. Nec ḡgit casū: q̄le foit: urit fœmina uidendo a

Cicero

Cicero

Nihil aduerbiū nūc
nō nomē. Nota

Reuertor ab arando
uel ab spectandis ludis
latine non dici

Nullū exemplū ad
manū est

Virg

Virg

Virg

Quinti

Manifestat

Priscianus

Virg

Virg

Priscianus

Quintili

Quintil

Quintilianus oib
ingenijs praefert
laurenti

Supina quintiliano uocant
uerba participialia

Gerundia, a multis dicitur
nomina participialia

Veni lectu. reuertor audi
tu no esse latina

Allucinatio publica

ne uel pro amore: idest p ipsa re accipitur. Et hoc ma-
nifestat etiā interpretatio græca sed an hæc differentia ue-
ra sit: & hoc ex græco argumentum quātū momēti habeat
Priscianus uiderit. Mea autē sētentia tū ex superioribus q̄
dixi in gerūdio: tū ex sequētibus apparebit. Paulo post sub-
iungit: Accipitur uenatum p ad uenationē: quomodo uena-
tu p uenationē: sicut miserabile uisu p uisione: & nec uisu
facilis: nec dictu effabilis ulli: p uisione & dictione. Multis
igitur modis: sicut & i aliis docuimus locis nomina sūt hæc
accipienda magis q̄ uerba. In hoc ego a Prisciano libere dis-
sentio uel ratione quam postea dicā: uel auctoritate: & po-
tissimū. M. F. quem oib̄ sine cōtrouersia īgenijs antepo-
no: q̄ ait dictu factuq; aliud esse: q̄ dicto & facto: quæ Pri-
scianus appellat dictione & factione: quæ alius ī significā-
do figuræ sunt: q̄ uisione & uenatione. Præterea Quinti. uo-
cat uerba p̄cipialia: sicut a multis gerūdia dn̄ nomia p̄-
cipialia. Et quod ad rationē pertinet lupina hæc p uer-
bum potius a græcis transferūtur: q̄ p nomen. Quod si no-
mina forent casus ablatiui: certe alii casus non deessent. At
nemo unq̄ auditū habet hic dictus: hic factus: sed tantum
dictu & factu: propter quod necesse est aliud esse q̄ dicto &
facto: siue dictione & factione: idest aliud q̄ nomen. At ui-
su auditu cognitu īquies omnis casus habent: & hi ablatiui
sunt. Hæc parum prudētis: aut certe parum perspicacis ē
ratio: de qua ante q̄ dicam libet castigare uulgus imperi-
tum grammaticæ professorum: qui uniuersum sane orbem
stulto errore peruertunt: sic semper loquentes: eo lectū: ueni
o lectu: p̄go auditū: reuertor auditu. Qui error unde p̄fe-
ctus: & quo ex fonte īperitiæ emanauerit: nescio: sūmoq; o-
pere allucinationē publicā admiror: quod tā diu a nemine
ai aduersū ē. Nūc ostēdaūs quæ d̄ra ē iter uisu & auditu no-
mia: & iter uisu & auditu uerba. Quādo sūt nomia signifi-
cāt sēsus corporis: cōiūgūtur cū adiectis: īgūt caus: īgūtur et
a uerbo & a p̄cipio subseruiēte quoq; p̄positiōe: ut careo
toto uisu oculorū. Antea p̄dicatur auditu auriū: nō nihil et

et. p. p̄cipiat

in illo modo loquendi quem reg
bant uenio lectu



ex odoratu. Hæc oia absūt a supio: siquē nō rē: nō substātiā
nō q̄litate: sed actionē: sū potius passionē uerbi significat.
nō iūgitur cū adiectiuo: nō īgit caus: nō regitur nec a uerbo
nec a p̄cipio: sed a nomie tātū: eodēq; adiectiō nūq̄ iterue
iēte p̄positiōe: ut miserabilis uisu. i. cū uidē nō at misera-
bilis sēsū uidēdi. nō facilis uisu. i. ut uideatur: uel facilis ad
uidēdū: nō autē q̄ habeat uisū facilē. Nō effabilis dictu: id
est ut dicatur: nō autē ut dicat. Optimū factu: ut fiat: non
ut faciat. Difficile factu: q̄a difficile ad faciēdū ē. Incredi-
bile memoratu: cū memoratur: nō memoratiōe. Dignum
auditu: quod est audiri dignū: nō ut sēsū audiēdi potiat.
Impossibile creditu: ut credatur: nō ut credit̄. Accipēser pi-
lcis rarus inuentu: ut inueniatur scilicet: non ut inueniat.
Res iucunda cognitu: ut uidelicet cognoscat. Absurdum
relatu cū refertur. Obscenū aspectu cū aspicitur: & si qua
sunt alia. At homo superbus dicto & dictis: non dictu. Sa-
uus factu & factis: non factu: idest cū dicit: non cū dicitur:
cū facit nō cū fit. Res uero s̄ua factu & dictu: q̄n fit: aut
q̄n d̄: nō q̄a facit & dicit. Scipio clarus admīstratiōe bello
p̄ d̄ & admīstratu bello: quādo est ablatiuus: idest admī-
stratiōe. Cato dignus admīstratiōe rei. p. & administratu eo
dē mō. At res. p. digna est admīstratu uerbū est: idest ut ad-
mīstretur: nisi addēdo gēitiuū facias tamē administratu
Catonis. Quare ī illo uirgiliano quod Priscianus attulit:
Nec uisu facilis nec dictu effabilis ulli: quando qdē abest
genitiuus: nō est nomen: ut ille uult pro uisione & dictione:
sed uerbū p̄ eo quod est ad uidēdū & audiēdū. Nec igno-
ro a multis legi: Affabilis nō effabilis: quod putatur sūptū
ex illo uersu Actii in Philoctete: Quem neq; tueri contra:
neq; affari queas. Quod si ita est: nomē esse cōfitebimur:
sed tamē neq; supinū. Multi scripserunt de cultu agros:
nomē erit. i. de cultiōe & cultura agros. Locus at saxosus nō
ē dignus cultu: nepe ut colatur uel dignus coli. Homo di-
gnus est amatu: puer dignus doctū: liber lectu: q̄ ametur:
doceatur: legatur. Ideo cū ex oibus uerbis passi liceat uti ta

impossibile

Scipio

Cato

Priscianus

Virg. loc

Actii

hoc addit, q̄a ut paulo
post subdit. quædam
sunt quæ ambiguum
usum habent uerbi &
nominis. uel si placet
dicom) glossema re
dicom) impi ti

nomē. s. ut
liquet paulo post cū dicit
quando qdē abest genitiu)
nō est nomē



libus supis: raro tamē eisdē uocibus utimur loco nominū.
 Quis.n. dicat tu es priuatus amatu meo: exclusus a doctu
 meo: doctus sine lectu meo: pfecto nemo. Ex quo apparet
 cū i usu uulgatissimo sit p uerbis: ut ille liber ē dignus lectu
 nō posse iter nomia numerari. Et tamē q̄abiguū usū uerbi
 habēt & nomis: aiaduertēdū ē utrā in partē accipi debeāt:
 ut tu es dignus gubernatu: si p gubernatiōe nomē erit: si
 p eo quod est ut gubernaris uel dignus gubernari uerbū:
 sed nomini accomodare solemus: aut ēt debemus genitiuū:
 uerbo nec debemus: nec solemus. Deniq; ex duobus supinis
 alterū actiuo uerbo dare possis: alterū passiuo: ut amatu

Accommodare. 1.
 addere, apponere

lit ab amo: amatu ab amor. De pti
 cipio p̄teriti significāte actionē: & de p̄sētis passionem.

Articipia quādā i uoce passiuā actionē: quādā in a
 ctiaua passionē significāt. Circūspectus: cōsideratus:
 disertus: cautus: tutus: ignotus: argutus: falsus: cōtē
 tus: tacitus: p̄fusus: fluxus: scitus: & quo nō nulli utūtur di
 scretus. Circūspectus est nō q̄ circūspicitur: quem solemus
 appellare cōspiciū: sed q̄ circūspicit: & i omnē partē more
 iā spectat: hoc ē prudēs & sagax. Cōsideratus icōsideratus
 q̄ q̄ agēda cōsiderat: aut secus: nō q̄ cōsideratur: aut nō cōsi
 deratur. Disertus q̄ probe differit: nō q̄ differitur. Cautus
 q̄ scit sibi cauē: nō cui cauetur: nōnūq; res cui cauetur: Vt p

Conspiciuus

Quo res mulieri
 esset cautior Cicero

Cecina Cicero: Quo res mulieri esset cautior. Tutus por
 tus: tuta urbs: quā tutatur alios: nō q̄ ab aliis defēdatur.
 Tamē saepe passiuē i hominibus: ut tutus sū ab hostibus: q̄
 munitus & sine periculo si. Ignotus ēt saepe actiue. Quinti.

Ignoty p̄ ignoras
 apud q̄ntilianū

Neq; tamē erret ignotus nō est filii mei nouerca: sed mater
 ignotus dixit p̄ ignoras & p̄ hospite & alieno: non p̄ igno
 rato. Argutus q̄ ē acuta quādā & accurata sollertia: q̄si acu
 te argues & uel ligās: non at ab altero acute itellectus & ue

Argutus

stigatus. Falsus qui fallit: ut Terentius: Censē me aliquā
 eam fictā falsā iēptā saltem potuisse ploq; Aliq̄n & passi
 ue: ut idem: Carine falsus es. i. deceptus. Et Salustius: nec ea
 me falsū habuit. Cōtentus q̄ cōtinet quod aīo satisfacit:

Quintili
 Tereti
 Tereti
 Salusti

Alm
 p̄
 Regine
 rmm

nō q̄ cōtietur. Tacitus hō taciturnus. Virgilius tamē posuit pa
 ssiue: Quis te magne Cato tacitū: aut te Colle reliquat. Profu
 sus & fluxus actiue apud Salustium: Alieni appetēs: sui p̄fu
 sus: quasi profusor. Nā diuitiarū & formæ gloria fluxa & fra
 gilis hētur. Scitus qui sciēs ē & argutus. Vnde scitæ Platonis i
 terrogationes dn̄i astutæ & uatræ: ac cū magna arte copolita
 at apud Terē. quoq; scitū hominē hic profus ex stultis isāos
 facit: nisi accipe uolumus passiuē: ut apud eudē. Scitus puer na
 tus e Pamphilo est: quasi scite & doctē natus. Discretus q̄ qua
 litates p̄sonarū & res momēta discernit: nō q̄ discernitur. Com
 placitus autē ab actiua uoce sicut fluxus uenit habetq; signifi
 cationē nec actiua plane nec passiuā: sicut fluxus & iueteratus:
 quod & ipsū ab actiua uoce descēdit. Inueterato/neutralis. n.
 uerbi uox & actiui una est: sicut passiuū & deponētis atq; cō
 munis. Sui simile est. Iuratus a iuro. Iuratos. n. iudices dicimus
 qui iurarunt. Et excretos hedos apud Virgiliū ab exresco. Et
 exoletus ab exolesco: quod dū est substantiuū significat scortū
 masculū: & p̄cipue iā adultū: dum est adiectiuum: significat
 adultū: sed raro reperitur: ut apud Plautū. Reliqui domi exole
 tam uirginē. Adultus ab adolesco. Defectus quoq; quasi qui
 deficit: ut Martialis: Dulcia defecta modulatur carmīa ligua
 Cātator cignus funeris ipse sui. Quintil. Defectaq; labore se
 nectus magna ps mortis nihil mihi reliq; nisi diligentia. Et
 hęc quidē significatiōis actiua: in uoce passiuā pauciora sūt
 in passiuā actiue. Euidēs negociū dicitur: quod uidetur & ap
 te itelligitur: nō quod uidet & itelligit. Dulgētior facies apud
 Qui. p̄ pulchra nō q̄ aliis idulgeat sed cui alii idulgeāt. Idē i ali
 o loco: Fili idulgētissime uidi te: nec semel uidi. Vnde Stacius
 Pulchrior. haud ulli triste ad discrimē ituro: Vultus & egregia
 tāta idulgētia forma. Præterea honorificētissimos: magnificē
 tissimos: mūficētissimos Ludos cū diciūs uidēur passionē
 significāt in participio tēporis p̄sētis. Ab honorificēs n. ma
 gnificēs mūficēs uēiūt. Sic & fiēs p̄ faciēs dicatur. uel certe a ma
 gnificus: mūficus: honorificus: quæ a facio toponūtur: quod
 est actiuū: & tamen ita accipiūtur quasi honorifice: magnifice

Virg
 Salusti

Scitus

Terenti

Tereti

Complacitus

Fluxus

Inueterat

Neutralis

Virg

Excret

Plaut

Exolet

Martialis

Adult

Quint

Defect

Euidens

Quintilian

Indulgēti
 or facies

Quintili

Statius



decedo. i. h. uerbo decedo
quo usus: Cicero

Magnificū opus

Latini corēt participio
præteriti actiui

Cicero

Applicat

Cicero

munifice facti: nō autē facientes: Sed causa est: q̄ hæc ipsa a fa-
cio composita tam passiue q̄ actiue significant. Siquidem uo-
camus hominem magnificū: & opus magnificū. Illū quidē ma-
gnanimitè faciētē: hoc uero magnanimitè factum.

Participiū præsentis p̄ præterito.

¶ Olēt auctores nō nūq̄ p̄ præteriti participio substitu-
ere illud præsentis: nec solū latini qui carent participio
præteriti actiui: sed græci quoq̄ q̄ non carent. Cicero in Bruto
cū e cilia decedēs Rhodum uenissē: Non. n. quis discedēs ap-
plicat. Multū inter principiū uia & finem interest: Primū di-
scedimus: postq̄ uero discessimus: nauigamus: uel iter facimus:
postea quo tendimus: peruenimus. Quomō ergo discedens e
cilia: ueni Rhodū: Népe utens præsentis participio p̄ præteri-
ti quod deest. Quod probatur per aliquod uerbū: cui non de-
sit huiusmodi participium: quale est proficiscor. Neq̄ enī di-
xisset cū e cilia proficiscens: sed profectus ut idē de officiis li-
bro iii. Si exēpli cā uir bonus alexādria profectus magnū fru-
menti numerū rhodū aduexerit. Nec tamen quis in omnibus
uerbis permissum ēē quod idicēdo permittitur putet: ueluti
si dicas: Cum amicos salutans qui alexādria erāt: rhodū uenif-
sē: dicendum erat amicis salutatis. Nam is qui recedit tādiu
recedere dicitur: q̄ diu tendit ire dumq̄ perueniat: quod non i-
dem fit salutando. Si quis tamē hoc lapius uti uelit: faciat:
sed tēperate.

De compendio participii.

Abet autem participium talem tantamq̄ nonnūq̄
gratiā: ut sine eo nō sit plane latina oratio: ut e apud
quedā per se hoc uitii admittentem. circūdedimus
castris fossam & uallum: ne hostes uenire possint: & nos oppri-
mere. Quasi fossa & uallū ideo fiāt: aut hoc præstare queant:
ne hostes uenire possint: sola ratio est: ac cautio de oppressio-
ne. Itaque dicendum fuit: ne uenientes hostes: aut ne aggressi
hostes nos opprimant.

De participiis in ens in substantiuum transeuntibus:
p̄ Præsentis temporis participia solent cū substantiuatur

hæc e. sed & potest legi
ac. pro. & .i. nō est
ratio de aduentu hor
est ne adu ueniant
sed de oppressione
.i. ne uenientē nō
opprimant

Habet talē tantāq̄: nōm̄ q̄m
gratiā ut sit sine eo nō
sit plane latina oratio
3 4

Per sepe hoc uitii admit-
tentem

3 5
Substantiuantur

neutri generis esse: ut accidens: cōtingēs: antece lens: conse-
quens: decens: conueniens: præsens: continens apud rethores
pro firmamēto ratiois. Quādā tamē alterius generis sunt.
Masculini: ut oriens: occidēs: pfluens: p̄ flumine: & cōfluens
quo duo flumina cōueniūt. fœminini cōtinēs p̄ terra: quæ
nō est insula ut de sicilia ad cōtinētem parū intercapedinis
est. Plinius maior libro. Vi. Alymnū a p̄xima cōtinēte abē. Plim?
Vii. c. l. passus. Animās quoq̄ ut Cicero: Requirit atq̄ appe-
tat: ad quas se applicet sui generis animātes. Nōnūq̄ tamē
hoc nomē in neutro genere repitur: sed magis in plurali. Cō-
sonās pro lra nō uocali. Pregnās uero unde sit participium
nescio. Alia quoq̄ huc p̄tinentia in nostris de philosophia
libris cōmodius explicatur.

Participiū futuri.

¶ E illud quidē trāseundū est: quēadmodū participiū
passiuū futuri tēporis trāsit i nomē. Amādu dignus
amari: colēdu dignus coli. Ita & actiuum. Seneca de natu-
ralibus quæstionibus: Nullā autē mētionē fecit cometarū nō
prætermittitur: siquid explorari apud illos cōpisset. Præter-
missurus dixit pro eo quod est talis qui prætermitteret: nec
tēpus innuit sed hominis qualitātē atq̄ animi uolūtatem.
Quintilian? in undecimo. Neq̄ oīno huius rei meminit usq̄ po-
eta ipse p̄fecto nō taciturus de tāta sua gloria. Nō alio mo-
do dixit nō taciturus: q̄ p̄ participiū passiuum iam cōuersū in
nomen ut modo dixi tacedū dignum taceri sit: Neq̄ omīo
significauit hoc usq̄ poeta ipse p̄fecto rē sibi nō tacedā:
& ad hūc Pli. iunior: Itaq̄ partē oneris tui mihi uēdico & tā
q̄ parēs alter puellæ nostræ cōfero qui quagita milia nūmū
plus collaturus: nisi a uerecūdia tua sola mediocritate mu-
nisculi impetrari posse cōsiderē: ne recusares.

De repetūdis & repetundarum.

¶ Epetundarum & de pecuniis repetūdis nō habet alios
casus: & dubitari potest p̄ticipiū ne sit: siue nomē: an
gerūdiū. Verres accusatus ē r̄petundarū uel de r̄petūdis pe-
cuniis. Cum dico repetundarū: subitelligo pecuniarum. Quo
e. iiii.

Oriens
Occidens
Profuēs
Confluens
Continēs
Animans
Consonans
Pregnans

Seneca

Quintilian? Tacitur?

Plim?

Verres 3. 7.

Libri Laurentij de philosophia



Repetundarū actio
in quos cadat

Accusatiuus pluralis ter
tie declinationis quādo
facit m. 15

Serui)

Priscian)

Salustius)

noīe pecuniae & oīa quibus diuitiae cōstāt cōtineri dicimus.
Hac accusatio proprie cadit ī eos q cū forēt magistratus:
prouicialibus aut ui aut dolo eripuerūt pecunias: aut uasa
præciosa. uestē: frumentū: nauigia: nūmos. Mutatur aut. e.
in. u. Repetēdarū. n. erat dicēdū: sed tertia cōiugatio præter
cæteras hoc iuris hēt: ut litterā hāc īmutare possit: sicut ac
cusatiuo plurali tertiæ declinatōis licet mutare eadē uoca
lē in. i. dūtaxat ī his noībus quorū genitiuus pluralis exit ī
ium: ut Seruio placet. Nā Priscianus plura præcepta dat:
Vt Salustius ī initio Cati. Oīs hoīes qui sese studēt præsta
re cæteris animatibus sūma ope niti decet: ne uitam silētio
trāseant. Ita hoc siue picipiū: nomēue: siue gerundiū a ter
tia cōiugatione natū mutauit e. in. u. uel ob hoc saltē ut dif
ferret ab illo: quod dicitur ad res repetēdas: quo significatur
picipi aut populo erepta esse: uel pecorum uel hominum:
uel locorū: ac terrarum: agrosq; corpora.

LAVRENTII Vallensis De Lingua Latina Bene Merētis
Elegantiarum Linguae Latinae Liber Secundus. Et Primo
Proemium De Utilitate Operis: Deq; Honesta Auctoris Au
dacia: Ac Necessitate: Ad Hoc Opus Scribendum.

ACTENVS De noīe uerboq; & ex his duo
bus cōposito participio: nunc de aliis parti
bus orationis quid lingulae proprietatis ha
beant disseramus: postea de earū disputaturi
cōplexu: de quo ego priusq; dicā: nō puto mihi
dissimulandum non defore qui meos hos cō
mentarios anteq; legent: sumant ue in manus: putent rel
puendos tāq; aut ea quæ haud quāq; uetustas statuiss& di
gna memoratu cōtinentes: aut uetustatem ipsam partim
negligentiæ: partim imperitiæ cōdemnantes: quod preteri
ssent quæ essent in primis: ut ego sentio: digna quæ litteris
mandarentur: aut potius utrunq; facientes: quod & inepta
quædam minimeq; memoratu digna præcipiam: et ueteres

Complexu. i. conuolu

illos pfectos sane & cōsuetos existimē minus cōmode præce
pisse. Ego uero ut ad illud prim respōdeā: nō uideo cur hac
de qua loquor materiā se idignā existimasset: aut. C. Caesar q
de analogia: aut Messala q et de singulis litteris uolumina
cōscripsit: aut Varro q d' etymologia mūtissimas tractauit
quæstioēs: aut Marcellus Pōpeiusq; lingua latinae idagatōres
aut Aulus Gel. publicus pene litterarū cēsor: q ut magnū qd
dā ānotasse se præter cæteros apud Ciceronē existiat: explica
uerūt p explicueit: & eē ī hostiū potestare p potestate: quæ
ipse indigna ducere opere meo. Aut Macrobius Gellii amu
lus: q os libros uidetur excussisse: ut aliqd ī lingua latia quod
auribus hominū dignū ess& pro sua uirili parte cōferr& in
mediū. Aut tres illi tanq; triuiri de quorū picipatu iter eru
ditos quæritur: Donatus: Seruius: Priscianus: quibus ego tantū
tribuo: ut post eos qcunq; aliqd de latinitate scripserūt: bal
butire uideatur: quorū primus ē: Isidorus ī doctorū arrogā
tissimus q cū nihil sciat: omnia præcipit: post hūc: Papias: a
liq; ī doctiores: Eberardus: Hugucio: Catholicon: Aimo: &
cæteri idigni q noientur magna mercede docētes nihil scire:
aut stultiorē reddētes discipulū: q acceperūt. Multos trāleo
cū ī doctos quos numero cōprehendere nō licet: tū doctos: in
ter quos sūt Pædianus & Victorinus: quorū alter ad oratio
nes: alter ad rhetoricos. M. Tullii cōmētaria cōposuit: sed pri
or: ut ætate: ita doctrina lōge antecedit. Postremo nō uideo
cur aliq; de grāmatica ac lingua latia cōponēs hęc suo offi
cio minora existimet: quibus nihil sane ēī grāmatica & latini
tate præstantius: ut pxius liber potuit esse documento.
Quod cū ita sit: dicā ne eos aut īperitia hęc omisisse: aut
negligētia: mīme uero. Sed. C. Caesaris ac Messalæ libri iter
ciderūt tēporū culpa. Varrois uero de lingua latia dimidiati
repiūtur: ī quibus fortasse ea q præcipio: cōtēbātur. Cæteri at
fieri pōt: ut q a superioribus tractata nouissēt: sibi nō attingē
da existiar ēt. Deiq; multi scriptores ad nostrā usq; mēoriā
nō puenerūt. Neq; uero aliq; hoc loco expectet: ut dicā nō ēē
ctueliosū priorib;: ut siqd ad aliorū iūeta posteriorū adiciāt:

Confirmatos uiros

Caesar

Messala

Varro

Marcellus

Pompeius

A. Gellius

Cicero

Macrobius

Donatus

Seruius

Priscianus

Isidorus

Papias

Eberardus

Hugucio

Catholico

Aimo

Pædianus

Victorinus

Varro

Gellius pub
cus litterarū
censor

Gellij amulij

Pro sua uirili
parte

Latinitate

Isidorus) indoct
us arrogā
tissimus) nihil
sciens omnia
præcipiens

Alter ad orati
ones alter ad
rhetoricos ci
ceronis. M. tu
lij cōmēta
ria cōposuit
nota modum
loquendi

Interciderūt
temporū cul
pa

Dimidiati uo
romis libri

nulli unquam ab antiquis ad eundem cursu conficiendum viam fuisse
 praclusam: nihil usquam perfectum: non omnia posse omnes: non id
 quod Priscianus ait: Artis grammaticae auctores uetustiores quo
 que maxime errasse: recentiores uero & ingenio & diligentia longe pre
 stitisse. Id dicam quod uere possim dicere me non tam mea uolu
 tate: quae ardentissima erat ad hoc opus descendisse: quam pruden
 tissimorum atque amantissimorum consilio cum aliorum: tum praecipue
 Aurspergii & Leonardi aretini: quorum alter graece legendo: alter
 latine scribendo ingenium excitauit meum. Ille praceptoris (uni. n.
 Leonardus) mihi legebat: hic emendatoris. uterque pariter apud me locum
 optinens. Ad quos cum separatim de proposito animi mei rettulisset
 degustationemque quadam operis demonstrasset: uterque pro se ut
 proferre hortatus est & ut se auctore edere iussit: ut iam integre
 mihi non esset illos auctoritati repugnare: si repugnare uoluisset
 sed currere ut dicitur incitarunt. O uiros omni laude dignis
 simos. O de litteris ac de litteratis optime meritos. non uere
 mihi ne alii eo quo peruenistis: licet propter arduum est: perueniant.
 Sed hortamini: inceditis: & qui de alto manu scandenti porrigitis.
 Quare quaerentibus atque admirantibus audaciam meam: ita res
 possum uelim: me sumis uiris suadetibus hoc opus & condidisse
 & edidisse. Quamquam quod ad cupiditatem meam attinet: quae tam
 dem secordia atque ignauia mea extitisset: si commisisset ut ali
 us hanc laudem mihi qualicumque praeiperet. Sunt enim qui nonnulla
 horum quae a me praecipitur uel de me uel de auditoribus me
 is audita (numquam enim ista suppressi) in opera sua retulerunt: festinenterque
 edere: ut ipsi priores iuuisse uideantur: Sed res ipsa deprehendet
 cuius domini uere sit haec possessio. Quorum unius libellos
 quosdam per auaricia cum legendo eo praesente cepisset: deprehendi
 quadam mea: & quae amisisse me nesciebat: furto mihi sublata
 cognoui. Parco illius nomini. Erat autem locus de per & que in com
 positione: de qua re proximo libro disputauimus: & de quibus cum ad
 iungitur suplatiuo: Negligenter ille quod & incite tractatus: ut
 scires aliunde decerptum: non ex se platum: & auditum non excog
 itatum esse. Coturbatus tamen sum: & inquam homini hanc ego elegan
 tiam cognosco: & mancipium meum assero: teque plagiarium lege

Priscianus

Aurspergii

Leonardus

Uni. n. mihi le
 gebat
 Separatim

Praeiperet mihi hanc laudem

Et inquam homini

mancipium meum assero

Plagiarium lege

Amelior dicitur et agnosco

Conuenire possum. At ille erubescens ioco tamen atque urbaitate
 elusit: quod diceret uti rebus amicorum licere ut suis. At istuc inquam
 abuti est: non uti. Nihil enim mihi reliquum fit: ubi tu huius rei in qua ipse
 elaborauit: palmam semel occupaueris. Tu ille est urbanus: quod
 malus pariter eorum: quos genuisset & educasset: e contubernio
 eiceret: ipse tamen misericordia: tamen amicitia nostra ad se domum
 suam colligeret atque educaret pro suis. Destitit in illud stomachari:
 intelligens multo magis mihi bona mea negligenti quam illi bona ab
 alio neglecta colligenti uitio dandum esse. Quare quis non uidet
 non inhonestum esse: ea me mada litteris ex me inuenta: quae alii
 ne furto quidem sublata turpe sibi ducunt scriptis suis inserere.
 Adductus sum igitur ad hoc opus componendum: non modo magnorum ho
 minum consilio: sed etiam necessitate. Nunc ad incertum redeundum.

De tribus pronomibus mei tui sui.

In uitis in locis Priscianus testatur nihil intere: an utamur
 primitiuo a deriuatiuo in illis pronomibus mei: tui: sui: Quid
 est enim inquit meus est filius: nisi mei filius: & alibi mei ager est:
 & mei agri instrumentum: & mei agro dedit: & mei agrum colo. Similiter
 mei agri: & mei agrorum: & mei agros dicitur. Similiter tui agrum &
 tui agros: & sui agrum: & sui agros: & nostri agrum: & nostri agros: uiri a
 grum & uiri agros. Et alibi: amat ille suum filium: & amat sui filium:
 benedicit suo filio: & benedicit sui filio. Petit a me ut pro suo
 filio: & pro sui filio. et in aliis adhuc locis nisi haec ratioe ut ipsi
 us utar uerbis. Si ipsa tamen possessio in possessorem faciat
 transitionem: non est congruum uti pro genitiuo primitiuo posses
 siuo: quia uim habet compositi graeci: ut Ciceroni redit suus
 filius: non satis commode pro hoc dicitur Ciceroni redit sui fi
 lius: nec Ciceronem laudat sui filius: pro suis filius: & similia.
 Quia nec apud graecos bene dicitur: nisi more attico

pro simplici accipiat. In quo Priscianum falli: uel
 ex hoc argumentum est: quod nulla ut fere solent: auctorum exem
 pla attulit: & de contrario illorum usu reticuit. Ego autem quo
 niam de his trium pronominum genitiuis inter me & Priscianum qua
 estio est aliquid altius repetam de natura genitiui: & de usu doctis
 simorum auctorum disputabo: & licet non pauca in hac rem mihi

Erubescens

Stomachari

Priscianus

Priscianus

Priscianus

Priscianus

Priscianus

Ex hoc argumentum:

Reticuit de contrario
 eorum usu.

s. quae subiicitur. cum
 dicit Si ipsa
 possessio &
 quae sunt uerba
 priscianus

ut
 ut significat ad hunc in
 passione quoz uterq;
 test in ea clausula puz
 qz ruerone addit

Priscianus stilo oratorio
 no satis exercitatu ee

dicenda sint: no psequar: tamen puula qda & minuta: ut tot uer
 bis ille fecit: sed q eruditissis euadere uolentibus sit gratissima: q
 cu ignota fuerit Prisciano: declarat eu no satis stilo oratorio ee
 exercitatu Geitius ois ut tacea siq sut alii modi aut actiue
 aut passiuue accipitur. Adde et possessiuue: quod pene p actiue
 accipio. Actiue: ut puidetia dei: bonitas dei: passiuue ut timor
 dei: cultus dei. Ibi deus puidet: & benigne agit no ipsi pui
 tur: & benigne fit. Hic timetur & colitur: no tiet nec colit. Pos
 sessiuue sedes dei: regnu dei. Atq; i huiusmodi oratioe itellectus
 apertus atq; unus e ita i illis abiguus & anceps: amor dei: cari
 tas patris: suspicio uxoris. Dubiu e de utro loqris: an de amore
 que deus i nos habet: an de eo que nos i eu: de caritate pris i fi
 lios: an filioz i patre: de suspitioe maritali: an de suspitioe uxo
 ria. Taceo q aliquado abo hi genitiui eidem oratioi adsut: ut in

Cicero Catone maiori Cicero: Quid de P. Licini Crassi & potificii &
 Crassi iuris ciuilibus studio loquar: Crassus studet quod e actiue: ius
 sic dicitur studetur: quod est passiuue. Itaq; de officiis libro prio:
 Cicero Quas. L. Sylla. C. Caesaris pecuiaz traslatio a iustis dominiis
 L. Sylla ad alienos no debet liberalis uideri. Tria igitur pronomina de
 C. Caesar quibus agimus sola omniu binos genituios sortita sunt unos
 mei: tui: sui: alteros q ia exoluerut: mis: tis: sis: in quoz pene lo
 cum successerut deriuatiua meus: tuus: suus: horz binoru gei
 tiuoru antiqrati: placuit alteros actiue significari: alteros passi
 ue. Na illa mis: tis: sis: ut coiectura ducor actiue: siu possessiuue
 significabant: ut hac ipsa meus: tuus: suus. Vnde prono
 mina possessiua uocitantur. Ennius in secundo: Ingens cu
 ra mis concordibus aequiparare. Plautus in penulo: Da di
 em hunc sospitem rebus mis agendis. Quauis idem in milite
 Plautus & iterum in mercatore tis pro tui uideri possit accipere:
 tamen hic cum Ennio mis posuit pro meis: non mei: quod
 non licere fieri auctoritatem ex auctoribus repetamus: nec ac
 Quintili cipi uq; mei: tui: sui: nisi passiuue. M. F. Quin. Et quod inter ista
 Cicero difficillimu fuit amore mei uicit etiam matrem suam. Cicero:
 Quod desideriu tui ferri no possit: & me tui pudet. Viri. vi.
 Virg qz sui meores alios fecer meredo. Ter: hoc unu scio hac merita

Mei. Mis.
 Tui. Tis.
 Sui. Sis.

exoluerut
 Enni)
 Plaut)
 Plaut)
 Quintil)
 Cicero
 Virg
 Terenti)

ut memor esses sui. No significatur hic amor meus que i
 alterz habeo: sed ut sic dica de me que alter habet: & quo a
 mor. Itē no desideriu tuu: sed alterius de te: & pudor no tu
 us: sed de te: & memoria no sua: sed de se. Similiter i plura
 li dūtaxat duoz. Na sui no uariat uocē genitiui pluralis:
 at ne singularis qdē: ut Prisciano placet. Sis. n. no ipitur ut
 tis: mis. Ideoq; opinor & hac duo illius exēplo pariter iter
 cidisse: cu praelert i uicē eoz succedat deriuatiua. Habet i
 taq; hac duo pnomia i plurali nostz & uestz: quaz respō
 det ad illa mis: tis: & itē nostri: & uestri: quaz respōdet ad il
 la mei: tui: ut nemo nostz: nemo uestru: no at nemo nri: ne
 mo uestri. Rursus habete cura nostri: sicut habemus curam
 uestri: no at habete curam nostru: sicut habemus cura
 uestru. Siquis exēpla desiderat: sibi facile reperire poterit.
 In diuersa opinione Seruius gramaticus est: q air nostri au
 te & uri geitius pluralis e antiquus: & ex graeco descēdes: si
 cut singularis est mis & tis: & hoc e uide dicius nri ca fecit:
 hoc e nrum. Forsita Aulu Gelliu: ut postea apparebit: e se
 cutus. Sed hos & Priscianu cu aliis i errore: ut auguror idu
 xit: q interdū iueniut hac no ad alia referri psona: sed rci
 proca esse: ut ego oia facio amor mei: tu istud fecisti gra tu
 i. Oblitusq; sui est ithacus discrimine tato: sed no fuit cau
 sa cur erraret. Na ita i his passio est ut i illis: nec alio mo
 do aliqd ego facio amore mei ipsius: q tu amore mei. Vt. n.
 diligor abs te: ita diligor a me: Vt e apud Ouidianu Narcis
 su. Vror amore mei: & tu sicut ab altero: ita a te ipso dili
 geris: & sibi qsq; amicus est: ut alteri. Est alia praterca ca
 cur erraret. q uidet hac quaz nos distixiut p actiue & pas
 siue i multis idifferēter poni: ut ca mea: & ca mei: fama
 mea & mei: imago mea & mei: potestas mea & mei: usus u
 tritalq; mea & mei: memoria mea & mei. Interdū et ipsa
 deriuatiua pronomina passiuue accipi: ut apud Terentium
 Vt apparet facile desiderio id fieri tuo: uidelicet
 quod tu desideraris: non quod desideras. Quale est accusa
 tio mea: & crimē meū cu accusor crimis: qsi accusato mei &

Priscian) Sis. no repo
 ritur

Nostru. Nostri
 Vestru. Vestri

Serui)

A. Gelli)

Priscian)

Virg

Ouidi)

Terenti)

Causa mea
 Causa mei
 Fama mea
 Fama mei
 Imago mea
 Imago mei
 Potestas mea
 Potestas mei
 Utilitas mea
 Utilitas mei
 Memoria mea
 Memoria mei

Actiue — Nostru — Mis
 Vestru — Tis

Passiue — Nostro — Mei
 Vestri — Tui

crimē mei. Sed nō satis sollertis fuit tā facile falli. Na hoc
 ultimū ubi passiue positū est. p̄nomen deriuatiuū (quod q̄
 dē rarū est) nō magis cōtra me facit: q̄ cōtra ueteres oēs: qui
 hęc pronōia possessiua uocauerūt: id est significātia posses
 sionē: quod ut dixi: rarū est. Ideoq; nō passi hoc reperiās.
 Nō. n. dicas pro eodē dolorē tuū & dolorem tui: ut dixit
 Terēti) Terētius desyderiū tuū pro tui: quod scilicet ipse nō dice
 re. Vēz quādo quidem nō īfinita hęc omnia sunt quæ na
 tura quadā ab usu alioꝝ recedūt: non grauabor de non nul
 lis sigillatim dicere: dū non grauentur audientes legētēsq;
 hęc audire uel legere. Dicā tamen breuiter: & res digna sci
 tu ī primis: in qua uidemus maxios etiam esse allucinatos.
 Primū est causa mea uenisti: & causa mei. Causa mea acci
 pit possessiue: eo modo: quo uia mea uenisti: pecunia mea
 fecisti sumptū: iter meo sūptu fecisti. Causa mei uero passi
 ue eo modo quo beniuolentia mei. Modus tamen prior est
 usitator. Quid autem de hoc Seruius idem sentiat: postea
 uidero: fama mea & fama mei eiusdem rationis est: & mea
 fama frequentius dicimus. Imago mea scilicet quæ mea
 est: ut statura mea: forma mea. Imago mei nempe quæ
 de me est: Sed prior modus usitator. Hęc quæ sequun
 tur in utraq; partem frequentiora: ut alterum tamen
 alterius sensus sit. Memoria mea actiue quod ego recor
 dor: Memoria mei quod alii de me recordantur: uel
 mentionem habent: sæpe etiam possessiue: eo mo
 do: quo fama mea: dolor meus: quē ipse patior: dolor mei:
 quē alius de me patitur: uel forsītā ego ipse siq; dolēs meā
 uicē: sicut diciūs miseror mei. Copia mea possessiue q̄m ego
 possideo. Copia mei passiue qua ego possideo: Vt faciā oī
 bus copiā mei nō meā. Meritrix facit oībus copiā sui: nō suā.
 Potestas mea q̄m hēo: mei q̄ hēor: nec pulchr̄ dicas alteꝝ p̄
 altero: ut tu uides potestātē meam quanta est non mei: ha
 bes potestatem mei non meam: nisi aliud significet pro eo
 quod hēs eadē silē ue pōtatē: ut apud Cice. Bello marfico
 Octauius oībus faciebat sui cōueniēdi pōtatē. Vtilitas mea

Terēti)

Serui)

Sigillatim

Bellū marficū

Cicero
Octauis)

per forte est sensus excep
 sequētia inueniri frequē
 tū utroq; modo. ut mo
 gū frequēter inuenitur
 memoria mei & me
 moria mea q̄ fama
 mei & fama mea &

aliud est q̄ utilitas mei. Ibi possideo: hic possideor. Quinti.
 Sed ut aliquid præstaret patriæ utilitas mei: id est de me.
 Nam fieri potest: ut in eadē re nō sit utilitas sua alicui: cū
 utilitate sui: qdā legūt utilitas mei. Idē: Quinti. Quid nūc agā: aut
 quē ultra esse usū mei diis repugnātibus credā: usus inq; e
 non meus: sed ex me alioꝝ. Adhuc idē: Præsēs qdē illa p̄ti
 nus redditur merces: quod oībus qbus īsedere: odorē mel
 lis īspirāt: & breuī cōtractu uim sui reliquūt: uim nō suam
 sed ex se. Quomodo te captū amore mulieris illa mallet ha
 bere copiā sui: q̄ suā. Fastidiū meū quo ego alios fastidio:
 fastidiū mei quo ab aliis fastidior. Vt idē seu mulier oībus
 exposita mortalibus uanitatē fastidio mei despectuq; ca
 ptauit. Hęc sūt & his silia: nō tamē plurima: quæ anci
 pitē naturā habēt: Cætera uero mīme. Nō. n. sic diciūs pul
 chritudo mei: fortitudo tui: longitudo sui: ut imago sui: nō
 prudētia: nō īgeniū: nō sapiētia: nō p̄bitas: nō uirtus: nō īnu
 merabilia. Quod si tam pua res eos mouit: debuit e diuer
 so illud magis mouere: q̄ quædam quæ non multa sunt:
 habent ancipitem significationem: sed quam nemo nisi cæ
 cus nō discernat: ut pars: dimidiū: membrum: mediū: quid:
 aliquid: multum: & si qua alia. Quis enim non uideat cum
 dico hęc est pars mea non de corporis mei parte intelligi:
 sed de hæreditatis: & itēz hęc est pars mei: nō de hæredi
 tate sed corpore. Manus pars mei est non mea. Fundus ps
 mea est: non mei. Dimidium tui maius ait esse: q̄ dimi
 dium sui: profecto de corpore intelligo: dimidium tuum
 maius ait esse q̄ dimidium suum: de præda aut de cibo
 aut de successione: aliisq; similibus intelligendum est. Me
 dium tui tangam: non medium tuum: e medio ^{mei} tui prodi
 it: non e medio meo. Vt auferam iniquitatem e medio
 mei israel. Mēbrū cū p̄ pte accipit: eadē rationē seqtur: ut
 hic puer mēbrū mei ē: q̄ si ps mei: si p̄ mēbro aliquo: & ī su
 o significato ita accipit: ut caput: ut maūs: ut pes: hic puer:
 mēbrū meū ē: q̄ si sic ut caput & maūs: hic digitus mēbrū me
 ū ē: nō mei. Itē qd mei tetigisti: qd tui uidi: aliquid tui uirgo

Quinti)

Quinti)

Quintilian)

Quintilian)

Dimidiū
 mediū



f. huius nominis tuus. a. tu

Cicero perdes: si uenatū prodibiscū adoleſcētulis: nō aliquid tuū: nisi dicamus tui a neutraligenere. Vt Cicero de oratore. li. iii. Ex quo uereor ne nihil si tui: nisi suppositionē pedis imitatus: id est de tuo nō de te. Vlyxe siquid tui Polyphemus apprehendet: id omne deuorabit. Mei nihil attigit. Quicquid n. attigisset mei statim cōtriuisset. Multū mei ille autem potest: sed plus tui. Plus iquē de te q̄ de me: nō de tuo & de meo. Itē quicquid Melibœe diripuisti: aliquid meū fuit nō meū. Nunc redeo ad Seruiū q̄ ait tui causa feci: & tua causa feci discretionē hāc habēt: ut tui cā tūc dicamus: si aliquid ipsi ad quē loquimur praeſtiterimus: ut puta tui causa te defedi. Vir. in. xii. Victus amore tui: cognato sanguine uictus Cōiugis & mœſtæ lachrymis uicla oīa rupi. Tua uero causa: cū alteri aliquid alterius cōtēplatione praeſtamus: ut tua causa mācipiū tuū defedi. Si Seruius tātū de hoc uocabulo. cā. loquitur: & non in uniuersum, de omnibus huiusmodi: non i cōte attulit exēplum alterius uocabuli: praeſertim non nihil natura differentis. Sin uero de omnibus non potest una lex dari diuersis: ut supra ostendimus: si tamen lex est: & non potius contra legem omnium ueterum. Nam ut ego dicebam causa sapius cum p̄nomine deriuatiuo copulatur: atq; hoc quidem idifferēter siue aliena sit causa: siue tua. Veluti si quis dicat: Epicurus uult omnia cuiq; agenda esse cā sua: mihi mea: tibi tua: illi sua: nobis nostra: uobis uestra: non mihi tua: aut sua: nec tibi mea: nec illi nostra: nec nobis sua: nec uobis nostra. Hic nihil opus est admiscere primitiuum. Sed ne sine exemplo loquar: quod ipse fecit: uno ero contentus sumpto ex Quintiliano: Mea depugnasti cā: tua peristi. Atq; hoc quod Seruius praeſcipit nobis: ipse constanter usus est: neminem tamen secutus: q̄ le est illud in. vi. aeneidos: non spe salutis sed mei causa: & i viii. Hāc signa mei causa fiunt: & in. ix. Vult. n. intelligi sui causa matrem secutam. Vez. quid misq; de Seruio: cum A. Gellio & quidem antiquior: non modo nullum exitum i hac quæſtione potest repire: sed ē nō optie ſetit. Ita. n. iqt:

Cicero

Vlyxes

Polyphemus

Seruius

Virg

Epicurus

Quintilianus

Seruius

Seruius

Seruius

A. Gellius

Diff. qm assi gnat seruii reprehendit

2.

Curigitur. Terentius Pœnitet nostri: nō nostrū: nihil hercle mihi uenit in mentem nisi auctoritas quaedam uetustatis nō minus axie. nec superstitiose loquētis. Paulo post: Sed p̄ A. Gellio culdubio qui rectissime loqui uolē: nostq; potius dixerit: q̄ nostri. Et iccirco importunissime fecerunt: qui i plerisq; Salustii exemplaribus scripturam sincerissimā corruperunt. Nā cum ita in catilinario scriptū esset: Sæpe maiores nostq; miseri plebis romanæ: nostrū aboleuerūt & nostri sub scriperunt: ex quo in plures libros mēda istius idoles manauit Tu. A. Gelli de genitiuo nostri loqueris. non denominatio nostri pluralis numeri. Salustii rectius sit: at exemplum Salustii: ut mihi & cæteris placet in nominatio casu: nihil ad re facit: neq; ad exēplum Terentii: & ii qui (ut tu uis) Salustii scripturā corruperunt: nō in genitiuum mutauerūt sonum illū: sed in nominatiuū: per quem casum nō audeas tu dicere corrupte nos loqui: immo q̄tū ego sentio corruptius. Est enim una eademq; uox nostri ab eo quod ē ego genitiui casus. & nominatiui ab eo qd̄ est noster. Neque uero ego repugno. A. Gellio dicenti mutatam esse scripturā: a nostrum i nostri: nominatiuū tamen nō genitiuum: nā neq; aliquis i genitiuum mutasset: neq; ratione mutasset. Qui potius fa teor: & hoc libentius: quod unicum illud exemplū: quod ipse ex Plauto prulit fortasse mendosum est dicens. Duorū labori hominū parsissem libens. mei te rogandi: & tui mihi respondendi. ait aut Gellius me hoc in loco Plautus non ab eo dixit quod ē meus: sed ab eo quod ē ego. Itaq; si dicere uelis patrē mei p̄ patrē meū: quod græci mō dicūt inusitate quidem sed recte p̄fecto: eaq; ratione dicas: quā Plautus dixerit: labori mei p̄ labori meo: Nolo equidē tā confideter: ut facit Gellius scripturā mēdosa dicere: & affirmari qd̄ iexploratū habet. Taceo qd̄ dānat fortassis imeritos qui nec corruperūt scripturam: & melius sic dici putaue uerunt. Quero cur uerisimilius sit aliquos scripturā illam mutasse Salustii: in qua nihil absurdi erat: q̄ hanc Plauti: q̄ contra grāmaticoz leges. qualis est Priscianus & Seruius & Seruius si.

Mendax isti in doles

Plautus

Gellius

Plautus

Plautus

Plautus

Priscianus

Seruius

Confideter inexplorati



Leetabant hinc
poetam in schola

Donatq

Donatus qui huc poetam in schola lectitabat facere uidebatur: si ita diceret duos labori hominum pariter liberes: meo te rogandi: & tuo mihi respondendi. Nulla namque grammatica ratio uidetur hoc posse tueri quoniam quotiens per individua exponimus sigillatim: quod dixeramus per uniuersum eodem casu utamur sic: Duobus hominibus laborum detraxi: necesse est ut dicamus mihi scilicet & tibi: non autem meum & tuum: tamen ut ego scio: in genitiuo permissum est ut affert hic accusationem duorum hominum mei & tui: siue mea & tuam: quale hoc loco fit: sed dicendum potius per pronomen deriuatiua. quia possessio siue actio significatur: non passio: quod ego mutatum esse nolo dicitur ab ipso. A. Gellio: sed a grammaticis professoribus: quos nihil est superciliosius: nihilque improbius: & ad emendandos libros. uel corrupendos potius magis audax. praeterea Plautus licetia uerborum potest dici usus: in qua fuit plane neoliberior: Postremo quod habet momenti ex uno auctore: & eo poeta afferre unum exemplum in tanto numero omnis generis auctorum. Qui adeo refugerunt dare actiuam significationem his tribus genitiuis primitiuorum: ut eos mutauerint in alteram uocem: genitibus aliis dictionum cum quibus coniuncti erant: natura repugnante: mimes mutatis: ut Cicero in Gabiniu & Pisonem: Dico mea unius opera reperi esse liberatam: Idem ad Atticum: Solius enim meum peccatum corrigi non potest. Idem per Murena: Ex tuo ipsius animo coniecturam ceperis. Non dixit ac ne dicere quidem potuisset mei unius opera: mei solius peccatum: tui ipsius animus & in plurali Quin. Deinde cum satis uires eorum explorauerint: sua ipsorum fiducia permittunt: non dixit sui ipsorum fiducia. Quid multis: cum etiam apud recentiores de christianis loquor: hoc sit obseruatissimum: ut in psalmo. xl. & lx. viii. secundum hebraicam ueritatem: quorum alter ita incipit: Domine clamaui ad te festina mihi exaudi uocem meam clamantis ad te. Alter sic: Audi deus uocem meam loquentis a timore inimici seruauit animam meam. Et in lx. secundum aliam e graeco translationem: Domine memorabor iustitiae tuae solius. Est autem solius non facini generis: sed & masculini: ut ex graeco apparet: re

Grammaticorum supercilium

Nemo plauto licentia uerbo
liberiori fuit

Quid hinc momenti



Cicero

Solius meum peccatum

Cicero

Cicero

Quintil

Vocem meam clamantis
ad te & uocem meam
loquentis.

Justitiae tuae solius

Nemo plauto licentia uerborum
liberiori fuit



ferturque ad dominum: non ad iusticiam. Item libro regum secundo: Sustulit de latere meo ancillam tuam dormientis: & in euangelio Lucae: Et tuam ipsius animam pertransibit gladius. Nec desunt quidam imperite docti: qui conantur illud exponere tuam ipsius animam aliud esse quam tui: si tui dicere liceret: homines ignorant non solum theologiae: sed etiam litterarum: interrogent graecos & repient penes eos (unde nos sumus) tui esse non tua: cum illi non habeant in his tribus pronominibus quam nos elegantiam. Ideoque apud eos est pater nostrorum uel nostrorum: quod est in caelis: sancti ficeretur nomen tui: adueniat regnum tui: fiat uoluntas tui: si cut in caelo & in terra: Panem nostrum uel nostrum da nobis hodie: & dimitte nobis debita nostrorum uel nostrorum: sicut & nos dimittimus debitoribus nostrorum uel nostrorum: quare nos ne barbare loqueremur mutauimus in pronomina deriuatiua. Ex quo apparet non modo illud. A. Gellii maiores nostri per genitium contra grammaticam: uerum etiam illud maiores nostrum contra usum esse: potiusque in tali genere utendum deriuatiuo nostrorum: quam primitiuo nostrorum. Licet hoc ratione non uterentur: Nec usquam contrarium exemplum reperire contingit: nisi unum in epistola quadam Ciceronis ad Curionem sic dices: Eam autem unius tui studio me assequi posse confido: quod & si defendi possit: studio pro gratia & fauore uel amore aliorum erga te: ut apud Horatium ad Iunium: Ne studio nostri pecces: tamen malim dicere id factum esse uitio librariorum. Ac ne semper culpam reiciam in librarios falso, dabo argumentum cur & prius & nunc merito in illos impetum faciam. In proxima statim epistola legitur bis tyranno. P. Lentulo: pro eo quod est tribuno plebis. Et in precedente libro ad Lentulum qui est illius operis primus: bis etiam idem uitium est in secunda & xi. epistola. Et cum omnia ut reor (maximam nam partem uidi) exemplaria: quae in italia sunt medosa & deprauata hoc uitio essent. nullus tamen tantum flagitium aduerterat. Itaque sicut illud emendauimus ita hoc quoque emendare & in pristina sinceritate restituere audeamus: sic. Eam rem tuo unius studio me assequi posse confido: Nec alia causa factum est. Ut Terentius dixerit. Saluus sum meo

De latere meo ancilla
lae tuae dormientis
Tua ipsius anima

Gellio

Cicero

Horatius

Cicero

Lentulus

Cicero

Terentius

Dabo argumentum

Ne semper culpam
in librarios reiciam

Ciceronis loca
duo

In illos impetum
faciam



Petrarcha

Titulu[m] operi suo
indidisset

Affricite liberos meos q[ui]
dicor orbis



Mea. Tua. Sua. nostra.
uestra interest & refert

Non ex parte ante sed ex
parte post

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

praesidio atq[ue] hospitis: & non praesidio mei atq[ue] hospitis: Quae
imitari Petrarcha. si sciisset: non titulu[m] operi suo indidisset
de sua & alioru[m] ignorantia: sed de sua: Aliud namq[ue] est igno-
rantia sui: aliud ignorantia sua. Si tamen scisset de ignorantia
qua[m] de se habuit: recte dixit: & uulgo dicimus scio tuas di-
uitias: qui te pauperem quereris: non tui diuitias: *argute*
quas
dicere
Aspicite liberos meos qui dicor orbis: non mei liberos. cernat sua praed-
ia qui mihi unu[m] fundu[m] inuidet: non sui praedia: ubi non modo
genus dissimile est antecedenti & relatiuo: sed etiam numerus:
quod quod ualidissimu[m] est: igens differentia significationis est in-
ter primitiua pronomia & deriuatiua. Sed ista omnia fieri cogit
quod non licet primitiuis genitiuis dare significationem actiua:
cuius rei & illud maximu[m] argumetu[m] apertissimu[m] est quod subi-
cia: nulli adhuc grammaticoru[m] intellectu: quod dicimus mea
tua: sua. nostra & uestra interest & refert: non autem mei: tui:
tui: nostri: & uestri. Est autem illud mea: tua: sua: non ex parte ante:
ut quidam uolunt: sed ex parte post: non aliter quam cum dicimus hoc
interest illius: quasi hoc est officiu[m] illius: ita hoc interest mei:
si licet & mei aliter accipere. quam passiuo. Nunc dicimus mea in
uoce possessiua: sed ita tamen ut sit primitiuu[m] & substantiuu[m]
& non adiectiuu[m]. Denique ita ac si diceremus mis. Regi autem
ex parte post atq[ue] adeo hoc uerbu[m] habere ante se nominatiuu[m]
sicut si es est: sed in neutro genere quis dubitet: cum omnia sit ple-
na expositio. Cicero p[ro] Platio: Si quid mea minus interest: id te
forte magis delectat. & pro eodem non solum quod cuique[m] debeat: sed
quod cuiusque[m] intersit. & p[ro] Sylla: Vestra. n. qui cum summa integri-
tate & elegantia uixistis hoc maxime interest. Et p[ro] lege mani-
lia: Illud: primum parui refert: ubi etiam diceri possemus: Illud
mea parui refert: sed hoc nihil ad praesens tempus. Fac omnia re-
soluuntur in uerbu[m] substantiuu[m] hoc modo. Si quid minus meum est
cuiusque[m] est uestre: hoc est maxime: illud parui momenti est appar-
at non differre naturam uerbi substantiuu[m] & horu[m] duoru[m] ipsa
hinc: nisi quod illud naturaliter post se nominatiuu[m] postulat: hoc ge-
nitiuu[m]: sed actiuis siue possessiuis more uerbi substantiuu[m]. Sed
hoc in ceteris nominibus ac pronominibus nihil dubitatis habet: quo

Tota errat uia Literatissim[us] & lati-
nissim[us] noster Laurentius. in q[ui]
merito culpatur a Nicolao Perotto



rum genitiui actiue: passiuo: possessiue: & si quis est alius mo-
dus accipiuntur: mei autem tui: sui diuersam naturam habent.
Quid igitur faciendum erat? Hec passiuo accipiuntur siue
possessiue: non actiue nec possessiue: illa uerba uolunt post
se genitiuum actiuu[m] siue possessiuu[m]. Danda ergo fuit uox
possessiui pro significato primitiuu[m]: non genitiuus possessi-
ui: qui idem erat qui est primitiuu[m]. Sed ablatiuus qui na-
tura est genitiuo simillimus: & in genere foeminio uel tanquam
medio triu[m] genery: uel suauitatis gratia ne duru[m] uideretur
meo nostro: tuo uestro & suo. Ideoque hi ablatiuu[m] iungi sibi
patiuntur adiectiua illa tanquam actionem possessionemque si-
gnificantia in genitiuo: ut supra demonstrauimus. Sic mea
solius interest: tua unius refert: sua ipsius interest non mei
solius: tui unius: sui ipsius. nisi in alia loquendi figura. de qua
mox subiiciam. Vnde maxime palam fit nunquam hos genitios
sumi nisi passiuo: ut habeo cura[m] mei solius: non mea[m] solius:
habeo cura[m] tui unius: non tuam unius: unusquisque cura[m]
sui ipsius. non sua[m] ipsius. Cur ita est quia hic passio sig-
nificatur: ubi superius uel actio uel possessio. Cuius rei unu[m]
exemplu[m] suffecerit ex Teren. Hem tot mei solliciti sunt cau-
sa ut me expleant. Et planum quidem iam fecimus tres geni-
tios mei tui sui passiuo semp[er] poni: meus tuus suus plerumque
possessiue: Ideoque cum utendu[m] est illis primitiuoru[m] genitiuis
mutari sonum de. i. in. a. Nunc aliqua addenda sunt de his
dictionibus quae legitime coniunguntur cum huiusmodi pro-
minu[m] genitiuis. Non. n. omnes possunt. Ante omnia nullu[m] sub-
stantiuu[m] in consortio suo sustinent: ut fili noli domo recedere
respectu mei patris. Quod non tam placuisse Prisciano reor: quam
pro imprudentia esse lapsu[m]: cum dicit mei Prisciani eges: tui Pri-
sciani egeo: & alibi. Ego Virgil. tu Virgil. ille uirgil. Mei Vir-
giliu[m]. tui Virgiliu[m]: illius Virgiliu[m]. Hec. n. oratio declarat meum
Priscianu[m]. Virgiliu[m] ue: aut tuum: non me Priscianu[m]: Vir-
giliu[m] ue: aut te: non aliter quam si dicas eges mei patris: egeo
tui domini: quod profecto non est primitiuo: ab eo quod est ego:
& tu: sed deriuatiuorum ab eo quod est meus & tuus. Neque di-
f.iii

Mea solius non mei
solius interest.

Cura habeo mei
solius non mea
solius?

Priscianus



Virg. scrimé facit q. hic appellatiuū nomē ē sibi ppriū. Virgi. Si *
 qua tui Corydonis habet te cura: uenito. Et alibi: Aeneā mi
 hi cura tui. Et iter: Aeneāq. mei. Quā a meus tuus: nō ab
 ego tu ueniūt. Itaq. sic emēdemus Priscianū: q. cū de lingua
 latina componit antiquitatē oēm corrigens nomē suū lati
 ne p. loqui nesciuit. Mei qui sū Priscianus eges: tui egeo qui
 Priscianus es: uel me Prisciano eges: te Prisciano egeo: uel
 tui uel te Prisciane egeos. Nam illud apostoli ad corinthios
 Salutatio mea manu Pauli e grāco ē sūptū. ο α σ ω α σ μ ο σ
 τ η ε μ η χ ε ι ρ ι π α υ λ ο υ. Tertiū uero exēplū quod idē ptulit il
 lius Prisciani eget: recte dicitur. Nō habēt. n. cātera p. noia
 ancipitē naturā: ut illa tria de q. bus diximus. Adeoq. uerū
 ē hos ipsos genitiuos respuere cofortiū substātiui: ut ne in
 possessiuoz q. dē forma illud pati uelint. Vidimus licere di
 cere meā unius opā: tuū solius studiū: nō tamē dicemus me
 um Laurentii studiū: suū Prisciani p. diū: sed meū q. studiū
 q. tu Laurentius: p. diū suū q. ē. Priscianus. Neq. tamē ob id
 excludo si genitiuos hos passiuē accipiamus eo mō: quo exē
 plū ponemus. Nā ut supius docui: aliquādo duos genitiuos
 altez. actiue: altez. passiuē positū una iūgi ut. Quid de. P.
 Licinii Crassi iuris & ciuili & pōtificii studio loqr. Ita sit
 i p. noie: ut idē auctor ad Atticū: Fuit mihi & laudis nostrā
 gratulatio tua iocuda: & tioris cololatio grata. Et iter: Ve
 hemēterque tua sui memoria delectatur. Quod si igitur
 hac p. noia siue i genitiuo passiuē: siue mutata i uocē possel
 siuoz. actiue nō admittūt genitiuos substātiuoz: nūqd ad
 mittūt oīum adiectiuoz: nō opinor: sed p. p. soloz. p.icipio
 rū p.icipaliūq. gerūdiuoz & frequētissime illoz. triū: ut qui
 dā uolūt: p. noium: unius: solius: ipsius & si q. alia q. rara sūt
 de q. bus mox dicā: p. genitiuū cū participio. Cicero ad Letu
 lū: Quocunq. tēpore mihi potestas p.æsntis tui fuerit. Per
 fœmininū sed cū gerūdio. Quidi. heroidū. Copia placādā
 sit modo parua tui. Per uocem mutatā i possessiuū: ut ad
 Ciceronē Cato: Libenter facio: ut tuam uirtutē: inocentiā:
 diligētā cognitā i maximis rebus domi togati: armati foris

Mei q. sum priscianus
eges. uel me prisciano
ege

Meū Laurentij studij
nō latine dici sed meū
q. sum Laurentius

Cicero

Cicero

Quod si igitur

Cicero

Nō opinor

Cicero

Potestas p.æsntis tui
fuerit

Ouidij

Cicero

gerundia p.icipi
alia uocat quoz alij
dicūt gerundia
adie & tina

Potestas p.æsntis tui
Copia placandæ tui
Tuā uirtutē togati domi, armati foris
Tua sui memoria delectatur

pari idustria admistrari gaudeā. Cicero de oratore. L. Cras Cicero
 sū q. si colligēdi sui causa se i Tusculanū cōtulisse. Sed hoc
 gerūdiū ē: & ea exēpla quā supra attuli: quoz unū fuit: Su
 stulit de latere meo ancillæ tuæ dormientis: ad quod prono
 mē malo referri illud dormientis: q. d. ē adiectiuū: q. illud
 ancillæ: q. d. ē substātiuū: ita ut si affuisset participiū uix
 tolerabile fuerit futuz: quale Boetii: Solatur mœsti nūc Boetius
 mea fata senis. Quinti. etiā solet omittere pronomē: Ut ac
 cepi fateor illū q. solutus quoq. nō seq. batur: quē nō gaudi
 um redēptionis: nō lati tia p. latis: nō hortantis erexit pater
 amplexus. Et in eodem libro Rus seruulos penates: & omia Quintili
 utiliora p. peranti festinatione parentis addixi: omisit sui:
 ut esset nō leticia sui p. latis: & meus ut esset nō meus hor
 tantis amplexus. Et iterum mea: ut esset: festinatione
 mea parētis. Poetæ etiam frequēter: O uidius heroidū: De Ouidius
 niq. quisquis erat castris iugulatus achiuis: Frigidus gla
 cie pectus amātis erat. Idem: Illa meis oculis species abeun
 tis inhæret: Cum premeret portus classis itura meos. Au
 sus es amplecti: colloq. infusus amantis. Oscula p. longas iū
 gere p. rassa moras: id est tua abeuntis: & meo amantis. Idē Ouidius
 i eodē opere: sed iusitatus: Et flesti & nostros uidisti flētis
 ocellos nostros dixit p. meos: uel flētis p. flētū. Est. n. ill. d. flē
 tis genitiuus singularis: nō accusatiuus pluralis: quod accētus
 p. bat: cū accusatiui habeant ultimā longā: quā hic nō est.
 Hoc dixi quia quidā hūc locū exponūt per accusatiuū: Il
 la diuersitas numeroz meos siue nostros amātis: uix alij q.
 poetæ permiffa. Postremo hæc p. nomina: siue i primitiuoz
 genitiuoz: siue in possessiua uocē: ut dixi: maxime gaudēt
 illis tribus solius: unius: ipsius: quoz multa exēpla iā pu
 li. Nec ab re fuerit: sicut unius: ita duoz: triū: quattuor pos
 se dici. Item omniū: cuiusq. pluraliū & si qua adhuc sūt: ut
 uest. rā duoz: uel uest. rā triū: uel uest. rā omniū opā, deside
 ro: p. uest. rā. Cicero de ora. li. iii. Sed uoluntati uest. rā omniū Cicero
 parui. Cuiusq. aptius cū p. noie sui: siue suus coniugitur: ut
 uellē nosse quā sit sua cuiusq. sentētia: nō sui cuiusq. Bru
 f. iiii

Boetius

Quintili

Quintili

Ouidius

Ouidij

Ouidius

Bos q. n. titus le
gendū uidet

plures
um

. uest. rā omniū. ut
ut paulo ante. uest. rā
omniū opā deside

Brutus tus ad Ciceronē: Qui uestris paucorū respōdeat laudibus: p
uestry: Vex̄ iā huic quāstioni finē iponamus.

De me me: te: tu: tu: se: se.

39

Virg
Virg
Virg
Quint
Cicero
Cicero

e Adē fere hāc tria pnoia geāri etiā solēt: priora qdē
p figurā me me: te te: Tertiū sine figura. Virg. i. ix.
Me me adlū q feci: i me cōuertite ferrū O rutuli: & i. xi. Me
me duce ferrū corripite o rutuli. & in. xii. Verte omēs te te i
facies. Sed hoc uideri potest eē sine figura. Nō. n ē ita acre &
ardēs: ut apud Quin. Te te hoc loco mulier iterrogo. In no
miatiuo planē tēp figuratū ē: ut Cicero i Antoniū: Tu tu fa
ces illas icēdisti. Se se ut dixi nūq figuratū ē. ut idē: Hic ui
ri fortissimi sanguine aspersus sceleratā gratulātibus ma
nū porrigēs i tēplū Iouis cōtulit se se: id est se.

De nostras: uestras: cuias.

n Ostras: uestras: & cuias nō tātū patriā nationēq; in
nuūt: sed etiā ptes & quasi sectā: ut uestrates philo
sophi nō sūt ita populares & fauorabiles: ut nostrates: qui
Epicuri schola' pdierūt. & cuiates phī uos estis: Stoici ne: an
Academici: an Peripatetici: an nrates Epicuri: Cicero: Pu
tares ne unq; accidere posse: ut mihi uerba deessent: nō solū
ista uestra oratoria: sed hāc etiā leuia nostratia.

De iste & ille.

i Ste & ille: si audire Priscianū uolumus: hoc differūt
q; iste spacio ppinquiore: ille aut longiore itelligi
tur. Cuius auctoritas plurimos i errorē iduxit: qui p istud
dicūt illud: Veluti si ad hominē lōge positū scribas: si qd no
ui i illa urbe ē: mihi notū facias: p eo quod ē i illa urbe: qd
nō mediocre peccatū ē. Nā de me loquēs diceē debeo: hoc ca
put: hāc manus: hāc ciuitas. De te uero istud caput: istā ma
nus: ista ciuitas. De tertia aut psoa illud caput: illā manus:
illa ciuitas. Cicero in Antoniū: Remoue paulisp istos gladi
os. & i eodē li. Tu istis faucibus: istis lateribus: ista gladiato
ria totius corporis firmitate tantū. uini in Hippiā nuptiis
exhauseras: ut tibi necesse esset i cōspectum populi romani
uomere postridie: hoc ē istis tuis faucibus: istis tuis lateri

Postridie



Se se. 7. se

Fauorabiles & po
pulares

Priscianus

Ad hominē longe positū

Si audire prisci
anū uolumus
sequi. stare
ab illo

Cicero
Cicero
Hippiā

#. 1. utruq; p pno me
in multis locis ha 44
bent eundem locū
ut hic & is ponant m
ut ap loco. 1. spatios p pno
& longiore

bus: ista tua firmitate. Vnde nascūtur aduerbia istic: istinc:
istac: istuc: istorū: isto. Vt idē ad Lētulū: Qui istic ueniunt
aiūt te supbiore eē factū: id ē q ab ista puicia: i q agis huc i
Italiā Romāq; ueitū. Aliqñdo iste accipitur: p hic: ut idē &
in eudē: Cū isto corpe stēt cū gladiis armati. Et Quiti. Iuue
nis iste de quo sūma i rebus hūanis mōstra figūtur. Et itē: Quintilian
Hic iuuenis patris sui hāres solus iuētus ē. Ille quoq; iuueis
nō nūq; p dignitatē: at p eminētā potur: indicās eē q om
nes debeat nosse: Vt Alexander ille magnus: ille censorinus
Cato: Architas ille tarentinus.

De hic: & de is. & de idē: & ad hoc.

h Ic & is habent potius illā (de qua modo memi) Prisci Priscian)
ani differētā: Vt hic spacio ppinquiore: is uero lōgio
te itelligatur: multis tamē i locis utiq; locū hābet: ut q pae
fert uirtutē diuitiis: hic sane fortis ē: uel p cōpositionē: ut q
cūq; mulier adultera: eadē uenefica ē. & fere p hāc duo p
noia licet sic loq; nec p ulla alia: licet poetā utatur ille p is
qa aboz eadē pene significatio ē: ut Horatius de arte poe
tica: Qui didicit patriā qd debeat & quid amicis: Quo sit
amore parens: quo frater amādus & hospes: Quod sit cōscri
pti: qd iudicis officii: Quae ptes i bellū missi ducis: Ille pfe
cto Reddere psonā sit cōueientia cuiq; Quare factis uiris e
grāco trāfferētibus sic pmittamus dicere: Nō q se ipsū com
mēdat: ille pbatus ē: sed quē deus cōmēdat. Possūt aut hāc
eadē duo de qbus loquor pnoia & alio modo usurpari: Vt
Alexander paruis copiis fretus supauit Dariū cū infinito ex
ercitu: & id i adolescētia: uel & hoc i adolescētia. Itē & hoc
mō pauca uestis & ea detrita & sordida: potiusq; & hec. pau
cis nūmis superbit: nec i suis: sed aliūde corrogatis: potius
q; & his. Idē. quod ē ab his cōpositū qsi pro etiam poni solet:
ut Cicero ē huic coniuēta beneficētia: quā eadē uel benigni
tatē uel liberalitatē appellari licet: id ē qm etiam. Quiti. Si
causā ueneficii dicat adultera: nō Marci Catonis dānata
iudicio uidetur: q nullā adulterā non eadē eē ueneficā dixit.

Cicero

istorum

Iste p hic

Cicero

Quintilian

Quintilian

Ille nōmū
p dignitatē
aut p em
netia pom

Prisci Priscian)

Horatius

Aliunde corrogati

Cicero

Quintili



Quiddam dissimile

In hoc pnoie idē a notauī qddā dissimile ab is. Ibi pōt ad di copulatiua. hic nō pōt: qd̄ tamen affirmare nō ausim ut quacūq; ī sedē migrat apīū rex: ī eā & apes ipsā comitantur: Ac si dicam ī eandē. Tollā copulatiuā sic: ī eandē apes ipsā comitantur. Nā idē hab& ī se uelut uim copulatiuā.

Ad hoc

Sallustii

Hoc cōpositū cū p̄positiōe ad significat p̄terea: ut apd̄ Salustii: Cognouerā paruis copiis bella gesta cū opulentis regibus. Ad hoc saepe fortunā uolentiam tollerasse: facundia græcō: Scientia belli gallos ante romanos fuisse.

De cum p̄positione.

Quintili

Uim p̄positio p̄ appositionē nō iūgitur rei notāti istrumētū: sed comitē: & hoc ē qd̄ Quintilianus ait: Ut gramus nūqd̄ ap̄ nos sit uis qd̄ septimi caūs: & apud græcos sexti. Nā inquit cū dico hasta p̄cussi: nō utor ablati ui natura. Nec si idē græce dicā datiu: p̄pter quod Seruius

De septimo casu

Seruius

& qd̄ alii plane affirmant esse septimū casū. Quod autē nō utamur ablatiui natura: hanc causā existimo: q̄ ablati uis aut ui nominis regitur: aut ui uerbi: aut aduerbi: aut postremo itercedēte p̄positione: quorū nihil hic fit: nisi uolumus errorē quorūdā seq: qui subitelligunt p̄positiōnē cum. Et quomō subitelligi pōt q̄ ne poni quidē pōt: Nā p̄cussi cum hasta: iauditum ē. Instrumētum. n. p̄cussionis hasta ē. Peccauitq; nō icelēbris huius ætatis uir: q̄ scripsit gladium q̄ cum se p̄cusserat eduxit. Percussi igitur gladio: nō cum gladio. Impuli te pugno: nō cum pugno. Video te oculis: nō cum oculis. Tāgo te manu: nō cum manu. Deleuit epistolā lachrymis. Absterfit sordes aq̄. Siccauit cretam: liquefecitq; carā igni: nō autē cum lachrymis: cum aq̄: cum igni. Sed hos fefellit q̄ aliquādo illa p̄positio uideri possit iuncta nomini instrumentum significanti: ut acceptus est a nobis cum honore. Magna cū beniuolentia scripsit: cū mira affabilitate me allocutus est: cum dira truculentia me aspexit. Veruntamen hi ablatiui non instrumentum significant: sed cōiunctōnem. Si qd̄ acceperūt me homīes istrumētō corpis nō honoris: sed honore comite. Scripsit ministeriū

Percussi cum hasta iauditum est

Nō icelēbris uir

Cum dira truculentia me aspexit

est

manus nō beniuolentiæ: sed hac socia. Allocutus est ligua opatrice affabilitate p̄senti. Et aspexit instrumento ocu lorū truculentia suffulso: quæ nihil facit ad ipsā inspecta tionē: sed oculi. Sunt q̄ uelit Priscianū sensisse cū hasta per cussi dici posse: uel hanc p̄positiōem subitelligi. Ego uero affirmo neminē antiquorū neq; p̄tulisse hāc: neq; subitelle xisse.

Priscianus

De circiter.

circiter Priscianus inqt ad tēpus solū p̄tin&: ut circiter ter calendas Ianuarias: imo & qdem frequētius ad numerum: ut circiter duū miliū militū: circiter decē miliari orū: Sed aliquādo etiā ad locū: ut Cassius Emia: Lapidem fuisse quadratū circiter ī medio arca iunctū candelis quoque uersū.

Priscianus

Cassius Emia

De uersus.

u uersus contra naturā p̄positiōis semp̄ postponitur: ut Italiam uersus: Megaram uersus. Liuius: Duo romana uno loco propius albā: tria albana roma uersus. Sallustius: Deinde Philenon aræ quē locū ægyptū uersus finē i perii habuere carthaginēses. Cicero de diuinatione: Qui cū exercitu lustrato Arretii uersus castra mouisset: uersus uersus frequenter legimus: nō nūq̄ dicitur uersum: si cū aduersū. Nā ita uersus: sicut aduersus. Vnde quoque uersus: & utroque uersus: id est ī unāq; p̄te: & quocūq; & utraq; p̄te: & deorsū uersus. Atq; nescio quomō nō reperio hāc iter p̄positiones esse numeratā: an quia postponitur: & non p̄ponitur: Ne tenus quidem p̄poni solet: de qua nunc dicam: & tamen est p̄positio: An quia p̄positiones uice non fungitur: quotiens alia adest p̄positio: Ut ad occidētem uersus: quo quidem modo aduerbium est: ut usque: quæ & ipsa sic aliquando in oratione collocatur: ut ad occidentem usq;.

Liuius

Sallustius

Cicero

De Tenus.

t Tenus: ut dixi: sep̄ postpoitur: atq; ī singulari utiq; cū ablatiuo: ut hactenus: quatenus: uerbotenens: caputotenus. In plurali uero cū genitio etiā nō solū cū ablatio: Sed q̄tū ego sctio cū genitio tūc at̄ necessario: aut uenustius fit: p̄serti moī grecorū: cū res ē uel geia: uel nūero singulari carēs

Sursim
Sursū uersus
Quoq; uersus
Utroq; uersus
Tenus
Ad occidentē uersus. r. usq;

repete dicitur

... cū aut
r.

Utq;



Virg

Virg

Quintili

Caelius

Curtius

neq; hoc apud poetas solūmodo: sed etiam apud oratores
Virgilius: Crux tenus hispida nanti. & itez: Et crux tenus
a mento palearia pendent: Quinti. in. xii. Sed ille uir bonus
qui hac non uocibus sibi tantum nota atq; nominibus au-
rium tenus in usum lingua perceperit: sed qui uirtutes ipsas
penitus mēte cōplexus ita sentiet. Caelius: Iam illi tumores
de comitiis transpadanorū cumāz tenus caluerūt. Curtius
Pauci hostiū tenus exacti penetrauerē ad portum. Est aut
significatio usq; ad Umbilico tenus usq; ad umbilicū. Aethiopia
tenus: nilo tenus: usq; ad aethiopiā & nilū. Aliquā
do etiam p non ultra: ut gessit cōsulatū titulo tenus: id est
nō ultra q̄ titulo: cuiusmodi nō nulla ex superioribus exē-
plis sunt: De pridie: & postridie aduerbiis.

p Ridiē & postridie quēadmodū tenus genitiuo serui-
unt: & nō nūq; etiam accusatiuo: ut pridie illius diei
postridie nonaz decēbrū. Cicero ad Atticū: Pridie compi-
talia memento. Titus Liuius. Libro vi. etiā postridie idus
rebus diuinis supercederi iussū. Inde ut postridie calendaz
adhō eadē religio esset traditū putant. Idē li. xl viii. Pridie:
panlia medio ferme die atrox cū uento tēpestas coorta: de
quo uide plura infra i Nudiustertius.

De hei: heu. & heheu: ue: & procul:

h Ei quoq; & heu simile qd obtinet: tamē alterz datio
alterz accusatio iūgitur: ut Hei mihi qualis erat: q̄tū
mutatus ab illo Hectore. Terent. Fleu me miserz. Et fere cū
huiusmōi. pnoibus. Nā cū alio noīe frēntius p expbratio
nē: ut Virgilius: Heu stirpem iuisam. Et Plinius li. vii. Heu
dementiam ab his mitis existimantium ad superbiam se
genitos. Aliquando etiam cum nominatiuo: ut idem Virgi-
lius. Heu pietas heu prisca fides: Terentius in adelphis.
Heu miseriam. Illud uero in psalmo. Heu mihi quia incolā-
tus meus plōgatus ē. Nescio an uitio factum sit librariorū
Quale illud i euāgelio: Alcedit i arborē sicōmorū: qā idē
trāsiturus erat: qd scribēdū ē illac. Et illd ad rōanos Tu au-
tē cū oleaster eēs: infertus es: p. i. i. i. & i actibus apostolorū

Virg

Terenti

Virg

Plini

Virg

Terenti

Titulo tenus

Cemitiuo
seruiunt
pridie &
postridie

Infertus pro infertus male
in actibus apostolorū
& complura quaedā in sa-
cris litteris contra norma
linguorū latinorū

Nulli casui ser-
uit

Egressi sumus foras portā iuxta flumē pextra portā. He
heu nulli casui seruit: ut idē i bucolicis: He heu qd uolui
mifero mihi: Ve quoq; datiuo: Martialis: Carpe causidicus
fertur mea carmīa. q̄ sit Nescio: si sciero ue tibi Causidice.
Hac appelles licet siue aduerbia: siue iteriectiones. Nā hac i
ter pres orationis nō numero) siue etiā ppositōes. Procul
apd quosdā casui seruitur: apud Curtium: procul urbē

Quaedā aduerbia cōpatia: suplatiaq; rēgere accusatiuū
c Ompatia aduerbia & suplatia prater suā constru-
ctōem ablatiui & geitiui: ut scribo melius te: & optie
oim: aliquādo seruiūt accusatiuū. Vtiq; ea quā a p̄posi-
tionibus ueniūt illaz naturā seruātia. Cicero ad Octauū:
Cur castra medio itinere longius aduersariorū castris & p̄pi-
us urbem mouentur? Idem ad Atticū: Tamen esse officiū
meū putauī exercitū habere q̄ proxime hostem. Salustius
Proxime hispaniā mauri sunt: neque hac regere possūt da-
tium: ut Prisciano placet: quale uult esse p̄pius stabulis
armenta tenerent. Datuus hic non regitur natura compa-
ratiui: sed ipsius nominis: non aliter q̄ si dicam: nauigo te p̄
pinquius terra. Et quoniam ipsa rei serie quaedam de com-
plexu orationis dicere incepimus: iam de hoc ipso differa-
mus: simulq; de natura i declinabilium dictionū quazdāq;
aliarū ab eo potissimum incipientes: quod huic loco simila-
tum est. De o uel prolata: uel omīssa.

o Fortunati quoz iam moenia surgunt Aeneas ait. &
alibi: O fortunatos nimīū bona si sua norint Agri-
colas: hic accusatiuus ē: ubi uel nominatiuus uel uocatiuus
esse pōt. His enim tribus casibus indifferēter auctores utū-
tur. Cicero: O uariam uolucrēq; fortunam. Neq; hoc in ter-
tia psona tantum: sed etiam in prima & secunda: ut idem:
O me miserum: o te infelicem. etiam non apposito pronō-
mine ut idem: O miserum & detestabilem hominem: si
hac ignoras. Idem: O: te miserz o te infelicem: quā excla-
matio ad omnē affectum conuenit uel miserationis uel idi-
gnatiōis: Simili mō i noiatio & uocatio: ut idē: O fortuna

Virg

Martialis

Curti

Cicero

Octau

Cicero

Salusti

Priscianus

Virg

Virg

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Interiectionē lau-
rentius inter ad-
uerbia p̄tē orationi
nō numerat. Seci-
tū utiq; græcos

Propi) urbē
& quā proxima
hostem & pr-
xime hispani-
am



Cicero mors quæ naturæ debita p̄ patria ē potissimū reddita. Et iterū. O magna uis ueritatis: quæ cōtra omniū īgenia calliditate tollentiā: contraq; fictas hominū insidias se per se ipsa defendit. Idē. O nox illa quæ pene æternas huic urbi tenebras attulisti. Et iterū. O nonæ illæ decēbris quæ me cōsule fuistis. Aliquando ab illo superfedemus utiq; in re leuiore: neq; ita magni calor: ut indignū facinus & hominē neq; qui nō dubitaret uel ī foro alea ludere: uel cū lege de alea condēnatis. Ciceronis uerba sūt ī Antoniū. Et Plinius iunior ad Octauium: Hominē te patientē uel potius durum ac pene crudelē: qui tā insignes libros tam diu teneas: Quod: si excandesceremus: dicendū esset o hoīem nequam: & o hominē patientē. Aut sine indignatōne: ut apud Valeriū Maximū libro. iiii. Sed mihi uti ista cōditiōe uitæ nō ē opus: si ne ullis imaginibus: nobilē animū. Aliquāto hoc remissius ē q̄ si dixisset: o animū sine ullis imaginibus nobilē: id est si ne maiorū nobilitate nobilem: Ideoq; Terentius leuioris calor īteriectione usus est: Hui tā grauis rastros quæso. Sed hoc simile eius speciei: cuius mentionē nunc faciam.

De me cum infinitiuo & accusatiuo.

Virg m Ene incepto desistere uictam: Nec posse italia teurorum auertere regem: & iterum Me ne iliadis occumbere campis: Non potuisse: tuaq; hanc animā effūdere dextra. Hæc Virgilius. Ad Terentiā aut Cicero: Me miserē ī tantas te calamitates mea culpa icidisse. Et iterū ī Bruto: Tū Brutus admirans tātā ne fuisse obliuionē iqs ī scripto præserti: Cicero ut ne legēs qdē senserit q̄tū flagitii cōmisisset. In his omnibus placet mihi subitelligi uere ne ita ē me nō posse auertere italia regē teurorum: & cætera. Plinius iunior ad Hadriā: nū: Homiē ne romanū tam græce loqui: id est uere ne ita ē uel oportet uel oportuit ne: siue oportet. Terentiū ī Adria Seruon fortunas meas me cōmisisse futili?

De en: & ecce suisq; cōpositis.

e N & ecce ī eadem pene significatione amant nominatiuū & accusatiuum: apud comicos uero hem pro en

Ab illo superfedemus

Speciei .i. rei casu iuriconsultorum more

Hem pro en apud comicos

affectui seruiēs: quo oratores nō utitur: quæ admōm nec. aff. p̄ at: quod est poetarū syllabam illā breuē interiectione. s. longā facientium. Adiungitur aut en. nominatiuo pariter & accusatiuo: tum indicando: tum exprobrādo: Indicando Virgilius: En Priamus: sūt hic etiā sua præmia laudi: Exprobrando: En agros & q̄ bello troiane petisti Hesperiam me tire iacens. Seneca ī Agamēnoe: En Paridis hostē: Iuuenalis libro secundo: En habitum quo te leges & iura ferentē. Motanū positus audir & uulgius aratris. Oratores sapius exprobrando: & sapius p̄ nominatiuū. Quintilianus: En ī probitas. Cicero: En crimē en causa: cur regem fugitiuus: dominū seruus accuset. Ecce similiter cū utroq; casu iugitur: ut idē. Ecce tibi status noster. Cum accusatiuo aut nō memini me apud oratores legisse: sed ne apud poetas quidem. Nam illud apud Terentiū in eunuchō: Ecce aut altez nescio qd de amore loquitur. Alter scribi debet: nō alterū: Donato quoq; probate. Sed demus aliquando reperiri: ut semel apud Plautū ī Bacchidibus: Opus ne erit tibi aduocato: tristi iura cūdo: ecce me. Ecce eccā: eccos eccas: ellū ellā: ellos ellas ab ecce composita sunt: & secū uidentur gerere casum: sed non gerunt: quæ Priscianus ita resoluit: ecce eum: ecce eam: ecce eos: ecce eas: ecce illum: ecce illam: ecce illos: ecce illas. Sergius quoq; cōmentans Donatum ait nihil significat illum nisi ecce illum: Pauloq; post ergo cum ellum sit ecce illū: ellam ecce illam: nihil possumus dicere nisi magis demonstratiue. Sed pace Prisciani Sergiiq; & aliorū hoc nec uerū nec conueniens significatum est. Nam inter ecce eum. & ecce illum quid interest: potius dicendum erat eccum ecce hunc: eccos ecce hos: de quibus agimus: talis erat conuenientior in terpratatio: sed quæ nec uera foret. Resoluuntur. n. hec p̄ aduerbia: non per pronomina. eccum ecce hic subintellige uirū: de quo agebatur: Eccā ecce hic subintellige faminā: de q̄ metio erat: Ellū ellā ecce illic uirū: fœiam ue subintellige: de quo de q̄ ue agebatur: Nā ut de hoīe q̄ aīe cōspectū nostrū adest: recte dicas ecce ille: uel ecce ego: siue ecce illum

Ast

En.

Virg

Virg

Seneca

Iuuenalis

Quintili

Cicero

Cicero

Terenti

Donat

Plaut

Priscian

Serg

Donat

Ecce

Demus aliquando reperiri

Ecce. eccā. eccos eccas. ellū. ellā. ellos. ellas.

Comentans donatum



vel ecce me: ita male loquaris illum hominem: uel ellū me
 Terenti) & rursum de longe posito eccum. Terentius: Eccum Parme
 nonē. & eccū me. Nepe nō ecce eū q̄ aliq̄s alius sit p̄ter hūc
 Plaut) Parmēo ecce eū me q̄ me & quē eū quāris Plautus in me
 nachmis Arq; eccā: & i mercatore: Ecce illum uideſo. Eccū
 Plaut) lego Parmenonem: idēst ecce hic Parmenonē. & eccū me: id
 ē ecce hic me. & ellū Parmenonem dicentes non sic loq̄mur
 quasi de parum noto. ut solemus cū dicimus ecce ille Par
 meno: quasi ille tibi incognitus: sed auditus. Ellū igitur Par
 menonem significat ecce illic Parmeno siue Parmenonem.
 Sed an possit ecce habere accusatiuū: non ante indubitatū
 Virg) habebō: q̄ exemplū uidero: nisi illud tale sit apud Virgiliū
 En quattuor aras: Ecce duas tibi daphni duoque altaria
 phæbo. Pocula bina nouo spumātia lacte quot annis. Crate
 rasq; duos statuam tibi pinguis oliui. Sed de prosa magis
 dubitare me dico. De age: agite: agetum:

2. Ge singularem numerum desiderat: agite pluralem:
 agetum uero nō singularem tantum sed etiam plu
 Propert) rale: neq; id modo in carmine: ut Propertius. Vos agetum
 sed etiam in prosa. ut Quintili. Agedū si uideatur extra por
 Quintil) tas prospicite squallida arua & spinis obsitas segetes: seme
 Cicero) los arborū truncos. Cicero: agetū confer te nunc cū illis uitā
 P. Sylla) Publii Syllæ uobis populūq; romano notissimam.
 De an & aut: ne: uel ue: & horū cōsimilibus.

2. N & aut: coniunctiones sūt. Quintilianus inq̄: Ma
 Quintil) le tamen interrogas hic aut ille sit. Nos cum talem
 tantumq; auctorem habeamus: tamē pleriq; multis iā sa
 culis peccauerūt ac peccāt: qd̄ grāde flagitiū ē. Sed duæ cau
 sæ eos decipiūt. Fere enī nūq̄ decipimur: nisi mēdaci quadā
 Horati) specie ueritatis: & ut inquit Horatius: Decipimur specie
 recti: Vna qd̄ interpretantes e græco nō ip̄imus hanc apud
 illos differentiam. quippe cum græci unam. n. habeant utri
 q; nostrarū respondentem putant pro una uoce græca unā
 latinā posse sufficere. Altera qd̄ reperiūt apud nos i interro
 gado aut. Et primæ quidem opinioni hoc responsum sit:

Prosa

Prosa

Nos cum tale tantu
q: auctore habem)
i. quintilianū

Decipimur specie
recti

posset etia legi
Secundæ

eos male mereri de lingua latina: qui dimidium uerborum
 fastidiūt. nam pleriq; utūtur aut more græcorū: & interro
 gando: & sine interrogatione: an omnino relinquēt. Sequi
 tu) Quod tamen caput huius erroris est: ita respondemus: si
 paulo diligentius aduertissent: non in aut: sed in an interro
 gationem consistere deprehendissent: ut apud Ciceronē: An Cicero
 uero Romulus ille: aut pastores: aut cōuenas cōgregasse: at Romulus
 sabinoꝝ connubia coniunxisse: aut finitimorū uim repressis
 se eloquentia uidetur: non est hic multiplex interroga
 tio (quasi de horum singulis interrogetur) sed duplex sic:
 Nunquid Romulus hæc omnia fecit eloquentia. Hæc una
 pars est interrogationis: supple an non fecit: & hæc erit al
 tera pars: Item es tu Stoicus: aut epicureus: aut peripate
 ticus: aut academicus: hæc interrogatio & bene dici potest
 & male. Nam si non constet interroganti te eē philosophū:
 bene interrogauit: supplendaq; est duplex. an: scilicet tu Sto
 icus an epicureus: & an non. Sin constet illi te esse philoso
 phum ex aliqua hærēctarum: sed cuius sis ignorans: de ip
 sa interroget male quasi uis: cum an nō. aut. dicendū fuerit.
 * & ubi nos modo posuimus duplex an. cōmittendū sit: es
 tu Stoicus: an Epicureus. an peripateticus: an Academicus.
 quæ interrogatio potest tendi. in infinitū. Illa uero semper
 est duplex: hic ad singulas particulas binæ interrogationes
 sunt: ibi in uniuersū duæ. Cum enim quæro an Stoicus: sub
 intelligitur altera interrogatio e diuerso sic: an non. Item es
 ne Epicureus an non: es (an nō Academicus). Afferamus ali
 ud apertius exemplum. An est hic illo nobilior: an plus p
 salute mea laborauit. An cui magis homines cupiant: an
 formosior & magis dignus cui filiam meā collocē. hic octo
 interrogationes sunt quia octies interrogatio repetitur. ibi
 semper duæ: quia semper bis repetitur. Ex quo patet non eē
 interrogationem in aut: sed in an. Interrogationē in quā cō
 trariorū: qualis non est illa quid dicam: aut quid faciam:
 quid dicam: aut qd̄ nō faciam: Inter hæc nō abigimus. Sed
 ipsa ambo simul ambigimus. secus i illa abeam: an manea

hunc locū puto esse mitiosissimū
legendum q̄ sit. An es tu stoic
aut epicureus & an nō

A. 2. sepe ponendū



de duobus ita q̄ro: ut utq; mihi faciendū: & utq; nō faciendū sit dubitē: Ideoq; nō solū it̄rogando: sed citra it̄rogationē quoq; utimur: an. ubicunq; aliqd cōtrarietatis iest: ut dubito an uiuat pater. an mortuus sit: Et ī maiori numero nescio an pater sit Romæ: an ualeat: an uiuat: an uenturus ad me sit. Muta uerbū dubitatiois ī sciētiaq; ī dissimile aliud uerbū. sic: Scio an uiuat pater: an mortuus sit: male locutus es: bene aut: nescio an uiuat pater: an mortuus sit: Itaq; uerbis huiusmōi dubitationis & sciētiæ damus sub iūctiuū cū an: uerbis uero op̄ionis & sciētiæ indicatiuū cū q; & aut. sic: opinor q; pater. at mortuus ē: at grauius egrotat

Quod p̄ceptū ē de an: hoc quoq; p̄ceptū sit de ne. quæ p̄lexq; una sola quæ & sēp ī parte prima collocatur: ut bonus ne uir ē: an malus ē. Aliq̄ndo cum socia: sed id s̄pius apud poetas: ut Virgilius. Querere cōstituit q; teneat homines ne fera ne. S̄pe hoc mō illuc eā nec ne ignoro: hoc dubitatiue Interrogatiue quoq; ut p̄ Flacco Cicero: Vtrum uultis p̄tori Flacco licuisse nec ne: id est licuisse an non? Quidā sup̄uacuo addūt aliter an: sic nescio an benefaciam nec ne. Atq; ut ostendi quosdā errare ī aut nō uidētes ī quo differat ab an (quidā ita) faciunt ī uel: putātes poni pro an: id est interrogatiue & dubitatiue (siue) interrogatiue: ut istud ē aus; uel aurichalcū: nescio si sit aus; uel aurichalcū. Immo scis quod ē aus; uel aurichalcū: & neuter uest; dubitat quod uel hoc uel illud ē. Sed nescitis an hoc: an illd; sit. Ideo q; & tu interroga aus; ne sit an aurichalcū: & tu responde quod nescis an sit hoc an illud. Illud aut qd; ē apud Quin. Querēdūq; arbitratur iustū ne sit sacrilegiū appellari: qd; obiciatur: uel furtū: uel amentia. Pōt qbusdā mouere dubitationē: quasi ī re dubia loquamur p uel atq; adeo ipsū uel misceamus cū ne. siue. an. In quo minime dubitandū nobis ē. Talis. n. ibi locutio ē: quærendūq; arbitratur iustū ne sit appellari aliqd noīe sacrilegii: an nō: uel sit iustū aliqd appellari furtū an nō: uel aliqd sit iustū appellari amentiam an nō: Ne magis accedit ad uel: q̄ ad an: ut duobus tribus

Infrentia

Opinor quod pater aut mortuus est aut grauius egrotat

Virg

Cicero

Nec ne



Aurichalcū. nota ~~...~~

Quintilian

Atq; adeo

Ne

sic ff.

Neuter uestru

ue mēsis: id ē duobus uel tribus mēsis. Raroq; reperitur gemiatū: nisi adiūcta si: ut siue hoc: siue illud: aut adiūcta ne p ut nō. Ut apud eūdē: Cauēdū etiā neue sit maior trāslatio: q̄ oporteat: neue quod s̄pe accidit minor neue dissimilis. Cicero: Ita iūgetis: ut neue aspere cōcurrat: neue uastius diducatur. Lucanus sine cōpositōe aliq; Nec quenq; iā fere pōt Cæsar ue priorē Pōpeius ue parē. id ē nō pōt iā aut Cæsar sup̄iorē ferre: aut Pōpeius parē. An & ne cōiūgi solent p an: qd; magis poeticū ē: ut apd; amulos Virgili: Dic mihi Damata cuiū pecus annelatinū. Illud Ciceronis multi ita legūt. Quo mihi etiā indignius uidetur obrectatū eē Gabinio dicā an ne Pōpeio: an ne utriq; id qd; ē uerius: sine it̄rogatione durū uidetur: ut Virgilius: Vrbes ne iuisere Cæsar: An deus imensi uenias maris: An ne nouū tardis. sidus te mēsis addas. Ideo dixi: dur; q̄ p̄ it̄rogationē qdā urgentius & instātius ē ī hac geiatōe an ne. q̄ ī illa simplicitate. an: qd; hic nō fit: ut ex aliis cōpositis elucebit. Nōne fuit satius tristes Amaryllidis illas: Atq; superba pati fastidia: nōne Menalcā: Nōne ego te uidi Damois pel sine caprū. Excipe īsidis: In hac it̄rogatione nōne nō id agitur ut respōdeas nescienti: sed cogaris assētiri scienti: nec alia uis orationis ē: q̄ si diceres an nō: quod magis urget q̄ solū nō: licet & hoc solū p̄ illo cōposito accipi soleat. Alia cōposita (si modo cōposita) hæc sūt: Itane. ergone: quæ it̄rogādo respōsionē nō poscūt: sed assētū extorquēt:

Quintili

Neue

Cicero

Lucan

Cæsar

Anne

Pompei

Virg

Cicero

Virg

Virg

Virg

Virg

Nonne

Nonne

Hanc Ergone

SS

Momētōsim

De Nedū: & non solum.

n Edū duobus modis periti uti solēt: uno cū utrāq; sētētia eodē claudimus uerbo: altero cū suū utriq; sētētia uerbū damus. Primo mō sic: fūderē p te sāguinem nedū pecuniā. secūdo sic: fūderē p te sāguinē nedū pecuniam tibi credere: & hoc affirmatiue: Negatiue: sic: Nō pderē pro te obolū: nedū sāguinē. Itē nō crederē tibi obolū: nedū pro te fūderē sāguinē. Atq; ī affirmando id qd; plus ē. maiorisq; momēti ī prima pte ponēdū: ī negando qd; mīoris ē. Plus eī & magis ē momētōsū fūdere sāguinē q̄ pecuniā: & minus ē

g.ii



Nedū pro te labore suscipere
sed etiam mortē non dicitur
ci latine

Non solū
Nō modo
Non tantū

Cicero
Fimbria
Socrates

Præpollet alteri
partī cui adiungit

Aequiparare
hoc huic
Cicero
Planci
Cicero

Contrahere copias

Principale

Prosperare comatus

& leuius p̄dere: aut crederē obolū: q̄ p̄dere aut p̄fūderē sāguī
ne. Impiti uero hāc dictionē accipiūt p̄ nō solū: sic dicētes
Nedū p̄ te laborē suscipē sed etiā mortē. Quod sic dicēdū
erat: Mortē p̄ te suscipē: nedū laborē: Aut p̄ nō solū: nā con
trarius modus ē a nō modo p̄ nedū: sic ne priora exēpla con
ueniamus: nō solū pecuniā p̄ te fūderē: sed etiā sanguinē
Itē non mō tibi pecuniā crederē: uerū etiā p̄ te sanguinē fū
derē: & hoc affirmatiue: Rursus negatiue. nō mō p̄ te sāguī
nem nō p̄derē sed ne pecuniā. Item nō tantū p̄ te sāguinē
nō p̄derē: sed nec pecuniā: Item nō tantū p̄ te sanguinē nō
fūderē: uerū ne obolū qdē tibi crederē. Hāc ē igitur differē
tia iter nedū & nō solū: siue nō modo siue nō tantū: aliquan
do tamen reperimus hoc postterius pene p̄ nedū accipi. Cice
ro in offi. iiii. Huic igitur uiro bono quē Fimbria etiam non
mō Socrates nouerat nullo mō uideri pōt quicq̄ esse utile
qd̄ nō sit honestū: possemus hic dicere pro. nō mō Socrates
nouerat: nedū Socrates. Sed nedū auget: præpolletq; alteri
parti cui adiūgitur, nō modo aut æquiparat. Ideoq; puto
Ciceronē uoluisse æquiparā Fimbriā romanū Socrati græ
co: dixisseq; illud. nō mō: sicut in quibusdā aliis exemplis. Vt ī
eisdē officiis Ad quod ē adhibēda actio quādā nō solū mē
tis agitatio: Et p̄ Plācio: plura ne dicam tuæ me lachrymæ
impediūt: uestrāq; iudices nō solū meæ. Hic nō ausim pro
nō solū dicere nedū. DE nisi.
n̄ Ili quotiens principiū sētētia ē idicatiuū desiderat:
alias etiā subiūctiuū. Cicero pro Milone: nisi forte
putamus dementē. P. Scipionē Africanū fuisse: q̄ cū p̄ sedi
tionē a C. Carbone interrogaretur: quid de Tiberii Gracchi
morte sētiret: respōdit iure sibi casū uideri. & Quintilianus:
Nisi forte ip̄eratore quis idoneū credit: ī prælīs qdē strenu
um & fortē: & omniū quæ pugna poscit artificē. sed neq; de
lectus agere: nec copias contrahere atq; instruere: nec p̄spi
cere comatus: nec locū capere castris scientē. Præter princi
pia aut sententia: sic: uapulabis nisi caues uel nisi caueas.
In illo superiore. nisi uerbū adest principale: hic non adest.

11.1. primū

De Quod.

q̄ Vod scribis gaudeo & quod scribas: utroq; modo di
citur. Volo q̄ scribas: nō aut q̄ scribis. Illius superioris
hāc similia sunt: Credo: opinor: puto: lator: uoluptatē ca
pio: & reliqua. Huius posterioris hāc: Mando: iubeo: impe
ro: exigo: postulo & cetera. In illo tamen superiore cauēdum
ē ne diuersorū modorū uerba cōpulemus: quale for̄ illd̄ Te
rentii: quod nōnulli sic legunt: An q̄ uia ignorant: an q̄ iter
p̄ferre nequeant: Cū sit dicendū aut sic: an qd̄ uia ignorat
an q̄ iter p̄ferre nequeant: aut sic. An q̄ uia ignorant: an
q̄ iter p̄ferre nequeant: cui simile illud aliud ē apud eūdē:
Nihil ē: nihil deit tamē: cū sit potius legēdū: deficit nō desit:
ut bonis auctoribus placet. Et in p̄emio Ciceronis ad He
renniū qdā sic legunt: Et si negociis familiaribus ip̄editi uix
satis ociū studio suppeditare possimus: & id ipsū qd̄ datur
ocii libentius ī philosophia cōsumere cōsueuimus: cū sit po
tius dicendū possimus: ut modi concordēt q̄ copula media
cōiūgūtur: q̄q̄ sonus ipse utpote ī cursu medio periodi con
uenientior ē. possimus q̄ ī possimus. Est etiā alia causa cur
hoc non liceat: quā mō subiūgam:

DE & si q̄q̄: quis: & licet.

e Tsi: q̄q̄: quis: licet & eiusdē significationis sūt aliquid
ī utendo discriminis habentia. Nam maior quādā
dignitas data ē primis duobus quæ sēp asciscūt sibi indica
tiuū dūtaxat ī principio statim orationū: epistolā: librorū:
alia duo ī hoc loco raro: ceteris omnia idifferenter. Cicero
ī oratione p̄ Milone: Et si uereor iudices: & ī epistola ad Ar
ticū: Et si nihil noui afferebatur: & in opere ad Herenniū:
Et si negociis familiaribus ip̄editi uix satis ociū studio sup
peditare possimus: & id ipsū qd̄ datur ociū libentius ī phi
losofia cōsumere cōsueuimus. Quinti. ī declamatōe de
corpore piecto: Et si iudices ī hac asperrima cōditōne fragili
tatis humanæ ī qua nemo p̄pe mortaliū ip̄une uiuit: hāc
omnibus natura est ut sua cuiq; calamitas præcipue misera
atq; intoleranda uideatur Cicero. pro lege manilia: Quāq̄

g.iii

57

Terenti)

Terenti)

Cicero

Defit
Copula media
mediante
Periodi

In utendo

Cicero

Cicero

Cicero

Quintili

Cicero

5.8



Cicero

Lactanti

Horatius

Quintili

Cicero

frequens cōspectus uester mihi multo iocundissimus: hic autē locus ad dicendū amplissimus: ad agendum ornatissimus ē uisus quirites. Idem de officiis: Quanq̄ te Marce fili annū iā audientē Cratippū: idque Athenis abundare oportet praeceptis institutisq; philosophia. Lactantius tamen secundū libꝝ de institutione sic incipit. Quāq̄ li. priō religiones deoꝝ falsas esse mōstrauerit. Alia duo magis postulat subiuētū: nōnunq̄ tamē & indicatiuū. ut dixi: ut apud Horatiū sic quādā epistola incipit: quis: saeva satis p te tibi consulis & scis: Et apud Quinti. declamatio: quis iudices in tāta maloz cōtinuatione iā poteram nihil ex accidentiū meoz nouitate mirari. In aliis tribus q̄ i principiis parē omnia hęc locum sortiuntur. Habent & hoc differentia duo priora. a duobus posterioribus q̄ illa aliquādo eodē modo quem de nisi ostendimus a nullo depēdēt. Cicero p Marcello: Quid .n. ē omnino hoc ipsum diu: in quo ē aliquid extremū: qđ cū uenit omnis uoluptas praterita pro nihilo ē: quia nulla ē futura: qđ iste tuus animus nūq̄ his angustiis: quas natura nobis ad uiuendū dedit: cōtētus fuit: semp. n. immortalitatis amore flagrauit. Nec uero hęc tua uita dicenda ē quae corpore & spiritu continetur: hoc fit acrius p interrogatio nē ac sublimius. Vt si alia exēpla afferam longior sim: si dicamus hoc idem sic: qđ quis ignorat istū tuū animū nūq̄ his angustiis quas natura. nobis ad uiuendū dedit fuisse contentum: semperq; immortalitatis amore flagrasse?

DE & si: siue tam & si (idem enim sūt) & apud eundē & apud alios reperiēda reliquimus exēpla huiusmōi: lic & pauciora: unum ex Plinio satis sit ad Corneliū Priscū: Dedit. n. mihi q̄tū maximū potuit. daturus amplius si potuiss & tam & si quid homini dari potest maius q̄ gloria laus: & aternitas: Hic non possis ponere lic & & quamuis.

De Cum: & tum.
c Vm & tum iudicatiuū fere postulant. Est autē in cū qddam minus: in tum quiddam maius: & hoc duobus mōis: ut aut generale aliqd pcedat sequatur speciale:

~~... tamē legendū ...~~

59

Plini

60

aut abo sint specialia. Primo mō sic: ut apud Quin. Quod cū omnibus cōfitendū ē: tum nobis praeipue q̄ rationē dicē di a bono uiro nō sepamus: id ē omnibus multū: mihi uero maxie. Altero mō apud eundē. Quod opus Marcelle Victori tibi dicamus: quē cū amicissimū nobis: tum eximio litterarū. amore flagrantē dignissimū hoc mutua inter nos caritatis pignore iudicabimus: id ē multū ppter amorē tuū i nos. Plus tamen ppter amorē iudicabimus litteraz: Vix aliter reperias: quale ē Ciceronis in Verrē actione prima: Factū ē uti cū sūmū i ueteribus patronis multis tum nōnullū etiā i me praesidiū suis fortunis cōstitutū eē arbitrarētur: sed hoc loco adiectiua sūt: quae distiguat illud plus & illud minus: in caeteris locis fere adiectiua nō adhibentur: qualia nunc sūt sūmū & nō nullū: Raro autē alius modus q̄ indicatius cōuenit: quale fuit pximū exemplū. Idem Quin. i secundo: Quid autē est ex his de qbus supra dixi: qđ nō cū alia q̄ sūt rhetoz ppria: tū certe istud iudiciale causa genus icidit. Cicero ad: Curio: Graui teste priuatus sū amoris erga: te meipatrā tuo clarissimo uiro: qui cū suis uirtutibus: tum uero te filio superasset omniū fortunas si te ante uidisset: q̄ uita decederet. Nūq̄ hoc fit nisi sub uno uerbo: qđ si quādo sub duobus fieret: non tamen in diuersis uerboꝝ modis: diuersis ue tēporibus: ut fecit Boetius in principio tertii (ut reor) de dialectica libri: Cū in omnibus philosophiaē disciplinis ediscendis atq; tractandis sūmū in uita solamen existimētum iocūdus & ueluti cū quodā fructu etiā laboris arripio: quae tecū cōmunicanda cōpono: nisi forte putamus hoc eodē modo p Deiotaro incepisse Ciceronē: Cū i omnibus caussis grauioribus. C. Caesar initio dicendū comoueri soleam ue hementius q̄ uel usus uel aetas mea uidetur postulare: tum in hac ita me multa perturbant: tamen dicitur non tum. Respondet .n. ad illud cum p quāuis. Vt alio idem in loco: Satis ne constanter facere uideamur: qui cū p̄cipi nihil posse dicamus: tamen & in aliis de rebus differere soleamus: & in hoc ipso tempore praecepta officii prosequamur. cum

Quintili

Quintilian)

Cicero

Quintili

Cicero

Boeti)

Cicero

Cicero

Vita decederet

Ciceronis loc

/// tamē legendū

12



dignitas fuit. Itē tum ppter hoc: tum uero ppter illud: non autē tum ppter hoc: tum autem ppter illud. Contra nō dicimus nō uero: sicut nō autem: ut sū tibi amicus: nō autē assentator. Muta illud aduerbiū & habebit locū uero: sic: Sū tibi amicus assentator uero nō: uel assentator autē nō & in quibusdam similibus. Incipimus enim maiora quāda capita puero potius q̄ per autē. Virgilius Iunonem cū Venere sic loqui incipientem facit. Egregiam uero laudem: & spolia ampla refertis. Tuq; puerq; tuus. Et ad Sulpitium scribens Cicero ita epistolam incipit: Ego uero Serui uellem ut ais i meo dolore affuisses. Præterea nō ita dicas age autē: sane autem: iam autem: enim autem: at autem: ut age uero: sane uero: ei uero: iam uero: at uero. Atq; ut in quibusdā locis hæc duo & cætera similia a me prius enumerata habent gratiam si ponantur: ita in quibusdam non habent: quale ē cū idē uerbum repetitur hoc modo. Quinti. Pro patre mori possum: coram patre non possum. Non recte dicas: coram patre autem non possum: nisi reticeas uerbū sic. coram patre autem non: Atq; hic sequitur negatio aliquando antecedit. Cicero: Tu cum principem senatorem auunculum domi habeas: ad eum non refers: ad eos refers qui suam domū non habēt tuam exhauriunt. Quare non de eo modo intelligitur: quotiens uerbū sine contrarietate repetitur: ut idē tribues: his tēporibus q̄tū poteris: poteris autē quantū uoles. Neq; quotiens aliquid prælongum est: aut nō nihil imutatur: ut idē in Verrem: Non enim inquit illud peto quod soleo cum uehementius contendere impetrare reus ut absoluat non potest: sed ut potius ab hoc q̄ ab illo accusetur id peto. & in Phillipicis: Ego autem ueteranos tueri debeo: sed eos quibus sanitas est: certe timere non debeo. Tale non fuit Lactantii q̄ ait: Sed ut dixi uenia cōcedi pot̄ i peritis: & q̄ sapientes se nō fateantur: his uero nō pot̄: q̄ sapientiā p̄fessi stulticiā potius exhibēt: Ego dixisse his nō pot̄. Poeta hoc nō seruat. Virgilius Nō erit auxilio nobis ætolus & arpi: At me sappus erit: Ouidius nō formosus erat: s; erat facūdus Vlysses. Porro l; eiisdē

Virgilius

Cicero

Habent gratiam si ponantur

Quinti

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Lactantii

Virgilius

Ouidius

Virgilius Iunonem cū Venere sic loqui incipientem facit. Egregiam uero laudem: & spolia ampla refertis. Tuq; puerq; tuus. Et ad Sulpitium scribens Cicero ita epistolam incipit: Ego uero Serui uellem ut ais i meo dolore affuisses. Præterea nō ita dicas age autē: sane autem: iam autem: enim autem: at autem: ut age uero: sane uero: ei uero: iam uero: at uero. Atq; ut in quibusdā locis hæc duo & cætera similia a me prius enumerata habent gratiam si ponantur: ita in quibusdam non habent: quale ē cū idē uerbum repetitur hoc modo. Quinti. Pro patre mori possum: coram patre non possum. Non recte dicas: coram patre autem non possum: nisi reticeas uerbū sic. coram patre autem non: Atq; hic sequitur negatio aliquando antecedit. Cicero: Tu cum principem senatorem auunculum domi habeas: ad eum non refers: ad eos refers qui suam domū non habēt tuam exhauriunt. Quare non de eo modo intelligitur: quotiens uerbū sine contrarietate repetitur: ut idē tribues: his tēporibus q̄tū poteris: poteris autē quantū uoles. Neq; quotiens aliquid prælongum est: aut nō nihil imutatur: ut idē in Verrem: Non enim inquit illud peto quod soleo cum uehementius contendere impetrare reus ut absoluat non potest: sed ut potius ab hoc q̄ ab illo accusetur id peto. & in Phillipicis: Ego autem ueteranos tueri debeo: sed eos quibus sanitas est: certe timere non debeo. Tale non fuit Lactantii q̄ ait: Sed ut dixi uenia cōcedi pot̄ i peritis: & q̄ sapientes se nō fateantur: his uero nō pot̄: q̄ sapientiā p̄fessi stulticiā potius exhibēt: Ego dixisse his nō pot̄. Poeta hoc nō seruat. Virgilius Nō erit auxilio nobis ætolus & arpi: At me sappus erit: Ouidius nō formosus erat: s; erat facūdus Vlysses. Porro l; eiisdē

significationis sit: cuius uero & aut: tamen puto p̄ illis ponere nō possis. nō nūq̄ tamen eūdē locū sortitur: ut age uero: age porro: sed illud nūq̄ i frōte sentētiæ collocatur. Hoc autē sapius: ut Quinti. Porro q̄ cōfessū defendit: nō absoluti onem sceleris petit sed licentiam. Per illa diceremus: q̄ uero: uel q̄ autem confessum defendit. Apud quosdā & præserti poetas uolūt significare: longe: certe: postea: ultra. Ideoq; sæpe nō i principio sentētiæ: sed in medio inuenitur.

Quinti

De Siquidem.

Iquidē ex si & qdē cōpositū uidetur: sed cur nec prima syllabā lōgā habet: cū si longa sit: nec significati onē alicuius habet unde cōponi dicitur. Est. n. siqdē idem qd̄ nā: ut apud Quin. Atq; natura ipsa uidetur ad tolerandos facilius labores musicam uel uel numeri nobis dedisse siqdē & remigē cantus hortatur. Et Ciceronē: Confiteor eos niti liberatores populi ro. cōseruatoresq; reipu. fuerūt: plus q̄ sicarios: plus etiam q̄ paricidas eē: siqdē ē atrocius patriæ parentē q̄ suū occidere. Nō nulli nō iternoscūt q̄ndo siqdē est una dictio. q̄ndo duplex: qd̄ internoscere facile est: ut apud eosdē ambos. priorē libro quarto. Quare illd̄ stultissie præcipitur, qd̄ defēdi nō pot̄ silētio dissimulādū: siqdē est id de quo iudex p̄nūciaturus ē. At si extra causā sit adductū: & cætera. Posteriorē p̄ Milone: Deide p̄fectus ē id tēpus: cū iā Clodius si quidem eo die romam uēturus erat: redire potuisset. Et pro Flacco: O: morem præclarum disciplināq; quā a moribus accepimus: siquidem teneremus: sed nescio quo pacto iam de manibus elabatur. In hoc tamen significato apud Ouidium reperitur libro quarto fastorum prima syllaba breui tanquam sit. dictio composita. Sed si forte tibi non est mutabile pectus: Statq; semel iuncti rumpere uinctori: Hoc quoq; tentemus siquidem ieiuna remansit: Si minus inferni coniugis uxor erit. Idem li. tertio sine titulo: Quæ mihi uentura est siquidem uentura senectus: Cum desit numeris ipsa iuuenta suis. In altero significato apud Lucanum libro. iiii. Hoc siquidem solo ciuiliis crimi

63

Quinti

Cicero

Internoscunt

Quintili

Cicero

Cicero

De manibus

Ouidius

Ouidius

Ouidius sine titulo libro 3 sine titulo

Lucan

Δ maiorib;



ne belli: Dux causæ melioris eas. De Sin.

In p̄si nunq̄ i prima parte collocatur: sed in secun-
da: ubi fere duorū est oppositio: atq; hoc siue uocali

sequente: siue cōsonate. Teren. Si illū relinquo: eius uite ti-
meo: sin opitulor. huius minas: & alibi. Si hoc caletur i me

tu: sin patefit i probro siem. Nonnunq̄ sin unū reperitur: sed
qd' secūdi loci uicem optineat: ut Salustius: Imperat ut p̄a-

cio sicuti multa cōfecerat isidiatores massiuæ parat ac ma-
xime. occulte: Sin id p̄aꝝ p̄cedat: quouis modo: Numidam i

terficiat: id ē si potest occulte: si non p̄t utcūq; Quorū dā ta-
men usus est: ut dicat sin aut p̄ eo quod ē si nō: quasi in sin

aut in aut sit negatio: mirarerq; de uulgo nisi id apud quos-
dam p̄statis uiros reperirē. Quale est illud i apocalypsi:

Sin aut uenio & mouebo cādelabꝝ: cū p̄serti paulo post
dicatur. Si quominus ueniā. Ego uero in utroq; dixissē. sin

minus uel sin aliter. Et i euangelio. Si ibi fuerit filius pacis
req̄sctet super illū pax ueltra: sin aut ad uos reuertetur. Et

alibi: Si quidē fecerit fructū: sin autem succides illam. In q̄-
bus omnibus græce negatio adest. Seruius uult non nūquā

si accipi pro siquidem ut ibi: Tua si tibi mānala curæ: qd'
mihī minime placet.

De Quippe: utpote: profecto: & utiq; nēpe: & nimis: sa-
lane: certe.

q̄ Vippe: & utpote: profecto: & utiq; nēpe: & nimis: sa-
ne: & certe: uel certo, similia sūt qdē i significato: q̄

illd' qd' mō dixi: de si qdē loquor: sed ad hoc ipsū p̄xiē acce-
dūt p̄serti duo. q̄ppe: & utpote: q̄ licet & uulgo accipiātur p̄

certe: cui nō oīo eqdē repugno: tamē malī accipe p̄ causatis
ut Quin. Falsa .n. ē q̄rela paucissimis hoībus uī p̄cipiēdi

q̄ tradātur eē cōcessā: plerōsq; uero laborē ac tēpora tardi-
tate īgenii p̄dere. Nā cōtra plures repias & faciles i excogitā

do: & ad discēdū p̄mptos. Quippe id ē homini naturale: ac
sicut aues ad uolatū: eq̄ ad cursū: ad s̄uuitiā fē gignūtur: ita

p̄pria nobis ē mentis agitatio atq; solertia: unde origo ai cā-
lestis creditur. Atq; licet huiusmodi dictiones eodē tendant

67

Terenti

Terenti

Salusti

Apocaly

phis

Euageliu

Euageli

Serui

Virg.

Quintili

Sim autē nōnulli usurpat
pro si nō. hau recte

Mirarer q; de
uulgo

Causatiuis

tamē usu dissident: & quasi diuerso itinere ad idē pueniūt
Ut. n. p̄ q̄ppe: hoc i loco recte dicam si quidē uel nā aut nā
q; uel enim aliqua dictōe antecedēte ad hūc modū: Id enī ē
homini naturale: ita rarius p̄ quoniā: quæ conuēctio habet
aliū suū usū q̄ nulli horū alteri cōcedatur: ut i hoc Tulliano
exēplo: Quoniā utriusq; cōsiliū causā. P. C. p̄batā uobis eē
cōfido: priusq; de repu. dicere incipio: pauca loquar de hester
na. M. Antonii iniuria. Hæc idē p̄ q̄ppe sic dicā: priusq; de
repu. dicere incipio. P. C. pauca loquar de hesternā. M. Anto-
nii iniuria: q̄ppe p̄batā uobis eē cōfido causā utriusq; cōsiliū:
uel q̄ppe cū p̄batam uobis eē cōfidā. uel q̄ppe qui p̄batā
uobis eē cōfido uel cōfidam. Hic simillimū ē utpote p̄a-
terq; primo modo. Non enī habet suū uerbū: quale foret
utpote id ē homini naturale. In cæteris omnibus usum ha-
bet. Plinius de naturali historia. Vtpote cū qdē annuo & bi-
enni spacio durauerit. Cicero ad Atticū: Me & cōmoda uali-
tudo quia iā emerferā: utpote cū sine febris laborassē tenu-
it. Idem ad eundē: Eas nos utpote qui nihil cōtemnere sole-
mus: nō p̄timeſcebamus. Et i philippicis. L. qdē frater eius
utpote qui p̄gre depugnauit familiam ducit. Salu. in cati-
linario. Antonius p̄cul aberat ut pote qui magno exercitu
locis æquioribus expeditos in fugam sequeretur. Hic sub-
iunctiuo: ille indicatiuo usus est: Nonnunquā sine cum & si
ne relatiuo reperitur: & nescio an frequentius cuiusmodi eēt
hoc: Antonius aberat a bello utpote æger ac iacens in lecto
In qua forma etiam reperitur quippe: ut Quintilianus. Si
alierum & ignotum (tamen quæ communis omnium mor-
taliū) quippe sub uno parente naturæ cognatio est homi-
nem cibo forte iuuissem: poena dignum uideretur seruasse
perituram animam: Titus Liuius li. iiii. Noram iudici fa-
bulam petitor: quippe apud ipsum auctorem argumenti
peragit. Profecto autem & utique sine dubio affirmant.
Sed hoc secundum nunq̄ (ut fere nunq̄ apud Ciceronē: apd'
posteriores frequēter: ut Qui. Sed solet huiusmodi negocia
tores aliqd' p̄prium ac priuatū stipulari: utiq; cū alienā rē

Cicero

M. Antonii

Quonia. Non

Quippe cū & q̄ppe
q̄ppe

Ut pote

Plini

Cicero

Cicero

Cicero

Salusti

Quintilin

In qua forma

T. Liui

Profecto

Utiq;

Quintili

De utiq; libenter a Laurentio dissentio quāuis .n. affirmet ut
Laurentius ait cui non repugno, malo tamē pro exceptiua accipi
excipit & restringit coarctat qz ad certā aliquā summā
uel tempus uel aliquā aliā rē. Sed hoc nō in uniuersū intelligi
uolō

Certe
Nimirum
Nempe

Cicero
Cicero
Quintilianus
Cicero
Horatius
Persius
Quintilianus

uedūt q̄ nō ita solet ad respōsiōē adhiberi. ut illud alte
rū. Vt Cicero q̄s hęc renūtiat: Is p̄fecto qui iterfuit. Licet
idē facere p̄ certe. ut idem: Tāta sollicitudinē bonorū tantū
timorē omniū ī quo meminimus: certe ī nullo. Et p̄ nimis
ut Quinti. Demus id qd̄ nullo modo fieri pot̄ idē ingenii:
studii: doctrinā pessimō atq; optimo uiro. Vter melior di
cetur orator nimis q̄ hōmo quoq; melior. Sed usitatū om
niū maxime ē nepe. Vt Cicero: apud quem hęc dico: Nem
pe apud eū qui cū hoc sciret: me tamen anteq̄ uidit: reipu.
reddidit. Nōnunq̄ sine interrogatione. Horatius enim quā
dam epistolā sic inchoat: Nempe hoc quāsisit. Et Persius:
Nempe hoc assidue dixi. Quinti. quoq; inquit: Nempe enī
ī hoc plurimū laboris exhaulimus: ut rethoricen ostēdere
mus benedicendi scientiam & utilem & artē uirtutem esse
Sane tum affirmatiue sumitur: ut ita sane: sane uero: tū p̄
ualde: ut homo sane nobilis Interdū cū superlatiuo: ut Sue
tōnius de uita Cæsaris: Bellū sane difficillimum gessit tum
p̄mittiue: quotiens aliqd̄ aduersario tribuimus: ut sit sane
ut ais. ut Quinti. Tulerit sane filius noster merito p̄nas
dederit spiritū suplicio: nihil de prateritis loquamur: quasi
esto: ita sit ut uis certe modo affirmat: modo p̄ saltem acci
pitur: ut nō potero tangere: certe potero uidere uel at certe:
Ideo dixi q̄ p̄ saltē accipitur: q̄ hanc eandē sētentiā nihil
differre puto ab ea quæ est non potero tangere: saltē (uel
at saltē) potero uidere. Adiungitur autem illud at. quomo
do iungitur sed cum tamen: licet & alterum eorum sufficeret.
Significat enim non nunquā at idem quod saltē: ut in illo
Virgiliano: At Me sapius erit certā cōiūcta cū cōiūctione. &
sep̄ affirmat: ut Cicero: Et certe contra Cæsare ē ingressus ar
matus. apud Qui. & sane frequēter: ut libro primo. Et sane
q̄s cōcipiat uel declamātis habitū. uel oorantis uocē: in cel
sū p̄nūtiationem. illum deniq; animi & corporis motū cer
te coniuñcta cū scio similibusq; uerbis solet mutare e in o:
ut certo scio: sicut dicimus maifesto p̄ maifeste: apto p̄ ap
te: liqdo p̄ liqde: tuto p̄ tute: & similia. De Vt.

Sane
Certe
At certe
At
Certe
Certo scio
Manifesto
Appeto.
Ligdo
Tuto.

Videtur mihi debere addi
cedente

ut p̄ q̄ppe siue utpote accipitur sequēte relatiuo: ut
Quintilianus. Cū me cuius ut interiecto mari nō for
tunā q̄q̄ nolle nō natales: nō patrē poterat. una tamen res
faceret apud quosdā miserabilem: qd̄ uidebatur iniq; com
patus. Et alibi: illud iam diximus q̄nto plus nitoris & cul
tus demonstratiuæ materiæ ut ad delectatōē audientiū cō
posita: quā quæ sūt ī actu & cōtentōe suaforia iudicialesq;
p̄mittat: ubi est. ut licet ponē quippe. utpote. Quin. ut fre
q̄nter utitur: ut pote autē raro. Et alibi: Nec ignoro igitur
quos trāseō: nec utiq; dāno: ut q̄ dixerim eē ī omibus uti
litatis aliqd̄. Et alibi: Theopopus his minor: ut ī historia p̄
dictis minor: ita oratori magis similis: ut q̄ antequā ad hoc
opus sollicitatus diu fuerit orator. Aliquando accipitur q̄si
p̄secūdū: Vt Cicero: Qui sermo: quæ præcepta q̄nta noti
cia antiquitatis: scientia iuris: augurii: multa etiā ut ī hoīe
romano litteræ: id est secūdū id quod solēt scire romani: Et
alibi: Posteaq; clisterē multū ut tēporibus illis ualuisse di
cēdo id ē secūdū illoz tēporū eloquētiā: Et itez: Deniq; hūc
p̄xio sæculo Themistocles īsecutus ē ut apd̄ nos p̄ntiquus
ut tēporibus illis nō ita sane uetus: Et itez: atq; itez: ī eodē
Bruto: Fuit ut tēporibus illis luculentus: erat cū litteris latinis
tū etiā græcis ut tēporibus illis eruditus. Erat etiā ī primis
ut tēporibus græcis doctrinis īstitutus: quoz utriusq; orati
ones sūt ut ī asiatico genere laudabiles: nec aut dng sum aucto
ut atq; in bruto.

Quintilianus
Quintili
Quintilia
Quintilia
Theopompus
Cicero
Cicero
Cicero
Cicero
Themistocles
Cicero
Cicero
Cicero

ut pote que duplex est
auctoritas / et etiam
ab his 3. dicitur est legi

Quibus cū litteris iūgitur ab: & abs:
a B cum duabus liquidis: & cum. i. quando fit conso
nans adiungi solet: ut ab lege: & ab legatis: ab litteris
ab rege: ab rogo: ab re: ab Ioue. Abs. uero cū t ut abs te: abs.
Tito: Interdum cum qui: ut Terentius: Abs quiuis homi
ne beneficium accipe gratum est.
De continuo: protinus: Statim.
c Continuo: protinus: statim quid significant no
tum est: quibus addita negatione significatō fit
qualis non ideo: ut de oratore Cicero: At si il
læ seditiones saluti huic ciuitati fuissent: non continuo

6 7
Terentius
6 8
Cicero

Roscio: Perditissimi ē igitur hominis simul & amiciciā dis-
soluere: & fallere eū q̄ lāsus nō ēēt: nisi credidisset.

De Nudiustertius: sociusq; ac de pridie: & postridie:

n Vdiustertius & nudiustertius: nec ultra: p̄greditur:

sicut biduo: triduo: q̄triduo: & binoctio: trinoctio: q̄tri-
noctio & nō āplius: nisi putamus sine menda scriptū eē in
philippicis nudiustertius decimus. Plautus ut solet licenter

Cicero
Plautus

inq̄t nudiustertius: quartus: quintus: sextus: septimus: octa-
uns: & adhuc deiceps: ut etiā ad millesimū fuerit p̄cessurus:
sed cur quēadmōm habemus biduo: & binoctio: nō etiā ha-
bemus nudiustertius: Nēpe quia adest alter: uocabulū &
qdē magis p̄p̄riū: qd̄ est heri. De die autē q̄ p̄cessit hester-
nū: dicimus nudiustertius: & de superiore adhuc nudiustertius:
scilicet nūc de tertio uel quarto. De sequenti cras. *De hic*

Cicero

p̄ximo perendie. Cicero ad Atticū li. xii. Scies igitur cras: ad
sūmū perendie: Vnde dies perendinus dies ab hinc tertius

Cæsar

Cæsar in cōmentariis: Qui si p̄ te liceat perendino die cū p̄-
ximis hibernis coniuncti cōmunē cū reliq; belli casū sustie-
ant. Et cōperendinare differre ī longū de die ī diem. Pridie

Perendinus dies
Perendie
Comperendinare
Pridie
Postridie

& postridie simillimā optinent significationē ei cuius sunt
heri & cras. Est. n. pridie quasi heri: nō tamen p̄sentis diei:
Et postridie cras: nō p̄sentis diei: sed cuiusdam alterius
aut p̄teriti: aut futuri. P̄teriti sic: Pridie q̄ intrare ma-
re: serena lux fulsit. futuri sic: Pridie q̄ intres patriā sacrifici-
ciū facito: id ē die p̄cedenti: quo aut mare intrasti aut pa-
triā intrabis. Itē postridie q̄ pater mortem obiuit: epulū fe-
ci: & postridie q̄ uxore duxero: nauigādū mihi ē. uel cū geni-
tuo sic: pridie illius diei: & postridie illius diei: quo hęc &
hęc feci: aut faciam: uel sine q̄ & sine diei. sic: Venit ad me

Terentius

Chremes postridie clamitans: supple illius diei: quo hęc ge-
sta sunt: & cū intravi urbē: audiui hominē pridie recessisse.

*Crat pridie calēdas
augusti. Crat postri-
die nonas augusti
cū has litteras dabā
Nota hunc loquēdi modū*

Dicimus tamen cū has litteras dabā erat pridie calēdas au-
gusti: uel postridie nonas. & hodie ē pridie ludorū circensiu:
cras ē postridie nudinag. Refertur. n. tale tēpus nō ad hodi-
ernū crastinuq; diē. sed ad aliū quēdā: ueluti ad eū: quo hęc

littera legētur. Ideoq; errauit: q̄ scripsit sic: Cū eum Romæ
domū loquendi gratia adissē: orauit me dicēs postridie ad me
redeas: dicendū erat cras: aut sic postridie ut redire orauit.
Rursus nō recte dixisset sic cras ut redire orauit: sed postri-
die. Atq; ut nō dicimus nudius secundus: ita nec secundo ca-
lendas: secundo nonas: secūdo idus: sed pridie. calendas: pri-
die nonas: pridie idus. Itē ut nō dicimus nudius primus: ita
ne primo qdē calēdas: primo nonas: primo idus: sed calen-
dis: nonis: idibus. P̄terea ex his duobus alter: format ex se
denominatiuū: alterum uero minime. Ex pridie fit pridia-
nus: ex postridie nō fit postridianus: aut in usu nō ē. sed pro
eo abutimur crastinus: per quod significatur nō modo di-
es sequens hodiernū: sed etiā quēlibet aliū. Virgili. georgi.
primo: Si uero ad solē rapidū lunaq; sequētis Ordine respi-
cies: nūq; te crastina faller. Hora: neq; in istis noctis capie-
serena. Eodem quoq; modo abutimur hesternus p̄ pridia-
nus. Teren. Iure hesterni panē atrū uorent. Cicero: Videre
uideor alios intrantes: alios exeuntes: quosdā ex uino uacil-
lantes: quosdā hesterni epotatione oscitantes: nō de hester-
no die loq̄tur: quia ut sic dicā illo heri nō fuerat factū: cum
hęc dicerentur. Vtimur frequentius hoc p̄ abusione: q̄ illo
naturali & p̄prio quo & ipso frequenter utimur. Suetonius
ī uita. Ti. Solennibus cœnis pridiana sæpe & semela obso-
nia apposuit. Idē ī uita Cæsar: Marcente iā stomacho pridia-
ni onere. Bartholus cum leguleis suis accipit postridie
p̄ post tres dies. Vnde consequens fuit dicere pridie pro eo
qd̄ ē prioribus & p̄ximis diebus. Nā ita uulgo loq̄mur pri-
die emi domū: cū dicendū sit: nuper: de quo nūc disseramus.

De dudū: nup: ac pridē: cōpositisq;.

d Vdū & iādudū de paruo tēpore unius horæ: aut semi-
horæ: aut duarū horarū: certe breuissimi tēporis. Nu-
per siue pridē & iāpridem. de longiori tēpore. decē at uigin-
ti dieb; aut mensis mensiuue: & nō nūq; annoꝝ p̄ conditiōe
materiæ: Itē dudum & nuper seu pridem de re siue actione
quæ nō insistit: sed statim transit. iādudū & iāpridem de re
h.ii

Pridianus

Virg

Horatius

Terentius

Cicero

Suetonius

Suetonius

*Hesternus qd̄ sig-
nificet*

Abusione

*Bartholus cū
leguleis suis*

semihore

72



siue actione quæ non insistit & imoratur. Illa præteritum utiq; postulant: hæc frequētius præsens: no nunq; etiam præteritū: dudū intraui: & iandudū te expecto: id ē hora aut se mihora ē: uel duæ uel tres: uel ut multū quattuor: ex quo i traui: & ex quo te expecto. Sed ipsa actio intradi nō insistit ac statī desinit. Secus aut expectandi actio. Itē nuper ex sicilia redii: id ē superioribus diebus mēsis uel ex sicilia redii: & iā multi dies sunt: uel aliquot menses ex quo absum ex sicilia: uel ex quo ex sicilia redii. Hic continuatio itelligitur tēporis: illic minime. Hic significatur mora: qua in hoc loco i moratus sū: illic momentū: illud applicationis. Ceterū quia dixi nuper & iā pridē nō modo menses cōplecti: uerū etiā annos p̄ conditione materiæ: tale exemplū sit nuper iuenta ē machina quā bombardā uocant: id ē non multo tēpore ab hinc. Iā pridem bombardā in usu ē: hoc ē iā aliquāto ab hīc tēpore in usu ē. Cicero de diuinatione: Neq; aīe philosophiam patefactā quæ nup̄ inuēta ē hac de re cōmunis uita dubitauit: Idem de amicitia. Neq; enī assentior his: qui nuper hæc disserere cōeperunt cū corporibus simul animas interi re: atq; omnia morte deleri. Quid attinet hic plura exēpla repetere: cum nemo aliter locutus sit: forsitan aliquādo potēta apud quos legimus iandudū p̄ continuos: sed: fere in per sona loquente: & alios ut maturēt hortante: ut Virgilius: Iā dudū sumite pœnas: Rarius iā pridē: ut fecit Lucanus: Tolle te iā pridē uictoria tollite signa: nisi iā pridem uictoria dicas. Quare Boecius male uidetur uoluisse imitari unū locū Boeti) M. Tullii i rhetoricis dicētis aliquādo respōdēdū eē primū his quæ aduersarius nuperrime dixerit: cū in cōmentariis dilectis dixit: hoc aut qd̄ nuper diximus: cū dicere debuisset ultimo aut nouissime: aut postremo aut pxie. In saturalibus quoq; Macrobius: Iā dudū iqt hæc quæstio ab Aristotile & pp̄olita & soluta: cū dicere debuisset iā pridē aut potius iā olim. Plinius etiam maior: si uere scriptū ē li. xxiii. sic inqt: Somno uero ac securitatibus iandudū hoc fuit qd̄ Helena ante cibū ministrat. Et itez libro. xix. Iandudū ex

Iampridē bombardā in usu est

Cicero

Cicero

Virg

Lucan)

Boeti)

M. Tullii)

Macrobi)

Plini)

Plini)

Iam olim

eadē hispania zœlicon uenit i italiā plagis utilissimū. Et Liuius li. xli. In eo captiuorū numero fabri qui dudum fuere assueti apud pœnos mercede opus in arce loctoz facere pri dem aut & nuper idem significant. Est autem nuper non lōgo tempore a nunc: interdū non lōgo. tempore a tunc: Ut Curtius: Qui nuper ab Alexandro missi erant. Titus Liuius: Tunc hæc ipsa agebat animos indignitas: non in retinēdis modo publicis agris quos ut teneret p̄tinacem nobilitatem haberet: sed ne uacū quidem agrū nuper ex hostibus captum plebi diuideret. Cicero de ora. li. ii. q̄ multa de balneis quas nuper ille uendiderat. Pridem uero rax est. Plinius. li. vii. naturalis historiæ: Ipsi uero pridem uidimus eadē ferme omnia præter pubertatem in filio Cornelii Taciti eq̄tis romani. Paulus iureconsultus: Et non est mis̄ si peculū quoq; defuncti pridem filii defertur patri. Ulpianus: Tene tur eum ordinem tenere quem pridem habuit: Modestinus A litteris pridē sibi editis: sapius cum negatione & cū. q̄. & cū. ita. Plinius li. xv. Medica non pridē uenerit i italiā. Cicero p̄ Roscio Comædo: q̄ pridem nomen Fannii in aduersa tia detulisti. Idem in Bruto: Fuit enim regnate iam græcia nostra aut ciuitate nō ita pridē dominatū regio liberata. Papinianus idē in uestigalibus: Nō ita pridem constitutum est. ut sui temporis singuli piculū præstaret. Idem intelligi tur in dudū quod in pridē. Ut q̄ dudū hic sedes: respōdebis non ita dudū. uel iandudū.

De olim: & diu: suisq; cōpositis.

o Lim & iam olim: siue olim iā: diu & iam diu: ac tam diu habent aliqd cū superioribus affinitatis. Quorū primū apud Ciceronē rarissimū: apud Quinti. frequens: q̄ libro octauo sic ait: Sed in foro tamen illam facilitatem oli desiderauimus: id est iam olim: Et alibi: Olim iam imperator inter fulgentes uirtutes tuas liuor locū quærit: hoc est iā olim: quod est iam a longo tempore. Olim p̄ futuro nō apd̄ poetas tantum: ut Virgilius: Huc tu olim cælo spoliis orientis honustū. Accipies. sed apd̄ oratores quoq; ut idem Qui: h. iii:

Liui)

Curtius

T. Liui)

Cicero

Plini)

Cornel. Tacit)

Paulus

Ulpian)

Modestini)

Plini)

Cicero

Fannii)

Roscio Comædo)

Cicero

Papinianus

Quintilian)

Quintili

Virgili)

Quintili

h. iii:

Opus facere in arce pœnos loctorū

Aduersaria

Quā dudi hic sedes

73

Iā olim

Olim p̄ futuro

ro



Sunt clari hodie quoque eiusdem operis auctores: qui olim nominabuntur. Poetae etiam pro aliquando: ut idem Virgilius: Ac iam olim seras posuit cum uinea frondes. Nonnumquam etiam pro iandudum accipitur: ut Curtius libro. viii. Olim enim uero mero sensibus uictis ex lecto repente confurgit. Diu uero nihil aliud significat: nisi per longum tempus. Diu nauigauit: diu equitauit: non autem diu recessit: aut diu equum ascendit: sed nup recessit: aut dudum: & dudum equum ascendit. Quidam tamen sic loquuntur iam diu est quod recessit: ut etes ad uerbo pro nomine. Eadem ratio est iam diu & tam diu. Ideoque cauendum est: ne uerba quae momentanea actionem significant his aduerbiis applices: quae le est. Iam diu publicauit opus: iam diu duxi uxorem: sed iam pridem: licet recte dicatur iam diu est opus publicatum: & iam diu uxor mihi ducta est non aliter quam si dicatur: opus iam diu publicatum: adhuc tamen eliminare non desino: & uxor mihi iam diu ducta: adhuc tamen est uirgo. Significatur enim hic continuatio temporis: quo opus quidem publicatum: uxor uero ducta manet ac perseverat: quod in illo superiore non fit. Ideoque tuba dudum: aut iandudum sonuit: non iandudum sonuit: iam diu mortuus est: non iam diu animam emisit: sed dudum: & item in ceteris.

De Velut: & sicut.

7 4
u Velut & ueluti & uti: tria haec similia sunt in significatione illis tribus quasi: tanquam: ceu: quae aliis tribus: sicut: sicuti: ut. Ea enim sex superiora imaginem innuunt: haec tria posteriora similitudinem: quae ut potest uideri generale & commune cum omnibus: nec non uti cuius prope est significatio quae ut. Tu irasceris tanquam leo: quasi canis: uelut ursus est metaphora: Tu irasceris sicut uel sicuti leo comparatio est. Ibi enim dico te leonem: hic autem leoni similem: quod hinc probatur: quod illud resoluitur per uerbum substantiuum: hoc per idem uerbum. Tu irasceris tanquam leo. id est tanquam leo esses: irasceris sicut leo: id est sicut leo irascitur. Atqui quomodo hoc ipsum probatur: quod ita haec orationes resoluatur potius quam e contrario: Nempe quod cum huiusmodi uerbis coniunctas

2
inuenimus: ut tu incedis: uelut si esses rex: non autem uelut icedit rex: Ita in similibus ego sentio sicut Plato: supple sicut Plato sentit: non sicut Plato essem. Ego dico sicut antea supple dixi: non sicut ante fui. Possunt tamen illa quae dixi resolui per uerbum substantiuum esse: resolui per idem uerbum: sed non in indicatio: ut tu incedis: uelut icederet rex. Adeo illa quae habent praepositionem uix aliter resolui possunt. Ego uenio ad te tanquam ad deum: non est dicendum tanquam deus esses: sed tanquam ad deum accederem. Denique haec subiunctiuum postulant: alia indicatio. Seruius pro sicut posuit uelut. xi. aenei. Nam diadema uelut aliarum gentium reges non habent. Si uelim afferre exemplum uiuentium plura possem iueleganter dicta. sed unum inter afferam: quia ita e graeco interpretatur. Nam ueluti iustum est eos animaduertere qui aliquid properam patrarunt: ita his quae nos beneficio fouerunt: referre gratiam decet. Veluti pro sicuti posuit: sed deceptus est: quia graeci ista non distinguunt. Aliquando ne nos quod distinguimus utique cum quaedam enumeratur: Postea aliquid exempli subiungimus: Ut apud Cicerone officiorum primo: Tamen ex singulis certa officiorum genera nascuntur: uelut ex ea parte: quae prima descripta est. Idem de natura deorum: Aut quid tam temerarium. tamque indignum sapientis grauitate atque constantia: quam aut falsum sentire: aut quod non satis explorate perceptum sit & cognitum: sine ulla dubitatione defendere: uelut in hac quaestione. Plinius naturalis historiae li. primo: Praeter haec inferiore caelo relatum in monumento est lacte sanguineque pluisse. M. Attilio. M. Portio consulis. & saepe alias carne sicut. L. Voluminio. C. Sulpitio consulis: ea non perperuisse quae diripiissent aues: Et iteque: Plinius Quidam uero amnes odio maris ipsa subeunt uada: sicut Aethusa fons syracusanus: in quo redduntur iacta in Alpheum: qui per olympiam fluens peloponnesiaco littori infunditur. In hoc igitur solo modo loquendi: uelut cum sicut similitudinem habet cum reliquis illis quae enumerari dissimilitudinem: quae nequaquam licet ponere in tali genere sermonis. Significat enim imaginem: id est non ipsam plane ueritatem: aliquando tamen h. iiii:

Virg

Curti

Diu

Iam diu
Iam pridem

Eliminare opus

Serui

Cicero

Cicero

Plinius

Plinius

prope ipsam quoque ueritatem cum affirmado: tum uero negando: ut pater tu non amas me quasi filium: imo te fili amo quasi filium: Ego non amplector illum ueluti filium: licet mihi filius sit. Ille diligit me tanquam filium: licet non attineat. hic plane imago est. Habet autem quasi quiddam proprium: quale est obiectis mihi quod uxorem repudiauerim: quasi tu idem non feceris: uel quasi uero. quae exempla nullum non plurima sunt. Vt etiam accipi solent & putantur: & haec duo pro quod. Virgilius: Naque uidebat uti bellantes pergama circum Hac fugerent graui. Quintili Neque ego grauisimum patrem suprema sua iuueni iactasse crederet: ut haeredit filium scriberet. Ceu magis est poetarum: sed quo multi & praesertim Plinius utitur. Quidam doctus utitur his temporibus pro sicut.

Quintilianus De Non quia: & non quod: & ut quia: & ut quod. Non quia negem hoc bene esse compositum: sed quia lege haec esse componendi in omnibus principiis recusem. Item

Quintili idem Quinti. Et febrem quiete & abstinencia: non quia ratione uidebat: sed quia ualido ipsa coegerat mitigauit. Item

Quintili ru: Quod ego non ideo potissimum in hac parte tractare sum aggressus: quia non in ceteris quoque doctoribus idem hoc examinandum quam diligentissime putem: sed quod magis eius rei

Quinti necessariam mentionem facit aetas ipsa discentium. Item: Non quia prodesse nunquam satis sit: sed quia hoc prospicere debet: ne quid peius quam fecerit faciat. Ex his exemplis uidere licet & nunc bis. quia repeti: nunc unum. quia esse & unum quod: & ubi est quia: ibi semel bis uel posse esse: quod praeterea in secundo membro nunc subiunctiuum est: nunc indicatiuum: nunquam tamen idem te peti uerbum praesertim modo uerbi mutato: ut fecit quidam qui ait non quia amicus non esses: sed quod ita amicus eras: cum dicere debuisset non quia non amicus: sed quia uel sed quod ita amicus esses. In quo illud obseruatione dignum de causa efficiendi dicendum est. quia: & quod de finali: quo uelut de duobus prioribus exempla inspeximus. De posterioribus Cicero

Cicero in philippicis: Non ut proficerem aliquid: siue non proficerem aliquid. Quidam ignari huius differentiae scribunt non raro pro quod:

* quod - f. committendum
non est

et sic

quo. de

2
in ambobus locis puto legendum
quod pro non pro.
60
Ut apud eundem: & eodem in loco: Primum igitur acta Cicero seruanda censeo: non quo probem: cum scribendum sit. quod: pro eo quod quia. quid signi: certo quod in altero membro est quia: cum dicit: Sed quia rationem habendam censeo pacis atque oculi. Et ne mihi dubium est quod resolui pro quia: & quo pro ut. & hoc in loco a Cicerone significari causam efficientem: cui competunt ut & quia. non finale cui competunt. quo. & ut: quod licet probatur cum in eadem sententia de utraque causa fit mentio: quale est non castigo te. quod odio habeam: sed quo meliorem efficiam. In primo membro est causa efficiens: in secundo causa finalis. Mutemus ergo iteque causas. sic: Non castigo te quod odio habeam: sed quod amem. rursus non castigo te quo uoluptatem ex contumelia tua contraham: sed quo meliorem reddam. Ubi est quod illic posse poni quia: & ubi quo. illic ut: uel duplex uel simplex iam dictum est.

De Facio Ut: & de committo Ut.

i Nuitus feci ut. C. Flaminiu de senatu eicerem. Et alibi Cicero idem Cicero: Faciendum puto: ut paucis rationem nostri consilii demus. Et Quintili. Quod si nemo miratur poetas maximos saepe fecisse: ut principiis operum suorum musas inuocarent. Discrimen habet hic loquendi motus ab altero. Alibi namque fit aliud propter aliud: ut cum quis inuigilat diligentius facienda mercatura: cur id faciat interrogatus: ut liberi mei honestius uiuant respondebit. Aliud est ergo quod ipse facit: aliud propter quod hoc ipsum facit: non ita in exemplis a me modo recitatis. Quid Cato fecit ut Flaminiu eiceret de senatu: Nempe id ipsum quod fecit. Quid faciunt poetae ut musas inuocent: Nempe nil aliud nisi quod musas inuocent. Idem est igitur in genere huiusmodi principium & finis siue opera & effectus. Idem fecit Cicero quodam in loco in uerbo committo: Qui secundum naturam uiuere uolet: nunquam committet ut alienum appetat: & quod alteri detrahit: sibi assumat. Idem est hoc ac si dixisset quod secundum naturam uiuere uolet nunquam alienum appetet: ut in superioribus. Inuitus. C. Flaminiu e senatu eieci: & paucis ratio nostri consilii est reddenda. Cicero

& ita i cæteris. De Quod: & cū iūctis uerbo p̄cipali.
q̄ Vod & cū qdam peculiare i oratione exhibent: ut in
Bruto Cicero: Augebat etiam molestiā: q̄ magna sa-
pientū ciuiumq̄ bonorū penuria iam in ciuitate esset. Idē
ad Sulpitiū: Quo i periculo nō nihil me cōsolatur cū recor-
dor hęc me tum uidisse. Quid est qd̄ augeat Ciceroni mo-
lestiam: aut qd̄ eum cōsolatur: uel q̄ magna penuria sapiē-
tū esset: uel cū recordaretur suæ p̄uidentiæ: Nempe hoc ip-
sū q̄ magna penuria sapientū ē: & quod illud suū cōsiliū re-
cordatur. Idem est igitur id in quo molestiā consolationem
ue capit: & p̄pter quod ipsā molestiā ac cōsolationē capit.

Cum uerbū significans p̄ significante accipitur.
7 8
Cicero Aepe admirari soleo: q̄ nunq̄ tibi grauem senectutē
senferim eē. Quid miraris Scipio te nō sensisse: qd̄
sentire nō posses: quippe qd̄ nūq̄ fuit. Miraris q̄ nunq̄ sefe-
ris me fuisse luscum: qui nunq̄ fui. Mirandū potius for&: si
Scipio sensisses me luscum: aut grauius tolerantem senectutem.
Cato Vex sic locutus ē Scipio cum Catone: quasi diceret miror
senectutem tibi (ut sentio) nō esse grauem. Et alibi idem Ci-
cero: Declarat autem studium bellicæ gloriæ q̄ statuas quo
q̄ uidemus ornatu fer̄ militari. declaratur studium bellicæ
Cicero gloriæ. Et alibi: Nō tā me ista fama delectat falsa p̄fer-
tim: q̄ quod spero amicitia nostræ memoriā sempiternam
fore: pro eo quod ē q̄ quod amicitia nostra (ut spero) sempi-
terna erit. & alibi: Nū etiā hoc contēnitis quod sensistis tā
Cicero caram po. ro. Auli Hirtii uitam fuisse: pro eo quod est
quod ut sensistis tam cara uita Hirtii populo romano fuit.
Cicero & alibi: Et eo studiosius hoc negocium suscepimus: q̄ te nō
line causa uelle cognoscere rhetoricam intelligebamus: p̄ eo
quod est: quod ut intelligo non sine causa uis rhetoricam
cognoscere. Quin. in secundo: Sicut Polycratem cum Busi-
Quinti rim laudat: & Clitemnestrā. q̄ q̄ id quod his dissimile nō
Polycra decompouisse orationē: quæ est habita contra Socratē dici-
tes tur. Nō est hoc q̄ cōposuisse orationē dicitur cōtra Socratē

Busiris
Clitemnestra
Socrate

Handwritten notes:
a. q̄ q̄ id quod his dissimile nō
decompouisse orationē: quæ est habita contra Socratē dicitur
cōtra Socratē

simile illi quod laudauit Busirim & Clitemnestram. sed hoc
ipsū qd̄ cōposuit orationē ut dicitur.

Sub tamen intelligitur quis.

n Anq̄ dum fortius opus permisit ætas: terram mani-
bus subegi: & difficultatem labore p̄domui: & iuto
solo nō nihil tamē fecunditatis expressi: subintellige quis.
sic: quis solū esset inuitū: tamen non nihil expressi fecundi-
tatis. Et i his pristina fortunæ reliquiis miseris & afflictis:
tamē haber& quosdā quorū animos ne supplicio quidē suo
satiare posset: id ē quis reliquæ pristina fortunæ misera
sit & afflictæ: tamē haber& quosdā. Illud hoc loco nō omit-
tamus quæretes ubi est quis: lic&: & si q̄q̄: similiaq̄: & tamē
unde incipienda sit construi oratio: Vtrinq̄ p̄hiberis: sed
nimis a uerbo cui adhærebat. tamen ipso, tamē excusso: qd̄
iccirco in ligatura & q̄si iūctura orationis insertū ē: q̄ oratio
unde nō debuerat icperat: ut & si uereor iudices & cætera.
Quod si principali uerbo cœpisset: supuacū fuisset insere-
re. tamē. Nunc igitur cū recte incohatur: illam dictionē ut
superfluam quasi functam officio suo debemus abiicere.

De Duntaxat.

d Vntaxat. lic& idem significet qd̄ solū: tamen fere
solet aliter in orationis serie disponi: nec recipe post
se illud: sed etiam ut solū: ut utimur tātū: ut modo faciūt.
Cicero pro Deiotaro: Quod ipsū & si non iniquū est in tuo
duntaxat periculo. & de ora. Ita loquamur ut ei tradamus
ea duntaxat quæ nos ulus docuit. Quin. in. xi. Ergo cum
iudex in priuatis aut p̄æco i publicis dicere de causa iusse-
rit: leuiter est consurgendum: tum componenda toga: uel
de integro iniicienda duntaxat in iudiciis. Apud principem
enim & magistratus ac tribunalia non licebit. Paulo post:
Narratio magis prolatam manum: amictum: gestum:
distinctum: uocem: sermoni proximam. & tamen acriorem
sonum simplicem frequentissime postulabit in his dun-
taxat qualia hęc sunt. Caius tamen & Paulus p̄ter
morē hac dictione sūt uti. Alister. n. ait sic fabros lignarios

Handwritten notes:
Legat hereditio. solum recipit
p̄ter sed etiam. ut nō solum
p̄ter sed etiam dicitur.

Quintili. 7

Quintili.

sequente tamē. ad p̄ticular
statim ante dicitur.

Cicero

Deiotar

Cicero

Quintili

Quintili

Caius

Paulus



dicimus nō eos dūtaxat q̄ ligna dolāt: sed eos q̄ adificarēt
Alter sic: Cum tutor nō rebus dūtaxat: sed etiam moribus
præponatur: i primis mercedes præceptoribus: nō quas mi
nimas poterit: sed p̄ facultate patrimonii p̄ facultate nata
liū cōstituet: Semel quoq; Titus Liuius li. xlvi. Nec animū
duntaxat nobis fidelē & bonum præstitit: sed omnibus iter
fuit bellis quæ gessistis.

De Quandoquidem: & quando: ac quatenus.

q̄ Vādoqdē: & q̄ndo idē significāt: & significāt quoniā.

Cicero & Virgilius frequētius supiore utūtur: Qui.
posteriore. Cicero igitur de ora. Que sūt in hominū uitā q̄n

Virg doqdem in eo uersatur oratio: atq; ea ē ei subiecta materia

Cicero omnia quæ sita: audita: lecta: disputata: tractata: cognita eē

Virg debēt. Virgilius: Quandoqdē ausonios nō fas cōtingere por

Virg tus. Sine qdem: Hic tibi (fabor enim) quādo hæc te cura re

Virg mordet. Mirorq; cur Priscianus illud Virgilianū quādo pro

Priscian aliquādo exposuerit: qd̄ accipiēdū ē p̄ quoniam: His se q̄n

Virg do ultima cernūt. Extrema iā in morte parāt defendere te

Quintili lis. Quin. Quando igitur orator ē uir bonus: is aut̄ citra uir

Quinti tutem intelligi nō pōt. Virtus etiam si quosdā ipetus ex na

Plim tura sumit: tamen pficienda doctrina ē mores ante omnia

Cicero Quintili horatori studiis erunt excolendi. Eiusdem significati ē quate

Horati nus apud sæculū dūtaxat. Quin. is ita ait: Sed quatenus lu

Horati ctus nostri in ius uocantur: & flēti disputādū ē: & orbitati

Horati suæ mater irascitur supemus quam exorare non possumus

Horati Et eius discipulus Plinius minor: & q̄tenus negatur nobis

Horati diu uiuere: relinquamus aliquid quo nos uixisse testemur

Horati Nam Cicero dixit quatenus solum modo pro inquantum

Horati sicut eatenus pro intantum: Vt in Lelio uidendum est:

Horati quatenus amiciciæ tribuendū est. Sæculum autem Qui

Horati tilianus. a Liuiio: Virgilio: Horatio exordior: quoru ultimus

Horati in sermonibus sic ait: Surrentina uaser qui miscet face fa

Horati lerna: Vina columbino limum bene colligit ouo: Quate

Horati nus ima petit uoluens aliena uitellus.

De igitur: ergo: quare: quāobrem: qua p̄ter.

81

82

Contra priscianu



Quintilianū di
scipulus Plim
minor

2
11 altermis
62
i gitor atq; ergo breuioribus adhibetur cōclusionibus
q̄re: quāobrem: quā p̄pter maioribus: nisi ita dicas: ne
scio q̄re sic loq̄ris: intelligo q̄obrem sic facias. Illud tamē primū
qd̄ ptuli sæpe ad significādā cōiūctionē priū orationis ad
hiberi sol&: & fere post aliquā rē iteriectā q̄si i hūc sēsū ut
aut̄ cōtinuē: aut ut p̄gā ad sequētia: Ac ne sim lōgus i exem
plo ut necesse foret: afferā breue ex poeta sumptū: Et certa
mē erat Corydō q̄ Thyrside magnū: Post habui tamē illo
rū mea seria ludo. Alterius igitur cōtēder̄ uersibus abo Coe
pere. Ergo & si rarius: tamē nō nūq̄ hoc mō ponitur.

De Adeo: usq; adeo: usq; & tanto.

a Deo exponūt p̄ ualde: ut Terentius: Iuuenem adeo Terenti
nobilē. Significat etiā i rātū nō nūquā sequēte. ut:
nōnunq̄ nō sequente: ut apud Quinti. Cūcta si uidetur iu
ra p̄currere: usq; adeo p̄ nobis sollicita lex ē: ut qd̄ præstat Quintili
extorqueat: dedit cæco talionis actionē nō manus recusatis
impellit: iniuriam cædis agere pmisit: sed nō cogit inuitos:
adeo pene leuius ē ultionem perire q̄ potestati. Genus serui
tutis est coacta libertas: hic eadem sētentia fuerit: si dixero
adeo: ut pene leuius ultionē perire: q̄ potestatem: Nā sæpe
hoc modo legimus adeo positum cū uno uerbo: non cū duo
bus: quale fuerat exēplum superius: ut apud eundem. At cū Quintili
protinus respondendum est omnia parari possunt: adeo ut
paulo minus promptis etiam noceat scripsisse si alia ex di
uerso q̄ opinati fuerint occurrerint. Licuiss& hoc etiam sic
dicere: adeo paulo minus p̄mptis etiā nocet scripsisse. Idem
efficit. usq; adeo. & usq; eo: ut apud eūdē: Hinc tumor & ua
na de se psuasio usq; adeo: ut illo discipuloꝝ tumultu infla
ri si p̄ax a præceptore laudentur: ipsi de illo male sentiant.
Sic ut & p̄dicatiuū apd̄ Ciceronem: Ne si quando ei dicē Cicero
dū erit de iusticia & fide: mutuetur a Platone qui cum hæc Plato
exprimenda uerbis arbitraretur nouam quādam finxit i
libris ciuitatē: usq; eo illa quæ dicenda de iusticia putabat
a uitæ consuetudine & ciuitatū moribus abhorrebant: mul
ti ad hunc ipsum modum usurpant tanto.

5. 7. si nō nimis
& supra modū

De Quin: & quinetiam.

Virg

8 7

Virg

Virg

Serui

Cicero

Quintili

Virg

8 5

Quintili

Sulpiti

Magius

cillo

Quintili

Cicero

Cicero

Liui

q Vin p quietia siue atq; etiā. Virgi: Qui aspera Iuno
 Quae mare nūc terrasq; metu calūq; fatigat: Cōsilia
 melius referet. Qui pro. ut non: seu. cur nō: ubi desideratur
 utiq; subiūctiuū uerbū: idemq; non principale. ut idē: Hic
 tibi nequa morā fuerint dispendia tanti: Quin uatem isa
 nā aspicias. Qui p cur nō sēp iterrogatiue: & p indicatiuū.
 idē: Quin tu aliquid saltē potius quoz; idiget usus Vimi
 nibus molliq; paras detexere iunco: Nescio qd uiderit Ser
 uius: q hūc locū exposuit quin etiā. Sed duo priores sensus.
 uulgo sūt notī i carmine & in prosa frequētes & obuii. De
 tertio afferā ex oratoribus quoq; exemplū. Cicero p Rabi
 rio: Qui cōpescitis istā uocē indicē stulticiae testē pauca
 tis: Quintilianus in paupe amatore: Quin tu potius admit
 tis iuuenis cōsiliū rationem. De Secundū.

l Ecūdum nonnūq; pro iuxta & post. Virgili. Dulcibus
 illa quidem illecebris aut plena secundum Flumina.
 Quinti. i pariete palmato: Tu iaces secundū occasionem &
 expeditum tibi in proximo facinus est. Sulpitius. M. Marcel
 lum post cēnā tempus a Magio Cillone familiari eius pu
 gione percussum esse: & duō uulnera accepisse: unum in sto
 macho: alterum in capite secundum aurem. hic iuxta signi
 ficat. Item quod ab altero secundum est: id est iuxta est: at
 q; post. Ideo secundum pro post accipitur: quasi secūdo loco.
 Idem Quin. in gladiatore. Nam quod unum mihi secundum
 patrem fortuna uidebatur parasse praesidium: id ego spera
 re in illa sorte non poteram. Cicero Proxime autem & se
 cundum deos homines hominibus maxime fesse utiles pos
 sunt. Idem. appellat. L. Annum qui erat institutus secun
 dum filiam. Liuius libro. ix. Hetrusci belli fama exorta
 est. nec erat ea tempestate gens alia: cuius secundum
 gallicos tumultus arma terribiora essent. Secundum ac
 cipitur etiam p eo quod est pro: ut secundum te litem do:
 secundum me iudica: secundum se iudiciū des uult: id est p
 me: pro te: & pro se. Et pro in: ut secundū quietem id ē i qe

Secundū te litem do
 secundū getē. i. in getē

re sōni. Secūdu aut Platonē: secūdu Pythagorā: sēsus hic no
 tissimus ē. De Iam: & iametiam. Pythagoras
 Plato

i Am elegāter. usurpari solet. Aliquando quasi p tūc:
 ut Cicero: Ipsa uerba cōpone & quasi coagmenta: Cicero
 qd ne grāci qdē factitauerūt: nā neminē ātepones Catoni.
 Quin. Quod si satis prudēter ea uiderint: iam ppe cōsūa
 ta fuerit praecipientis opera. Aliquando. praeterea significat
 quasi nodus qdā iter sententias: ut Virgilius: Iā maris imē
 si plē & genus omne natātū. Iā uarias pelagi uolucres. Hu
 iusmodi exēpla sunt crebra. Idē efficiet iunctū cū. uero. Iam
 uero urbibus cōstitutis: & cetera. Iā iā de futuro palā ē qd
 significat: ut iā iā adierit: & de praesenti licet ad futurū resol
 uatur. Iā iāq; manu tenet & premit hasta: quasi nūc nunc
 tenebit. Non nūq; figurare p indignationē miserationē ue
 accipitur: ut idē Virgilius: Iā iā nec maxima Iuno: Nec sa
 turnius hāc oculis pater aspicit aquis. Cicero i Verrē: Iā iā
 Dolabella neq; me tuo neq; tuoz; liberorum quo te aliqui
 innocentem putant casu miserat. Quin. Iam iam malo ue
 nena ferrum subitōs ictus: improuizamq; mortem: qui ince
 stum non credit: torquere non debet: qui credit statim debet
 occidere. Et hāc per indignationē. Per miserationem ue
 ro Salu. in Iugurth. Iam iam animo meo carissime frater
 qd tibi immaturo: & unde minime decuit uita erepra est: ta
 men latandum magis: q dolendum puto casum tuum. Per
 exhortationem quoq; ut apud Quin. Iam iam commilito
 quicūq; casus manet: etiam si te imperator damnaturus ē:
 habes solatiū satius ē q a patre occidi.

De Tātispē: paulispē: paupē: aliquantispē: donec: & dū.
 Antispē. fere postulat post se. dū. p. donec: siue. qdū.
 Nā & donec duobus mōis accipitur: dabo opā uolup
 tatibus donec moriar: id ē usq; ad mortē: & dabo opā uolup
 tatibus douec uiuo: id ē qdū uiuo. Eiusdē naturā ē dū: ideo
 q; i priore sēsu amat subiūctiuū: i posteriore i dicatiuū more
 donec: ut apud Ciceronē: Deīde ē i carcerē ductus: ut ubi eēt Cicero

Donec
 8 7



* 1. paulu abfuit
he tres di. tones
funt. pene

Terenti)

tantisper dum culleus in quem coniectus deferetur: cōpara-
retur. Terentius: Ego tantisp te dici uolo meum: dū id qd
uolo facis. Sunt tamen qui pro tantummodo accipiant: sūt
qui etiam pro iterea. Cetera quoq; sic a per. composita ad
temporis breuitatem referuntur. parumper: paulisper: aliq;
tisper. Sunt qui per imperitiam hæc accipiunt pro suis pri-
mitiuis: quæ sunt parum. paulū: aliquantulum.

De Fere: & temere.

88

Fere significationem habet non omnibus notam nisi
quando significat. pene: cuius significatio est paulū
abfuit quin: ut pene siue fere in manus hostium incidit: id ē
paulū abfuit quin in manibus hostium incidere. Altera
significatio est cum intelligitur aliq; uniuersalitas: Vt Qui.

Quintili

Hæc fere sunt emendatæ loquendi scribendiq; partes: id est
fere omnes: ideoq; illud omnes adiungitur: ut idem: Nam

Quintili

in omnibus fere minus ualent præcepta: q; experimēta. Simi-
liter omni fere tēpore. De loco similibusq; ut fere utor hac
ueste in faciendis sacris: id est omni fere tempore: fere roma-
ni orbem subegerunt: id est fere totum orbē: fere sit ut iu-
uenes amentur: fere ubiq; Cuius significationis impiti cor-
ruperunt illud Ciceronis de amicitia. Memini illum in eū
sermonē incidere q; tū fere multis erat i ore: cū scribēdū sit q;
tū fere erat i ore id ē fere oibus. Pro fere accipitur. temer. apd

Quintili

oēs post Ciceronē natos: ut Qui. Illud igeniorū uelut pīcox
genus nō temere unq; peruenit ad frugem. Sunt enī quardā
quæ sequens ac proximum. M. Tullii sæculum adiungenda

AA. Tull

existimauit: ut procul dubio obiter prospicialiter: tali cau-
sa: uel pro statim quotiens p qndo. Nā Cicero fere nūq; uti-
tur: nisi addat totiens. Citra pline: ut tibi plusq; si sæpe res
ulus sine doctrina q; citra ulū doctrina ualeat. Interi p ali-
qndo. meo nomine: tuo nomine: hoc nomine pro mea: tua:
hac causa: siue hoc respectu: ut tibi minus est quod flendū
meo nomine. q; quod illius gaudendū est. & alibi. Age quin
immo gratias hoc solo nomine crudelissimis fatis qd ma-
ximum facinus nō i prima xui mei parte posuerūt. Cicero

Quint

Quint

Quint

Ciceronis locus

Sunt quedā quæ sequens
ac proximi ciceronis
tempus addenda puta-
uit

Procul dubio

Obiter

Quotiens p qndo

Citra p sine

Interim

Nomine p causa

fiendū

rarissime: ut in Bruto: At uero iquā tibi ego Brute nō soluā: Cicero
nisi prius a te cauero amplius eo nomine neminē cuius pe-
titio sit petiturum. Et pro Sylla: An cū tanto imperio tan- Cicero
taq; potestate nō dicis fuisse regē nūc priuatū regnare dicis
quo tandē nomie? Sed hoc declinabile est. Nunc de ideclia
bilibus agimus: q; hæc sūt: alioquin: alias: nihilominus:
sup: & supra diuersius aliquantulū a Ciceronis usu: de qua
differētia in cōmentariis a me i huius orationes illius decla-
mationes componendis differetur.

Aliogn
Alias
Nihilominus
Super
Supra

De pinde: proide: subide: idē idē: itē nnum de respōsiuis.
p Erinde flagitat post se. ac si: uel atq; si: cū significatō
eius sit ita: ut fac pinde ac si tua res esset: id est q; si.

Cū negatione uero etiam quam ut Suetonius de uita Do- Suet
mitiani: Nulla tamen re perinde motus q; responso casu. Al mi
chitarionis mathematici. Quod si nō sequatur nec. ac si nec
negatio: accipietur p æque: ut Plinius iunior: Funus Ruffi Plin
clarissimi uiri & perinde felicissimi pro ita: id est. multum.

89
Cōmentariis cōpositu
rū pollicetur laureti
in orationes Ciceronis
& declamationis quin-
tiliani

ut idē Suetonius de uita Galbæ: Quare aduentus eius nō p Suetoni
inde gratus fuit. Proinde idem ē quod ideo: uel potius. ideo
q; Semp. n. dependet a superiore sentētia. Quidam quorū Lucreti
est Lucretius accipiunt pinde in eam significationē: quam

dedimus. perinde: ubi pīde duas syllabas habere facit. Sub Liu
inde accipitur pinde. uel deinde. statim: ut Titus Lilius li. Liu
viii. Subinde acceptus a. P. Munitorio Spurius Oppius. Et Horati
Horatius ad Celsū: Si dicet recte primū gaudere. subinde:

Præceptū auriculis hoc instillare memento. Etiam p idē
dem siue freqnter cū quodā interuallo: ut si iter faciens cre-
bro ad comitē respiciā an me seq; posset: dicam subinde. ref Cicero

Subinde
Identide

picio. Cicero aut diceret identidē. Nā subinde uti non solet: Cicero
ne æquales qdē eius Varro: Salustius: Cesar: licet illi utatur Varro

nouissime p ultimo: multiq; alii quod Cicero nō facit. Salusti
de. & itē significant id qd. similiter. Hæc omnia ab inde cō- Cæsar

Nouissime p
ultimo

posita Priscianus multiq; alii p nunciari uolunt accentu in Priscian
antepenultima: qualia sūt: ut eidem placet: cōposita a quā
do aliqndo: siqndo. neqndo: nunqndo Est. n. hoc ultimū: &



Etiam uel sic. responsio
nis affirmatiua & ite
ita

ipsum copositum: ideoque p n in tertia littera scribendum non p m
p eo quod est nunquam aliquando. Est autem huius monosyllabae
significatio pene eadem quae an: subintelligiturque utique nega
tionem: ut num ego te spoliaui? quasi dicat ego non spoliaui.
At quotiens p negationem interrogamus: subintelligitur
affirmatio: ut non ego te spoliaui? quasi dicat ego te spoli
aui. Affirmatiua autem responsio haec propria est. etiam:
ut uidisti me hodie? si uidi te: respondere debeo etiam uel sic.
Plinius ad Tacitum: Studes in qua? Respondet etiam. Vbi est
mediolani. Vulgo autem respondemus ita. Neque hoc sine aucto
ritate. Simo apud Terentium dicenti Dauo: Mihine? respondit ita:
De Nunc.

90 n Vnde solet usurpari sine significatione temporis: ut
de diuinatione Cicero: Quae quidem multo plura eueni
ret: si ad quae integri iremus. Nunc onusti cibo & uino confusa
& perturbata cernimus. Et de oratore: Et si in huiusmodi genere
nihil esset nisi falsum atque imitatione simulatum: maior ars ali
qua esset requirenda: nunc ego quod dicam. Et in eodem: Nam si ita
diceret: & caetera: nunc uero fateris: & caetera.

De bene: male: peius: pessime.
Cicero b Ene nonnumquam p ualde: ut Cicero: Habetis orationem be
ne loquamur. Quia. Cum multa diserte sumisque clamoribus

91 Quintus qua neque ad iudicem neque ad litigatorem pertinet decantauerunt:
bene sudantes: beneque comitati per forum reducuntur. Huic simi
le quiddam habet male: ut Comici frequenter: Male: mihi timeo

Comici p eo quod ualde timeo. Cicero in Bruto: Addebat etiam: id
Cicero que ad rem pertinere credebatur scriptores illos male mulctatos: id
ualde & quasi bene mulctatos: sed in malum ipsorum. Ideoque
non bene dixit mulctatos sed male: neque id solum in positiuo ad
uero: sed in suplatiuo quoque: ut pessime mulctatos: atque a deo

Cicero in copatiuo: sed frequentius cum uerbo odi: ut idem in philippicis:
Quo neminem ueterani peius oderunt: peius quasi magis & ualidius.

Cicero Idem ad Marium: Oderam multo peius quam illum ipsum Clodiu.
Terentius Illud. non oppugnaueram: hunc defederam: ne tamquam compati
uam cum hoc uerbo uerum etiam in positiuo: ut Terentius in adelphis.

A tantu

Illud rus nulla alia causa tam male odi: nisi quia prope est: tam
male pro eo quod est tam ualde. Per aliud autem uerbum: ut Ouidius
us Horoidum: Peius adulterio turpis adulter obest. Ouidius

De Super: supra: intra: infra: subter.

f Vper & supra licet in eodem loco sedere possint: tamen
in hoc plerumque differunt: quod illud contiguum est: hoc interie
cto spacio: ut sedeo super lapidem magis quam supra lapidem.
Rursus aquila uolat uel nubes pendent supra nos magis quam
super nos. Non tamen sic semper: ut apud Quintum. Nec ulla est
supra terras adeo rabiosa balua cui non imago sua sacra sit.
Et Liuium libro. xlviii. Vbi circa muros supra subterque terram
per dies. xv. pugnatum. Intra & infra differunt: quod intra ad nu
merum & spacium refertur: ut intra uiginti dies: & intra mu
ros: non autem infra. xx dies: uel infra muros. Infra ad dignita
tem & ad locum: ut infra dignitatem meam est: & infra tectum
id est subter tectum. Denique intra habet relatiuum extra: infra ue
ro supra. Subter quoque relatiuum habet & super: ideoque tactum rei
fere significat: ut hic urinator mirifice natat: duratque super
aquam. De Sicut: ita: itaque: & sic.

f Sicut habet nonnumquam uenustatem magnam atque utilitatem
in disponendo: quotiens antecedente annectit cum sequen
te sententia: ut apud Quintum. Sunt & alia ingenita quidem que
adiuant: uox: latus: patiens laboris: ualitudo: constantia: de
cor: quae si modica obtigerunt: possunt ratione ampliari. Sed
nonnumquam ita desunt: ut bona etiam ingenii studiaque corrumpant:
sicut & haec ipsa sine doctore perito: studio pertinaci scribere
dicendi: dicendi: multa & continua exercitatione per se ni
hil profunt. Plinius li. vii. Ferunt Crassum auum Crassi in par
this interempti nonnumquam risisse ob id agelastum uocatum: sicut nec
flesse multos. Seruius grammaticus hac dictione & bene &
frequentius utitur. Possumus eodem modo quo. sicut: usur
pare duo alia: quemadmodum & quomodo: aut si quid aliud
est eiusdem naturae: habet & aliam naturam sicut: ut non mo
do res similes copulet: quod est frequentissimum: sed diuer
sas quoque & saepe contrarias: ut idem Quintum. Sed haec eloquendi
Quintilianus

92

Quintili

Liui

infra dignitate
meam

93
Quintilianus

Plinius

Crassus

Seruius

Quintilianus



præcepta sicut cognitioni sūt necessaria: ita non satis ad uī
dicendi ualent: nisi illis quædam facilitas quæ apud græcos
lexis nominatur accesserit: quod licet dicere etiam per ut:
Quintilia & quidem frequentius: ut idem quod ut optimum ita diffi-
cillimum longe. Sed in tali genere sermonis bonam sibi par-
tem uendicat illud ita: de quo hoc etiā addam q̄ nō nūq̄ ac-
cipitur p̄ itaq̄: sed hac differentia ut hōnūq̄ ipsum antece-
dat i eadem sententia altera dictio. Cicero i tusculanis: Ita
nobilissima ciuitas græciæ & olim potētissima sepulchrū
cuius sui ignorasset: nisi ab homine arpinate didicisset. Pos-
semus p̄ itaq̄ sic dicere: itaq̄: ciuitas: uel ciuitas itaq̄: eodem
modo: quo sic p̄ sicq̄. Quinti: Vbi de adolescente i opere du-
ro ac uinli se exercente dixisset intulit: sic effectū est ut quē
admodū aliq̄ putant posset cito militare. Accipitur etiam
ita p̄ ualde: ut Cicero. Nec ita multo post edictum Bruti
affertur & Cassii Quinti. Nec res ē ita magni tēporis ac la-
boris. De Nā: & nāq̄: nāq̄: Quod aut: qd̄ uero.
Bruty Quinti Nā: & nāq̄: quiddam simile habēt: quod ita & itaq̄:
Quippe cū nāq̄: solet & primū locū sortiri & secū-
dū: aliquando etiā tertiu. Nam nō solet. sed prima semper
ē dictionum. Præterea hōc aliquando accipitur p̄ aut ad di-
stinctionem sententia: ut in Sal. Cicero. Nam quod i uxo-
rem atq̄ filiam meam tam petulanter inuectus es. idē ua-
let ac si dixisset q̄ aut in uxorem: & ē. siue q̄ uero: ueluti
sæpe icipere solemus: ut idem. Quod aut scribis quid de exi-
tu belli sentiam: magis consilium petere possum: q̄ ipse ali-
is dare. Idem de orato. libro primo: Quod uero uiros bonos
iure ciuili fieri putas: quia legibus: & præmia præposita sit
uirtutibus & supplicia uitiiis: equidem putabam uirtutem
hominibus si modo tradi ratione possit: instituendo & per-
suadendo non minus q̄ ui ac metu tradi.

De Iter: antehac: posthac: deinceps: rursus.
i Terūm refertur etiam ad primam uicem: non tantū
ad posteriorē: Nam iterū uoco te id est iterata uice
usitatū ē. iterū uocaui te præter hanc uicē: minus ē usitatū

Ita pro ualde

Quod autē scribis
ubi. Quod est
inceptiua dictio

Primā uicē

95

Cicero p̄ lege manilia: Cū tantā multitudinem: cum tātō
studio uideamus: quantam non iterum in eodem homine
præficiendo uidimus. Antehac & posthac huic similia sūt:
hoc est ante hoc: uel post hoc tempus. Aliquando tamen re-
perimus ante illud: uel post illud tempus. Salu. Sic erat ac-
censa libidiē: ut sapius peteret uiros q̄ peteretur. Sed ea sæ-
pe antehac fidem p̄diderat creditum obiurauerat. Suetonius
in Domitiani uita: Pari arrogancia cum procuratorū
suorum nomine formalem dictaret epistolam sic cœpit: Do-
minus & deus noster sic iubet fieri. Vnde institutū posthac
ut ne scripto qdem ac sermone cuiusq̄ appellaretur aliter.
Similiter deinceps accipitur p̄ dehinc: & pro deinde: atq̄ eti-
am p̄ gradatim. Cicero in tulcu. Omnes qui deinceps accu-
barent: ad lirā canerent. Et ad Termū. Sed tamen tres fra-
tres sūmo loco natos p̄ptos nō indilertos te nolo habere
iratos: quos uideo deinceps tribunos plebis per triēniū for-
Sed redeamus ad iterum: quod aliquid nouitatis exhibet cū
dicitur. Iterumq̄ ad tarda reuerti Corpora. Quomodo itez
nūquid semel antea redierant: minime: quid ergo: aut acci-
piendū ē quomodo rursus pro contrario. Cicero officiorum
tertio: Neq̄ me doloribus dedi quibus essem confectus. nisi
restitissem: nec rursus idignis homine docto uoluptatibus
aut reuerti idireq̄ proreire: ut idē de fato. Ad Chrylippi la-
queos reuertamur: cū nihil de Chrylippo memisset. Quit.
Si ueq̄ ē post uetustā sacula & innumerabiles annos reddi
rursus aliis corporibus animas: fortasse i: me renatus sit ali-
quis ex illis. Reddi quasi dari. nam idē hoc uerbū efficeret.
Et alibi: Sed ad illos iam perfectis constitutisq̄ uiribus re-
uertamur: quod in cœnis grandibus sæpe facimus: ut cum
optimis faciatu limus: uarietas tamen nobis ex uilioribus
grata sit. nō ait reuertendū ad uiliores libros: quasi ab his i-
cipiendū sit. Sed cum satiati fuerimus bonis libris tanq̄ ci-
bis: postea ad uiliores reuertamur. De Vl-
tro: citroq̄: huc: & illuc: sursum: & deorsū: ultro: & sp̄tes
i Itro: citroq̄: in factis & in dictis. Quinti. in caco: I. Quint 96
iii.

ut. sed recte legitur aut
ut referatur ad alterū
aut q̄ præcedit

Sallusti

Suetoni

Cicero

Cicero

Virg

Cicero

Cicero

Chrylippi

Quintilian

Quintilian

Quintilian

Quintilian

Quintilian

Quintilian

Quintilian

Antehac: i.
post illud
tempus

Deinceps

Iterū

Rursus

Reuerti red
req̄: p̄ ueni
re



Cicero limine iuuenis sicut solet ultro citroq; cōmeare. Cicero. vi. de repu. Multisq; uerbis ultro citroq; habitis: ille nobis cōsumptus ē dies. Cum ego te alloquor: tunc uerba ultro quasi ultra eunt: cū te alloquentem audio: tunc uerba citro quasi citra ueniūt: sicut pedes cū a loco recedo: tūc ultro eunt: cū redeunt tunc citro. nec elegans esset: huc & illuc cōmeabat: nisi errabundū & incertū iter significes. Quidam tamē sursū & deorsū utuntur opinor imitantes Terentiū: qui i eunucho ait: Sex ego te totos Parmeno hos mēses quietum reddam: ne rursū deorsū cursites. Nescio an de athenis hoc dictū sit: cuius portus in imo: urbs uero in editiori loco sita ē: forte sic loq; deceat p̄ sursū deorsūq;: & si de fortunā mutabilitate dicatur: quā nūc tollit: nūc deprimit. Utro tamē a sponte sic uidetur (ut breuiter dicam) differre: qđ ultro est qđ sine requisitione: ut ultro ad te ueni: id ē a te non requisitus ueni. Sponte ad te ueni: id ē meo cōsilio. Ad res ianimitas transferimus: ut multā arbores sua sponte nascūtur: id ē p̄ se.

De et: ac: q; cū suis cōpositis.
 e. T multifariā solet in usu accipi: cuius conditionis est q;: & ab eis composita negatiua neq;: & p̄ apocopen neq;. Virg nec. Vir. Audieras & phama fuit. Martialis: Quod nūmos cernis mitti nos credis amica: Falleris: & nūmos ista tabella rogat. Quit. Has primū audiet puer: hāc uerba effigeri imitādo conabitur: & natura tenacissimi sumus eor; quā rudibus annis p̄cepimus. & p̄ quā accipiendū ē. Quint Quidius in fastis: Nil aliud uestam. q̄ purā intellige flāmā. Nataq; de flāma corpora nulla uides: quē p̄ q̄a siue nanq;. Similiter Cicero: Non solū nobis nati sumus: ortusq; nostri partem sibi patria uendicat: partem amici. Duplicantur iterdū hāc cōiunctiones: sed in rebus diuersis uenustius: ut te admirantur & ciues & hospites. Virg. O q̄ res hoīnūq; deūq;: id ē o q̄ res & hoīnū & deor;. Sal. i iugurth. Seq̄ uobisq; dignū ē. i. & Sallust te & uobis dignū ē. Rāq; tamē i p̄sa: i carmie uero frequētius. Quit. Nihil ociosū pati: qđq; inuētiōe: qđq; i elocutiōe Quinti a notādū erit. Quare de nec & de neq;: & de siue. similibusq;

Multifariā

Nec p̄ apocopen a neq;

id. r.

67

quotiens geminatur: cū facilia inuentu sint omitto exēpla. Et quoq; initiis sententiar; cōpetit: ut idem li. primo: Et finitā quidem sunt partes duā: quas hāc p̄fessio pollicetur. Eiusdē naturā est ac & atq;. Cicero: Ac si uolumus eius rei q̄ uocatur eloquentia: siue artis: siue studiū: siue exercitationis cuiusdam a natura p̄fectā considerare p̄cipium: & cetera. Idem: Atq; ceteri impatores q̄ de illo triumphauerunt & cetera. Interdū etiam & affectui seruit: ut idem pro Milone: Et sūt qui de uia apia loquantur: taceant de curia: Et in phillippicis. Et ad eum legatos de pace mittemus: q̄ patris nuncios repudiavit. Idem: Et postea miramur quare molle ferat po. ro. Interdum neq; copulā neq; affectū significat: ut si hoc modo loquar. Supaui illū in palstrea: & ē tam uastus: & sum tam pusillus. Ut idem de senectute: Defendi legem uoconiam magna uoce: bonisq; lateribus. Et uidetis annos meos: ac si dixisset: defendi legem uoconiam iuuenili uoce atq; lateribus: & sum ita senex. Interdū etiā tali modo: defendi fortissime illam legem & hoc in tā p̄fecta aetate: uel & id i tā p̄fecta aetate: uel p̄ q̄ siue p̄ atq; sic: idq; i tā p̄fecta aetate: sp̄diaui uxore: idq; auctore patre eius uel a q̄ta auctor p̄re eius. Itē p̄ negatiōē duxi Paulā uxore: neq; hoc: uel neq; id sine prudentiū hoīnū auctoritate: uel nec id sine consilio: uel & hoc non sine consilio. Que exēpla & mihi relatu longiora sunt: & legentibus (ut supra dixi) facilia inuentu. Illud non indiget admonitione. q; p̄ et: quoq; etiam prodeberet accipi: ut alter; quasi membra cū mēbris alter; quasi corpora cū corporibus copulet: aliter absurdū esset. Hoc admonendū ē: & pro. etiam apud Ciceronem nūq; reperiri: sicut in ceteris illo posterioribus: ut a Virgilio incipiamus: ut Natus & ipse dea. Quinti. tamen siquid aduersus te ipse cōmisit adolescens sit hostis & meus. Cicero dixisset sit hostis etiam meus: uel meus quoq;. Idem inquit qđ inter omnes constat: nisi inter eos qui ipsi quoq; insaniunt infanissimū: Quinti. Id est saeculū ab illo proximū dixisset cum illo modo tum etiam sic: nisi inter eos qui ipsi quoq; i

Quintili.

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Virg

Quintili.

Cicero

Quintili.

Quintilian?

Et finitā qđ sunt partes du

Et sunt qđ de uis appraloquatur

Habentur haec uerba omnia in libro de senectute sed dymista. no anti mat ut no veritatem. Verba illa Defendi legem uoconiam magna uoce bonisq; lateribus habentur ibi. Verba. Et uidetis annos meos. Char. g.



Quintilianus saniunt. Simili ratione de nec pro nec etiam: ut idem pro solui gratia non potest nec malo patri. Cicero & superiores omnes tantum dixisset pro solui gratia non potest nec malo quidem patri. Interdum miscemus & atque nec: nunc ab hoc: nunc ab illo principium sumentes: ut & pacem respicis: nec bellum geris: uel nec bellum geris: & tamen respicis pacem: uel sic: & pacem non uis: nec tamen bellum geris: uel & pacem non uis: & bellum gerere non potes. Nam in nec siue in neque (de utroque enim loquor) inclusa est & uel quae: quae res solui potest: & ubi est nec uel neque. id res solui potest & non: uel quae non. Poeta etiam maiorem in his sibi licentiam permittit. Nec & neque. sequente enim aut uero pro simplici non pro composita negatione accipiuntur. Si quidem idem est: nec enim siue neque enim quod non enim: nisi ita res solui non & enim neque uero idem quod non uero: si modo non uero dicere licet.

DE Vicissim: inuicem: mutuo.

u. Vicissim non memor sum usque esse apud Ciceronem ac Quinti. & fere maximos quosque auctores: nisi pro secundo loco: siue e diuerso uel e contrario. Virgilius tantum semel: neque id apte uidetur usus pro inuice & mutuo. Quid possit uterque uicissim Experiamur: quod imitatus est Suetonius & alii plures. Cicero semper quod ego quidem sciam licet: Id acciperet ab alio: uicissimque redderet. Et iterum: Sed ego admiratione quadam uirtutis eius: ille uicissim opinione fortasse non nulla quam de moribus meis habebat me dilexit. Idem Quinti. apud quem & ceteros illius aetatis non modo inuice: tali modo usurpatur quale est in declamationibus inuicem sustinentes. inuicem innixi: id est alter alterque sustinet: & uterque alteri innitens: sed etiam in sensu cuius est uicissim: ut in li. x. Tam contumeliosos in se ridet inuicem eloquentia: & qui stultis uideri eruditi uolunt: stulti eruditis uidentur. Et iterum: Neque enim uideo: quae iustior acquirendi ratio: quam ex honestissimo labore: & ab iis de quibus optime meruerunt: qui si nihil inuicem praestent: indigni fuerunt defensione. Plinius posterior: Habes urbanas: inuicem rusticas

Qui stultis uideri eruditi uolunt,
stulti eruditis uidentur. Quint. li. x.

scribere. In eadem significatione est mutuo: de quo modo attingi non solum in hac qualis est inuicem se amant: & mutuo se amant: & mutuus amor: sed in ea de qua disputauimus. Idem Quintilianus in eodem statim post loco: Ac ne tanquam pauper quidem mercedem accipiet: sed mutua beniuolentia utetur: id est respondente. Cicero: Fac me mutuo diligas: hoc est fac mihi in amore respondeas.

De Scilicet: & Videlicet.

Scilicet & uidelicet uidentur significare id quod certe: sed usum suum habent & praecipuum per amaritudinem quandam cum derisu permixtam: ut apud Virgilius: Scilicet hic superis labor est. Et apud Terentium: Id populus erat scilicet. Et apud Quintilianum: Hoc uidelicet expectasti: ut ne captiosum esset officio tuo: maturius redisse: ex industria tempus triuisti. Non nunquam sine hac acerbitate & interrogatione. Idem alibi: Sed est uidelicet & ultima quaedam calamitatum rabies: & nouissime in furorem uota ipsa uertuntur: Nonnunquam post relatiuum sicut solet poni quidem. Nonnunquam & ante uel sine relativo. Et hi sunt fere modi utendi his duabus dictionibus apud doctissimos: apud quos uix reperias uulgo usitatissimum modum: cum ea quae contulere dicta sunt per singula postea exponimus: quale esset: quattuor sunt uirtutes: scilicet uel uidelicet: Prudentia: Iusticia: Fortitudo: Modestia.

LAVRENTII Valensis De Lingua Latina Bene Merentis Elegantiarum liber Tertius: Et primo Prooemium.

ELEGI Proxime quinquaginta digestorum libros ex plerisque iurisperitorum uoluminibus exceptos: & relege cum libenter: tum uero quadam cum admiratione: primum quod nescias utrum diligentia ne an grauitas: prudentia an aequitas: scientia rerum an orationis dignitas praestet: & maiori laudi danda esse

Scilicet & uidelicet
quomodo impiti
abruptis.

Iurisperitorum las

Nec enim. & Nec uero
neque enim. & Neque uero
pro simplici non pro composita
ta negatione accipiuntur

Vicissim .i. secundo loco

Virg
Suetonius
Cicero
Quinti
Quinti
Quinti
Plinius



uideatur. Deinde q̄ hęc ipsa ita in uno quoq; illoꝝ om̄ia
 sūt egregia & perfecta: ut uehementer dubites quē cui præ
 ferēdū putes. Cui simile quiddam (ut de ultima rātū parte:
 quæ ad nos p̄tinet dica) In epistolis Ciceronis admirari so
 lebā: quæ: cū a pluribus scribantur: omnes tamē ab uno eo
 dēq; audacius dixerim si p̄sonas sustuleris. ab uno Cicerone
 scriptæ iudicentur. Ita uerba ac sententiæ characterq; ipse di
 cendi ubiq; sui ē similis. Quod eo magis in iuriscōsultis est
 admirādū: q̄ illi eadē ætate cuncti extiterūt in eodē quasi
 ludo ac schola instituti: hi uero inter se etiā sæculis distant
 licet omnes post Ciceronē: Ideoq; q̄busdā i uerbis ab eo dif
 ferentes quales omnes usq; a Virgilio atq; a Liuiio fuerunt
 Nā Seruū Sulpitii ac Mutii Scæuolæ nil extat. Sed alteri
 us Mutii recentioris. Et prisci illi qd̄ ē iuriscōsulti q̄les q̄n
 tiq; i eloquendo fuerint iudicare nō possumus: q̄ppe quoz
 nihil legimus. His aut̄ q̄ iter manus uersatur: nihil ē mea sē
 tentia qd̄ addi uel adimi posse uideatur. non tam eloquen
 tia: quā qd̄ materia illa non magnope patitur: quā latini
 ratis: atq; elegantia: sine qua om̄is cæca doctrina ē: & illibe
 ralis presertim i iure ciuili. Vt. n. Quinti. inq̄t omne ius aut
 i uerboꝝ it̄p̄tatione positū ē: aut i æq; prauiq; discrim̄e.
 Et q̄tū momēti i uerboꝝ it̄p̄tatione sit: ipsi iuriscōsultorū
 libri maxime testatur i hac p̄cipue laborātes. Vtinā it̄p̄ri
 forēt: aut certe isti nō forent q̄ i locū illoꝝ etiā Iustiniano
 uetante: successerūt. Nota sūt eoz & nimis nota noīa: ut su
 puacuum sit ea p̄ me recenseri q̄ uix q̄ntā partē iuris ciui
 lis intelligūt: & ob ip̄eritiā suā uelamētū aiunt nō posse do
 ctos euadere in iure ciuili facundia studiosos: quasi iuriscō
 sulti illi aut rustice locuti sint: id ē istoz more: aut huic sciē
 tiæ nō plane satisfecerint. Quid de illis loquor? Ego medio
 cri ingenio & mediocri litteratura præditus p̄fiteor me om
 nes qui ius ciuile interpretantur ipsorū scientiā edocturū.
 Quod si Cicero ait sibi homini uehemēter occupato: si stōa
 chū moueat triduo se iuriscōsultū fore: nōne & ipse audebo
 dicei si iurispiti (nolo dicei iuril ipiti) stōachū mihi moueat

Cicero

Sulpitii

Liuii

Sulpitii

Scæuola

Mutii

Quinti

Iustinianus

Ob impitue sue uelamentum.

Cicero

aut etiā sine stomacho me glosas i digesta trienio cōscriptu
 rū lōge utiliores accursianis. Meretur. n. meretur summi illi
 uiri nancisci aliquē: qui eos uere riteq; exponat: uel certe a
 male it̄p̄tātibus: & gotthice potius q̄ latine defēdat. Got
 thi isti q̄d̄ni & uādali existiandi sūt: Nā postq̄ hęc gētes se
 mel it̄p̄tāt: italia influentes romā ceperūt: ut ip̄eritū eoz: ita
 liguā quoq; queadmodū aliq̄ putāt. accepimus: & plurimi
 forsan ex illis oriūdi sumus. Argumēto sūt codices gotthice
 scripti: q̄ magna multitudo ē. Quæ gens si scripturā roma
 nā deprauare potuit: qd̄ de ligua p̄serti relicta sobole putā
 dū ē. Vnde post illoꝝ aduētū primū alteq; omnes scripto
 res neq; facūdi: ideoq; prioribus multo it̄iores fuerūt. En
 quo litteratura romana recidit. Veteres admiscebant. lin
 gua suā græcā. Isti admiscunt gotthicā. Neq; uero hęc di
 co: ut iuris studiosos carpā: imo ut adhorter potius: p̄suadeā
 q; sine studiis humanitatis nō posse quā cupiunt asseq; fa
 cultatē: malintq; iuriscōsultorū q̄ leguleorū similes eē. Nā
 ut Virgiliano uersu utar: O fortunatos nimīū bona si sua
 norint Agricolas. Ita ego appellem iuri opā dātes fortuna
 tos: si norint sua bona. Quæ. n. disciplina scilicet q̄ publice
 legitur: tam ornata atq; ut sic dicā tam aurea: ut ius ciuile?
 An ut hinc incipiam ius p̄tificiū: quod canonicū uocant: qd̄
 & maxia parte gotthicū ē. An philosophoz libri: q̄ ne a got
 this qd̄e aut uandalis it̄telligerentur: quos ego ob hoc maxi
 me errare qd̄ loquendi facultate caruerunt: i libris meis de
 dialēctica ostēdo: quos iā edidissē: nisi amici me hos potius
 edere coegissēt. An grāmaticoz quoz p̄positū uidetur fu
 isse: ut linguā latinā dedocerē. An deniq; thetoricoz q̄ ad
 hanc usq; ætatē plurimi circūferebantur: nihil aliud docē
 tes: nisi gotthice dicere. Vna supererat iuris ciuilis scientia
 adhuc inuiolata & sancta: & q̄si tarpeia ars urbe direpta.
 Hanc etiam isti gotthi: non galli per speciem amicitia
 polluere: atque euertere tentauerint: euertereq; pergunt.
 Hanc ipse quantum in me erit: ut Marcus Manilius p̄
 regam: imo omnes q̄ hoc nomen p̄fitentur p̄regere debent.

Glossis

Italia influens

Oriundi

Scriptura. i. mo
 du forma elemē
 torū delinātor.

Legulei

Legitur. i. exponi

Libri de dialēcti
 ca Laurety

M. Manlii



Quod si fecerint (ut spero & opto) non legulei sed iuriconsul-
ti euadent. Quod ad meum autem hoc opus attinet non fraudabo
iuris conditores debita laude. Tanti igitur deberi puto
huius facultatis libris: quantum illis olim qui capitolium ab armis
galloꝝ atque insidiis defecerunt: pro quos factum est ut non modo
tota urbs non amitteretur: uerum etiam ut tota restitui posset:
ita pro quotidiana lectione: digestoꝝ & semper aliquid ex par-
te icolumis atque in homine fuit lingua romana: & breui su-
am dignitate atque aplitudine recuperabit. Sed ad reliquum pro-
grediamur. De Tanti: & quanti cum suis copoitis: deque pluris: & minoris.

Tantum ut ab eo potissimum incipiamus: quod nec ab aliquo quod
sciam traditum & traditum dignissimum est: duo tanti &
quanti copoitaque ab eis tantidem: quantum libris: & quantum cupis: totidemque co-
patia pluris & minoris: propterea nulla alia nec copatia nec no-
mina: nec dictiones queunt in genitio casu adiungi his uerbis
emo: uenundo: ueneo: mercor: copo: astio: taxo: liceor. addico:
distraho: metior: pro astio: constat: conduco: loco: faceror: pacif-
cor. pango pepigi: condono: postulo: & si que sunt alia similis horum
significatiois. Neque enim audiuius dici unquam uendidit hic patriam
auri: aut Achilles uendidit corpus Hectoris auri. Priamusque
illud redemit magni poderis auri. Sed pro ablatiuum sic. Vendi-
dit hic auro patriam. Et exanimumque auro corpus uidebat A-
chilles: Hec Virgi. Valerius quoque libro quinto: Magno ubique
precio uirtus aestimatur. Quam uero & tanti ceteraque ut dixi
genitiuum non mutant: ut Terentius in Eunucho. Quid agas: nisi
ut te redimas captum: quod quod mimo: & si neque paulo: at quanti quod
na. Ma as id est tanti te redimas: quanti quod quod. Cur non dixit quanto: ut congrueret
cum illis mimo & paulo: aut minimi & paucilli ut congrueret
Terentius cum hoc: quanti: nisi quia tanti & quanti mutare non licet: & ab eis que di-
xi coposita. Quinti. in pastu cadauerum. Hoc unum superat:
ut deuectu tantidem uendentes. Et in Verrem Cicero aiebat
Cicero te tantidem aestimasse quanti sacerdotem. Iuuenalis Quaticum
Iuuenal q; domus constat. Idem quod ad predicta comparatiua pro-
tinet. Balnea sexcentis & pluris porticus septa. Cur non dixi
Iuuenal pluri: ut copularet coniunctio eisdem casus Titus Liuius libro
T. Liui)

Achilles
Hector
Priam)
Virg
Virg
Na. Ma
Terenti)
Quinti
Cicero
Iuuenal
Iuuenal
T. Liui)

xlviij. Macipia minora annis uiginti: quae post proximum lustre
decem milibus aëris aut pluris uenissent. Ea quoque decem tan-
to pluris quanti essent aestimarentur. Sadeo ut interroganti per
eundem saepe casum respondere nequeamus: ut Plautus in Epi-
dico Quanti eam emit: uili quod minus: quadraginta minis
Horatius. Quanti emptae: paruo. quanti ergo: optulibus
heu. Na illud apud Ciceronem. quanti addictus: mille nummum.
non est illud mille genitiui: sed ablatiuus casus: ut mox docebo
quasi millenario nummum id est numerum. Et haec quidem in-
terrogatio est pro genitiuum: responsio pro ablatiuum. Aliquando e-
diuerso: ut emisti ne decem minis istum equum: immo pluris. Ali-
quando hi duo casus iuxta idem uerbum haerent: ut emisti
istum equum decem minis an pluris. Quod si aduerbia forent
ut non nulli existimare solent: cur potius dictum est tanti & quan-
ti: pluris & minoris: non tanto & quanto: pluri & minori: cum hu-
iusmodi uerba utique ablatiuum desiderent. Cur non idem sit in
ceteris comparatiuis quae palam aduerbiantur. Non enim dici-
mus emi equum uilioris carioris uel: quod tu: cariori uiliori uel
quod tu: Sed uilius quod tu aut carius. Neque uendidit melioris aedes pe-
ioris uel quod tu: sed melius peius uel. Cur denique quod non minus
mirandum est haec ipsa quae notaui quotiens substantiuus mari-
tatur: formam naturalem & legem uerborum custodit. Excepto tan-
tidem quae est substantiuum: quod ablatiuum datiuumque non agnoscit tan-
tidem: solasque has uoces habet tantidem & tantidem: Dicendumque
erit quanta pecunia istum equum emisti: sicut quot minis. Iu-
uenalis: Quanto metiris precio quod ni tibi deditus essem
Deuotusque dies uxor tibi uirgo maneret. Liuius libro. xxii. Liui)
Hic miles magis placuit cum precio minore redimedi captiuol
copia fieret. Itaque genitiuos illos tanti emi equum quanti potui:
sic exponere non possumus: tanti precii: & quanti precii. Sed hic tan-
to precio quanto potui. Et pro copoitiuum: ut illud Ciceronis: Non
pluris uedo quam alii: fortasse etiam minori: seu aliquem doces non
ita exponas pluris id est precii: & minoris id est precii. Na huius-
modi expositio fecit ut plerique fallerentur: sed sic pluris: id est plu-
ri precio: minoris: id est minori summa. De Mea: tua: sua: cuius.

Decem tanto
pluris quanti
essent

Plautus

Horatius

Cicero

mille nummum



Aduerbiantur. i.
aduerbialiter pro-
nuntur.

Tantidem & tantidem
de dicitur
inueniuntur.

Iuuenalis

Liui)

Cicero

101

// Clens

x. satyra nona. her. disto
autem quanto. finis est
precedentis carminis



X. i. quarta re. nō omnes
muleri a. q. ad 100. sunt
trin generi. cum autē pū
ad ad mille. assumit
mille. prater generi
muleri a. q. ad 100. sunt
trin generi. cum autē pū
ad ad mille. assumit
mille. prater generi

3

3. his duobus uerbis: uerz etiam cū multis aliis: ut magni
æstimo: puifacio: puipēdo: quātifacis: tātifacio. Sed cū huius
mōi uerbis nōnūq̄ alia nomina iūguntur: ut plurimi æstio.

De Mille & milia: m. 100. p. miferat

a Tque ut pmissū exoluā: illud Ciceronis mille num
mū singularis numeri eētum exēplo eiusdē: tū præ
cepto. M. Varronis cōprobabo philippicis: Inuentus ē qui
L. Antonio mille nūmū ferr& expēdū. Et p Milone: In qbus
ppter in lanas istas sustructiones facile mille hominum uer
fabatur. Qualia exempla plura rēpeterem: nisi Varrois præ
ceptio satis esset: qui in libris de analogia inq̄: Cū puentū
est ad mille quātū assumit singulare neutz: quod dicitur
hoc mille denarium: a quo multitudinis fit milia denariū.
Et paulo post: Ut sit utrunq; sine casibus uocis dicemus:
ut hoc mille huius mille. ita hoc decies huius decies: Hæc ha
ctenus. Illud quoq; præter hoc addamus mille hominum di
ci: & milia hominū: Iterū mille homines dici: milia uero ho
mines nō dici. Cuius rei causa ē q; proprie dicimus mille ho
mines: ut cētū homines: milia hominū: ut cētenaria: uel tur
bæ hominum: hoc substantiuū ē: illud uero adiectiuum. Ita
q; nō licet dicere milia homines: quia duo substantia non
coherent sine copula. Neq; in his ullus certus inellet sentus.

Mille hominū licet dicere: quia mille substantiatur: ut mul
tum hominum p multi homines: ita mille hominū p mille
homines. Idē erit qd multū hominū: si milia singulare ha
beret: quia nō habet nisi p̄miliario: quod constat ex mille
passibus: uel p seminis genere: Vel more Varronis qa dici
mus hoc mille: uel qa (ut maxime reor) nec adiectiuū plane
nec substantiuū ē: sicut hic & hæc & hoc: iste ista istud: & nō
nulla alia p̄nomina. Nā cætera adiectiua nō patiūtur sibi
ita adherere adiectiua: ut p̄noia. Dicimus enī hic robustus
messor: ista robusta mulier. Nec dicimus atiquus robustus
messor: atiq̄ robusta mulier. At noia numerosz sūt his p̄noi
bus similia: ut cētū aureæ pateræ: mille armatæ naues. Ergo
latie dicetur mille ex hoibus: sicut dicitur isti ex illis q̄

X. i. milia. ij. /

M. Varro 103
Cicero
Milo
L. Antoni
Cicero
Varro
Varro

Mille hominū
nū uersabat

Mille hominū
Mille homines
Milia hominū
Milia substantiuū
Mille adiectiuū

Milia homines
cur nō dicim
Duo substantiua
nō coherent sine
copula

Mille substanti
uatur. ideo di
cim) mille homi
num
Substantiat

Mille nec substanti
uū plane est
nec adiectiuū

Hic hæc hoc. ista
ista istud. d. que
dā alia p̄nomina
nec adiectiua
nec substantiua

n Ontantum ī his causis quas ostendi nōnunq̄ aliter
respondemus: q̄ quomodo īterrogati sumus: sed eti
am ī tribus illis p̄nominibus de quibus pximo libro dispu
taui tam primitiuis q̄ deriuatiuis: quoz diuersam conuici
mus esse naturā: & præter hæc unum cuius cuiā cuiū: quod
a ueteribus non inter nomina: sed inter p̄nomina numera
batur: ut meus mea meū: nec græci flatiuū unde hoc nomē
descendit inter nomina: sed inter articulos collocant: & nos
p̄noia quādā articularia solemus appellare. Ideoq; ut dici
mus mea e: tua e: sua e: & mea tua sua interest: ita cuiā ē: &
cuiā interest. Plautus in Epidico: Ego illū conueniā: atq; ad
ducam ad te: cuiā ē fidicina. Cicero pro Murena: Ea cædes
potissimū crimini datur ei: cuiā interfuit: nō ei cuiā nihil ī
terfuit. Igitur interrogati cuius hominis ē hoc: opus: respon
debimus meum: nō mei. Cuius domini hic. fūdus: tuus aut
suus: non tui aut sui. Rursum meū ne fundū possides an
tuum: Respondebo neutrius uel illius. Interrogamus adhuc:
respondemusq; p uarios casus. Meū ne prædiū ē an illius?
Respondebo illius certe: nō tuū. Similiter de cuius ad quod
nunq̄ respondeas p eundē casū: nisi ī tribus p̄nominibus de
riuariis: ut cuiū pecus: respondeas meū uel illius. Interroga
tur etiam p diuersos casus: ut cuiū pecus: tuū ne an Meli
boe: Sed p talem dictionē nūq̄ respondetur: nisi sic dicas.
Est cuiū ē: uel ē cuium eē deb&: & si quid ē simile.

De Tanti & quanti: magni parui.

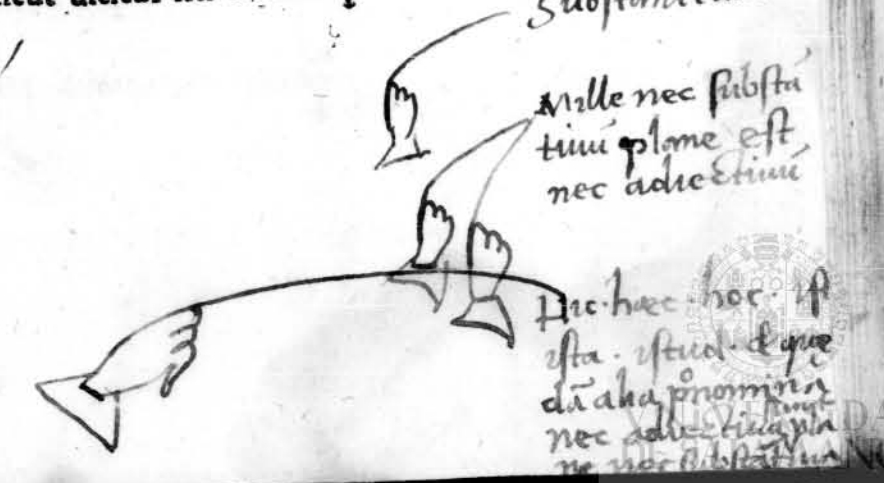
e Adem tanti & quanti: positiua quoq; duo magni &
p̄ui sola ī genitiuo iūguntur cū illis gemis uerbis in
terest & refert: cætera aut uel aduerbialiter uel in uoce noia
tiui siue accusatiui: & in primis hozz cōpatiua: suplatiuaq;
magis & minus: maxime & minime atq; hozz germana mul
tū: plus: plurimū: parum: paulū: pausillum: nihil: aliqd: &
siq̄ sunt alia. Tanti interest: quāti īterest: magni refert: par
ui refert: ac multū refert: plurimum īterest: maxime refert:
magis refert: paulum refert: minus refert: parum refert:
Quin etiā nō modo quattuor hæc nomina id naturæ habēt

Cuius a. u. a ueteribus
inter pronomina nume
rabatur

Articularia p̄nomina

Plautus
Cicero

102



1. duo nomina numeraria siue
sint subst. siue adiectiua. nunquam
inter se iunguntur

Mille ex hominibus

Nomina numeralia siue
substantiua siue adiecti
ua sunt inter se non iunguntur

Nihil plane substantiuum
est

Non dicendum tria aut
quattuor mille sed bis
mille ter mille

Virg
Virg

Entia
Entes

Decem milia quingenti pedi
tes licet dicere. Decem
milia pedites non licet

locutio idem est quod mille hominum. **C**etera nomina numeralia siue substantiua: siue adiectiua siue inter se iungi reculant: quia nec duo substantiua: nec duo adiectiua sola esse possunt: ut duo centum: tria mille: cum praesertim sint sua propria nomina: ut ducenta trecenta. Et supra mille est milia: quod plane substantiuum est. Ideoque dicimus mille hominum: duo milia hominum: non duo mille: tria milia: quattuor milia homines: & deinceps. Nec ut dixi tria aut quattuor mille: sed bis mille: ter mille: ut biscentum: tercentum: non duo centum tria centum: aut ut aliqui indocti loquuntur: ducentum: tercentum. Virgili. Tercentum nives tondent dumeta iuuenti. Et alibi: Hic iam tercentum totos regnabitur annos. Reperimus tamen apud ecclesiasticos saepe hoc modo dici: quale est: Debebat decem milia talenta: & .xii. milia signati: quod defendi non potest: nisi resoluas sic: signati .xii. milia: talenta decem milia: quasi dicatur numero duodecim milia: & numero decem milia: ut subintelligatur entia debebat talenta entia decem milia: Signati entes .xii. milia: nisi interponas uerbum substantiuum sic. Signati erant duodecim milia: quod in altero exemplo fieri nequit: quo certe modo ipse non loqueretur: sed potius duodecim milia signati: aut duodecim milia signatorum: & decem milia talentorum: & duodecim milia dragmarum argenti. Cuius erroris si error est causa (ut opinio mea fert) hinc fluxit: quod saepe legimus decem milia pondo argenti: quasi illud pondo sit nominatiui: aut accusatiui casus: & non genitiui. Saepe decem milia quingenti pedites: non peditum. Ita cum numerus posterior defuerit: putant recte dici posse decem milia pedites: quod falsum est. Nam cum dicimus decem milia quingenti pedites: sic intelligimus decem milia peditum & quingenti. Quo saepe modo loquuntur: nec aliter loqui possumus. Atque ut nunc ad hoc quingenti subintelligimus pedites: ita ad illud milia subintelligimus peditum. Quale esset in superioribus exemplis decem milia & ducenti signati: uel duodecim milia signatorum & ducenti: & ita in ceteris. Rarius autem dicitur mille primilia. Nam illud quocumque te angariauerit mille passus: uade cum

quod est in exemplo posito. quingenti.

illo alia duo: subintelligitur milia passuum. Alioquin dixisset alios duos: non alia: uel potius alios bis mille.

De Numeralibus.

T quonia de numeris incepimus: de ipsis aliquid dicere praesertimur. Et primum hoc admoemus: in quo plerique falluntur: treceni scribendum esse: non triceni: cum significat trecenarium numerum: quod syncopatum est sicut caetera: Dicimus enim ducenti pro ducenteni: treceni pro trecenteni: quadringeni: quingeni: sexcenti: septingeni: octingeni: nongeni: uel noningeni: pro quadringenteni: quingenteni: sexcenteni: septingenteni: octingenteni: nongenteni: uel noningenteni: Ceteri autem & mille non syncopantur: quia non sunt praeterlogae dictiones: sicut superiores. Triceni autem caret syncopa sed imutauit g. in c. sicut uiceni pro uiceni: & triceni pro trigeni. est. n. simillimae uocis c. & g. quae admodum d. & t. propter quod dicimus quadringenti pro quingenti: in quo nomine & t. in d. & c. in g. mutatum est. Atque quonia dixi quosdam falli similitudine uocum recenseamus haec ipsa infra centum ut supra centum fecimus. Dicimus igitur siguli: bini: terni: quaterni: quini: septeni: octeni: noueni: deni: undeni: duodeni: ternideni: quaternideni: quinideni: senideni: uel deniqueni: deniqui: deniseni: denisepteni: deniocteni: deninoueni: uiceni: uicenisiguli uiceibini: uiceiterni: uel (ut postea ostendemus) siguli & uiceni: bini: & uiceni: terni: & uiceni & ita deinceps. tum triceni: quingeni: quiquageni: sexageni: septuageni: octogeni: non octuageni: octoginta enim dicimus: non octuaginta: nonageni non nouageni: deinde ceteri. Ideo autem haec nomina in plurali potuli: quod in prosa scribentes fere plurali utuntur: in carmine frequenter etiam singulari. Et singulari quod horum hominum numerum non prosa oratione scribentium ait Priscianus esse: sed poetarum. Ut Virgilius. Gurgite septeno rapidus mare summouit & amnis. Verum tamen non tantum poetarum uideo esse: sed nonnumquam etiam aliorum: ut Plinius libro .xvii. Traduces gallica cultra binis utriusque lateribus: si pars quod drageno distet spacio quaternis uiceno inter se obuii miscet. Et in .xxv. Altera maior foliis lateat modo inclusa quoque quae septeni est. Et in .xxvi. Prodigiosa sunt quae circa hoc

107
Treceni pro trecenteni
dicendum non triceni
Nongeni, uel noningeni
Triceni.
Quadringenti pro
quatercenti

Octoginta non
octuaginta
Octogeni non
octuageni

Priscianus
Virg
Plini
Plini
Plini

primo Lucanus teste Priscia
no. 4. 2. ca. te possessis



Theophrastus tradit. Theophrastus auctor alioqñ grauis septuageno coitu durare libidine tactu herbae: cuius nomē speciēq; nō posuit: septuageno id ē septuaginta coitibus p̄ sigulas noctes. Nā ita hęc noīa exponūtur: ut creabāt̄ oli bini cōsules: id ē p̄ singulos annos. Utuntur ergo oratores legitima significatōe hoꝝ noīnū: binus enī siue bini significat singulis duo: ternus siue terni sigulis tres: quaternus siue q̄terni singulis quattuor: At poetae nō ita. Septenus. n. gurges nō ē singulis septeni: sed tātū septē uni flumini nilo: Nec ī sigulari mō si significatōe hac abutūt: ueꝝ etiā ī plurali: ut idē. Per duodēa regit mūdi sol aureus astra: duodena astra p̄ duodeci astra. Ad hęc septeno Priscianus exponit septēario: qđ mihi non placet: cū iauditū sit flumē aliqđ h̄re septenariū alueū: & fōtē edere septenariū riuū. Siqđē hęc noīa numerū aliarū reꝝ q̄ nō noīāt̄ idicāt̄ nō multiplicatōe sui ipōrū: ut lapis cētēarius: nō q̄ sit cētuplus lapis: sed tetu libras: hō cētēarius nō q̄ sit cētū geminus: sed q̄ habeat cētū ānos: grex cētēarius nō q̄ sit cētū greges: sed grex cētū capitū. Rursus nō diceūs cētēaria librā sed cētuplā: nō cētēnariū ānū: sed cētuplū ānoꝝ: tamē diciūs cētēariū: septēariū: duodēariū nūeꝝ. Siqđ nūerus omīa cōplectit̄: ē cētēarius siue decēarius: siue alius quis nūerus caterarū rerū: librarū: ānoꝝ: similiūq; Ideo recte dicimus cētēariū nūerū ānoꝝ īgressus ē: nō autē cētēnariū ānū & millēariū numerū pōdo portat: nō autem millenaria pōdo. Potuisset igitur Priscianus commodius exponere septeno gurgite p̄ septenarii numeri gurgite. Qua expositōe uti solemus ī illis numeralibus q̄ ultimū numeri eius significāt: decimus: undecimus: cētēsimus: millesimus: id ē q̄ ultimus ē ex decē: ex undecī: ex cētū: ex mille. Aliqñ do sic: hoc aruū attulit cētēsimū: illud sexagesimum: tuum uero tricesimū fructum: id ē cētēnarii numeri: sexagenarii: tricenarii uel cētuplū: sexagītuplū: tricētuplū. Plinius xviii. libro: Admiscet̄ huic far: ut mitiget amaritudinē eius: & tamen sic quoq; īgratissimū ē uentri. nascitur qualicūq; solo cū cētēsimō grano: ipsūq; p̄ latamie ē. Non ultimū granū

Bini. singulis duo
Terni. singulis tres

Virg

Priscianus

In aris. Desinentia nomina numeralia quod significatum habent

Cētēnarium numerū annorū dicim; nō cētēnariū annū

Priscianus

Decimus. undecim; cētēsim; significat ultimū numeri eius

Sexagītuplū tricētuplū. Plin;

e centenario numero intellexit. sed grana cētēnarii numeri siue granū cētuplū siue cētēnū: eo mō quo antea dixit uice nō. Hac etiā ratione appellata ē quadragesima: q̄ q̄dragita dies cōtineat: quo uocabulo eloquentissimi christianorū utūtur: qđ etiā q̄ngēsimā sexagesimā: & septuagesimā. Atq; ut ad rē redeā: utimur superioribus illis noībus crebrius ī plurali numero: singuli: bini: terni. T̄ finū igitur cū habeat sigularē uerū: apparet nō eē naturā istorū: q̄nimmo non mēni cōpisse me illud ī plurali: licet & sigulare prauū sit: ut trinū nūdinū. Promulgari. n. debbat antiq̄tus rogatō apđ romanos trino nūdino: ut opinor scilicet nundino: quod aut tribus ī locis uno die: aut tribus diebus uno ī loco celebrabatur: ut trimus triū annoꝝ: ita triū triū dieꝝ: aut triū locorū. Priscianus ait trinūdinū p̄ trinūdinā: Ciceronis exēplo: p̄ Cornelio primo: Ex promulgatione trinūdinū dies ad ferendū potestasq; uenisset. Quod si ita esset: a tris compositū esset: nō a trinū: ut ait Priscianus: sicut trinocētū: sed forsan p̄ apocopā dicimus trinūdinū p̄ triplū nūdinū: aut plane trinū nūdinū. Quinti. li. ii. Siue nō trino forte nūdino promulgata: siue non idoneo die: siue contra intercessionē uel auspicia aliudue qđ legibus obstat dicitur lata esse uel ferri. Titus Liuius li. iii. Postq̄ uero comicia decēuiris creandis ī trinū nūdinū indicta sūt. Idem libro. v. nisi editioni mēda inest ait: Antea trina loca cū cōtentione sūma patricios explere solitos: nunc iam octo iuges ad īperia optinēda ire. Donatus tamen hoc noīe utitur: & discipulus eius non tamen magistro indoctior Hieronymus cū alibi: tū ad Marcellā: & trinam negationē trina postea cōfessione deleuit: id ē triplici. Ceteri quoq; eodē nomine utūt: unde dicta ē trinitas triū personarū: una diuinitas. Seruius sup̄ illud Virgilia nū: Terna arma mouenda ait figura poetica: nam trina debuit dicere. Arma. n. sunt tātū numeri pluralis. Sed hęc ratio Seruii q̄ sit efficax ipse uiderit: q̄ uult hoc nomē aptū eē noībus numeri pluralis: qđ etiā repimus cōiūctū cū noīnibus sigularē numerū habentibus. Et qđ præterea dixisset: si

Quadragesima. Quinquagesima

Trimū

Nundinū unde dicitur

Priscianus
Cicero

Quinti.

T. Liui;

Liui;

Donatus

Hieronymus donati discipulus non indoctior magistro.

Serui;

Virg

K.ii.



Apud no declinat
in singulari nec
inuenitur nisi in
numero plurali

1. f. singulari
inuenitur

apud Virgiliū foret quaterna arma: nūqd legēdū esset q̄tri
na: Verū nō ē trinū de numero eorū: de quibus disputauimus:
quorū singularē nō frequentari ab oratoribus diximus: sed a
poetis & qdē īpprie: etiā nō nūq̄ īpprie pluralē: qdē aliqua
do ipsi quoq; oratores faciūt: sed necessitate ī his noibus: q̄
Iustinianus singulari carēt: ut codicilli: licet Iustinianus utatur: ut liberi
& pugillares: ut nuptiæ: ut arma: ut castra. aut si nō carent:
sūtq; diuersi generis: ut nūdinū & nūdinā: delitiū & delitiā
uel diuersæ significationis: ut hæc ædes: hæc ædes: uel diuersi
& generis & significati: ut epulū & epula. Necessariū ē autē
dicere binos codicillos & ternos & quaternos: nō duos: tres:
quattuor: ratione dictate. Quid. n. si de diuersis codicillis di
cendū mihi sit: quomō dicam: duos codicillos scripsit pater
unū ad me: alterū ad uxorē. Illud unū & illud alterū ad qdē
refertur: ad codicillū qdē nō repitur: Dicēdum ē ergo unos:
qdē si unos: ergo & binos dicēdū erit: quod & Ciceronis exē
plo liquebit: duplices similitudines esse debent: una res: al
tera uerborū. Quod si dixisset. duplex similitudo: subiunxif
set: una res: altera uerborū. Verū qa ī plurali locutus ē: nō
putauit alteri numero locū eē oportere. Dicamus ergo bi
nos codicillos: nō duos. Rursus duo testamēta: nō bina: de
cuius naturæ noibus quibusdam noiatī faciamus mentionē:
si tamē illā admonuerimus ex prædictis colligi utroq; mō
posse dici. Relinquo filiis meis testamento singulari siue cui
q; si multi siue utriq; si duo fuerint) dena prædia. uel singu
lis: siue unicuiq; siue utriq; decē prædia: cum ego & fratres
mei ex bonis paternis habuerimus singulari: siue unusq; si
ue uterq; singula prædia: uel singulari: siue unusq; siue uter
q; unū prædiū. Quæ etiā uno loco cōiūxit Cicero ī parado
xis: Capit ille ex suis prædiis sexcēta sextertia: ego cētena ex
meis: Nō dixit aut sexcēta & cētū: aut sexcēta & cētena: quæ
tamē diuersa sūt. Ut intelligamus ab illo sexcēta capi uno
anno: nō singulis annis. Ego tamen puto scribendū eē sexcēta:
nō sexcēta. Multa hic & multifaria uitiose dicta repetere li
cer&: sed ueveor tantos uiros carpere: Vnū tantūmō dixeri

Cicero

Cicero

Ciceronis loci
multifaria

B. f. m. exemplo in prore
dena prædia

3

A uiris

79

ex.iii.li.regū: Septēa retiacula ī capitulo uno: & septena re
tiacula in capitulo altero: cū dicēdū eēt septē in uno & sep
tem ī altero: aut septena ī singulis: aut septena in utroq;. Et
si fuissent plura duobus septē ī unoquoq; eius cōditionis ē
illud ī eodē libro quod absconderi de prophetis domini cē
tū uiros: qnq̄gēos & qnq̄gēos ī speluncis hoc mō nō recte di
cit: sed eo modo quo paulo ante dictū erat. Tulit ille cētū
prophetas & abscondit eos: quinq̄genos ī speluncis: id est ī
singulis speluncis qnq̄gita. Quidā uero studiosi accipiunt de
na pro uiginti: nō itelligētes significari singulis duorū decem:
de quorū īperitia qd multū dicēdū: cum putet recte dici
una qnq; quasi una sit nomē & nō aduerbiū. Ne illud qdē
obtimebo: quē admodū supius ostēdi: noīa illa supra cētum
syncopari: infra cētū uero minie. Ita e diuerso aduerbia in
fra cētū syncopari: ultra nō syncopari: ut uities p uiginties:
tricies p triginties: deinde qdragies: qnq̄gies: sexagies: septua
gies: octogies: nō octuagies: nonagies. Cætera nō syncopant.
qnquies: sexies: septies: octies: nouies: decies: centies: ducēties
trecenties: qdrigēties: septingēties: octingēties: noningēties:
milies: deinde bis milies: ter milies: quater milies: quinquies
milies: decies milies: uities milies: & deinceps cætera. Nūc ad ī
stitutū redeamus ab hoc potissimū noīe incipientes.

Littera in singulari qd significet: & qd in plurali.

littera in singulari numero significat elemētū ipsū:
ut A: & B: uel manū scribentis: ut ad Atticū Cicero:
Nam Alexidis manū amabam: quod tam prope accedebat
ad similitudinē tuæ litteræ: In plurali uero epistolā præter
q̄ apud poetas: qui p epistola uersus gratia ī singulari sep
utūt: ut Ouidius: Quam legis a rapta Briseide littera ueit:
Nam quod Cicero ad Cæliū scribit ad se nullam litteram
Bibulū misisse: ita ait quasi nullū uerbū misisse: qd ut ue
hementer extenuaret: nō dixit uerbū aut syllabam: sed litte
ram. Frequentissimū igitur ē litteræ p epistola. Inter quæ
duo noīa hæc elegatiæ differentia est: quod dicimus unam
epistolam: unam litteras: duas: tres: quattuor: qnq; epistolas:
K.iii.

Dena .i. singulis du
4 decem.

Octogies nō octua
gies

Cicero

Alexis

Ouidius

Cicero

Bibulus

11. eodē modo usū
posuit Cic. de Ora
libro p. his uerbis: Li
ttera nulla meorū li
bris inueniet



VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

GEDOS.USAL.ES

binas uero litteras: ternas: quaternas: quinas: senas: septenas: octenas: nouenas: denas. Nunquam aliter quale est unas: binas: ternas epistolas: duas: tres: quattuor litteras. In hoc tamen conueniunt: ut dicamus dedi singulis uel unicuique uel utrique siue singulas litteras: siue singulas epistolas. Item in maiori numero non conueniunt: ut dedi singulis duas litteras: uel binas epistolas: sed binas litteras & duas epistolas: non autem secus: de quo iam dixi. In quo obseruandum est de ceteris quoque uocabulis: ut si dicas accepi ab te binas litteras: non subiungas quas alteri respondi pro proximis tabellariis: alteri nunc respondeo: sed alteris. De epistola uero apertum est: ut accepi duas epistolas: quas alteri iam respondi: alteri nunc respondeo. Cicero fere ait: accepi litteras: accepi epistolas. Plinius frequenter etiam recepi: nisi libri mendosi sint.

Aedes in singulari aliter accipitur aliter in plurali:

a Edes in plurali accipitur pro domo: nec unquam aliter: ut meas aedes non prescribam. In singulari atque adeo in plurali pro templo: ut Cicero philip. li. primo: Ex eo die quo in aedem telluris conuocati sumus: in quo templo quantum in me fuit: ieci fundamenta pacis. In quo templo: id est in qua aede telluris. Sed hac in re differt a templo: quod semper in utroque numero habet adiectionem: ut in aede Iouis: Mercurii: Minervae: in aede concordiae: telluris: Honoris: uirtutis: in aede sacra. Et in plurali sacras aedes: aedes deorum: aedes nympharum.

Nam cum ait Lucretius de Ioue loquens: Ipse suas aedes disturbat: perinde est ac si dixisset: Iouis aedes. Igitur pro templo dicemus duas: tres: quattuor: deorum aedes: duas sacras aedes: pro domo binas: ternas: quaternas: binas: priuatas aedes. Aeditui autem ab aedibus sacris quas tuentur: appellati sunt: non a priuatis. Aediles quoque a sacris aedibus dicti sunt: quibus curandis praepositi erant. Aedificare autem magis ad domos hominum spectat: quam deorum: Nec domos tantum uerum etiam naues: ut Cicero: Qui cum maximas aedificasset instruxissetque classes. Neque hoc indignum est admonitione eum cui domus aedificatur dici aedificare: ut idem de consulari

Accipi & recipi litteras

Cicero
Plinij

106
Cicero

Lucretij

Aeditum
Aediles
Aedificare

Cicero

uero inquit: Qui cum aedificasset in palatio plenam dignitatis domum. Similiter in ceteris uerbis ut Horatius de praediuitiis Horatij
bus: Diruit aedificat: mutat quadrata rotundis.

Liberi: pugillares.

i Ibeti pro filiis singularem non agnoscit: cuius natura a superioribus dissentit. Nam ut dicam lego Titio ternas aedes: unas in foro: altetas in ianiculo: tertias in subura: ita non dicam ex ternis liberis meis unos: alteros: tertios: sed ex tribus liberis meis: unum in alienam familiam dedi: alterum abdicauit tertium heredem institui. Cuius rei causa est quod cum dico unum alterum tertium adiungi solet filium: & tres liberos quasi tres filios: quod ita non fit: in aedes: in litteras: nisi subintelligas domum & epistolam. Sed quod facies in ceteris in nuptias: in pugillares: absurdum sit dicere unam nuptiam: unum pugillarem. Pugillares autem significat tabellas caereas: siue ligneas: siue alterius materiae in quibus stilo scribimus: Liberos tamen pro filio & apud Quintum Paulum: Caiumque reperio. Hortus.

h Hortus quoque eiusdem naturae est. Nam in singulari pluralique pro hortis olitorum accipitur: id est olera producentibus. Est. n. olus omnis herba satiuam quam uescimur: & cuius foliis & caule in edulium utimur. Horti uero in plurali arboribus consisti dicuntur: & amoenitatis uoluptatisque causa parati. In superiore igitur significatione dicimus unum hortum: duos: tres hortos: In posteriore unos: binos: ternos hortos: nisi alicuius auctoritas aliud sibi uendicauerit Odor.

o Dor huic simile est quod uoce notum est quod in utroque numero significat: in plurali uero tantum odoramenta: ut odores ex arabibus sunt: Hoc tamen nomen raro cum numeralibus iungitur. sed cum aliis adiectiuis. Commeatus.

c Commeatus autem & si quis sunt similia non recipiunt talem ambiguitatem. siquidem superiora in uno sensu habent utrumque numerum: in altero tantum pluraliter: hoc in altero tantum singulariter. Est. n. comeatus in singulari tantum pro facultate ad tempus: a militia: ab alio uel ministerio recedendi: quam praebere militi imperator: praepositus uel inferiori eundem quo uelit ad praescri-

lego quoque

107

Pugillares
Liber filij

Quintij
Paulus
Caius

108
Olus quod

109

110



Liuij

ptū diē reuersuro. Licet Liuius libro. xxxiii. ait: Magna para sine comeatibus dilabebatur. In utroq; aut nūero p cibari is ad alimoniā rei publicæ aut exercitus aut alicuius multi tudinis: iterdū etiā priuatī. Cicero p lege manilia: Iam cō meatu & priuato & publico phibebamur.

Cicero

Nō sēp ad dignitatē referri q̄ndo qs de se nūero plura li loquitur

e X his quæ dixi colligi pōt nō uesē eē qd' aliq uolūt: quotiēs auctor i nūero plurali loq̄: declarari digni ratē quādā: & ut sic dicā magisteriū. Quid. n. causæ est cur hæc noīa pluraliter nō singulariter efferant? Quid athenæ potiusq̄ athena: quid roma potiusq̄ roma. Sed ne in re ap ta dicam pluribus huic opinioni repugnat: cū ipsa rhetori ca ars quæ iubet nos uti mō plurali p singulari: modo singu lari p plurali: tum plurima exēpla: adeo ut uno atq; eodē loco de se orator i utroq; nūero loq̄t. Virgilius: O melibœæ deus nobis hæc oia fecit. Nāq; erit ille mihi sēp deus: illi us arā Sape tener nostris ab ouilibus ibuet agnus. Ille me as errare boues. hic de se loquens Tityrus nūc nos: nūc me

111

Cicero

Virg

ait. Homerus quoq; xiiii. Iliados. ερχομαι ειπι τοι ερχοσ ειπικλισι ησι λελειπται οισομενος τωυ γαρ κατεαμενομ πιυ ευκεσκογ. Et i prosa: ut Quir. i agro rdēpto: Vtinam hoc saltem mihi sero fata præstarent: ut residuum laboran tis animæ in tuo poneremus amplexu. Et Cicero in philip. qd' exēplū i aliū etiam ulū uolo afferre Plinius. Ait igitur: Itaq; ego ille qui sēp auctor pacis sui: cuiq; pax (præsertim ciuili) q̄q̄ omnibus bonis: mihi tamen i primis fuit optabi lis. Omne enim curriculū idustriæ nostræ i foro: in curia: in amicor; periculis p pullandis elaboratū ē. Hic honores am plissimos: hinc mediocres opes: hinc dignita: ē (si quā habe mus) cōsecuti sumus. Ego itaq; pacis (ut ita dicā) alūnus: qui quantuscūq; sum (nihil. n. mihi arrogo) sine pace ciuili certe non fuissē: periculose dico quēadmodū accepturi. P. C. sitis horreo: sed p mea ppetua cupiditate uestræ dignitatis reti nēda: & augēda: quæso oroq; P. C. ut prio si erit uel acerbū

Homer

Quintil

Cicero

ait. Homerus quoq; xiiii. Iliados. ερχομαι ειπι τοι ερχοσ ειπικλισι ησι λελειπται οισομενος τωυ γαρ κατεαμενομ πιυ ευκεσκογ. Et i prosa: ut Quir. i agro rdēpto: Vtinam hoc saltem mihi sero fata præstarent: ut residuum laboran tis animæ in tuo poneremus amplexu. Et Cicero in philip. qd' exēplū i aliū etiam ulū uolo afferre Plinius. Ait igitur: Itaq; ego ille qui sēp auctor pacis sui: cuiq; pax (præsertim ciuili) q̄q̄ omnibus bonis: mihi tamen i primis fuit optabi lis. Omne enim curriculū idustriæ nostræ i foro: in curia: in amicor; periculis p pullandis elaboratū ē. Hic honores am plissimos: hinc mediocres opes: hinc dignita: ē (si quā habe mus) cōsecuti sumus. Ego itaq; pacis (ut ita dicā) alūnus: qui quantuscūq; sum (nihil. n. mihi arrogo) sine pace ciuili certe non fuissē: periculose dico quēadmodū accepturi. P. C. sitis horreo: sed p mea ppetua cupiditate uestræ dignitatis reti nēda: & augēda: quæso oroq; P. C. ut prio si erit uel acerbū

dictu: uel incredibile a. M. C. eē dictū existimetis sine offensio ne qd' dixerō: nec id priuā q̄le sit explicauerō: repudietis. Ego ille dicam sapius pacis sēp laudator: sēp auctor: pacē cū. M. Antonio esse uolo. Hæc in eū quoq; finem rettuli: ut ostenderem oratores cū icepta: orationi aliqd lōgius inserue rūt: redire iteꝝ ad id qd' iceperant: aliquando etiā frequēti us memoriæ iudiciū reficiendæ gratia: uel eodē uerbo repeti to: ut in pxio exēplo: uel qd' idē efficiat: ut apud eundē: & i eodē ope: Collegā tuū aiunt in hac sua fortuna (quæ bona ipsi uidetur: mihi hæc grauius oppiā dicā) uocor; & auunculi sui cōsulatū si imitaret: fortunatior uideret. Sed eū iracūdū audio factū: aiūt: & audio idem efficiunt.

Cicero

Questus aliud: aliud quæstus.

q Vestus i plurali p querela a queror: unde fit conque ror: cuius datiuus & ablatiuus ē questubus. ut portu bus. Quæstus cuius in utroq; nūero plurali datiuus & abla tiuus est quæstibus a quæro: unde fit cōgro: deriuatur p syn copan a supino quæsitū: significatq; lucrū nūmariū. Nam lucꝝ uocamus etiā nō nūmariū: uelut amicitia: gloria: scē tia: ceteror; q; huiusmodi. Quæstū quoq; non nūq̄ p actio ne ipsa atq; artificio lucrādæ pecunia: ut apd Ciceronem: Nā de artificijs & quæstibus qui liberales habendi sūt qui fordidū: & Quint. Nam ut primū lingua esse cœpit in quæ stu institutūq; eloquentiæ bonis male uti. quæstu dixit q̄si acquisitione.

Questubus

Lucru

112

Scala: pondo.

f Cala a quibusdam in singulari usurpatur. Sal. Cū ali is qbusdā ostendit pluralē tātū habere cū dixit i Lu gurth. Deinde ubi unæ atq; alteræ scalæ cōminutæ sūt: q supstiterant: afflicti sūt. Non dixit una atq; altera. Pondo aut caret singulari nūero teste. Foca. Dicimus aut duo pōdo: tria pōdo: non bina pōdo: aut terna pondo. Quint. i primo: Quid q; quædā singula pculdubio uitiosa sūt: iuncta sine reprehensione dicūt. Nam & dua & tre & pondo diuersorū genēꝝ sūt barbarismi. At' duapōdo & trepōdo usq; ad no strā ætatē ab oibus dictū ē. Et recte dici Messala cōfirmat

Cicero

Quintili

Sallusti

Focas

Quintili

Messala

150

113



Liui loc9

Pondo p^o pondere

Excuius uerbis datur mtelligi

Singuli & uicem bini & uicem & c^o

Liuius

Columell

Plato

Isocrates

Cicero

Gorgias

Quintili

Coras

Tisius

Gorgias

Empedo

Quinti

Aristot

Plim^o

Forfitā huius rei causa ē: qd̄ sicut supius de liberis diximus ita hic siqs ita loq̄tur: relinquo liberis meis duo pondo auri altez signatū: altez rude: intelligit̄ librā: Idē ē enī duz tres q̄ttuor librā: qd̄ duo: tria: q̄ttuor pōdo. Quidā exstimant aliud esse cū legant apud Liuiū li. xxii: Argenti pondo bina & sex i milite libras p̄staret: cū legendū sit selibras. Quidā etiā singularē huic nomini dant: & huius ipsius auctoris si editio uerax ē nō nulla exempla sunt: quale ē etiā Columell la: Scylla arida pōdo librā & quadratē aduici oportere: sed nūc pro pondere uidetur accipit̄. Liuius conditionis ē ludus & ludi: Sed hoc in altez libz referuamus. Nūc aliqd̄ etiā de numeris addamus. De numeris.

Plato p̄ Lato uno & octogesimo anno scribens mortuus ē. Isocrates q̄rto & octogesimo āno eū libz qui panathe- naicus iscribit̄: scripsisse dicitur: uixitq; qnqueniū postea. Cuius magister Leontinus Gorgias cētū & septē annos com- pleuit. Hęc Cicero: cuius ex uerbis datur intelligi āte centū prap̄oni numez: miōre: post centum uero postponi. Quod Quint. quoq; confirmat: cū ait: Artū aut̄ scriptores antiqui simi Coras & Tisias siculi: quos isecutus est uir eiuldē inlu- Quintili la Gorgias Leontinus Empedoclis (ut traditur) discipulus. Is beneficio longissimā atatis (nā cētū & nouē uixit annos) cū multis simul floruit. Et paulo post: Nā & Isocratis prā- stātissimi discipuli fuerūt i omni studioz genere. Eoq; iam Gorgias seniore (octauū enī & nonagesimū cōpleuit annū) Pomeri- dianis scholis Aristoteles prācipe artē oratoriā coepit. Hoc Empedo tamen uidetur fieri intercedēte copula. Nam ea sublata: ut qsq; numerus maximus ē: ita primo loco prap̄onitur dun- taxat̄ citra centū: ut maior. xxv. annis: nō aut̄ maior quinq; xx. annis: etiā in illis q̄ supra tractauī numeralibus: uiceni singuli: uiceni bini: uiceni terni: aut̄ singuli & uiceni: bini & uiceni: terni & uiceni. Supra cētū natālē ordinē seqmur: ut supiora exēpla docēt: cētū & septē cōpleuit ānos: cētū & nouē uixit ānos. Plinius li. vii. natu. histo. Centū & xx. annos parmā tres edider: Bruxili unus: Fauētia una mulier centū

xxv. parmā duo: centū trigita placētia unus. Fauentia una mulier cētū xxv. bononia. L. Terētius Marati filius: Arimi ni uero Maponias sex & qnquaginta. Tercula cētū xxxvii. citra placentiā i collibus opp dū ē uelleiatū: in quo ducen- tos xx. annos sex detulere: Quattuor uero cētenos uicenos. Vnus cētū qnquaginta. M. Mutius Marci: filius Galeria fe- lix: At ne pluribus moremur i re cōfessa. In regione Italiā octaua cētū ānoz censi sūt homines q̄ttuor & qnquaginta. Centenū denū homines q̄ttuordecim. Centenū uicenu qui nū homines q̄ttuor. cētenum tricenum homines quattuor: cētenū tricenu quinū aut septenu totidem. cētenū quadra- genū homines tres. Idē tamen Plinius paulo post ait: ut ta- mē i septenu & qnq̄gesimū atq; cētelimū uitā duraret an- nū: Ex quo apparet sine copula maximū quenz numerum p̄cedere cū copula nō nihil uarie p̄serti retrorsū eundo. Adhuc q̄ diximus & q̄ recitauimus exēpla intra numez mil- lenariū sunt: sed in ipso quoq; maximū quēq; numez semp̄ prap̄onemus: Vt a natali domini saluatoris anni sunt mille quadringenti triginta octo: uel mille & quadringēti ac trigi- ta octo. Illud tamen notandū in milibus eādē eē naturam atq; in numeralibus citra centū: ut milies nostri sunt sex & uiginti milia: nō aut̄ uiginti & sex milia: Vel milites nostri sūt. xxvi. milia: siue militū nobis sunt. xx. milia: siue militū nobis sunt. xx. milia: siue milites nostri sūt uicies mille: siue nobis singulis sūt decē milia militū: siue nobis singulis sūt decē milia militū. Omnia aut̄ q̄ locuti sumus ul- tra uicesimū numez: itelligi uolo. Nā decē & septē: decē & octo: decē & nouem: normā illā quā dixi nō tenēt. His inferio- ra ne ipsa quidē seruant suā legē. Illa enī cōiūctionē habēt interpositam: hęc non habent. Veruntamen nec habere pos- sūt: cū sit composita: nec plura sed sigula noīa undecim: duo- deci: tredecī: q̄ttuordecī: q̄ndeci: sedecim: sicut illa quoq; com- posita atq; unica sūt nomina: unde uiginti: duode uiginti: un- detrigita: duodetrigita: undecētū: duodecētū: hoc ē uno aut duobus dēptis de uigiti: de trigita: de cētū: ut ab icarnatōe



A natali domini saluatoris anni sūt 1438. Nota quo anno floruit Lau- rentius ~



Decē & septē. Decē & octo. Decē & nouē

Vnde uiginti & c^o

Ab incarnatione domini

Saluatoris

Plini locy

Domi
Domy

Domi meq

Domu no domo

Domu indifferens accs

Domo no domu

Aduerbiafere

saluatoris sūt anni mille q̄dringenti:duodeq̄draginta. Et p̄ denominatiua:ut ab ī carnatione agitur annus millesimus q̄dr̄igesimus duodeq̄dragesimus. Plinius li.xxxv. natura lis histo. Duo.n.de uicesima olympiade īterit Candaules: Licet pleriq; exemplaria habeant duodeuiginti olympiade. Idē p̄ximo libro:Atq; adeo duodeq̄dragenū pedum lucullei marmoris in atrio Scauri collocati.duodeq̄dragenū p̄ duodeq̄dragenoz. Titus Liuius libro primo: Duodeq̄dragesio ferme anno:ex quo regnare cōperat Tarqnius. Domus. d Omus duos genitiuos habet:unū secundā: alterum q̄rie domi & domus.Sed prior seruat locū ubi quis manet:posterior corpus ipsū atq; aedificiū:qd' ex parietibus constat & recto:ut domi maneo:nō domus:& p̄re domus de molitus sū. Supiora domus ascendi:nō domi.Nā illud domus meā īperiū teneo nō p̄ loco accipit: sed p̄ familia quā cōtinetur aedificio figurate cōtinens p̄ cōtento:qd' etiā licet dicere domi meā quasi in domo mea. Quod aut idē sit ī domo & domi: notū est: Vnū tamen afferam exemplū. Quinti li.v. in domo furtū factū habeo qui domi fuit. Darius tā tū quartā est. Accusatiuus īdifferens. Ablatiuus secundā. In accusatiuo & ablatiui uel cū p̄positione uel sine p̄positione loquimur: ut reuertor domū uel ad domū: ex eo domo uel e domo: & sū in domo uel domi: hoc gramatica est: illud uero latinitaris & elegantia. huc genitiuum secundā nō cōiugimus nisi cū tribus siue q̄nq; pronōibus meā: tuā: suā: nostrā: uestrā: & uno noīe alienā: ut ego uiuo domi meā: nō uiuo domi tuā: erā domi suā: nīā nō urā: domi habitā uolo. Cicero ī libris ad Herēniū: Qui cū ista atate & forma alienā domi uolo dicere. Quidā uolūt illud domi aduerbiafere. Sed quomodo coniūgeretur cum adiectiuis? Quod si quando hęc quinq; p̄noīa adiectiua supprimantur: tamē subintelliguntur: ut domi ero: id est meā. domi erimus: id ē nostrā: domi eris eritis ue: id ē tuā: aut uestrā: domi erit aut erunt: id est suā: sicut in altero sensu & in plerisq; nominibus: ut partē domus locaui. In altera pte ipse habito: id ē

Plini

Comdaules

Plini

T. Liui

Quinti

Cicero

* i. huius dictionis qdcmq; progmet

3

Agri in p̄p̄m̄ ab eadē p̄o
Serali q̄fuis & q̄cūq;

78

p̄re domus meā. Et pater mihi iussit: mater te uocat: frater nos expectat: hoc ē pater meus uel noster: mater tua uel nostra: frater noster. Quando aut hic genitiuus secundā regit altes: genitiuū siue p̄nomen: siue nomē certū ē: ut ego eram domi illius: domi huius: domi Cæsaris: domi Popeni: domi aut publicā: domi priuatā: domi honestā: domi ifamis: domi paternā: domi maternā habito: & similia nō licere dicere ita tradidimus. De Quilqs: & qcūq;: qcq;: & qd'cūq;. q̄ Visquis & qcūq; p̄ eodē accipi solēt: ut quisquis es huc uenias. Quicquid & quodcūq; nō accipiuntur pro eodē: cū altes sit substantiuū: ut quicquid festiuū: quicquid molle: quicquid tenez: quicquid iucūditatis: quicquid gaudii: quicquid pecuniarū. Alterū adiectiuū: qd'cūq; celi: qd'cūq; scuti: quodcūq; iaculi. Eius differentia causa ē: quod uoces hęc ī masculino cōueniētes ī neutro postea discordāt. Erāt. n. quidcūq; & uox significatio similior: si reperiret eo modo quo dicimus quicq; a quicquid. Quodq; enī siue unū quodq; cōponit a quod: sed ut nō reperitur quidcūq;: ita nec quodquid. Illud nanq; cōponitur ex qui quā quod: hoc aut ex quis & qui: caretq; genere fœminino: quinetiā masculio ī accusatiuo casu: tantūq; habet noiatiuū quicquid quicquid: accusatiuum quicquid: ablatiuū quoquo tum in masculino: tum in neutro: nōnunquam in fœminino quāq;: ut apud Suetonium de uita Titī: Gaiba mox tenente temp. missus ad gratulandum quāq; iret conuertit homines: quasi adoptionis gratia accerferetur. In accusatiuo quoq; in alio genere q̄ neutro: sed uix apud oratores. Plautus in captiui duo: Nam meus balista pugnus est: cubitus catapulta: humerus aries: tum genu ad quēq; iecero ad terrā dabo: den tilegos omnes mortales faciam: quēq; offendero. Quēq; id ē quēcūq;. Sergius autem Donatum commentans: ait: utraq; parte declinatur hoc pronome quisquis cuiuscuius: cuius: quēquem: quisquis: quoquo: quiqui: quorumquorum: quibusquibus: quosquos: quiq; a quibusquibus. Noli putare hoc casu declinationis ē: ut apd' Ciceronē remāsit cuiq;. Hęc

ou

ou

ou

ou

ou

ou

ou

ou

ou

ou

ou

ou

ou

ou

ou

ou

ou

ou

ou

ou

ou

Quicquid substantiuū:
Quodcūq; adiectiuū

Suetoni

Plaut

Sergius

Donat

Cicero

in uocatiuo



UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

GREDO.SAL.E.S

Quid & aliqd substantiuu
Quod adiectiuu

Quod malu feci no qd
& qd mali no qd malu

Mirabile qd da qda tepm

Optimu qdq no quodq

Substantiuu cum adie
ctiuo quasi conubio q
dam colligata sunt

Quicq

Quintili

Quid p m q

Quintili

Nihil

Quintili

Cicero

Quida

Hieromy

Aliqs

a

Quispi

Dr

Sergius. Igitur cum sit compositum quicquid ex quod: quodcumque: ex quod: de
buit illud esse substantiuum: ut quod & aliquid: hoc adiectiuum: ut quod
& aliquid. Dicimus. n. quod feci: non autem quod feci: aliquid feci: non
aliquid feci. Item quod malum feci: non autem quid malum feci: sed
quid mali: & scio quid faciam: non autem scio quod faciam. Video quod
facis saepius: quam uideo quod facis. Ita & cetera ab his composita
quiddam quoddam: Nam quiddam adheret adiectio: quod da substantia
tio: ut mirabile quoddam: obscenum quoddam: quoddam maius. At quod
da tepm: quoddam nemus: quoddam anty: oppidum quoddam: in
quo nulli fere errant. Hic autem multi pro quicquid. ponentes
quod quod: ut optimum quicquid: honestissimum quicquid: saluberrimum quicquid:
ubi non licet & poni quod quod. Ex his liquet exemplis optimum quod quod
praedium: honestissimum quod quod: consiliu: ex iumentis quod cepi
decimum quod quod: sit tuum. Nam substantiuu natura est coniungi cum ad
iectiuo: adiectiuu uero cum substantiuo: quasi conubio quod da.
Ideo ubicumque est substantiuum desiderat adiectiuum quasi coniugem
impatiens alterius substantiuu. Rursus adiectiuum sine sub
stantiuo tanquam sine uiro esse non potest: cum altero adiectio
nihil confortii habens. Eo quod factum est: ut hi quos dixi
errarent quod quandoque uidetur sine substantiuo esse quod quod:
ut reliquit mihi pater multa praedia: quorum optimum quod quod
quod mihi sublatum est. Sed omnibus liquet subintelligi sub
stantiuum sic: optimum quod quod: praedium. Quicquid autem idem
esse quod unumquicquid: ante significauit. Quinti. Nec causas
cur quicquid eorum accidat persequi proposito operi necessa
rium est. Hoc quoque addamus quid solere usurpari pro in
quo: ut apud eundem: Quid tibi tantum mali feci: quid of
fendi. Et alibi: Siquid offendi. Cicero in Laelio: Quid .n. in
digens Africanus mei. Eodem modo nihil: ut nihil te offe
dit. De differentia autem inter quod da & aliqs siue quispi siue quil
quod: quod illud certum hominem: hoc unum quolibet & significat: in li
bris dialecticae disputauimus. Hic tantum admonendum est quod
da his posterioribus eo modo uti: quo ego non uterer pro illo su
pioris: ut Hieronymus quod sic librum de hebraicis quaestioni
bus exordit: Qui in illis principis librorum debeant secuturi

opis argumentum proponere: cogor prius respondere maledictis
Terentii quippiam iustitiam: quod comediae plogos in defensione
sui dabat. ego dixisse quiddam potius quam quippiam. De certo. n. crimi
ne loquitur: non de incerto. Idem est enim quippiam quod aliquid. Sed de hoc in
libris his quos dixi latius. Sed forte Hieronymus scriptum re
liquerat quiddam: & librarii in quippiam mutauerunt.

Magna auctoritate es uir uel magnae auctoritatis.
magna auctoritate es uir uel magnae auctoritatis:
utroque enim modo dicimus: sed raro sine adiectio dun
taxat in genitiuo: nam in ablatio nunquam: ut Cicero in Sal. Numquid
quos protulit Scipiones & Metellos ante fuerit: aut opiniois
aut gloriae. Ceterum in eadem ratione non est utendum genitiuo: &
ablatiuo: nisi uelimus illud Plinianum ex li. vii. naturalis histo
riae sequi: Choromandorum gentem uocat tauroni: siluestrem sine
uoce stridoris horrendi: hirtis corporibus: oculis glaucis: den
tibus caninis. Poterat dici stridore horrendo: quod quod ad ele
gantiam pertinet: ego pro lege accipio quicquid magnis auctoribus
placuit: quorum in primis est Plinius praesertim cum Cicero ad Len
tulum ita scribat: Lentulum nostrum eximia spe summae uirtutis
adolescens cum ceteris artibus quibus studuisti seipsum ipse cum in
primis imitatione tui fac erudias. Licet illud eximia spe pos
set uideri separatim ab illo summae uirtutis: quod regitur ab il
lo adolescentem: ut si dicas habeo summa spe filium: adolescentem
optimae indolis. Quod si ita non est: licebit in utraque oratio
ne uti genitiuo & ablatiuo: tamen ut ego sentio parce. Nam
illud ab hoc loco separatim est: quod idem dixit Scipio Afri
canus id aetatis atque his rebus gestis. Illud enim id aetatis uel
idem est quod ea aetate sicut dicimus decem annis uixi: &
more graeco decem annos. Quam honestiorem locutionem
Seruius putat. Vel aduerbialiter ponitur: uel subintelligi
tur habens: uel agens uel natus id aetatis. In quo protinus
admoniti simus oratores summopere synecdochem refugisse:
quale foret gentem stridore horrendam: hirtam corpori
bus: oculis glaucam: historici non refugerunt: ut Salustius:
Ad ex altera parte. C. Antonius pedibus aeger in praetio adesse

Terentius

Hieronymus
reprehendi
tur.

Cicero

Plini

Cicero

Inter magnos aucto
res imprimis est
plini

Cicero

Id aetatis pro ea
etate

Serui

Vixi decem annis
uel decem annos

Salusti

Synecdochae orato
res fugisse summe
historicos non fugi
unt ille



De Doleo notandum

neqbat. Cicero: Quiti. q; dixisset: Pedibus agris. Nec dixisset doleo caput: doleo ilia aut ilibus (eet. n. sinecdoche) sed dolet mihi caput: & ilia tibi dolent. In hoc uerbo & illud notandum e q; de re extra nos posita: sicut de corpore nostro loquimur: ut istud qd' facis dolet mihi: utinam dolere & tibi ut apud Teren. Dolet dictu adolescenti pudeti & libero. & iteru: Si istuc itidem doleret tibi ut mihi dolet. Et in eade co[m]media: Fac illi qd' itide doleat: qd' nuq; p sinecdoche dicere possumus. Na ego doleo istud qd' fecisti: qui sermo ut superior apud auctores e frequens. Ut Salustius: quasi dolens eius casu no e sinecdoche. Hac eni figura tantu ad animi & corporis qlitate p[er]tinet: nihil ad extrema respiciens: qualia fuerunt doleo caput: doleo ilia: & hic pulcher facie ornatus animu. Ideoq; illa sinecdoche no erunt: potens diuitiis: grauis pietate: prditus dignitate.

Terenti)

Terenti)

Terenti)

Synecdoche qndo committitur quando no committitur. & quod p[er]tinet ad animi & corporis qlitate duntaxat

118

Liui)

In marmore incisae sunt litterae: non in marmore: i N' marmore icisae sunt litterae: in gema: in lapide: in ligno: no aut in marmore: in gema: in lapide: in ligno. Ediuerso i as no i are. ita. n. apd omnes auctores (qntu iueni) se per scriptu e. Liuius libro. iii. Priusq urbem igrederetur leges decuirales: qbus duodecim tabulis est nomen: in as incisae in publico p[ro]posuerunt. Sed qd' ex[em]pla ponimus paucos: qd' omnes facere affirmamus.

119

Sallusti)

Valer. M.

Plini)

Cicero

Cicero

Relatiuum frequenter non respondere antecedenti. r elatiuum frequenter no respondet antecedenti: neq; in genere: neq; in numero: utiq; cu reflectitur eius sententia ab antecedente ad sequens substantiuu: de masculino in neutro: ut Sal. Est locus in carcere qd' tullianu appellatur. Quod aliter dixit Valerius maxi. libro. ii. Antea senatus asiduiam statone eo loci pagebat: q hodie cenaculu appellat. Et Plinius: In coitu uero luna qd' interluniu uocant cu apparet. delierit. Mutato etia numero: ut Cicero qbus tamen gradibus Romulus i celu ascendit: his ne qua isti appellat bona. De masculio quoq; i foemininu: ut idem. Omnes tenues atq; humiles qua maxima i populo multitudo est: sibi

psidiu paratu putat. Et Virgilius: Nec pte posuere suis qua maxima turba e. Manete quoq; genere uidetur fieri qda mutatio: ut Quint. Vbi uero uniuersas familias fames extitit: q ps maxia e: inanes domus situ ducut. E diuerso de foeminino i masculinu no mutato numero. Sal. Et fines habet ab occidete fretu nostri maris & oceanu: ab ortu solis de cliue latitudine: que locu catathymo Incolae appellat. Mutato etia numero: ut Quint. Resistat his: q omnia res q ne ui sunt i causis diligetia quoda inani circa uoces studio lenescut. & alibi: Et supplicatoes q maximus honor uictoribus bello ducibus dat: i toga meruit. De neutro i aliud genus. Salustius: Ipse ex flumie qua pxiam oppido ee aqua supradiximus iumeta emeret. Mutato etia numero: ut Liuius Anxur fuit q nuc terracinae sut: urbs pna i palude. Aliquando sine ullo certo antecedenti: ut Quint. Ego q felicissima uel lassitudo uel satietas e uirtute colenu. Quae dictio debet & respondere sequenti substantiuo: ea respondere antecedenti.

160.

d Iuersu huic genus e: cu dicto respondet antecedenti: cu deberet respondere sequenti substantiuo: ut apd Virgi. At puer Ascanius cui nuc cognome iulo. Liuius li. xxv. Scipio cui Africano fuit cognome: qui modus p datiuum licet frequentior sit: tamen non nuq; & no iatio qd' e magis generale utimur: ut Cicero: Argētarius Sextus Clodius cui nomen est Formio. Et Quint. Notu e qd' Gliconi acciderit: cui Spiriton fuit cognome. Neq; p relatiuum mo: sed etia citra relatiuum: ut Terentius: Hecyra e huic nome fabula: & hoc p ncia tiuu. Per datiuu: ut Liuius li. primo: Faustulo fuisse nomen ferut. Et Solinus de memorabilibus: Lapis iste in aqs mollis e: humo durat exepus: nuq; duo simul repiut. Inde unioibus nome dat. Datiuu & accusatiuu seq casu relatiui.

H Aec de datiuo & accusatio quoq; sua natura: ut antecedes seqi casu relatiui relicto suo: ut apud Virg. Urbem qua statuo uestra est: Oratores autem postponit antecedes qle foret qua urbem statuo ura e ut apd Ouidiu Ceciderit manu quas legerat herbas: & qle e Quint. Timeo: ne quos

ut in hac oratione at puer ascanius cui nunc cognomen iulo. her dicto iulo respondet antecedenti substantiuo. si autem non deberet respondere sequenti substantiuo.

Virg

Quintili

Sallusti

Quinti

Quintili

Sallusti

Liui

Quintili

Virg

Liui

Quintili

Virg

Liui

Cicero

Quinti

Terenti

Liui

Solin

Virg

Ouidi

Quintili

120

121



porrexi cibos uenena fiant. In quo ē habita ratio uenustatis: ut relatiuū & ātecedēs sint ī eodē casu. Sed sapius ātecedēte postposito. Quāq̄ apud Ciceronē nō nulli illd' ī Sal: sic legunt: Nunqd' eos quos p̄tulit Scipiones & Metellos ante fuerūt opinionis aut gloriā. quidā legunt nūqd' hi quos p̄tulit. Tale enī in euāgelio: Sermonem quē audistis non ē meus: qd' in grāco (hoc est in fonte) ē sermo: nō sermonem. Vnde interpres noster transferens maluit latine q̄ grāmaticē loq̄. Nec ignoro qualia īperiti in hoc euāgelii loco disputare soleant: p̄fecto nequaq̄ sic disputari si grācā liguā mediocriter: latinam p̄fecte tenerēt. In tali sermonis genere uel idē nomen repetemus: uel accusatiuū in debitū casū resoluemus. Nā utiq̄q; fieri exēplis cōperimus. Si qdem frequenter ita locuti sunt auctores quas res tibi tum terra tum mari nup̄ cōmisi: hāc res sint cū fratre cōmunes: uel eā sint cū fratre cōmunes: uel ex eis aliqua cōmunicabis cū fratre: & item p̄ ceteros casus: ut quāz rerum non indiges: eas uel eas res donabis mihi: uel eā meā erunt: uel eā res mihi auxilio esse possunt. Et ita multis modis p̄ casus uariare orationem licebit. Cicero p̄ Ligario: Sed hoc nō cōcedo: ut qbus rebus gloriemini ī uobis: eadē in aliis reprehēdati. Et paulo post: Quotus enī istud qsq; fecisset: ut a quibus partibus ī dissensione: ciuili non eēt receptus: essetq; etiā cū crudelitate eiectus ad eas ipsas rediret. Idem tamē ī rhetoricis in usitatius Sulpitio cui paulo ante omnia cedebant: tum breui spatio non modo uiuere: sed etiā sepeliri phibuerūt. Illud magis poeticum quale apud Horatiū quito carminū: *Horati* Quis nō malāz quas amor curās habet: hāc iter obliuiscit. & itez in Satyra: Qui fit mecenas ut nemo quā sibi foris: *Horati* seu: ratio dederit: seu fors obiecerit illa: Cōtentus uiuat: laudet diuersa seq̄ntes. Homo prudēs ne dicā sapiētē. h Omo prudēs ne dicam sapientē melius q̄ ne dicam sapiens. Cicero pro Deiotaro: Crudelis castor ne dicā sceleratū. & īpiū. & hoc substātiuō p̄cedente: secus aut sequente: quale esset crudelis ne dicam sceleratus & īpius

Cicero

Euāgelii

Cicero

Cicero

Cicero

Horati

Horati

Cicero

In grāco hoc in fonte.

castor & prudēs ne dicā sapiens homo. Nam si ponamus in accusatiuō: p̄ q̄ absurdū foret sic crudelis ne dicam sceleratū & īpiū castorē & prudens ne dicā sapiētē hominē. In priore enī modo subintelligitur eū sic crudelis castor ne dicam eū sceleratū & īpiū. In aliis casibus non est hāc neq; diuersitas neq; causa: ut idem. An sperasset hoc uiuo Milone ne dicam consule: uel an sperasset hoc uiuo ne dicā consule Milone. Illud eiusdem ī libris ad Herenniū: Neq; dissimile his neq; utiq; adeo simile est obfuit plurimū eo tempore reip. cōsulū: siue stulticiam siue malitiam dicere oportet: siue potius utriq; Nam ubi erit suppositum: certe deest. Illd' nā q̄ uerbū quod interiectū ē de nominatiuō mutauit in accusatiuū. Sed sicut in euripo aut sicilia freto inflata uento uela aquaz impetus retroire cogit: ita orationē lege grāmatica euntem: auctoritas ipsa consuetudoq; inhibet ac repellit. Verū ut grāmaticorum expectationi satisfaciā: sic erit cōstruendum: aut stulticia consulum: aut malicia: aut potius utrumq; obfuit plurimum eo tempore reipu. siue illud factum consulum dicere oportet stulticiam siue malitiam: siue potius utriq;. Vel sic obfuit plurimū reip. eo tēpore cōsulū factū siue illud maliciā siue stulticiam eoz: siue utriq; dicere oportet. Audiui te ut ceteros affuisse in p̄lio: & audiui te ut ceteri & cetera.

a Audiui te ut ceteros affuisse ī p̄lio: & audiui te affuisse ī p̄lio: ut ceteri: hic subintelligit affuerūt: ubi itelligi nō pōt statim sequēte īfinitiuō: & omnia ad suū regiē trahēte: Itaq; sic exponit: audiui te affuisse ī p̄lio: ut audiui ceteros affuisse: atez uero ut dixi hoc mō: audiui te affuisse ī p̄lio: ut ceteri affuerūt: qd' neq; concedat sic dicit. Audiui te ut ceteri affuisse in p̄lio. Hoc. n. declarat audiui: ut ceteri audierūt. Atez fortasse sic: audiui te affuisse ī p̄lio ut ceteros. Spero tibi eē bonus amicus. f Pero tibi esse bonus amicus: credo fuisse tibi fidelis pprie dicitur. Per accusatiuū uero non: nisi alterum accusatiuū addas qui antecedit īfinitiuū. Nam hic sequē

l. f. me

Pulchrū de cōsuetudine grāmaticae lege impediēte

123

124



hoc modo: Spero me tibi esse bonū amicū: credo me tibi fuisse fidelē. Quaedā uerba cum noīatio iungi recusāt: immo pleraq;. Nam ut recte dico: incipe mihi eē familiaris: & noli eē illi intimus. Ita iūitate dicā p̄cipe illi eē mihi familiaris ne libeat tibi eē intiūs. Hoc tamē genus loq̄ndi nōnūq; ipe riuus: ut apud Lucanū i. x. Tutūq; putauit iā bonus eē lozer. Alius dixisset iā loceq; eē bonū. Et apud Ouidiū de poto: Et q̄s i extremo positus iacet orbe tuoz: Me tamē excepto qui p̄acor eē tuus. Dicere potuisset: sed nō tā uenuste quē p̄acor eē tuū. Terentius in Andria: Quā se se ihoneste optauit parare hic diuitias potiusq; in patria pauper uiuere. Ap̄tius ap̄ eundē Ouidiū li. primo sine titulo: Sperēq; i molli mobilis eē toro. Et ille uersus uulgatus: Sp̄ne repugnādo tibi tu contrarius eē. Quod si dixisset noli repugnādo: uersusq; pateretur: nullū de cōstructione dubiū eēt: talis tamē modus loquēdi e grāco fluxit: ubi usitatissimus est.

Defende me domine.

d Efende me domine: adiuua me optime uir: tace homo imperite mutato uocatiuo i noīatiuū nō recte dicit. Itē defēde me tu deus meus: adiuua me tu uir optiūs: tace tu homo impitius: hic p̄ noīatiuū etiā recte loq̄mur. Subintelligit. n. ens hoc mō: tu ens dominus meus. Qua ratione defendi posset illud i psalmo domine deus noster: nisi sūptū esset e grāco. Idem fit i uocatiuo alicuius noīs. Virg. Nat̄e meā uires mea magna potētia solus. Idem i noībus p̄p̄riis qd̄ fit i hoc p̄noīe: & i uocatiuis casibus sic: Aue Cēsar sūmus ip̄ator. Neq; id tātūmodo i ip̄atiuo: uerū etiā & qd̄am facilius i aliis modis: ut quo tendis Aenea extremus omniū troianoz: uel extreme fūuis & regnas Helenē dono deū: & regnas medius s̄auissimoz hostiū: melius q̄ medie. Male p̄ solū p̄p̄riū nomē aut iūctū cum p̄noīe: ut qd̄ facis tu Seruius: aut p̄ nomē appellatiuū sine p̄noīe: ut qd̄ facis dominus meus: nisi tali modo: ut qd̄ sedes inter seruos dominus: hic subintelligitur ens: ubi subintelligi nō pōt. Quare illud Pliniani in li. vii. de natali historia nisi menda librariū

Lucanus

Ouidius

Terentius

Ouidius

Primus sine titulo

25

David

Virg

Plinius

Ens

3

Δ haec uerba sup̄fluere mihi uidentur q̄a & nihil significāt & totum sensum reliq; textus conturbant 82

est) non placet mihi. Salue primus omniū parens parens patriae appellatur. ubi non mō appellatur a primis in casu discordat (quot et imperitis ad reprehensionem patet) sed ne appellatus quidem si diceretur: plane latinū foret: quū fuerit dicendum prime: siue sic (sed in scriptū fuisse ab auctore suspicari licet: nam et illo modo dixerit licuisset / salue Marce Tulli primus omniū parens patriae appellatus: quod ita scriptū fuisse coniectatur) nō est ex rebus ipsis quib; paulo ante auctor utitur. Siue salue tu primus omniū parens patriae appellatus. Siue salue tu prime omniū parens patriae appellatur. Item illud parens uocatus.

Quod n̄bum debet sequi suū suppositū 126

Verbum debet sequi uerbum suppositum in persona: genere et numero: ut ego illū de suo regno: ille me de n̄a repu. percunctatus est: duo supposita sunt: Ego: et ille: quoz utiq; uerbum accommodatur: sed sequenti palam: antecedenti per subintellētiōē. ut sit: ut ego illū de suo regno percunctatus sum: ille me de n̄a repu. percunctatus est. conuertere ordinem personaz: simul personam n̄bim: nobis. al.

Et quae uerba in eodē capite paulo ante leguntur. Sed quod te. M. Tulli piaculo taceam



iaueris: sic: ille me de nra repu. ego illum de suo
 regno percunctatus sum. Muta ego germs: sic: ego
 illam de suo regno: illa me de nra repu. percuncta
 ta est. Muta numeros: sic: Ego illos illa me de suo
 regno: illi ille me de nra repu. percunctati sunt
 ut re sunt. Et item e contrario. In hanc in for
 mulam no cadit quoties p comparatione aut simi
 litudine. Inquinum: quale est: melius ego istud q
 vos fecissem: no autem q: vos fecissem: Hoc ille
 tam prudenter ut ego fecisset: non autem ut ego
 fecissem. Hic enim subintelligitur sic: Hoc ille
 sic prudenter ut ego feci: et ipse fecisset. Meli
 us ego quidem istud q: vos fecistis: ~~fecissem~~: fecis
 sem. Nbu principale debet efferri: subintelligi
 autem quod no est principale.

127
 Quod adiectiuu quu precedit: sustantiu
 obsequi debent. cap. cxxvi.
 Adiectiuu quu precedit: debent obsequi sustantiu.
 alit uinosu est: ut hoc mo: nulla virgo est dicenda ut
 corrupto amo vel corpore: sic: sic: nulla
 virgo dicenda est vel corrupta mente vel corpore: aut
 vel corrupto corpore vel mente: no erit latinum: quod
 contra fit: aut precedente sustantiuo: aut reiecto m

No erit latinu

finem adiectiuo: sic. Nulla virgo est dicenda uel me
 te corrupta uel corpore: ~~vel corpore~~, aut vel corpore
 corrupto uel mente. Item uel mente uel corpore corrupto:
 aut uel corpore: uel mente corrupta. Similiter in plurali,
 uariabo exempla ad euitandum fastidium, nemo diues
 est uel ualitudine. In forma uel sensib: aut uel sensib
 In forma: uel ualitudine, Item nemo foelix est uel cosa
 entia uel affectis: aut uel mebris uel conscia affecta. Ci. Cicero
 in in philip. inquit. Optima sunt et mente et uiribus.
 Hescio an culpa libratoru sit: qui ita scripserunt. p eo quod
 est. Optima sunt et uiribus: uel optima mente
 et uiribus: uel optime sunt et mente et uiribus.

Non recte dici corrupto uel corpore uel mente.
 Ex his q tradidimus: palam est: nequaquam recte dici cor
 rupto uel corpore uel mente. Debet enim adiectiuu illud ad
 reiectiuu illud ad utruq sustantiuu applicari in genere et in
 numero. Neq de uel tantu modo intelligo: sed de utrisq quoq
 conuentionibus per: et ut modo ex Cicerone attulimus ex
 plu: p nec: per sunt: per reuera hmoi. Neq hoc solum: ubi
 adest sustantiuu cu adiectiuo: sed etia sine eo: quale h
 est: tu nec faceres: nec ego pmitterem: no est hic sermo la
 tinus. dicendum naq: nec tu faceres: nec ame facere pmit
 tereris. Tota enim oro dependet a prima ditione. It po

nec ego pmittere aut sic tu
 nec faceres

128



tes cognoscere partim ex aliorum sermone: partim re colo
 cebit ipse tabellarius: nō est latinū: sed sic. Partim po
 tes cognoscere J. aut sic. Potes cognoscere partim ex
 aliorum sermone: partim ex tabellario. Item puto tum
 ex superioribus litteris te omnia intellexisse: tum ex
 his intelligere potes. Dicendum erat: tum ex his in
 telligere posse. Item paratus sis vel pugnare: signi
 te laessunt: vel si qui nō sunt: nē recuses parere.
 Dicendum erat aut sine illo ne recuses: aut sic: vel pugnare
 paratus sis et c. Ex his q̄ dixi videor reprehē
 dere legem duodecim tabularum. Liberi parentes in
 egestate aut alant: aut vinciantur. quasi dixerim
 fuerit. Liberi aut parentes in egestate alant: aut
 vinciantur.

Seneca in declinat

Sed nō est uetustas illa reuocāda ad hanc regulam: quā cō
 stat ex usu eorum qui more illorum uetusto nō sūt locuti: tam &
 si haud dubie opior primū aut a quibusdā adiectū: legiq;
 ita ī uetustissimo quodā codice declamationū Seneca: Liberi
 parētes alant: aut uinciant. Huius etiam loci illud ē ne hoc
 mō uerba cōmiscemus diuersam naturā habentia: quale ē:
 Ille mihi nec nocuit unq̄ nec adiuuit: ego nec offēdi eū: nec p
 fui. dicendū erat: ille mihi nec nocuit unq̄ nec pfuit: aut sic:
 ille nec nocuit mihi unq̄: nec me adiuuit. Ego nec offēdi eū
 nec adiuui: aut ego nec offēdi: nec eidem profui.

Seneca

Senecae loci correcti

Nota

Tres negationes aliquando nō plus efficere q̄ duae: & caetera.
 Res aliquando negationes non plus efficiunt q̄ duae
 collocatione ipsa dictionū efficiente: ut nunq̄ mi
 hi nec obfuiti nec pfuiti. Tres hic sunt negationes: muta
 primam negationē in mediū aut in postremū iā euanescet
 cū ibi locum non inueniat: sic: mihi nec obfuiti nec pfuiti
 unq̄: aut sic: mihi nec obfuiti nec profuiti unq̄. Nescis nec
 in pace nec in bello uiuere. Nec in pace nec in bello scis ui
 uere. Ibi tres negationes sunt: hic duae: cum eadem sit sentē
 tia. Vereor: timeo: metuo: & siq̄ sunt talia idem efficiūt: uel
 cū negatione uel sine ea: ut uereor nē ueniat: & uereor ut ue
 niat: timeo ne moriat: & timeo ut moriatur more Ciceronis
 ut ne pro ut non: Metuo ut ne pereat. Et Terentius: Appri
 me ī uita utile ut nequid nimis: p̄ nequid nimis. Ex quo mi
 ror Seruium ita scripsisse primo georgicorum: unde male qdā
 hūc locum scribunt: pater adest caue ne te tristem sentiat.
 Si enim hoc est dicit uide ut te tristem sentiat. Nam & ne
 & caue prohibentis est: ne unq̄ pro nequaq̄. Et ipsū nequaq̄
 & nusquā & nuspiā simplicē negationē indicant. Ideoq; uno
 uerbo contenta sunt: ut nequaq̄ ueniam: necubi uero dupli
 cē: ideoq; duplex uerbu postulat. Volo necubi mihi obuius
 fias: id est ne alicubi: ut sicubi pro si alicubi: sicunde pro si
 alicunde. Caetera quae de natura negationū disputari solēt:
 ī libros dialecticā nostrā contulimus. Quae ideo praeterius
 q̄ fere non sunt ignota oratoribus: dialecticorum uero nemini
 l.iiii.

129

Ne pro ut

ut ne p̄ ut nō

Terenti
Serui

Necubi
sicubi
sicunde



quod dicitur nisi sentit sit
non graviter esse pu
mendum sed gravissime

cognita. Illud tamē aduerbium huc illuc trāfferamus: Vir *
malus nulla laceffitus iūria ab amicitia recedit. Vir enim
bonus nulla laceffitus iniuria ab amicitia recedet uel rece
dat. Nescio tamen an liceret dicere recedat. Hoc loco eadē
uerba dant malo uiro & bono: sed tamen malus recedere
ab amicitia intelligit: bonus non recedere: & ille nō laceffir
tus iniuria: hic laceffitus. Et haud scio an hoc sic sit satis ad
hāc distinguenda dixisse: qd' alibi rem significamus: alibi
admonemus. Huc addamus unū i quo nō pauci falli solēt:
ubi debeat geminari negatio: ubi non debeat: ut hoc exem
plo. Non mō stellā: sed ne luna quidē ad solem seruat splen
dorē suum: recte dicit. Item hoc mō recte: nō mō nullā stel
la: sed ne luna qdē: & cetera. At quotiens dictionibus adest
quādam contrarietas nō possis tollere alteram negationē:
ut hoc modo: Non modo stellā non apparent. sed etiam lu
na ad solem obscuratur. Sine negatione geminata nō recte
loquaris. Itē non mō non absoluo hunc: sed ne leui quidem
pœna cū eo transigendū puto. Quidā tamen nuper scripsit
non mō absolue hūc: sed nec etiam grauiter puniendū
puto: cū dicere debuisset nō modo nō absolue hūc. Sunt. n.
diuersa absolue hūc & puniendū. Item nō tantū nō constan
ter: sed etiā trepide & confuse locutus ē. Itē non tantū incō
stanter: sed fortiter & prope minaciter locutus ē. Male hoc
secundum dixisti dempta negatione. Erat. n. dicendum non
tantū non inconstanter. In quod uitium incidit Boetius li.
iii. in Cice. topica dicens: Si non confuse solum uerū etiam
distributim & in suas partium pprietate nōstantur. Dican
dū erat non solū non confuse diuersū ē eos uitium. qui ad
illud non modo applicat: sed etiā cum deberent applicare:
sed saltem: aut sed certe: aut sed uel: quale est Lactāti libro
primo: Quis. n. mentis emotz non modo futura p̄dicere:
sed etiam coherencia loq possit: Dicendū erat sed uel cohe
rentia: aut sed saltem coherencia: aut sed certe coherencia
possit loqui: nisi forte culpa librarij est. Ego uero in utroq
non auctore: sed tale genus orationis reprehēdo.

Huc addamus unū

Boetius

Lactāti

libro
hoc
barto

ut cum nō ueneris
tempore praestituto
amissisti de p̄fituz

Veni ad me: uenito: uenias: uenies: ne uenias. & cetera.
u Eni ad me: uenito ad me: uenias ad me: uenies ad
me. Scribe ad me: scribitos: scribas: scribes indifferen
ter pene his quattuor utimur: horū tamen uno in negatione:
ne uenias: & altero quo i affirmatione nō utimur i hūc mo
dū ne ueneris. Nam ipsū ueneris. duobus modis accipitur:
uno subiūctiue: ut si ueneris: uel cū ueneris: altero sine sub
iūctiue: ne: ideo illud non ē uerbū principale: hoc ē ut si me
inuenieris: rem optimā feceris. Dimitte me & diuitē feceris.
Aufer huic magistratū: & eū iugulaueris. Eamus in portum
iā naues uenerint. Cicero: At qui nobis gratissimū ut etiam
p̄ Scipione polliceat feceris: si quo & cetera. Sciendū tamē
est: qd' hāc omnia uerba futuri sūt temporis: ueluti: si ita cō
mutemus. si abstulero huic filiam eū iugulauero: nō aut eū
iugulauerim: Ego hoc uidero: tu uideris: uos uideritis: quasi
hoc ego uidebo uel uideam: tu uidebis uel uideas. Ne uene
ris: futuri itē est temporis: nō ueneris praeteriti. Illud uetat:
hoc negat: qd' secundū cōmune est cū prima p̄sona & tertia:
ut neq; uero crediderim. Neq; uero fuerunt i ea opinione: q
tateri: & sine negatione si p̄be dixerit: dixerit aliquis. Non ue
ni: nō fac: non iugula apud oratores fere nūq; sed apud poe
tas: ut Virgi. Ne saui magna sacerdos: Et Terenti. Ne nega
Liuius li. ii. Crastino die oriente sole in aciem redite: erit co
pia pugnandi: ne timete: & Quint. Tu illam defende: ama
ne relinque. Hic nos Quintil. admonet ne pro illo ne fece
ris: dicamus nō feceris: qd' alterū negandi est: alterū uetandi.
Ideoq; ne cū prima p̄sona si singularis numeri nunq; cōiūctū
inuenimus ob eam causā p̄pter quam ipatiuum. caret pri
ma p̄sona in singulari: qd' nemo sibi soli aut i perat: aut ue
tat. Vnde frequenter legimus ne timuerimus: ne timeas: ne
timueritis: ne timeant: nunq; aut ne timeam: nisi ne pro ut
nō: sed nō timeā: nō ausi: nō sperē: nō timueri: nō speraueri:
nō crediderim: id ē tēre: audere: sperare: credere nō possū aut
nō debeo: ita i aliis p̄sonis: ut idē. Quint. Nō expectes ut sta
ti gratias agat: qd' sanatur inuitus: id ē expectare non debes

All

Veneris duobus
modis accipitur

Cicero

Virg

Terenti

Liui

Quintil

Quintilian



Non enim eo modo hoc dixit: quo dicere solemus cum ueta-
mus: ne me expectes amplius. Hic enim negatio est: non ue-
ratio: ita non expectaueris: & ne expectaueris: quorum alterum
præteriti temporis est: negatioque alteri futuri: & uetat.

De negatione adhuc quod ad elegantiam pertinet.

h. Oc quod adhuc de negatione subiiciamus: ad solam elegan-
tiam dicendi pertinet: quod quale sic subiectis exemplis

Quintili p se apparebit. Quint. Non est difficile ut maritum uxor occi-
dat: si non est difficilius: ut filius patrem. Idem: Atque eo causam di-
mittimus: ut non sit absoluendus adolescens: nisi etiam lau-

Quintili datus. Idem quare non petit ut miser putetis: nisi & innocens
fuerit: non petit ut afflictum alleuetis: nisi & probauerit se se

Quintili infeliciorē quam patrem amisit: quam quod oculos. Seruius Sulpitius:
Atqui amittere liberos malum est: malum: nisi hæc peius est ferre

Seruius & prope. Salu. Parcite dignitati Lætuli: si ipse pudicitiam: si fa-
Sulpitius ma sua: si diis aut hominibus unquam ullis peccit. Ignoscite Ce-

Sallustius thegi adolescentiam: nisi iterum patriam bellum fecit. Titus Lilius
li. xxxi. Nam quod ad ea attinet: quæ nobis obiecit: nisi gloria

Lilius digna sint: fateor ea defendi non posse. Ouidius. Nec tamē hæc
series in causa posita achiui: Si mihi cum magno non est communis

Ouidius Achille. Huic simile est quale apud eundem: Mētor obscurum
nisi cum nox fecerit orbem: Nup̄ oneratas summo mea uulnera

Ouidius celo. Videritis stellas. Et Quint. Mentior nisi cum peregrinatio
Quintili mea nos diduceret: maluit esse cum matre. Et iterum: Assidere

enim cibos ministrare manum porrigere quilibet poterat. Mē-
Quinti tior nisi factum est. Idem uerbum apud Ambrosium eodem

Ambrosius modo positum tum in libris officiorum. tum in hexamerō:
tum in aliis reperies: & apud Cyprianum ad Donatum: Mē-

Cypri tio nisi alios qui talis est increpat: turpes turpis infamat.
amus

Uter utrum acculat.

u. Ter utrum acculat latine dicitur: ut Cicero pro
Milone: Uter utri insidias fecerit. Uterque utrique

Donatus uix ausim dicere: neuter neutri omnino non dixerim. Te-
Cicero rentius in phormione inquit: Quia uterque utrique est cor-

di. In. x. quoque comētariorum rerum a Cæsare gestarum: siue ab Ircio

Uterque utrique
uix ausim
dicere

Terentius
Terentius

Sicut ab Oppio (Nam incertus auctor est) edito suæ legi. Oppius

Interim dissensio orta inter Achillem et Arsimō Cæsare

nem: quum uterque utrique insidiaretur: summam
ipse obtinere uellet. Cicero autem et Quint. quantum

inueni: sic nunquam locuti sunt: quorum prior sic ait. Clibero

Quorum uterque suo studio delectatus: contempsit al-
Quintili ter. Posterior sic. Quum enim uterque alteri obiciat:

palam est utrumque fecisse. Atque sic dicendum est per illud

frequentissimum probatur: alter alteri obicit: alter

alteri contemnit: alter alteri accusat: alter enim al-

teri: non ambo ambos accusant. idem dico de neutro.

ut idem Quint. Ita fiet: ut quum equali cura inquam Quintilianus

utrumque tueri ceperimus: neutra alteri officiat. Quam

peccauit tum amicus meus, si amicos licet palam repre-

hendere, qui mihi nuper ad se scribenti uterque

bellum intulisset: respondit neuter neutri: aut po-

tius uterque utrique: tum Priscianus, qui li. y. ait. Priscianus

na uero a fisco: an fiscus a fiscina: an neuter a neutro

a neutro? dubium est. debuerat dicere: an neuter ab

altero. Nam quod a se non deriuatur: superuacuum est
dicere: sed dicendum tantum ab altero: non aut a
neutro: quasi nec ab altero: nec a se. Hoc illud quidem



Virgili sileamus: ut dicimus vter vtri: ita quis cui: ut Virgi.
Cicero Que quibz anteferam. et cice: Quid cui preponedu
Quintili sit. Quint. Quid quo loco sit collocandum. Idem ut
Quintili dubium sit quid quo referri oportent.

¶ Vocavi te prius: vocavi te prior.

133 Vocavi te prius: no est idem quod prior. Quid signi
ficat tempus: quasi q^u nunc vel tunc: hoc vero persona. 1. p.
1. ego duos prior. Et hoc quando duo ad unum refe
runtur. Siquid ego et hic te uocavimus: sed ego prior:
hic autem posterior: ita fit quia unus ad duos refertur.
Vocavi te priorem: melius quam prius: illud autem pos
teriolem: melius q^u posterius. Per passivum quis iam h^o
dicere nequeat: vocatus es a me prior: si duo estis. Voc
tus es a me priore: si duo sumus. Eadem ratio est sup
latinos primus et postremus: et si qua sunt alia. Vo
cavi te primus vel postremus: si multi sumus: vocavi
te primu vel postremu: si multi estis. Nonnq^u ex neutr^o
parte sunt duo: sed utriq^{ue} singuli: Et tamen per hor
idem comparativum loquimur: ut vocavi te prior: per
ca^u si te posterior: supple q^u tu me: Nonnq^u hic unus e:
ille plures: ut vocavi vos prior: supple q^u vos me: voca
vimus te priores: supple q^u tu nos. Idem de superla

3
tuo: ubi multa membra sunt: ut primi nos venimus:
vos posteriores: ille ultimus: primus ego in trami ual
lum: tu ferior: illi tardissimi.

¶ Tenetur ne sacrilegij: an furti: an utroq^{ue}: cap^o xxxij.
Si quis furetur rem sacram de p^{ro}fano: tenetur ne sa
crilegij: an furti: an utroq^{ue}: noⁿ autem utriusq^{ue}. qui
sustulerit rem suam de sacro: furtine tenetur: an
sacrilegij: an neutro: non aut^{em} an neutrius. Accu
sare hunc potes: vel furti: vel sacrilegij: vel de utroq^{ue}.
vel de ambobus: noⁿ autem utriusq^{ue} aut ambobus. Co
demnare non licet de utroq^{ue}: Sed de altero: vel furti:
vel sacrilegij: non autem: sed de alterius: vel furti: ~~vel~~
~~furti~~ vel sacrilegij: Cur ita fit: ut demus varios casus
eidem verbo: presertim subconiunctionibus: q^u eosde
coiungere debent casus. Nempe quod nomina pecca
torum cum hmoi^o verbis idem valent in genitivo: quod
in ablativo prepositioe habente: ael non habente:
non idem in ceteris. Neq^{ue} hor in his modo nomi
bus: q^u certu peccatu signant et speciale: sed in ijs
etiam q^u generale et insertu. ut Cicero. an non
intelligis primum quos hoies, et quales viros mor
tuos sumi criminis arguas! Et iteru, sceleris atq^{ue}.
nepharij parricidij condemnamus. Per hec verba

134

Accuso hunc de
utroq^{ue}:

Cicero

Cicero



*Sicabit tanti et quanti, quum substantiis adiungit
per genitiuum uti: ut quanti pecunie codemnas:
ti: tante summae danavi: quanti postulasti. Li. li.
xlv. Sed neq; tantum relictum est: quate summa
natus fuerat.*

¶ Impleo et refertio ablatiuu' postulant.
135 *Contrariu' ppe' huius est: quod subyiciam: impleo
et refertio: et similia vba: ablatiuum sine prepo'e
postulant: ut impleui nauem frumeto: Refersi apo
thecam vino, et in aliquando addimus illam prepo
sitiu' de: sic: impleui nauem de omni genere
frumeti: Refersi apotheca de varia natura vnoq;
vixausim dicere: impleui omni genere frumeti:
et refersi varia natura vnoq;. Hoc quod dicimus
Cicero exemplo comprobandu' est. Cicero de oratore. Quod
si tantam vim resy maximay arte surhetorici.*

Nilil deest

amplecteret: quarebat cur de pœmiis & de epilogis & de
huiusmodi nugis (sic. n. appellabant) referti esset eorum libri:
Hic neq; licuisset sine præpositione loqui. Non enim libri
illi referti sunt pœmiis & epilogis: sed præceptis proœmio
rû: & epilogorum sicut in superioribus: non est naus impleta om
ni genere frumeti: sed frumento ois generis: neq; apotheca
referta omni natura uinoq;: sed uino omnis natura. Quia de re
fertio & impleo feci mentione: dica hoc apius de refertus &
de plenus. Exẽplu' qd' modo attuli ostendit refertus postu
lare ablatiuu' sicut impletus: sicut uacuatus: sicut uacuu'. Idẽ
tamẽ Cicero ait p lege manilia: Referto prædonu' mari. Et
p Plancio: Audierã refertã eẽ graciã sceleratissimorum homi
nu: ac nefariorum. Sed nunc transit in nomen: tamẽ si cetera
huiusmodi nomina ablatiuu' sãp habet: ut uacuu' incolis nõ in
colag;: frequens populis non populorum præterq; plenus: cui
Cicero sãp genitiuu' dedit. De ceteris auctoribus non possu
in uniuersu' pnu'ciare: cũ multi etiã suã a'tatis ablatiuum
dederint: Varro li. primo reru' rusticaru'. Nihil sua interesse
utrũ his pilcibus stagnũ habeat plenu' an ranis. Et salustius
in Iugurth: Quã q; grauiã & flagitio plẽa uidebat: tamẽ
qa mortis metu mulctabatur: sicut regi libuerat: pax coue
nit. Suoq; arbitrio scriptores utuntur. Posteriores uero om
nes: ut hoc nomẽ nouissimus pro ultimo: ita etiã plenus ui
no dixerunt: nõ solu' plenus uini. Quare q solo genitiu' cõte
tus erit. Cicerone imitabitur: Qui utroq; casu utetur: cate
ros. Sed in utẽdo habebit & uenustatis rationẽ & lucis. Quod
uel ex proximo exẽplo ostenditur: Aue gratia plena. Ego ad
euitandã amphiboliã dixissem: Aue gratiã plena: quem
admodum in alio factum est: ubi non erat ambiguitas: ple
num gratiã & ueritatis: licet diuersa uerba hic sint: atq; il
lic in altero est
κεχαριτωμενη τωληροσ χαριτωσ
κατ αλιθειασ
Liuius ut nomini plenus dat
etiã ablatiuum: ita uerbo impleo dat etiã genitiuum: ut.
V: Ipse multitudine quoq; quã ferme quoq; regenti est si
milis religionis iuste impleuit.

*Refertio
Plen'*

*Cicero
Cicero*

Cicero

Narro

Sallustius

Nouissim'

Liui'



Potior & genitiuū & ablatiuū posse.

136 p otior hos eodē casus habere pōt: sed cū cāteris frēqn
tius ablatiuū: cū hoc noīe res fēi sēp geītiuū: ut lace
dēonii rez: diu potiti sūt: id ē rez: īperiū diu tenuerūt. In ali
is noībus magis significatio exponit p optinuerūt: q̄ p tenu
erunt: ut potitus sū uictoria: sū potitus amica: id ē pugnan
do uel laborando optinui uictoriā uel amicam: ī prāsenti

Cicero tēpore plesq; p fruor. Cicero: Quod si his uoluptatibus bo
na atas fruitur libentius: primū paruulis fruitur rebus: ut
diximus: deinde his qbus senectus etiā si nō abūde. potit: nō
omnino caret. Pro eodē posuit fruitur ac potitur. Potitur p
potitus ē prāsertim more historico legimus: potior a potis
descendit: ideoq; illi in significatiōe simillimū ē: Nam sū
cōpos mentis: cōpos animi: cōpos rationis: compos sanitatis:
qd hęc habeo. At cōpos uoti: cōpos uictoriā: cōpos optati
qd hęc opera mea atq; labore optinui: optineoque. Illd̄ ta
men sciendū ē apud Ouidium in. xii. sic legendum: Tu que
tuis armis nos te poteremur Achille: non potitemur ātepe
nultima breui non longa: a tertia scilicet nō a quarta coniu
gatione.

Traicio.

t Raicio exercitū id ē transporto exercitū trāns mare
aut trans flumen. Traicio mare uel flumen: id est trā
seo. Aliquando utq; cōiūctim: ut Liuius: Traiecit copias
iberū: & Plancus: Traieci exercitum isaram.

Do tibi litteras: do ad te litteras.

137
2 iiii) d Otibi litteras tanq̄ tabellario: do ad te litteras scili
cet ad te perferendas. Aliquando hęc duo coniungū
tur: ut Cicero: Dedi illi ad te litteras. Et Salustius: Vultur
no litteras ad Catilinam dat. Ergo qui mittit litteras dat:
Sallustius) sui litteræ dantur: si p̄fert: reddere dicitur: sicut ille ad quē
dantur accipere.

Eo in uillam: eo ad uillam.

138 e O i uillā: & eo ad uillam: p̄ficiscor i campū: & ad cā
pū: confero me i agrū & ad agrū: & item i similibus
p̄terq̄ i hoc ultio uerbo: quotiens f̄fert ad p̄sonā. Diciū. n.

Compos qd significet

Ouidij loc

Dare
Reddere
Accipe

Littere
ms

cōtuli me ad Catonē: & cōtuli me ad patrē: nō aut in Cato
nē & in patrem ad distinguendā uerā significatiōe: Nam
cū dico contuli i p̄sonā: nō potes addere alterā p̄sonā uelut
me: sed rē uelut beneficiū: eritq; significatio donationis: ut
multa cōtuli in Catonē: id est multa donauit Catoni. Nemo
i patrē pōt tanta beneficia cōferre quanta cōtulit pater in
filiū. Refero tibi. refero ad te.

e Rettulit mihi & rettulit ad me ita differūt: illd̄ ē narra
uit: hoc uero i consultationē tulit: ut Quint. Relaturus
uobis iudices ordine malorū meorū euentū: quē nemo tam
crudelis: nemo tam sauius audiet: ut me nō pascat. Sed hoc
nemini ignotū ē. Idem: Vultis scire iudices nihil i patientia
catitatis fecisse patrem: nō rettulit ad matrē: nō p̄p̄inuos
consuluit: non amicos. Cicero in Catili. Refer inquis ad se
natū: id ē fer in cōsultationē senatus. Vir. tertio aneidos:
Delectos populi ad p̄ceres primūq; parētē Mōstra deū re
fero. Et ne dubitares de sensu sermonis huius: more suo ape
ruit subiūgēs: Et quæ sit sententia posco. Pauloq; post: Sur
ge age: & hęc latus longæuo dicta parenti Haud dubitanda
refer. Sūt. n. deorū uerbū non cōsiliū ab Anchisa petentium:
sed illud qd agendū sit docentiū. Ideoq; additur illd̄ haud
dubitanda. Porro utraq; harū sententiā i uerbo uersatur:
aliquando etiā in facto: sed diuersa ē significatio: ut Quint.
Ad patrem arma non rettuli: id est reportauit. Et Cicero: Si
ad unū omnia referenda sunt: dignissimū esse Pompeium:
hoc est si in unū omnia conferenda sunt. De re intelligitur
non de oratione. Quid illud quale est eiusdē pro Deiotaro.
Qui rumores ad se referrent. Et quale est Cæsaris: Ut quæ
diceret Arrius iustus cognoscerent: & ad se referrent. Hic de
uerbis agitur: & tamen non significatur ferri in consultati
onem: sed potius narrari & renūciari mandata ab altero
data. Præterea hic solet adhiberi accusatiuus uel nominati
uus. Ibi crebro i p̄sa prāsertim ablatiuus cū prapositione
de: ut de oibus his referā ad senatū. Oīa aut hęc referā ad
senatū rarius dicit: tamē significat idē qd est in senatorum

Quintili

190
Quintili

Cicero

Virg

Virg

Quintili

Cicero

Deiotar)

nominatiuus in uoce passiu
accusatiuus in actiu

Omnia hęc referā
ad senatū uel de
omnib; his referā
ferā ad senatū



cōsiliū ferā. Interdico tibi aqua & igni.
 i Interdico tibi aqua & igni: nō autē interdico tibi aquā
 & ignē: neq; interdico te aqua & igni. Quo autē modo
 mutabit in passiuū hęc oratio: sunt tres mōi q̄tū colligere
 possū mutandi actiuū i passiuū: unus ubi adest solus accu-
 satus: ab eo i noīatiuū mutato icipiēdi: ut dedi tibi equū
 equus a me tibi datus ē: alter ubi sūt duo accusatiui: alterq;
 i noīatiuū conuertēdi: alterq; relinquēdi: ut docui te musicā
 tu a me doctus es musicā: nō autē musica docta est a me te:
 tertius utq; libet hęc accusatiuoz mutādi i noīatiuū: alterū
 uel relinquendo uel in ablatiuū cū a uel ab trāsferendo. sic
 ego rogauī te ueniā: tu rogatus a me es ueniā: uel ueniā ab
 te rogata ē mihi: licet p hoc secūdū tu magis uidearis rogaf-
 se p me q̄ ego te. Quē hōz modoz huic uerbo tribuemus:
 nullū: & tamē tres istis similes unus hic ē tibi interdīctū est
 aqua & igni: qđ est frequentissimū. Alter hic aq̄ & ignis ti-
 bi interdīctus ē. Vt Liuius li. viii. Interdīctūq; populo antia-
 ti mare. Quod si eēt mari prioris modi foret exēplū. Terri-
 us hic tu interdīctus es aqua & igni: sed tamē hic modus est
 ceteris rarior. Metellus Numidicus: Illi uero omī iure atq;
 honestate interdīcti sunt: ego neq; aqua neq; igni careo.

Liuius

Metellus
Numidicus

Liuius
 92

Pluit. ^{f. lapidibus}
 Pluit caret supposito habens appositū ablatiuū: ut
 Liuius: Nūciatū est i albano lapidibus pluisse: licet
 nūc dicamus deus pluit carnē: Pluit manna: Pluit escam. Ni-
 git uero suppositū & appositū respuit.

Decet: iuuat: Conducit.

d Ecet: iuuat: conducit p utile ē: & si qua sūt alia nec p-
 sonalia sūt plane: nec ipsonalia: cū habent nūeros.
 hęc uestes decet nos: isti cibi iuuant te: studia secreta maxi-
 me conducūt. Explicit expliciunt nūq; q̄ sciam legi.

Ausculto te: ausculto tibi.

a Ausculto te audio te: ausculto tibi obtēpo tibi: sū audi-
 diens te qđ te audio: sū audiens tibi qđ tibi obediō
 ut lex xii. tabularū apud Quint. Filiū minus dicto audientē

liceat abdicare. Cicero in philippicis: Et audiens eēt huic or-
 dini. Et p Deiotaro: Aut qui dicto audientes i tanta re non
 fuissent. Cū uerbo repperisse apud scriptores plā orationis
 tale loquendi genus nō memini: sed apud Plautū in comœ-
 dia quæ inscribitur captiui duo memini: cū dicto haud audi-
 ebat factō nūc lædat licet. Hinc est quare unū obediō ex cō-
 positis ab audio postulat datiuū.

Dono tibi munus: dono te munere.

d Ono tibi munus notū ē quid significat: dono te mu-
 nere plēzq; premii gratia: sed interdū admirationis: i-
 terdū beniuolentiæ: interdū misericordiæ. Cicero p Archia:
Sylla cū gallos & hispanos ciuitate donassē: uidelicet i pre-
 miū. Quæ exempla sunt plurima: ut militaribus donis: coro-
 na uallari: simunitate donatus sū. Idē p eodē: Itaq; si ciuis
 romanus Archias legibus non eēt: ut ab aliquo imperatore
 ciuitate donaretur: p̄ficere nō potuit. Certe ip̄ator nō remu-
 nationis cā Archia ciuitate donasset sed admiratōne inge-
 nii & beniuolentiæ. Virg. Nemo ex hoc numero mihi non do-
 natus abibit. Nimirū non premii gratia. Nam tres premia
 primi accipient. Beniuolentiæ ergo: nō meriti: illoz gratia
 cū postremi nihil omnino mereant. Quale est Valerius Ma-
xim. li. ii. Rex Antiochus bello qđ cū Romanis gerebat filium
Scipionis a militibus suis interceptū honoratissime excepit:
 regisq; muneribus donatū ultro & celeriter patri remisit.
 Vtiq; amicitia gratia: & Amphytrion apud Plautū: Verū
 ita animatus fui: itaq; nunc sū: ut ea te patera donē. Et pau-
 lo post: Alcmena inquit paterā p̄fecto feras: qua hodie me
 us uir donauit me: in quoz utroq; sola in donando beniuo-
 lentiā declarat. Idē Plautus in aulularia: Dii immortales
 quibus & quantis me donatis gaudiis. Quint. in gladiatore:
 Quod me facere conuenit: qui per maria Tatrociniis infesta
 petitus sum solus: qui lucem: libertatē: deniq; quicq; patri
 debeo non ignarus ut primo natalis horæ tempore: sed ui-
 dens sentiensq; acceperim: nec solum donatus his bonis: sed
 sūmis p̄iculis liberatus sū. Verba sunt hominis exaggeratis-
 m.

Cicero

Cicero

Plautus

Cicero

Cicero

Virg.

Valerius M.

Plautus

Plautus

Plautus

Quintili

Celeriter

Qui dicto au-
 dientes non
 fuissent

Obedio qre prof-
 lat datiuū

45

191
 Tres modi mutandi
 actiuū in passiuū

Musica docta a me
 te nō dici latine

193
 Explicit expliciunt
 nusquam quod scia
 legi

49
Quintili



beneficia amici: ut se maxime illi ostēdat obstrictū. Sola ergo fuit ratio beniuolentiæ. Idē in pariete palmato: Quā blā-
Quintili de ille se posuit miser: suū: q̄ diligenter uxoris gaudētis ex-
Suetoni clusit oculos: q̄ multo cæcū pudore donauit. Hic habita est
Corneli misericordiæ ratio. Suetonius in uita Augusti: Et ne enume-
nepos rē quot & quos diuerſarū partiū uenia & icolumitate dona-
ros. Cornelius Nepos de uita Attici: Auxit hoc officiū quoq;
liberalitate. Nam uniuersos frumento donauit. Profecto cle-
mentia nō remunerationis gratia. Incumbo.

Virgili Incumbo studiis: & incumbo remis. Virgil. Validis in-
cumbite remis. Incūbo in studia & ad studia: sed non
1476 incumbo i remos & ad remos. Cicero: Pergite adoleſcētes: & i
Cicero hac studia: in quibus estis incumbite. Et alibi: Quare incū-
Cicero bamus o noster Tite ad illa præclara studia: & eo unde di-
scedere nō oportuit: aliquando reuertamur. neq; hoc i bonū
Cicero tantūmodo accipitur: sed etiam in malū: ut idē: Marco Ca-
toni incubenti ad eius perniciem: Sed illū icūbite remis: nō
ē per translationem dictū ut hoc. Nā ut cū remiges icūbūt
remis: uel cū nos operi faciundo icūbimus toto pectore: si-
gnificatur diligentia & conatus: ita cū accutius quid mēte
agimus incubere dicimur: quemadmodū e contrario supini
dicūtur qui negligenter agunt.

Timeo te: timeo tibi: commendo: cedo.

1477 Timeo te: tanq̄ inimicū: timeo tibi tanq̄ amico. Illic tā
quā offensurus sis: hic tanq̄ defendendus. Cōmendo
te regi id ē cōmitto. Cōmendo te apud regē id ē laudo. Cē-
do tibi: unde & concedo tibi p nō repugno tibi: facitq; præ-
tentū cēssi: cedo te p flagello te: cuius præteritū est cæcidi
p flagellauit: & supinū cæſū. Vnde cæsus uel qui flagellatus
uel qui amputatus est siue occisus: raro p occido hoc uerbū
accipitur Cicero in phillip. Cædit greges armentorū. Dimit-
to te discedens: id ē relinquo: dimitto te discedentē: id ē abi-
re permitto: uel dimitto te: id ē mitto: inde dimissi legati di-
cuntur. Incessit mihi cupiditas id est subiit. Incessit me ille
id est me offensurus me petit & acculat. Inest huic loco. & iē

Incessit me .i. accusat .

Incumbo in hęc
studia & ad hęc
studia

Incumbere
Supinos esse

Dimitto .i. mitto

Incessit mihi cupiditas
Incessit me

h hoc loco. Primū apud *Quintili* ceterosq; frequentius. Ait. n.
ueq; hoc melius faciet natura ipsa duce: sed naturis ipsis ars
ierit. Secundū apud *Ciceronē* ut ibi: Illud honētū qd̄ sape di-
ximus: si in alio cernimus: tamen nos mouet: atq; illi in quo
id inesse uidet: amicos facit. Cōparo hęc rē illi & cū illa: con-
fero isti & cū isto. Ego sum similis tibi & tui: hoc est comune
omnibus & omnium: uel comune mihi tecū: & cū ceteris. Ego
sum p̄iceps laborū tuorū: & tibi sum i laboribus particeps.
Quintili Et in plerisq; turis operibus marito particeps. Cur
tius q̄ fuisset illis i piculis particeps. Accedit huic rei: & ad
hęc rē: uel accedit huc: uel eo: uel eodē *Quintili*. Atq; ut acce-
dat dolori meo sumulus quæ hoc facit uxor mea ē: Cicero.
Ut ad illā optimā præclarāq; prædā dānatio. Sexti Roscii
uelut cumulus accedat. Impēdo curā uel operā uel laborē:
& similia huic rei & in hanc rem: qd̄ i *Quintili*. Sape repias.
Partior laborē multis negotiis & i multa negotia: ut apud
eundē. Adicio huic rei & ad hanc rē. Respondeo tibi & ad
te. Cælo te hęc rē: & cælo te de hac rē. Tu es natus ad laudē
& laudi. Cicero p Sextio. Nam qd̄ ageret uir. ad dignitatē
& gloriā natus. Et i eadē: qui se patriæ: qui ciuibus suis: qui
laudi: qui gloriæ: non qui somno: & conuiuiis & delectatio-
ni natos arbitrant. Aggregabo te illis uulgo dicimus. Idē ag-
gregare te soleo in numerū nostrū. Idē p Archia ascribi se in
eā ciuitatē uoluit: & p eodē. Cū fuerit i aliis quoq; ciuitati-
bus ascriptus. Idē in philippicis. Tu uero ascribe me in ta-
lē numerū. Idem p Rabirio. Siquis hęc reprehendēdū putat:
ascribat ad iudiciū suū nō modo meā: sed huius etiam ipsi-
us qui cōmisit sententiā. Item contra Rullū. Illū sibi collegā
ascriberes. Tibi hoc ascribendū est id ē: tibi tribuendū & i
putandū. Cœpit eum pœnitere.

c Cœpit eum pœnitere. possit te pigere. Desinet me te-
dere sapius dicimus: q̄ cœpit ille pœnitere: posses pi-
gere: desinā tedere. *Quintili* in milite mariano. Neq; si sit cu-
pidissimus uita pœnitere eum sui facti potest. Cicero de pe-
tēdo cōsulatu. (Si hic eius liber ē) cuius auctoritatis neminē
m.ii.

est in hoc
& huic

Cōparo illi & cū
illa hanc rē

Accedit

Impendo

Partior

Adicio

Respondeo

Cælo

Aggrego

Ascribo



Cicero poss& pœnitere. Idem in Verrem: Iam iam Dolobella me neq; tui neq; tuorum liberum: quos tu miseros in egestate atq; in solitudine reliquisti: miserere potest. Simile est illud Terentii: Ita me dii bene amabunt: ut me tuarum misertum est Menedeme fortunarum: me pro a me misertum dixit.

Quod i oratione uerba nonnunq; desint.

d Esunt nonnunq; in oratione uerba: sed non sine gratia:

ut Horatius: Quo mihi fortuna: si nō pmittitis uti:

id est aliquid uultis esse mihi bona fortuna. Hic moūs inci-

pit per quo: alius incipit p unde: ut idē: Vnde mihi lapidē:

Horatius: Quorsū est opus: unde sagittas: supple putas uel dicas mihi esse. Iuuenalis: Vnde tibi frontem libertatemq; parētis Cū

Iuuen facias peiora senex. Cicero ad Fabiū: Martis uero signū quo

Cicero mihi pacis auctori. Quin. Quo per fidem diuitias cæco: Et

Quinti alibi: Quo nūc tantū frumētis: quo classē cōmeatu grauēmi

Idē. Vnde hūc illi animū. Et alibi: Vnde tantū uirtū cæco: ut

Quinti ut in uno statim ictu mors tota peragatur. Idem tamen ait

Quinti alio loco: Vnde miser tunc unde somnus: supple erat uel ē:

Quinti Est tertius modus ut apd eundē: Sequitur quæstio an utilis

Quinti rhetorice. Nam quidam uehementer in eam inuehi solent:

Quinti & quod sit indignissimū in accusationem orationis utūtur

Quinti orandi uiribus: eloquentiam enī esse quæ pœnis eripiat scele-

Quinti stes: cuius fraude damnentur interim boni: cōsilia ducantur

Cicero in peius: supple dicūt. n. eloquētiā. Cice. Habendas eē q̄la-

Cicero xillimas amiciciæ habenas: caput enī esse ad bene uiuendū

Cicero securitatem: supple dicūt. n. caput. Qui modus loquēdi apd

Cicero græcos ē frequentissimus. Idē uerbū aliquando redūdat:

Cicero ut de orator Cicero: Titū illū q̄ studiose pila luderet. & idē:

Cicero Signa sacra noctu frāgerē putaret: gregalesq; cū i campū nō

Cicero uenisset requirerēt: excusauit Vespā. Terentius qd̄ eū brachi-

Terentius um fregisse diceret. Satis erat dicere q̄ brachiū fregiss&. Et

Cicero nō lōge illic. Cui cū familiaris qddā quereitur q̄ dicer& uxore

Cicero suā suspēdisse se de ficu: amabo te inqt: da mihi ex ista arbo-

Cicero re quos serā furculos. Sat erat sic illo dicerēt. Sed illd̄ dicerēt li-

Cicero bēter appoit Cice. Quartus cū supplet r̄spōdeo ut idē fr̄quē

non sine gratia

Redundat

ter. Quod autē scribis de illo negotio: ego nescio qd̄ cōsiliū Cicero

capia: uel ego iam antea tenuerā: supple r̄spōdeo: raroq; Cicero

uel nūq; hoc uerbū profertur: Aliquando subintelligitur li- Quintili

mile uerbū: ut apud Quint. Sed si confessionē culpæ meæ Cicero

exigitis: ego fui pater durus & patrimonii quod iam melius Terentii

ab his administrari poterat tenax custos. Supple confiteor: Cicero

quod est Quintus modus: ut apud Ciceronē i obsequio. Quo Cicero

niam Terentiano uerbo libenter utimur assētatio absit: ue Terentii

ritas retineatur. Subintellige ita loquimur quoniam Terē Cicero

tiano uerbo libenter utimur. Et alibi faciani delectatōne nō Cicero

possū: ut meæ senectutis requie oblectationemq; noscatis. Cicero

Subintellige hoc dico ut noscatis. Sextus modus ut apud Pliniū. Iuniorē Studes an piscaris: an uenaris: an simul om Pliniū iunior

nia: Supple facis Quin. nil aliud q̄ renuet: id est nil aliud fa Quintilianus

ciet q̄ renuet. Et ite: & acceptis litteris meis iuuenis filius Quintili

nihil aliud q̄ cū matre fleuisset: id est nihil aliud fecisset: q̄ Quintili

cū matre fleuisset. Martialis. Nil aliud bulbis q̄ satur esse Martialis

potes: id est nil aliud facere. Cui confine est illud ubi proba Quintilianus

to aliquo aduerbio qualitatis subaudit p cōditione mater- Quintilianus

riæ aut dixi aut feci. Bene Ennius. præclare Anaxagoras: for- Quintilianus

titer Scipio: prudenter Fabius: supple dixit aut fecit p ut ex Quintilianus

is quæ aut iam diximus: aut dicturi sumus colligitur. Et p Quintilianus

comparatiuū. Dii melius supple fecerūt: aut faciant aut cer- Quintilianus

te uelint. Nec de deis solum ueq; etiam de hominibus: ut Quintilianus

apud Quin. Tum elius uxor quæ facturū retinebas: supple Quintilianus

fecisti. Interdū etiam p nomē: nā illud melius ē aduerbium: Quintilianus

ut Dii meliora Luca. ipē uerbū apposuit Dii meliora uelit. Lucan

Nec procul ab huius nata abē: q̄ndo utiūt hoc noīe res siue i Quintilianus

noīatio: siue i accusatio: forte etiā i alius casibus: ut r̄stat mi Quintilianus

hi exponēda uita quā hic egit i magistratu: res digna auditu Quintilianus

in primis: uel reliquum est ut exponam uitā huius qua fuit Quintilianus

i magistratu rem dignā auditu in primis. Cur Quintilianus

de futuro nō p uerbū futuri tēporis auctores interdū loquāte Quintilianus

h Annibal apud Titum Lium alloquēs milites inqt: Lium

si tales animos i p̄lio habetis: quales: hic ostēditis Quintilianus

m.iii.

Quintili uicius. Quint. Si tales milites omnes habeus mari uicius.
171 Cur de futuro no p uerbu futuri teporis locutus e. Nempe
Quintili ad asseuerada re ut no futu sed ia esse uideat: multoq plus
Cicero poderis habet: ut dicaus uicius q uiceus. Id e Quint. Dimit
Cicero te ratu & euocasti: id est euocaueris. Cic. Vnu ostede i tabu
Ouidi lis aut tuis aut patris tui eptu: & uicisti puiceris. Id e p Sex
Terenti tio: Restitisses: repugnasses: morte pugna appetisses: p eo
Terenti qd e resistere: repugnare mortem pugna appetere debuisses.
Cicero Oui. iiii. Meta. Praemia q eripies qua si tibi magna uidet:
Terenti Ex illis scopulis ubi erat affixa petisses: id e petere debuis
Terenti ses. Terent. i. andria. Praediceres: p eo qd e pdicere: debebas.
Cicero Et alibi: Fortasse aliqnto iniqor erat ppter eius libidine: pa
Ouidi teret: p pati debebat: It e Cice. iiii. officioy. Male etiã Cuno
Horati cu causa traspadanoz aqua ee dicebat: sep addebat uincat
Plini utilitas: potius diceret no ee aqua: qa no e utilis reip. id est
Virg dicere debebat. Huic simile qle apd Oui. de remedio: Gno
Virg sia fecisses inope sapienter amass: id e si fecisses iope. Ho
Virg Horati rati: Decies centena dedisses. Huic parco paucis conteto
Virg qnq diebus Nil erat i loculis .i. si dedisses. Plinius Junior:
Virg Dedisses huic aio par corpus fecisset qd optabat: id e si de
Virg disses: Ill d magis poeticu: ut Virgi. Tu quoq magna parte
Virg op: i tato fieret dolor Icare heres. id e si fieret Iuuealis. Gra
Virg culus esuriens in calu iusseris. ibi .i. si iusseris. Adhuc diuer
Virg su huic e: qle e apd Cice. Cochiliatis. Cn. Popeii. peristroma
Virg tis seruoq i cellis stratos lectos uideres: id e uidisses. Quint.
Virg sep uidisses: ut ibi uidisses no queadmodu tenues umbra
Virg corpus accipere cogitationibus solent. Apud huc sape e hic
Virg modus loquendi. Si pseuerasse: duos excacauerat. p excacal
Virg sem. Quale e illud. Horatianu. ii. carminum: qd metri causa
Virg Horati Priscianus dici putat: metuentis. lapsus crebro sustulerat:
Virg nisi dextra leuasset. Apud illu qda pene cotrarium: ut ibi
Virg Priscia dictatoris nome qd sape iustu fecisset puerat. Na de im
Virg pfecto subiuctiui qd solet poni p ipfecto indicatiui i pxio
Virg Cicero libro iam dixi: cu hoc exep lu fuerat: no qa amicus no esset
Virg Cicero Cicero de rep. li. vi. Et qd de uia fessus eem: & ad multam

Agde. al. & forte p
fecerat

noctem uigilassem. professus eram & uigilaueram.

Oportet legere libros: non oportuit factu.

o Portet legere libros: expedit euoluere auctores: utile
e cognoscere plurima: opera ptiu e habere quos imi
temur: necesse est adhibere usu: conducibile est descendere in
certame: & agitari cu aliis cotrouerfias. Vel p passiuu: opor
tet legi libros: euolui auctores: cognosci plura: haberi quos
imitemur: adhiberi usu: agitari cu aliis cotrouerfias. Hunc
posterioru modu magis ars gramatica pbat: illu magis au
ctoritas. Secus in praeterito. Naq no ita legimus sape fecit
se hoc optuit. Cicero i Verru: Tamen id factu no optuit. Et
i eude: Appollinis signu ablatu cerre no optuit. Et alibi: To
ta re illi integra seruat oportuit. No dissimile sane e illud
p aliter uerbu de uolo loquor: ut id e Liberis colutu uolu
mus etiã si posthumi futuri sut. Id e pcurra tam e breui: ut
no minus homine ipsu quis comune defesu uelitis. Quint.
An incidisse i sordidu nome: no eo contetu hominis quem
destructum uolebat auxisse.

Propositiones: rationesq: interdum misceri.

n Am ubi uinci necesse est. expedit cedere: siue plura
sunt de qbus queritur facilius erit in ceteris fides: si
ue unu: minor pena solet irrogari uerecudia. Miscuit hoc
loco Quint. p propositiones rationesq: cu sit uisitatissimu sic
dicere: siue plura sunt de qbus queritur: siue unu. Si. n. plu
ra facilius erit in ceteris fides: sin unu mior pena solet ir
rogari uerecudia. Atq itez: Firmis aut iudiciis iamq: extra
periculū positis: sualeri & antiquos legere: ex quibus si assu
mat solida ac uirilis igenii uis: deterfo rudis saeculi. squallo
re: tu hic noster cultus clarus enitescet: & nouos qbus & ip
sis multa uirtus adest. Alius dixisset: sualeri & antiquos le
gere & nouos: antiquos qde: & cetera: nouos uero & cetera
Cicero i Antoniu: O te miser: siue illa tibi nota no sut: nihil
n. boni nolti siue sut q apud tales uiros ta ipudeter loqre.
No dicendu ee uidet tibi q bene facia: sed uideor tibi be
ne facere.

m. iiii.

151

Conducibile

Agitare cotro
uerfias

No oportuit fa
ctum & firm

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Quintili

Cicero

Quintili

152

Quintili

Cicero



Rusticanus sermo
& Agrestis

153

n On uidet tibi qd bene faciã: & mihi nõ uidetur q
bene loqris: sicut uobis uidet q male faciũs: ita no
bis uidetur q male facitis: uidetur tibi q ille bene scribat: &
mihi uidetur q bene isti arent. Rusticanus hic sermo est &
agrestis. Eruditi. n. sic locũt. No uideor tibi bene facere & tu
no uideris mihi bene loq. Sicut uobis uidemur male faceĩ:
ita nobis uos uidemini. Ille uidetur tibi bene scribere: & isti
mihi uidetur bene arare. Hic mihi gloriatur.

Cicero
Cicero
57

h Ic mihi gloriatur se omnes honores sine repulsa op
tinuisse. Et alibi idẽ Cicero narrans Bruto rẽ in q il
le nõ affuerat inqt: Ecce tibi Poponius noster: illud mihi &
tibi non magis ad me uel ad te: q ad ceteros p̄inet: sed est
oratio sũpta de medio qua uulgo utimur. Tu mihi s̄p dor
mis: ille mihi assidue sedet. Cũ sup cœnã essemus: ecce tibi
hostiũ crepuit. hic sermo neq; ad me: neq; ad te: neq; ad quẽ
q̄ refertur. Ideoq; differens ẽ ab illo significato: quale ẽ apd
Virgi. Neu mihi tũ molles libeat iacuisse per herbas: Neue
tibi ad solẽ uergant uineta cadẽtẽ. Hic p̄cipit ad uniuers
los sub prima & secũda p̄sona. ibi nõ p̄cipit: nec ad aliquẽ
sermo est. Qualiter sit accipiendum
superioribus diebus ueni in cumanum: & cetera.

Virg
Virg

Qui his paucis dieb
pontifex factus

Cicero
Cicero

l Vperioribus diebus ueni in cumanũ: & ite q his pau
cis diebus p̄tifex factus ẽ. Et in futuro paucis die
bus erã domesticos tabellarios missurus. Et ite q triduo aut
ad sũmũ quatruiduo peritus. Hãc Cicero: & Salustius: Lega
triduo nauim cõcedere: nõ ẽ accipiendũ p̄ superiores dies
& p̄ paucos dies: p̄ tridũ & q̄tridũ: sed itra superiores dies: i
tra paucos dies: itra tridũ & q̄tridũ. Nã illd qd aliq di
cũt tẽpus cõtinuatũ & solidũ significari p̄ accusatiũ: secus
p̄ ablatiũ: plane falsũ ẽ. Cicero. n. atq; Virgi. sapius accu
latiũ & qdem indifereĩter utuntur: posteriores uero pleriq;
ablatiũ. Aliq̄ndo i huiusmodi genere sermonis omittimus
post sic: intra decẽ dies q̄ uenit: confecit omne negociũ. In
paucis diebus q̄ Rhodũ appulit: uxorem duxit: id est postq̄
uenit: postq̄ appulit. quã exẽpla apd̄ historicos sũt plurima

Paucis dieb) ora
domesticos tabel
larios missur)

Cicero
Salustius

Intra decẽ dies
quam uenit

Cicero
Virg

In paucis dieb) qua
uenit

Rhodũ appulit

Quid est animal nisi corpus cũ anima concre
tũ recte dici: qd est animal q̄ corpus non recte.

q Vid ẽ animal nisi corpus cũ anima concretũ: recte &
latine: qd est animal q̄ corpus cũ anima concretũ: nõ
recte. Adde aliud uel aliter: uel secus: & utroq; mō licebit di
cere. Quid ẽ aliud animal q̄ corpus: uel nisi corpus cũ ani
ma concretũ. Cicero. Quid est aliud gigantũ more bellare
cũ diis: nisi naturã repugnare: Idẽ faciet cõpatiũ: ut qd est
melius q̄ gaudere: uel nisi gaudere: ut Quint. Nihil ẽ facili
us nisi totã causã omnino non agere. Præterq; eandẽ aut p̄
pe parẽ uim optinet q̄ nisi: cuius exempla ut facilia præter
mittimus: unũ illud admonentes ubi ẽ præter ibi locũ habe
re præterq; adhunc modũ: ut nullius rei sũ avarus p̄ter lau
dẽ uel præterq; laudis. Nulli places præterq; mihi: uel p̄ter
me.

Cicero

Quintili

Præterq;

Transferre.

q Vem morem spartiatã transtulerunt in foeminas. Cicero
Et alibi idem Cicero: Quod nisi in amiciciã tran
feratur: Quã in alios transferuntur: non solẽt remanere pe
nes eos a quibus transferuntur. Mos autem: ut uult Cicero
ita transfertur: ut penes priorem quoq; remaneat. Et in li
bro. primo officiorum: Quod ab Ennio positum in una re:
transferrĩ in multas potest. Et in eodem: Mediocritas ad om
nem usum cultumq; uita transterenda est: Lucanus in .x.
Nondum translatos romana in sæcula luxus.

Cicero

Cicero

Cicero

Emm)

Cicero

Cicero

Lucan)

Committo qualiter accipiatur.

n On committas ut cum omnia tibi a nobis suppedi
tata fuerint: tu tibi defuisse uideare. Et iterum: Nõ
committas ut dicendũ sit non. putaram. Hãc Cicero. Quin
tilianus quoq; non committam ut illa dubia faciam defen
sionis sollicitudine. Et alibi: Nihil tibi minus cõmittendum
q̄ ut ulciscaris hoc flagitium: in eo præsertim qui apud ma
gnos poterit uideri te p̄mittẽte fecisse. Cicero tamẽ quodã
loco nõ p̄ ut: sed p̄ q̄obrem locutus ẽ dicẽs: Nihil tibi eẽ cõmit
tẽdũ: considerare debes quãobrem eor; quos laudas: te nõ

Cicero

Cicero

Quintili

Quintili

Cicero

156
Nihil factus
si totã om̄ oi
nõ agere.

Præterq;

Nihil factus
nisi totã causã

Ulciscor hoc
flagitiũ

simillimū p̄beas. Idem pollet quā obrem qđ ut: & licebit illud tollere & hoc subiicere: Ex quibus exēplis datur intelligi hoc uerbū sequente ut: uel simili dictione: sēp accipi in malā partē: nec recte dicas fac cōmittas: ut omnes te laudēt aut sic: nō cōmisiſti unq̄ ut laudareris: præterea sēp habere secū negationē. Oriundus: & ortus.

Oriundus qđ nō habet uim participii: credo alii dixerūt. Cuius utendi hic modus ē. Ego sū ortus romæ oriundus a placētia. Titus Liuius: Nati carthagine: sed oriūdi a syraculis: id ē a syraculis originē trahētes: unde fuerūt parentes: uel sine præpositione: ut idē alba oriūdū sacerdotiū. In p̄sonis fere cū præpositione. Idē lōge is princeps latini noīs erat: si famæ crediūs: ab Vlīxe deaq; Circe oriundus. Idē: Quid hoc si polluit nobilitatē istā uestā quam pleriq; oriūdi ex albanis & sabinis nō genere nec sanguine: sed p̄ cooptationē in patres. Nō nūq̄ per indeclinabilia: ut inde ego sū oriūdus: unde tu Liuius tamē si recte scribitur ait libro viii. Palæpolis fuit haud p̄cul inde: ubi nūc neapolis sita ē: duabus urbibus idēq; populus habitabat: cum is erant oriundis. Memini.

Memini p̄ recordor tū geitū: tū accusatiū postulat: ut Teren. Faciā ut meiq; & huius diei ac loci sēper meminēris. Cic. Omnia quæ curant senes meminērit uadimonia cōstituta: q; sibi cui ipsi debeant. Quid iuriscōsulti: qđ pōtifices: qđ augures: qđ philosophi senes q; multa meminērūt. Idē uerbū p̄ eo qđ ē mētionē facio: recusat accusatiū: postulatq; genitiū uel ablatiū cū præpositione de: ut Qui. Neq; onino huius rei meīnit poeta ipē. Et itez de qbus multi meminērūt. Hinc uidetur deriuari mentio: quali a meno præsenti & geminato prætérito memini: unde supinum mentum: ex quo mentio: & mens quæ omnium recordatur: & mentum quia in mētionē faciēda: hoc est in loquēdo præcipue mento utimur. Nullū enim animal mouet p̄tē oris superioris: nisi crocodilus: sed onia inferiorē sicut & nos mētū. Hic etiā mētiōr quia cōtra mētē loquor. Forte & hinc

Datur intelligi

modus utendi hic modus

159
Liu
Liu
Liu

Liu

Tereti

Cicero

Quint

Quint

Mentu. unde

Mentior. unde

uenit menta: sed nolo eius etymologiam aliquam afferre ne cui forte uidear argutulus. Alter: alius.

Alter de duobus dicit: alius de multis notū ē omnibus: licet nō omnes recte utant. Macrobius de saturnali bus: Cū igitur asseruerimus q̄ttuor ī corpore fieri digestiones: q̄q; altera pēdet ex altera: dicendū erat q̄q; alia pēdet ex alia. Idē ī alio ope de naturalibus: Illæ uero insolubiles causæ sūt quæ mutuis iuicē nexibus uinciūtur: & altere altera facit: ac uicissim de se nascūtur: nūq̄ naturalis societatis amplexibus sepantur. Nā Oui. de nouē picarū trāsformatiōne loquēs. Quāq; eū excusare metri necessitas pōt: tamē q; singulæ singulas ac certe certas ituerētur: intellexit cū īqt: Alteraq; alterius rigido cōcrescere rostro Ora. uidet Suetonius de uita Caii: Nec cessauit ex eo altere alteri criminari: atq; inter se omnes cōmittere. Nescio an sic accipiendū sit unū uni: & rursus hunc illi. Plinius quoq; li. xi. inquit de formicis: Quā ex aduerso cōuehūt altera alterius ignara. Quare dicaūs aliq̄ndo sic loqui eē p̄missū: E diuerso nō nūquā de duobus dicimus alius & alius: nec dicere alter possuimus: ut dubitatur uter excellat Salustius: an Liuius. & alius aliū præponit nō aut alter altere. Ratio postulabat ut dice reūs alius altere. Nā alius ad plurimos r̄fertur: q; de duobus iudicat: alter ad unū de duobus de qbus iudicatur. Sed quæ uidebatur inuenistū sic loqui: maluerūt mutare altere ī alium. Afferamus exēplū: Salustii in Catili. de Cæsare & Cato ne loquens inqt: Genus ætas: eloquentia prope paria fueret: magnitudo quoq; animi & gloria: sed alia alii: uel est ea ratio quā dixi: uel hæc quod idē est alia alii: quod diuersa diuerso: ut alia ē facies mea: alia est facies tua: id est diuersa. Proprie igit alter r̄fertur ad unū de duobus: ut Hannibal ī trāsitu apēni amisit altere oculū: siue ad unā duarū partium: quod supius etiā significauī: Vbi hoc Ciceronis exēplo usus sū. Duplices similitudines eē debēt: unæ res altera uerborū: & q̄le ē Virgi. exēplū: Aurea mala decē misit: cras altera mittā. Aliq̄ndo accipit alē p̄ secūdo ex duobus pluribus

Argutulus

Macrobius

Macrobius

Ouidius

Suetoni

Plim

Salustius

Liu

Salustius

Cicero

Virg

Alius nomen quā de duo



Secundo mense a du
Etione uxoris

Secunda uice

Tertia & quarta uice

ue: ut unus: alter: tertius: quartus: una: altera: tertia: quarta:
littera. Et hic est alter annus belli punici. Ego altero mense .re
pudiaui uxore: id est secundus annus ab origine: belli. & secundo
mense a ductione uxoris. Aliquando pro ipsis duobus: ut unus
aut alter: id est unus aut duo: unus & alter: id est unus & duo:
quod etiam in aduerbis respondet: semel aut iterum: id est semel: aut
bis. Item semel & iterum. Cice. in Bruto: semel aut iterum phillip
pus. Dubitari potest tamen cum dicitur iterum consul an secun
da uice: an bis consul intelligatur: quia dubitatio & in ceteris
non erit. Tertium enim consul & quartum consul sic differt ab illo ter
tius consul & quartus consul: quod in altero significatur & tertia & quarta
uice: in altera tribus & quattuor uicibus. Aliquando tamen dubita
ret an in hac significatione uice & uices reperiatur.

Qualiter sit dicendum ubi sit suus aut sui.

h Irudines uere ierite redeunt in suum pristinum unaqueque
nidum migrates. Muta illud unaqueque sic in suum pristi
num nidum unaqueque migrates: aut sic unaqueque in pristinum nidum
migrates: id non erit latinum. Item offendi parentes suo utrumque
morbo affectos: transfer illud utrumque: ut modo ostendi: id non
erit elegans. Nam si ita mutus ille pluralis numerus migrates
& affectos refertur ad illum singulare unaqueque & utrumque quod fieri
non potest. At illo modo superiore specus: refertur. n. numerus plura
lis ad pluralem sic: Irudines uere ierite redeunt migran
tes in nidos pristinos: unaqueque in suum supple migras. Offendi
parentes morbis affectos utrumque suo supple affectum morbo.

Virg

Virg. Dat solitu spumosi anes & in aquora currunt: Quisque su
um populatus iter. Et paulo post pro se quisque uiri summa nitum

Virg

opum ui. In priore exemplo si uerlus pateret non decuissit & dicitur
quisque suum iter populatus: sed populati. Nec in posteriore pro se
quisque uiri summa nitum opum ui. Secus autem solet fieri: ubi ab eis su
us aut se: ut Quintus: Comedo tibi senem: quem fecimus utrumque medi
cum. Nec recte dicas comedo tibi senem: quem nos filii alleuam de
beus: utrumque medicum facientes: uel sic quem nos utrumque captiui
medicum facimus. Nisi mor poetico: ut apud Ouidium. Vtraque foris
se me iudice sunt uenerada. Et apud Horatium Legati magnis

Quinti

us aut se: ut Quintus: Comedo tibi senem: quem fecimus utrumque medi
cum. Nec recte dicas comedo tibi senem: quem nos filii alleuam de
beus: utrumque medicum facientes: uel sic quem nos utrumque captiui
medicum facimus. Nisi mor poetico: ut apud Ouidium. Vtraque foris
se me iudice sunt uenerada. Et apud Horatium Legati magnis

Ouidii

Horatii

missi

si de rebus uterque quod apud oratores non reperitur. Sicut ne il
lud quidem licet Aulus Gellius utatur: ut apud Terentium. Quod
plerique omnes faciunt adolescentuli: quod quidam exponit pro eo
quod est plerique omnium: quidam pro eo quod est omnes.

A. Gellii
Terentii

Plerique omni
adolescentuli

Ue latine tale quod dicatur homo illitteratus est: cui tamen
paucos anteponas ut idem eleganter

h Omo illitteratus est: cui tamen paucos in rebus gerenda
rum scientia anteponas: latinum est. homo illitteratus est:
sed cui paucos anteponas: etiam elegans est. Item in negatione
homo quidem illitteratus: quem tamen non postponas multis la
tinum ut dixi: elegans etiam sic: homo quidem illitteratus: sed quem
non multis postponas. Ideo dixi, elegans: quia subintelligitur
talis quod in alio non fit: ut sic homo illitteratus: sed talis
quem: & cetera. uel sed is pro talis. Ideoque & hoc eleganter dicitur
homo illitteratus: non tamen quem multis postponas: id est
non tamen is quem multis postponas. Aliquando non subintel
ligitur talis neque is: ut hic ager est meus: sed cuius usu careo.

Quod me maxime iuuat.

u Ideo te amatorem studio: quod me maxime iuuat: uel
quae res me maxime iuuat. uel id quod me maxime
iuuat: uel uideo te quod me maxime iuuat: uel quae res me
maxime iuuat: uel id quod me maxime iuuat: amatorem
studio: quae exempla sibi quisque conquirat.

Aliquis: quidam.

a Lquis: quisquam: quispiam: ullus idem significat: differunt
quia quidam: ut in alio opere: quod de dialectica pro
pediem edemus: ostendetur. Vllus tamen quodammodo clau
dicat: nec fere citra negationem: quasi citra baculum ingredi
potest nisi interrogatiue: ut uocat me ullus: aut subiunctiue: ut
si nullus me uocat: nunquam plane affirmatiue: sicut illa superiora.

67

5 Vllus

Me occupato nullum tempus seponere poteram
non latine dicitur: sed a liter.

m E occupato in administratione magistratus nullum tem
pus seponere ad studendum poterat: Vel me occupato in
administratione magistratus nullum tempus mihi reliquum erat Ranissu

106



III Quint et. vel
accipe quintus ut. fit p. rono. <sup>Quid sit
genus
juni
p. h. or</sup>
p. minus. <sup>legenda ut iungitur
cum supra eibz</sup>

me latini sic locuti sunt: Græci frequenter. Sed hoc modo potius occupatus in administratione magistratus nullum tempus seponere ad studia poteram: uel occupato in administratione magistratus nullum mihi tempus ad studia reliquum erat. Dixi rarissime: non tamen nunquam. Nam quidam sic locuti sunt: ut Horatius de arte poetica: Se puero censor castigatorem mirum. Quintus Tullius ad Tironem: Non potes effugere huius culpe poenam te patrono. Marcus est adhibendus te patto. Quintus Tullius simile quiddam sapit: quale est apud M. Tullium cum & per me ipsum egisset: & per Drusum saepe tentasse. Illud enim per significare solet medium quendam aliumque intercessorem. Nunc uero quod queat medium esse inter se & alium: & tamen sic uulgo loquimur: per me ipsum rogavi: per te ipsum optinisti.

Quod dicat auxilium do: feroque: non autem opere do:

a Vxillum do feroque dicimus: opere do non dicimus: sed fero: unde opitulator quod Tullianum uerbum esse Seneca auditor est quo tamen & Salustius utitur: & Plautus: & alii non nulli. Audiui: a: ex: de: patre meo.

a Vdiui a patre meo: & audiui ex patre meo: & audiui de patre meo idem significare inueniet qui bonos libros euoluet. Cicero tamen precipue sic locutus est. Similiter apud eundem quaesivi te ab hostio: ex hostio: de hostio: uocaui te a uia: e uia: de uia. Sed hoc ultimum apud eundem in alium quoque sensum accipitur: ut in philippi. Cumque de uia laquerem & mihi met displiceret: Et de re publica: Et quod de uia fessus essem: & quod ad multa noctem uigilassem. & de Academicis: In cumano nuper cum mecum Atticus noster esset: nuntiatum est nobis a M. Varrone uenisse eum Roma pridie uesperis & nisi de uia fessus esset: continuo ad nos uenturum fuisse: quasi de labore uia. Hic enim uia significat iter hoc est actionem ambulandi: illic locum quo ambulamus.

Solus & unus regunt genitiuum & ablatiuum cum prepositione.

i Inter omnia adiectia que non sunt suplatia duo fere hæc solus & unus more suplatiorum regunt genitiuum: ut solus omnium non reuertit sibi ut incredibilior sit in parricidio cæcus

Horati

Quinti

Quint. Tullius

Per

Cicero

21

Opitulator tullianum uerbum

Seneca

Sallust

Plautus

Cicero

De uia lingue rem

Cicero

M. uar

ro

Solus

Unus

Omnium

Quint

169

210

fuit cum uideret hæc Quintus. Et Plinius: Accipenser unus omnium squamis ad os uersis contra aquas natando meat. Similiter ablatiuum cum prepositione. Nam ut dicimus ex omnibus maximus: & inter omnes maximus: ita unus & solus ex omnibus uel inter omnes. Verum unus per solus accipio: ideoque fere cum illo adiectiuo omnis tantummodo coniungitur. Nam unus ex fortibus: unus ex populo alterius significationis est. Cum substantiuo quoque coniungitur: ut idem Plinius: Caluitium uni tantum animalium homini: sed quasi subintelligitur omnium.

Animaduerto te: animaduerto in te.

a Nimaduerto te: & animaduerto in te differunt: cum intueor te: & intueor in te non differant. Animaduerto in te est punio te: sed cum hac differentia que punire est quocumque siue iure siue iniuria. Animaduertere est eius que in altero habet potestatem ordine ac rite. id est cum animaduersione punire. Sed hoc proprie refertur ad personas. Animaduerto per intueor & personam & rem dicimus.

Filius: natus: pater: genitor: mater: genitrix: parens.

* Ratores sapientius dicunt filius que natus: pater que genitor: mater que genitrix: pares per utroque: etiam saepe homo potius que uir: quotiens ita accipit ille de quo agimus aut loquimur quale est hoc illi deduxerunt hominem in palæstram. Poeta potius est contrario. Historici media quendam uiam tenent: ut Salustius Eos mores atque industriam uiri cognoui.

In primis potens.

i In primis potens: si de masculino loquaris intelligit inter primos: si de femina inter primas: si de neutro inter prima. Nam idem pollet in primis & inter primos: uel inter primas: uel inter prima. At si defuerit adiectiuum utique accipietur in neutro: quale est illud Virgilii: In primis uenerare deos: nisi sit tale quale apud eundem: In primis regina quietum. Accipit in teucros animum. In primis non inter primas: aut inter prima accipiendum est: sed inter primos. Una enim inter mares femina nominatur sine feminis aliis: aut inter primos: & inter primas.

Quinti
Plini

Plini

170

71

Sallusti

72

Virg

Virg



Hic non est cum illo comparandus.

73

h Ic nō ē cum illo comparandus melius de mīore ad maiorem dicitur: ut Virgili. cū Homero: Horatius cum Pindaro non est cōparandus: q̄ e diuerso. sic: Homerus cum Virgilio: Pindarus cum Horatio non est comparandus: e diuerso tamen non nūq̄ reperitur. INTERCEDO:

74

i Ntercedit mihi tecum amicitia: intercedit tibi cum illo affinitas: intercedit sibi mecum necessitudo: hoc est amicitia: affinitas: necessitudo inter nos ē media quādam quæ nos conciliat. Tribuni intercesserūt. Cēpio intercessit. Cato intercessit: hoc ē in mediū se uerbis & ui opposuit.

75

Amare inuicem mutuo: pariter: inter se. a Mamus nos inuicē: amatis uos mutuo: amant se pariter. Cum uero adhibemus p̄positionē inter: tollimus accusatiuū qui regitur a uerbo: ne turpe foret si repl̄t caretur: sic. amamus inter nos: nō aut amamus nos iter nos: amatis inter uos: amant inter se: non aut amatis uos inter uos: amant se inter se. Cicero ad Fratrem: Pueri ualde inter se amant. Et de amicitia: Neq; solum inter se diligent & colent: sed etiam uerebuntur. Terentius i adelp̄is: Video eos sapere: intelligere in loco ueteri: inter se amare. Idem i eadē quasi non norimus inter nos. Bene habeo: bene habes: id est bene ualeo: bene uales. In tertia autem persona etiam sine supposito bene habet: id est bene se res habet: qd̄ exemplum ubiq; frequens est. Facio te certiozem.

Cicero
Cicero
Terenti
Terenti



Bene h̄t sine supposito .i. bene se habet res

Virg

76

f Facio te certiozem: nō certū. nam Virgili. Anchisē facio certū ideo dixit: q̄a syllaba breuis inter longas nō potest collocari in uersu. Prosa aut oratione scribentes semp̄ certiozem dixerunt: & semp̄ facio: nunq̄ ago. Facio tibi gratū: nunq̄ ago tibi gratū. Facio ludos: facio rem diuinam: facio sacrificiū: facio solennitatē: nunq̄ ago: & multa huius modi. Itē feci iacturā: feci damnū: feci naufragiū. Vix unq̄ passus sū iacturā: damnū: naufragiū. Cicero: Magna i repta iactura est. Idē: Damnū. n. illius imaturo interitu res romanæ latinæq; litteræ fecerūt. Quīt. In portu naufragiū

Cicero
Cicero
Quintili

// Caput est p̄ se

Passus sum uel iurā. damnū naufragiū. uix unq̄m dicitur sed feci

fecimus: & i cæteris q̄busdā feci tamē fugā: q̄ ego fugi alterū: nō q̄ alter me. feci timorē: q̄ ego timui alter: nō q̄ alter me. Itē feci iter: nō egi iter. Aliquando etiā feci uiam: teci copriā tibi rez: meas: nūq̄ egi aut dedi: aut præstiti copriā: feci potestatē tibi uidendi res meas domesticas: nō aut dedifeci lucry: nō aut acq̄siui lucry. Honore dicto urinā fecit: stercus fecit: nō aut emisit. Simile huic est qd̄ dicitur fregit nauim: fregit brachiū: quasi ipse fregerit: & ipse egerit: & nō potius passus sit Teren. Is fregit nauim apud Andry. Cicero: Gregalesq; eū cū non uenisset i capū requireret: excusauit. Velpa Teren. q̄ eū brachiū fregisset diceret: alius dixisset q̄ ei brachiū fractū eēt. Itē etiā accepi molestiā: cladē cōtuelia ue. Accepi uulnus: accepi iniuriā: accepi dedecus: ignominia ue. Nūq̄ aut passus sū. de quo uerbo comodius alio loco dicam. Accepi uoluptatem: gaudium: laticiam.

feci fugam
feci iter & uia
feci lucru

Honore dicto. quo uulgo cōreuetec
urina. stercus. fecit
fregit manu.
Accepi molestia. cladem cōtuelia. dedecus. ignominiam non passus sū

Qua pietate: cuius pietatis: quæ pietas ē.

I potuisset redimere oculos matris: q̄ pietate fuit: uicarios suos dedifeci: id ē tāta pietate i matrem fuit: Idē Quīt. hoc si scisses pater affirmo: p̄mitto cuius pietatis es: nemo te antecessit. Et alibi: Quæ pietas tua ē. Tribus enī mōis utimur p̄ relatiuū: totidē p̄ p̄nomen is. Primo mō sic ea pietate fuerit. Secūdo sic: eius pietatis es: sed hoc rariū. Tertio sic: ea pietas tua ē: ea p̄ tāta accipit. Ideoq; & ipso tāta uti licet eo mō: quo & p̄noie. habet autē aliqd̄ plus talis oratio: q̄ si dicas p̄ tua pietate. Veni i opinionē.

Quintilianus
177
Quintilianus
Quintilianus

u Eni i opinionē actiue accipit: q̄ talē opinionē habeo: aliq̄ndo passiue: cū opinio significat phamā: opinio i quā q̄ de me habet ab aliis: nō quā ego habeo de aliquo. Si cut existitatio ē opinio atq; sentētia cū accipit actiue: ut existitatio mea: id ē ita existio. Aliq̄ndo passiue: ut homo magnæ existitationis: id ē famæ & nois: q̄ eū magni hoies existiant. ita homo magnæ opiniois: ut Quīt. Quod accidisse etiam Portio latroni: q̄ primus clari nominis p̄fessor fuit. Tradit: ut cū ei sumā i scholis opinionē optinēt: causa in foro esset orāda: ipense petierit uti subsellia i basilicā trāsferrēt. Cicero

Quintilianus
Portius latro
Cicero

* hoc modo tanta pietate fuit. i. ea.

178

Subsellia in basilicā trāsferruntur portius latro petijt



Cicero sermonibus familiarium puenimus etiam nos: opinionem. Veio
 i suspicionem sepe passus: ut idem quod si falso. Publ. Sextio uisses
 i suspicionem: id est i suspicionem tui non tuam. Veni i obliuionem se
Cicero per etiam passus: ut idem. Ut si fuerint excellentes uiri certe
 iam uenerunt in obliuionem: hoc est quod caeteri de illis oblitus sunt: non
Cicero quod ipsi de aliis: aut de se. Similiter uenio in uitupationem. Idem
 Verrinarum. v. Ut propter eum in sermonem hominum atque in tantam
 uitupationem ueniret. Offensio etiam prope passus accipit. Ideo
Cicero quod idem non Clodii offensiones dicit: sed offensas: suas uero offe
Cicero siones. & alibi: In agro corpe odiosa est omnis offensio: id est mo
 lesta omnis passio. Uector uero huic simile est cuius rei cau
 sa est quod uector. quod deberet significare quod uehit: ut nauis:
Cicero equus: uehiculum: significat potius id quod uehit quam est homo. Ci
 cero etiam summi gubernatores in magnis tempestatibus a
Quintili tibus uectoribus admoneri solent. Quint. Sic in nauem filii
 mei male permutatus uector imponor. Non tamen uectorum ac
 cipias pro naua: hinc est quod inuenimus nonnumquam dictum nauas &
 uectores. Sunt. n. uectores qui proci in aliena naui uehant: ut
Quint idem Quint. Cum in frenatis equis uector incidet. Nonnumquam pro eo
 qui uehit: ut Seneca in hercule isano: Tyria pro undas uector
Seneca europa nitet. Idem in Hippolyto: pro sua uector timidus rapinas:
Seneca cum de eodem tauro: eademque Europa loqueret. Nam caetera fere
 quae a supinis ueniunt tam actiue quam passus accipi solent: ut ac
 cusatio Marci Tullii actiue: accusatio Verris passus: dona
 tio mariti actiue: donatio uero bonorum passus.

Male iudico: male cogito.

m Ale iudico: male censeo: male pronuncio: male opinor:
 male sentio: male existimo: hoc male ad me ipsum re
 fert: errorumque meum declarat. Male cogito ad alterum refert: si
 gnificatque perniciem: non errorem: ut Cicero Carthaginem diu ma
 le cogitantem non prius uereri desinat: quam excisa cognouero. Ma
 le cogitantem uidelicet mala in alterum perniciemque cogitantem: non autem
 se ipsam fallentem. Item maledico tibi: male opto: male precor ti
 bi: aut male imprecor. His non nihil similia sunt: male de te se
 ntio: male tu de me existimas: male de illo iudicamus: non error

Passio

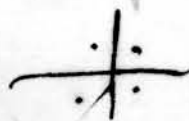
Uector

Uector

Accusatio

Donatio

Male cogitantem



L. f. qua in initio dixi. quod ubi
 antea erant illi, tu nunc apud
 me sis.

hic sentietis: existiantis: iudicantisque innuit: sed uicium de quo
 iudicamus: existiamus: sentimus. Male quoque audio: id est ipha
 mor crimina mea audiens: cuius contrarium est maledico. Salusti
 us in Ciceronem: Respondebo tibi: ut si quam maledicendo uolup
 tate coepisti: eam male audiendo amittas. Bene quoque maxima
 ex parte huic simile est: ut de te bene sentio: bene tibi procor:
 bene de te mereor. Loco patris.

Male audio

Salusti?

I Loco patris: loco fratris: loco filii te habeo: non ita ac
 cipit quod ubi illi antea erant: tibi tu nunc apud me sis:
 sed quod in ea caritate: quam illi aut fuerunt: aut sunt: aut eunt: aut
 esse debeant. ut Crisipus Paphilo apud Terentium loquitur: Si te in germa
 ni fratris loco dilexi. Cicero in Verrum: In parentum loco quaestori
 bus suis praetores esse optere. Illa autem sententia in locum potius
 quam in loco requirit tale aliquod uerbum. Quale est apud Quintum. Nam
 quomodo pugnae ientibus tot simul metus: laborum: dolorum. Por
 tultimo mortis ipsius exciderint: nisi in eorum locum pietas & for
 titudo & honesti temporis imago successerit. Et alibi: Non pro
 didit filium quosque occidit. Explicat a dolore patrem quod tibi ui
 det fecisse rem maximam: & in locum iuuenis amissi substituit
 de uanitate solatiu. Ergo ita dicit ubi aliud erat: aliud suc
 cessit quae diuersa a superiore sententia est loco uoluptatis mihi:
 est loco honoris: loco turpidinis. uoluptuosum: honorificum: tur
 pe. Illud autem in hac parte competat ut dicaus: non recordari me. An
 usque repperi genus illud sermois: quo ecclesiastici passus utuntur.
 Ego habeo te in patre: tu es mihi in filio: accipio te in fratre. Di
 cut. n. ueteres habeo te loco patris. Tu es mihi loco filii. Ac
 cipio te loco fratris. Vel habeo te pro patre. Tu es mihi pro fi
 lio. Accipio te pro fratre: & non nullis aliis modis. Atque hic uideat
 aliquid non utique tale esse: sed proinde esse: ac si tale foret. Ideoque ex
 positiones nostrae locum habent: ubi tale aliquid non est: ut dixi: sed pro
 tali habet: ut in illo. Ex illa hora accepit eam discipulus in suam:
 quod licet diceret: accepit loco matris: uel pro matre: siue pro sua.
 Non autem ita in illo quod pro uero accipi debet: Ego ero illi in
 patre: & ipse erit mihi in filio. Licuisset ergo dicendum est dixit
 sent ueteres. Ego ero illi in patrem: & ipse erit mihi filius: sed

89

Terenti?

Cicero

Quintili

Quintili

Habeo te in patre
 tu es mihi in filio
 non esse modum di
 cendi receptum

n.ii.



more graecorum: unde haec supra sunt: nostris ecclesiasticis loqui placuit. Idem ueteres qui illo modo locuti non sunt. sic tamen loquebantur: reuertor in patrem: tibi redi in amicum: sed hic uerbum est significans motum. **Quint.** Et post exitum unicum reuertor in patrem. **Quintus Curtius** tamen li. v. Igitur rex arci babiloniae agatice in praesidem esse iussit. 220

Quint Curti

Nihil ad tuum equitatum.

Cicero

a Didit illud etiam equites non optimos misisse credo: Caesar nihil ad tuum equitatum. i. nihil ad copationem tui equitatus. **Idem Cicero:** Persium nolo legere: hic fuit enim (ut noramus) omnium fere nostrorum doctissimus: Laelium. Decimum uolo: quem cognouimus uirum bonum & non illitteratum: sed nihil ad Persium: id est nihil in Persii copatione. Quale est cum subintelligitur pertinet: ut hoc quod ad te: hoc nihil ad te supplet pertinet. Vel potius parum est ut sit in copatione Persii parum doctus: & in copatione tui equitatus sic parum boni equites. **Terent.** Est ne Thais: ut fertur forma sane. Sed nihil ad nostram hanc non plane nihil: sed parum potius accipiendum est.

Cicero

Terenti

Memoria teneo: memoriter pronuncio.

Cicero

m Memoria teneo: non memoriter: pronuncio memoriter: non memoria. **Cicero:** Memoria teneo bello marfico cum Quinto Octauio. **Idem Quint.** Mutius Augur Scauola multa narrare de C. Laelio socero suo memoriter & iucunde solebat. Complector tamen memoria & memoriter. Repeto memoriter & memoria. **Quint.** Si longior complectenda. memoria fuerit oratio: proderit per partes ediscere. **Cicero:** Complectebatur memoriter: diuidebat acute. **Quint:** Memoria repeto coniuncta me qui reprehenderant quod hoc uerbo: usus essem pepigi. **Terent.** An cognoscit signa: at memoriter. Aliud tamen est ille ablatiuus: quam illud aduerbiu. Memoria enim quid significatur apparet: memoriter uero est quod litteratores. nostri impitii dicunt cordetenus: & mentetenus. Apud **Plin.** tamen ad romanum lego: Tu facillime iudicabis: quam tam memoriter tenes: ut cum hac conferre possis: si recte sic scriptum est: recte sic dici iudicabo.

Cicero

Quint

Cicero

Quint

Terent

Plin

Facio tibi iniuriam.

H comuictos

Bellu marfici

Memoriter. est q imperiti dicunt corde ten

f Facio tibi iniuriam: & facio tibi contumeliam. Afficio te iniuria: & afficio te contumelia. Facio tibi molestiam non ita libenter dixerim: ut afficio te molestia.

133

LAVRENTII Vallengis patricii romani de lingua latinae elegantia bene meritis liber quartus. Et primo poemum.

CIO Ego non nullos eorum praesertim: qui sibi factiores ac religiosiores uident auros meum institutum hoc: laborumque reprehendere: ut indignum christiano homine: ubi adhorter ceteros ad librorum saecularium lectionem: quosque studiosior esset **Hieronymus:** casu se illa

gellis ad tribunal dei fuisse confiteri: accusatumque quod Ciceronianus esset: & non Christianus: quasi non posset fidelis esse & idem Tullianus: eoque spopondisse: & id diris execrationibus libros saeculares postea se non esse lecturum. Hoc crimen non magis ad praesens opus pertinet: quam ad me ipsum: ac ceteros litteratos: quorum studium ac doctrina litterarum saecularium reprehendit. Respondeamus igitur istorum accusationi: eosque uicissim & quod in praeterito quoque accusatus: quorum culpa non ex minima parte latinae litterae iacturam: naufragiumque fecerunt. **Quid** ais tu non esse legendos auctore **Hieronymo** saeculares libros? Qui sunt isti quales libri? Omnes ne oratores: omnes historici: omnes poetae: omnes philosophi: omnes iurisperiti. ceterique scriptores: an unus Cicero? Si illos dicis (ut debes dicere) cur non ceterarum quoque litterarum studiosi abs te reprehendant: cum quibus me aut dare debes: aut absoluere. Sin ita non sentis & solum Ciceronem reum facis: uide ne stultum **Hieronymum** uideri uelis: qui neminem saecularium promisit se lecturum: cum de Cicerone tantum promittere deberet. At non quid ille promiserit inquis est intuendum: sed quod accusatus sit. Fuit autem accusatus quod Ciceronianus foret. Ita ne? Ergo missum faciam Ciceronem: reliquos abiciamus. Quid de aliis auctoribus senties? quod de totis disciplinis certe omnes saeculares sunt: atque adeo gentiles: id est a non

Hieronymus

Spopondisse te diris execrationibus

Fidelis

Non ex minima parte

Hieronymus

Qui sunt isti quales libri

Hieronymus

n.iii.



hristianis: nec de christiana religione cōscripta: Si legēdas
ais. tibi ipsi repugnabis: q̄ mihi hanc obiicis lectionē. Si ne-
gas etiam atq; etiā cōsidera: ne singulāz disciplināz familiae
inte ipetū faciāt: teq; omnes neīe auxiliū ferēte diserpant
Mime inquis ita ē. Sed cū Hieronymus qd̄ Ciceronianus
ē: rep̄hēdit: id reprahēdit q̄ studiosus eloquētiā eēt. Ideoq;
dānati atq; repulsi itelligūt: q̄ cōpandā eloquētiā gratia le-
ctitant. Iā uideo times iuidiā: sed sero times: & in eodē hās-
tas luto. Si tantū eloquētes excludis: cur nō nuq̄ mō ī uniuersū
lū mihi uetabas: ut s̄ape facere soles: legendos s̄culariū li-
bros. At postea accusationē tēperasti: & de eloquētib; dū
taxat intelligis. Ita sic erraueris sane: do ueniā impitiā: p̄co-
puditati ferendi licet lacessitus. Cur tamen ab Hierony-
mo dissides: qui s̄culares: nō aut eloquētes se nolle tangei
p̄misit. Cur tu neq; cū iudice illo unū Ciceronē itelligis: ne
q; cum Hieronymo uniuersos s̄culares. Quid sibi uult ista
āceps uacillāsq; sentētia. Quāq; diu boni nihil ne in illis li-
bris nisi eloquētia ē: nō memoria tēporis: gētiūq; historia:
sine quibus nemo nō puer ē: nō multā ad mores p̄tētia: nō
omniū disciplināz tractatio. Nūqd̄ hac ōnia negligam: ne
forte dū talia discere uolo: eloquētiā discā: & uenenū bibā
hoc uino dilutū: maliq; aquā & qdē cōnosā potare: q̄ hoc
timore salerna dulcissima. Porro qui sunt isti libri ī quibus
uenena eloquētiā occultāt: certe nullos ego scio nō eloquē-
tes: nisi tuos: tuosq; similiū: quibus nec robur ullū adest: nec
splendor: cōtraq; ceterorū opa p̄ sua unūq; q̄ portione mi-
ram q̄ndā prae se ferūt bene dicendi diligentia. Ita aut elo-
quētes: aut nulli libri legendi erunt. An ex his duobus: de quibus
Hieronymus meminit: aut ille grācus ifacundus fuit:
aut noster latinus: nulli duntaxat latinorū ī philosophia se-
cūdus: quorū uterq; nescias praestantior sit philosophus: an
orator. Quod si omnes libri ueterū ita sūt eloquētes: ut uel
plurimū sapientia: ita tradentes sapientia: ut uel plurimū
eloquētiā habeant. Quinā isti erūt: quos ob eloquentiā dā-
nandos putemus. Atq; cū eos duos lectitasse se Hieronymus

In eodē hāsitas luto

Parco cupiditati ferendi
licet lacessitus

Tractatio

fateat: uide ne nō tam de oratoriis Ciceronis operibus: q̄ de
philosophicis dictū existimare debeas. Certe ego de philoso-
phicis dictū accipio: ubi soli philosophi noīant: qd̄q; Plato
nicus eēt nō ideo nō obiectū quasi sancte faceret Platonem
legens: sed tantū Ciceronianus: q̄ homo latinus magis Cice-
renis stilū cupiebat exprimere: stilū inq; quali ille utebatur
in quāstionibus phiā: nō q̄li in forensibus causis: contioni-
bus ue: aut in senatu. Nō. n. orator causāz ciuiliū Hierony-
mus: sed scriptor s̄ctāz disputationū studebat euadere.
Cur non ergo credaūs nō minus Platonē nocuisse ei q̄ Cice-
ronē: cur nō magis phōs q̄ oratores. At ornatus ipse dicēdi
rep̄hensus ē nō scientia. Si ita ē: omnes ad unū rep̄hendūt.
Quis. n. caret ornatus: quo tu intolerabili calūnia uteris:
cū nō sit facta mentio de ornatu ī illa accusatione: sed q̄ tā-
tum Ciceronianus foret. Nunquid tantum in Cicerone orna-
tus: & non philophia non ceterāz artes: non ut dixi in Pla-
tone facundia: non ī ceteris: cur non omnes pariter exter-
minamus: cur non potius Ciceronis philosophia nocuisse
putanda Hieronymo est: q̄ ars dicendi. Nolo hoc in loco
comparationem: facere iter philosophiam & eloquentiam:
utra magis obesse possit: de quo multi dixerunt ostenden-
tes philosophiam cum religione christiana uix cohāerere:
omnesq; hāereses ex philosophiā fontibus profluxisse. Rhet-
oricam uero nihil habere nisi laudabile ut inuenias: ut
disponas: quasi ossa & neruos orationi des: ut ornes: hoc
est ut carnem coloremq; inducas. Postremo ut memoriae
mandes: decenterq; pronuncies: id ē ut illi spiritum actionē
q̄ tribuas. Hāc ergo cuiq; nocere posse credam: nisi ei qui
cetera negligat: & praeferat ueram sapientiam atq; uirtu-
tes: ut Hieronymus faciebat: Hanc ergo artem obfuturam
putē: p̄fecto nō magis q̄ pigēdi: figēdi: calādi. Et ut de libe-
ralibus dicam q̄ musices artem: & si ex his qui bene canūt
pingunt: fingunt: ceterisq; ex artibus multum usus atq;
ornamēti diuinis accedat rebus: ut p̄pe ad hāc rē nata eēt

Ciceronis stilū
exprimere

Studebat euadere

intolerabili ca-
lūnia

Exterminum

Hāereses omnes
ex philosophiā
fontibus profluxisse



uideat: pfecto multo plus accedit ex eloquentibus. Quare non fuit illa accusatio q̄ Ciceronianus eēt Hieronymus: sed qd̄ nō christianus: q̄lem se falso esse p̄dicauerat: cū litteras sacras despiceret. Nō studiū huius artis: sed nīmīū studiū: siue huius artis: siue alterius: ita ut locus nō relinq̄t̄ melioribus reprahēsus. Nō ceteri sed solus Hieronymus accusatus est. Alioquin ceteri simili castigatione correpti fuissent: Neq̄ enī una ōnibus medicīa cōuenit: & alios aliud decet: neq̄ se per & ubiq̄ idem aut p̄mittit̄ aut uetat: neq̄ ille hoc aliis uetare ausus ē ne facerent. Contraq̄ plurimos laudauit: cū sup̄ior: tū suor̄ tēpor̄ eloquētes. Vex̄ qd̄ multis agimus? Quid Hieronymo ipso eloquētius? qd̄ magis oratoriū? qd̄ licet ipse dissimulat̄ uelit benedicēdi sollicitius? studiōsius? obseruātius? qd̄ qd̄ ne dissimulabat qdem. Nā obiiciente hoc sibi somniū Ruffino hominē deridet: planeq̄ fatei se lectitare opa gentiliū: & lectitare debere. Idq̄ cū in aliis multis locis q̄q̄ etiam sine cōfessione palā ē: tū uero epistola illa ad magnū oratorē. I nūc & uerere ne aliena accusatio tibi oblit: cū illi nō obtulerit sua: & non audeas facere q̄ illa res scissa pactione ipse facere nō timuit: tamē si nō desūt q̄ credant cū puerili aetate illa p̄cepisse: sēp̄q̄ postea memoria tenuisse. O ridiculos homines: & omnis doctrinā impitōs, qui opinent eū tātā rerū copiā ac sciētia: qua nulli christianoq̄ cedit: aut cito potuisse d̄ferre. aut tā diu nō potuisse didicere. Cū & rarissimi rēpiāt q̄ cētēsimā p̄tē sciētia illius asseq̄ possit: & nō miore labore ut atiq̄tus dictū ē: hac facultas retineat q̄ pareat: & tamen q̄tulū ē iter furari & furtum nō reddere. Quid p̄dest aliis p̄hiber̄ ne furet: si tu furto palā tuo potiris? Si nō debeūs d̄fer̄ eloq̄ntia: nec uti certe si didicūs. Quid q̄ libros gētiliū sape ī testimoniū assūit? Qd̄ si nō licet legere: minus p̄fecto legēdos exhiber̄: & si nos dehortaretur a lectiōe gētiliū: qd̄ nō facit: magis itūendū putarē qd̄ ipse ageret: q̄ qd̄ agēdū aliis diceret: uex̄ tamē sēp̄ ipse idē & dixit & fecit. Nā postq̄ tenerā illā aetate saluberrio sacraz scripturarū alimēto pasuit: at in ea quā despectam hūerat

Hieronymi laudes

Ruffin

Inunc

Rescissa pactione

Quantulū est inter furari & furtum non reddere

9
 scientia uires sibi fecit. Iamq̄ extra piculū positus ad lectiōne gentiliū redit: siue ut illinc eloquentiam mutuaretur: siue ut illorū benedicta p̄bas maledicta reprehenderet: quod ceteri omnes latini grāciq̄ fecerūt: Illarius: Ambrosius: Augustinus: Lactātius: Basilius: Gregorius: Chrysostomus: alii q̄ plurimi: qui ī omni aetate p̄ciolas illas diuini eloquiū gemas auro: argentoq̄ eloq̄ntia uestierūt: Neq̄ alterā p̄pter alterā sciētia reliquerūt. At mea qd̄ sētētia: siq̄ ad scribēdū in theologia accedat: parui refert an alia aliqua facultate afferat: an nō afferat: nihil. n. fere cetera conferūt. Atqui ignarus eloq̄ntia ē hūc ī lignū prorsus. q̄ de theologia loq̄ existimo. Et certe soli eloquētes quales hi quos enūeraui cōlūnā ecclesiaz sūt etiā: ut ab apostolis usq̄ repetas: iter quos mihi Paulus nulla re alia eminere q̄ eloq̄ntia uidetur. Vides igitur ut in cōtrariū res ipsa recidit: nō mō non reprehēdēdū ē studere eloquentia: uerum etiam reprahendēdū non studere. Et ego sic ago tanq̄ eloq̄ntia contra calūnias patrociniū p̄stē: qd̄ ē maius p̄posito meo. Non enī de hac: sed de elegancia liq̄uā latinā scribimus: ex q̄ tamen gradus fit ad ipsā eloq̄ntia: uerū si quis eloquēs nō sit: ita demū nō erit castigandus: si talis nō potuit euadere: non nisi hūc laborē effugit. Qui uero elegāter loqui nescit: & cogitationes suas litteris mandat: in theologia p̄sertim ipudētissimus ē: & si id consulto facere se ait insanissimū: q̄q̄ nemo ē q̄ nolit & eleganter & facunde dicere. Quod cum ipsis non cōtingit uideri uolunt: ut sunt peruersi nolle: aut certe non debere sic dicere. Ideoq̄ aiunt gētilēs hoc modo locutos esse non dicere eodem loqui christianos: quasi illi quos nōmīnauit more istorum locuti sūt: & non more Ciceronis ceterorū q̄ gentiliū: qui qualiter loquantur: nec cognitum isti nec expertum habent: non lingua gentiliū: non grāmatica: non rhetorica: non dialectica: ceteraq̄ artes damnandā sunt. Si quidem apostoli lingua grāca scripserūt: sed dogmata: sed religiones: sed falsā opinionēs de actiōe uirtutum: p̄ q̄s ī calūscādus. Ceterā aut sciētia atq̄ artes ī medio sūt positā

Marius
 Ambrosi
 Augustin
 Lactanti
 Basilius
 Gregori
 Chrysostom
 Paulus

Paulus eloq̄ntissimus

Elegancia
 Eloquentia

Ut sunt peruersi

In medio sunt positae

Quae sit diff^a inter grammatice & grammatista docet contra de
paulus epistola libro p. his uerbis. ἀπο δὲ τῆς ἐξ ἡ ἐπὶ αὐτῶν
τοὺς τε παῖδας ἢ τὰς κόρας γραμματικῶν παραδιδόντων
πραίσι ἢ φιλαυθῶν τοὺς δὲ δώδεκα ἐτῶν τῶν πο
δῶν πρὸς τε γραμματικῶν ἢ ἢ ἢ γεωμέτρων.

Luminaria

Eloquentia regum rex
est & perfecta sapientia
Joannes charax
ἐκλιναδαί δε' οτε
τὸν οὐρανὸν ἀναβιβάζει
τῆ πρὸς αὐτὸν λέει
ἐπὶ μέλαθ' ὁρᾷς. ἢ ἐκ
κλινοῦ τῶν ἐπιτοῶν
πρωτὰ τῶν ὁμολογῶν
De recentioribus theo
logis

Ducere exercitū

Senes desperandi sunt
Elocutio diuiditur in 3
ptes elegantiā compositione
& ornamentate. Elegantiā est
quae facit ut unūquodq;
quodcumque uerbum
pudenter pure &
apte dici uideatur. 1.

Qua uerū sit hoc dispi
ciamus. Vlpianus in
2. Quotiens Titulo
si liberti ingenius
dicatur de dicitur dicit
haec uerba. Sed &
quotiens qd libertum
se negat idem praeu
sum est. Quod documentū lauretū nā libertus illu
genius non libertinus ut uult lauretū & sic qdem est in poma
ētus florentinis. Si uero falsa & debet esse libertinus non
libertus ut quaedam exemplaria praeferrunt Vlpianū prior lau
rentio annotauerat hanc differentia inter haec. 2. nomina

qbus & bene uti possis & male. Quapropter conemur obser
cro eo puenire aut saltē proxie: quo luminaria illa nostrae reli
gionis puenerūt. Vides q̄ mirabili ornamento uestes Aaron
distinguat: q̄ arca foederis: q̄ tēplū Salomonis: p̄ hoc mihi si
gnificari eloquentia uidet: quae (ut ait nobilis tragicus) Regi
na rex ē & p̄fecta sapientia. Itaq; alii ornēt domos priuatas
hi sūt q̄ student iuri civili: canonico: medicina: phiē: nihil
ad rē diuinā conferentes. Nos ornemus domū dei: ut i eā in
grediētes nō ex sitū ad cōtēptū: sed ex maiestate loci ad reli
gionē concitentur. Nō possū me cōtinere quo minus quod sē
tio dicā. Veteres illi theologi uidēt mihi uelut apes q̄dā i lo
giqua etiā pascua uolitantes dulcissima mella carasq; mi
ro artificio cōdidisse. Recētes uero formicis simillimi: q̄ e p
ximo sublata furto grana i latibulis suis abscondūt: ut ego
qd̄ ad me attinet nō mō malim apes q̄ formica eē: sed etiā
sub rege apū militare: q̄ formicas exercitum ducere. Quae
pbatū i bone mētis iuuenibus (nā senes despandi sūt) con
fidiūs. Nūc ad inceptum redeo: q̄ ea quae secūtur: nō nihil
a superioribus differāt. Tractabū n. de uerborū significatio
ne: neq; de omnibus uocabulis sed q̄si gustū quendā & eorū
maxime quae ab aliis tractata nō sūt. nā de omnibus dicere
ppe infinitū ē.

De libertino & liberto.
1. Libertinus & libertus sola elegantia grā habēt diffe
rentia. quā nec grammatice: nec iuris periti qd̄ maxie pu
dēdū sciūt. quā ne eorū qd̄ aliquē q̄ his temporibus ma
rita bene scribendi laude celebratur: inueni scientē. qd̄ noli
uideti cōtumeliose dictū, sed necessario potius atq; honeste.
Vereor. n. ne p̄ facilitatē qua sēp candide quacūq; studio i
uestigassē cū amicis comunicauī. Amici ipsi si modo tales
amici dicendi sup̄ laudem mihi praeripiant. Quod crimen
loge a me sēp abfuit: & ex omnibus q̄ hoc i opere p̄cipiūs:
phiteor nihil ōnino ex aliquo huius aetatis uel audiuisse uel
legisse. Itaq; sic meā mihi ab aliis gloriam p̄ripi moleste fe
ro: ut illorū a me p̄ripi nefas puto. Nēo autē liatorū erit
quorū paucissimi mihi fauiores nō sūt: q̄ se hoc aetā ignorat
se qdem confitetur libertum autem cay
necium datur. Quae lectio si uera est
genius non libertinus ut uult lauretū & sic qdem est in poma
ētus florentinis. Si uero falsa & debet esse libertinus non
libertus ut quaedam exemplaria praeferrunt Vlpianū prior lau
rentio annotauerat hanc differentia inter haec. 2. nomina

184

Etate
de m
clitū
quer
in hoc
figu

se: & a me uel uerbo uel scriptis didicisse neget. Igit̄ liberti
nus relatiuū ē ingenui: libertus relatiuū ē patroni: licet unum
idēq; sit & libertinus & libertus. Per libertinū significamus
cōditionē hoīs: sicut p̄ ingenuū. Per libertū significāus priua
tū quendā respectū: sicut p̄ patronū. Ideoq; libertinus ad
iectiuū ē: sicut ingenuus: eoq; non fit a libertina libertabus:
ut a liberta libertabus: sed libertus substantiuū: sicut patro
nus: Illudq; solemus diffinire: hoc nō solet: ut in iure civili:
Libertini sūt q̄ iusta seruitute manumissi sūt: quēadmodū
e cōtrario ingenui sūt: q̄ libera matre nati nec postea serui
facti sūt. Significatur. n. ut dixi cōditio hoīs p̄ ingenuū & li
bertinum: ut libertinus homo: liberta mulier: liberta con
ditionis: nō autē libertus homo: liberta mulier: liberta con
ditionis. Haec. n. significant priuatū quendā respectū ad pa
tronū patronam ue relatiuū ē ad eū eā ue qui antea domi
nus aut quae domina huius fuit: cū seruus ancillaue esset: ut
libertus Caesaris: libertus Messalinae: liberta Claudii: liber
ta Agrippinae. Nō autē libertinus Caesaris: aut libertina. Ideo
q; interrogaūs hic ingenuus ē an libertinus: nō autē an liber
tus. & cū respōsū ē libertinus: interrogaūs cuius libertus: nō
cuius libertinus. Respondetq; ē libertus meus: aut tuus: aut
illius: aut Catois: aut nullius: atq; libertus sine patrono pa
tronaue nō ē. Libertinus pōt eē: quis necesse ē eū aliq̄ndo ha
buisse: quo factū ē: ut dicaūs colliberti: collibertaq;: quēad
modū cōserui: cōseruaq;: q̄ si plures sub umbra unius patro
ni sint: sicut illi sub imperio unius domini: non autem colli
bertini aut coingenui. Ad nullam enim alteram priuatam
personam plures horum referri possunt: nec alii ab aliis di
stinguuntur. Colliberti a collibertis diuisi sūt: ut mei a tuis:
& cōserui a cōseruis: quemadmodū conciuēs mei a conciu
ibus tuis: q̄ alterius ciuitatis es: cōdiscipuli mei a tuis: cō
militones mei a tuis: qui sub alio uel p̄ceptore uel duce
es. Libertinis uero atq; ingenuis hoc non contingit q̄ non
magis nexus mihi sit cū ingenuis meae urbis: & tibi cum li
bertinis tuae: q̄ cū aliis quibusuis. Ideoq; nō dicūt coingenui

Respectū pri
uatum

uentarijs

Cesar
Messalina
Claudius
Agrippina
Cato

Colliberti
Collibertae
Cōserui
Cōseruae

Conciues
Cōdiscipuli
Cōmilitones



Libertinitas no
Libertitas

& collibertini: & libertus collibertusq; eē aliq̄ndo qs definit: Libertinus eē nō definit. Deniq; licet poteraus altero horū noīm eē cōtēti: tamē distiguere ueteribus placuit priuatū ff pectū a publico: & ideo libertinitas dicitur: nō libertitas. Ex seruo tamē nō qd' ad priuatū dominū referē fit seruitus: sed qd' ad publicū. dicitur. n. nō mō seruus tuus: seruus meus: sed etiā respectu domini: ut hic seruus & homo seruus: qd' in liberto nō fit. Ceterū cogitātū mihi unde factū ē: ut ī tāta exēploꝝ copia elēgatiā hāc accuratissime custodientiū cū tot hominū milia nūq̄ a notauerūt: id uidet' causā fuisse qd' frequenter iuenirēt sine mētionē patroni libertū noīari: quo fallit' opita negligētiā fuit. Si. n. nō nūq̄ repiebāt: liberto nō appoi patronū: tamē repiebāt libertino nūq̄ appoi: q̄q̄ sēp adhaeret liberto patronus: uel noīati: uel subitelligēdo: ut in multis fit q̄le ē. Vēdidi patrimoniū: supplet' meū: collocasti filiā supplet' tuā: publicauit opus: supplet' suū. Ita hoc loco q̄le ē apd' Quint. Licet & nihilominus aīcū graue uis: aut fidelē libertū lateri filii sui adiūgere: uidelicet suū. Cic. p Sextio cū ait: Quintū fratre auxilio seruoꝝ: libertosq; ereptum a ferro clodianos: nō genus seruile libertinūq;: nec cuiuscunq; seruos libertosq; significat: sed suos ipsius: Quid attinet plura ex iure ciuili exēpla repetere: cū etiā distincti sint tituli de libertis & libertinis: Quā differētiā q̄ ignorat (ōnes aut legulei ignorāt) plurima & capitalia ī ipso iure ciuili peccata. comittit. Seruius grāmaticus: si codex fidelis ē p libertio posuit libertū ī. viii. aeneidos: Feronia mater nympa cāpania: quā etiā supra diximus: hāc etiā libertosq; dea ē: ī cuius tēplo raso capite pileū accipiebāt. Adiciā qd' ait Suetonius ī uita Claudii ī ipsū Claudii ignarus tēporibus Appii & deinceps aliq̄ndiu: libertinos dictos nō ipsos q̄ manumitte rētur: sed ingenuos ex his procreatos. Inter accessū & accessionē: actū & actionē: gestū & gestionē qd' iterūt.

a Ccessus & accessio differūt. Siqdē accessus est aditio atq; a ppiq̄tio: Accessio aut adiectio atq; incrementū: quā differentia rara ē ī cōsimilibus noībus. Satus enim &

Legulei

Seruius emen
datus

Quinti
Cicero

Serui

Suetoni

185

latio idē sūt: cultus & cultio: motus & motio: actus & actio: nisi qd' dicimus actionē causā: nō actū: & actū comēdiariū nō actionē: cursus & cursio: abusus & abusio. Gestus quoq; & gestio nō parē differūt. Nā gestus ē actio quādā: & q̄si p̄nūciatio corporis: gestio uero administratio & actio: quīs parē ī usu ē. Hāc aut duo: de quibus dicere instituerā: ideo dif ferūt: qd' uerbū unde descēdūt dupliciter & regit & signifi cat: ut accede ad ignē hūc: id ē adi atq; app̄pinq̄. Et hoc ca lamitatibus meis pondus accessit: uel ad calamitates meas: id ē adiūctū ē & increuit. a prima significatione nascit' acces sus: cuius cōtrariū ē recessus. A secūda accessio: ut Cicero: Ac cessionē adiūxit adibus: id ē adiectionē & incrementū. Pra ter usū tamē supiorū: Macrobius in cōmētariis naturalibus dixit: Aut. n. accessio: aut ī leuā dexterā ue reflexio: aut sur sū qs aut deorsū mouet: aut in orbē rotat'. Et iterū: Has solis portas physici uocauerūt: quia ī utraq; obuiate solis uol uiterius solis inhibet accessio. Accessus ipse dixisse potius Ciceronē iūtatus: q. iii. de ora. libro ita ait: Ut Luna accessu & recessu suo Solis lumē accipiat. Nā qd' febris accessio sape legit: ego p̄ incrementō accipio: non p̄ accessu: alioquin aliq̄n do legeremus accessus febris: si idē eēt: qd' nūq̄ fit. Plinius li. xxiii. Sed id dandū nō nisi in accessione sēlent: aut in re missionē: illi ut sudorē coerceant: hi q̄a tutius putant acces sionē remissionēq; p̄ cōtrariis posuit: & si remissio iminutio nē significat: p̄fecto accessio incrementū. Quia dixi noīa ī us: & in io a supinis p̄fecto fere eiusdē significationis eē: hoc ex ceptionis addo: qd' ea quā positionē habent ī io: latius signifi ficare solent: nec actionē mō: sed rē etiā ac corpus: ut aratio: possessio: sessio. Cicero: in philippi. Hāc quōdā arationes cāpani & leōtini agri populi ro. patrimonio grādi fere & fru ctuose ferebāt: id ē hi agri ad arandū idonei. Idem in eisdē: qd' possessiones datas: qd' ereptas p̄ferā. Idē de ora. Tot lo cis sessiones gymnasiōꝝ: id ē tot sedilia. Ea tamen quā sunt in us p̄ p̄sonis accipi solent. Conuentus non ē conuētio. sed homines q̄ in unū locū cōuenerūt. Confessus non ē cōcessio: 0

Actus
Actio → a
Dr

Gestus
Gestio → a
Dr

Cicero

Macrobius in cōmētariis
naturalibus

Macrobi

Cicero

Accessio febris

Plini

Cicero

Cicero

Cicero

Arationes. 1.
agri ad arandū idonei

Sessiones

Comētus

Confessus



sed homines uno i loco cōsidētes.

Inter obseruationem: & obseruantiam.

o Bseruatio & obseruātia simili quodā mō: ut accessus & accessio differūt. Obseruo nanq; duo significat: unū qđ ē custodia aliqd oculis: animoq; i modū speculatoris: ne nos silētio tacitoq; prætereat: ut obserua transeūtes: Terenti obserua filiū: obserua Dauū qđ agat: qđ loquat: qđsi custodi: & annota: & hīc fit obseruatio qđsi ānotatio: id ē ai aduersio. Itē obseruo nō speculātis mō: sed admirātis uenerātisq; & id tantū i hoīes: nō i res: quotiens quē uel uirtute uel dignitate suspicimus & colimus: unde fit obseruantia qđ est ueneratio quādā: & honoris exhibitio. Quā melius obseruati onē qđ obseruātia hī qđ noiānt ^{fratres} suū istitutū noiāret.

Inter potū: & potione.

p Otus & potio nō differūt: nisi ob huiusmōi causam.

Potus .n. uini aquae similiūq; dicit: potio uero a medicis dat agrotanti: qđ grece dicitur φαρμακον. Non nūq; tamē potio p potus. Seneca de tranquillitate: Aliqñdo uectatio: iterq; & mutata regio uigorē dabūt cōiuctusq; & liberior potio. Cicero i tusculāis: Quid qđ ne mēte qđē recte uti possumus: multo cibo & potione repleti: Et alibi: Tātū tibi & potione adhibēdū ut reficiāt uires: nō opprimāt.

Inter senes: ueteres: & antiquos.

l Enes uocāt qđtū ad priuatā ipsorū uitā: qđ usq; ad senilē atātē uixerūt. Veteres qđtū ad publicū tēpus qđ alia atate uixerūt: etiā si ad seniū nō puenerit. Vnde quidā iuniores fuerūt seniores ueteribus. Antiqui utriq; dicūt: sed magis ueteres qđ senes. Inter defectū: & culpā.

d Efectu medicorū multi peunt: plures tamē culpa eorū. Is nanq; defectu medici perit: cui medicus prae sto non ē. Culpa uero medici qđ moriturus nō erat: nisi prae sto medicus sibi fuisset: quā maiore pte esse arbitror. Hac ideo dixi qđ nō nulli p culpa medicorū aiūt defectu: & uitia hominū resq; uocāt defectus: cū dicere debeāt uitia uel culpas uel mendas: ut menda libri. Defectio plurimū a defectu

differit: cū sit recessio: aut militum: aut ciuitatis a domino. uel a superiore. Est enī deficere & desistere a ductu alterius recedere: & quasi rebellare: & defectio qđsi rebellio: quae exēpla passim repiūt. Rumorē: & phamā idē eē.

r Vmor & phama idē sūt: quorū altere latinū: altere e graeco ē. Cicero i philippicis: Im pbissimis rūrōribus dissipatis: & nō tōge post hoc triduo uel qđtriduo tristis a mutia phama manarat: & statim post phamā istā fasciū dissipauerūt. Significat aut his duobus noibus sermo qđ in populo sine certo auctore de re aliqđ recēti siue bona siue mala. Exēplū rumoris de re bona ponamus Liui libro. ii. Manat tota urbe rumor: Fabios ad calū laudibus ferūt. Frequēter tamen phama etiā p sermone non rei recentis: sed iā iueteratae: & p opinione quadā ut phama ē athenas iā plus ānorū. xx. milibus fuisse cōditas. & p laude & celebritate hoīs: ut phama Camilli: phama Scipionū: Metelloz: Fabioz: & eoz quoq; qui uiuūt: ut phama tua: phama mea: phama illius: p quo non recte dixeris rumor. Inter musz & parietē: & mœnia. item inter portam: & ianuam.

m Vrus & paries qđ differūt: supuacuū erat admone re: nisi his tēporibus: ut sūt ōnia deprauata: murus p paries a pluribus usurparet: qđ & apđ graecos eodē sono pnūciat utrunq; distinctū tamen & litteris & genere. Murus ē urbis lapideus ambitus: qui graece dicitur. τὸ τείχος. Paries uero domoz graece ὀ τοίχος. Murus ē etiā nō urbis. sed urbis tamē similiū: ut munitionū castroz. Mœnia promuris accipi solēt: & p aedificiis ipsius urbis. Porta muroz est: munitionūq; atq; castroz. Ianua pietis ac domoz.

Inter gesta: & acta.

g Esta & acta hoc differūt: qđ illa sūt in administrati one magistratus & in rebus maioribus: & ad remp. uel ad plurimos spectantibus: ut gesta Alexandri: gesta Pompeii: gesta Caesaris acta uero etiā rez priuatarū & minorū ac familiarū: ut Cicero An in cōmentariis & chirographis ac libellis se uno auctore platis ac ne platis qdem: sed tantum. O.ii.

Defectio
Defectus } Dr^a

Cicero
Cicero
Cicero 190

Liui

fama est athenas iam plus annorum. xx. milibus fuisse condita.

91
Τείχος. τ
τοίχος. ο
Mœnia

92
Cicero

Obseruo

fratres obseruationis
melius qđ obseruatiōe

186

Terenti

Seneca

187

Cicero

Cicero

188

189



mō dictis acta Cæsaris firma erūt: quæ ille i æs icidit: i quo populi iussa: ppetuasq; leges eē uoluit: p nihilo habebūt: Egdē sic existimo nihil tā eē i actis Cæsaris q̄ leges Cæsaris.

Cicero

Quidā illud eiisdē ita legunt i Salustii: Qui si aut de mea uita atq; actibus huic cōuiciatori respondero: inuidia gloriā cōsequet. Reor scribēdū eē actis: qd̄ si scribi pōt acti-

Lucan

bus: ut ē apd̄ Lucanū: Licet igētes abruptit actus: minus mi nor cur actus apostolor; magis q̄ acta dicaūs. Idē tamē sūt actus & actōes. Natalia: natalis: & natales qd̄ significēt.

n Atalia significat qd̄ natalis: qui est dies natalitius: utiq; cōuersū i substantiuū ab adiectio hic & hæc

Quintili

natalis & hoc natale: ut natalis horæ tēpus apd̄ Quint. in gladiatore. Natales uero magis conditionē sanguinis ac fa-

93

milia: ut generosi natales: obscuro natales: ut idē Quint. in

Quintili

eadē declamatione: Cuius iteiecto mari nō fortuna qlq; nos se: nō natales: non patrē poterat. Plinius ad Messiu: Non nū

Plini

q̄ cādidius aut natales cōpetitoris: aut, annos: aut etiam mores arguebat. Hic p ignobilitate accipit: illic p nobilitate.

Præcepta: & præceptiones p eisdē accipi.

Instituta: & institutiones differre.

p Ræcepta & præceptiones idifferēter utimur p discipli na: instituta & institutiones p differentiā. Instituta. n.

sūt mores cōsilio & ratione sūpti. Nā mores bonos & malos dicimus: & i morē: id ē similitudinē: ut i morē leonis. In mo

99

Virg

rē stagni placidæq; paludis iqt Virgil. Institutū aut bonus mos: ut faciā meo instituto: licet institutū nō nūq; significet

inceptū ppositū ab instituo: qd̄ ē incipio. Instituta uero ut

Quint

istituera dicere: boni mores sūt cōsilio & ratione sūpti. Qui.

Nā is q̄q; trienniū nutricibus dederit: tamē iā tum formari optimis institutis mētē ifantiū iudicat. Cur aut ad litteras

nō p̄treat ætas: quæ ad mores iam p̄tiet eadē rē appellans i

Valeri

stituta & mores. Apd̄ Valeriū Maximū titulus ē de institu tis antiq;: quasi de moribus antiq;. Institutiones sūt præce

Quint

ptiones qbus instituūt & docent homines: ut libri ab eodē

Lactanti

Quit. & Lactatio: multisq; aliis auctoribus iscripti de istitu

Actus apostolorū
possunt dici sed
melius acta

tionē oratoria sine alio nōse atq; materia.

Inter aduocatū: & patronū.

a Duocatus & patronus sic differunt: q̄ illud generali us nomē ē q̄ hoc: ut nō tantū significet eū q̄ alterius causā agit. Si qdē qcūq; adē alteri i causa officii gratia ad uocatus appellat: etiā si nihil dicat neq; agat: sed qui tantū

Terenti

Cicero

parus sit defendere: ut Teren. in eunucho: Tu abi: atq; ho

stiu oblera intus: dū ego hinc transcurro ad for. Volo ego hic adesse nobis aduocatos in turba hac. Et Cicero: Cū in

aliis multis libris: tum p Cecinna q̄ ad possidēdū p̄diū cō tulit se cū aduocatis: quoz; p̄sidio ab aduersarii iniuria

tutus eēt: q̄ & ipse uēit cū aduocatis suis sed armatis ad ar cēdū Cecinā a p̄dio. Patronus aut pprie ē q̄ agit causā. sed

Quintili

accusati nō accusātis. Quit. Cū accusatori satis sit plerq; p uez; eē id qd̄ obiecerit: patronus neget: defēdat: trāsierat:

accusator p̄meditata pleraq; domo affert: Patros & iopi natis: frequēter occurrit. Accusator dat testē: patronus ex eo

*

refellit. Ex quo colligit̄ accusatorē nūq; patronū eē. Verum quoniā nō onis lis circa accusationē & defētionē criminum

uerfat: ut i mutuis: de p̄tis: locato: & cōducto: similibusq; ea re tā actor q̄ defensor solet appellari patronus: q̄ppe cū

uterq; nō alterius oppugnāda: sed suæ defēdēda partis gra dicat: ut idē nec i merito qdā q̄q; i dicēdo mediocres hac ta

Quintili

men altercandi p̄stātia meruerūt nomē patroniū. Patro nus etiā dicit̄ respectu liberti: & nescio an hic ab illo: an ille

ab hoc noiatus sit: utiq; tamē a patre uēit. Vterq; n. simi le qdā patris habet: & ut dominus manumissione serui li

berat eū misera cōditione: ita aduocatus hominē obnoxii potestate iudicū: & piculo litis opa sua liberat: p̄pter qd̄ cli

entē uocāus ipsū litigatorē: cuius causā agius & eū q̄ secta tor ē: & sub tutela alterius & pene faūlus: q̄les sūt liberti in patronos: & patrocinari tam uerbo q̄ factō & ibecilliozem

p̄tegere: a quo fit patrociniū. Inter faciē: & uultū.

f Acies magis ad corpus: uultus ad aimū refert̄ atq; uo lūtate: unde descēdit. Nā uolo supinū hēbat uultū: O. III.

propmatis

Clens

196 uultus
a uolo



Supficies unde

ide dicius irato & mæsto uultu potius q̄ facie: & contra la
ta aut lōga facie: nō uultu: a quo cōpōitū ē supficies nō sane
discrepās a suo simplici: ut facies maris: facies terre: q̄si supfi
cies: & facies hoīs: q̄si primū illd' qd' ituemur i hoīe. Est ta
mē aliq̄ndo ubi utroq; uti liceat: ut scadata facie: & scadato
uultu: scissa facie: & scisso uultu: cōuersa facie: & cōuerso uul
tu: quæ exēpla sūt plurima. Inter seriē: & ordinē.

Ordines in acie

Series ab ordine in significatione differt. Nā ordo est
digestio & in suo loco cuiusq; rei collocatio: uelut in
acie fit: ubi pedites: ubi alæ eqtū: ubi leuiter armati: ubi sa
gittarii: ubi fūdibularii: ubi cæteri ex utilitate rei distribuū
tur & i argumētatione ubi ponēda sūt firmiffia argumēta:
ubi infirmiora: ubi mediocria. Vnde i ciuitatibus & romæ
p̄serti ordines sūt. Ordo cōsularis: prætorius: senatorius: eq
stris: adeo ut ordo quoq; p̄ ipsis hoīb' accipiat illius cōdi
tionis. Cicero i hoc ordine p̄ i senatu: aut p̄ eqtibus romais
frequētiffie dixit. Idē quodā loco ait q̄ apd' ones ordies eēt
gratiosus. id ē apd' onū ordinū hoīes. Series ē reꝝ quādā cō
tinuata p̄gressio: ut i serie orationis: id ē cōtinuato cōtextu.

197

Cicero

Cicero

Contextu ora
tionis

Quintil

Virg

Stati

Quint. Quod nō nisi i cōtextu orōnis seriēq; contigit. Virg.
Ductaq; ab origine gētis: Fortia facta patꝝ senes togiffia
reꝝ. Status. Lōga retro series. Quid sit decus: dedecusq;
d' Ecus ē illa: ut sic dixerū: honorificētia ex bene gestis
rebus. Vnde decora militiæ honores: laudes: honesta
mēta militi i bello cōpata: cuius cōtrariū ē dedecus prope
ignominia qdā: aut ignominia genus & ifamis turpitudō:
Vnde dedecoro. Cicero iqt de quodā: Magistratū ipsū de
decorabat: id ē turpificabat: & cōtūelia atq; ignominia ipsū
afficiebat: Transfertur etiā ad aīmū: Quippe decus p̄ ho
nesto: dedecus p̄ i honesto accipit: ut idē: Sequet decus atq;
honestatē: Quint. Satis dedecoris atq; flagitii castra ceperūt

Cicero

198

Cicero

Quinti

Decorabat

Turpificabat

Decor

Decorū

Decor ē q̄si pulchritudo quādā ex decētia reꝝ p̄sonaꝝq; in
locis tēporibusq; siue i agēdo: siue i loq̄ndo. Trāffert quoq;
ad uirtutes. Appellaūsq; decōꝝ nō tā ipsū honestū q̄ quod
hominibus & cōmuni opinioni honestū uidet & pulchrū &

probabile: unde uerbū decoro media lōga. Nā decoro media
breui a decus uenit. Inter iocū: & ludū.

Ocus & ludus qd significant tū ex Cicrone de ora
tore: tū ex Quīt. de ridiculis colligi pot: ut lit iocus i

uerbo: ludus in facto. Sed utq; tamē patit exceptionē: ut
Iuuenalis: Quotiens uoluit fortuna iocari: uidelicet non de

uerbo intellexit: sed de facto: Ouidi. Hos ignara iocos tribu
it natura puellis. Materia ludūt ubi uero uiri. Mille fac eē

iocos: turpe est nescire puellā. Ludere: ludendo sãpe patur
amor: locus p̄ ludo & ipse posuit. Ioca quoq; p̄ iocos nō nūq̄

legimus. Cicero ad Atticū li. xiiii. Itaq; ioca tua plena face
tiar. E diuerso ludus p̄ iocus. Horatius: Præterea nē sicut q̄

iocularia ridēs: percurrā quanq̄ ridētē dicere uerū: Quid ue
tat: ut pueris olī dant crustula blādi Doctores elemēta ue
lint ut discere prima. Sed tamē amoto quæraūs seria ludo

Plinius ad Valeriū: Cū alii diuinū me ab aliis rapinis meis
meaq; auaricia: occurfū p̄ ludū acceptū dictitant. hīc lude
re p̄ iocari frequenter iuenitur. Cicero de natura deorū: Cū

uero deos nihil agere: nihil curare cōfirmat: mēbrisq; hūan
is eē præditos: aut eorū mēbroꝝ nullū usū habere ludere uide
tur. Plinius idem ad Fabiū: Iustū ludere me putas serio pe
to. Ludere dixit p̄ iocari & se non ioco agere: sed serio. Quæ

duo cōtraria eē Quint. auctor ē iquiens: locū uero accipiūs
qd' ē contrariū serio. Idem i eodē loco inqt: Ludere nūq̄ ueli
mus qd' non tam pro eo qd' est iocari puto dixisse: q̄ pro eo

qd' est scurriliter & leuiter loqui: uel deludere alterum siue
eludere. Nam cōposita a ludo ad uerbū quoq; orationemq;
ptinent: non modo ad actionem. ut in eodem opere Cicero:

Sed & uos ab illo illudemini: & ipsi illum uiciffim eludētis.
Ludere etiā dicitur uersibus scribere: sed non fere ni
si in opusculis: qualia sunt epigrammata: & hæc opus
cula dicuntur Iusus: & hoc ita sentire summos aucto
res annotaui. Alludere est cum aliud dicimus ad aliud laten
ter referte sententiam: ut Virgilius: Actiaq; iliadis celebra

Virg

Cicero

Virg

Virg

Decoro. uerbu
media produci
& aliud decoro
media breui

Ioca p̄ iocos

Cicero

Horati

Plim

Cicero

Plim

Quinti

Quintili

Cicero

Virg

Eludere

Ludere uersib;

Alludere



Augustus mus littora ludis. Dū. n. narrat ludos Aeneae: alludit ad Augusti uictoria: q̄ cōtra Antoniū i his locis potitus ē. **Ludus** itē differt a lusu siue lusione. Ludus. n. tū piculū: tū spē sibi ppositā hēt. Lusus nihil p̄ter merā uoluptatē. Itaq; q̄ pila: q̄ trocho: q̄ tesseras: q̄ etiā quocūq; genere talos; delectationis grā ludūt: lusuq; potius q̄ ludū exercent. **Cicero**: Ex multis lusionibus nobis senibus talos reliq̄nt & tesseras: de uoluptate uidelicet senili locutus ē: nō de spē lucri: cuius spē grā pleriq; ludūt. Ideoq; ludū talariū diciū: non lusu: & ludū alea q̄ etiā lege p̄hibet. Quidā etiā hūc lusu uocant: ut **Suetonius** libro. iiii. Ac ne ex lusu qdē alea cōpēdiū spernēs diciū etiā ludū scholā ipsā ubi & piculū & spes ē: & certe labor atq; uapulatō: ut **Dionysius tyrānus** regno eiectus factus ē ludi magister. Et **Camillus** ludi magist; discipulos hostibus pdētē eisdē pueris in urbē usq; cādēdū p̄buit. Est igit ludus tū aliāz q̄sdā artū: tū schola grāmatica quam triuiale sciētā diciū: q̄ in triuis & cōpitis docet. Hoc ideo admonui: q̄ qdā iperiti triuiale sciētā appellāt grāmaticā: rhetoricā: dialecticā: q̄driuale alias q̄tuor liberaliū artū. Ludus igit ut dicebā ē aliāz quoq; artū: sicut musicā: ut ap̄ **Terentio** de fidicina: quā quotidie discebat i ludo. de grāmatica schola: ut mea fert opio: magis q̄ rhetoricā itelligit **Cicero** de orator cū iqt: Hoc i ludo nō p̄cipit: faciles. n. caūz ad pueros deferūt: Et statū post: Hāc ē i ludo causaz fer formula. Nā ut iqt **Quintilianus**. Rhetores suas ptes omiserūt: & grāmatici alienas occupauerunt. Si qdē grāmatici latini etiam rhetoricam docent. Quod indicant ipsius quoq; **Ciceronis** uerba: cū pueros: non iuuenes noiat. Ludus armorū q̄ idem ut sētio gladiatorius dicitur ubi discūt gladiatores: ut ap̄ **Quintiliano**. Quid me diu pirata i carcere retentum: q̄ diuitem illis promiseram patrē: in ludum uendiderunt tan q̄ decepti. Et iter: Et iter dedita noxā mancipia cōtentissimus tyro gladiator: ut nouissime perderē calamitatis meā inocētā: discebā quotidie scelus. Ludos tamē gladiatorios frēq̄ntius q̄ ludū diciū: Quoties unū pluraue paria gladi

Lus

Ludus .7. schola

Triuialis scientia unde dicitur grāmatica

Augustus
Antonius

Cicero

Suetonius

Dionysius

Camillus

Terentius

Cicero

Cicero

Quintilianus

Cicero

Quintilianus

Quintilianus

ros; ad spectaculū pugnatura pducūt: quā res munus gladiatorii appellat: q̄a populo tanq̄ munus donat. Et qui donat munerarius: & qui familiā gladiatorū habet gladiatores q̄: domi in disciplina: & ut dixi i ludo exercet: ac postea uendit lanista. Vocāt aut ludi gladiatorii: sicut ludi apollinares: ludi circēses: ludi saculares. Nā spectacula publica utiq; in honorē deorū ludos atiq; uocabāt: ut nō absurdū sit solēnitatē i natali die sacrorū: p̄serti cū apparatu illo & pompa ludos uocari. Nā quo alio noie uocēt illā spectaculi exhibitionē: q̄lis fit i multis italiā ciuitatibus: & ut audio in multis aliis puiciis. Hāc de ludo & ludis hactenus. De lusu quoq; aliqd̄ afferat exēplū. **Quintilianus**. Nec me offenderit lusus i pueris: & hoc signū alacritatis. Et iter: paulo post: Sūt etiam nō nulli acuedis pueros; igenis non inutiles lusus.

Libertas i loquēdo agēdoue qd sit: & qd licentia.
 I. Libertas i loquēdo accipit i bonū: cū qd nō timide qd seruire ē: sed igenue & libere: hoc ē ut libere hoīnē de cet loqt. Licētia uero i malū: q̄ndo hac libertate abutiē usq; ad temeritatē & p̄ccitatē. Vnde **Quintilianus**. Et quā in aliis inqt libertas ē. i aliis licētia uocat: In agēdo simili quoq; mō. ut libere fecit: libere egit: id ē digna libero hoīe. **Cicero**: Sa-pe de libere dictis: ac factis loqt: & de licētia **Clodius** q̄rit. **Quintilianus**. Porro q̄ cōfessū defendit: nō absolutionē sceleris pe-tit: sed licentiā. **Terentius**. Deteriores oēs sumus licētia. Est aut huius nois significatio ipunita quādā facultas agēdi qcqd uelis. de facto loquor. Nā de uerbo nō dixi: qd̄ dubitatōem nō hēt. Ideo hoc dico qd̄ uidet uocari posse i dubiū. de facto: Si qdē **Salustius** i **Iugurth.** ita ait: Romā legatos ire iu-bet agendarum rez; & quocūq; modo componendi licentiā illis p̄mittit: quod nescio an i malum accipi debeat: quasi ut male & cum damno atq; dedecore regis possint componere: q̄le est **Quintilianus**. An existimas hanc legatis dari peccandi licentiā: ut quacūquā scelera in eo officio commiserint: cum his omnibus hac una lege decidāt? An etiā i bonū ut solēt dicere iuriscōsulti data ē mihi licētia cūdi: redeūdi

Munus gladiatorii
 Munerarii
 Lanista
 Ludi in natali die sanctorū
 Exhibitione spe-
 Etaculi

Quintilianus
 Quintilianus

200

Quintilianus

Cicero

Quintilianus

Terentius

Salustius

Licētia. forte in bonum

Quintilianus



quod quater etiam plerique ecclesiasticorum scriptorum locuti sunt:
Inter indulgentiam: & ueniam.

201 i Indulgentia uulgo nunc accipiunt per ueniam: ut indulgentiam tibi deus tribuat: uel deus tibi indulgeat: quod quis nescit dici non latine: Indulgere. non est concedere: & ut sic dicam obsequenter: delicateque tribuere: cuius rei admoneri certe debuerant illo. trito uersu nescio cuius: sed certe iter minutos auctores latinissimi: & quo mille annis nemo carmine scripsit elegantius: Indulgere gulae noli: quae uentris amica est. Nunquid in gula nequeque misericordes iubemur esse ante quam peccauit: an ne committat ut illa peccet: Quint. Mollis illa educatio: quam in

Quinti indulgentiam uocamus: neruos omnes & mentis & corporis fragit. Non ergo indulgentia per ueniam accipienda est. Est. non uenia remissio culpa: ut idem peccaui & ueniam peto: & errare hominis est: & ignoscere patris. Melius quae contrario ueniam pro indulgentia accipiunt: ut Virgilius primo aeneidos: Orantes ueniam & templum clamore petebant. Et Cicero pro Archia: Dabitur mihi hanc ueniam: id est indulgebitis concedetisque: mihi hoc si forte peccaui. Nam apud hunc uix unquam indulgentia reperitur. Terentius. Da pater ueniam: sine te exorere. Hac duo pro utroque potuit id est da ueniam. & sine ut hoc (etiam si in publico sit) abs te impetrem: & cum uenia tua dixero: hoc est si quod erro: tamen cum pace tua: & ut isti loquuntur cum licentia tua dixerero. Frequenter legimus: factio tibi potestate eundi & redeundi: quem in modum mallem ego dicere quam do tibi licentiam. Porro dare potestatem plus est quam facere potestatem. Est. non dare potestatem rem alterius arbitrio committere. Ex hoc ueniam dare admoneor: ut dicam de poenitere: quod non nunquam pro pudere siue tedere accipitur: ut Liuius libro primo: Nec me eorum sententiae esse poenitet. Cicero de senectute. Nunquam igitur si ad centesimum uixisset annum senectutis suae eum poeniteret. Virgilius: Nec te poeniteat calamo triuisse labellum: quod quaedam exponit pro parte uideat. Inter ambitum: & ambitionem.

Quinti missio culpa: ut idem peccaui & ueniam peto: & errare hominis est: & ignoscere patris. Melius quae contrario ueniam pro indulgentia accipiunt: ut Virgilius primo aeneidos: Orantes ueniam & templum clamore petebant. Et Cicero pro Archia: Dabitur mihi hanc ueniam: id est indulgebitis concedetisque: mihi hoc si forte peccaui. Nam apud hunc uix unquam indulgentia reperitur. Terentius. Da pater ueniam: sine te exorere. Hac duo pro utroque potuit id est da ueniam. & sine ut hoc (etiam si in publico sit) abs te impetrem: & cum uenia tua dixero: hoc est si quod erro: tamen cum pace tua: & ut isti loquuntur cum licentia tua dixerero. Frequenter legimus: factio tibi potestate eundi & redeundi: quem in modum mallem ego dicere quam do tibi licentiam. Porro dare potestatem plus est quam facere potestatem. Est. non dare potestatem rem alterius arbitrio committere. Ex hoc ueniam dare admoneor: ut dicam de poenitere: quod non nunquam pro pudere siue tedere accipitur: ut Liuius libro primo: Nec me eorum sententiae esse poenitet. Cicero de senectute. Nunquam igitur si ad centesimum uixisset annum senectutis suae eum poeniteret. Virgilius: Nec te poeniteat calamo triuisse labellum: quod quaedam exponit pro parte uideat. Inter ambitum: & ambitionem.

Virg am & templum clamore petebant. Et Cicero pro Archia: Dabitur mihi hanc ueniam: id est indulgebitis concedetisque: mihi hoc si forte peccaui. Nam apud hunc uix unquam indulgentia reperitur. Terentius. Da pater ueniam: sine te exorere. Hac duo pro utroque potuit id est da ueniam. & sine ut hoc (etiam si in publico sit) abs te impetrem: & cum uenia tua dixero: hoc est si quod erro: tamen cum pace tua: & ut isti loquuntur cum licentia tua dixerero. Frequenter legimus: factio tibi potestate eundi & redeundi: quem in modum mallem ego dicere quam do tibi licentiam. Porro dare potestatem plus est quam facere potestatem. Est. non dare potestatem rem alterius arbitrio committere. Ex hoc ueniam dare admoneor: ut dicam de poenitere: quod non nunquam pro pudere siue tedere accipitur: ut Liuius libro primo: Nec me eorum sententiae esse poenitet. Cicero de senectute. Nunquam igitur si ad centesimum uixisset annum senectutis suae eum poeniteret. Virgilius: Nec te poeniteat calamo triuisse labellum: quod quaedam exponit pro parte uideat. Inter ambitum: & ambitionem.

Cicero tis mihi hanc ueniam: id est indulgebitis concedetisque: mihi hoc si forte peccaui. Nam apud hunc uix unquam indulgentia reperitur. Terentius. Da pater ueniam: sine te exorere. Hac duo pro utroque potuit id est da ueniam. & sine ut hoc (etiam si in publico sit) abs te impetrem: & cum uenia tua dixero: hoc est si quod erro: tamen cum pace tua: & ut isti loquuntur cum licentia tua dixerero. Frequenter legimus: factio tibi potestate eundi & redeundi: quem in modum mallem ego dicere quam do tibi licentiam. Porro dare potestatem plus est quam facere potestatem. Est. non dare potestatem rem alterius arbitrio committere. Ex hoc ueniam dare admoneor: ut dicam de poenitere: quod non nunquam pro pudere siue tedere accipitur: ut Liuius libro primo: Nec me eorum sententiae esse poenitet. Cicero de senectute. Nunquam igitur si ad centesimum uixisset annum senectutis suae eum poeniteret. Virgilius: Nec te poeniteat calamo triuisse labellum: quod quaedam exponit pro parte uideat. Inter ambitum: & ambitionem.

Terenti ren. Da pater ueniam: sine te exorere. Hac duo pro utroque potuit id est da ueniam. & sine ut hoc (etiam si in publico sit) abs te impetrem: & cum uenia tua dixero: hoc est si quod erro: tamen cum pace tua: & ut isti loquuntur cum licentia tua dixerero. Frequenter legimus: factio tibi potestate eundi & redeundi: quem in modum mallem ego dicere quam do tibi licentiam. Porro dare potestatem plus est quam facere potestatem. Est. non dare potestatem rem alterius arbitrio committere. Ex hoc ueniam dare admoneor: ut dicam de poenitere: quod non nunquam pro pudere siue tedere accipitur: ut Liuius libro primo: Nec me eorum sententiae esse poenitet. Cicero de senectute. Nunquam igitur si ad centesimum uixisset annum senectutis suae eum poeniteret. Virgilius: Nec te poeniteat calamo triuisse labellum: quod quaedam exponit pro parte uideat. Inter ambitum: & ambitionem.

Terenti ren. Da pater ueniam: sine te exorere. Hac duo pro utroque potuit id est da ueniam. & sine ut hoc (etiam si in publico sit) abs te impetrem: & cum uenia tua dixero: hoc est si quod erro: tamen cum pace tua: & ut isti loquuntur cum licentia tua dixerero. Frequenter legimus: factio tibi potestate eundi & redeundi: quem in modum mallem ego dicere quam do tibi licentiam. Porro dare potestatem plus est quam facere potestatem. Est. non dare potestatem rem alterius arbitrio committere. Ex hoc ueniam dare admoneor: ut dicam de poenitere: quod non nunquam pro pudere siue tedere accipitur: ut Liuius libro primo: Nec me eorum sententiae esse poenitet. Cicero de senectute. Nunquam igitur si ad centesimum uixisset annum senectutis suae eum poeniteret. Virgilius: Nec te poeniteat calamo triuisse labellum: quod quaedam exponit pro parte uideat. Inter ambitum: & ambitionem.

Terenti ren. Da pater ueniam: sine te exorere. Hac duo pro utroque potuit id est da ueniam. & sine ut hoc (etiam si in publico sit) abs te impetrem: & cum uenia tua dixero: hoc est si quod erro: tamen cum pace tua: & ut isti loquuntur cum licentia tua dixerero. Frequenter legimus: factio tibi potestate eundi & redeundi: quem in modum mallem ego dicere quam do tibi licentiam. Porro dare potestatem plus est quam facere potestatem. Est. non dare potestatem rem alterius arbitrio committere. Ex hoc ueniam dare admoneor: ut dicam de poenitere: quod non nunquam pro pudere siue tedere accipitur: ut Liuius libro primo: Nec me eorum sententiae esse poenitet. Cicero de senectute. Nunquam igitur si ad centesimum uixisset annum senectutis suae eum poeniteret. Virgilius: Nec te poeniteat calamo triuisse labellum: quod quaedam exponit pro parte uideat. Inter ambitum: & ambitionem.

Terenti ren. Da pater ueniam: sine te exorere. Hac duo pro utroque potuit id est da ueniam. & sine ut hoc (etiam si in publico sit) abs te impetrem: & cum uenia tua dixero: hoc est si quod erro: tamen cum pace tua: & ut isti loquuntur cum licentia tua dixerero. Frequenter legimus: factio tibi potestate eundi & redeundi: quem in modum mallem ego dicere quam do tibi licentiam. Porro dare potestatem plus est quam facere potestatem. Est. non dare potestatem rem alterius arbitrio committere. Ex hoc ueniam dare admoneor: ut dicam de poenitere: quod non nunquam pro pudere siue tedere accipitur: ut Liuius libro primo: Nec me eorum sententiae esse poenitet. Cicero de senectute. Nunquam igitur si ad centesimum uixisset annum senectutis suae eum poeniteret. Virgilius: Nec te poeniteat calamo triuisse labellum: quod quaedam exponit pro parte uideat. Inter ambitum: & ambitionem.

Terenti ren. Da pater ueniam: sine te exorere. Hac duo pro utroque potuit id est da ueniam. & sine ut hoc (etiam si in publico sit) abs te impetrem: & cum uenia tua dixero: hoc est si quod erro: tamen cum pace tua: & ut isti loquuntur cum licentia tua dixerero. Frequenter legimus: factio tibi potestate eundi & redeundi: quem in modum mallem ego dicere quam do tibi licentiam. Porro dare potestatem plus est quam facere potestatem. Est. non dare potestatem rem alterius arbitrio committere. Ex hoc ueniam dare admoneor: ut dicam de poenitere: quod non nunquam pro pudere siue tedere accipitur: ut Liuius libro primo: Nec me eorum sententiae esse poenitet. Cicero de senectute. Nunquam igitur si ad centesimum uixisset annum senectutis suae eum poeniteret. Virgilius: Nec te poeniteat calamo triuisse labellum: quod quaedam exponit pro parte uideat. Inter ambitum: & ambitionem.

Terenti ren. Da pater ueniam: sine te exorere. Hac duo pro utroque potuit id est da ueniam. & sine ut hoc (etiam si in publico sit) abs te impetrem: & cum uenia tua dixero: hoc est si quod erro: tamen cum pace tua: & ut isti loquuntur cum licentia tua dixerero. Frequenter legimus: factio tibi potestate eundi & redeundi: quem in modum mallem ego dicere quam do tibi licentiam. Porro dare potestatem plus est quam facere potestatem. Est. non dare potestatem rem alterius arbitrio committere. Ex hoc ueniam dare admoneor: ut dicam de poenitere: quod non nunquam pro pudere siue tedere accipitur: ut Liuius libro primo: Nec me eorum sententiae esse poenitet. Cicero de senectute. Nunquam igitur si ad centesimum uixisset annum senectutis suae eum poeniteret. Virgilius: Nec te poeniteat calamo triuisse labellum: quod quaedam exponit pro parte uideat. Inter ambitum: & ambitionem.

Terenti ren. Da pater ueniam: sine te exorere. Hac duo pro utroque potuit id est da ueniam. & sine ut hoc (etiam si in publico sit) abs te impetrem: & cum uenia tua dixero: hoc est si quod erro: tamen cum pace tua: & ut isti loquuntur cum licentia tua dixerero. Frequenter legimus: factio tibi potestate eundi & redeundi: quem in modum mallem ego dicere quam do tibi licentiam. Porro dare potestatem plus est quam facere potestatem. Est. non dare potestatem rem alterius arbitrio committere. Ex hoc ueniam dare admoneor: ut dicam de poenitere: quod non nunquam pro pudere siue tedere accipitur: ut Liuius libro primo: Nec me eorum sententiae esse poenitet. Cicero de senectute. Nunquam igitur si ad centesimum uixisset annum senectutis suae eum poeniteret. Virgilius: Nec te poeniteat calamo triuisse labellum: quod quaedam exponit pro parte uideat. Inter ambitum: & ambitionem.

Terenti ren. Da pater ueniam: sine te exorere. Hac duo pro utroque potuit id est da ueniam. & sine ut hoc (etiam si in publico sit) abs te impetrem: & cum uenia tua dixero: hoc est si quod erro: tamen cum pace tua: & ut isti loquuntur cum licentia tua dixerero. Frequenter legimus: factio tibi potestate eundi & redeundi: quem in modum mallem ego dicere quam do tibi licentiam. Porro dare potestatem plus est quam facere potestatem. Est. non dare potestatem rem alterius arbitrio committere. Ex hoc ueniam dare admoneor: ut dicam de poenitere: quod non nunquam pro pudere siue tedere accipitur: ut Liuius libro primo: Nec me eorum sententiae esse poenitet. Cicero de senectute. Nunquam igitur si ad centesimum uixisset annum senectutis suae eum poeniteret. Virgilius: Nec te poeniteat calamo triuisse labellum: quod quaedam exponit pro parte uideat. Inter ambitum: & ambitionem.

Terenti ren. Da pater ueniam: sine te exorere. Hac duo pro utroque potuit id est da ueniam. & sine ut hoc (etiam si in publico sit) abs te impetrem: & cum uenia tua dixero: hoc est si quod erro: tamen cum pace tua: & ut isti loquuntur cum licentia tua dixerero. Frequenter legimus: factio tibi potestate eundi & redeundi: quem in modum mallem ego dicere quam do tibi licentiam. Porro dare potestatem plus est quam facere potestatem. Est. non dare potestatem rem alterius arbitrio committere. Ex hoc ueniam dare admoneor: ut dicam de poenitere: quod non nunquam pro pudere siue tedere accipitur: ut Liuius libro primo: Nec me eorum sententiae esse poenitet. Cicero de senectute. Nunquam igitur si ad centesimum uixisset annum senectutis suae eum poeniteret. Virgilius: Nec te poeniteat calamo triuisse labellum: quod quaedam exponit pro parte uideat. Inter ambitum: & ambitionem.

Cato ille exiguus auctor in tor mitos auctores latinissimi

Dare potestate facere potestate

Poenitet pudet

Dilargitur pecunia

a

Liuius

Cicero

Virgilius

202

aut ceteris artibus quae legitime non sunt ad publicos honores dedit: ambitum committit: cuius similis est quae hodie simoniam uocant a Simone mago: nisi quod haec tantum in rebus sacris uolunt esse. Ambitus ab ambitio uerit: siue is qui non suae uirtuti confidit non recte gradit: sed per circuitum: siue quod romani qui honores peterent singulos circuibant praesertim: rogantesque ut se in suffragiis adiuuarent: siue quod per adipiscendis honoribus solliciti sunt: cum rogant exordio quodam longiore & uerborum circuitu utuntur. Hac omnia quae ambitus facit: ambitio facere compellit: a qua ambitiosi dicuntur: non ab ambitu. non nunquam ambitus per affectum ambitionis accipit apud Quintilianum. siue per speciem quaedam fauoris: & quasi captatione misericordiae: ut si iuuenis innocentissimus iudices uti uellet ambitu tristissima calamitatis poterat allegare uobis amissam cum oculis cogitationum omnium temeritate. Ab hoc etiam ambitio sus dicitur: ut apud eundem libro. vi. Non sum ambitiosus in malis: nec lachrymarum augere causas uolo: utinamque esset ratio minuendi: Ouidius li. iii. de ponto: Sed tamen hoc factis adiunge prioribus unum: Pro nostris ut sis ambitiosa malis.

Vicus quod significet.

u Vicus pars urbis: diuisa. non est urbs in uicos quasi in membra minora: sicut subura: carinae: aequilae uici romae: ut opior erant. Nam regiones circa uiginti fuerant: hodieque tantum tredecim seruant nomina. Vici autem & olim & nunc ultra mille: extra urbem uero frequentes uillae ac frequentes domus instar uici urbani uicis uocantur: si modo suburbanae non sint. Tunc namque suburbanae dicuntur plurali quod numero. nam singulari significat praedium in suburbanis: ut suburbanum meum: & suburbana mea: si plura sunt: quae est in similibus: ut fui in cumano: in tusculano. in fundo meo cumano: & praedio meo tusculano: eram in formiano tuo: in poepiano Varrois. in uilla tua & Varrois. Ceterum ut ad rem redeamus: hic uicus paganus fere muris caret. nam si haberet muros: castelli nomen acciperet: quod a castrum descendit: quo significat locus muris munitus. Et ut Seruius ait urbs. In plurali notum est appellari locum: ubi milites tentoria fixerunt. Quamquam uariis mos est castrametandi. Veteres solebant

Simonia ambitio

Simone magus

Ambitus

Quintilianus

Quintilianus

Ouidius

203

Regiones

Vici

Suburbana

Vici pagani

Castellum uulgaris uilla

Castellum

Seruius



Etymologia plerūq; fallax eē & nisi fideli
fundamento nitatur frivola.



Oppidū

Vicinia

Vicinitas

illa fossa:ualloq; circūdare:& aliis p natura loci munitioni
bus Oppidū omnis urbs ē prāter romā: quā peculiari noie
urbs uocari cōcepta: fecit ut cātera urbes oppida uocaretur:
qā iā ipsa oppidū amplius nō ē. Vnde dicat urbs:& oppidū
cū alii dixerent: tūm parz attinet de etymologia disputare: q̄
plerūq; fallax ē: & in primis nisi fideli fūdāmēto nitatur hi
uola Vicinia aut nō tam hoies q̄ eūdē incolūt uicū signifi
cat: q̄ q̄ ppe domū tuā habitant. Vicinitas aut nō hoies: sed
ppinqtatē pprie qdē uicinorū. Abulue uero etiā cāterarū
reꝝ. nō nūq̄ cōtinēs p cōtēto: ut laudanda uel potius amāda
uicinitas. Cōmentaria qd sint.

Seneca

204

199

Cicero

Quintili

Serui

Cicero

Cicero

Cicero

c Ommentarii nomē qd significet: tertio declamatio
nū libro Seneca declarat cū dicit: Sine commētario
nūq̄ dixit. nec cōmentario cōtētus erat: i quo nudā res ponū
tur. Et Cicero i Bruto: Nō ē oratio: sed capita reꝝ & oratio
nis cōmētariū Paulo plenius. Et Quint. Plerūq; aut multa
agētibus: ut maxime necessaria & utiq; initia scribant: cāte
ra quāz domo afferūt cogitatōne cōplectāt: subitis ex tēpore
occurrūt: qd fecisse. M. Tullii suis cōmētariis apparet. Sed
ferūt aliorū quoq; & inuenti forte: ut eos dicturus quisq; cō
posuerat: & i libros digesti & causāz quāz sūt actā a Seruio
Sulpitio: cuius tres orationes extant. Sed hi de qbus loquor
cōmētariū ita sūt exacti: ut ab ipso mihi i mēoriā posterita
tis uideant eē cōpōiti. Per hāc Quīt. uerba colligit nō modo
id qd dicebā: simulq; i plurali hoc nomē eē generis masculi
cū i singulari sit neutri: de quo mox etiā dicā: uerū etiā cōmē
tarios idē eē qd libros: qd Cicero cōfirmat: cū. iiii. libro de fi
nibus dicēs: Tu ipse cū tantū librorū habeas: quos hic tadē re
qris cōmētarios quosdā iquā aristotelicos: tū secūdo de ora
toꝝ: Tres patris Bruti de iure ciuili libellos tribus legēdos
dedit: ex libro primo forte euenit & cātera. Ac statim post:
Vbi sūt hi fūdi Brute: quos tibi pater publicis cōmētariis
cōsignatos reliquit: q̄ nisi puberem te iam haberet quar
tū libꝝ cōposuisset: & se in balneis locutū cū filio scriptum
reliquisset. Ecce eādē rem tribus uocabulis Cicero declarauit:

libellis: libris: & cōmentariis. Quare ita sētio omēs cōmēta
rios libros esse: sed non cōtinuo libros cōmentarios. Nanque
ubi res sūt late diffuseq; explicatā: & non breuius q̄ poterāt
tractatā: libri tantum sūt non cōmentarii. Vnde Cāsarīs cō
mentarii: in qbus ad exequendā historiam aliis uidetur sub
iecisse materiā. Si fuerit singuli cōmentarii: uel cōmentari
us: uel liber dicetur. Liuius. xlviii. Queri iussit ab eo quem
de his rebus cōmentariū a patre accepisset. Cum respondit
set accepisse se nihil prius nec potius uisū eēt: q̄ regis ipsius
de singulis respōsa accipe: libꝝ poposcerūt. Si pluis primus
& secundus cōmentarius: nō primū & secundū cōmētarium:
ut Hircius siue Opius: q̄ accessionē adiecit Cāsarīs cōmenta
riis ait p̄ximus alter ue cōmentarius: nunquā cōmētarium
ita mihi annotasse in magnis auctoribus uideor. Quidam
tamē aliter faciunt utiq; in alia significatione: quā est: (ut
sentio) expositio & interpretatio auctoꝝ utroq; genere p̄mi
scue utētes: ut A. Gellius: Est adeo p̄bi grāmatici cōmēta
rius satis curiosē factus. Et iterū: Nō nulli grāmatici q̄ cōmē
taria i Virgiliū cōposuerūt. Et iteꝝ quoq; noster Scaurus in
p̄rio cōmentariorū: quos in Gorgiam Platonis composuit
scriptū reliquit. Boetius q̄ in his cōmentariis diligētius ex
pediuimus: q̄ nobis tenēdē Ciceronis topica scripti sunt. &
iteꝝ: Quo aut modo de his dialecticis locis disputetur i his
cōmentariis: quos in Aristotelis topica a nobis trāslata con
scripti sūt expeditū est. Quidam etiā talia huiusmōi opa cō
mentū uocauerūt: ut Nigidius: Donatus: Priscianus: aliq; nō
nulli. Seruius cōmentariū: cōmētariosq; p̄ hoie accipe
uidetur: cum inq̄t in .vii. aenei. dicit quidā cōmentarius: con
nexa legendū: & in georgicoꝝ primo: Superfluo mouent quā
stionem cōmentarii.

Coenaculum & Coenatio Quo Differant.

Coenaculū locus ad cōnandū in loco superiori. Coena
tio locus ad cōnandū: sed i imo potius. Iuuenalis: Et
algentem rapiat cōnatio solē. Veruntamen cōnaculū non
tā p̄ loco cōnandi: q̄ pro parte domus superiore accipitur:
oi.

Cōmentarios omēs
libros esse sed nō
ē contrario.

Quē cōmentariū

Promiscue utētes

Commētum

Hircius

Oppius

A. Gellius

A. Gellius

A. Gellius

Boetius

Boetius

Nigidius

Donatus

Priscianus

Seruius

Seruius

Iuuenalis

205



est in gentibus
i. inter gentes

Varro

quæ frequenter hospitibus ad habitandum locari solet: qui totam domum conducere non possunt: & parte inferiore: siue illa taberna: siue officina sit non habet opus: cuius rei profertur exemplum: nisi ab eodem Varro sufficeret: dices: Vbi cenabant coenaculum uocitabant. postquam in superiore parte coenatae coeperunt superioris domus uniuersa coenacula dicta. Postquam ubi cenabant plura facere coeperunt.

Inter Epulas: Et epulum: Dapesque.

Pulae sunt tibi misterio hominum & in nostrorum usum comparati. Epulum solentiores. Quaedam epulae & prope publicum conuiuium in proptulo numerosis ciuibus exhibitum: siue in dedicatione templi alicuius: siue in honore deorum: uel in magnificentiae ostentationem: siue in funeri magni alicuius uiri: cui simile est quod hoc tempore fit cum publice pasimus pauperes: praesertim in mortibus propinquorum: quod uel idem est pene quod paratae: si Hieronymo credimus: quia ita tertio libro in Hieronymo inquit: Hoc autem in gentibus ferre cibos & praeparatum conuiuium: quod graeci uocant: & a nostris uulgo appellatur paratalia: eo quod paratibus iusta celebrentur. Dapes uolunt esse uel deorum: uel nostrorum in sacrificiis deorum.

Seges Et Fruges Quid Differant Inter Se.

Seges est eorum seminum ex quibus conficitur panis non dum demessa: non nunquam contentum pro continente usurpantes ipsam humum ad accipiendam ipsa semina subacta segetem uocant: ut Virgilius: Illa seges demum uotis respondet auari agricolae: bis quae sole bis frigora sentit. Fruges uero quicquid ex fructu terrae in alimoniam uertimus. Liuius: eam gentem traditur fama dulcedie frugum: maxime uini noua tum uoluptate captam. Idem: Non arbor frugifera non satis in spem relictis. Plinius: Indicem dedit de arboribus frugiferis.

Inter Semetem Et Messē Quae differentia Sit.

Emetis est satios: siue ut sic dicam seminatio. Liuius: Capai semetē: facere possent. Mirorque quare cum in aliis locis apud Hieronymum plurimis: tum in geneleos principio semetis pro semine positum est. Messis tum ipsa messio est: tum seges iam matura.

Parentare

Virg: loc)

Contra Hieronymum

206
207
Virg
Liuius
Liuius
Phm
Liuius
Hieronymus



Cicero de oratore. Qualem sementem feceris ita metes. Cicero

Malleolus a Sarmento Quo Distet.

Alleolus a sarmento sic distat: ut pars a toto. Est enim malleolus ut placet Columellae in modum mallei rostra habens: aptus plantationi. Quando autem arefacta sarmenta sunt cum malleolis igni reseruata idifferenter uocantur. Nam & Hannibalem legimus sarmenta cornibus bouum alligasse eaque incendisse: ut hostes falleret & nonnullis ciuibus romae quod domos haberent plenas malleorum ad Capitolii & urbis incendia fraudi fuit.

Columella 209

Arbor a Frutice Quomodo Differat.

Arbor a frutice ita differt ut frutex ab herba. Est enim frutexque ad iustam magnitudinem arboris non assurgit: & statum similis est multis herbis: sed non demoritur: neque harescit ut herba: sed perennis est. Inter frutices est soboles quoque illa arbor & plantula. Ab hac fruticari uerbum: quasi fruticem renasci ex arbore. M. Tullius ad Atticum. Excisa enim arbor non euulsa. Itaque quae fruticetur uides: Nam illud quod saepe legitur fruticari pilum translatum est.

210

Inter Acinos Et Baccas Quid Interfit.

Acinos inter & baccas hoc interesse puto: quod acini inter fructus minutiores arborum: fruticum uel delius nascuntur: bacca uero dispersius & rarius. Inter acinos enim numeratur uuae grana: ederae grana: sabuci grana: ebuli grana: mali punici grana. Addo etiam morum: & quicquid his est simile. Inter baccas uero fructus lauri: fructus oliuae: corni: loti: quam fabam syriacam uocant: myrti: letisci similiumque. Supra haec autem poma dicuntur duntaxat quibus uescimur. Cerasum uero: uel ut Seruius placet Cerasium: & prunum & mespilum: poma non acini neque bacca nominantur: Glans in numerum istorum non uenit: Siluestris enim & pastio pecorum est. Castanea in nuce referatur: unde Virgilius castaneasque nuce: sicut pinus: corylus: siue aloco auellana: amygdalus: iuglas: & siquae sunt his similia non poma dicuntur: sed nuce: Non nunquam acini & bacca idifferenter ponuntur: ut Virgilius. Sanguineis ebuli baccis nimoque rubete.

Cicero

fruticari

211

Poma

Seruius

Cerasium

Seruius

//minutiores



Inter crepitum:strepitū:fremitum:stridorem.
 Repitus sonitus ē uolētus ex īpulsu resultans. Vnde
 increpare est cum eruptione uocis & īmani sonitu re
 p̄hendere:cymbala:tympanaq; crepitant: ūde fit crepitacu
 lū. Tubæ quoq; & cornua: similiaq; crepant siue crepitant.
 Crepitus quoq; speciali uocabulo qd significet:malo me ta
 cēte minus notū esse q̄ me dicēte nimis. Strepitus fit ex cor
 pum tactu ex collisiōe rez: & multaz uocū in unū cōfusio
 nesū modo nō sit immodicus. Tūc.n.dicitur fremitus ut ex
 alto mari sonus fluctuū & in populo murmur. Vocantur e
 tiam fremitus q̄q; & indignātis & exandescētis: & quasi
 hūanam uocem prae iracundia imitantis. Vox oratioq; fre
 mitus dicitur. Stridor est acior:& quasi sibilans collisio. Stri
 pitus tamē pprie pedū ambulatiū manuūq; aliqd ptractā
 tiū sonus est. Appellatur etiam fastus & pōpa diuitiaz: qua
 si a str̄pitu comitātiū: ut apud. M. Fabium. Hic cum me e
 uocasset subito trepidum: totoq; fortunæ suæ strepitu cir
 cumstetisset.

Officium Quid Sit.

Officium est uirtutis actio: quod graci κατὰ φύσιν uocāt
 uel ut latius explicē: p loco: pro tēpore: p rez dignita
 te similibusq;. Inde illud est qd dicitur a multis in familia
 bene īstituta omēs ī officio: id est ōnes agunt quod debent:&
 missi sūt legatis obuiam ciues officii gratia: Et circūstabant
 senatores Casarem sedētem ī aurea sella officii gratia: id est
 honoris gratia: quem legatis Casari ut exhibere debeūs. Ni
 hil.n.tam nos decet: q̄ merēti uel honorem exhibere uel opē
 ferre. Quo factū est etiam ut officia significēt beneficia siue
 obsequia. Vnde illud Ciceronis. Odiosum sane genus homi
 num est officia exprobandium: quæ meminisse debet is in
 quē collata sunt: nō cōmemorare qui contulit. Et illud Qui
 tiliā. duxit me similis ætas: euicerūt officia: cæpit fides: amā
 tem odisse non potui. Magistratus quoq; officium dicitur: si
 ue q̄a honoris caūa factus est: siue op̄e populo ferendæ: siue
 quia ius suum cuique: & quid cuiq; debetur reddat. Cæteræ

Crepitus .i. peditus

217

Quintili

213

Suetonius

Officia p̄bene
ficijs

Cicero

Quinti

Officiū .i. magistratus

etiā artes quæ mō honestæ sint: suā actionē officium uocāt:
 ut officiiū grāmatici: officium medici: officium architecti.

Inter Histriōne Et mimū.

H Istrio qui personatus in scæna tragedias agit: comœ
 diaq; uoce & corpis gestu. Mimus qui uel itra uel ex
 tra scæna gestulationes quasda exercet: imitaturq; mores
 hoīnū ac naturas presertim obscene. Nā mimoz scriptorū res
 obscenas amores tractant. Primū e tuscho quodā hoīe trac
 tum nomē esse. Titus Liuius: ac Valerius maxiū auctores
 sunt. Alterum e græco uenit ἀπό τῶν μιμησθῶν. Mi
 mi tā homines q̄ poemata uocantur.

Actor Et Auctor Quomodo Differant.

A Ctor & auctor ita differūt: q̄ actor dicitur orator q̄ a
 git causam: quiq; gestū uultus & corpis agit. Vnde
 tū ipsa p̄nūciatio: tum oratio quæ hētur: tum oratio scrip
 ta actio appellatur. Item comœdiis & tragediis id est histrio
 q̄ agit gestus in scæna: & quod huic generi simillimū est q̄
 agit attellanas. & mimus oīs actor uocari potest: & ptes co
 mœdiæ actus dicitur. Nam comicus tragicusq; poeta ipse ē
 comœdiarū tragediarūq; cōditor. Auctor autē est ut sic dicā
 factor. Nam factor in usu nō est nisi in q̄busda e græco trā
 slatis: Et illud quotidianū. Credo in unū deum patrē ōnipo
 tentem factorem cæli & terræ: græce est ποιητὴν hoc est
 poetam. At nos poetas cæterosq; opum cōditoris auctores uo
 caūs: & ille qui fecit aliquod opus: qui egit bellū: q̄ egit pacē
 auctor est opis: auctor est belli: auctor ē pacis: nūq; actor est.
 Quidā originem eius e græco repetunt αὐτάρχο sed a la
 tino quoq; facilius formari pōt: nisi q̄ nullum latinum in
 or a supinis descēdens est cōmunis generis ut auctor. Nā cū
 est ab augeo (si mō unq̄ reperitur) auctor & auctrix facit: ut
 Seruio placet super Virgiliū. scribēti. Idem super Donati ar
 tem ita ait. Queritur auctor utq; per se: a de uerbo oriatur.
 Sed sciēdum est quod a se nascitur. Nā illud quod est augeo
 nō nos deducat quod inde ueniat. Aliud est. n. augere: aliud
 auctorem esse. Ego uero a Seruio non ōnino dissentio: cum

Officiū .i. ars

Personatq;

217 Mimoz reges
adulteria & a
mores & res
obscene

Valer. M. Mimi tam hoīe
qm poemata

215

Comicus
Tragicus

Auctor
factor

Auctor unde
& communis
generis

Seruio sup do
nati artem



huius uocis nō uideatur mihi origo esse: nec augeo: nec ad
 & inauditū est significatiōis illius hic & hæc auctor
 esse. Nā nūq̄ aliud q̄tū ego sētio significat q̄ duo. Vnū qd̄
 dixi: & alterū quod ē huic sile hominē i quo est uis: potestas
 & dignitas: uide auctoritas dicta ē: ut apd̄ Liuiū dicitur. De
 creuerūt enī ut cū populus regē iussisset: id sic ratū esset si
 patris auctores fierent: hoc est auctoritatē ut aiunt suā & de
 cretū iterponāt ratū habeant: atq; ratificēt siue cōp̄bēt. Et
 alibi. Maiores nostri nullā ne priuatā q̄dem rem agei sēm
 nas sine auctore uoluerūt in maū esse pētū: frat̄: uiroꝝ q;.
 Et auctores pupilli uocatur: in quoz̄ admīstratiōe īfirma æ
 tas resq; eius sūt. Ideoq; filios regū pupillos sub auctoribus
 fuisse legiūs. Vnde Paulus iuriscōsultus: etiam si nō interro
 gatus tutor auctor fiat ualet auctoritas eius: cū se p̄bare di
 cit id quod agitur: hoc est .n. auctoritatē fieri. Et Pōponius
 & si de pluribus datis tutoribus unius auctoritas sufficiat:
 tam& si tutor auctoretur. Quare auctores sentētiæ alicuius
 q; consilii uocatur ii: quoz̄ lētentiā consiliūq; secuti sumus:
 etiā duces militū auctores uocabātur. Vnde auctorare. Liui
 us libro. xlii. signo suo īpressas tabellas misit: & uero pignō
 uelut auctoratum sibi p̄ditōrē ratus est: id est obligatū & su
 biectū. Et Valerius maxiū libro quarto: auctorato sociis of
 ficio. Suetonius libro tertio: de legēdo uel auctorando milite
 ac legionū & auxiliōꝝ discretione: ex quo fit auctoramētum
 uel quasi obligatio nexūq; uel quasi stipēdiū quod m̄ uel
 preciū cuiusdam militiæ ac pugnæ actionis ut Quītilianus
 Nec difficilem sane sub illo presertī auctoramēto habuit
 Met missionē: sed noluit gladiator uiuere. Suetonius. Munus
 gladiatorꝝ dedit: rudiarisq; q̄busdam reuocatis auctoramē
 to cētēnū miliū. Cicero. Quoz̄ ipsa merces auctoramētum
 seruitutis est. Seneca libro septimo epistolaz̄. Nullū sīe auc
 toramento malū Auaritia pecuniā p̄mittit. Luxuria uarias
 uoluptates. ābitio purpurā & plausum: & ex hoc potentiam
 & qcquid potētia potest mercede te uitia sollicitant. Deniq;
 auctor nihil habere cōmūe cum augeo neq; cum

Liuius

Liuius

Paulus

Pōponius

Liuius

Valer. M.

Suetonius

Quintili

Suetonius

Cicero

Seneca

Auctorare

auctio p̄bat: quæ est uenditio quædam in publico ac loco ce
 lebri & hinc auctonari publice & fere sub hasta uendere nō
 ea quæ ad esū spectant: sed quæ ad suppellectilem atq; ad a
 lios usus: nec fere nisi quæ penes alium i usu fuerūt. Differt
 autem auctio uel auctus ab hauū: quia diuersam originē
 sortita sūt. Auctus. n. est incrementum ab augeo descendens:
 ut & haustus ab haurio.

Pupillus Quid Differat Ab Orphano.

Pupillus est q̄ caret quidem matre sed tātisp̄ dum est
 in ætate: cui dētur tutor. Orphanus q̄ caret patre pre
 sidioq; paterno: & qui sūmope desiderat illius opē: cū sine
 eo male hēat. Græcum tamē nomen est nō sane a ueteribus
 usitatum.

Triclinium Quid Sit.

Tricliniū a tribus toris mensisue appellatū est. Ibi. n.
 comedebant præcipue in cōuiuuium accepti: cum is ip
 sa postulat & tres toros mensisue extrui. Qui autē huic mi
 sterio preerat: architrclinium uocant. Quintilianus q̄dem
 tricliniū uocat: quod Cicero conclaue Nam de eodē conui
 uiu loco: ubi Simonides artē mēoriæ traditur inuenisse ille
 sic ait. Vix eo limen egresso tricliniū illud supra cōuiuas cor
 ruit. hic sic hoc interim spacio conclaue illd̄ cōcidisse. Est igit̄
 tur triclinium cōclaue discubitoꝝ. Nam cōclaue generalius
 est: quod etiam ps quædā in penatibus remotior: in qua uel
 uiri colloq; uel mulieres cōfabulari solēt. Aulam autē qd̄ græ
 cum est nostri semp̄ trāsferūt atriū. Nam aulam p̄ olla Plau
 to uetustissimisq; dicendum relinquamus.

De Penu.

Penu ea ōnia contineri dicūtur quæ ad uictū p̄tinent
 sed priuatum: si modo domi recōdita sunt ac repoita.
 Nam locus ubi ista reponuntur Varrone teste penaz̄ appel
 lamus. Quæ uero ad uictū publicum spectāt sicut alio loco
 dixi: cōmeatus uocantur. Sed ex paucioribus constant: ut si
 mus diligentiores pro re priuatā q̄ p̄ publicā. Fere nihil ali
 ud continet cōmeatus q̄ annonā: & qcquid annonæ uicem

Auctio qd̄
 Auctonari

Auctio
 Auctio

216

217

Quintili
 Cicero
 Simonides

Tricliniū
 Conclaue

Aula
 Atriū

Aula
 Olla

Penariū
 Cōmeatus

annonæ

250

..f. quini

o. iiii



Cicero

habere pot: q̄q̄ ut itez dixi: etiā priuator: comeatus est: nec
ānona tantū frumentaria Cicerone dicēte libro ii. de diuina
tione Aut si Epicuri de uoluptate liber rosus esset: putarē an
nonam in macello cariorē fore. Nescio tamē an macellū nō
tantū p loco ubi caro uēditur accipiatur: sed ubi & annona

CeruiX Iugulus Et Collū Quid Sint.

C EruiX posterior colli ps: unde origo est onibus neruis
Iugulus anterior: uide uox halitusq; pcedit. Collū om
nes ptas solidū complectitur. Et quoniā nerui q corpus ere
ctū rigidūq; faciūt: i ceruice sūt collocati: Dicimus hominē
dura ceruicis quasi indomabilem more ferociū : boum: uel
q ceruice erecta & rigida cōtumaciā quandā & rigore mētis
prae se fert: tanq nemi caput iclinare uelit tali noie uocatur
quasi duri capitis durāq; mētis. Ceruices etiam dicitur pcer
uice. Immo in singulari nūero neminē ate Hortensium dixit
se Quintilianus est auctor. Similiter quoniā in iugulo mor
tifera statim plaga est praē ceteris mēbris eadēq; pars uul
neri obnoxia: ad quam mucro inter arma ipsa facile subit a
ueteribus dicebatur: petere iugulū: ferit iugulū p eo qd est
petere mortē: i ferre mortē. Quintilianus: Initurusq; forensi
um certaminū pugnā iam in ichola uictoriam specter: & iu
gulū petere: & ferire uitalia: aut tueri sciat. Cicero in Verri
nis. Sua cōfessione inducitur ac iuguletur neesse est.

Inter Sinum Et gremium.

Inus est intra pectoris brachioꝝq; cōplexum. Inde si
nus uestium quales erāt tunicae romanor: & mō quo
dam religiosorū supra cincturā laxitas illa uestis quae cin
gulū opit. Littora quoq; curua & quasi brachiis mare aplec
tētia sinus uocamus. Gremiū est intra cōplexum foemor: fo
minumue: quo incōplexu mulieres concipiūt. Et per trans
lationē gremiū terrae appellaūs cū semen suscipit: conceptū
q; retinet : quasi uiuentē foetum postea paritura. Quare cū
lactātur infantes ad sinū admouētur: pueri uero iam facti
a sedētibus matribus utiq; cum illis bladiūtur: ad gremium
excipi solēt: ut Virgilius de cupidie sub imaginē pueri Ascaū

Macellū

CeruiX
Iugulus
Collū

Homo dura ceruicis

Quintili

Petere iugulū

Quintili

Cicero

220

Virg

Heret & interdū gremio fouet iscia dido. Quin etiā matres
nutricesue cum sup genua collocant infantem : aut extremis
uestibus repositum & ad uter: usq; sublatum gestant: in gre
mio magis q̄ in sinu tenere aut gestare dicuntur ut idē de eo
dē & fotum gremio dea tollit in altos Idaliae lucos.

Socium Socio Dici: Comitē Comiti Raro

Ocius socio dicitur: comes comiti raro dicitur. Nanq;
socius est par: comes uero mior qppe qui seqtur & du
cem habet: ut Cicero: Nō comitē se inqt: sed ducē prebuit. Et
alibi: Neq; n. princeps tunc ad salutē esse potuissē: si esse alii
comites uoluissēt. Ideoq; duces in bello: quotiēs milites allo
quūtur cōciliandae beniuolentiae gratia: nō fere appellāt co
mites sed socios: cōmunicantes quodāmodo ipsoꝝ dignita
tem cū illis: ut e diuerso cum eodē cōmilitones uocant coica
tes eor: conditionē atq; sortem cum ipsis. Neq; enim dux cō
milito est militū: sed milites iter se cōmilitones: ut apd' Vir
giliū Aeneas comites suos cōsolans ait. O socii. Et auctor
ipse sua psona loquens de Achimenide inqt: comes infelicis

Vlyxi. Et itez uno graditur comitatus Achate. Neq; recte di
xeris de Vlyxe & Aenea hūc esse comitē Achate: illum comi
tē Achimenidis. Idem tamē ait: Arma deosq; parāt comites.
Et itez sacra deosq; tibi commendat troia penates. Hos ca
pe fatosq; comites. Nunqd dii erant comites gracor: atq; Ae
neae: an duces? Certe dii penates comites erant confessione
tum Aeneae: tū ipsoꝝ quoq; deorum. Nam primo libro Ae
neas ait uictosq; ex hoste penates Classe ueho mecum. Et in
tertio Dii aiunt nos te dardania incensa : tuaq; arma secu
ti: nos timidū sub te permensi classibus aequor : sub te idest
duce te: & te secuti sumus idest tui comites fuimus. Idem de
gracis quoq; dicendum est: & de eor: deis Idem etiam de Si
bylla & Aenea: q̄quam modo hic: modo illa dux erat aut co
mes : tamen quia sequebatur Aeneae uoluntatem Sibylla
& quasi ministram se praebat : comes erat. Quia uero
ducebat p̄monstrans iter: & declarās ea quae ille ignorabat:
dux eadē dicitur: tam& si aliquādo comitē p socio dicitur ut

Virg

Cicero 21

Cicero

Virg

Achimenides

Vlyxes

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Sua pson
loquens

Comes p socio



Cicero Cicero in rhetoricis de illo uiatore: q̄ cū ante lucem surrexisset: comitē suū inq̄ in clamauit semel & sepius: cum de eodē atea dixisset & in itinere: q̄dā p̄ficientē ad mercatū quendam: & secū aliq̄tum nūmōz ferentē est comitatus. i. i. secutus.

Priscianus Quare peccauit tū Priscianus ad Iulianū scribēs. Tibi ergo hoc opus deuoueo ois eloquētiā p̄ful: ut q̄rācumq; mihi de us ānuerit suscepti laboris gloriā te comite quasi sole quodā dilucidius crescat. Quid magis absurdū q̄ quē dicas tuū solē: eūdem appellare comitē tuū hoc ipso q̄ sol est: tum illi p̄co nomī sacro facti uiri: q̄ dixit: ebrietas est comes libidinis & intēpantiā supbia ē comes odii: diuitiā sūt comites supbia. Nam potius dicendū erat: libido & intēpantiā comes ē ebrietatis. Seq̄tur. n. libido & intēpantiā: ebrietas atēcedit: odiū comes supbiā est: supbia comes diuitiarū. Cicero ē gloria comes uirtutis Gloria. n. seq̄tur hōestate: sicut ūbra corpus. In eodē ope nup̄ a quodā perdocto uiro Illd̄ iracūdiā

Doctory dam laudant comitē fortitudis esse dicunt: emendatū sic erat: comitē fortitudis. ut sciremus uez esse qd̄ ait Quinti. dū libri riorz incitiam sectari uolūt suam cōtētur. Idem Cicero alio loco. Cupiditas d̄cedi pacis est comes: oisq; locia. Siq; dem pacē seq̄ntur d̄cedi cupiditas. Quid ergo si hęc comes est: illa dux erit: Diceūsq; pax est dux cupiditatis d̄cedi: & ebrietas dux libidinis & intēpantiā. Non est hic sermo qdem usitatus: sed potius p̄ alia uerba quoz tria nūc in mentē ueniunt magister magistraue: mater parēlue: materies materiae: ut ebrietas magistra est libidinis & intēpantiā. Supbia est mater odii. Diuitiā sūt materia supbiā. Quibus tribus fere idifferēter uti possumus. In p̄sonis uero magis cōuenit: dux aut i his rebus quā p̄sonā sunt similes qualis est fortuna quā dea figitur. Cicero nō semel dixit fortunā non ducēs: sed comitē fuisse q̄busdam ip̄eratoribus. Est p̄terea ut eo redeam: unde egressus sum: alia differentia inter comitem & socium: quod comes est qui utiq; seq̄ntur alterius ductū: socius p̄terq; i negotiis: seriisq; rebus & fortunā arbitrio subiectis: ut Cāsar i cōmētariis. Itaq; Androschenes p̄tor

Cicero Cicero ē gloria comes uirtutis Gloria. n. seq̄tur hōestate: sicut ūbra corpus. In eodē ope nup̄ a quodā perdocto uiro Illd̄ iracūdiā

Quida dola laudant comitē fortitudis esse dicunt: emendatū sic erat: comitē fortitudis. ut sciremus uez esse qd̄ ait Quinti. dū libri riorz incitiam sectari uolūt suam cōtētur. Idem Cicero alio loco. Cupiditas d̄cedi pacis est comes: oisq; locia. Siq; dem pacē seq̄ntur d̄cedi cupiditas. Quid ergo si hęc comes est: illa dux erit: Diceūsq; pax est dux cupiditatis d̄cedi: & ebrietas dux libidinis & intēpantiā. Non est hic sermo qdem usitatus: sed potius p̄ alia uerba quoz tria nūc in mentē ueniunt magister magistraue: mater parēlue: materies materiae: ut ebrietas magistra est libidinis & intēpantiā. Supbia est mater odii. Diuitiā sūt materia supbiā. Quibus tribus fere idifferēter uti possumus. In p̄sonis uero magis cōuenit: dux aut i his rebus quā p̄sonā sunt similes qualis est fortuna quā dea figitur. Cicero nō semel dixit fortunā non ducēs: sed comitē fuisse q̄busdam ip̄eratoribus. Est p̄terea ut eo redeam: unde egressus sum: alia differentia inter comitem & socium: quod comes est qui utiq; seq̄ntur alterius ductū: socius p̄terq; i negotiis: seriisq; rebus & fortunā arbitrio subiectis: ut Cāsar i cōmētariis. Itaq; Androschenes p̄tor

Quinti dū libri riorz incitiam sectari uolūt suam cōtētur. Idem Cicero alio loco. Cupiditas d̄cedi pacis est comes: oisq; locia. Siq; dem pacē seq̄ntur d̄cedi cupiditas. Quid ergo si hęc comes est: illa dux erit: Diceūsq; pax est dux cupiditatis d̄cedi: & ebrietas dux libidinis & intēpantiā. Non est hic sermo qdem usitatus: sed potius p̄ alia uerba quoz tria nūc in mentē ueniunt magister magistraue: mater parēlue: materies materiae: ut ebrietas magistra est libidinis & intēpantiā. Supbia est mater odii. Diuitiā sūt materia supbiā. Quibus tribus fere idifferēter uti possumus. In p̄sonis uero magis cōuenit: dux aut i his rebus quā p̄sonā sunt similes qualis est fortuna quā dea figitur. Cicero nō semel dixit fortunā non ducēs: sed comitē fuisse q̄busdam ip̄eratoribus. Est p̄terea ut eo redeam: unde egressus sum: alia differentia inter comitem & socium: quod comes est qui utiq; seq̄ntur alterius ductū: socius p̄terq; i negotiis: seriisq; rebus & fortunā arbitrio subiectis: ut Cāsar i cōmētariis. Itaq; Androschenes p̄tor

Cicero Cicero nō semel dixit fortunā non ducēs: sed comitē fuisse q̄busdam ip̄eratoribus. Est p̄terea ut eo redeam: unde egressus sum: alia differentia inter comitem & socium: quod comes est qui utiq; seq̄ntur alterius ductū: socius p̄terq; i negotiis: seriisq; rebus & fortunā arbitrio subiectis: ut Cāsar i cōmētariis. Itaq; Androschenes p̄tor

Cicero Cicero nō semel dixit fortunā non ducēs: sed comitē fuisse q̄busdam ip̄eratoribus. Est p̄terea ut eo redeam: unde egressus sum: alia differentia inter comitem & socium: quod comes est qui utiq; seq̄ntur alterius ductū: socius p̄terq; i negotiis: seriisq; rebus & fortunā arbitrio subiectis: ut Cāsar i cōmētariis. Itaq; Androschenes p̄tor

Cicero Cicero nō semel dixit fortunā non ducēs: sed comitē fuisse q̄busdam ip̄eratoribus. Est p̄terea ut eo redeam: unde egressus sum: alia differentia inter comitem & socium: quod comes est qui utiq; seq̄ntur alterius ductū: socius p̄terq; i negotiis: seriisq; rebus & fortunā arbitrio subiectis: ut Cāsar i cōmētariis. Itaq; Androschenes p̄tor

Cāsar i cōmētariis. Itaq; Androschenes p̄tor

Androschenes p̄tor

utcumq;

Tessaliā cū se uictoria Pōpei comitem eē mallet: q̄ totum Pompei Cāsar i rebus aduersis ōnem ex agris multitudinē seruoz ac liberoz i oppidū cogit. Vez huiusmodi differētia aptior est inter sociū & sodalem. Est. n. pprie sodalis in rebus leuioz ribus ac sape uoluptuolis. Quin. quo tādē patereris aīo: si delicatus adolescēs presertim splēdidis opibus: uel ex atate mores: uel ex fortuna traxissē & tempestiua cōuiuia & p̄ uigiles iocos aduocata sodaliū turba solutus atq; affluēs agere.

M. Tullius. Epulabar modice cum sodalibus. Sodalitates. n. me quāstor sūt istitutā. Idē alibi. Ego Planciū laterensis & ipsum gratiosū dico & huīse i petitiōe multos cupidos suos ḡrosos: quos tu si sodales uocas officiosā aīcitiā nomine inq̄ nas uitioso. Caius autē sodales inquit q̄ eiusdē collegii sūt: quos graeci uocat A quo non lane discordat apud M. Tullii Antōius: qui Norbanū quāstorem suum appellat sodalem. Comis est benignus hō & facilis: qui aliis non grauate inseruit.

Pompa Et Spectaculum.

Pompa ois spectaculum est: sed non contra. Pompa q̄ dem in prosperis est & in aduersis: qualis est in triumpho & in funere quasi quidam solēnis apparatus & ostentatio. Cicero. Sed iam e pompa in ueram aciē descendaūs. Virgilius. Ad delubra iuuat solēnis ducere pompas. Quintilianus. Quid. n. si responderē iubeas orbitatem cur in exequias totos egerat census: quid sibi uelit ille funebrium longus ordo pompaz. Spectaculum uero est: nunc illud quod spectatur. Ut noctē pluit tota redeūt spectacula mane Nunc ipsa spectatio: ut o acerbū spectaculū. Nūc locus unde spectatur: ut sedebat in spectaculis: & de spectaculis excitatus est.

Senecta Et senectus: Iuuenta Et Iuuentus.

Senecta est senilis atas: Iuuenta aut iuueilis: & ut quibusdam placet: dea ipsa melioris atatis & iuuentutis. At senectus idē qd̄ senecta. Iuuentus uero etiam frequentia iuuenū: nō solū atas. Seniu quoq; p̄ senectute accipitur. Inter Cōtinentiam Et Abstinētiā Differentia.

Sodalis

Quintili

Cicero

Cicero

Caius

Cicero

Comis

Cicero 2 7

Virg

Quintili

Virg

223

Ufitaty



Ontinentia ab astinentia ita differt: q̄ abstinentia iu-
stitia est. Continētia uero illa quæ iter uirtutes quar-
ta nūeratur: quæ eadē dicitur tempantia & modestia: Est. n.
hæc: cū a uoluptatibus nos cōtineūs. Abstinentia cū abstieūs
ab alienis: nulli uim afferētes: nihil cuiquam eripientes. Ci-
cero si in una uoluptate cōtinuerit i alia se effuderit: rursus
q̄ beneficiū est: q̄ te abstinueris a nefario scelerē Nōnūq̄ ta-
mē idifferēter: ut ap̄d Va. M. titulus ē de abstinentia & con-
Valer. M. tinētia: ubi exēpla istarū uirtutū pmiscua sūt: ut tamē sc̄tio
cōtinētiæ poteris dare nomē abstinentiæ: potius q̄ e diuerso
Illd̄ enī specialius uidetur: hoc generalius Quēadmodū tēp-
ātia putatur sub iustitia ēē: uel ab ea nō posse separi: illa ue-
ro sic hac frequēter ē. Quær rite cōtinētia uocatur abstinentia
Pecus Pecudis: Et Pecus Pecoris.

Ecus pecudis & pecus pecoris prope nihil differūt. Si-
gnificatur hoc noīe aīal: quod sub īperio hominū ex
pabulo terræ pascitur: ut bos: q̄ taurū uaccāq̄ cōprehendit:
præter suum ppriū significatū: equus caballusue: q̄ asinariā
potius opā exercet: asinus: nō aut onager nec laliscio. Mulus
q̄ pprie generatus est ex asio et equa Nam himulus dicitur:
q̄ p̄re equo m̄re asina genitus est: quē quidam burdonē no-
mināt. Camelus quoq̄: Nāq̄ nō tātū pascitur sub magistro
ues; etiā i q̄busdā locis iter armēta: & eius significatio non
modo ad marē fœmināq̄ p̄tiet: ut passer ut aqla: sed cū ge-
nere fœminio nō nūq̄ iūgi iueitur: ut camelos fœtus: quale ē
bos: ut apud Virgiliū. Ille meas errare boues. Quod ideo
minus mis; ē: q̄ lupus etiā ap̄d Varronē & Enniū: & Fabiū
pictorē in genere fœminino repitur: siue hic lupus lupāq̄ si-
gnificat: huic quoq̄ siue est bubalus. Cæter; & ipsi Cameli
& cætera quæ enūeraui armēta faciūt: licet qdā tantū uelit
esse boū: quasi ab arādo aramēta dicta: deīde sublata tertia
fabius lra armenta. Præterea ouis marē fœminamq̄ significat. Ca-
p̄tor pra cū qua cap siue hircus. Porcus cū quo porca itelligitur
ūde sūt gr̄ges: ut gr̄x ouiu: gr̄x caprar; gr̄x porcor; Ouidius
Ouidius met. iiii. Mille gr̄ges illi totidēq̄ armēta p̄ herbas palcebāt.

A single.

229

Cicero

Cicero

Valer. M.

Specialitate

Bos tamē uacāq̄: cōpre-
hendit 225

Himulus
Burdo

Virg

Varron

Enni

Quint

Fabius

Cap̄tor

Ouidius

Armenta quasi
armenta de
bob; m

Virg. iii. geor. Hæc satis armētis supat ps altera curæ Lan-
geros agitat greges: hirtasq̄ capellas. Idē tamē de ceruis pri-
mo ænei. dixit. Hos tota armēta sequitur a tergo: ut minus
mirādū sit si de bobus gr̄ge dixit: ibi aut aliquā i magno teq̄-
tur gr̄ge: tamē ad distinctionē adiūxit magno Sicut Horati-
us adiecit mugietū i epodis aut i reducta ualle mugietū p̄
spectat errātes gr̄ges: quasi grex sit generalius nomē: a rmetū
uero specialius: & illd̄ sic appoito deminutis pecoribus itelli-
gatur cū appoito possit etiā ad maiora trāfferri: ut Cicero i
Philippi. Fudit apothecas: cecidit greges armētorū. Hæc o-
nia pecudes & pecora dixeris: quor; exēpla tot sūt: quotiens
hoc uocabulū repiūs: Ves; tamē pecus pecoris nō nūq̄ ipitur
p̄ multitudinē pecudū siue pecor;: sed gregaliū potius q̄ ar-
mētaliū: ut Virgi. Dic mihi Damœta cuiū pecus? a Melib-
cæ: Infœlix o semp̄ ouis pecus. Et alibi. Caprigēumq̄ pecus
nullo custode p̄ herbā. Ouidius met. libro xiiii. Hoc pecus o-
ne meū ē: multe stabulatur in antris. Multas silua tegit: mul-
tæ quoq̄ uallibus errant. Nec si forte roges possi tibi dicere
quot sūt. Paupis ē nūerare pecus: de laudibus hæ; Nil mihi
credideris presens potes ipse uidere. Ut uix circueant disten-
tum crucibus uber. Sūt fœtura minor tepidis in ouilibus a-
gni. Sūt quoq̄ par aliis atas i ouilibus hædi. Cur dixit mul-
tæ & hæ; cū nullum genus antea noīasset: nisi q̄ intellexit
oues & capras quas postea nominat. Cicero i Verrem. No-
minat iste seruum quem magist; pecoris esse diceret. Virgi.
tamē geor. iii. ait. Pasciturq̄ pecus longam deserta sine ullis
Hospitiis: tātū capi tacet: onia secū armētarius afer agit. Ar-
mentarium pecoris dixit. Non nunq̄ pecus pecoris significat
ouem: nec solum uulgo: ubi hæc animalia pecora dicuntur:
uerum etiam apud graues auctores: quor; est Plinius: q̄ li-
bro. viii. inquit. Est in hispania sed maxime Corsica non dis-
simile pecori genus musinoniū caprino uillo: q̄ pecoris uelle-
ri propius: quorū e genere & ouibus natos prisca ūbros uoca-
uerunt: ifirmissimi pecoris caput: & nō longe post: Suis fœ-
tus sacrificio die q̄nto purus ē pecoris die sexto: boū triceſio

Virg

Virg

Virg

Horati

Cicero

Virg

Virg

Virg

Ouidius

Cicero

Virg

Plini

Plini



//declinare igitur uidet huius & horum
& horum cicurum

Ferae
Cicures
Elephantus usitatus
quum elephas
Camelus
Cicurate
ferus
Cicur
Cicū tenuis
membrana quae est
in malo punice discrimē
Liu?
Liu?
Plin?
Liu?
Liu?

Quintili Quit. curi usū nostrorum saepe pecori lanæ detrahuntur. Praeter pecudes aut cetera quadrupes ferae sunt: licet proprie uideatur fera dici: quae feritatem habent: ut leones: utri: pardis: lupis: uulpes: haec quaecumque mansuetatae sunt cicures uocantur: qualis cais qui nec pecus nec fera est: licet sit natura ipsa non tantum fera: sed ferus: qualis elephas: siue quod usitatus est elephatus ad bella domitus: alioquin fera natura de quo nomine idem quod de Camelo fortasse dici potest: quod & iouis generis sit: & armatum faciat. Quidam suum domesticum tantum cicurum uocant: Ego potius aprum dixerim: quod ex fera cicuris est factus: nec aprum mos: sed etiam onagrū: ceruum: capreolum: damam: capream: leonem quoque denique quicquid cicurari potest. Cicurare. n. ut Varro ait est mansuetace. Quod n. a fero discretum est: id dicitur cicur. Et ideo dictum cicur ingenium optineo: id est mansuetum: finatum a cico cicur uidetur. Cicur dicitur membrana tenuis quae est in malo punice discrimē. Haec Varonis uerba confirmat Cicero: ubi ait. Nam aliae sunt ferae: aliae sunt cicures: aliae natantes aliae uolucres.
Collis: Iugum: Cliuus: Promotorium.
Ollis est: ut ita dicam: motus siue per se & a motu sepe atus: siue per motum iugum (ut ita etiam dicam) ipsa arduitas montis: & per cliuus ac perna lupinitas: cui similis est in colle. Cliuus tamen mollis magis & clemens: ut cliuus capitolinus: & cliuus qui ducit ad ianiculum: cliuus motus. Auertini: quos omnes scimus esse in urbe roma colles: unde quidam uocant eam urbem septicolle. Et antiquus fiebat festa quaedam septimotialia. Liuus itaque: cum per Castellinum euadere non posset: petendum motes & iugum Caligulae supandum. Et alibi quod in altitudine egrediebatur magis magisque siluestria & pleraque in uia loca excipiebant. Ut uero iugis appropinquabant quod raris in aliis locis esset adeo omnia contenta nebula: ut haud secus quam nocturno itinere impediretur. Promotorium mons est in mari promines: ut Plinius li. xxxvi. promontoria aperiuntur mari: & res natura agitur in planum. Liuus li. xxxiii. aut a perientibus classem promotoris. Idem in xlv. adiunctaque insula euboia: & excurrente in altum uelut promotorium attica terra sita.

haec uerba in alijs exemplaribus sunt fuit

Officina: Et Taberna.
Officina est ubi opera fiunt. Taberna ubi opera ipsa: ceteraque merces uenditur. Officina est statuari: fusoris: flatoris: calatoris: excussoris: uitrearii: pictoris: sutoris: fabri: qui multiplex est lignarius: & hic non unius generis. Ferrarius: nec hic simplex. Lapidariusque & ipse in multas diuiditur species. Taberna uocatur lanaria: uaria: olearia: & mille huiusmodi: unde opifices & tabernarii uocantur. Cicero per Lucio Flacco: Opifices & tabernaries: atque omne illam faciem ciuitatum quae negotii concitae nec negaueri aliquando unum eundemque locum officinam & tabernam esse: ut sutrina in qua calcei fiunt & uenduntur. Quaedam igitur artificia quae sola artificia sunt opificum: cetera quaestus & operae dicuntur. Sed quaedam huiusmodi habent suum nomen: ut haec ipsa sutria sutoris: & lignarii proprie fabrica: aurificis aurificia: caupois caupona. tamen & ea quae unum uenduntur caupona uocantur. Quidam malunt dicere coponam pro loco argentario argentaria: quod nomen quidam pro artificio: & argentarii pro artifice: quod idem est aurifex accipiunt: atque ita est in Hieremia. Titus autem Liuus: Cicero: Quintilianus: Ceteraque omnis antiquitas pro uis accipit: qui uulgo captores dicuntur: non illos dico minutos: qui numularii & mensarii a nobis: collystrae a graecis dicuntur: qui idem trapezita uocari possent. Nam collystrae trapezas habent. Sed Plautus in curculione trapezita & argentarium pro eodem accipit.

Flatoris
Cicero
Fabrica
Caupona
Copona
Hieremias
Liu?
Cicero
Quint.
Plautus
Numularij
Mensarij
Collystrae
Trapezite

Inter Auem: Et uolucrem.
Vis est quae oua parit: pennisque est praedita: praeter unum uesper tilionem: qui utroque caret: quattuorque pedes habet: & semimus est. Volucris est quaecumque uolat: nec auis solum: sed illae bestiolae quoque minutiores: ut apes: uespa: culex: musca: tabanus: locusta: cicada: Si quidem Quit. apes uolucres uocat. Et Plinius non semel hoc significat ut unde & cupido uolucer dicitur.

Indoles Quid Sit.
Indoles est non solum in pueris & adolescentibus significatio futurae uirtutis: ut apud Quit in primis annis laudantur idoles

Quintili.
Plin?



Cicero Cicero: Ut. n. adoleſcētibus bona indole præditis ſapientes ſe
Valerius nes delectatur. Et Valerius titulū de idole fecit: nō tātum
Cicero puernꝝ adoleſcētūq; exēpla repetēs: ſed etiam in uiris & q;
Cicero dem. præſētis uirtutis: ut idem Cicero de officiis: In qbus ē
Cicero uirtutis idoles cōmouētur. Idem p Cælio. Siq; iudices hoc
Liuius robore animi atq; hac indole uirtutis ac cōtinētiæ fuit. Liui
Lucanus us de Lauinia iam mŕe & poſt mortē Aenææ res admīſtrāte
Liuius iquit: Tāta ī ea uirtutis idoles fuit. Lucāus: Indole ſi dignū
Liuius latia ſi ſanguine priſco Robur iēſt aīſ. Indole quaſi generoſi
Liuius tate quadā uirtutis atq; animi. Liuius ad malā quoq; ptē
Liuius & ad muta atq; inaīata trāſfert loquēs de Hānibale: Si cū
Liuius hac idole uirtutū ac uitioꝝ triēnio ſub Afrubale impatoꝝ
Liuius meruit. Et alibi: Sicut in frugibus pecudibuſq; nō tantū ſe
Liuius mīa ad ſeruandā indolē ualēt: q̄tum terræ pprietas cæliq;:
 ſub quo alūtur generoſius in ſua quicquid ſede gignitur: in
 ſitū alienæ terræ ī id qd̄ alitur natura uertēte ſe degenerat.

Concio Quid Sit.

Oncio ē populi multitudo cōgregata uel ex magiſtra
 tus iuſſu: uel publici ſacerdotis uel ſua iterdū aucto
 ritate & ſpōte pprie ad audiēdū oratoꝝm cōcionatē in bonū
 publicum: cuius etiam oratio uocatur cōcio. In prior ſigni
 ficato ēſt græce ἐκκλησία: quam nos pro latina uoce
 habeūſ: multiq; eccleſiam neſcio quo iure ædes ſacras appel
 lāt: cū coētū hominū: ſicut dixi: ſignificet nō loca.

Aliud Leges Eſſe: Aliud Iura.

Eges iuraq; ſcriptū ſape iuenimus: ex quo datur intel
 ligi aliud eſſe leges: aliud iura. Sūt igitur leges aut
 pſcipis aut liberi populi. Quæ a rege condūtur: alterius cōſe
 ſū non requirūt: quæ ad populū ferūtur: quæq; ſine eius iuf
 ſu fere ratæ nō ſūt. quia rogari iſt eſt iterrograri populus de
 his ſolet: rogatiōes etiam dicuntur. Iura aut magis generalia
 ſūt. ſiquidē & ius gentiū eſt: & ius ciuile. Nam ius naturale
 dicere q̄ ōnia aīalia natura docuit ridiculū eſt. Appetitum
 coeūdi atq; adeo nocēdi ībecilliori aīali: ſpoliādi: occidēdi q̄ſ
 ius eſſe dixerit. Ideoq; M. Tullius in libris officiōꝝ: de iure

Generoſitas

In bonū publicū

230

Rogationes inde

Ius naturale
 dicere ridi
 culum

Cicero

naturali ſilētiū egit: iter ſolos hoīnes ius eſſe ſignificās: idq;
 gērium eſſe uel ciuile. In rhetoricis tamē ius naturale ſtatu
 it: ſed q̄ ī homines tātū modo cadat: cuius ſpēs ſex eſſe uolu
 it: religionē: pietatem: grām: uīdicationē: obſeruātiām: uerita
 tē. Sed hæc hæc tenus. Ius ciuile diciūſ tā leges: q̄ plebiſcita
 ſenatus cōſulta: decreta pſcipum: reſpōſa prudentū: qd̄ uli
 mū uelut interpretatio eſt ſupiorū: qd̄ q̄ profitetur: iuriſ
 cōſulti noīantur. Qui legem uero fert ad populū fere ora
 tor eſt: aut præſidio oratoris īdigens: ut appareat quāto pſ
 ſtantior orator eſt: q̄ iuriſcōſultus: cū hic ſit quaſi illius ſcri
 ba: aut ille præceptor: hic pædagogus: ille dux: hic ducis lega
 tus atq; aſſecla. Quid dicā de iuriſpitiſ hoc præſertī tēpore
 q̄ cum maxio ab illis cōſultis itervallo diſtēt ſe lŕatoꝝ artē
 tenere arbitratur: quoz̄ quanta ſit eruditio: uel hic colligi
 cōiectura pōt: q̄ quotiēs Pauli Vlpiani alioꝝq; teſtimoniū
 aſſumūt: legē noīant: cum tōge ſit aliud legē eſſe & haberi uī
 legis: qd̄q; deformius eſt unā legem ī plures leges partiūtur.
 Verbi cauā ad legem aquiliām quotiēs Scauola: quotiēs
 Papinianus: aliuſue quis loq̄tur: etiam ſi bina uerba & qd̄
 a ſupioribus depēdētia: totiēs nouam legem appellāt non
 ab aliquo legiſlatore unā legem: ſed ab īfinitis interpſitibus
 legū īſitas leges eſſe iudicātes: etiam titulū de uerboꝝ ſigni
 ficatiōe nō legē: immo leges appellant quo quid abſurdūſ:

Aceruus: Strues: Strages: Sarcina Quid Sint.

Ceruus minutaz̄ pprie rez̄ eſt congeries: ut frumēti
 ut legumīs: ut ſalis. Interdū etiām aliq̄to maioꝝ: ut
 aceruus ſcutoz̄ apud Virgiliū: & fere generale ad ōnia eſt.
 Strues aut pprie lignoz̄. Strages uero cadauez̄ iterfectoz̄
 uno in loco ac ppriū iacentiū multitudo: ſiue hūanoꝝ: ſiue
 mutoꝝ. Sarcina utēſiliū & eoz̄ quæ ad cultū: ad ornatū: ad
 cæterū uſū ptinent: ut ſic dicaſ: ſalcis: quē q̄ſ in itinere facien
 do cōportare poſſit. Siq̄dem milites cū caſtra mouere uolūt
 ſarcinulas colligere dicūtur & q̄ in aliam domum īmigrāt
 ſarcias ſuas cōponē. res. n. nŕæ domi cīſtis capſiſq; cōpoſitas
 etiā ſarcias uocaūſ: ut apd̄ Qui. Iacēt ſiſtā ſic hæde ſarcia
 p. i

Ius naturale r
 diculū eſt dicitur

Reſponſa pſendi
 tum



Contra iure
 imperitos nŕi
 temporis

Paulus
 Ulpianus
 Scauola
 Papinianus

Titulū de uerboꝝ
 ſignificatiōe nō
 legem immo lege
 appellant

Virg 2

Capſis

Quintili

260

Nouam legem
 appellant



Inter Ministeriū: Et Mysterium.

Virgilius

Inisteriū mīstri pprie est opa . Sed p ōni operatione quoq; accipitur: ut de rege latino Virgilius : Mœstus q; refugit Fœda ministeria. Mysteriū uero græcū μυστηριον arcana quædam res & pprie diuinis uiris sacerdotibusq; tantūmodo cognitū. Illud prius in nūero plurali solet accipi p mīstris: sicut seruicia p seruis. Nam seruitiū aut seruitus ipsa aut seruitutis actio est: ut Dauus apd Terentiū. Ego Paphile hoc tibi p seruitio debeo coram manibus & pedibus noctelq; & dies capitis piculum adire: dum prosum tibi. Afferamus etiā i aliis exēpla. Salustius: Interea seruitia repudiarat quoq; in initio ad eum magnæ copiæ cōcurrerāt: q; opibus cōiurationis fretus simul alienum suis rationibus existimās uideri causam ciuū cum seruis fugitiuis cōcasse. Quintilianus saepe p mīstris ministeria dixit: ut ibi nō torit mīsteria taci: & officio p officialibus & obsequa exhibētibus. Paulus iuriscōsultus teste Labeone ait: urbica mīsteria dicius etiam quæ extra urbē mīstrare nobis cōsueuerūt. Vulpianus deniq; concubinā filios naturales alūnos constituit: generali appellatiōe non contineri: & siqua alia sūt huiusmodi ministeria. Liuius libro tertio: Frumēto nanq; ex hetruria priuata pecunia p hospitū clientumq; ministeria empto.

Terenti

Salusti

Quintilianus

Paulus

Labeo

Vulpianus

Liuius

Inter Scurram & parasitum.

Curra est q; risum ab audiētibus captat non salua dignitate psonæ. Parasitus q; oīa ad uolūtatem eius loquitur: in cuius cōtubernio est ōnia assētatur: omīa illius facta simul ac dicta laudat: nihil repugnat: nihil facere recusat uētris grā: in quo sūmum bonum constituunt: quoq; magna copia in principum domibus est.

Buccam Et Buccas Pro Eodem Accipi:

Buccam & buccas p eodē accipiū: oratores s̄quētius in singulari: unde illud usitatū dicitur: quid in buccā uenerit id est in os. sed nō in labra ut uulgu existiat: Quintilianus pbante: q; ait. ore. n. magis q; labris loquēdū ē. Sed uulgu errat atq; fallitur: cū legit buccā: & duas buccas: in illis

Ministeria pro ministeris
seruitia p seruis

239

Parasitorū magna copia in principū domibus

235

Quintilianus

accipiēs unū os: i his accipiēs duo labra. Verū ego ostēdi os ipsū cōcauitatē esse ūde uox pdit: nō orā labroq;. Eteī. Iu. cū ait. bucca foculū excitat: nō de extremitate oris: sed iteriori parte dixit: quæ inflari solet: uētūq; cōcipere & itez de tuba cinibus loquēs: Notāq; p oppida bucca: de illa deformi utriq; iflatione intellexit tubā iflatiū nō de labris quæ latēt cū tuba canit. Nam Horatius quoq; cū inqt ut iuppiter ābas iflatus buccas: nō de labris locutus ē: quæ iflari nō possunt. Quod Plautus aptius docet i penulo: Nescias utiq; maiores buccæ an māmæ fient: qd aut buccæ significēt: ex Plinio aut diuīs: simulq; qd malæ sint: quid genæ: quid ciliū. Eadem hæc. n. eodem loco tractat is præter q; q; alibi dicit buccas si nus: & itez buccas imanitas. Ita li. xi. ait. sequar aut ipsius ordinē teriq; libri: qbus fragilia operimēta his oculis durioria talia & pisces & insecta non hēt genas: nec integūt oculos: ōnibus mēbrana uitri mō trāslucida obtēditur: pauloq; post. Sed qdrupedibus i superiore tantū genæ uolucibus i inferiore: ac paulo post: grauioribus alituū iferior genæ cōiungat at quadrupedes quæ oua pariūt: ut testudies crocodili iferore tantū sine ulla nictatiōe ppter p̄duros oculos extremæ ambitū genæ superioris antiq; ciliū uocauerūt: ūde supercilia: hoc uulnere aliquo obductū nō coalescit i paucis hūani corporis mēbris: infra oculos malæ homī tantū: quas prisca genas uocabāt. xii. tabularū iterdicto radi eas uetate: pudoris hæc sedes. Ibi maxie ostēditur pudor: itez eas hilaritatē risūq; iudicātes buccæ: & altior homī tātū: quæ noui mores subdole irrisioni ductauerūt: nasus: nō aliis aīaliū nares eminet: fauces: serpētibus: piscibus foramiā tātū ad olfactus sine naribus. & hīc noīa simoz: silonū septio mēse genitis s̄penūero foramina auriū & nariū defuerūt labra: a qbus bochi labeones dicti. Ex his Plinii uerbis apparē eā i uultu ptē uocari buccas: quæ uēto iflari solēt: genā mēbranā illā & quasi uestē q; oculus tegitur: cū cōiungit id est apitur: & clauditur. hoc est. n. cōiungere. Malā uero illā iter genā & buccā quasi rotūdū in specie mali. Nā utiq; horū uocabuloꝝ primam lōgā habet:

Juuenalis

Juvena

Horati

Plaut

Plin

Plin

Plin

Plin

Plin

Comnuere

o diductu
// dicuere
A infra p.ii



malus uero mala malū primā breuē:cuius iterior ps:quæ o
 ris hiatū efficit:ubi molares affixi sūt maxilla dicitur:nomē
 diminutiū nō re: sed uoce. Malā quoq; genā dici Plinius idē
 facetur. Ideoq; dēs illi itimus:& ipsi genæ affixus geuinus di
 citur:q; quia maxie latet ea re factū est iā tritū uetustate p
 uerbiū: genuino rodere dēte: id est latēter p inuidiā carpere
 famā alterius: ut ille testatur. Nā ueteres tantū mēbranā il
 lā oculi genā appellarūt: quā uetustate a posterioribus ser
 uatā repimus: nec poetis modo: ut draconis genæ p oculis:
 cōtinēs p cōtēto: & Seneca in tra. de Oedipo loquēs inq;: Et
 pirati sibi genas parētis etiā continēs p contēto: Verū ora
 toribus quoq; ut Quintilianus de cæco loquēs: Ille ppetua
 nocte clausæ genæ non custodierunt.

Seneca
 Quintili

Genuinus dens unde dr
 Genuino rodere dēte
 qd significet

Pastio: Pastus: Pabulū: Esca: Pasco: Pascor: Vescor.
 p Astio uidetur significare cibū. Sed tamē potius ad ali
 menta pecudū ptinet: quæ pasci diximus: q̄q; suapte
 natura significabat ipsā actionē pasendi. nūc frequētius ci
 bū pastus homini cōpetit. Varronis liber de re rustica indi
 cē hēt de uillaticis pastionibus: uidelicet quæ ad bruta ptī
 nēt. Cicero tuscula. libro. v. Cū oblectatione solertiæ q; est u
 nus suauissimus pastus aior. Pabulū & pecudū qdē & tamē
 alioz quoq; brutoz: q̄tūq; ego sētio magis cibus herbaceus
 foeniceusq; ac paleaceus uel stramēticeusq; similiūq; q; ex se
 mibus. A pasco. n. & hoc descēdit: sicut pastio. Escā antiq; ac
 cipiebant etiā qd dabatur auib; piscibusue ad decipiēdū:
 nō solū p cibariū hūanis aliozq; aialiū. Quomō. n. pasco ne
 mutrū & pascor deponēs idē significāt Priscianus uiderit: qui
 hoc sibi psuasit. Est. n. pascor cōedo & uoq; sepq; rgit accusa
 tiuū: Illū uero sine accusatiuo: ut Pascētes seruabit Tityrus
 hædos. Proprie pascere bestiaz est: sicut uesci hominū: nisi q;
 hoc regit ablatiuū: & aliquādo potū quoq; cōplectitur: ut A
 nacharsis apd Ciceronē: Carne caseo: lacte uescor: p quo li
 gnificato non recte dicam carnem: caseum: lac pascor. Aliud
 est ergo pasco: & pascor: aliud uescor.
 Inter incolā & inquilinū: Item inter Incolā & accolam.

Pastus homi
 nū est

Narro
 Cuzero

Longe abeeas Lemanti
 neq; enim hoc patet
 in keiano sed apud
 p. 2. enestros inue
 Priscianus

Pasco
 Pascor
 Vescor

hic nō minus est
 pascentes. potest de
 duci a pascor qm a
 pasco

[Handwritten scribbles]

Ncola q; i alterius regiōe habitat & i aliena ciuitate at
 q; rep. Inquilinus q; i alieno priuato: pprie tamē in cōdu
 eto siue in urbe: siue rur. Cicero de officiis: Peregrini & icolæ of
 ficiū est nihil p̄ter suū negociū agere: nec esse i aliena rep. cu
 riosū. Idē in philippi. Quæ i uilla ista āte dicebātur: quæ lris
 mandabātur iura populi ro: mōumēta maiorz oīs sapiētia: ra
 tio onisq; doctrina. At uero te iqlino: nō domio psonabūt om
 nia uocibus ebrioz. hoc ē in quo icola differt ab iqlino. Rursus
 icola ita differt ab accola: q; icola q; i loco: accola q; ad locū ha
 bitat. Ideoq; q̄cūq; iuxta aqs sūt: accolæ dicūtur: nec refert in
 suo: an i alieno: ut accola uulturni: accola padi: accola rhodani.
 At q; in mōtibus domos urbescq; positas hēt: icolæ dicūtur: q;
 iuxta mōtes accolæ. Nec imerito legēdū illd i psalmo. C. iiii.
 Et Jacob icola fuit i terra Cam: nō aut accola. cū quo uox etiā
 gica cōfētīt παρωκισεν: licet multis aliis i locis apd Hierōy
 mū quoq; hoc uocabulū ipitur sic positū. Cāpus: & ager.

Cicero
 Cicero

Sauid
 Hieronym

Ampus est planicies terræ āpla & grādis: ideoq; spacio
 tā plateæ: areæue cāpi nomē acceperūt. Vnde romæ cā
 pus martius. Nā locus huiusmōi angustior uocatur area. Ager
 uero tū circūiectū ipsi urbi territoriū: ut ager cāpanus: ager
 leōtinus: ager saliscus: tū locus i rure: quē colimus: siue arādo:
 siue cōserēdo. Nā is q; seritur frumentis aruū noiatur. Verū in
 hoc secundo significato hēt pluralē nūerū: ut ones agros ciuiū
 depopulatus est. In prior nō hēt dūtaxat dū loqmur de singu
 laz urbiū territoriis. Nō. n. dicas recte sic: Antōius dedit militi
 bus suis agros cāpanos & leōtinos. nā hoc pacto non cōplector
 nemora: saltus: pascuæ: desertos mōtes. Sed sic potius dedit mi
 litibus suis agros campanū & leōtinum: id est agz campanum
 & leontinum: quo quidem mō oīa complector quæ in territo
 rio illo sūt. Ager etiā flumīa: lacus: cæteraq; ōnia includit.

238 Territoriū
 Ager
 Aruū

Silua Et Lucus: Saltusq; Vt Different & Memora
 Silua & lucus saltusq; sic differūt: q; silua generalius nomē
 est: p̄terea solet esse cædua. Lucus nequaq; cæduus est: qn
 potius māu cōsitus religiosusq; atq; uel alicui deo: uel alicuius
 hoīs cineribus cōsecratus. Ideoq; aut circa delubra numinum:
 p. iij

239 Sylua cædua



aut circa sepulera uiroz positus ē Saltus uero silua inuia: nec trāseūtibus puia: in quo pasci atq; aestiuare pecudes solēt: aut si locus: aerq; patiatur hyemare. **Nemora** aut uoluptatis caūa cōpata & plena amœnitatis. Inter femur: & femē ac coxā.

Emora ptē illā exteriorē significāt **femīa** ptē interiorē molliorēq; quā se cōtīgūt: uel femora ptē āteriorē: femina posteriorē. **Luius** libro. xxii. Quosdā & iacētes uiuos succisos feminibus poplitibusq; iuenerūt: a quo cōficitur nomē **femoralia** siue **femialia**. Vtroq; n. mō scriptū repio p brachys. dicitur tamē ntis femē nō repiri. **Coxa** ps supra femora uertebrūq; ipsū: quotiēs uitiatū ē: aut os illd qd i uertebro uoluitur fractū coxa uiciata fractaue dicitur. **Crimen: Flagitium.**

Rimē nō mō p delicto: sed p ipsa etiā criminatione. **Cicero** i philippi. **Hæreditatē** mihi negasti obueisse utinam hoc tuū uez crimē eēt **Flagitiū** pprie i libidiē: qsi flagris dignū crimē: sed p cæteris quoq; peccatis accipitur: nec tantum turpibus. uez his etiam quā p negligētiam: imprudentiā: obliuionemq; cōmittūtur: ut idem in **Bruto**: **Tantā** ne fuisse obliuionē inquit in scripto p̄serti: ut ne legens q dem senserit q̄tum flagitii admisisse: idest erroris. **Uestigal Fœnus.**

Uestigal non solum ex publico: uez etiam ex priuato capitur: ut i padoxis **Cicero**: Ex meo tenui uestigali capio ego ducēta. Et itez nō intelligūt hoīnes q̄tum uestigal p̄simoia est. **Paulus** cæsar arundinis uel pali cōpendium si in eodem fundo uestigal esse consueuit ad fructuarium ptinet. Ex omī tamē p̄rdio uestigal est. **Fœnus** uero ex solo ipso: nam dicitur naturalis fructus terræ fœnus. Postea autē ad usurā trāslatū quasi pecūia p se fructū pducatur: sicut terra. **Luētus.**

Uetus ē dolor q̄ exterius pditur: uultu ipso atq; aspectu sæpe ille ipse habitus uultus atq; uestis luētus ē. Vnde secūdo bello pūico post cladē illā **Cānē** celsuerūt p̄s cōseripti: ne fœmiā ultra. xxx. dies i luētū essēt: nō uidelicet ne essēt i dolor: nō. n. impare dolori possumus: sed ne in illo lugubri habitu. Et matronæ **Iuniū Brutum** anno luxere: tātoq; tempore item. **P. Valerium.** **Ocium.**

Femoralia
Feminalia
Vertebrū

Luius
299

Cicero

41

Cicero

Cicero

Cicero

Paulus

Fœnus

Luius
243

Luius

Ciū uacatio a labore qd notū est: cuius cōtrariū est negociū. Sed qā his q̄ studiis opā dant: necesse ē ut nō negociosi sint: factū ē ut ociū p̄lario studio accipatur: ut **Quintili.** Inquiredo scribēdoq; talia cōsolemur ociū nosty. Nō delide rat ociū cōsolationē: sed labor: ergo pro labore studii ociū accipit **Cicero**: Quid dulcius ocio litterato: idest studio. & ut ita loquar negocioso ocio: tale qd hēt apud græcos σΧολη.

Inter Amorem Et Caritatem: Penuriamq;
Mor genus ē: caritas species: Illud ad omīa ptinens: hoc aut ad hoīes. Demū & qdē p dignitate ac qualitate p̄sonaz maxia qdē caritas debetur parētibus: p̄xima filiis: & deiceps reliqs. **Caritatē** etiā p penuria accipiūs: sed frumētū qdē & annonæ caritatē diciūs. **Penuriā** uero uini: aquæ: pabuli: pecorū: uiroz: cæterazq; huiusmōi rez: uel penuria ē: ut sic dicā carētia omīū rerū. **Caritas** uero quā cōtraria ē uilitati. Ideoq; **Plinius** iūior ait accessisse agris suburbanis caritatē. Et **Quintili.** cū ait: Itaq; caritas ānonæ rarū frumētū cædes ac direptio: peccorū: idē est: ac si dixisset caritas ānonæ penuria frumenti.

Bellum: Prælium: Pugna: Certamen.
Ellū est tū ipsa pugna: tum totū tēpus: quo i militia sumus: quā illrati guerrā uocat. **Præliū** ipsū tātū mō armoz certamē: Nam & pugna certamēq; etiā citra arma fit. In terdū etiam fit nudis uerbis. **Seditio: Factio.**

Editio uel a seorsū sedādo: uel ut **Ciceroni** placuit: a seorsū eūdo. **Dicta** tūc est: cū populo secū discordāte res ad manū uocatur: qualē ciuitatis statū **Virgili.** describit: dicēs: Ac ueluti magno i populo: cū sæpe coorta ē **Seditio**: seuitq; animis ignobile uulgus. Iāq; faces & saxa uolat: furor arma ministrat. Similiter dicitur **seditio** in exercitu: in classe: in schola: & siqd est tale. **Factio** est diuisio ciuiū in diuersa studia: cū aliqui se principes ac primarios in ciuitate efficere conantur: inter quos æmulatio ē: q̄ & factiosi dicūtur. p se qsq; q̄maxiam potest ciuiū multitudinē q̄ clientes uocatur: ad se trahens: sibiq; quouis pacto p fas nefasq; concilians: quæ pestis intestina cūctas ciuitates duntaxat italiæ infecit. **Copia.**

Et qd nō euidentissime p̄spicit hæc uerba inuexsa eē & legendū idem est caritas armoniæ ac si dixisset & penuria frumenti

297
Quintili.

Cicero

275

Plinius

Quintili.

246

Cicero

Virg
247

factiosi
Chentes

P.4



facio copia

Opiā facultas potestasq[ue]: ut faciā tibi copiam īspiciēdi libros meos: id est dabo tibi facultatē: uel faciā tibi potestātē: ut enī alio loco dixi sēp iunctū cū uerbo facio duntaxat apud oratores. Nam poetā cū aliis uerbis & prācipue cū do: ut Virgilius: Affari extremum miserā data copia matri. Et itē: Postq[ue] introgressi: & corā data copia fādi. Sine his autē duobus uerbis copia plerūq[ue] p[er] abūdantiā accipitur: unde dicta ē copia orationis: & copia pecuniarū: & copia frumētī. In plurali quoq[ue] p[er] eodē significato: ut noui copias tuas: omniū regū copias hēo. Peculiariter tamē appellaus militū multitudinē: ut copias Pompeii: copias Cæsaris: copias aduersariorū: p[er] quo īpiti dicūt gētes aduersariorū: gētes nrā: & ī hoc etiā significato nō nūq[ue] ī singula ri: ut Pompeius ad Domitiū: Neq[ue] solus. cū ista copia tāta multitudinē sustinere poteris. Idē ad eundē: Etiā atq[ue] etiā hortor: ut cū omni copia q̄primū ad me uenias. Salustius: Postremo ex omni copia Catilinā neq[ue] ī p[re]lio neq[ue] ī fuga q̄sq[ue] ciuis ingenuus captus ē. Virg. ii. aeneid. Et quā sit me circū copia lustro. Elogiū. Logiū est testificatio de aliquo: siue uitupationis: siue honoris causa. Vitupationis: ut Quinti. Nō ē iudices q̄ putetis ideo nullū adiectū ad exheredationē iuueis elogiū: q̄ de scelerē cōstaret. Et alibi: Si exheredatū a se filiū pater testatus fuit elogiū: p[ro]pterea q̄ is mētricē amat. Multa sūt huius modi exēpla apud iuriscōsultos: sed unū suffecerit Modestini: ubi huius nois (nisi ab altero adiecta sit) interpretatio reperitur: cuius hęc uerba sunt: Desertorē auditū ad suū ducē cū elogiū: id est cū uitupatione mittat honoris causa: ut. M. Tullius: In qd̄ elogiū plurimā cōfētū gētes uis esse ciuitatis primariū: & cetera. Et itē: Quid elogia sepulcroꝝ. Quā q̄lia sit Suetonius ī Claudii uita ostēdit: dicēs: Nec cōtētus elogiū tumulo eius uerbis a se cōpōitis īsculpsisse uitā etiā memoriā p[ro]fatione cōpōsuit. Seneca ī declamatiōibus: Decessit negotiator testamēto omniū bonorū reliquit formosā uxore hāredē: & adiecit elogiū: quia pudicam cōperit. Pro simplici autē sententiā suā testificatione Cicero: Solonis q̄dem sapientis elogiū est quo se negat uelle suam mortē dolor amicorum & lachrymis uacā.

□. f. sciolo. ita ut sit glossa m[ag]istrorum p[ro] libroriorū p[ro]fatione m[ag]istrorum septu m[ag]istrorum

Copia. id est Copie

Virg 278

Pompei ad domitiu

Pompei Sallusti

Virg 279

Quintili

Quintili

Modestini

Cicero

Cicero

Suetoni

Seneca

Cicero

Conditio: conditio.

Conditio a condico nascitur: conditio a condo. Illud rari us est. q̄ ita Iustinianus si credimus hominē grācum romana iura potuisse prāscribere diffinit: Condicere est denunciare prisca lingua. nunc uero abusiue dicimus condictionem a ctionem in personam: quam actor intendit sibi dari oportere. Nulla. n. hoc tempore eo nomine denunciatio fit. ergo conditio est uel hęc actio: uel illa denunciatio. Conditio uero multi his temporibus male: ut pleraq[ue] usurpant: accipientes p[ro] mentis qualitate. Veluti illud hic est hō mansuetā & bonā conditionis: qd̄ antiqui dicebant mansueti & boni ingenii: nos quoq[ue] mansueti animi mansuetaq[ue] mentis. Nos cum dico de illis dico: q̄ latine loquuntur. Nam homo bonā conditionis latine dicitur: si ad fortūas referatur: nō si ad mores: ut est uir magnā: p[ro]p[ri]a: mediocris cōditionis: id est diues: paup[er] uel: aut inter hos medius. Ego sum positus in hac conditione: id est fortuna ac sorte. Cicero: O miserā conditionem administrandi cōsulatus. Hic significato illud pene par est: cum inter plura eligenda sortis est oblata electio: ut apud M. Fabium: Oblata est a iuuenibus tyranno conditio: ut dimitteret & alterē ad uisendam m[er]em ad diem prestitutā reuersurū: ita ut nisi occurrisset ad diē de eo qui restiterat: p[ro]na sumeretur. Dicimus igitur offero cōditionē: uel fero uel pono cōditionē: nunq[ue] fere p[ro] aliud uerbum: quā cōditio dum placuit: etiam fere semp[er] dicius: accipio cōditionē: ut apud Terentiū: Amatores Crisidis tulerunt mulieri cōditionem: si uellēt eis morē gere se daturos illi precium: liberalēq[ue] mercedē. Ipsa uero accepit cōditionē: hoc est pactioni p[ro]missioniq[ue] assensit. Ab illo significato nō lōge absūt offero electionē: do optionē. Hęc tamē solēt esse iter plura. Illud uero in uno frequentius: ut offero electionē utq[ue] uelis eligendi & do optionē qd̄ uelis potissimū optādi: deinde tu aut eligere te dicis: aut optare: Offero cōditionē Crisidi unā scilicet.

Inter frondes & folia.

Rondes arborū sūt tātū. Folia autē & arborū & herbarū & florū quoq[ue]. Inter excubias & uigilias.

Iustinianus 250

usurpat

Cicero

Quintili

ferre conditionem

Terentius

Accipe conditionem

51 251



Xcubia diurna & nocturna. Vigilia tantummodo nocturna.

Suffragia.

Vffragia sūt ut sic dicā: uoces quae dicebātur ad comitia: in tabella ue scribebātur: qbus suā qsq; declararē & uolūtate de aliquo eligēdo i magistratū: qualis est hoc tēpore electio sūmi potificis: & eius quē Cēsare Augustū christiani nō erubescunt appellā a dānatis nomibus tyrānor: q nō mō oppresserūt remp (ut nemo ia possit uocari rex romāor: sed sub eorū gladio rex uerus celi & terrae occisus est. Et postea isti ifani & nrā religionis imemores uocāt diuū Augustū: diuū Claudiū: diuū Traianū: quasi uulgus atq; hoies possint principes referre in deos. Sed hāc omittamus: hoc tantū dicētes romanos nō agnoscerē regē aliquē: & cū ceterae gentes se i libertatē asseruerit: hoc multo magis nobis licere Suffragia igitur: ut dicebā: sūt uoces i electionibus. qd suffragiū: quia cum praestamus nimis eidem gratū fecimus. Hinc factū est: ut suffragium p auxilio saepe ponamus: & suffragor p auxilium fero: refragor repugno pprie qdem in dictis: sed non nunq & in factis.

Catuli: pulli: foetus: foetura.

Atuli sūt ferarū: siue imaniū: siue mitiū. Nā & catulos muiū legiū: pulli uero pecudū: foetus auū & pisciū: qd & hoc generalius nomē est: uide foeticare p parere: & foetura p partu ad oīa aīalia muta pīnet. Ceruorū inulos diciū caprolorū quoq; caprarū: damarū: leporū similiūq; catulos quoq; serpētū: ut Virgi. de colubro: Catulos tectis atq; oua reliqns imaniūq; pisciū q nō edūt oua. Proprie tamē catuli sūt filioli caniū. Virgi. Sic canibus catulos similes. Cicero de diuinatione: Erat aut mortuus catellus hoc nomine. Inter lue & peste.

Ves & pestis hoc differūt q genus & species. Nam cū i urbe aut i agro febres aliudue genus morbi sauit: siue solos hoies: siue sola pecora: siue utrosq; corripies: lues dicitur. Interdū etiam si arbores ac sata. Pestis uero aut cito occidit: aut cito abit ab eo quem iuasit: quae eadē dicitur pestilentia: nōnunq p lue poitur: atq; ad animi uitiū saepe transfertur.

Quod corpus potius q carnē nostre uiuētū dicamus.

2 57
De aliquo eligēdo
in magistratum

Indus

Virg

Virg

Cicero

2 59
Pestilentia

Orpus potius q carnē nostre uiuētū diciū: & hominē corpulētū potius q aliq loquūtur carnosū. Quinti i. vi.

270
Corpulento litigatori: cuius aduersarius itē puer circa iudices erat ab aduocato latus qd faciā: ego te baiulare nō possū. Idē i primo: Ossa detegūt quae ut esse & astrigi neruis suis debent sic corpora opienda sunt. Idē i qnto: Neruisq; illis qbus caua cōtinētur adiciūt i ducta: sup corporis spēm. Et alibi: Hæret astricta nudatis ossibus cutis: & i fame sua hoie colūpto iā membra sine corpe. Cicero ad Gallū: Ego hic cogito cōmorari: quoad me reficiā. Nā & uires & corpus amisi. Sed si morbū depulero facile (ut spero) illa reuocabo. Quod etiā significauit Martialis: cū ait: Viuebant laceri mēbris stillātibus artus: In q; omi nulq corpore corpus erat: uidelicet q i corpore illius nō erat caro. Inter laminā & brachteam.

Aminā tā ferreā: æreā: plūbeā: stanneā: q aureā: argēteā: am: electreā: aurichalceā diciū: brachteā potius ex his posterioribus: aut certe brachtea tenuis est: & sua spē plicabilis. Lamina uero crassior ex q armatura cōficitur: & qua icēsa oli homies torqbatur: nec crepitat ut brachtea pæ tenuitate. Virgili. i. vi. Talis erat species auri frōdentis opaca: Illice sic leu ni crepitabat brachtea uēto. Verū tamē ita tenuis nōnūq brachtea est: ut crepitare non possit: ut illa ex qua fit aureatura & argentatura. Inter munimenta & monumenta.

Munimenta sūt munitiones castrorū: ceterarūq; rerū: quae cōtra aduētū hostiū muniūt siue uallo & fossa: siue alio quouis mō: quo sit milites ab hostiū (ut dixi) aduētū muniti. Monumenta i mutata in u sepulcra: statuae: tituli: libri: ceteraq; quae nos alicuius rei pteritae moneāt recordari. Nā de futuro (ut qdā uolūt) ideo sepulcra appellari monumenta: q nos nrā ipsorūq; mortis admoneāt: falsū est. In honorē. n. mortui illa tātū mō fiunt: non in publicam pæceptionem: uixq; monumenta dixerit: nisi litterae aut alii tituli appareant: quae si desit magis sepulcrū q monumentum erit. Lilius libro. xlvii. Vtrobiq; monumenta ostēduntur & statuæ. Nā & linterni monumentū: mōnūmētūq; statua superipōita: quā tēpestate disiectā

Quintili

Quintili

Quintili

Quintili

Cicero

Martialis

Corpulentus
Nostri
uiuētū

Aurichalcea

Virg

257

Lilius



nup' uidiūs ipsi: & rom' extra portā capenā in Scipionū mōu
mēto tres statuæ sūt q̄: duæ Publii & lucii Scipionū dicūtur
cē: tertia poetæ Quīti Ennii. Inter opus Et operam.

Ius civile

Cicero

Virg

Vulpia

Virg

Serui

Terēt

Iuuen

Liui

Quinti

Quint

Cicero

Pera est actio: ut dabo operā: & i iur' civili de opis liber
torū. Cicero de officiis: Nō male præcipiūt: q̄ seruis uti
iubēt ut mercenariis: iusta p̄bēda: opā exigendā: id est laborē
& opationē corporis. Siue ut ait Vulpianus: opæ sūt diuinū of
ficiū. Opus ē finis fructusq; opæ. Vnde opera auctoz dicūtur:
& opera publica ipsa publica ædificia. Nōnūq; uidetur opus
p̄ opa accipi: ut Virgi. Mollibus e stratis opa ad fabilia sur
git: quasi ad operas. Sed ut uidere uideor: quotiēs nō ad laborē
corporis: sed ad laborē aīmi & artē idustriāq; respiciūs: magis
opus q̄ opa dicendū est: ut i opē rustico: in ope faciūdo: i ope
fabrili: i ope textorio. Hanc differētiā ita ponit Seruius: hoc
opus & hæc opa tunc diciūs quando negotiū ipsū significāūs:
qđ geritur. Si aut̄ fœminino gener' dixerimus operas ipsas p̄so
nas: quæ aliqd faciūt: sicut custodia dicitur quæ custodit: ut
Cernis custodia qualis: Nā ut hi q̄ custodiūtur custodia dican
tur usurpatū est: unde male est i usu custodia audiuntur. Hæc
Seruius. Sed nō absolute diffiniuit opus & operā: Vtq; aut̄
nomē hoz in eodē li. posuit Terētius: Quid i ope faciūdo opæ
cōsumis tuæ: si sumas i illis exercēdis plus agas. Operæ aut̄ p̄
ciū ab opa ē: ut uersus idicat Iuuenalis. Est opæ p̄ciū penitus
cognoscere toto. Quid faciāt agitēq; die: id est fructuosū ē: &
ad rē p̄tinēs: ideo qa decēs: uel quia utile: uel qa gloriosū: uel
quia iucundū. Ab hoc noīe Liuius exorsus est dicens. Facturus
ne opæ p̄ciū sī: si res gestas po. ro. ab initio p̄scripseri: nec dū
scio: nec si scia dicere ausi. Solatiū: & consolatio: & solamē.
Olatiū & cōsolatio idē sūt: nisi q̄ illd' r: hoc uerbis fit: ut
Quinti. Quīti. Cacitatis miser solatiū ē h̄re rē uidētiū. Idē: itis ob
uiā cōsolatiōibus: & qđ omnē mōim feritatis excedit captatis
i magna calamitate laudari nec mis: cū cōsolari sit oratione.
Solari uero fere sēp aliter. Nolo afferi plura male utētiū exē
pla: quæ facile qlibet sibi iueniet. Cicero cum de amicitia ait:
Ipse me cōsolor: & maxie eo solatio cōsolor: q̄ eo errore careo:

*Opera
Custodia*

*Operæ p̄ciū
um. qđ signi
ficet*

quo amicos decessu pleriq; angī solēt. Vtq; recte dictū est.
Quid. n. nō recte Cicero dicat: Nam cū dicat tanq̄ alter q̄
si colloqo a mœrore reuocet: debuit dicere consolatur. Quia
uero oratiōe nō utitur: solatiū dicere potuit. Solamē idē qđ
solatiū est: sed magis poeticū. Virgi. Solamēq; mali de collo
fistula p̄det. quo tamen Boetius: & quidam alii utuntur.

Cicero

Virg

Boetius

Affectus Et Affectio.

Affectū nusq; uideor repperisse. Apđ. M. Tulliū frequen
tissime affectionē. contra apud Quin. frequētissime af
fectū: raro affectionē: ut illo loco: si mo nō est mēdolosus ubi a
it: Cupiditas caūa sceleris fuit: quæuis eius ira q̄tū efficiat
i anīs hominū: talis affectio nescio an sit affectus: & i alio lo
co: Illa frigida & puerilis i scholis affectio. Affectionē mō Ci
cero sic diffinit: Affectio ē aīmi & corporis ex tēpore aliq; de
caūa mutatio: ut lætitia: cupiditas: metus: molestia: morbus:
debilitas: & alia q̄ i eodē gener' repiūtur. Modo sic affectio ē
qđā ex tēpore aut negotioz euētū: aut admīstratiōe: aut ho
minū studio cōmutatio rerū: ut nec tales quales aīte habitæ
sūt: aut plerq; h̄ri solēt: habēda uideatur. In Tusculāis idē
auctor: & alibi: Volūtate hoīs affecti ad uirtutē atq; ipsam
uirtutē aīmi appellari affectionē ait: qlis nō est affectus: q̄
græce dicitur πάθος: qđ ipse Cicero interpretatur pturbatio
nē malēs dicit q̄ morbū: quo noīe læpissime utitur. At Quī.
nō pturbationē: sed affectū noīat: neq; ipse aut solus: aut pri
mus: sed pleriq; aīte eū: ut Seneca: Plinius: Rutilius: Columel
la: Valerius: Liuius: aliiq; multi. Ita. n. ille ait q̄ græci uocat
πάθος: nos uertētes & recte & pprie affectū diciūs. Illa i
gitur (ut ego qđē sētio) affectio græce πάθος dicitur: qua
nostrates phi in latinū uertentes appellant dispositionē. Ali
qbus tamen uideri posset diffinitio illa Ciceronis hunc quo
q̄ significatū: qui est πάθος cōplecti: qbus quia ad rem nō
multū attinet: non sane repugno: cum præsertim fere ōnes
iuriscōsulti: oēsq; ecclesiastici scriptoīs affectionē p̄ affectu
accipiāt: Est aut̄ affectus ps illa aīa: quæ e regiōe ratioīs est.
Quicqd. n. i aīa p̄ter ptē illā memoriæ ratio nō ē: affectus ē:

M. Cicero

Quinti

Quint

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Quinti

Seneca

Plim

Rutilius columella

Valer

Liui

Rutilius

Affectio

*πάθος affe
ctio*

*πάθος
dispositio*

Affectio qđ



Affecto

Cicero & rursus quicqd no affectus ratio. Ab hoc fit affecto: quo etiā Cicero ipse in libris ad Herēniū utitur. Nō tā affectanda q̄ superiores. Sed tamē adhibēda nōnūq̄. Apd̄ eundē nūq̄ nisi me icuria fefellerit: aut mēoria fallat legi. Fre quēter apd̄ Quinti. & ceteros: ut ibi. Nihil est odiosius af fectione: id est affectu conatuq; æmulādi alterius uirtutem: quā assequi nequeat refragāte natura: uel nimio affectu ni mioq; cōatu: alterius uirtutē æmulādi: ita ut turpe sit ac de forme sic auide æmulari. Inter Latebras Et Latibula.

Affectatio

Quinti Atebra hominū dicūtur pprie: latibula uero ferarū. Quin. Et quis odio euerforis nri euocatus e latebris suis populus subsellia nō iplet. Cicero: Videāt ne quaratur latebra piurior: id est excusatio piurii. Latibula nōnūq̄ hōinū Latebr̄ etiā ferarū. Liuius libro. xlviii. Inter uepres i latebris ferarū noctē unam delituit. De Luce Et Tenebris.

Quinti
67
Cicero
Liuius

Prima die
Prima luce
Prims tenebris
Prima nocte

Vce & tenebris p die & nocte accipe soleus. Differt tamē priā luce a priā die. Nā ibi itelligitur priā pars diei: & quasi diluculo: hic autē priā dies. Ita primis tenebris: & pri ma nocte. Ibi de priā pte noctis loqm̄r: hic de nocte ipsa. I deoq; ate lucē diciūs melius q̄ ate diē: si diluculū significāus. Nāq; ate diē p ate tēpus dici solet: preterq̄ si de certo die loq mur: ut ate diē decimū: uel ate sextū calendarū nouēbriū: id est sexto die ate calēdas nouēbris. In quo qdem loco præce ptū Pauli isereī nō iutile fuerit q̄ ait ate diē decimū calēda r̄: & post decimū diē calendarū: æque utroq; sermōe iudicia dies significatur. Verū nō quēadmoūm ate lucē melius q̄ ate diē p diluculo diciūs: sic ante tenebras: q̄ ate noctē p crepu sculo: sed e diuerso potius. Repitur autē luci p luce: ut uel p i p uespe: & ruri p rur̄. Cicero i philip. Quis. n. audeat luci & i militari uia. Diē p diurno tēporē: Itē q; p certo tēpe uolunt esse masculini generis: notauerūtq; Virgiliū idifferēter acce pisse. Ego tamē & apd̄ hunc & apud ceteros pro tēpe ipso ānotauī semp esse foeminini: ut ipsa dies facit hominem pru dentem: & multa dies dat magnam hominibus res̄ experi etiam. Vnde Pædianus uult fieri dieculam p puo tempore:

Ante septum calendarū
nouembriū. i. septo
die ante calendas no
uembris

Paulus
uicō
Cicero
Virg
Pædian

Luci
Vesperis
Ruri

& apd̄ iuriscōsultos bima trima: quatrīma dies p tēporē biē Juriscōsulti ni: triēniū: quadriēniū: qd̄ iurispiti nō itelligūt. In tēpe certo Pædianus idē cōfētīt debē eē mascul. ge. Diceūs ergo hesternō Pædian die: & crastino die: non hesternā die & crastina: ad diem non uenit: ad diem non affuit: id est die præstito.

Juriscom
torū locu
nō pcept

Orator: Rhetor: Declamator.

Rator est q̄ caūas orat uel i iudiciis uel i cōcioibus: q̄ grāce dī p̄t̄op̄ id est rhetor: nos tamē rhetorē p̄fel sorē rhetorica uocāus: nō oratorē. Miror cur in hoc tā facili puulgatoq; noīe exponēdo Victorinus errauerit. Declama tor ē q̄ studet apud rhetorē i cōuetuq; scholasticorū fictā ca ulā orat: id agēs ut i ueris postea caulis possit orat. Ipse quo q; rhetor: & q̄cūq; alius etiā extra scholā hoc genere utitur: siue ut alios siue ut se exerceat: declamator uocatur. Nōnun q̄ tamē more græco repimus poni: ut Cicero li. ii. de natura deorū: Hæc cū Cotta dixisset: Velleius ego inqt incautus: q̄ cū academico & eodē rhetore congrēdi conatus sū. Nā neq; id̄sertū academicū primuissē: neq; sine ista phīa rhetorem quis eloquētem rhetorem dixit uel oratorē uel rhetoricum.

Victorinus

Peregrinus Et Hospes Quo Differant.

quēuis Eregrinus & hospes hoc differūt: q; peregrinus uocatur q̄ i ciuitate sua nō est: hospes qui i aliena ē: uel pegri nus q̄ ex nostra ciuitate oriūdus nō ē: hospes q̄ in nra est. Ci Cicero Vos soli in hac urbe hospites estis: uestra peregrinatur au res. Quin. Attica anus Theophrastū hominē alioqn disertū siūm ānotata unius affectōne uerbi hospite dixit. Nec alio id se dep̄hendisse i terrogata respōdit: q̄ q; nīmiū attice lo q̄retur. Pro hoc ip̄iti dicūt forēses aut extranei: Loquēdū. n. mihi barbar̄ ē: ut barbariē emēdē. Hospites igitur sūt tā q̄ i priuato alicuius hospitiō sūt q̄ q̄ i publico: qd̄ diuersorū uel tabernā meritoria appellāus: tam q̄ recipit q̄ qui recipi tur. Vnde Ouidius: Nō hospes ab hospite tutus. Cicero: Per dextram istā qua hospes hospiti porrexisti: Sed ille receptor pprie uocatur: q̄ priuati & alicia caūa recipit: ut idem: Fu it mihi cū illo uetus hospitiū: id est alicia: familiariter uel

Cicero
Quinti

Loquendū mihi bar
bare est ut barba
rie emendē

Diuersorū
Taberna meri
toria

Bima. Trima. Quatrīma dies. p tēpore
brenniū. Triemniū. Quadriemniū. loq̄ ale
guleis nō intellet



Nimium laurenti studeo placere nobis. i. legendu dominu
 discipulis tuis & eminentissimis tuis. legendum dominu
 ditionis obseruatis hinc dictione esse latram. concius q
 tamen non probas aliqua ullo preestantia aut toris usu. ut
 datus nemiam si in hac re habere ut est alijs fuis ate d
 serim. minquam. n. persuadet immo latram esse. i. ditione
 mihi hospitandi apud illum: uel illi apud me: uel de hospites
 homines: qui amore non precio hospitium suu coicant. Hof
 pitium & priuatum & publicu dicitur. Liuius Tarento Ha
 nibali p dolum prodito ait: Hospitia tantummodo romano
 rum a militibus fuisse direpta certe priuata no publica. Ci
 cero: Ex hac uita sic discedo: tanq ex hospitio: no tanq ex do
 mo. Commorandi. n. natura diuersorium non habitandi de
 dit. Pro eodem posuit hospitium & diuersorium.

Liuius
Cicero

Inter Conciuem Et Conterraneum.

Conciuis qui eiusdem ciuitatis est: conterraneus qui
 eiusde terra: hoc est territorii. maior .n. est terra qua

urbs: oppidiue cuius habitatores uocantur ciues. Cicero: eo
 ru q in hac terra fuerunt: magnamq; graciam qua tunc flo
 ribat institutis & preceptis suis erudierut. Plinius tamé Ca
 tullum coterraneum suum uocat: uel q ex diocesi illa: uel q
 ex urbe sit ueronensi. Vterq; aut dictus est ueronensis. Nam
 illius nepos & per adoptione filius fuit nouocomensis. Ideo
Plinius secundus & ipse dictus est. Quidam nup libe sic inco
 hant: Fauonius ciuis meus optime princeps & consul tuus: Domini n. ciuitatis ciue
 suum uocat: quia pot appellare conciuem: quemadmodu mi
 les socium in militia: non militem suu uocare pot: sed comili
 tonem. Et discipulus q una eidé preceptoru dat opam: no di
 scipulu suum: sed condiscipulu. E diuerso preceptor no uocat
 auditores suos condiscipulos suos: sed discipulos. Et dux in bel
 lo non comilitones: sed milites suos appellabit: licet Caesar
 ac qdem alii appellauerint milites suos comilitones copara
 da beniuolentia gra: ut apud Aeneam Virgi. qui sub eo erat
 socios uocat. Hic ergo homo priuatus non debuit queq suu
 ciuem appellare: sed conciuem: nec rursu aliqne principem
 cosulem dicef. Nonunq tamen inuenitur ciuis p conciuis: ut
Laelius apud Lucanum: Nec meus est ciuis i quem tua clas
 sica Caesar Audiero. Dicam tamen municeps p eo quod est co
 ciuis meus: qa comuniceps non inuenitur. At continens non
 apponimus pronomem: rectius sine appositione loquimur.

Caesar
Virg
Lucan

Territorium
 Diocesi. nota
 pro diocesi
 Conciuis meus no ciuis
 meus
 Condiscipulus
 Municeps q coci
 ue potest poni
 qa no potest inue
 nitur conciuis
 comuniceps

no deest ex alijs exemplarib
 quoties
 f. me. tuus. suus
 f. no. itaq; melius dicit
 audite ciues qz romines
 ut f. me. qz romines
 i. audite romines
 me

q in uenies no in come
 itaq; refertur sed in
 uita iulij ex f. me. apud
 Gualt. ortum. sup. de
 uolentia & ut in mi
 litia est. hanc uis. qz
 uolentia. de uolentia
 me

Audite ciues: succurrite milites: legite discipuli: etiam si mei
 fuerit conciuies: comilitones: condiscipuli: qz si quando p hac
 posteriora sine pnoie loquor: tamé pnoie subintelligendu
 est: ut ones me conciuies amant: tu non das ptem comilitoni
 bus: ille semp exagitat condiscipulos quaestionibus. subintelligi
 tur mei: tui: suos. Dicimus tamé uos estis ciues nri: quasi rei
 pu. nra: non quasi singulariu aliquor ciuiu.

Prator: cosul: quaestor: adilis: cesor: tribunus: primi
 pilus: senator: praetorius: & caetera.

p Rator q praetura cosul qui consulatu quaestor q qua
 stura adilis qui adilitate cesor q censura tribunus
 qui tribunatu primipilus q primipilatu genit senator qui
 senator est aut q fuit Praetorius q praetura cosularis qui
 cosulatu quaestorius qui quaestura adilitas qui adilitate:
 cesorius qui censura tribunitius qui tribunatu primipilaris
 qui primipilatu gessit Senatorius non dicitur senator: sed
 ut dixi: uel senatorii ordis: aut de domo senatoria Triupha
 tor qui triuphat pprie: sed etiā aliquado qui triuphauit: ut
 uictor exercitus qui uicit: triuphalis qui triuphauit. Cete
 ru illa priora noia sut substantiua: eo quia iunguntur cu adie
 ctiuis: ut diliges cosul: bonus tribunus: iustus praetor: seuerus
 cesor. Hac posteriora sut adiectia: eo qa iunguntur cu substā
 tiuis: ut homo consularis: tribunitia mulier: praetoria fami
 lia: censorium dictum. Quod si absint substantiua subintel
 liguntur: ut consulares rogantur primi sententiam in sena
 tu: proximi praetorii: deinde tribunitii: intelligimus homi
 nes: queadmodum in illis plebei: nobiles potetes: ingenui:
 libertini. Proconsul non qui pro alio consule praest prouin
 cia: sed qui cum potestate cosulari extra ordinem: & ad ali
 quam puinciam administranda mittitur: praeter q q non
 xii. fasces eum praecedunt qui praecedunt consulem: sed tan
 tum sex: ut etiā praetorem & praesidem Proprator no pro
 alio pntura: sed extraordinaria gerit. Ita q dicitur pquaestor:
 & siq sunt alii huiusmodi nomina magiatus.

Inter rheimos & regieses: albanos & albese: & caetera.

Exagitat quaestio
 bus condiscipulos
 f. 5
 Senator qui senat
 est aut q fuit
 Senatori
 Triumphator
 Proconsul
 Sex fasces praecedunt
 proconsulem. praetorem
 praeside
 Proprator
 Proquaestor

forte hoc modo ex quaestore
 apud iustinianum.



266
 r Hegini ex oppido calabria. Regiēses ex oppido gallia
 cisalpinæ: quorū oppidorū utiq; uocatur regium. Al-
bani & albenſes ex oppido alba in latīo albanī. ex oppido
 alba ad lacū fucinū albēſes: qui a quibusdā albanī dicun-
 tur. Cumani ex oppido cumarū ī campania: quā nūc pra-
 ue uocant terrā laboris. Campaniam uero eam r̄gionē: quā
 illi finitima est romā uertus. Comēſes ex oppido como in ea
 dē gallia: quā lombardiā nūc noīant: in qua ipsa gallia &
 finitimū como est bergomū: uide bergomēſes. Pergamū ex q̄
 p̄gamēni in asia: qua urbe q̄a ob penuriā chartæ ab Attalo
 rege missa est mēbranaꝝ copia: membranæ p̄gamēnæ sunt
 noīatæ: in asia puincia itelligo. Nam in ea quæ est tertia ps
 orbis terrarū: regio quædam ē eodē noīe: quā turchiā nūc uo-
 cant: nō autē ut q̄dam uolūt teucriam: quæadmodū in africa
 quæ & ipsa tertia ps orbis dicitur: est regio eiūsdē noīs: nisi
 afros dicimus hoīes: nō autē africanā r̄gionē. Thebani a the-
 bis in græcia. Thebai a thebis in ægypto. sed thebæi secun-
 dū græcam formā sit. nā & thebāi græce thebæi dicuntur: nō
 tamē occurrit ubi in libris gentiliū legerim thebæos.

Priscus & pristinus quo differant.

p Risca q̄ supioribus sæculis: aut supiorē atate: ut prisci
 latini: priscus Tarq̄nus: prisca tempora. Pristina quæ
 fuerūt superioribus anis: mēſibus: diebus: & quæ nra memo-
 ria fuerūt: ut pristina nra aīcicia: pristina beneficia nostra. Ne
 q; recte hic dicas prisca: neq; illic pristina. At uero si de rebus
 quæ non senescūt loquaris: pristinū nō priscū diceremus: ut
Pharos & Tyrus nūq̄ in pristinū statū redibūt. Maria ī fre-
 to messanenſi laborant: ne montes (si Lucano credimus) repe-
 rant pristina cōfinia. Atq; tātū tēporis ē: ex quo illuc mare ir-
 rupit: ut mēoria non inueniatur p̄ditum. Padus post quingē-
 tos & eo amplius annos solet reuerti in pristinū curlum.

Inter prosperū & felicem.

p Rosp qui dat. Felix q̄ recipit p̄ſperitatem. Sidus Ve-
neris: si cr̄dimus mathematicis: p̄ſperū est: natus sub
 illo sīdē felix est diciūs: ergo hoīes p̄prie quidē felices: deos

Post quingentos & eo
 amplius annos

aut: tēpora: loca: actiones: fines: successus prosperos: & si qua
 sūt similia. Utq; tamē aliquando recipit exceptionē. Nā
 & non semel legimus p̄ſperam alicuius ualitudine: ut Suetoni
 nius de Cæsari fuisse eum prospera ualitudine: id est bona &
 quasi felici. Et de Tiberio: Valitudine p̄ſperā usū eum esse
 ait. Salustius: Sed postq; res ciuibus: muris: agris: satis aucta:
 fatiq; p̄ſpera uisa est. Rursus Virgilius Sis felix: nostiq; le-
 ues quacūq; labore: p̄ eo qd̄ est sis prosa & benigna.

Saluber & sanus quo differant.

l Alūber siue q; usitatus est salūbris dicitur aer: cibis:
 potus: locus: multa q; huiusmodi: idem fere q; saluti-
 fer siue salutaris. Sanus homo dicitur cetera q; animalia: res
 salubris præbet sanitatē: homo uero recipit. Potest & p̄bær:
 tūc q; saluber: quasi salutifer dici. Sed in utroq; etiā aliqua
 reperitur exceptio. Siquidem sanū aerem: sanū cibum: sanū
 locum uocamus: quasi salubrē & præbentē sanitatē: cōtra q;
 salubris p̄ sano. Salustius: Genus hominū salubri corporē ue-
 lox: patiens laborū plerōsq; senectus dissoluit. Liuius: Graui-
 ore tempore anni iam circūactō defūcta morbis corpora salu-
 briora esse incepunt. Martialis dum describit uitā beatam
 inq;: Lis nūq̄ toga: ſara: mens quieta: uires ingenuæ: salubre
 corpus: prudens simplicitas: pares amici. Hi tres quos p̄duxi
 loci idem nomen hēnt coniunctū com corpore. Quare non a-
 usim dicere ut dixit Boetius in translationibus suis: ager an-
 saluber. nam de æquali suo Castiodoro: q; apud nōnullos in
 præcio est: nūq̄ ideo faciam mentionē: q̄a cum regibus suis
Theodorico & Alarico: quorū scriba fuit: gotthicū sonant
 & barbarum.

Inter iucundū & gratū quid interfit.

i Vcundus & gratus sic differūt: q; iucūdus p̄prie in p̄-
 ſperis: gratus in aduersis. Iucūdus uoco nō qui lætus
 est. sed qui lætitiæ est alteri: ut prosper & saluber. Vtq; adeo
 pōt q; tristis mœstusq; esse: & tamē iucūdus: ueluti cū hostis
 meus in dolore est: tūc mihi iucūdus est: & ego gaudēs: sum
 illi mīme iucūdus. Quare nō recte locutus est q; ait: iucūdus
 q.ii

Suetoni

Suetoni

Salustii

Virgilius

saluber uel usi-
 tatus salubris

Salustii

Liuii

Martialis

Boetius

Castiodoro

Theodorico

Alaricus

Aegh suo. r.
 synchrono

270

Castiodorus scriba iulgo secretari fuit Theodo-
 rico & Alarico cū q; gotticū & barbarū so-
 nat. & ideo cōtemnit a Laurentio



(f. redem)

Cicero nō faciat suā intereē cōmēorationē sed ad differentiam **Ci-**
cero ad Sulpitiū consolātem de morte filiā inq̄. Seruius ta'
Seruij mē tuus oībus rebus iterfuit: cuius officia si aliquādo iucū'
Cicero diora: nunq̄ tamen gratiora. Idē ad Luceiū. Amor tuus ex oī
 bus ptibus se ostendit i iis lris: quas a te pxime accepi: nō il
 le quidem mihi ignotus: sed tamē gratus & optatus dicerē
 iucūdum: nisi id uerbum in ōne tempus pdidissē. Idem ad
Cicero Atticum. Fuit mihi s̄pe & laudis nr̄e gratulatio tua iucūda
 & timoris cōsolatio grata. Idem tamē li. iiii. in uectiuaz. Est
Cicero mihi iucūda in malis: & grata in dolore ur̄a erga me uolun
 tas. Iucūda dixit quasi l̄etitiae plena & uoluptuosa: qualis ē
 in p̄speris grata: quasi plena affectus & fructus. In iucundo
 n. quādā gratia est delectationis: in grato uero etiā cōmodi.
 Quippe aspectus rosaz: lilioz: uiolaz: florumq; ac similiū iu'
 cūdus ē. Aspectus plenae messis: ubez: oleaz: grauiū fructu
 uitū p̄gūiūq; pecoz: gratus. Et puericia filioz atq; infātia
 iucūdiōr. Adolescentia uero ac iuuetus gratior: utpote utili'
Cicero or. Idē de officiis li. secūdo. quāq; n. quod p̄sens tanq̄ in ma
 nu datur: iucūdus est: tamē hāc in postez gratiora muri: na
 ualia: portus: aquaz ductus: omnia que quā ad usū reipu. p
 tinēt. Hieronymus nōnunq̄ his duobus noībus cum ea quā
 ostendi proprietate & distinctione usus est.

Inter plura & complura & Pleriq;

P Lura & cōplura sic differūt: q̄ plura possunt esse duo
 complura duo esse non possūt: illud cōparatiuū est:
 hoc uero minime. Ideoq; nō regit caūm **Pleriq;** auctores mō
 p̄ maxima pte accipiunt: modo p̄ nōnulli. **Salustius** in diuisi
Salustii one orbis terra: pleriq; in pte tertia africam posuerūt: pauci
 tantūmodo Asiam & Europam. **Paulo post plerosq;** senectus
Quintili dissoluit nisi: q̄ ferro aut bestiis interire. Nam morbus haud
 s̄pe quēquā supat. **Quintilianus**. Videas plerosq; ita para
 tos: idest nōnullos **Plerq;** magis a priore significato q̄ a po
Quintil. sterior uenit. idest pro eo quod ē fere s̄p. **Quinti.** in amato
 re: excussa sūt plerq; languetiū uitia uerberibus: idest nōnū
 quā Tamē in hūc sensū hāc dictio: siue nomē: siue aduerbiū

Plerunq; dubitat
 sit aduerbiū an nomē

lit: rarissime reperitur. Seruius qdem nescio an unq̄ utatui
 aliter. Clarus & praclarus.
 c Larus & praclarus figurate accipiuntur p̄ eo qui tanq̄
 fulgore quodā phamae & gloriae resplendet: uide clarif
 sima & praclarissima gesta dicius. Sed praclarus pro bonus
 nōnunq̄ ipitur apd' **Cicerone**: sicut apd' eūdē **Luculētus** p̄ ma
 gnus: ut in philip. **Luculētū** uulnus accepit. In eodē ope ait:
 O p̄claz custodē oīū (ut aiūt) lupū nō claritas desideratur
 i custode: sed p̄bitas ergo p̄clarū p̄ bono posuit. Idē i **Lelio**
 Cū illo uero qs neget actū esse praclare: & paulo post: cū il
 lo qdem (ut supra dixi) actū optie est: meū cōmodius: non
 supra dixerat actū cū illo optime: sed praclar: **Verū** ideo sic
 dixit: quia praclare & optime idem roboris ac uirtū i signifi
 catioe optinet: eoq; κρᾶτιστο v: quod ē optimū & apud gr̄a
 cos accipi solet: & a nobis transferri praclare.

272

Praclarissima

Cicero
Cicero
Cicero
Cicero
Cicero

Luculentus
 pro magn

Festus & festiuus. ~~273~~ 273

F Estus dies potius q̄ festiuus: res festiua potius q̄ festa
 nam festus festa festū ad diē festū pertinet. Festiuus fe
 stiua festiū res iucūda & lepida: ut oratio festiua:
 dictū festiū: frondē festiua legiūs: nō quā ad festū cōpara
 ta sit: sed quā iucūda & l̄eta. nam & festa frōdē uocāus: quā
 festis adhibetur. Festiū multi pro festo accipiunt.

Venale & uendibile. 274

u Enale & uendibile hoc hēnt differētia: q̄ illud signifi
 cat rem uēditioni expoitam: hoc rem: quā facile pōt
 uēdi: Hāc domus ē uēalis: idest p̄scripta uel expoita uēditi
 oni. Et hoc de Curione significat **Lucanus** cū dicit: Venali Cu
 rio lingua: idest precii: nō ueritate: honestateq; sequēs ex sua
 lingua: facundia. **Cicero** in Bruto: Hoīz atati ppe cōiūctus.
L. Gellius nō tā uendibilis orator: q̄ ut nescires qd ei deesset:
 & in eodē: Nā populo nō erat satis uēdibilis praeps quādā:
 & tū iccirco obscura: q̄ pacuta tū rapida & celeritate caca
 ta oratio. Et alibi: nam ut sint illa uēdibilia: hāc ueriora
 certe sūt. Uēdibile dixit p̄ gratū: & q̄ aīos hominū sollicitet
 ritu iūq; ad se alliciūt emptorē. hoc a uēdo uēit: illd' a ueneo.
 q.iii

Lucan

Cicero
L. Gellius
Cicero
Cicero



275 Sciens feci: & scienter feci.
Sciens feci & prudēs feci. Itē īsciēs & īprudēs atq; igno-
rans feci: hoc ē q̄ cū facerē aliqd: sciui me facere. Illd̄
autē ignorauī. At scienter feci: idē est q̄ cū scientia ac doctri-
na feci: semp̄q; in laudē est scientē qd̄ fecisse tū laudare: tū
uitupare solemus p̄ rei qualitate. Si ergo scienter facere sēp̄
laudabile est: e diuerso īscienter facere semp̄ est uitupabile.
Prudēter quoq; facere opus nimis; prudētia est: imprudēter
uero tū stulte: tū qd̄ īprudēter facere. ignorāter uero raro in
usu est: in cuius locū uelut succedit p̄ ignorantia: & p̄ īrudē-
tia factū p̄ se neq; laudi neq; uitio dandū. Idē. n. est p̄ īru-
dentiā siue p̄ ignorantia fecisse aliqd̄ boni maliue: qd̄ īru-
denter ignorāter fecisse: quoz; neutrū aut premiū meretur
aut p̄nam.

276 Inter marinū & maritimum.
m Arinū piscem Diciūs: & auē marinā ac deū marinū:
uel deam uel nymphā marinā noīatim quoq; uitulū
marinū: lupū marinū: turdū marinū: turturē marinū: p̄-
terea aquā marinā: casū marinū: piculū marinū: sonū: fru-
ctum: aquam marinā: nō maritiā. Nauem marinā quod e-
tiā nauē maritimā. Rursus orā maritimā: gentē maritimā
res maritias. bellum maritimū: non trāsmaritimū: nō mari-
num. Item hōiem: gentē: urbē: triumphum trāsmarinū: non
trāsmaritimū. Horū ōnium hęc differētia est: q̄ marinū uo-
catur q̄ incolit mare: aut ex mari est. Maritimū q̄ mare ac-
colit: & ad mare est: uel ad mare fit. Trāsmarinū q̄a trans
mare ē. Trāsmaritimū. n. foret q̄ trans loca maritima esset.
Idē pprie q̄ mediterraneū. 277 Frequens: Celebris.

f Requentē locū diciūs: quē frequentare multi solent:
ut urbs frequēs: oppidū frequens: platea frequens: ubi
multi homines aut habitāt: aut diuersantur. Quando autē
de p̄sona: aut de re aiata loq̄mur: duobus modis dicitur: uel
de iola. sic. Sit miles frequēs spectator p̄lioz;. i. creber & assi-
duus: uel de turba. sic: frequēs populus: frequens senatus. i.
copiosus: & multus: & qdem cū noīe collectiuo in singulari:
cum cāteris uero in plurali: ut frequentes ciues: frequentes

Ordo (or) celebris:
cultus frequentia
honorator

.i. nō idē dici potest de h̄ nomine 27
frequens & frequentia.

senatores: hoc est multi & nūerosi. Vēstamē cū dico sis fre-
quens in uo actionē: cū dico frequens locus passionē. Ille fre-
quentat: hic frequentatur: cui simile est celebris semp̄ passi-
ue positū tā ad rē q̄ ad p̄sonā rilatū. Locus celebris q̄ celebra-
tur: hō celebris: q̄ cū honore celebratur & colitur: p̄pter qd̄
ī hęc ducor opinionē: ut locus celebris pprie sit honorator
frequētia cultūs: nō itā frequēs neq; frequentia: quo noīe q̄
liscūq; hominū multitudo significatur: qd̄ ex uocabulo hic
ducto pbatur: qd̄ est celebritas: quā tū hominū cōtū hono-
ratū declarat: tū dignationē ipsā atq; honorē. Quinti. Ante
ōnia futurus orator: cui ī maxia celebritate: & ī media rep. ui-
uēdū est: assuescat iā a puero nō reformidare homines: neq;
illa solitaria: & uelut umbratili uita pallefcere. Cicero: Itaq;
nos q̄ ī maxia celebritate atq; in oculis quōdā ciuiū uixiūs:
nūc fugientes cōspectū sceleratoz; hominū: qbus ōnia redun-
dāt: abdimus nos: & sēpe soli sumus. Idē in alterā signifi-
onē: Hac celebritate phamā cū esset iā absentibus notus ro-
mā ueit. Mario cons. & Catulo. Quare ī pprie: licet frequen-
tissime dicitur locus celebris: an desertus: q̄li cōtrarius sit cele-
brē eē ab illo desertū esse. Vbi. n. baiuli: aut aleatores: aut le-
nones: scorta q; esse cōsueuerūt: q̄s eū locū pprie dixerit cele-
brem: non aliter q̄ celebrem meretricem aut nobile: ut sēpe
legiūs: & singularē ī pbitatē: & unicam turpitudinē: ut ī
bonum ita & in malum. Ferus: & ferox. 278

f Erus hō q̄ animū ferinū optiet: ut leones: urli: lupi. Fe-
rox q̄ p̄animosus est ad certandū cū altero: & ad uim
alteri faciendā atq; nocendum. Corporeus: corporalis. 279

c Corporeū est existens ex materia atq; substātia corpo-
ra: & e diuerso icorporeū: ut lapis est res corporea: uir-
tus icorporea. Corporale uero existēs in materia substātiaq;
corporea: & e diuerso incorporale: ut domus: fūdus: mācipiū
corpalia sūt: nō corporea. legatū: hāreditas: iura icorporalia
sūt: nō icorporea. Nāq; hic de qlitate agiūs: quā inest substā-
tia: ibi de ipsa substātia. quas res diligentius exequemur in
dialecticis n̄ris. & sanitas: uires: pulchritudo bōa corporalia

9.4

Celebris

Qualiscūq;

Quinti

Cicero

Cicero

Baiuli

277

278

Bellū maritimū

275



Saritas ^{es} virtus pulchritudo
do. bona corporalia
no corporea

appellatur non corporea. Præterea ut alia ratione hanc differentiã distinguã: corporeus & incorporeus non nisi cum hoc nomine is aut substantia coniunguntur: aut ubi is subintelligitur: ut lapis est res siue substantia corporea: non autem est corpus. uirtus est res incorporea: non autem uirtus incorporea. Omnia autem corporea aut tanguntur aut uidentur: id est omnes corporeæ res.

Lassus: & laxis: lapsus: fessus: defatigatus.

1 Assu quod labore fatigatum est tam animo quam corpore. Ideoque ad ea demum spectat quæ laboris molestia sentiunt. Laxis uero magis ad inaniata quæ sunt lenta: mollia: flexibilia: non dura: non rigida: ut laxi rudetes: laxi funes: laxa corda. Lapsus a labedo: quod uel corporis uel per translationem animo & opinione labitur. Fessus idem quod fatigatus siue animo siue corpore. Defessus defatigatusque: quod ita fessus atque ita fatigatus est: ut non queat amplius: & sæpe a labore atque cepto quod instituerat desistat: ut in Bruto Cicero: Et ne defatigaretur orauisset. Et de orat. Profecto nunquam coquiescat: neque defatigabor atque illos accipites uias: rationesque: & per omnibus & contra omnia disputandi preperero.

Cicero

Cicero

Bonum: Bonitas.

b Onum generale nomen est: honesta pater atque utilia complectens: ut bonum animi: bonum corporis: bonum fortunæ. Bonitas uero non ut multi opinantur: idem utique quod bonum honestum: sed idem quod benignitas. a primo fit bonus uir: bonus seruus: bonus iudex: idem est iustus & exequens officii sui. Ab hoc bonus pater: bonus dominus: bonus deus: bonus Aeneas: hoc est benignus & clemens: quasi alteram iustitiæ partem esse constituent: uocantes eandem beneficentiam. Nam iustitiã partiuntur in duas partes: Iustitiã: quæ est seueritas: & beneficentia: quæ ego uoco bonitatem. Ergo quod plane bonus esse uult: plane quod iustus: bis bonus sit necesse est. Et hoc quod ad uirtutem pertinet. Est autem & alia bonitas: non ex industria sed ex natura: tam homini: quam quibusdam aliis rebus attributa.

Cicero

Quintili

Cicero: Quæ & bonitate naturæ multi assequuntur: & progressionem discendi: id est excellentiam & dote naturæ. Quinti. At in sermo loquendo plus cultor: quam ipsa per se bonitas soli efficit: non dixit plus bonitas cultoris: quam bonitas soli: quia excellens cultor indu-

stria fit: non natura nascitur. Nonnumquam tamen bonitas per iustitiam siue honesto accipitur. Cicero de officiis tertio: Cum non fide alii cuius bonitatemque laudat: dignum esse dicunt quod cum in tenebris miseris. Quinti. in. xii. quod si mediocribus etiam patris conuenit hæc quæ uulgo dicitur bonitas: cur non orator ille: quod nodum fuit: sed potest esse tam sit moribus quam discendi perfectus uirtute. Nonnumquam etiam bonum accedit ad naturam uirtutis & bonitatis: nam cum dicimus de æquo & bono: non de rigore iustitiæ: & de summo iure loquimur. sed quasi de bona æquitate. Lubricus.

Cicero

Quintili

De æquo & bono

1 Vbricus locus est: in quo nequeas insistere: nec ingredi. quod les sunt herbae perfusa sanguine: ut apud Virgiliu de Niso: & Homeru de Aiace Oileo: Aut aliter humectata marmora leuigata: lapidesque uel humor conspersi. Terra glaciata: aqua gelata: pauimenta: cæteraque huiuscemodi lubrica dicuntur. Inde per translationem adolecentiam uocamus lubricam: quod quod sunt uelut in glacie facile labuntur. Anguilla quoque: congrus: muræa: ac similia lubrica sunt. Alio tamen modo uidetur Cicero dixisse lubricos oculos: & imitatus eum Lactantius in libro de hominis opificio: ita enim ait ille de natura deorum: sed lubricos oculos fecit & mobiles: ut declaret siquid noceret: & aspectum quo uellet: facile conuerteret. Dietsi sunt oculi lubrici eo modo quo a quibusdam pes lubricus: per eo quod est in lubrico. Ita oculi quasi in lubrico positi sunt: ut uix queant consistere: quæ est cum dicitur: Spargo humum floribus: per eo quod est spargo humi flores: & sterno lectum pallio: per eo quod est sterno pallium lecto. Aequalis: & æquabilis.

Virg

Homer

Leuigata

Cicero

Lactanti

Spargo humum floribus
Sterno lectum pallio

a Equalis quod sit notum est: ut in illo: Sitque pares in amor & æquales: sæpe accipitur per coætæum siue coæuum: ut Virgilius. Aequalis ab humo miseram attollit arcum. Cicero. Ego. Qu. Maximu: eum quod Tarentu recepit senem adolecens ita dilexi: ut æquale. Et iteque: Nec cum æqualibus solum quod pauci admodum restant: sed cum uita etiam ætate atque uobiscum. Aequalis idem quod æqualis in prior significato: ut idem non ius æquabile quod aliquid utilitatis haberet acceptat. Iteque: Et uox reducitur in sonum quendam æquabilem atque costante. Inter perfidum & infidum.

Virg

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

p Erfidus quod fide uiolat. Infidus cui non est fidedum: hoc a

284



fido descendit quod hēt primam longam: siue fido a fidus:
Illud a fides: quod hēt primam breuem. Ideoq; hæc duo ad
iectiua uario accentu efferuntur. Moratus: morigeratus.

m Oratus ē q moribus bonis est p̄ditus. Morigeratus p̄
ticipium est ex morigero: qd̄ est morē gero: id est oble
quor & obedio. Vnde morigerus: obsequens: obediēs: & facile

Accursus) morē gerens: qd̄ Accursus nō itelligēs. Quid aut̄ itelligat: si
ignorat qd̄ sit morē gerēs: p̄ glossa scriptū r̄liq;: Soluat Apol
lo q̄si aut̄ enigma esset: aut Apollo soluere enigmata solet &
magis q̄ soluēda p̄p̄ere. & alibi: Primipilus inqt̄ nomē gr̄
cum est. Proteruus: procax: petulans.

p Roteruus: pcax: & petulās multū similitudis hēt: &
q̄si aliud alio magis ic̄scit: tam ī factis q̄ ī dictis. tria

hæc tū quandā lasciuia libidinēq; declarāt: tū iniuria. Nam
& p̄teruā petulantē eodē loco de inhœsta fœmia ap̄ Cice
ronē legiūs p̄ Cælio: Si uidua libere: p̄terua petulātē: diues

effuse: libidinosa meretricio more uiueret. Proteruā minore
gradu q̄ petulantē significauit. Petulans p̄ libidioso lasciuo

q; accipi notū est: ut Petulāsq; iuuēta. Et Ouidius: Qui etiā
ut posses uerbis petulātius uti: Nō semel ebrietas ē simula

ta mihi: id est lasciuus ac licentius. Procaces quoq; meretri
ces legimus: qualis Bacchis terentiana. Cæter; q̄ impudicæ

mulieres quæ pudori suo quæ una dos fœminarū est nō par
cūt: ne uerbis q̄dem mordacibus simul & turpibus p̄cunt: a

se ipsis suæq; conditionis fœmīs capientes principiu. Proter
uia leuior quædam cōtumelia. Procacitas maior. Petulātia

maxima. Cicero ī Salustium: Ne in idem incidā uitium p̄ca
citat̄: quod huic obiicio. Et iterum: Non. n. p̄citate liguæ

uitæ sordes eluūtur. Atq; iter;: Nam q̄ ista iulitata rabie pe
tulanter in uxorem filiaq; meam inualisti. Et iterum in ea
dē: Desine bonos petulātissima īsectari lingua. Desine mor

bo procacitatis isto uti. Salustius in Ciceronem: Grauior &
iniquo animo maledicta tua paterer. M. Tulli: si te scirē iu
dicio aī magis q̄ morbo petulātia ista uti. Et iter;: Bibulum

petulātissimis uerbis lædis. Hæc eadem noīa in factis quoq;

Quid sit morē gerere soluat apollo
Primipilus est nomē gr̄cū

285

Glossa

286

Proteruia
Procacitas
Petulantia

Cicero
Cicero
Cicero
Cicero
Sallusti
Sallusti

non nunq̄ repiuntur siq; ābulans p̄ ipotentia mētis obuiū
cubito feriat: aut cū contūelia sibi cedere cogat: hūc p̄teruū
diciūs. Et Virgilius austros p̄ces uocat. Et ab eodē: Hædi
q; petulci Floribus insultēt. dictū est q̄ hædi soleant iniuria
facere p̄ ānositate quandā transcendendo sepes: & in alia lo
ca penetrando: quæ iniuria petulātia est. Orbus:

o Rbus q̄cunq; aliqua re cara priuatus est. Proprie aut̄
parēs amissis liberis: quasi aīssa luce oculo;: Vnde il
lud frequēs parens liberor; an orbus: Et hīc orbitas quæ est
illa q̄litas patrū post aīssos liberos: ut uxoris uiduitas post
aīssū maritū. Quiti. de p̄ribus in ipsos loquēs pro uxoribus
ait: Nō hēt orbitas ura lachrymas sup̄ ardētes rogos. Tene
tis iconcussā rigidāq; faciem. Cōtrariū huic est: cū dicitur or
bus: quasi orphanus: ut apud Terentiū: Orbæ q̄ p̄xi sūt uxo
rē ducāt. Et hīc orbitas apud. M. Tulliū li. tertio de ora. qua
si orphanitas. Deplorauit. n. caulam atq; orbitatē senatus:

cuius ordīs a cōsule: q̄ q̄si parēs bōus atq; tutor fidelis eē de
ber & tāq; ab aliquo nefario p̄adone diripetur p̄trimoniū
dignitatis. Cælebs tamē nō tā q̄ caruit sēp̄ uxor; q̄ q̄ nūc ca
it: & ide cælibatus. Diurnus: diutinus: p̄cax: serotius.
d Iurnus & diutinus nihil differūt. Vt; q; in bonū &
ī malum repitur: & ut; q; a diu siue diutius ueit. Sed
unū eo modo formatur quo a die diurnus: & a nocte noctur
nus. Alter; quoq; sero serotinus a mæe siue a: Matuta quæ
est dea: matutinus: & ut aliq; utitur a uespe uelptius. De diu
turnus pluriā exēpla sūt. De diutinus apud Ciceronē ppau
ca ad Brutū sic scribit: Libertatis desiderio tēdiōq; diutiæ ser
uitutis. Quiti. Nō sic cōfundūt obuios grauib; cathēis: col
la stridētia: nec diutiō squallo cōcreta facies. Quia dixi sero
tinus a sero: uideor significasse sero p̄ uespe: nō p̄ eo qd̄ tar
de siue post tēpus. Hæc. n. tria sero significat: quæ tamē pe
ne idem sūt. Vna & uera significatio est pro uespe: quod est
post occasum. Altera quæ hīc nascitur: quæ est post tempus:
Quod .n. post solis lucem est: id uere pōt post tempus dici.
Cicero: Cum accusator Milonis idētidē interrogans instar &

Virgilius
Virgilius

Orbitas
Uiduitas

Terenti
Cicero

Cælebs

Cicero
Quinti

Sero

Cicero Identidē.



quo tēpore Clodius eff& occisus:urbane respondit sero:non
tam horā intelligēs q̄ tardius occisū : & post tēpus quo de
buis& occidi. Tertia significatio est pro tarde: nō p̄ tardius:
ut apud Senecā in tragœdiis: Sero nos illa referat senectus:
nemo ad id sero uenit:ūde nūq̄ cum semel ueit potuit reuer
ti. Serotinus igitur tum a primo significato: ut quibusdā pla
cet uenit: q̄ dicūt horā serotinā: tum a posterioribus. Appel
lamus enī ut præcoces uuas: præcoces ficus: præcocia poma:
q̄ a tē legitimū cōsuetūq̄ tēpus siue cito maturescūt. Ita se
rotinas uuas: serotinas ficus: serotina poma: q̄ post tēpus legi
timū cōsuetūq̄ ceteris pomis uel tarde maturescunt. Præ
cox quoq̄: īgeniū p̄ translationē dicimus: q̄ nimis cito matu
ritatem cōsecutum: nimis q̄ cito uidetur adoleuisse: Ideo ait
Quintili. Illud īgeniorū uelut præcox genus: non temere unq̄
peruenit ad frugē: id est nō fere unq̄ ad perfectiōnē: tanq̄ ad
frugem fructūq̄ puenit. Præcox quasi a tēpus excoctum.
Huic simile ac dissimile ē præmaturus: quod est anteq̄ sit
maturus: & ante maturitatem: ut segetes præmaturæ: fru
menta præmatura: poma præmatura: id est nondum matu
ra: & per translationem præmaturus sum militia: præmatu
ra ætas: præmatura legatio: præmatura allocutio: præmatu
ra postulatio id est imatura: q̄q̄ maturū ipsū in frugibus p̄
prie dicitur: & id uno modo. In persoīs uero figurate: & hoc
duobus moīs. Vno sic: Ego sū maturus audiēdæ phiæ. Tu es
maturus sī militari: id est p̄fectionē tēporis hēo ad hāc rem:
Vnde ætas senilis uocatur matura q̄si ōnino p̄fecta: & tēpus
debitū assecuta altero sic: Ego sū hō maturus: id est perfectis
moribus: & ī hac significatiōe nō cōpōitur. Inde matureasco:
maturus fio: & maturo matus: facio: uel p̄ficio atq̄ festino:
ut Virgi. Maturate fuga. Cicero ad Herēniū ī ætate matur
tima dixit p̄ ætate festinatissima: & maturū p̄ cito. Annus.
a Nnuus eodē mō dicitur: quo diurnus. Spaciū diurnū:
Spaciū ānuū: unius diei uniusue anni. Annus quo
q̄: quomodo quotidianus. febris quotidiana est: quæ sin
gulis diebus uenit. Ita apud Virgiliū Atq̄ annua magna

Seneca

Legitimū consuetū
q: temp)

Temere. i.
fere

Præmatur)

Maturima

Virg
Cicero

Virg

289

Sacra refer cereris: id est singulis ānis & duo illi Epicurei phi
annua febrī quo die nati fuerāt corripiebantur: qua febrī
& mortui sūt: atq̄ eodē q̄dem die: dictū est ergo annuū qua
si āniuersariū. Nam ut festa: sic febris q̄busdā: quoz̄ etiam
Augustus fuit anniuersaria sunt. Capitalis.

c Apitale odiū qd̄ caput & uitam petit alterius Cice
ro: Cū is tribunus plebis capitali odio a. Qu. Pōpeio:
q̄ tum erat consul dissideret. Item capitale suppliciu: capita
lis morbus: q̄ caput alterius petit. Capitalis autem hō: capi
tale uitiū: capitale peccatū: nō qd̄ petat alterius caput: sed
cuius caput: aut p̄pter qd̄ caput cōmittentis peti debeat ad
pœnam: ut idē capitalis Eteocles: uel potius Euripides: & ali
bi fieri ait in ciuitatibus uitia capitalia.

Meritoria taberna.

m Eritoriā tabernā: diuersoriū atq̄ hospitū mercēariū
uocamus: quo cuiq̄: itroire licet dāti mercedē: Nā me
reri mercede opari: laborare atq̄ alteri inseruiū est. Ideoq̄
mererī in militia ē exerceri: p̄prie tamē spe stipēdiū ac p̄mii:
quod dicitur stipēdia facerī. Hic meretrices dictæ suā & ipse
militiā exercētes: ac stipēdia sua faciētes: Et adiectiuū meri
torius meritoria meritoriū. Vnde scorta mascula pueri me
ratorii uocātur Nam puellæ nō uocātur meritoria: Quippe
p̄prie suū hēntes nomē qd̄ est meritrix. Quidā aiūt hos pue
ros dici catamitos: quod mihi non uidetur: sed potius concu
binos meritorii: namq̄ ut meretrices præcio merent. Cicero ī
Antonii: Ingenui pueri cū meritoriis scorta cū m̄ribūstaili
as uerfabantur: īgenuos liberos dixit Meritorios ergo nō li
beros: quos mango q̄ ideo hoīes mercatur: ut uēdat cōmoda
re etiā abutēdos præcio solet: siue illi dnōz̄ p̄missu aut ipsi
suo iure prostant. appellamus corpus meritoriū tā puey me
ratorii quā meretricē: rationem quoq̄ meritoriam quasi ui
lem & male coēptam. Infensus: infestus.

i Infensus uehementer iratus: & odium gerens. In
festus uehementer molestus atque in aduersum ua
dens: inde infestare incurfibus crebris molestia afficere.

Duo epicurei phi
annua febrī q̄ di
nati fuerāt corri
puebantur

Cicero

Q. Pompei)

290

Cicero
Cicero

Mereri

291

Catamiti. i. cō
cubini.

Cicero

292

vide an legere malis
oratione

Molesto. as.

Modestim)

Et signa infesta quæ in aduersum tendunt: hoc est uexilla in hoste euntia: ut molestiam inferant. Molestare aut rarius reperitur quæ infesta. Modestius iuriscōsultus ait: Ab Aurelio Sæpronio fratre meo neminem molestari uolo. Præsens ad tempus.

Cicero

Præsens non modo quod est huius temporis: sed etiam alterius: ut Cicero: Ego incolumitati ciuium primam & potestatem dignitati ille presentem potius dignitati quam futuram conuolebat de mortuo loquitur. Ergo non nunc presentem: sed tunc.

Quintili

Quintilianus de ipso Cicerone iam defuncto loquens ait: Postea uero quam triuiriis per scriptum consumptus est: passim quod oderant: qui inuidebant: qui æmulabantur: adulescentes etiam presentem potestatem non responsurum inuasurum: presentem potestatem quæ tunc erat presentem. Neque in præteritum modo: uerum etiam in futurum: ut Horatius: Hoc amet hoc spernat: hoc presentem in tempus omitat: id est in suum tempus: ut dixi: & quando tempus rei dicenda aderit: nisi accipiatur per impresentiam: ut idem. ii. car. Latus in presentem animus: quod ultra est oderit curare: & amara leto tempore et usu: Nihil est ab omni parte beatum. presentem quoque dicitur superbitus: & non dilatus in alterum tempus: ut Virgilius. Presentemque uiris intentat omnia morte. Iuuenalis: Poena tamen presentem: & presentem ultio: unde presentissimum piculum: presentissima medicina: & presentissimum remedium: presentissimum uenenum: quod etiam presentem neum uocatur. Presentissimum quia statim aut sanat: aut occidit.

Horati)

ut Horatius: Hoc amet hoc spernat: hoc presentem in tempus omitat: id est in suum tempus: ut dixi: & quando tempus rei dicenda aderit: nisi accipiatur per impresentiam: ut idem. ii. car. Latus in presentem animus: quod ultra est oderit curare: & amara leto tempore et usu: Nihil est ab omni parte beatum. presentem quoque dicitur superbitus: & non dilatus in alterum tempus: ut Virgilius. Presentemque uiris intentat omnia morte. Iuuenalis: Poena tamen presentem: & presentem ultio: unde presentissimum piculum: presentissima medicina: & presentissimum remedium: presentissimum uenenum: quod etiam presentem neum uocatur. Presentissimum quia statim aut sanat: aut occidit.

Horati)

presentem animus: quod ultra est oderit curare: & amara leto tempore et usu: Nihil est ab omni parte beatum. presentem quoque dicitur superbitus: & non dilatus in alterum tempus: ut Virgilius. Presentemque uiris intentat omnia morte. Iuuenalis: Poena tamen presentem: & presentem ultio: unde presentissimum piculum: presentissima medicina: & presentissimum remedium: presentissimum uenenum: quod etiam presentem neum uocatur. Presentissimum quia statim aut sanat: aut occidit.

Virg

presentemque uiris intentat omnia morte. Iuuenalis: Poena tamen presentem: & presentem ultio: unde presentissimum piculum: presentissima medicina: & presentissimum remedium: presentissimum uenenum: quod etiam presentem neum uocatur. Presentissimum quia statim aut sanat: aut occidit.

Iuuenalis

presentem ultio: unde presentissimum piculum: presentissima medicina: & presentissimum remedium: presentissimum uenenum: quod etiam presentem neum uocatur. Presentissimum quia statim aut sanat: aut occidit.

Presentissimum

Presentissimum quia statim aut sanat: aut occidit.

Presentaneum

Presentaneum quia statim aut sanat: aut occidit.

Presentem

Presentem quia statim aut sanat: aut occidit.

In re presentem

In re presentem quia statim aut sanat: aut occidit.

In re presentem

In re presentem quia statim aut sanat: aut occidit.

Cicero

In re presentem quia statim aut sanat: aut occidit.

Linus

In re presentem quia statim aut sanat: aut occidit.

Linus

In re presentem quia statim aut sanat: aut occidit.

Val. M.

In re presentem quia statim aut sanat: aut occidit.

Fabius Labeo arbiter a senatu finium constituendorum iter nolanos & neapolitanos datum: Cum in rem presentem uenisset: utrosque separatim monuit. Ad tempus duobus modis sumitur. uno ad conditionem temporis: necessitatem: opportunitatem. Cicero Pro Milone: Quam ad tempus aptæ simulationes. Quintilianus: Fingere nimis ad tempus uidebor: & rem nimum manifestam impudenter coplorare. Altero ad spacium temporis: ut silebo ad annum: latebo ad tempus. i. usque ad annum: & usque ad tempus quoddam: uel in tempus: ut Quintilianus: optimum emendandi genus: si scripta in aliquo tempore reponatur: ut ad ea post interuallum uelut noua atque aliena redeamus. idem usque ad aliquod tempus. Nam saepe subintelligitur usque: ut idem: Neque id ueteribus romanis dedecori fuit: argumetum est sacerdotum nomine ac religione duras ad hoc tempus saltatio: id est usque ad hoc tempus.

Ad tempus

Cicero

Quintili

Quintili

Quintili

Quintili

290
Ad est
nringem
dum

Stultus: fatuus: stolidus.

Tullus qui imprudens est & impudus: multique non insipientes homines aliquando stulte agunt. Fatuus plene insipiens est. tractum est a sapore ciborum. Nam cum illi non sapiunt fatui dicuntur: ita homo qui non sapit fatuus uocatur. Martialis: Ut sapiat fatua fabrorum praedia beta: O quam saepe petet uina pipque coquus. Melior huius uocabuli uidetur haec causa quam ea quae quibusdam placet: fatuos dictos: quae furore quodam qualis uxor regis Fauni Fatua nomine corripitur solebat: futura perdicunt: ut illa faciebat. Stolidus est qui proxime accedit ad naturam sensuumque pecudum. Beatus: felix.

Martialis

299

Beatus: felix. Eatus quae rebus omnibus ad uitam usum: ornatumque spectantibus abundat. Ideoque locupletes sane homines beatos uocamus: ut apud Iuuenalem: Vetulae uessica beata: & Cicerone Sint florentes: sint beati. & alibi: Crotoniatae quondam cum florenter omnibus copiis: & in Italia cum in primis beati numerarentur. Unde apud Iberos in helysius capis beati uocatur: & a nobis quae apud supos uiuunt: ut pene inde sint felices & beati. felicitas ac beatitudo. felices inquam omnium bonorum copotes sunt: & alia res per sua quoque natura beatae felicesque: ueluti de uoce apud

Iuuenalis

Cicero

Cicero

295



Quintili

Quintilianū: Ornata erit pronuntiatio: cui suffragatur uox facilis: magna: beata: flexibilis: firma: dulcis: durabilis: clara: pura: secans aera: auribus sedens beata dixit p eo quod est plena & perfecta & alibi: Nam uocis q̄tam in nullo cognoui felicitas.

Mollis homo: molle opus.

m Ollis homo dicitur: & molle opus: hoc in laudē: illud in uituperationem. Virgi. India mittit ebur: molles

Virg

Virg

sua thura sabæi. Idem: Excudent alii spirantia mollius æra. Credo eqdem uiuos dūcent de marmore uultus. Quod non sine ratione factū est. Nam qui non fuerit seuerus: fortis: cōstans: & in morem rei duræ patiens: resistensq; fortunæ uel aduersæ uel blandæ: hic mollis est similis caræ: aut tenellis plantis: cū præsertim qui mollicula membra hēnt: fere molli sint mente ut pueri foeminaq;. Contra aut milites: nautæ: agricola: ut corpore: ita animo idurati putantur. Hoc igitur modo mollis accipitur in uitiū. In laudem uero q; ut durus cibus: dux; cubile: dux; solum: ita dux; ingenium: ueluti durus equus ad domandū: dux; ingenium ad docendum: & ut sic dicā sculpendum: eadem ratione molle dicitur quod non est dux; eritq; laudabile. Quintilianus de signis loquens inq;: Illius opera duriora: molliora huius. Dicuntur aut signa opa sculptilia: siue fusilia: siue cætera ad eiusmodi effigiem aialiu fabricata: quæ admodū tabulæ opa pictorū. Siquidem in tabulis antiq; pingebant: non in parietibus. Hæc talia magis dicentur mollia quæ fiunt: q̄ ingeniu qd̄ facit.

Crudus.

c Rudus uocatur non qui cibū indigestum hēt i stomacho: sed q; ægr̄ difficileq; digestibile: ex quo offēditur: uel tanq; nimio: uel tanq; noxio: ut Cicero de Roscio: q; i scæna non ueiret: q; esset crudior. Et Quin. Crudo oratori declamandū non putat. At cibo indigesto fere & oramus & negocia agiūs: uel magis q̄ digesto. Siquidem digesto & modifcato cibo itez; refici malumus q̄ cætera facere. Appellaūs aut hominē crudū præsertim qui est truci aspectu: & eius aspectu oculi nr̄i offēduntur: ut stomachus cruditate cibi: uel

etia magis oram) & cætera indigesto cibo agim)

mollificato

Accipitur in uitiū

Signa qd̄
Tabulæ qd̄

Crudus

q; facies crudū hēntis aimū isuauis & fœda est: ut facies crudā stomachum hēntis: siue crudū cibum in stomacho. Est etiam crudū idem q; recens. Vnde crudus dolor: crudum uulnus: & recrudescere dolor ac uulnus dicitur quasi renouari. Et cruda poma diciūs quæ non sūt matura. Cicero: Poma q̄ cruda sūt ui auellūtur: quæ aut matura & cōcta decidunt.

In diem: in dies. In horā: in horas.

i N diem aliud multo ē q̄ in dies. Illud plerq; cū hoc uerbo uiuit iungitur: ut Quin. Nō ut fēr uolucres p̄ sentis modo cibi memores in diē uiuūt: Duraturus hyemī i ponere uictus. Aliquādo sed raro cum alio iūgitur uerbo: ut Salustius: Panē in diē mercari: quasi dicat p̄fētis diē habere rationē: nihilq; cogitare de crastino. In dies ē idē q; quotidies: sed pprie cū quodā incremēto. Ideoq; plerūq; cū cōparatio: ut cū in dies malū arctius p̄meret. Et cū in urbē ifinitū malū serper: idq; manaret in dies latius: etiā sine cōparatio: sed tamē p uerbū significās incremētū: ut Liuius: Crescite in dies multitudie: qd̄ nō licet dicere cōcurrente in dies multitudie: sed quotidie: aut in dies magis: cū tamē liceat superiora exēpla dicerē p quotidie. Cū quotidie malū arctius p̄meret: & cū in urbē ifinitū malū serper: idq; manaret quotidie latius: & p singulos dies: ut Cicero ad Atticū: Quotidie uel potius i dies singulos breuiores lras ad te mitto: id est nō modo quotidie breuiores: sed etiā in dies. Nā hæc quotidiæ lra sūt breuiores his quas ætea mittere solebā: quæ poterāt esse ones pari breuitate. Atq; hæc quæ in dies singulos: siue in dies mitto breuiores tales sūt: ut hodiernæ sint breuiores hesternis: & crastinæ hodiernis: & perēdinæ crastinis: & ita asidue. & pestilētia in dies fit maior: & quotidie fit maior. Sic possūt uideri hæc duo differre: q; in hoc possunt hodie supra nūez; hesternū decessisse quattuor: cū heri decesserāt decem supra nūez; eoz; q; decesserāt nudius tertius. Non ita in illo ubi uliūs quisq; dies maxie icrescit: ut si nudius tertius decesserūt duodecī: heri quattuordecim: hodie necesse est decedāt saltē decem & septem: cras saltē unus & uiginti: perēdie saltē

+ atqui

Crudū. i. recens

Cicero

Quintili

Salustius

Liuius

Cicero

Hesternis i. que fuerūt missæ heri

Perendinus dies



sex & uiginti. Eadē differētiā hēnt in horā & in horas: quā i
diē & in dies. Cicero in philip. Hęc qui in horam uiuūt nō
modo de fortunis & bonis ciuiū: sed ne de utilitate qdem sua
cogitauerūt. Virgilius: Gallo cuius amor tantū mihi crescit i
horas: Quantū uere nouo uiridis se subiicit alnus. Si q̄s autē
in dies & in horas: siue in dies singulos: & in horas singulas:
sine illa exēta ratiōe incremēti accipe uelit: nō denegandū
sibi hoc puto. Propediē est quasi p̄pe ē dies quādo hoc fiet.
Cicero: Et p̄sēns p̄pediē: ut spero: & dū aberis absēs loqr̄.
Eodē mō quo dicimus p̄pe mouim: quasi p̄pe mēsurā: qd̄ ac
cipitur p̄ pene: siue p̄pe cum est aduerbium.

LAVRENTII Vallēsis Libri. Elegantiāz Linguae Latinae
Quarti Finis: Eiusdem Quintus: & Primo Prooemium.

ERTIUS Iā mihi: & p̄pe quartus annus agitur
peregrinātī semp: & p̄ omia maria terrasq; uoli
tātī: p̄xima etiam aestate & qdem totā militiam
expto. q̄ utq; hōestiore an magis necessaria caūa
fecerī: haud eqdem scio. Illud tamē uel me nō af
firmate indubitātū cūctis esse nō ambigo: quā maxia atq; a
deosola studiosz p̄sēdia sūt: ea mihi omia defuisse l̄atorz
coluetudine: librorz copiā: loci opportunitatē: tēporis ociū: p̄
sā postreō animi uacuitatē. Quoz singula cū plurimū icom
moditatis afferāt: dū desunt: qd̄ tandem putandū est uniuersa
defuisse: tamē si repugnauis assidue: & quoad licuit ne
cessitatibus reluctati sumus. Iterq; nauigandum: p̄grinan
dū: militandū frequēter ad studia respexius: ita ut si nihil lu
cri in l̄ris qd̄ optabais: certe quod p̄ximū est: nihil dāni face
remus: quod si nō contigit iacturā hanc multaz rez̄ noticia:
q̄s uel uidimus uel sumus expti. fortasse p̄sabiūs. Hac. n. p̄
cipue uia Homerus informādū esse uis̄ sapientē p̄cipit. Vi
sis exēplo. Ita nāq; odyssēā inchoat: Dic mihi musa uis̄ cap
ta post tempora troia: Qui mores hominū multoz uidit &
urbes. Quanq; qd̄ tergiuersamur: qd̄ blanda aut inani excu

Propediē

Maxima atq; adeo sola
studiorū p̄sēdia

Informandū
esse uis̄ sapientē
Homerus

fatiōe nos falliūs q̄lescūq; redierimus: nihil tamē quo dotē
filia iam me absēte adultæ ampliare queamus attuliūs: &
collocandi iam tēpus est: fatiūsq; multo q̄ primū nuptui da
re: q̄ diutius custodiēdo pudiciā piculū adire. Mira. n. est
puellā uel p̄roz uel amatoz multitudo. Ipsa quoq; teneri
āplius nō uult: Et quod me ualde sollicitū facit: alios magis
incipit amare q̄ patrē. Quare nō uacat cōparare plura: quo
splēdidius ac magnificētius colloceis. Sex nanq; talēta: quā
atē p̄fectionē nr̄am parata ac reposita erant i dotē dabiūs.
Quod cū satis esse debet: tamē plus est q̄ q̄ multo posthac
tēporis accessiōe adicere posseūs: & certe similia ipedimēta:
ut de morte taceā extimescenda sūt: ne forte (quod dii omen
auertāt) uel absente p̄re uel mortuo: filia: ut quā ea atate:
atq; adeo ea mente sit p̄stet. Sufficiāt igitur huic opi quat
tuor supiora uolumia: q̄ntūq; hoc de uerbis: accedente lexto
de notis auctorū. Quod si etiam plura scribendi facultas: tē
pusue suppeter: nescio an finiendū putarē: cū sciam ea quā
uel optia atq; pulcherrima sūt: nisi cōpendi grā iuuētur: ut
pontificales olim cōenā: lōgitudis fastidio laborare: simulq;
huius de q̄ loquor materiae nemie (de prudentibus loquor)
uniuersū corpus aggredi esse ausū: suā sibi unūq; p̄ticulā
ad scribendū delegit: siue ne lōgiore ope legētibus fastidium
mouer̄. (Quod. n. uocabulū nō suā hēt in significādo elegā
tia). Siue imensitatē ifinitatēq; uoluminū ueritus. Quibus
rebus me quoq; motū fuisse fateor tū mea sp̄ote: tū illoz ex
emplo maxie: ne semper ip̄fectū: ne semp̄ inclusū habere: ne
semp̄ efflagitātibus opus negare uideamur: neue q̄bus obse
qui: & a q̄bus laudū suffragia nancisci cupiūs: eisdem iustā
querelā iustāq; uitupationis materiā p̄beaūs. Cū eo q̄ infi
diatores ac fures re exptus: ut secūdo libro dixi: cauei debeo:
quos nunc multo plures esse ac fore aīci ostendūt: quā caūa
Priscianū: ut ipse testatur fuit: ut festinantiū opus illud de
arte grāmatica eder̄: hac eadem nos causa: & ceteris quos
enūerauiūs sumus adacti: nō modo ut festinantiū libros no
stros: uez̄ etiā ut pauciores ederemus. Et illi tantū amuloz
r.ii

Amphioze dotē

Parata ac reposita erant

Priscianū

Festinantiū



insidia nocebāt: mihi etiam p̄ter cetera fautorū atq; amā
tiū studia nocent. Tradatur ergo aliquādo uiro puella cōtē
ta hac q̄tulacunq; est dote. Non. n. formosā esse credibile est
quā maritū nisi magnitudine dotis conciliante nō inuenit
uirgo p̄fertī. Maritū autē puellā cōtētam l̄atorū intelligiū:
a quo sanctitatē uxoris pudorēq; & custoditū esse cupiū: &
custodiri debet testamur. Sed ad p̄missā uerborū disputatio
nē: cuius hoc libro locus est: descendamus.

Disco: edisco: dedisco.

d Isco & edisco maifeste differūt. Nam discere est ut in
telligas. Ediscere uero ut mēoriter cōplectaris. Ideoq;

295
Quintili capitulū apud Quintilianū: quod iscribitur de ediscendo:
ita icipit: Illud ex cōsuetudine mutandū prorsus existimo ī
his de q̄bus nūc differimus atatibus: ne ōnia quā scripserit
ediscant: & cetera ut moris est dediscāt. Dedisco qd̄ didici:
obliuiscor: Dedocēo te qd̄ doctus es ostēdo falsum esse do-

Quintili cēs qd̄ uerū est: ut apud eundē in. ii. Et q̄dem prius ac diffici
lius opus dedocēdi q̄ docēdi. Illud quo q̄dam utūtur: istruo:
quale est instruā te in uia hac qua gradieris: nobis apud ido
neos auctores incōpertū est. Diciū. n. instruō classē: istruo
aciē: instruō causā: istruo milite: nō autē discipulū aut mentē
alicuius: nisi eo modo quo instruimus ea quā dixi.

Excogito: repio: inuenio: offendo: nactus sum.

296
e Excogitare est p̄ cogitationē inuenire: idq; ad res tan
tum incorporeas p̄tinet: ut excogitauī argumēta rati
ones: figuras: causas. Est igitur excogitare cōsiliū. Repire ue
ro fortunā: ut Ouidius: Tu nō iuenta repta es. Sed iam usus
optinuit: ut idē repio: qd̄ inuenio. Est autē inuenire uel cōsilio:
uel caū siue corporea: siue incorporea reperire. Offendo fere
quod reperio: neq; solum reuertendo & ad statū rerū uel pri
uatarū uel publicarū p̄tinet: ut offēdes rempu. perturbatā
cōsiliis nepotis mei: ueq; etiam sine his: ut idē Cicero: Sed ta
men neminem tam maleficum offēdi: q̄ illū negaret Anto
nii dignū senatum. Nactus sum etiam p̄ inueni: siue repper
ri frequenter accipitur: ut idem in paradoxis: Eum tu hoiem

Cicero

Cicero

Cicero

*instruo discipulū aut
mentē alicuius nō dicitur*

tereto: siquē eris nactus istius mortis aut exiliū minis. Et de Cicero
senectute Vitis q̄dem quā natura caduca est: & nisi fulta ē:
fertur ad terrā eadem: ut se erigat clauiculis: quasi manibus
qcquid est nacta cōplectitur.

Desipio: desipisco: resipisco.

297
d Esipio siue desipisco significat uel q̄ aliqd̄ a cōi sensu:
sapientiaq; minus hēo: uel q̄ a meo sensu destituor:
qd̄ fere uitiū aut ex atate ueit: aut morbo: aut amore: aut
timore: aut simili aliquo affectu: cuius cōtrariū est resipisce
re: & senes q̄dam iā dementes nunq̄ rescipiscūt. Ceteri autē ē
sipifere: idest ad priorē mētis statū: uel ad meliorē mentē re
dire solent. Terentius: Multo ōnium nūc me fortunatissimū
puto esse gnate: cū te intelligo resipisse.

Prohibeo: inhibeo.

p Prohibeo uel generale nomē est: uel ante rē icēptā. In
hibeo autē re iā icēpta. Illud uetat: neqd̄ facias: uel ne
quid incipias: hoc ne pergas ire: desistaq; ab icēpto. Virgi. Virg
Quod genus hoc hominū quāue hūc tā barbara more per
mittit patria: hospitio phibemur harena. Idē: Parcite iā ru
tyli: & uos tela ihibete latini. Vtor: & fruo: fungor.

298
u Tor & fruo apte differūt: sed nō ea ratiōe qua q̄dam
uolūt ōnia sua ip̄itia cōfundentes: q̄ aiūt uti nos hūa
nis: frui uero diuīs: imo & diuinis utimur: & hūanis fruimur.
Quis. n. mihi usū diuinorū iterdicat: q̄s rursus uetet me frui
rebus meis: labore & idultria paratis: aut q̄s dicat me frui
sacris: cū in illorū uerfor usu atq; admistratiōe. Vel q̄s neget:
cū uoluptati opam do frui me his rebus: uide capio uolupta
tē: Quod si dicerēt debere nos frui rebus diuīs: uti uero hūa
nis: q̄ ne in hoc q̄dem illis accedo fortasse audirē. De rebus
.n. nō de uerbo disputarēt: Nūc uerbū exponūt: non res: sed
hos cum sua impitā: & quod scēdius est cū sua p̄tinaā relin
quamus. Vti igitur est alterius rei grā: frui nullius: sed ut sic
dicam p̄pter se: in illo iter est: in hoc meta: hoc alterius finis:
ad quem illud tendit: q̄ hoc hēt: quiescit: & contentus est: q̄
utitur nunq̄ contentus est: semperq; ulterius tendit. Ideoq;
r.iii

*Quoniam ne in hoc
q̄de illis accedo*



Annibal

rephesus est Hannibal: q̄ cū posset uti cānenti uictoria frui maluit. Vtor armis: uitor domo: uitor libris: uitor studio: diligentia: opa: q̄ ex hoc postea emolumēti aliqd̄ bōiq̄ cōsequar. Fruor bōis meis: fruor tuo aspectu: tuo alloquio: tuo cantu: hoc ē delectationē uoluptatēq̄ p̄cipio ex hac re: atq̄ ex huius rei usu. Nōnunq̄ eadem re duo pariter hic utitur: ille fruatur: ut si alter ad focū sedeat sanitatis causa: alioquin id nō facturū: alter uoluptatis: hic nō tendit ultra: sed apud finē ipsū quiescit. Ille nō contentus p̄senti cōditiōe ad ulterio- ra tēdit: qualis Hannibal: si fuisset & nec tā p̄senti uictoria requiescere: q̄ p̄gredi maluisset. Non enim Atherbal scire uiceret: sed uictoria uti nescire dixisset: id est q̄a frui illa: q̄ uti maluerat. Diciū taēn nōnunq̄ utimur p̄ fruimur. Verecundia cuiusdā caūa: ut uitor pane triticeo: uitor palmulis: uitor ficis: quasi uiuendi potius caūa edaūis: q̄ edēdi caūa uiuamus. Deniq̄ frui est delectationē cape ex utendo. Itaq̄ in idem recidunt: idēq̄ efficiūt frui: delectari: uoluptatēq̄ cape: quo fit ut nō fuerit caūa cur recentiores hoc solū uocabulū frui unde uerit fruitio: solis rebus diuinis dare uoluerint. Hēt. n. hoc uerbū duo sup̄ia: fruitū & fretū: quorum primū uix in usu ē: nisi ap̄ eos qui uerborū nouitatibus & gaudent & gloriātur. Secundū significat confusus: ut fretus fortasse familiaritates: quā est ei tecū: ausus est confiteri. Adiungū aut̄ alterum uerbū etiā ad p̄sonam (de uitor dico) significatq̄ cōuersor: ut opa tua uitor. Idem Cicero ad Calium: Fabio uiro optimo: & hoīe doctissimo familiarissime uitor. Et inde fit usus: ut usus fuit mihi tecū: id est conuersatio: familiaritas: & consuetudo. Quintilianus: Mulierem cum qua lōga cōsuetudo seu lōgus illi fuerat usus. Atq̄ quia soleū aliqua re ideo uti: ut ex ea fructū p̄cipiamus: factū ē ut dicamus usū p̄ utilitate: & fructum tam in plurali q̄ in singulari: quorū exēploꝝ plena sūt ōnia. Fungor autem idem est qd̄ officium: munusq̄ ago: ut Fungor magistratu: fungor p̄atura: fungor legatione: fūgor officio delegato: fungor munere iudicis. Fungor uero uita: q̄ fungor officio uita: & munere admīstrandī gubernādiq̄ cor

Fruitum
Fretum

Qui uerborū nouitatibus
gaudent & gloriantur

Vfus .7. cōsuetudo
Cicero
Quintil.

Vfus p̄ utilitate cur

Fungor uita
Defungor

pus: munere inq̄ assignato nobis ab impator̄ deo. Indē defūctus est uita: id est finiuit officium uita. Virgilius: O tādem magnis pelagi defūcte periculis. Titus Lilius: Defūcta morbis corpora salubriora esse incepte defūctus periculis: q̄ finita sunt picula: & defūcta morbis corpora: q̄ finiti sunt morbi corporū. Legimus etiā defūctus morte: id est mortem finiuit. De potior autē dixi alio libro. Sto: sedeo sisto: stator. Tare est nō ire: si his duntaxat: quā eūt sine pedibus: aut quā erecta nō sunt: ut nauis stat: flumē stat: cursus stat: sol stat: uide solstitiū & iusticiū: q̄a ius stat: forq̄ est clausum. Anguis etiā & piscis & lacertus: & auis in aere stat. Quādā e diuerso quā recta sūt dicūtur stare: q̄ diu non cadūt. Sed hęc fere sunt inaiata: ut arbor stat: simulacrū stat: dōmus stat: colūna stat. Quādā uero dicūtur stare: nisi nec eāt & erecta sint: ut hō: equus: uolucris stat. Nāque hō cum sedet: & equus cū recumbit: & auis cū cubat non stant: nec tamen eunt. Illud tamen notandū aliter dici sedere de hoībus: aliter de auibus. Nam cetera nō sedēt: nisi simia: & aliqd̄ simile. Ipsū uero sedere auis est ī loco altiore esse: ut passer sedet ī tecto: hirundo sedet in p̄tica: cornix sedet in arbore: nec recte dixeris stat in arbore: sed tali potius quodamō cornix stat: nō cubat. Virgilius: Alitis in puā subitā cōuersa figurā, Quā quōdam ī bustis: aut culminibus desertis Nocte sedēs serum canit īportuna p̄ umbras. Quinti. Ut si quæratur an sit credibile sup̄ caput Valerii p̄gnatis sedisse coruū: q̄ os osculoscq̄ hostis galli rostro atq̄ alis euerberat. Dēiq̄ eodem mō dicitur auis sedere sup̄ rem q̄piam: ut homo super equū aut iumentum non dicitur stare aut manere: sed sedere quocūq̄ modo: aut quocūq̄ corporis habitu gestuq̄ cōpositus sit. Sidere autem a sedere multum distat. Est. n. sidere deorsum descenderē: pessūq̄ ire. Virgilius: Sedibus opratis gemia super arbore sidunt: id est ab alto dimittuntur: unde desido: subido: ut idem: Subidēte ualles. Et iterū: Subedit dubius. Nam ut ego sentio a sedeo p̄teritum mutuatur. Inde in sidere quoq̄ in sedi: & resido re sed: assido assedi. Siq̄dem assiderē

Virg
T. Lilius

Defunctus morti

300

Sedere

Virg

Quint



Sidere

Virg

Desidere

Virg

Subsidere

Virg

* potius ego hoc tribuere cuiusdam in primo meta. ita q̄ uide dū an sit p̄nuo uixō uerū



Sallustius est apud aliquem: ut agrotum: ut regē sedere. Cum. n. Salu-
stius inq: Consul postq̄ assedit: magis ab assido q̄ assideo
præteritum hoc esse significatio p̄t esse documento. Vt au-
tem a sedeo distat sideo: ita a sto sisto: ut siste gradū: siste fu-
gam: siste lachrymas: id est fac stare gradum: stare fugam: sta-
re lachrymas: atq; ut illa superiora idem præteritū hēnt: uel
altere ab altero mutuū sumit: ita hæc duo idem supinū: uel
sisto a sto: uel sto a sisto accipit: quod est statum: unde fit sta-
tor: quod magis a sisto q̄ a sto descendit: ob idq; Iuppiter sta-
tor uocatus est: qui Romulū orantē ut fugam suoȳ sisteret
audiuit. Quare nescio cur Hieronymus aduersus Iouinianū

Statū supini ab sto
& a sisto.

Hieronymus dixerit: offendet Iouem statorem: qui libenter sederit: quasi
Iuppiter stator a stando dicatur: non a sistendo. Nimirū obli-

Hieronymus tus historię est: ut s̄ Ionā fabulę: ubi ait. Ex ioppę iudęę
portu Andromedam a Perseo: in quo incolę manifestus est
error: qui cū legant q̄ Ionas surrexit: ut fugeret in tarsum: &
ueit ioppem: opiantur hanc esse Andromedę urbē: cum sit i-
dię ciuitas tarsis: unde illa fuit. Vt ipse quoq; Hieronymus

Contra hiero-
nymu.

Ouidius

Ouidius

Hieronymus

memit. Ouidius li. i. de arte amādi: Andromedę perseus ni-
gris portauit ab indis. Et Sappho ad Phaonem: Candida si-
nō sum: rapuit cepheia pseum Andromede patrię fusca co-
lore sua. Eadem obliuio eiusedē fuit: q̄ gallos matris deum in-
ofę ait esse ex gente galloȳ: q̄ a romanis ob ignominia illi-
us nationis uindice aīo effœminat: cū a gręcis hoc antea &
tunc fuerit factitatu. Sistere etiam dicius p̄ representare: &
præsentia corporis exhibere: dictū ab eo q̄ non tantum com-
parere quis debet: nisi & manserit: unde de iudicio sisti: hoc ē
de sistendo aliquē in iudicio. Cicero ad Atticū: Des operam
id quod mihi affirmasti: ut te ante calendas ianuarias ubi-
cūq; erimus listas. Et hinc stator nuncius: tabellariusue cō-
sulis. Idem de officiis li. iii. Vas factus est alter eius sistendi:
ut si ille nō reuertiss̄: moriendū esset sibi. Virg. Et patrio
te limine sistam. Appeto: expeto.

Cicero

Cicero

Cicero

Virg

a Ppeto cum affectu: expeto cum ratione. Appeto qua-
liacunq;. Expeto honesta: planeq; bona. Vnde de re-



Stator nuncius tabellari-
ue consulis

301

bus expetendis scripsere philosophi: quę scilicet peti debent:
nō autē de appetendis. Ex quo deriuatur appetitus: qui im-
mensa & immoderata cupiditas dicitur. Quare qui dixit:
Oīa bonum quoddam appetere uidentur: mallem dixiss̄ &
expetere.

Appetitus

Leonardus aretini reperi-
henditur primo ethico

Vendico: Vindico.

300 u Endico idem est: quod ut sic dicam: approprio: ac me-
um esse dico. Quintilianus: Cetero uisitatū nomē p̄
ni sibi uendicant. Et itez: Rusticus petit partem bonoȳ: ora-
tor totum sibi uendicat. Et fere hoc uerbum postulat dati-
uum: & hunc frequētissime ex pronoȳbus primitiuis: ut ego
hunc agȳ uendico mihi: tu uendicas tibi: frater uēdicat sibi.
Vindico ulciscor: unde uindicta: quotiens iniuriam contume-
liamue illatam punio. Interdū uindico idem quod ab iniu-
ria: contumeliaue siue iactura faciendā defendo. Cicero p̄
M. Marcello: Nobilissimāq; familiam iam ad paucos reda-
ctam pene ab interitu uindicasti. Idem de senectute: Et est
senectus natura loquacior: ne ab omnibus eam uitis uidear
uindicare: uitis id est uituperationibus: quemadmodum cri-
minibus pro criminationibus. Dicimus uindicare in liberta-
tem: aut in seruitutem: quasi asserere in libertatem: aut in
seruitutem. Non ut quidam uolunt uindicare: ut Liuius li.
bro. xxiii. Intermori uehementioribus quam quę pati possit
remediis ciuitatem sinere in ipsa uindicta libertatis peritu-
ram. Et in primo: Iudici pecunia ex arario libertas ac ciuitas
data. Ille primum dicitur uindicta liberatus. Quidam uindi-
cię quoq; tractum ab illo putant: Vindicio ipsi nomen fuit
se. Ego nescio an uendico reperiatur: sed tantum uindico.

Quintilianus

Quintili-

Cicero

Cicero

Liuius

Liuius

Explo: Complodo: Supplodo.

e Xplodo non tantum significat euicio: sed euicio mani-
bus: & quidem cum sono pulsantibus: qualiter quem-
piam e domo: e teatro: ex aliquo consilio iniectione manu-
um: atq; pulsatione euicimus: quod apparet ex aliis a plodo
compositis: complodo: & supplodo. Est. n. complodere aduer-
sas manus inuicem collidere: quod fieri pluribus de causis

Vitis p̄ intus pal-
ombus

Criminib; p̄
eximinationib;

Vindicia

Iniectione ma-
nu

nomē

Hunc uersu Laurentianū nō puto sed
adiectū ab aliquo stolido dubitatore



solet: uel ad testificandū more scēmiarū dolorē: uel prægau-
dio: uel p subitā admirationem: uel si quæ sunt aliæ causæ.
Supplodere est pedem terræ incutere: quod iterim solet in o-
ratore laudari. Itaq; cum dicit Cicero: Quoniam Pyrrhonis

Cicero

Aristonis & Erilli iam pridē explōsa sententia est: appositissi-
mo uocabulo ut semp est usus: non. n. dixit eiectam sententiā
eo modo quo cætera eiiciuntur: sed quasi pulsatione manū
tanq̄ ipsi illi huius sententiæ auctores e cœtu ab ipso cœtu

Cicero

histrionis si paulū se moueat extra nūes: aut si uersus pnūcia-
tus ē una syllaba bruior: aut lōgior exhibatur: & exploditur.

Dico: dicto: dictito: Aduento: uentito: uictito.

d Icere pprie est oratorū & eleganter: faciēdeq; loquen-
tium. Quin. libro. x. Nam mihi ne dicere qdem uide-

Quintili

tur: nisi qui disposite: ornate: copiose dicit. Cicero de officiis:

Cicero

Vt nō modo lræz græcæz rudes: sed etiā docti aliq̄tulū se
arbitrentur adeptos: & ad dicendū & ad iudicandum: id est i
in oratoria arte & in phiā. Oēs fere codices hēnt discendū p
dicendum: qd̄ exēplum ideo subieci potissimū: ut uulgus e
mendarē. Vnde dictio uocatur oratoria & facunda oratio.

Nā ab illo generali huius uerbi significato fit dictio: quæ
ē uocabulū siue uerbū. Ex ipso uerbo dico duo frquentatiā
oriūtur: dicto & dictito. Sed posterius potius frequētatiū ē:
qd̄ idē est qd̄ frequētibus tēporibus frequētibusq; locis dico
& narro. Alterz autē ē qd̄ dico: si id alter scribēs excipiat: &
manu stiloq; notet: ut Cicero ad Atticū quadā epistola testa-

Cicero

tur se illā nō scripsisse: sed reparādi lateris grā obābulatē di-
ctasse: Et Quinti. Delicias dictādi appellat sentiens delica-

Quinti

ti: nō laboriosi esse dictare: nec accurate dictādo scribi. Ita
ducta sūt dicto: & dictito a dico: ut uentito & aduēto a uēto:
& eadem pene ratione significant. Nam uentitare est frequē-
ter uenire: aduentare uero proximum iam esse ueniendo. Vi-
ctitare aut eodem modo dicitur: significatq; non frequenter
uiuere: sed ueluti: & quasi uictu uti: siue tali genere uictus fre-
quentissime: & fere semper uti: ut sarmatæ uictitant lacte.

Dictio. i. oratoria & fa-
cunda oratio

Ventitare
Aduentare
Victitare

137

Dictum & dicta de ōni sermōe intelliguntur. Sed specialem
quoq; significatiōē hēnt p dicaci sermōe: unde dicta est di-
cacitas: quā Quintilianus ita diffinit: Dicacitas est sine du-
bio a dicendo: quæ ex ōni genere cōmuni ducta est: pprie ta-
men significat sermōē cum risu aliquos incessentē. Ideo De
mosthenē urbanū fuisse dicūt: dicacē negant. Dicacitas igi-
tur: ut dicebā: sermo cum risu aliquos incessens dictum uoca-
tur: qd̄ græce dicitur σκωμια: quale est Ciceronis: Nisi for-
tasse iure germanū cimber occidit: Germani quos fracos nūc
dici Hieronymus ait: & cimbrī nationes sūt olim inter se dis-
sidentes. Cicero autem de quodā: cui nomen erat Cimber: a
quo frater occisus est: loq̄tur captās risū ex hac ipsa ambi-
guitate sermoīs. Et illd̄ Terētiani Thraſonis in adolescentu-
lū q; Gnato uetus dictum cr̄didisse se simulat: id est ueterem
facetiā: ac uetus ridiculum: Tute lepus es: & pulpamentum
quæris. Valerius Martialis ad Domitianum: Consueuere io-
cos uestri quoq; ferre triūphi: Materiā dictis nec pudet esse
ducē: Qualia aut sit dicta: quæ i ipsū triūphantē milites ia-
culari solebāt: illd̄ quod Cæsari dictatori fuit decātātū erit
exēplo: Cæsar triūphat q; subegit gallias. Nicomedes nō tri-
ūphat: q; subegit Cæsare. Illd̄ subegit Cæsare: i quē dicitur:
mordet: & alius apd̄ quos dicitur: risū mouet.

Dictu
Dicta

Quintilian?

oxoμια

Cicero

Hieronymus

Cicero

Terentius

Martialis

Suetoni?

Adoro: Supplicio.

a Dorare ab oro: qd̄ ē ore p̄cor cōponitur. Supplicare
a p̄lico: q; genu: poplitemq; aut ceruicem p̄licaus: cū
a potentiore aliquo magnū qd̄ præcamur: & tamen adorare
sine or̄ hoc est sine uoce fit. non sine plicatione genuum &
gestu corporis. Supplicare sine plicatione genuum & gestu
corporis: non sine ore ac uoce. Hinc est quare supplicare tan-
tū homī datur: adorare etiam multis unde elephas & phœ-
nix & alia quædam irrationabilia solem adorare dicuntur.
Nosq; rebus mutis & sensu carētibus nō supplicāus: sed ado-
rationis honorē exhibemus: ut r̄gum statuis: signis: uestibus:
lris: aliisq; similibus: & præcipue imaginibus picturisq; tū
dei: tū factoz: tū ipsius etiā crucis quam sēpientes adorant.

305

Plim?

* lego mutis ut paulo post
sæpe repetit



Stulti etiam orant. Quod de cruce: idem etiā de sudario dico ceterisq; similibus: idem de reliquiis sanctos: quos corpora praesentia adorant. Animas uero absentes orant. Siqd aut ad haec muta quae uideus: dicius: salutatioe utimur: no pccatioe: quale est salua sancta crux. Assurgos

a Assurgunt sai: ut stet: aut ut obuia eat: assurgunt aegroti ut sedeant: aut ut cubito initantur: utroq; mo in alterius honore aut officii: aut beniuolentiae caua hoc agentes: Ideoq; fere adiungitur datiuus: ut aduenienti magistratui oes assurgius: & morbo affecti: uidelicet ob honore: & pater cu iaceret & i lecto redeuti a pegrina militia filio assurrexit: optatissimu illd' capd' aplexaturus nepe ob caritatem.

Tollo.

Ustuli filium ex uxore: idest habui filiu. Item sustuli filium: idest educaui: & ab utroq; fit sublatu. primu est a tollo p capio: secundum a tollo p educo. Paulus tamen intelligendum est de his legem sentire: q; liberos tollere possunt. Itaq; si castratu libertum iure iurando qs adegerit: Dicendum est: non puniri patronum hac lege. Et Quintili. Cupidus ego liberor; uxore duxi: natu sustuli: filiu educaui: in adolescentia pdux. Aliud est igitur hic sustulisse: & educaisse. Et alibi: Qui ex duobus legitimis alter; in adoptionem dederat: alter; abdicauerat: sustulit notu: idest habuit: q; p; pprie significo quod uolo. Nam ut foemia fere cu mater fit. dicitur pepit filium: ita uir: cu sit pater: dicitur sustuli filiu. Terenti: q; quid pepiss & decreuerit tollere: idest educat. Idem: Memisti me grauidā esse: & mihi te ope maximo: si puellam parerem nolle toli Chremes scio qd feceris. sustulisti. Eodem mo dicius: tulit filiu ut sustulit. Suetonius i Domitiani uita: Deinde uxorem domitia: ex qua in secundo consulatu suo filiu tulerat: repudiauit. Alia duo significata nota sunt: quor; alter; est sumouisse: ut Virgilius: Iubet & sublata reponi Pocula. Alterum in altum tulisse: ut idem: Et sublatum surgit in ensem: quae duo declarantur ex illo in Neronem epigramate: Quis neget Aeneae magni de stirpe

Paulus

Quintili

Quintili

Terenti

Terenti

Sueton

Virg

Sueto

m?

305

307

Tuli filium

Neronē. Sustulit hic matrem: sustulit ille patrem: hic sustulit matre: qa occidit: & de medio abstulit. Ille sustulit patre supra hueros: qa supra hueros supsit: uel ab incendio eripuit. Prouoco: Laceffo.

p Rouoco in malam ptem dicitur: & in bona. De mala notum est. De bona uero Cicero ad Brutu. Tuis lris amatissimis su puocatus. Laceffo plerq; in malu: ut idem: Sed iustitia primu munus: ne cui qs noceat: nisi laceffitus in iuria. Sed nonunq; & in bonu: ut idē. V. tusculanae: Tuis me amatissimis libris laceffisti. & ad Atticu libro. xiii. Cu ipse ho nuq; me laceffisset: idest nuq; me libris suis puocass & ad respondendum. Est autem puocare laceffere: tentare ad pugna: & ad concertationem. Fio.

h Iare est aliqd sua spote & externa aliqua ui diffidere: ut tellus astu: & ligna ariditate: aut nimio calor hiat. Hiscere est tantu oris & qdem humani: accipiturq; p eo qd est loqui aut os apire ad loquendu. Sed fere p negatione: ut cora illo non auderes hiscere. qd nunc hes q; hiscere audeas? Ouidius tamē poeice dixit: Hiscere nepe tibi terra rogada foret: Cu oratores soleant potius dicere dehiscere: idest deorsum pessuq; se apire. Do fidem: habeo fidem.

d O fidem no est: ut multi nuc loquuntur: des fidem uerbis illius: & no dedit fide illi secū tantis uerbis loquēti. Hi uidentur significare: q; no credatur uerbis illius: qd latine dicitur fidem habere: loquendumq; sic potius: habes fidē uerbis illius. Nam dare fide est aliqd sancte pmittere: ut Terentius: Grauidaq; facta fidem dat uxore sibi fore hanc. Virgi. Accipe: daq; fidem: idest accipe spositionem facta a me: & tu da mihi uicissim tua. Quintilianus: Fidē habes hoibus quos mentiri alius affirmat. Accius apd Ciceronem. Neq; dedi: neq; do infideli fidem cuiq; idest no pmisi uere exaio qa ipse meretur. ut uicissi fallatur. Pra se ferre.

p Ræ se ferre est dicto factoue: & ipsa statim fronte qualē opinionē de aliqua re aut homie habes cofiteri

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Ouidius

Terenti

Virg

Quintili

Accius

Cicero

fide habere

fide dare

311



Quintil Quin. Fiduciā igitur prae se ferat orator: sempq; ita dicat: tā q de caūa optime sentiat: id est ex ipso aspectu oratoris: ex ipsa uoce: ex ipsa tota oratiōe eluceat fiducia: quēadmodū q pugnaturi sūt in uultu & gestu indicat tacitā uel formidinē uel fiducia: hoc est prae se ferūt fiduciā formidinēue. Cicero:

Cicero Nā ille q accipit iniuriā memit: & prae se fert: id est ait se accepisse iniuriā: uel se mentē psequendā iuriā habere ostendit. Iteq; At beneficio usus sū tuo: qd' qd' illd' ipsū qd' cōmemoras prae me semp tuli: malui tamē me tibi debere cōfiteri: q cuiq; minus prudētī nō satis gratus uideri: prae se ferre & cōfiteri p eodem posuit. In eundē sensū accipi solet pfero: i

Cicero tem prae me duco: prae me gero: ate me duxi. Idē & tamē cū ita uiuit: neminē prae se ducit hominē: nisi accipiatur prae se a te se: uel in cōpatione sui. & alibi: Prae se utilitatē gerit. & alibi: Tamē iniuriā a te in me iactā semp ante me duxi.

Cicero Rationem habeo. Ationem hēo: idem est q respectū hēo. Sed tantūmō i bonū: ut habenda est ratio salutis: ratio honoris: ratio rei familiaris: non aut infirmitatis: turpitudinis: icōmodog: ut quosdam a notau scribentes: & tu facis cōtra rationē ualitudis: id est non hēs respectum ualitudinis: sanitatis iquā non agritudinis: quae duo hoc significat nomen: quae exēpla quia passim inueniūtur: omitto. Cicero iulitātius inquit ad Mariū: Pudori tamen malui cedere: q salutis meae rationem ducere. Et in. ii. officioy: Siue ratio constantiae uirtutisq; ductur: aut hac ars est: aut nulla oīno: per quam eam assequamur. & hoc fit cum genitio: cū ablatiuo aut prae poita prae positione: cum hēt aliam significationem: ut Cicero in Catone maiore: Rationem hēt cum terra: quae nunq; reculat imperium: (est negociū: & hēt cum terra commercium: quod p batur ex illo in tusculanis: Quis est ōnium qui modo cū multis: id est cum hūanitate & doctrina hēt aliqd' cōmerciū: q se nō hūc mathēaticum malit: q illū tyrānū. Idem ad Atticum: Nunc uero quoniam ea quae putau praclara expertus sum: q essēt inania: cū oībus multis rationem habere cogito.

Cicero Non duntaxat
Sed queritur legi apud Cicero

Cicero Non duntaxat
Sed queritur legi apud Cicero

Cicero Non duntaxat
Sed queritur legi apud Cicero

Cicero Non duntaxat
Sed queritur legi apud Cicero

A. i. ex auct. fortitate sequente huius
& item altera ad alterū. si inter
se conferantur

+ glossema. legendū q. pro .et.
id est.

Præfero
Præme duco
Præ me gero

312

Rationē cōstā: ut breuiter dicā est æquā legitimamq; ratio nē aut ostendi: aut apparere ostēdi posse. Plinius iunior: Mihi & tentādi aliqd' & qescendi illo auctore ratio cōstabit. & itez: Mis: est q lingulis diebus in urbe ratio cōstet: aut cōstare uideatur: pluribus cūctisq; non cōstat. Vulpianus: Plane si defendendi gratia aliqd' fecerit: rationē ei cōstare oportet: id est rationē eū iustā aut ostēdē: aut facile posse ostēdē: E. republica: e regione: ex tempore.

e Republica est: id est p repu. est. Quintilianus: Ad hoc nēo dubitabit qn si nocentes mutari i bonā mentem aliquo mō possūt: sicut posse cōceditur saluos esse eos magis e republica sit q puniri. E repu. dicendū est: ut in oratore Cicero testatur: nō ex republica. Tollitur. n. x: sicut in oībus hētere: quae ab. r. incupiūt: ut e regione: id est ex oppoito: uel ex aduerso atq; cōtrario: nō ex regione: re mea: e re tua: e i nra. Liuius li. xxxii. Perinde ac si nō postūarent quae e re sua essēt: sed suaserit quae nobis censerent utilia esse. Similiter e dignitate: ex utilitate: ex usu: p eo qd' esset p dignitate uel ad dignitatē: utilitatem uel usum. Cicero: Ex tua ac sūpu. dignitate facies. & alibi: Legē: ut æquū est: ex utilitate reipu. cōsiderate. Terentius: Quod ex ulu fiet. Cæsar in cōment. Vtq; praeliū cōmitti ex ulu sit: ex rēpore dicere est ex i puilo: & imprae mediatum dicere: nec domi cōpositam orationem afferre hinc uocatur ex temporalis oratio. Persius etiam ait ex tempore uiuere: ex tēpore quoq; agere. Cicero officioy. ii. Quos credimus expedire rem & consilium ex tempore capere posse. Aliter idē in. iii. eiusdem operis li. dixit: Vnius generis quae stiones sunt hae oēs i quibus ex tempore officium quaeritur. tempore: quasi ex temporis conditione. E renibus laborabat idem inqt: hoc est morbū in renibus patiebatur. Ex uinculis causam dicit est alligatū respōdere criminibus: ut ex equo pugnare est in equo sedentem pugnare.

Estimo & existimo a plerisq; cōfundūtur: cū diuersa sint: sicut cogito & excogito. Ante. n. est cogitare:

Estimo & existimo a plerisq; cōfundūtur: cū diuersa sint: sicut cogito & excogito. Ante. n. est cogitare:

Estimo & existimo a plerisq; cōfundūtur: cū diuersa sint: sicut cogito & excogito. Ante. n. est cogitare:

Estimo & existimo a plerisq; cōfundūtur: cū diuersa sint: sicut cogito & excogito. Ante. n. est cogitare:

Plini?
Plini?
Vulpian?

Quintili?

Cicero

Liui?

Cicero

Terenti?

Cæsar

Pers?

Cicero

Cicero

Cicero

remib' laborabat

ex uinculis causam dicere

314

Cogitare
Excogitare



Quintili

Cicero

Cicero

Quidi)

deide excogitare: licet nō q̄cunq; cogitat: statim & excogitat. Ita prius rem æstimaūs: deinde qualis sit: existiamaūs. Aesti-
mare. n. est cōsiderare: existiare uero iudicare. Quintilianus:
Cōsūptis affectibus non repiens quo digne mō uultū patris
poss& exprimere: uelauit eius caput: & suo cuiusq; aīo dedit
æstimandū. Cicero de legibus: Sisenna eius aīcus ōnes adhuc
scriptores: nisi q̄ forte nondū ediderūt: de q̄bus æstimare nō
possumus facile supauit. Et in Verrinis: Expendite hæc atq;
æstimate. Vnde dictū est æstimate p̄ taxat̄ ab æs aris: & time
græce: qd̄ est precium latine. Quidius. iii. de tristibus libro:
Quod quicūq; leget: siq; leget: æstiet aīe Cōpoitū quo sit tē
pore quoq; loco.

Coniurare: Conspirare.

c Oniurare & cōspirare fere in malū accipiuntur: quoti-
ens i patriā aut bonū p̄cipē cōiuratio fit atq; cōspi-
ratio. Sed si honesta caūa id fiat: in bonū etiā accipi debet.
Nā & Mutius Scauola ad Porſenā regē inq̄t: Trecēti cōiur-
rauius p̄cipēs iuuetutis romanæ: ut in te hac uia grassare
mur. Et Cicero ad Cæsare p̄ Ligario: Frat̄ cōspiratiōem di-
xit: quali unanimitatē. Ver̄ conspiratio: ut in hoc ipso loco:
nōnunq; nemī p̄niciosa est: in neiemq; grassatur. Coniuratio
semp̄ in alterius p̄niciem grassari solet.

Cordi: est: in animo est.

c Ordi ē: & in aīo est differūt. Nāq; hoc secundū notū ē
significat̄ in aīo hēo: uel aīmus ē mihi: uel uolo atq; cō-
stituo: ut ad Terentiā Cicero: Nā mihi erat in aīo mittere ad
Dolobellā. Illud uero est delectat: & placet: ut idē: Itaq; non
tam me ista sapiētia quā modo Fannius cōmemorauit: pha-
ma delectat falsa p̄fert̄: q̄ qd̄ spero aīcicia n̄ræ mēoriā lēpi-
ternā fore. Ideoq; eo mihi magis est cordi: q̄ ex oībus sæculis
uix tria aut quattuor nūerantur paria amicorum: quo in ge-
nere spare uideor Scipionis & Laliū aīciciam posteritati no-
tam fore: id est eo magis me delectat & placet. Terentius: Si
tibi hæ nuptiæ sūt cordi: & alibi: q̄a uterq; ē cordi: i. nuptiæ iu-
cudæ sūt tibi: & uterq; alterū amat. Inuertere.

Cicero

Cicero

Terenti)

Terenti)

i Nuertere est quasi in cōtrarium uertere: ut iteriora ue-
stis: aut pellis: aut aliaq; rez exteriora facere: p̄apo-
stereq; uerba p̄nunciare: ut p̄ lauo uola. Interuerter est rē
aut comodatā aut depositā aut creditam callide doloq; ne
domio restitatur efficer: ut Cicero i Verrē: Candelab̄: qd̄
rex ægypti Ioui capitolino dono tulerat a Verre q̄ illd̄ com-
modato a rege accepit iteruersū esse cōqueritur. Marcellus
iuriscōsultus: Si duo inq̄t hæredes rem apud defunctum de-
positam dolo iteruerterit. Cōpertū esse: exploratū esse.

c Omptū est mihi: & exploratū ē mihi: idē est qd̄ scio p̄
inuestigationē. Similiter cōperi: & explorauit. Cōstitu-
tū est mihi: deliberatū ē mihi: decretū est mihi: idē qd̄ apd̄
me cogitādo firmatū est. Similiter cōstitui: & decreui: at non
ita deliberaui. Possū nāq; deliberaſse: & nihil taēn cōstituiſ-
se. Quinti. i. agro redēpto: Oderitis licet cōfessionē meā deli-
beraui: hoc ē dubitauit: & hæsitauit. Itaq; differt an dicaūs se
natus deliberauit: an senatui deliberatū ē: id est decreuit. Pli-
nius Iunior: Tū ego si fixū istd̄ tibi ac deliberatū est: sequar-
te. Cicero in Verrē: Deliberatū aut est: si res opinionē meā:
quam de uobis hēo sefellerit non mō eos p̄seq; ad quos maxi-
me culpa corrupēdi iudicii: sed etiā illos: ad quos cōscientiæ
cōtagio p̄tinebit. Exploraui taēn p̄ inuēi fer̄ accipitur: cum
exploro idē est q̄ inq̄ro sagaciter: uide exploratores. Idem fit
in non nullis aliis: ut exigo qd̄ uehementer & iure quodā po-
stulo. Inde exegi exactū: qd̄ postulando optinui: & postulādo
optentū. tale est quæsitum p̄ partū a quæro.

Inter foenero & foeneror: Mutuo & mutuor.

f Oenero tibi dicitur: sicut mutuo tibi: foeneror: abs te
sicut mutuor abs te. Qui mutuatur: pecuniam dat mu-
tuo. Qui foenerat: pecuniam dat ad usurā. Qui mutuatur:
pecuniā mutuo accipit. Qui foeneratur: pecuniā ad usuram
accipit. Gradum facere.

g Radū facei nō est trāsitū facere: sed ad aliquā rē gra-
dū & q̄si scalā ad alia facere. Ideoq; a quibsdā dicitur
gradū iacere: ut si riuū trāsire: si in arbore fenestraue: aut te

Cicero

Marcell)

Quintili

Plini)

Cicero

Mutuat

317

Deliberare

318
Deliberaui
.i. dubitauit
& hæsitauit
deliberatū
est mihi. .i.
decreui

315

315

319

320

Mutuat. non latine dixit
Laurentius



Quintili etū scandere uelī ex saxo aut scamno: aliqua ue alia re gra-
 dū facio: ut apud Quinti. Nāq; & illd' frequens est: ut ea q;
 bus minus confidimus: cū tractata sūt omittamus: interim
Ambrosij spē nra uelut donātes: interi ad ea quæ sūt potentiorū gra-
 dum ex his fecisse cōtenti. Hoc eodē mō Ambrosius in libro
Cicero officioꝝ utitur. Cicero contra Rullū: Hunc quasi gradū quē
Cicero dam atq; aditū ad cætera iactū intelligetis. Idē p̄ Cluentio:
 Ante q̄ ad hoc nefarium facinus accederē aditū: sibi aliis
 sceleribus ante muniuit. Certum est.

Quintili c̄ Ertū est nō mō accipitur p̄ maifestū est: ut Quinti. Nē
 pe legē esse certū est: sed etiam p̄ deliberatū & cōsti-
 tutū est: i quo secūdo p̄lexq; adiūgitur datiuus cū īfinito: ut
Virg certum est mihi ire in hispaniā: nōnunq; datiuus subitelligi-
 tur: ut apud Virgilium. Certū est in siluis iter spelæa ferax
 Malle pati: id est mihi. Liceor: Addico.

Liceor uidetur carere præterito: taēn q̄si præteritū ha-
 beat: format a se frequētatiuū. Sed eiusdē taēn signi-
 ficationis licitor: ude sūt p̄cipia licitans & licitaturus. Vtri-
 usq; igitur uerbi significatio est pretiū deferre in auctioē fa-
 ciēda: hoc est i uenditioē quæ publice fit. Hic unū cōpositum
 fit polliceor: nō multū a primitiua significatioē dissidēs. Est
 .n. polliceri aliqd̄ ultro p̄mittere. Ita q̄ licetur aut licitatur
 ultro p̄ re emēda precium alius alio maius pollicetur: ut si-
 bi potius q̄ alteri uenalia addicatur. Nā tali mō uendere ad
 dicere est: & idē apd' iuriscōsultos de i diē addictioē est titu-
 lus: quē nri iurispiti emēdāt de i diē adiectioē: nō uerbū mō:
 sed sententiā quoq; atq; ius ipsū corrūpētes. Afferāus ergo
 exempla utriusq; uerbi. Vulpianus: Si res eius uenierit & exi-
 stat q̄ plus liceatur an i integrū p̄pter lucꝝ īstituendū sit: &
Vulpianus quotidie prætores restituūt: ut rursus admittatur licitatio.
Caius Licitatio uestigaliū quæ calorē licitātis ultra moūm
 solitæ cōditiois īflauit: ita demū admittēda est: si fidei iusso
 res idoneos & cautionē is q̄ licitationē uicerit offeri paratus
 sit ad cōducendū uestigal iuitus nemo cōpellitur: & ideo im-
 pleto tēpore cōditionis licitatores alloquēdi sūt. Licitatores

Liceor
Licitor
322

Polliceor unde

Addicere
Iuriscōsul
Iuriscōsultorū locꝝ
omendatꝝ
Vulpianus

Iuriscōsul
Vulpianus
Caius

uestigaliū ad iterandā conditionē aīe q̄ superiori cōditioni fa-
 tiffaciāt admittendi nō sūt. Paulus: Si uenditor simulauerit
 meliorē allatā conditionē cū minoris uel etiam tantidē alii
 uenderē: utriq; emptori i solidū erit obligatus. Sed si ēptor
 aliū nō idoneū subiecit: eiq; fundus addictus est: nō uideo in
 qt̄ quēadmoūm priori sit ēptus: cū alia cōditio & natura sub
 secuta est. Sed si neuter subiecit ēptorem: maiore aut prætio
 addictū est prædiū ei q̄ soluendo nō est: habitū est a priore
 ēptione: quæ ea itelligitur melior: q̄ uēditor cōp̄bauit: cui licu-
 it nō adicere. Quibus ex uerbis itelligitur qd̄ sibi uelit illud
Ciceronis i officiis li.iii. Nō licitatorē uenditor: nec cōtra se
 q̄ liceatur emptor apponet. Idē p̄ Cecinna: Cū esset: ut dice-
 re instituerā: cōstituta auctio romæ mulier mādat: ut fundū
 sibi emāt. Ebutio negociū datur: id est ad tabulā licetur Ebu-
 tio. Deterentur ēptores multi p̄tim grā Cesenia p̄ti præcio:
 fundus addicitur. Ebutio pecuniā argentarius p̄mittit: quo
 testimonio nūc uir optiūs utitur sibi ēptum esse: quasi uero
 nos aut ei negeūs addictū: aut tū q̄sq; fuerit q̄ dubitarē qn
 emerē Cesenia: quem ut pleriq; scirent: oēs audiissēt: cū pe-
 cunia Cesenia ex illo hæreditate deberetur: eā porro in præ-
 diis collocari maxie expedirē. Essēt autem prædia: quæ mu-
 lieri maxie cōuenirēt ea uenirēt: liceretur is quē Cesenia da-
 re opam nēo miraretur. Quin. de pastu cadaueꝝ: Si nobis ni-
 hil ex comeatu nro p̄tiris nos uicina ciuitati uendeūs: liceat
 seruire ubi frumentū est. Nō exigua res est: p̄ uita: p̄ sepultu-
 ra: p̄ inocētia licemur. Idē in ægro redēpto: Oēs facultates in
 præcia colligi rus: seruulos: penates: & oīa utiliora p̄peranti
 festinatiōe parentes addixi. Inde addicti apud ueterē dicebā-
 tur: q̄ prætoris p̄nunciatioē ac iussu cū soluendo non essent
 creditoribus uendebatur: de q̄bus magna apd' Liuiū fit mē-
 tio: & addictus morti destitatus dicitur. Cicero offici. li.iii. Et
 is q̄ morti addictus esset paucos sibi dies cōmendādoꝝ suoꝝ
 & caūa postulassēt: uas factus est alter. Aliquādo sine aucti-
 oē fit licitatio: ut apd' Curtiū de Dario q̄ pollicebatur præ-
 ciū p̄ capite Alexandri: itq; cū dolo occidissēt: Ita inqt: Et cū

Paulus

Cicero

Cicero

Quintili

Quintili

Addicti qd̄

Liui

Cicero

Curti

s.ii



Licere
Licitari

hēatis arma: ita licitamī hostiū capita. Si qd tamen iter lice
ri & licitari differt: q liceri uidetur aut sine respectu esse ali
oꝝ emere uolentiū: aut tātū semel deferri precii. Licitari ue
ro cū multis & sapius augere precii: ut emere uolentes de
terreas ab emendo. Audio: & exaudio. Exoro.

323

Terenti

Virg

Virg

Virg

Quinti

Cicero

Cicero

Liui

Liui

Terenti

Quint

a Vdio & exaudio idifferenter ponuntur p duplici signi
ficatione. Vna p eo qd est auribus accipio. Altera p
eo quod ē audita petenti cōcedo: ut Vifa sū audire uocē mili
tis. Et Vox quoq; p lucos uulgo exaudita silentes. Item Audi
it & celi genitor de pre sinistra Intonuit leuū: & nulli exau
dita deoꝝ Vota precelq; mea Audio taēn frequēter accipi
tur p eo qd est credo: accedo: pareo pꝛicipiēti: sed fere cū ne
gatiōe: & frequentius p ꝓicipiū quod trāsit ī nomen: qd est
audiendus: ut apud Quin. Nec audiēdi qdā: quoꝝ est Albu
tius: q tris mō primas esse uoluit: qā memoria atq; actio na
tura nō arte cōtigant. Audiendus nō est: idē est qd audiri nō
debet. Ideoq; licebit dicere: Neq; uero quosdā: quoꝝ est Albu
tius audire debeus sine ꝓicipio. Cicero tusculanay li. i. Nec
Homeꝝ audio q Ganymedē a diis raptū ait pꝓter formā.
Cicero Sine negatiōe idē ī eodem: Endymion uero: si fabulas audire
uolumus: nescio quādo ilycio obdormiuit. Sed cōiunctio hęc
tacitā quandā in se hēt negationem: aut certe idē hoc loco di
ceus: quod dixiūs li. iii. de ullus. Sed nōnūq; sine negatiōe ap
te dicitur: ut apud Liuiū: Ciuem tuū nō audisti arma cape:
ac seq se iubentē Hannibalē: paulo post: Audisti castra ꝓdi
& arma tradi iubentē. Audio insup pro fateor quæ similis si
gnificatio superiori est. Ideo sape sic scriptū legiūs: audio & fa
teor: qsi posteriū declar& primū. Exorauī hoc munus: idem
est quod orādo ipetraui: exorauī patrē. i. orādo iduxi: quod li
cē etiā pueris notū est: qꝓpe Terentium legentibus ubi hoc
uerbū milies est: nec unq; repietur aliter acceptū: tamen qui
dam sic loquuntur: Exoramus te deus.

Lego: perlego. Scribere: perscribere.

1 Ego & plego differūt & multa huiusmōi. Legere quid
sit notū est. Perleger uero ad finē usq; legeret: ut Qui.

Latino

in. xii. Ideoq; opus est itueri ōne litis istrumentū: qd uidere
nō est satis: plegendū erit Ouidius: Perlegis: an cōiūx ꝓhib&
noua. Lactātius ī ꝓemio libri. v. Nō iniuste petere: ut si quis
erit qui iciderit in hęc: si legit: plegat. Ita differt scribere &
ꝓscribere: quæ exēpla sūt plurima. Titus Liuius li. i. statī in
ꝓemio: Facturus ne opæ precii si: si a primordio res gestas
populi ro. ꝓscripsi. Perferri usq; ad cōstitutū finē ferri: Virgi
li. Nec spaciū euasit: nec totū ꝓtulit ictū. Et multi ferūt lras:
led eas uel negligētia uel dolo uel cāu nō ꝓferūt. Cicero: Sed
nūcius ille q lras accepit: nō ꝓtulit. Seneca ī tragediis: Leue ē
miserias ferre: Perferre aut graue: id est ad spaciū tēporis in
miseriis esse leue est: ad finē uero uitæ usq; graue est: ut in il
lo simili exēplo. Martialis: Nā uigilāre leue est: ꝓuigilare gra
ue: hoc est ꝓtē noctis uigilare leue est: usq; ad finē uero & to
tā noctē in somnē ducere graue: quod dicitur etiā ꝓnoctāre: ut
& ꝓnox: qd a ꝓuigilādo ita differt: q hoc iterdiu quoq; fieri
ꝓt: illud uero tantū mō noctu: qꝓ ꝓnoctare uigilātes facere
possumus: id est totā noctē ducere. Peruigil draco dicitur est:
nō quia ꝓnox ess& sed q nūq; dormit & semp uigilās. Pera
gere reū est nō tantū agere reū nisi ꝓuenias ad illius cōdena
tionē. Dicitur. n. accusator reū cōdemnasse: cū illū cōdemnā
dū curauit. Vulpianus: Peregisse aut qꝝ reū non aliter uide
tur: nisi & cōdemnauerit. Perorāre finē orationis orare: u de ꝓ
oratio oratiois dicitur finis: Sed qā ī hac parte utimur ꝓleꝝ
qꝝ affectibus: ideo usurpāus iterdū perorare ꝓ ipsa cōmotio
ne affectuū: ut Quint. At ista legē recitat: & in cadauere filii
perorat: id est idignationē cōmou& Peruadere est suadendo
iducere: ut Cicero ī philip. Duo tamen tēpora iciderūt: qbus
aliqd cōtra Cæsare ꝓꝓeio suaseri: ea uelī reprehēdas si ꝓ
tes. Vnū ne qnquēniū ipiū Cæsari ꝓrogaretur. Alterꝝ ne ꝓa
teretur fieri: ut absentis eius ratio hīeretur. Quoꝝ si utꝓuis ꝓ
suasissē ī has miserias nūq; icidisseiūs. Suasit ergo: & nō ꝓer
suasit. Cicero ꝓꝓeio: Ideoq; dicere soleiūs sic: mihi ꝓsuadeo:
nō aut sic mihi suadeo. Et ꝓsuasū hēo: ꝓsuasū. n. ē mihi:
nō autē suasū hēo: suasū est mihi. Idem ad Brutū: Peruasū

Ouidius
Lactanti

J. Liui

Virg

Cicero

Seneca

Martialis

Vulpianus

Quintili

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Peruigilare mte
diu quoq; fieri
potest

Peruigil draco

Vulpianus

Quintili

Peruadere

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero



Alijs sine alios p
suasit. utroq;
modo dici

Cicero

est adoleſcēti & maxie p me: nisi Antoio eiecto repu. stare nō
posse. Ille tamen q alijs sine alios (Vt q; n. dicius) persuasit:
nō psuasor eius sentētiæ appellari solet: sed auctor. Cicero li
iii. offi. Atq; huius deditiois ipse posthumus q debebatur
suasor & auctor fuit: quasi dixiss& suasor & persuasor. Apud

Quintili

Quintilianū aut ceterosq; sui temporis dicitur persuasio p
certa opinioe atq; sentētia: quā nobis persuasius: ut libro. i.
Siqua publice est recepta persuasio. Quæ q̄tū ego sētio id si
gnificare uidetur: qd' christiani dicūt fidē: & si origine grācā
Iquiramus: nescio an cōmodius dicaus persuasio q̄ fides: præ
serti re ipsa p nobis faciete. Fides. n. pprie latie dicitur pba
tio: ut facio fidē p instrumenta: p argumenta: p testes. Religio
autē christiana nō pbatioe nititur: sed pualioe: quæ præstā
tior est q̄ pbatio. Nā lape pbatioibus nō adducimur: ut ma
lus seruus: malus filius: mala uxor optio cōsilio: qd' cōfutare
nō pot: nō taēn acq̄scit. Qui psualus est plane acq̄scit: nec
ulteriore pbatioe desiderat. Nō solū enī sibi pbatū putat:
sed sese cōmotū ad ea exequēda itelligit. Sed q̄a fides etiā p
(ut sic dica) credulitate accipitur: quale ē hēo tibi fidē. Recte
etiā nra religio noīata est fides: sicut a grācis πιστις. Vez
eo: ūde egressi sumus reuertamur. Persuadere est in effectu:
suadere aut in actu: Itēq; dissuadere. Itaq; nōnulli peccāt cū
dicūt: dissuasi hoc illi: p eo qd' est suocari ab opinioe in qua
erat. Siquidem p hoc sentu dicius: persuasi ne facer&: sicut e di
uerso psuasi ut faceret. Quare suasor & dissuasor: nisi psua
deat: nihil effecerūt. Quiti. Ergo pars deliberatiā: quæ eadē

Quintili

suasoria dicitur: de tēpō futuro cōsultat: quærit etiā depræ
terito. officii cōstat duobus suadendi & dissuadendi: nō di
xit psuadendi: quoniā nō est officiiū oratoris potissimum in
euentu: qualis est persuasio: neq; est eius ars psuadendi. Sed
suadendi & dissuadendi in deliberatio genere: in uniuersum
autē benedicendi: quod est in actu: non in euentu. Præterea
deliberatio uocatur suasoria: quoniā utrinq; suadetur. Qui
n. dissuad&: nihil aliud q̄ e contrario suad&. Cicero in Cato
ne maiore: Dissuasimus nos: deinde ut scias finem euentūq;

Cicero

Dissuasi illi ne faceret hoc. nō dici latine
sed psuasi ne faceret hoc.

fides qd' & de fides
pulchra

Oratoris finis qui



dissuasiois subiunxit. Itaq; lex popularis suffragiis populi f
pudiana est: id est dissuasius etiā dissuadendo ne fieri & psu
asimus q̄tum errēt philosophi nri: quoz est Albertus cū de
compatione dialecticæ & rhetoricæ disputant huius uerbi
significationē nescientes: quisq; illos legit: itelligit pmanere
est usq; ad finē manere. Plinius iunior: Tunc demū lente cū
stanterq; ueniūt: nec tamen pmanēt: sed ante finem rece
dunt. Alii dissimulanter & furti: alii simpliciter & libenter.

Albertus

Plin?

Permanere

De per prapositione.

Oculi sumus nō nihil de prapositione p quādo cōpo
nitur. Addaūs adhuc aliqd aplius. Nōnunq̄ hæc p cō
positionem in malū accipitur: p̄urus p̄fidusq; q̄ iurandū
f. demq; uiolat: pertinax qui nimis tenax: p̄fuga q̄ ad hostes
trāsit: perditus q̄ in one scelus est traditus. Percitus q̄ iracun
dia furorēq; est incitatus: p̄uersus qui uersatur in malo & a
bono uersus est: p̄pessus laboriose passus. Sape accipit q̄
si p mediū: ut perlucidū siue pellucidū: id est p cuius mediū
fulgor emanat. Perpicuū per cuius mediū lic& opertū lic
oculos dimittit: & per eius mediū uidemus: ut aqua: glaci
es: laterna: uestica: uity: crystallus: gēma. Sed p̄picuū p̄lexq;
ad mentē ifertur: ut id qd' ais perpicuū est: id est tale quale
uity: aut crystallus. Perlucidū magis ad corpora. Plautus in
aulularia. Ita is pelluc&: quasi laterna pūca. Seneca de trā
quillitate. Quid perlucētis ad imū aquas: & circumfluētes
ipsa conuiuia. Quint. Sed ut inter se iūcti atq; ita cohæren
tes: ne cōmissura perluceat. Aliquando sed figurate ad men
tē refertur: ut apud. M. Tullium in Bruto: Ita reconditas ex
q̄sitalq; sententias mollis & pellucens uestiebat oratio: idē
est pellucens & trās lucens: adeo ut Plinius maior tere nunq̄
utatur plucens siue plucidus: sed trās lucēs siue trās lucidus
quod etiā figurate ad mentem refertur: ut apud Quintili. Quintili
li. viii. Similiter illa trās lucida & uerlicolor quozdam elocu
tiores ipsas effoemiat: quæ illoz uerboz habitu uestiantur.
fluere per medium alicuius fluere: ut si lagœna male ma
teriata: maleq; compacta sit perfluit: id est per eius medium

- Peruirus
- Perfidus
- Pertinax
- Percitus
- Peruersus
- Perlucidus
- Pellucidus
- Perpicuus

Plautus

Quintili

Cicero

Plin?

Quintili

Male materiata

Translucida & uerlicolor
quorundā elocutio
res ipsas effoemiat



Terenti hūor: q̄ intus est fluit. Terentius: Hac atq; illac p̄fluo: i leſt in moūm nō f̄ delis lagoena: quæ mihi cōmittūtur effūdo.

Plini Plinius idem ſap̄ius uicitur tranſfluo p̄ perfluo: quæ idem ſunt ut perfluga & tranſfluga. Perpluere per medium alicuius

Quintili pluē: ut hæc domus perpluit: hoc tectum perpluit. Quinti in ſexto: cū coenaculum eius perpluer̄. Frequentiſſime acci-

pitur p̄ ualde: ut alio libro oſtend: permagnū: pergrauē: per iucundū. Quo in loco notandū eſt q̄ cum præ i eadem ſigni-

ficatiōe reperiatur: tamen quædam uocabula cū præ con-

iungūtur: nō cum per: ut præpotēs: præcellus: prælatus: præ

fulgēs: prædiues: prædulcis: prædurus: præcurtus: prælōgus: præ

clarus. Quod ſiq; iter has præpoſitiones intereſſe uelis id erit qd̄ uehemētius auḡ & præ. Nam prælōgus homo: præ

longa oratio ea dicitur: quæ enormi lōgitudine eſt: & præpo

tēs: præcellus & ſimilia: maiorē in moūm potens ceſſuſq;: &

quali præter moūm morēue alioꝝ potēs ac ceſſus. Inde etiā præcox

fructus præter morem cæteroꝝ coctus: ſiue ante cæteros. Vnde uua: ficuſq; præcoces dicta: & præmaturus ante

q̄ ſit tēpus maturi collectus. Quidā tamē præcoquus dicitur ut Martialis. Vilia mēnis fueratis præcoqua ramis: Nūc i a

Martialis doptiuis p̄lica cara ſumus. Eadē præpoſitio iūcta cū uerbo nōnunq̄ hēt pene nihil diuerſū a ſui ſimplicis ſignificatiōe: ut

præcludo: præcido: præmonior: præcigo: dē ſū. n. qd̄ cludo: cædo ſiue icido: morior: cigo. Cuius naturæ eſt etiā re: ut reſe

ro: rido: recigo: repurgo: refodio: repromitto: rei ſco: quæ ſæpe uix q̄ppia a ſimplicibus in ſignificatiōe diſſentiūt: Per i op

teſtatioibus atq; adiuratioibus: ſer ſol & ſepari a ſuo accuſatio iteriecto noiatio: q̄ frequentiffie ē ego: ut uirgil. Per ego

Virg has læthrymas: dextrāq; tuāq; Quinti i mathæatico: Per has ego te optie p̄ ſi uis tantū fortes manus.

Inter p̄lequor: & p̄lequor. p̄ Roſequor a p̄lequor multi neſciūt diſtinguere: q̄ ne ſal

li poſſint: ita accipiāt. Proſeq nō ſere careſ comitatu ablatiu: ut p̄lequor te oculis: caritate: odio: honoꝝ: uerſibus: cātu: cōiucis. Significaturq; actio declarās alterius affectū

Præ in compositione

Virg

Quinti

326

i altes. Persequor autē uel i malā p̄tē: id est iſequor & iſector uel i bonā cū p̄ſeuerō exeq: qd̄ ageſ cœperā. Partio: partior: p̄

Artio & partior qd̄ p̄ eodē legunt. Sed mihi uidetur raro repiri partio ſine in: & partior cū in quādo ē de

ponēs: ſed quādo eſt paſſiuū. Eſt nāq; imp̄tio idē qd̄ ip̄edo: uel partē do. M. Tul. Huic rei aliqd̄ tēporis ip̄ertias: q̄ſi ip̄e

das. Idē laboris mei laudē nemi imp̄tio: q̄ſi p̄tē do. Repitur aliquādo mutata cōſtructiōe: ut ap̄d Terentiū: Pluria ſalu

te Parmenonē ſuū imp̄tit Gnato: q̄ſi plurimā ſalutē Parme nōi ſuo ip̄ertit Gnato. Eo mō quo dicitur dono tibi hūc equ

um: & dono te hoc equo. Huius paſſiuum eſt ip̄ertior: ut Ci cero: atq; etiā uiro forti collegæ meo laus ip̄ertitur. Partior

idē eſt q̄ p̄tes facio: p̄tesq; diſtribuo: ſicut ſortior ſortes fa cio: ſortē ue ſcipio. Virg. Et ſocios p̄titur in oēs. Quintil. Par

tire uel gratis dū quo reſpireūs: afferas. Partiri itaq; de pri bus diciūs. Imp̄tio magis de re icorporea: & quali cōmūico. Imp̄titi taēn aliq̄ dicūt p̄ ip̄ertit ab ip̄ſo deponēte partior.

In manu eſt: in manibus. i N manu eſt: & in maibus eſt: utq; accipitur p̄ eo qd̄ in p̄tate eſt. Sed dupliciter de præſenti: & de futuro: de præſenti. Cicero: Nō eſt iſtuc i manu meaſ & filius in p̄tis: &

ſeruus i doni manu eſſe dicitur: unde macipiu & manumif ſio. Lucanus: In maibus uſis quātus ſit Cæſar hētis. Virgili. Terra aut̄ in maibus ueſtris. De futuro Saluſtius: Veſt̄ eni

uero proh deſt̄ atq; hominū teſtor fidē: uictoria i manu uo bis eſt: uiḡ & aras: aſus ual̄. Cōtra illis anis atq; diuitiis om

nia cōſeuerē. Tantū icepto opus eſt: cætera reſ expedi: In plurali taēn frequētius: cū diciūs uictoria in maibus eſt: q̄ſi

tam iā tenetur. Etia diciūs in maibus eſt: in alia ſignificatio ne p̄ eo qd̄ ē iter māus ē: aut qa admiratiōi ē: aut qa nodū

opi ſūma māus ip̄olita: qa ē admiratiōi. Cicero i Catōe ma iore: Eſt in maibus laudatio quam cum legimus: quē p̄nto

ſophum non cōtēnimus: quia reſ nō eſt cōſumata. Idem in eodem li. Septimus mihi liber originum eſt in maibus: o

nia antiquitatis monumēta colligo. Præter.

~~...~~

~~...~~

~~...~~

~~...~~

~~...~~

~~...~~

Cicero

Cicero

Terenti

Cicero

Virg

Quintili

Cicero

Lucan

Virg

Saluſti

Cicero

Cicero

Imp̄tio - i - m pendo

Imp̄tior pal ui

Partiri

Imp̄tiri alu dicūt q̄ imp̄

Mancipiu Manumifſi

In manib̄

327



declar&: id est signific&: uel ostendat: uel indic&. Ingridior.
 i Ngridior cōponitur qd̄ ex i: sed diuersa ratio: nūc ad
 locū: ut igredior forū uel in forū: q̄ modus loquēdi ne
 mini ignotus est: nūc i loco: quod est abulo & icedo. Virg. Cō
 tinuo pecoris generosi pullus i aruis Altius igreditur: & mol
 lia crura reponit. Cicero li. v. ad Atticū: Si dormis expgiscere:
si stas ingredere: si ingrederis curre: si curris aduola. Idem est
 ergo igrederis hoc loco qd̄ graderis: quod est ambulas.

Virg

Cicero

Consulo te: consulo tibi: consultor: consultus.

c Consulo te: cōsiliū peto a te: uel iterrogo & inqro. Qui
tili. Quid p̄ fidē facere uultis: Iuuenē quē de parrici

Quintili

dio cōsultet parer ille sc̄atus: miror hercule nō dixisse uolui:

Quintili

sū ueneficus: sū parricida. Idē ergo quod primū est: ut quod

miraturus est q̄sq; itelligat: & quare bonū sit sciat: tū in susci

Quintili

piendo onere consulat suas uires. Et iter: Ego aures cōsulēs

330

meas consulo tibi: cōsiliū do tibi: uel p̄uideo tibi. Sed hoc fre

quentius: ac magis pprie in rebus: ut consule uitæ tuæ: cōsu

le ualitudi: cōsule dignitati: consule salutē: cōsule rebus tuis:

adeo frequentissime: cū dicitur: consulē uolo mihi & meis liber

tis: itelligitur potius de corpō & rebus externis: q̄ de aīo. In

plurali aut nūero iterdū repitur sine appōito tamen: ut con

sulūt senatores: quod frequentius dicitur cōsulāt: id est deli

berāt. Nisi. n. adsit q̄ cōsiliū petat: q̄ cōsiliū det: non est

deliberatio siue consultatio: atq; ut consulūt: dicitur p̄ cōsul

tant: hoc est quod altera ps̄ petit: altera dat cōsiliū. Ita e

contrario nōnunq̄ consultare ē unius: non pluriū priū: sed ita

si is apud te duas partes sustinet: secumq; deliberat: hinc duo

nomina nascuntur consultor & consultus. Consultor fere pro

eo qui alium consulit accipi sol&: nōnunq̄ tamen pro eo qui

alium consulit. Salustius in Iugurthino. Simul ab eo petunt

uti fautor: consultorq; sibi adsit. Et iterum: Ita cupidine atq;

Salustius ira pessimis consultoribus crassari: neq; factō neq; dicto ab

stinere consultus est homo prudens: & sciens: dignus

q; a quo cōsiliū petas. Ceterum non occurrit mihi

ubi reppererim: nisi aut participium: ut tibi consulti

Ciceronis ad Atticū pulcherrimū

Si dormis expgiscere, Si stas ingredere, Si ingrede
ris curre, Si curris aduola - / - /



consulo tibi. i.
consiliū do tibi



Cupido atq;
ma pessimi
consultores.

medici dixerūt eundē esse langorē: aut noēn p̄ iuriscōsulto:
 ut Horatius: Eris tu q̄ mō miles mercator: tu cōsultus mō ru
 sticus. Quin. i septimo: Scripti & uolūtatis frequentissima iter
 cōsultos quæstio est. Liuius tamen libro. i. ait de Numa Pō
pilio: Cōsultissimus uir ut illa qd̄ ætate esse poterat: oīs di
 uini atq; hūani iuris: & i decimo: Callidos sollerteq; iuris at
 q; eloquentiæ cōsultos. Horat. i. carminū: Parcus deoz cul
 tor & itrequens ilamentis olī sapientiæ cōsultus eros. In com
 positione frequens est: sed adiectiuū. ut apud eundē Quin.
 O icōsultā muliebrē semp̄ amentia: id est iprudenti: confide
 rata: & nullius cōsiliū. Alterz quoq; cōpoitū: si cōpoitū est ut
 iuriscōsultus: qd̄ etiā dici sol& iureconsultus: nō nūq̄ in simpli
 ti: ut Ouidius i primo de arte amandi: Sit tibi credibilis ser
 mo: consultaq; uerba.

Horati

Quintili

Liui

Liui

Horatius

Quintili

iuris consulty
iure consulty

Ouidius

Agere gratias: habere gratias: referre gratias.

a Gere gratias est uerbo: qd̄ qdam barbare dicūt regra
 tior. Habere gratias est i aīo: cū mēorē accepti benefi
 cii mentē animūq; hēo: & i uicem gratificandi uolūtate. Re
 ferre siue reddere gratias est facto: ut si tu a me subleuatus
 aut pecunia aut patrociniū aut manu: alioe subsidio uicis
 si me aliquo mō subleuaueris gratias rettulisti: reddidistiq;
 lic& Seneca nolit malas referri posse: sed reddi. Cicero taēn
 in Salustii ait: Nā q̄ ista iustitata rabie i uxore & filiā meā
 iuasisti: quæ se facilius mulieres abstinerūt a uiris q̄ tu uit
 a uiris. Satis docte ac perite fecisti. Nō. n. spasti me mutuum
 tibi gratiā relatus: ut uicissi tuos cōpellarem. Quāq; Cice
ro nūq̄ fere ait reddere gratiā: sed referre. Porro hoc exemplū
 in alium usū quoq; attuli: quod uidetur significari gratiam
 etiam uerbo rferri nō solū facto: sed multum tamen differt
 ab illo: agere gratias: quo tantū innuitur confessio accipien
 tis beneficiū. Qui uero refert gratiā reddit beneficiū: inter
 dū maleficiū: siue facto: siue dicto: quoniā dicēdo nōnunq̄ p̄
 sumus æque atq; faciēdo. Plancus ad Ciceronē: Immortales
 ago tibi gratias agāq; dū uiuā. Nā relatus me affirmā nō
 possū: Tantis. n. tuis officiis nō uideor mihi respōdē posse.

335

Seneca

Cicero

Cicero

Compellare

Plancus ad Ciceronē

libro epistolarū .11. epistola .82



Ecce respondere officiis: id est satisfacere beneficiis est gratias referre. Ceterum frequentius est refero gratiam quam habeo gratiam. Ita frequentius ago gratias quam ago gratiam. Vix enim audiuius ago gratiam: sed gratias: & raro refero gratias: sed gratiam. Cuius rei testimonio est illud in li. xlvi. Titi Liuii: Satiatusque tandem complexu filii: renunciate inquit gratias regi me age: referre gratiam aliam nunc non posse: quam ut suadeam non ante in aciem descendat: quam ut in castra me rediisse audierit. Dicius ite ago grates: sed sapius apud poetas: quod necessitate uersus ago gratias diceri non possunt. Nonnunquam etiam apud oratores: ut Cicerone: Aliquaetiam post suspexit ad caelum: & grates tibi inquit ago sume sol: uobisque reliquae ceteris: nisi legendum est gratias: non grates pro eodem significato: siue pro eo quod est reddo gratias. Seneca in tragedia: quae inscribitur Agamemnon dixit: Reddo grates tibi grandaeui lassique senes copote uoto: Reddunt grates: id est ut ego inter praetor: agunt gratias. Quis enim referre possit gratiam deo: quod etiam fando nunquam cognitum est: nisi apud quosdam recetes: nihil nisi barbarum loqui scietes. sed gratias agimus. Raro etiam gratias diis habere dicimur: quotiens agnoscimus: apudque nos ipsos fatemur ab illis beneficium accepisse citra spe gratiam referendi: ut in Andria Terentii. Pol diis habeo gratias quod in paritudo alii quot affuere liberae. Gratulari: gratari.

g Ratulari est uerbo testari: te gaudere fortuna ac felicitate alterius apud eum ipsum: quod affectus est felicitate: nonnunquam apud te ipsum ob tuam felicitatem: Ideoque se postulat datiuum: ut gratulor tibi ob tuam praetura adeptam: gratulor matris meis: quibus ut te contingeret: datum est. Quin. Non efficit tamen infandum praesentis reatus indignumque discrimen: ut misera puella non gratuletur sibi quod illam pauper accusare iam potest. Poetae nonnunquam praetereunt datiuum utique: cum fuerit pronomen: quae fuit causa ut quidam existimarent: quos est Apuleius: hoc uerbum idem significare quod gaudeo. Ouidius in heroidibus: Gratulor aeternam tuis accedere nostris. Gratulor inquit tibi: uel mihi: uel nobis. idem tertio de arte amandi: Prisco iuuent alio ego me nunc denique natum Gratulor.

T. Liui?
Agere gratias
Referre gratiam

Cicero

Seneca

Terenti?

Quintili?

Apulei?

Ouidi?

Ouidi?

336
Ob tua praetura
adeptam
Nota

hanc apuleij
autocritatam
paulo post affert

Gratulor subintellige mihi. Et interdum etiam oratores: ut Quintili in pastu cadaue: Gratulemur iam quod nulla ciuitas fame laborat. subintellige nobis. Verba autem Apuleii haec sunt in apologia de Magia. Eo in tempore quod non negabuntur in getuliae mediterraneis motibus fuisse nisi pisces pro Deucaliois diluuium reperirentur: quod ego gratulor nescisse istos legisse me. praetermisit datiuum quia gratulor pro gaudeo accepit. Quod tantum abest: ut approbent: ut possit gratulari quod cum mihi gaudeat: atque adeo doleat: quod frequenter usu uent utique inter falsos aicos: cum alter inuidus atque aemulus tacite quidem dolens quod alter honoribus auctus sit: tamen illi gratulatur forte. Et Apuleius subintellexit mihi si eadem significatio accipitur gratulor. Sed poeticum historicumque est. Virgili. Inueni germana uia: gratulare sorori. Titus Liuius li. vii. Tu uel sequentes currum Iouis opti maximi templum gratantes ouantesque adire. Dicius aliquando gratulari pro eo quod est gratias agere: sed non fere nisi diis immortalibus: Ideoque proprie idem est quod supplicare. Si quidem triumphantes in capitolium ascendebant Ioui opti maximo: ceterisque diis gratulatum. Eiusdem quoque significationis fortassis est gratulor: quod significat Liuius libro decimo dicens: Itaque praetor ex templo edixit: uti aditus aedes sacras tota urbe aperiret circumuadi: salutandi quoque deos: agendi quoque grates pro toto die populo potestas esset. Nec mirum si dicimus gratulari gratari uel deis: quasi ostendere nos illis aggaudere: cum dicamur eosdem salutare: quasi salutem illis optare: quod hominibus conuenit non diis. Fingere: effingere.

f Ingeri proprie est figuli: quod formas ducit ex luto. Inde generale fit uocabulum ad caetera quae ingenio manuque hominis artificiose formantur: praesertim inusitate & noue. Effingere est ad alterius formam fingere: & quodammodo fingendo representare. Cicero secundo de orat. Tu accedat exhortatio quam illum quem delegerit imitando effigat atque exprimat. Quinti. Nam id quoque est docilis natura: sic tamen ut ea quae dicit: effigat. Et iterum: Nam mihi uidetur. M. Tullius: cum se totum ad imitationem graecorum contulisset: effinxisse uim Demosthenis: copia Platonis: iucunditate Socratis. Unde ductum est nomen

Quintili

Apulei?

Virg

Liui?

Liui?

formas ducit ex
luto.

337

Cicero

Quintili

Quintili

Cicero

legendum puto Socratis



effigies figura ad uiam alterius similitudinem: uel ad ueritatis imaginem facta tā in picturis: q̄ in sculpturis.

Obeo legationē: exequor munus legationis: defero.

o Beo legationē: exequor munus & officiū legationis: o' beo puiciā: exequor officium puinciale. Ita obeo mortē: exequor & pago mortem: uel adeo mortē: quē admodum dicitur qs obuisse diē p̄ iuisse. Item obiit diem suum: idē est

Sulpiti) q̄ mortuus: & iuit ad diem fati: ut apud Sulpiciū: Nunciatū est Marcellū diē suū obuisse. Prætermittimus aut̄ nōnunq̄ illū accusatiuū dicentes: Marcellus obiit: quod item fit in illis significatiōe similibus uerbis: oppetit & defunctus est: atq; etiam inde tulit: & siqua adhuc alia. Nam in prior subintel ligitur accusatiuus mortē: i posteriore ablatiuus uita. Quid signi: q̄ sape repimus hęc noīa esse his uerbis adiūcta. Est aut̄ oppetere frequētius q̄ dem mori nō fatali sed illata morte. Interdū tamen & fatali. Cicero i officiis: Et Ajax traditur miles mortē maluisse oppeterē q̄ mulieribus: si Circe & Calipso mulieres appellandæ sunt: ut Vlyxes fecit inseruiss̄: Idē

Cicero de diuinatione: æquius esse censuit se maturā oppetere mortem: q̄ Publii Africani filiam adolescentē foemina emisit: ipse paucis post diebus est mortuus. Sine accusatiuo: ut apud

Virg O terq; quaterq; beati Quis ante ora patris troia sub mœnibus altis Contigit oppetere. Defunctus quoq; dicitur: quali pfūctus munere uiuēdi. Ideoq; ut dicimus pfūctus ē siue defunctus officio pratorio: munere ædilicio: cura tribunitia: ita defunctus uita: idest ab hac admīstratione: ab hoc munere: ab hac pcuratione cessauit: ut apud eundem: Defūctaq; corpora uita Detulit aut̄ quod tertio loco posui in id significatum accipio: cū est p̄ accusauit: ubi subitelligitur reus: ut Quinti. Diuitē detuli reū paup inimicus occisi pater.

Peruestigo: inuestigo.
p Eruestigo & inuestigo non solū quæro: sed & q̄dem frequentius quærendo inuenio: ut sit uestigo quæro: inuestigo & peruestigo quasi acquirō. Ductū est aut̄ hoc uerbū a uestigis tanq̄ signis indiculq; q̄bus ad rei notitiā pueniūs.

338

Oppetomorte

Cicero

Cicero

Virg

Defunctu uita

Deferre. i. accusare

Quint

339

Uestigo

Cicero.iii.de oratore: Ipsa tractatio & quæstio quotidie ex se gignit aliqd qd̄ cum desidiōsa delectatiōe uestiges. Idem in eodē li. secundo: Nolle r̄giones: intra quas uenias: & peruestiges qd̄ quæras. Idem p̄ Ligario: Sed quoniā diligentia inimici iuestigatū est: qd̄ latebat cōfitendū est ut opior. Terenti

Cicero

Cicero

Cicero

Terenti

Nutrirī & ali quid significant.

n Vtriri est & puor̄ ut ciscāt: Vnde nutrices dicuntur: nutrici: q̄ qui curā infantū hēt habuerūt ue: & adulto q; ut uiuāt. Ali quoq; in eodē significato: unde lex illa. xii. tabular̄: Liberi parentes alant aut uinciātur: at i rebus incorporeis frequētius ut crescant. Quin. Sed alere facundiā: uires augere eloquētiæ possit: p̄ inde ac si dixiss̄ & augere facundiā: augere uires eloquētiæ possit. Cicero: Sed ne illa exticta sūt: alitur potius & augentur cogitatioe & mēoria mea. Cōiūxit & ipse hęc duo sicut soleūs i multis quæ filia sūt: ut posū & lic̄: ut munus & officiū: ut mēs aiulq;. Virg. Hos successus alit. i. quasi hor̄ aīos successus augetcere facit.

340

Quintili

Cicero

Virg

De Spero & confido.

f Pero p̄ credo usitatū est: siue de præseti loquamur: siue de præterito. De præseti Quinti. Facilis ut aiad uertere uos spero defensionis meæ cūrlus est: de præterito idē: Et inocentiā qd̄ puellæ satis ut spero defendiūs. Et Cic. Spero iā pbatam esse aiiciā nostrā. Siliter cōfido p̄ credo: tū in præterito: tum i præseti: tū i futuro. In præterito: Quoniā pbatā rōnem officii mei uobis esse cōfido. In præseti: q̄q̄ a Cratippo nostro p̄cipe huius mēoriae phōrū hęc te assidue audir̄ atq; accipe cōfido. In futuro: Ita for̄ cōfidiūs. Hęc exēpla ex Cicerone sūt. De Dico sententiā: & fero sēntentiā.

Quintili

Quinti

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

d Ico sententiā cōsiliarius: fero sententiā iudex. Quor̄ exēpla frequentiora sūt q̄ ut a me repeti debeāt. Nōnunq̄ tamen dico p̄ fero: ut apud Quinti. Apud iudices qd̄ secundū legem dicturos sententiā. de confessis p̄cipe r̄diculū est. Iuris quoq; consulti hoc uerbo i hūc sensū frequētissime usi uidentur. Dico leges aliud q̄ fero leges. est. n. ferī

Quintili

340

341

342



Liuij

ad suos: dicere se ad uictos: ut Liuius libro. xlii. Nihil ea mo-
uerit regē tutā fore bellis aliam ratū: quādo p inde ac uicto
iā sibi leges dicerentur. De Circunsto & Circunlsto.

c Irūsto & circūlsto utrūq; facit circūsteti: sed primū
pro circundo: alter p inuado & iruo: & q̄si terrifica

Virg

tione aggredior. Virgilius: Circunstat aīa dextra leuaq; fre-
quētes. Idē: At fessi tandē ciues infanda furentes Armati cir-

Virg

cūlstit: & alibi: At me tum primū saeuus circūstetit horror.

Virg

Quinti. In apes paupis: Cum me euocass& subito trepidum
totoq; fortunæ suæ strepitu circunlstitiss&. Nōnunq; nō ter-

Quinti

rificandi: sed terroris auferendi gratia poitur: ut Cæsar in cō-
mentariis: Siq; grauiore uulnere accepto deciderat circunl-

Cæsar

stebant. hoc est loci iacentē exhortabantur tela hostiū arcē
tes. Nōnunq; etiā ut circunsto accipitur: ut apd eūdē: Et mer-

Cæsar

catores in oppidis uulgu circunlstitit quibusq; ex regioibus
ueiant: quasq; ibi res cognouerint p̄nunciare cogat. Quo e-

Quint

tiā mō apd Quinti. recipi pōt. De Usurpo.

Cicero

u Surpare est uti siue usitare tū dicto: tū facto. Cicero
in oratore: Post inuēta cōclusio est: qua credo usuros

ueteres illos fuisse: si iam nota atq; usurpata res esset: qua i-
uenta oēs usos magnos oratores uideūs. Hoc etiā sic dicere li-

Cicero

cebat in eandē sententiā. post inuēta cōclusio est: quā credo
usurpaturos illos fuisse: sed iam nota atq; usurpata res ess&

Cicero

quā inuentā oēs usurpasse magnos oratores uideūs. Idem:
quod sepe usurpamus in omnibus dictis ac factis minimis ac

maxis cum hoc decere dicimus: illud nō d̄tere. Idem: Pracla-
re. n. hoc est usurpatū a doctissis: quoz ego auctoritate non

uterer si mihi apd aliquos agrestes hēnda esset oratio. Sed
cū apd prudētissimos loqua r qbus hęc iaudita nō sūt. Cur

ego simlē me siqd in his studiis opæ posuerim pdidisse. Di-
ctū est igitur ab eruditissis uiris nisi sapientem libe/esse

Interconsult

& eruditissis. Quid multa: cū frequenter iuriscōsulti utan-
tur. Usurpatū & dictū p eodem accepit: sicut doctissis

De Præsto sum Adlum.

Usitare

374

5

vide an legendum sit fluxu

149

p. Præsto sum idē est qd' adlū: nec alteri se uerbo cohæ-
r& nisi uerbo substantio: & huic simplici. Nam præsto
adlū magis poeticū est. Quid igitur significat adlū? Tria. u-
nū naturaliter: duo p quēdā flexū & deriuatiōē. Primum
præsens sū: qd' mō cum ablatio iungitur in præpositiōe ser-
uētē: ut apud Ciceronē de oratore: In Pauli pugna nō affue-
rat: Mō cū datiuo: ut apud eundē i Philip. Oibus his pugnis
Dolobella affuit. Et apud Quin. Nā in libris obseruationū
a Septimio editis affuisse Ciceronē tali causæ iuenio. Secū-
dum est hinc ductū: quod sæpe corrogāus q nobis adlūt pi-
clitātibus: quales sūt aduocati: quoz officiū est adesse in iu-
dicio. Sed ipsum illd' adesse fauer est: præsidioq; esse: ideo di-
cius adesse p eo quod est esse præsidio. Virgili. Mō iuppiter
adlit. Et itez: Adlis o tandē & placidus tua numina firmes.
Et in pla Quint. Nunc ōnes in auxiliū deos ipsumq; in pri-
mis quo nec præsentius aliud: nec studiis magis pprium nu-
mē est inuocem: ut q̄tum uobis expectatiōis adiecit: tantum
ingenii aspir&: dexterq; ac uolēs adlit: si taēn pater q diuisit
patrimoniu & reos parricidii defendit lic agat: quod contra
legē sufficit. Parricidū obiicitur iuuenibus: quoz pater uiuit:
atq; etiam liberis suis adest. Tertium est aduenio seu magis
adueniā. Nam pprie idem sūt: iā ueiet: & iam præsens erit.
Itaq; aderit accipitur p utroq; siue p utrouis. Virgilius: Iā
q; aderit multa Priami de sanguie Pyrrhus. Itez: Huc ades
o formose puer. Et Huc ades o Galatea: q̄s est nam ludus i-
undis. Et Huc ades o Meliboe cap tibi saluus & hædi: Vbi
si eadē for& significatio quæ in illo præses sit: hic ades non
huc diceretur: ergo huc ades p adlis: idem est quod huc ueni
Has eadē significationes hab& præsto sum: & eadē ratione
in prima Ciceronis exēplum est in Bruto: Quibusqdē cau-
lis tu etiā Brute præsto fuisti. In secunda eiusdē p Mure-
na: Ius ciuile didicit: multū uigilauit: laborauit: præsto mul-
tis fuit: & p eodem: Tu interea romæ uidelic& aicis præsto
fuisti. In tertia eiusdē ad Herenniū: Hirundines æstiuo tē-
pore præsto sūt: hyemē pulsæ recedunt. Et in epistolis fre-

Adlum tria signifi-
cat

Cicero

Cicero

Quintili

Secu

Virg

Virg

Quint

Quint

Quint

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

diuersa est auctoritas
a supradicta & cum disti-
ne hōe legenda. itaq; deest
Quintil.

Corrogam



Stator

Alteri sic iubeat

quenter: Stator tuus mihi cum lris praesto fuit. Et ppe acci' pi sol & hoc ultimum p eo quod nuc dicius copareo: ut siqs aliqua dignitate impio ue affectus alteri sic iubeat: cras mihi ad huc locum & ad hanc horam praesto sis: id est coparas & te representes: atq; exhibeas mihi.

FLERE: Gemere: plorare: plangere: eiulare: uociferari: & lamentari quid differant.

f Lere est lachrymis: ideoq; tantu hominu rident. Gemitu est pectore cu pra angustia in sonu prumpit. Ideo

& iumenta sub nimio podere gemunt: & inaiata quoq; cum nimis honusta sut gemere dicuntur: ut apud Virgi. Gemuit sub podere cymba. Plorare est uoce flebili & effusa dolorem suu apire: Vnde implorare est plorando opē orare. Plangere est percussione & uerberatioe pectoris: capitis: uultus: alioq; ue mebroz se in dolore affligere: regitq; post se accusatiuu. Ideoq; p translatione dicuntur fluctus plangere littora quasi ad declarandu dolorem in moum lamentatiois. Eiulare est uoce sublata flere: qd' magis mulierz est ppriu. Vociferari e uoce effrenata non mo dolore sed etia indignatione. qd' indignatio doloris genus est. Ostendere: Interdu sine effectus: sed taen uehementius exclamare. Lamentari est uoce querula: & tristi oratioe cladē testari sua. Quae exempla lecturis hoc opus iuestigada relinqmus. De Existo: & exto.

e Xistit & extat: quoz uerbos unu atq; ide praeteritu est simile qddam significat: qd' est eminent & supest. sed primu cu motu: altez sine motu: ut illud sit pdit uel exurgit: hoc uero sup stat. Cicero de diuinatione: Atq; delapsus in flume nunq coparuisses: me cotremuisse tior pterritu: cu te repete extitisse. Et itez in eodem li. Sumerlus equus uora gibus no existit. Adhuc itez in eodem: Vocē ab aede Iunonis ex arce extitisse. Atq; itez: Neq; diu ulla uox extitisse: & in secudo: Angue ab ara extitisse. Et itez. In Lysandri statuae capite delphis extitit corona. De rebus quoq; mentis existe dicius: ut ide in Laelio: Existit hoc loco quaestio subdifficilis. De extare unum exeplum Virgili georgicor. iii. suffecerit.

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Virg

Implorare

Plangere

Existo Extiti

347

Stat circumfusa pruinis Corpora magna bou: cofertoq; agmine cerui Torpet mole noua: & sumis uix cornibus extat. Quo fit ut de libris q demortui no sut dicaus extare: ut extat paucissimi Varronis libri: pluri no extat. Na ut de hoie q adhuc uiuit loqmur supest: quasi non subter est sub terra huatus: Ita de rebus extat: quasi extra stat: no itra: & i tenebris latet. Cicero in ora. Quae ut scis extat oratio & de senectute: Et taen ipsius Appii extat oratio.

amorem: & beniuolentiam nos dici: inire autem gratiam.

c Onciliaus amore nobis alicuius: cociliaus beniuolentia: non aut conciliaus gratia. Rursus inimus gratia: no aut inius amore aut beiuolentia. Quae omiu orationu eade fere sententia est: ac si hoc uerbo uterer coparo uel cōtra ho: nisi q inire gratia est magis favore coparare: q amore: ut apd' Quin. Quin etiam hoc timeo ne ex eo miore gratia hic liber ineat: qd' pleraq; no inueta p me: sed ab aliis tradita continebit. Recociliari taen & in gratiam redire ide sut quoties aici interposita aliq offesa: cu aliq diu fuerut inimici in pristina redeut beniuolentia ac familiaritate. Sed redire i gratiam etia cu inaiatis soleus. Vnde Cic. de senectute: In gratiam cu uoluptate redeaus. praeterea cociliaus nobis laude: honois: similiaq; no aut inimus. Quin. li. ii. Nam & plus auctoritatis afferit q quae no praetis gra litis sut comparata: & laude saepe maiorem q si nra sint conciliat. Rursus ieratione: ieo foedus: ieo pacem: ieo societate: ieo bellu: ieo pugna: ieo uia: quasi capeflo: atq; ingredior: quod no fere nisi i re momentosa siue graui grandi ue dici sol. Nam no ita recte loquor ieo prandiu coenae: ut ieo conuiuiu. Vnde principiu rei maioris initiu uocatur: ut initiu ratiois: Quintilian quoq; testante q ait: Quod principiu latine uel exordiu dicitur: maior qda ratioe graei uidetur proemiu noisse: qd' a nris modo initiu signatur: Et huius uerbi pncipium absolute positu sine regimie maioribus rebus adhibetur: ut ieunte pueritia: ieunte adolefcentia: ineunte arate: ineunte uere: ineunte astate: ineunte hyeme: ineunte ano nouo. No aut ineunte

Cicero Supest

Cicero

Appius

Conciliare

Conciliare amore & beniuolentia

Quint. Inire gratia

Cicero

Quintili

Momentosa
Grauis
Circumdis

Quintili

Initiu qd'



dormitio: in eunte conuiuio: in eunte die: in eunte nocte: in eunte hora: sed incipiente. Nisi dicitur illud ipsum in eunte certis nominibus debere adiungi: quae sunt ea quae modo exposui.

Quid sit Obruere: & gurgitare. Crapulari

o Brue est opire: siue aqua: ut obrutus udis: siue terra: ut Obrue uersata cerealia semina terra: siue per translata

Quintili onem ad animum: ut Quin. Tot uoluptatibus obrue possunt unum dolere. Sed de multo uino potando etiam dicitur: sicut ingurgitare de assumendis multis cibis. Cicero per Deiotaro ait uio se obruisse nudumque saltasse. Et in Antoniu ut fratrem imitetur: se obruit uino. Et in eundem: Idem cum te cibus ingurgitasset. In

Cicero gurgitare aliquando utriusque complectitur: sicut crapulari non modo in uino sed etiam in cibo: unde fit crapula: ut idem in eundem: Edormi inque crapulam & exhalare. De deuenio. peruenio: despicio: & dispicio quomodo eis sit utendum: & quid significant.

Cicero d Eueimus in motem: deuenius ad diuitias minus usitata: ac minoris rationis est: quam peruenius in motem: peruenimus ad diuitias: Similiter e diuerso deuenius in planum: deueimus in uallē: quoties ab editiore loco profecti sumus: usitatus per babiliusque quam peruenius in planum peruenius in uallē: ita deuenimus in paupertatem: quasi descendi & delapsus sum in humiliora. De uoluo deorsum uoluo: ut deuolue rogus: deuolue trabes: deuolue saxa. deorsum praecipitare. Despicio deorsum aspicio: sicut suspicio sursum aspicio. Inde per translationem cum quis alium contemnit: ac per uisum despiciere dicitur: quasi infra se & ad pedes suos prospectu aspiciere: quemadmodum suspicere est uenerari: quasi supra nos aspiciamus illum esse collocatum. Nam despiciere est per uidere & circumspicere mentem: & tanquam in omnem partem lumina mentis intendere: omniaque discernere: a quo dispicientia dicta est circumspectio & prudentia uel consideratio diligens atque discretio.

Cicero Quid significat Occupare.

o Occupare est locum tenere: aut capere: & uicium capere: ut apud

Linum libro xxxlii. Nam & ipsis uocantibus urbem hanc accepi: non occupauimus: id est uicium accepi: aut mea sponte accepi: non alioque rogatu. Saepe uero ante capere est: ut aliquid loquuntur:

Linum

Linum

Linum

Linum

Linum

Linum

Linum

Linum

Linum

Linum

Linum

Linum

Linum

Linum

praecipitare. Unde schema illud occupatio appellatur: quotiens quae dici ab alio poterat: ea ipsi praueuendo dicitur in

nam partem: ne nobis postea officeret retorquentes. Cicero of

ficio: li. i. Sunt autem nulla priuata natura: sed aut ueteri oc

cupatione: ut si quae quodam in uacua uenerunt. Certe primi illi qui

uenerunt in uacua: non potuerunt in aliena re (ut isti aiunt) qui uolunt

occupare utique esse in aliena re se possessorem facere. Proprie est. n. occupare: quod in medio siue in medio: atque in comune positum est ante ceteros capere. Quod testatur Quin. dicens: Mul

ta nihilominus quae libera fuerat: transeunt in ius occupantiu: sicut uenatio & aucupatio. Inde occupatus dicitur qui ante

negotio aliquo detentus non potest alterius negotio operam dare. Cicero: Nemo me conuenire uoluit: cui essem occupatus: hoc

est cui causare me quibusdam aliis negotiis esse praueutum. atque hinc uocatur occupatio cum alicui necessariae rei: & cui ante omnia operam dare debemus cum diligentia uacamus.

Peto: Posco: postulo: flagito quod significant.

P Etere est in bonum: & in malum: quod declaratur per ipsam rem aut bonum significantem: aut malum: ut medicus salutem

aegri petit: pro laude filii: tu diuitias: ego uoluptatem peto. Item multi filii petunt mortem patris: Serui mortem dominorum: medici longitudinem morbi. Petere autem uitam alterius. Item petere caput alterius: petere pharam: petere pudorem eiusdem accipitur in malum: quae illa in hominis perniciem petas: siue quae ea oppugnes. At cum non in re: sed in personam refertur. Peto utique cum ablatiuo in malam partem accipitur: ut peto te gladio: peto te ueneno: peto te insidiis. Nam illud apud Virgiliu: Malo me Galathea petit lasciuia

puella. Idem est quod malo me incessit: & pomorum iactu percutere me solent. Et ideo quasi audaciae culpaeque sibi conscia dicitur & fugit ad salices. Ab hac significatione absunt alia uerba posco: quod est proprie re debita & honesta peto. Inde reposito quod est rem mea: & quod mihi debes reddi peto. Postulo est quodammodo reque

ro: ut res: locus: persona: tempus: causa postulat: & tanquam re iustam peto. Curtius: Postulabat autem magis quam petebat: nisi acceptus

ut Varro apud Seruium uult: humiliter petebat. Sic. n. ait.

t. iiii

Curtius

Varro

Seruius

379

Crapulari

350

Dispicientia

351

Linum

352

Ving

Curtius

Varro

Seruius



poscer est cū aliqd p merito nro deposciūs:petere uero ē cū aliqd humiliter:& cū prācibus postulaūs . Et expostulo qđ ē cū querela apud aicos reqro:& qđsi officiū aicitā in alio de

Tereti

sidero:ut Terē.in adelphis : Quā ipsi fecerūt ultro iniuriā expostulat.Sed frquētissime post se hēt ablatiuū seruiēte prāpositiōe cū:ut qđ hēs qđ mecū expostules

Cicero

Flagito uehemēter & plus q̄ postulo:ut Cicero p Quintio:Quāq̄ hoc causa postulat:& si postulat:no taen flagitat.Et Quinti. ad Try

Quinti

phonem.Efflagitasti quotidiano couitio:ut libros: quos ad Marcellum meū de istitutiōe oratoria scripseram:iam emit

Cicero

tere inciperem.Quā uerba etiā Ciceronis sūt in epistola ad Quintū fratrem. Labo:& labor quid differant.

Labo & labor ita differūt:q̄ labare est ruere:& repēte cadere:ut apđ Virg.Labat ariete crebro Ianua:Labi

Virg

uero leniter sēsiq̄ deorū ire:ut labūtur fluia:lābitur cālū : labitur āguis:labūtur abāthere pēnā:labūtur dii a cālo:nō

Quint

labāt.Quint.Vt numen & deus delabi syderibus:& ueire de liqđo puroq̄ aere uidebatur.Cicero:Nō qđsi unū ex hac urbe

Cicero

missū:sed qđsi de cālo delaplū in hanc urbē intuētur.Ideoq̄ daemones magis e cālo labarūt:q̄ lapsi sūt:Angeli uero a

lli due ad nos labūtur.Labi quoq̄ dicūtur q̄ in lubrico iprimētes uestigia ad terrā feruntur:nō cum ruina:sed lētius & cū

aliq̄ mora. Tam&si nōnūq̄ lapsus p ruina accipitur:& p trāslationē de corporeis ad icorporea: de eo q̄ aut p ifirmitatē

aī:aut p iprudentiā deliq̄t:diciūs lapsus ē:qđsi pes aī unus ā bo ue q̄ sūt fortitudo & prudētia i lubrico lapsi sint . Elabi

quoq̄ piculū fuger dicitur:eo mō quo āguis lubricus:murēa ue:aut āguilla māu prehēsa lapsu fugit:idest māu elabitur:

ita q̄ e medio piculo euasit:elapsus dicitur. Virg.Ecce aut e lapsus Pyrthi de cāde polites.Sed hic nō est trāslatio:utpo

Virg

te i re corporea erit trāslatio icorporea. Quinti. Seruium q̄ dem Galbā miseratione sola q̄ nō suos mō liberos puulos i

Quinti

cōcione deduxerat:sed Galli etiā Suplicii filiū suis ipse mani bus circūtulerat:elapsū esse cū alioz monumētis:tū Catois

Cicero

oratiōe testatū ē.Cicero: Hic Tito fratre suo cēfore q̄ pxiūs

ante me fuerat elapsus ē:idest accusatorz qđsi prāhensantiū manus effugit. Trāslatio quoq̄:illđ Terētianū ē a labo:nō a labor: Labascit uictus uno uerbo q̄ cito:Labo primā bre uēhēt.labor primā lōgam:hic labor laboris:& laboro labor ras primā brūe:quod an ab altero illoz uerboz deriuetur:& ab utroq̄ potius libez opiaturis relinquo: hoc tamen nō omittens inelaboratū dici:quod non artificio satis excultū est. Illaboratum uero quod sine labore uidetur factū. Illud uitio dari sol:& hoc laudi. Quint.de Cicerone ait:Cū iterim hęc ōnia quā uix sigula qđq̄ intentissima cura conseq̄ potest: fluūt illaborata:& illa q̄ nihil pulchrius oratio prā se fert tamē felicissimā facilitatem.

Inter Deligere:& eligere :

Eligere:& eligere sic differunt:quod deligere est quod magis idoneū ad rem agendā est cerner. Eligere uero uel ad nostz emolumentū:uel ad illiusq̄ eligitur dignitatē. Delegit sibi saepe populus romanus impatorem ad bella:ut Pōpeium ad bellum mithridaticū. Imperator quoq̄ delegit milites:nō elegit ad rē uidelic& bellicam idoneos:& iter eos agit delectum quis cui rei sit maxie cōmodus. Et agricola de lectū agit inter tauros quos:scindēdo solo:quosq̄ pcreandā soboli destinat. At si ex multis daretur optio quem sibi uel l& eliger:& non deliger&. Ideoq̄ semper fere dicitur i eodē sē su:datur tibi siue offertur optio:& datur tibi siue offertur e lectio. At Cicero:Deligere inqt oportet quā uelis diligere:de uxore loquens deligere dixit:quasi ad res domesticas admini strandas.Nec inficias eo posse fieri:ut in aliquem cadat de lectionis & electionis nomen:ut in ipsum principē quem ad honorē pariter & ad rempu. benegerendā assumiūs. Ceterz deligo sine prāpositione accusatiuum habere sol:& ut populus romanus delegit. Cn.Pōpeiū impatorē. Eligo alterū accusatiuum cū prāpositiōe:ut idē populus elegit in principē sibi Octauium. Cicero inqt:Quos Cæsar i senatum elegerat. Et sacerdotes eligūt sibi pōtificē:& clerus episcopū:rursus cōsul milites delegit:& milites impatorē : nauatā gubernatorē

inelaboratū
laboratū

Quint

Cicero

Cicero

353

354



cooptare qd

Liuius
M. Furius
Cicero

discipuli praeceptorē sibi deligūt. Nā iter collegas paresq; a
ut fere pares dicitur cooptare. Liuius dictatorē dici placet:
Dicitur. M. Furius Camillus q; magistr; equitū. L. Aemiliū
cooptat; Cicero in Bruto: A quo i collegiū augur; fuerā coop
tatus. Illud nō est silētio trāseūdū duobus tātū dici moīs de
ligere prāterq; p hoc ipsum uerbū. Vno agere delectū: altero
habere delectū: nūq; facio delectū: q; duo modi differūt ab ip
sa significatiōe deligendi: q; deligiū aliquando unū tātum.
Agei uero uel habere delectū ad multa semp refertur: Apd
Quinti Quinti. legi facere p agere: qd; haud scio an uitio librarior;
factū sit: an etiā sic dicere liceat. Ita. n. legitur pprietates i
genior; despiciere prorsus necessariū ē. In iis quoq; certū stu
dior; facerē delectum nēo dissuaserit: Nanq; erit alter; hi
storiae magis idoneus: alius compositus ad carmen: alius uti
lis studio iuris: & nonnulli rus fortasse mittendi.

Agere delectū
Habere delectū

Quinti

Inter percontari & interrogare. & sciscitari

p Percōtari significat iterrogare: quāuis suapte natura spe
ctet ad finē coarguēdi: ut testatur Quir. dices: Quid. n.
Quintili tā cōmune q; iterrogare uel pōtari: quor; utroq; idifferēter
utimur cū alter; noscēdi: alter; arguēdi grā uideatur adhibe
ri. Interrogo igitur (ut ego interpretor) noscēdi grā adhibetur.
Percōtor uero arguēdi. Sciscitari ut ipsa uox idicat sciēdi ca
usa iterrogare est. Inter Debellare: & expugnare.

355

Quintili

d Ebellare est bello uincere: aut bello cape. Expugnare
pugnādo cape: uel potius pugnādo: uel oppugnando

Liuius

uicere: qd; significauit Liuius li. xlvi. Haud paulo facilius q;
ante duā: unā tūc: una duas nāues expugnauit cepitq;. Sed
debelāus potius hoies. Vnde debellatū esse diciū pro eo qd;
in bello certatum: belloq; res parata est: aut pdita. Expugna
mus aut opa molesq;: ut castra: ut castella: ut urbes: ut nā
ues. Quo miror illud in psalmo: Sape expugnauerunt me a
iuuentute mea dicat nunc israel. Sape expugnauerunt me
a iuuentute mea: etenim non potuerunt mihi: pro eo quod
est oppugnauerunt: siue impugnauerunt. Si. n. nō potuerūt
mihi pfecto nō expugnauerunt: sed oppugnauerunt tantū.

Sciscitari

356

Grace aut magis est oppugnauerūt: siue ipugnauerūt: q; ex
pugnauerunt: p eodē tamen significato interpret accepit: ni
si librarior; uitium est. Inter Figo: & refigo.

f Igo: ide refigo qd; fixū erat educo. Tego: ide itego qd;
tectū erat denudo. Texo ide retexo qd; erat textū: red
do nō textum: & q; si ifectum quod erat factum. Claudio siue
cludo: icludo quod clausum erat apio. Velo reuelo: uelamen
tū tollo. Signo refigno qd; erat signatum ob signatumue: re
laxo & patefacio. Et multa huiusmodi alia sunt: multa non
sunt: ut repeto: iposco: renouo: repraesento: reuello: remoueo:
remaneo. Inter Præparare: & apparare.

357
Refigno

p Ræparare & apparare ita differunt: q; præparare est
antea parare: quæ sibi utilia sunt: aut fore credit. Ap
parare ad dignitatē quandā: ac uerius pōpam. Ideoq; orato
res præparant qbus optinere causā possunt. Ac pœmiū ap
paratū reprehēditur: q; plus pōpæ atq; ostentatiōis q; utili
tatis hñe uideatur. Cicero offi. i. Facile totius cursum uitæ ui
det: ad eāq; degendā præparat res necessarias: ut pastū: ut
latibula: ut alia generis eiisdē. Idē de ora. iii. Illa quæ in ap
paratu fori appellatur isignia: q; apparatus uidetur signifi
care iterdū ut; q; ut apparatus belli: q; si præparatio. Sed ut
dicimus naues non mō instructas: sed etiā ornatas: q; quo r̄s
istructiores ad bellū eo pulchriores sunt: ita apparatus bel
li uocamus: ubi instrumenta bellica etiam adornata sunt.

358
Apparatu pœ
miū reprehēdit

Inter Præesse: & præsidere.

p Ræsū & præsidere differūt. ab hoc fit præses: sicut a desi
deo deses: a fideo fises. Ab illo uero præses: qd; a suo uer
bo i suo significato r̄cedit: de quo atea dixiū. Præe ē prapo
sitū eē rei cui piā gerēdæ atq; admīstrādæ. Præsiderē ē ad opē
præstādā præe: quā pprie præstāt hoies qdā i iuriā patiēti
bus aut i discrimē adductis. dii uero beneficētiā fauorēq; in
uocātibus. Aliquādo taēn idifferēter. Suetōius de Tiberio: Suetom)
Prædit & actiacis ludis: q; si dixit & p̄fuit. Cicero p Sylla: Cicero.
Noli aios eor; ordinū q; præsit iudicis offēder. Idē p eodē Cicero
q; ob rē uos dii & patrii p̄ates q; huic urbi atq; i pio p̄fidetis

Apparatu
Apparatu

359



Cicero Idē p Milone: Vos iuicti & in ciuis inuicti piculo cēturiōes atq; milites: uobis nō mō inspectātibus sed etiā armatis: & huic iudicio præsidentibus hęc tanta uirtus ex urbe expeller

Quintili tur: exterminabitur: eicietur. Quint. in. x. Nā & beniuolū au ditorē inuocatione deay quas præsiderē uatibus creditū ē: & intētū ppoita rerū magnitudie: & docilē sūma celeriter cō

Quintili prehēsa facit. Et nō longe post: Quē præsidentes studis deay ppius audirēt. Vnde ta diu: q; hoies præsides dicti sūt. Illi q; dē in suo qsq; numie suaq; uir: hi uero i sua qsq; puicia aut

Quinti ab rege aut a populo sibi cōmissa. Idē Quint. q; oia sic eger ut ut genitū præsiderē belloꝝ deo scēdibile nō esset: quasi cu

Liui ius in manu ē impiū belloꝝ aut auxiliū: ut apd Liui li. vi. Dii deay qui capitolū icolitis sicine uim militē ac præsidi

Vulpianus dē finitis uexari ab inimicis: præsidiē dixit p auxiliatorē ac defēlorē: ut alibi etiā sape: præsides (ut diffinit Vulpianus) is ē q; maius in puicia impium hēt onibus post pncipem. Hic præsidiū dictū ē auxiliū pncipale. Nā subsidiū id qd i auxi

liū succedit dicitur. Et milites q; itutelā oppidi: castelli: simi liūq; collocati sūt: præsidiū uocantur: ut ipoitum ē præsidiū Gaietas. Nā præsul atiq; is dicebatur: q; primus erat iter salios: id est Martis sacerdotes romæ dūtaxat a salēdo dicti in portandis ancilibus. Inter assentari: adulari: & blādiri.

a Ssentari: adulari: blādiri ita differūt: q; assentari est in lidiose: & cōciliandæ alicuius utilitatis grā effusius: & plexq; falso quēpiam laudat. Adulari uero iteruire & cap tare: ut fauorem emereamur quoquo modo uel uoce uel ge stu. Est tractū απο του δουλος quod est seruus. Et sane adulari seruire est: & non liberale & ingenuū. Blandiri uero ad tactū ptin&: & p abusionem ad alios sensus trāsfertur: & nōnunq; etiā ad animū. Quinti. Tu nō cogitas quēadmo dū suspesa manu sonantē blādē cārdinē flectas. Idē: Blādiant iudices paulisp calamitatibus meis: & sic agā tanq; iueneri utiq; sanum. Ideoq; idē quodā loco pene p eodē posuit hęc duo posteriora uerba. I transeo oblatam nolenti mūey uat cationē & blandius q; militiæ disciplina postulat: adulatam

Subsidiū
Præsidiū
Præful

360
Adulari a graeco
δούλος

Quinti dū suspesa manu sonantē blādē cārdinē flectas. Idē: Blādiant iudices paulisp calamitatibus meis: & sic agā tanq; iueneri utiq; sanum. Ideoq; idē quodā loco pene p eodē posuit hęc duo posteriora uerba. I transeo oblatam nolenti mūey uat cationē & blandius q; militiæ disciplina postulat: adulatam

Quinti cationē & blandius q; militiæ disciplina postulat: adulatam

Quinti cationē & blandius q; militiæ disciplina postulat: adulatam

militi tribunū. Adulatū blandius dixit: ne aut blādus blāditiū: aut adulātius adulatū dicer&: si taēn adulātius repitur.

Alibi: Et aīaliū quoq; sermōe carētū ira: latitia: adulatio & oculis & aliis signis corporis deprehēditur. Sūt. n. muta aīa lia hominū serua: quæ signa maxie apparēt i canibus: de quibus inq; Virgilius: Hic canibus blādus rabies ueit. Nā assentari non cadit in muta aīalia: nisi credimus hoc mō coruum a uulpe fuisse deceptū: cum opimum cibum ore gestaret.

Excusare: & causari quid differant.

e Excusare aptā significationē hēt: Itēq; causari. Excusamus crimē obiectū: qd cū uidetur satis purgatū recētes dicūt: hēo te excusatū: Veteres dicebāt accipio excusationē: sicut in illo: dū qs mihi tulit cōditionē: uerbi grā an ueli negociari in sua pecunia in cōe lucy dicā accipio cōditionē. Est & altera huius uerbi significatione: quæ a priore defluxit: quotiens id qd i caūa fuit ut peccaremus afferiūs in excusationē. Nec diciūs ut aliq loquuntur accuso: sed excuso: quis potius uideatur ratio exigere: ut p accuso: q; p excuso loquamur: ueluti si latrones aut flumia ipedimēto fuerunt: ne ad diē esse possē: dicā eo mō quo Quint. Tu tamen si iterpellatus tēpestatibus serius uenisses: exculares mare & ambiguos flatus: & tibi bonam causam hīe uidereris: cum diceres ante nō potui excusares dixit: nō accusares. Liuius li. vi. Exactæ iā ætatis Camillus erat: comitiis iurare parato in uerba excusandæ ualitudis solitæ: cōsensus populi restiterat. Et li. xlvii: Vbi dies uēit: citariq; absens est cœptus. L. Scipio morbū causa esse cur abess& excusabat. Lucanus i. viii. Littusq; malignū excusat. Causari ē causā rei gestæ afferre. Suetonius: Syl lanū item socery ad necem secādasq; nouacula fauces compulit: causatus in utroq; q; hic se ingressum turbatius mare nō ess& secutus. Aliquando pene q; illa significatione superioris uerbi de excuso dico in secūdo significato. Quinti. Nec causanti pupillo sic tutor irascatur unq;: ut nō remaneant amoris uestigia: & sacra quædam patris eius mēoria. Causanti pupillo: qsi excusanti acerbitatē tutoris. Cuius file ē illud

Quintili

Virg

1. moderni & barbari
Accipio excusatione. Nō habet te excusatū

Quintili

Liui?

Liui?

Lucanus

Suetonius

Quinti



Papinianus Papiniani: Iustus ratione reddere & liber esse si hæres causa
bitur accipe rationes nihilominus liber fore: id est si impedi
Virgilius meta prætedet. Virgilius: Causando nos in longu ducis amo
res: id est impedimenti causas afferendo. Vulpius: prescribere
Vulpius palam sic accipius claris litteris: ut plane recte legi possit a
te taberna. s. uel ante eum locu in quo negotiatio exercetur:
Vulpius no in loco remoto: sed euidenti lris gratis an latis puto secu
du conditione neq; cauari possit ignorantia litterar. Et a
Vulpius libi: Cauari tepestatem uel ui fluminu. Vbi liceat dicere ex
culare ignorantia lras: & excusare tepestatem: & ui fluminu.
Mandare: Præcipere: iubere: impare in quo differant.
Item indicare & edicere.

362
Quintilius m Andare est alicui psonæ gerendu aliqd exequenduq;
committere: ut Quint. Madnata tamen tua fili pago:
id est ut nuc loqmur comissiones: non aut iussa. Nam de for
me alioqn est: si filius iuber & imparerq; p. Præcipere est
cu magistror: quod est præcepta tradere: tu magistratu &
Sallustius supior psonar. Sallusti. in. Catil. Iudices rez capitaliu: qbus
præceptu erat. Idē in Iugurth. Micipsa p meus mories mihi
Sallustius præcepit iuber frequēter idem est qd impare: ut Quint. Pa
ter me iussit. & alibi: Na quis ifestū latroibus mare iustus i
Quintilius trau neq; dissimulaueri magnas fuisse causas p. cur hoc mi
Quintilius hi impar: quod ipse facere no potuerat: p eodē accepit iu
bere & impar. Hic taen anotadu est: q sicut elagater dicitur
Quintilius impo mihi: ut apd eudē: Impauit sibi ne quas admittere & a
plus preces. Vt etiā pmisi mihi: pmisisti tibi: pmisit sibi:
Quintilius ta no elegater dicas iussi mihi: præterea cu ita dicaus ipera
ta: ut iussa huic apponius uerbu exequor: pago: & siqd ē sile.
Quintilius Illi aut fere unū uerbu facio: ut apd eudē: Neq; ipse hoc pi
culū ignoro exptus no leui documēto qti steterit mihi q se
mel imperata non feci. In hoc etiam hæc uerba differunt: q
impo tibi hanc rem dicimus. Iubeo uero præter hæc costru
ctione pot habere. & illa: cuius exemplū mō ptuli: pater me
iussit. Est etiam iubere no plane impare: sed quasi hortari:
Cicero ut idē: Spera tu. Iube spera matrē. Cicero etiā sic frequēter

5
locutus: ut p Deiotaro: Lris: quas ad me Terracone misisti: Cicero
bene spare iussisti. Cui simile est: quale est Terentii: Iubeo
te saluere. Virgili. i. v. Reddiq; uiro pmilla iubebat. Terentius
Quam Virg
quælo decore fuisse: ut regi milites ac comites sui imparer.
Virg
Edicere est magistratuū regiuue: Vnde edictū cōsulū sūt lra
cōsulū: qbus aliquid iubet atq; impant. Na idicere pprie est
denūciare: ut idictū ē bellū. Indixi bellū fortunæ. Indixi bel
Liuius
Liuius
lū uoluptatibus. Indixit Romulus spectaculū. Liuius. Indici
Liuius
deide finitimis spectaculū iubet. Itex: Indixit in postex di
Liuius
em: ut a desent. Idem in dicto iustitio. Iterum: Delectulq; &
Liuius
iustitiū indictū est. Introcludo: & intercludo.

i Introcludo te i iterioribus cludo: si ipitur. Intercludo
te: iter tuū ipedio: & qsi iter cludo. Virgili. Intercluse
hyems: & terruit auster eutes. Cicero: Qui iter pœnor cada
Virg
uerbus corporor suor itercludedu putauerunt. Qua ratioe e
Cicero
tia dicitur itersepio. Quintilius. His textis ne uniuersū mallis af
Quintilius
fluat podus itersepta onera cluduntur: qsi circunsepta uel q
effluer mella poterat septa. Ex seretia aliqd hre: & ad uotū.

e X sententia aliqd habere: & ad uotum. Licet illud ui
deatur rationis esse: hoc affectus cuiusda: eodē tamen
fere significationis ueniunt: ut Quintilius. Habes ne uxorē ex a
Quintilius
nimi tui sententia. & alibi: Et ad omne uotum fluente fortu
Quintilius
na lasciuit ocium. Iter facere: uiam facere: uiam mu
nire. Item iter facere: & iter habere quid differant.

i Iter facere uiam facere: uiam munire: item iter facere: &
iter habere differunt. Iter facere est ut impiti loquū
tur itinerare: ut periti ingredi iter aut uiam: ut Cicero de se
Cicero
nectute: Massanissam (copedibus) iter igressus est in equum
no ascēdere: cu equo: ex equo no descēder. Idē li. primo. Cicero
Tēpus a natura ad eligēdu quā qsq; uiam uiuendi sit ingil
Cicero
surus datum est. Quintilius. Viam facere est pprie ubi non erat uia ac
Quintilius
transitus apire. Quintilius. Feratur igitur no semitis: sed campis
no uti fontes agulti fistulis colliguntur. sed ut latissi amnes
totis uallibus fluat: ac sibi uia si quādo no accepit faciat: qd
no pbe dixeris: muiat. Est. n. munire uia repurgare: reficere ac

cu pedibus



substrueſ interdū lapidibus:quales ſunt uia romana a ple-
riſq; portis ī multoꝝ dieꝝ iter ſilicibus ſtrata. Cicero p Mi-
lone: Ideo ne Appius ille cæcus uiam muniuit: nō qua popu-
lus uteretur: ſed qua poſteri ſui latrocinaretur. Et p trāſla-
tiōem de corporeis ad incorporea. Quintilianus libro tertio:
Propterea q; plurimi auctores: quibus eodē tēderēt: diuerſa ſta-
men uias muniuerūt: & in ſua q; q; induxit ſequentes. Dicius
etiā ut uiam ita ripā munire: alueū munire: aditū munire: cū
illa reficiūſ uel paramus. Cicero etiā aditū munire: p uiam

Cicero munire dixit p Cluentio: Aditū ſibi aliis ſcleribus a te muni-
uit. Iter hīc ē iter aliquē eſſe factuꝝ. Cicero: Habebat iter

Cicero ad Hiary regē p Flacco. Et ad fratrem: Et q; ille ī Sardinia
iter habebat. Quod pponere premium metumue:

Cicero ostendere ſpem aut metum differunt.

p Ropono premiū: ppono metū: oſtēdo ſpem: oſtendo
metū fere ī eadē ſignificatiōe: hoc ē hinc hortor: illic
deterreo: niſi qd' pponere eſt potius poteſtatē impiūq; hēn-
tis: oſtendere uero cōſiliū dātis. Cicero: Quis eſt q; propoſito

Cicero tanto premio nō excitetur. Idē: ppoſitis mortis & exiliū mi-
nis. Itē: Spem metūq; oſtēder. Atq; iterum: Magnū huic ut

Cicero bi periculum oſtenditur,
Cicero p Pacificatū eſſe: pacatū eſſe: placatū eſſe qd' differāt.
p Acificatus ſū: pacē feci: pacatus ſū in pace ſū: uel ab
armis reſeſſi. Placatus ſū: ab indignatiōe animi ad le-
nitatē redi: uel aīo leni ſū. Parē eſſe qd' ſit: & paria facere.

Cicero p Arem eſſe idē eſt quod ſufficere alicui opī: ſiue iſiſtē
do illi: ſiue exequēdo. Cicero ad Atticū li. xi. Taēn in

Quinti terpellat ſletū. repugno quoad poſſū: ſed adhuc pares nō ſu-
mus. Quinti. in gemis languētibus: Nūc infelix par nō eſt do-

Quinti lori: nūc nō inueit ulla ſolatia: ex quo ſibi uidetur filiū pdi-
diſſe uictuꝝ. Idem non fallit nos nefande qd' captes hoc qd'

Quinti ſupra ſilentū trāhis alta ſuſpiria: qd' ī prūpenti uideris ex
clamatōe deficere: mēdacio paratur auctoritas: & in fidem

Lucan erupturæ uocis affertur: ut fateri uidearis inuitus: dic tamē
par eſt huic rei matris integritas ut mētariſ. Lucanus: Hūc

habuiſſe pares phœbeis ignibus ſidas. Et hoc ī reſiſtēdo. In
exequēdo aut idē Quinti. Aspicio par laboribus corpus. Nō
nunq; par idē eſt qd' decēs: ut idē ſi ppter mīmonia uiolata
urbes euerſæ ſūt: qd' fieri adultero par eſt. Paria facere eſt
quod alibi aiſſū eſt: uel quod aliūde acceptū alibi uel aliun-
de cōpenſari. Idem Quinti. Paria tecū facio reſpublica: quæ
ppter me unū ciuē pdideras. Et alibi: Sic paria facieūſ. Tu il-
lic eris uicarius meus. Plinius auūculus. Nāſcūtur & alio mō
terræ: & repēte aliquo mari emergūt uelut paria ſecū facieſte
natura quæq; hauferit: hiatus aliquo loco reddēte. Plinius
mīor ad Priscū libro. viii. Habuerūt officia mea ī ſecudis: ha-
buerūt ī aduerſis: ego ſolatiū relegatū: ego ultor reuerſū:
nō feci taēn paria: atq; eo magis hāc cupio ſeruari: ut mihi
ſoluendi tēpora ſuſſint. Seneca: Vt ſtatī tibi ſoluā quod de-

beo: & q̄tum ad hāc epiſtola paria faciaūſ. Sollicitare.
f Ollicito te uel q; ſpem metū ue tibi oſtēdo: ut Sollici
tare plebem: uel inquieto: & tibi curam iniicio.

Inter gratum facere & gratificari.

g Ratū facio & gratificor: ſi qd' differunt: ita differunt:
q̄q; utruſq; eſt ex gratū & facio: nō tamē utruſq; cōpo-
ſitū. Differunt autē ita: q; gratū facere eſt qddam minus: &
ppe illud qd' obſeq; & iſeruī: ut Cicero: Si hunc iuueris gra-
tiſſiūm mihi feceris: Gratificari qddam maius: ut deum gra-
tificari hoībus dicimus: non aut gratum facere: quaſi idem
ſit quod beneficia conferre.

Deducere: reducere: comitari: affectari quid ſignificent.

d Educo: & reduco generalē habēt ſignificatiōē: ſed in
hoc ſpecialē quotiens alicui officii præſtaūſ comita-
tū: ut deduxi Catonē in ſenatū: eūq; ut domū reducā: hic ex-
pecto. Sed pprie hoc eſt inter hoīes nō multū dignitate & au-
ctoritate diſtātes. Comitari uero mīoꝝ potius erga maiores.
Cateꝝ deducere & reducere eſt quaſi ad certū locum. Aſſe
ctari eſt quaſi comitatū præſtare: nō taēn ī itinere: aut nauī
gatioe: aut militia: aut fere p urbē: ut Cicero de ora. li. ii. Cū
ædilitatem Crallus peteret: cunq; maior natu & conſularis

u.i



Sergius Galba affectatur q; Crassi filias. C. filio suo despō
diss&. Inter Satiare: & saturare.

372
Cicero f Atiare ad ones sensus attin&: Saturare ad unū gustū.
Nā figurate locutus est Cicero: Iracundiā meā satu-
ras tuo sāguie: q̄si sitim meā satura. Satiar̄ frequēter ad ani-
mū transfertur. Incedere quid sit.

373
Virg i Ncedere ē ābulare: ide incessus: siue tardus: siue festi-
nus: siue cōmotus: icōpoitus: imoderatus: pprie tamē
sublimior qd̄dam & fastū prae se ferens. Virg. Regia ad tē-
plum magna stipante caterua Incessit. Et Itē: Et uera in-
cessu patuit dea. Quod Seneca quodam loco declarat: Te-
nero ac molli passu suspēdimus gradū: nec ambulamus: sed
incedimus. Inter Aduersari: & Auerfari.

374
Quintil a Duerfor tibi: & auerfor te: de prionihil dubii ē. Secū-
dum sumit significatiōē a gestu quotiēs ab aliqua
re quā detestamur uultū auertimus. Quīt. i. xi. Aspectus. n.
femp eodem uertitur: quo gestus: exceptis quā aut dānare:
aut cōcedere: aut a nobis remouere oportebit. Vt idē illud ui-
deamur uultu auerfari: manu repellere. Dii talē terris auer-
Virg tite pestē. In deuteronomio: & aliis pluribus locis est gentes
quas dominus auerfatur: id est detestatur: atq; abominatur:
& a quibus prae odio uultū auertit. Multi taēn indocti legunt
scribuntq;: aduerfatur dominus.

Leuo: & alleuo quid significant.
l Euo est alleuo: & molestia: laborēq; extenuo. Nam p
illo significato qd̄ est sustollo notū est: ut Liuius li.
375
Liui xxi. Mox aqua leuata praeuento cū sup gelida montiū cacu-
mina cōcreta ess&. Subleuo auxiliū defensionēq; praesto. Ci-
Cicero cero (zephyrus) q̄ se naturā cuiusq; ex forma p̄spicere p̄fite-
batur: derisus a ceteris est: q̄ illa i Socrate uitia nō agnosce-
rēt: ab ipso aut Socrate subleuatus cū illa sibi signa ratione
a se deuicta dicer&. Alleuo i altū tollo: uel de imo: & ubi qd
Quint iacet: atq; p̄fectū est sursum tollo. Quinti. Vidi multos quorū
supcilia ad singulos uocis conatus alleuaretur. Idē: Homini
Quint in aquā lapsō atq; ut alleuaretur orāti. Inde p̄ translationem
Zopyr)

ad qualitātē fortunā: ut idē: Quare nō petit ut miserū pute-
tis nisi & inocens fuerit: non petit ut afflictū alleuetis: nisi &
p̄bauerit sese ifeliciore: q; patrē aīsit q̄ q; oculos. Etiā nō nū-
q̄ subleuo p̄ alleuo: ut apd̄ Suetoniū de Vespasiani uita: Dū
q; surgit ac nititur iter manus subleuantū extictus est. Ele-
uo iminuo: & extenuo: ut idē Quiti. Nam qs ignorat: qn id
lōge sit honestissimū: ac liberalibus disciplis: & illo quē exigi-
mus aīo dignissimū: nō uendere opam: nō eleuar̄ tāti benefi-
cii auctoritatē: cū pleraq; hoc ipso possit uideri uilia: q; pre-
ciū hēnt. Nusq; memini i aliū sensū repperisse me. Nam Hie-
ronymus testatur quodā loco illud Isaiā. Eleuatū est sup li-
miā tēpli: debuisse trāfieri. sublatū est. Sed ad tollendā am-
biguitatē: neq; putar̄ sensū esse talē: qualis est: Sublatū ē
mihi palliū ad aliud uerbū recursū fuisse: ppriū taēn erat
sublatum: ut idem Quin. Tunc te fas est sublati ad cælum
manibus proclamāre: mathematice mentitus es.

Perpendo: appendo: Impendo: impendo.
p Erpēdere ē exacte pōderare atq; exaiare: nō aut ut ali-
q uolunt itelligere atq; ai aduertere. Cicero: Quid i a
micitia fieri oportet: quā tota uirtute p̄penditur. Expende-
re eiudē fere significatiōis. Idē in Verrē. v. Deinde hāc expē-
dite: atq; aīate. Idē offi. i. Quā cōtēplātes expendere oportebit
qd̄ qsq; hēat sui eadēq; moderari: nec uelle expiri: q̄ se
aliena deceant. Appendere est tū suspēdere: ut notū est appē-
di uuas: tū ad lancē: stateramue pōderare. Idē in Antoniū: Vt
iā appēdatur pecunia: nō nūeretur. Et in p̄mio orōnis Ael-
chynis: ac Demosthenis a se trāslatay figurate ad incorpo-
rea trāstulit. Ea putauī nō annūerari lectori debere: sed tāq;
appendere. Impendo hēt p̄cipiū presentis tale: q̄le est ab i-
pendeo: Vt admoiti simus cauendū esse: ne illa nos fallat ā-
biguitas: quale est apud eundem de senectute: Mortē igitur
ipendentē oibus oris timēs qs possit aīo consistere. Hoc p̄ci-
piū ē ab ipēdeo: nō ab ipendo. Est aut ipendēre supra ca-
put iam iā casurū pendere: ut nubes impendent. Et gladius
ille eqna seta appensus supra Diōysii cōuiuā caput iminēs

Quintili

Suetoni

Quint

Hieronym

Quintili

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Diomy

u. 11

Eleuo

376

372

373

374

375
Sustollo

370



Apice distinguendū:

377

Senecae locy

impendebat. Impendere ab ipendere apice distinguendū ē.
Rapere: eripere: praeripere quid sint.

Vm Ape maifestā significationē hēt: cū de aliis rebus loq
mur. Cū uero de p̄ois: duobus moīs accipitur. Vno q̄
ad res ptinet: uelut apud Virgi. Quid facerē: quo se rapta
bis cōiuge ferrē. Rapta dixit p̄ ablata. Et alibi: Raptas sine
more Sabinas. Altero p̄ eo quod est uī afferre atq; uitiare:
uel si nō asportet: nec fœminā loco deducat: quod pprie de
uirgibus: quā uitiatā sūt dicitur ut apd̄ Senecā: q̄ eadē legē
nō eisdē uerbis repetit: quodā loco sic extulit: Rapta rapto
ris aut mortē: aut idotatas nuptias optet. Alio loco sic: Vi
tiateda uitiatoris aut mortē aut indotatas nuptias optet. Ab
hoc uerbo duo cōpoīta sūt. eripio: & praeripio: quorū primum
quoties hēt cū accusatiuo datiuū: fere in malā p̄tem accipi
tur: ut eripuisti mihi ōnes beneuīdēdi facultates. Quoties ue
ro ablatiuū cū praepositionē a uel ab: siue abs: p̄terq; i bonā:
ut eripuisti me apiculo. Interdū in malā: ut eripuisti a me fi
liā. Quod uerbū ita differt a praeripio: praeterq; q̄ nūq̄ hoc
postulat talē ablatiuū qd̄ q̄ alteri aliqd̄ eripit: p̄t id nō in
suos usus eripe: ut eripuit illi uitā. Qui uero praeripit in suos
pprie usus capit. neq; praepositio illa a teccessionē tēporis de
clarat. Cicero p̄ Gallo: Demosthenes tibi praeripuit: ne esses
primus orator. Tu illi ne solus. nō hoc itelligit Cicero q̄ De
mosthenes huic aut aliqd̄ eripuerit: ut q̄ afferre nihil possē
nōdū nato: aut priorē se fecerit. Nō. n. Demosthenes primus
oratorū antiqtate tēporis dicitur: sed facultate. Neq; hūc so
lus Demosthenes a teate antecessit eo qdem magis q̄ hic ip
se aequalis Ciceroīs nō potuissē inuicē antiq̄ssimo illi aliqd̄
auferī. Ergo ille praeripuit tibi: id est rapuit sibi istā dignita
tem: ut sūmus orator esse uideatur futurus etiā solus: nisi tu
p̄tem i te illius laudis trāstulisses: essēs q; tu dignus noīe ora
toris. quis nō aequandus Demostheni. Quo noīe adhuc post
illū praeter te dignū uidiūs neminē. Nōnunq̄ hoc uerbū signi
ficat a tecape: sed magis i passiuo: ut imatura morte praerip
tus nō potuit prestare q̄lē pmiserat regē. Sunt. n. hāc uerba

Cicero

Non psuadebit mihi Laurēti) nihil differre
apud Senecā rapta raptoris ab illo. Viti
ata uitiatoris. Aliud. n. est rape hoc est e
domo patris eripe & aliud uitiare q̄ potest
& in domo patris fieri.

Precepty immatura
morte

1.1. quodā loco p̄ p̄mo
tulit hanc legem

5

158

Plinii iunioris de uiris illustribus: q̄si dixissē imatura mor
te praeventus. Titubare: nutare: uacillare quid sint.

Titubare est pedibus nō ualentis isistere: quales sunt e
brii aut infirmi: aut uulnerari: aut decrepiti senes: ut
apd̄ Quint: At nō tua culpa fames cepit: sed uulneratū iugu
lasti: titubante strauisti: fumātē icēdisti. Trāsfertur etiā ad
animū: ut apd̄ eundē: Neq; ulla unq̄ tanta fuerit dicēdi fa
cultas: quā nō titubē: aut hāreat: quotiens ab aīo uerba dis
fentiūt. Titubari quoq; ligua & dentes dicūtur: hīc ligua &
oris titubantia. Nutare est pprie alicuius male solidatā mo
lis ruina minantis. de aīo quoq; titubāte & nesciente quo po
tissimū se cōferat: nutare dicitur. Vacillare est alterno motu
incōstantē esse: ut idē: Est & illa idecora in dextē ac leuū la
tus uacillatio alternis pedibus insistentiū. Cicero: Cū ex eo i
utrāq; p̄tem toto corpō uacillante quāsiuit. Vnde & naues
utiq; uacua uacillāt. Et idem Cicero de quodā pra infirma
ualitudine nō recte scribēte inq̄t uacillantibus litterulis. Ad
animū quoq; trāferimus: ut apud iuriconsultos de fide te
stis uacillante: q̄ icōstantia & diuersa testimonia dixerit.

Vaco quot modis accipiatur:

u Acas sapientia: das opam sapientia: uacas sapientia
cares sapientia: quis carere pprie ē uacare q̄bus indi
ges: qd̄ significauit Cicero cū inq̄t: Satiatis uero & expletis
iucundius ē carere: q̄ frui: q̄ nō caret is q̄ non desiderat.
Im pprie taēn dicimus cares culpa: cares piculo: cares dāno:
cū noīe taēn significante actionē quandā siue qualitātē ad
iungiūs a praepositionē: ut uacas a labore: uacas a cōponen
do: uacas ab agricultura: uacas ab ōni molestia. Similiter p̄
nomen uacuu sū ab ōni occupatione atq; ab ōni sollicitu
die. Hoc autē uerbū cū sit ipsonale quāri p̄t qd̄ significē.
Quint: quic non imo oderit res uerba aucupantē & anxiū
de phama igeniū & cui esse dilerto uacet. Hic uidetur uacē
accipi p̄ eo quod est curā sit. Idem alibi: Tunc inchoat hāc
studia uel non uacabit uel non libebit. hic uidetur esse p̄ eo
quod est tempus uacuu erit. Nam libebit idem est qd̄ curā

390

Δ lege quā
in quinto areu. u.iii

Plini

378

Quintili

Quintili

Quintili

Cicero

Cicero

iuurconsulti

Cicero

Carere q̄bu
ind 377 1 ges

Quinti

Quinti



VNIERSIDAD
DE SALAMANCA

GREDOZ USAL ES

Plinij erit. Et neq̄s aueret imutare licebit p̄ libebit. Plinius iuni'
er quanq̄ infinita sunt huiusmodi exēpla: quēns q̄ nō pos
s& opam dā admirando cuidam phō: ita ad amicū scribit:
Quo magis tu cui uacat hortor cū in urbē pxime uenies (ue
nies aut ob hoc maturius) illi te expoliendū limandūq̄ p̄mit
tas. Quid igitur duas has significationes huic tribueus uer
bo: cū prāter id quod ābiguū erit utq̄ potius significetur: su
puacuū uideatur dicei uel nō uacabit: uel nō licebit: satis sit
dicere nō uacabit: quo uidebūtur fortasse duo illa significa
ri. Quare exponāus: ut cāteros locos: ita & illū: cui esse diser
to uacet: uacet uacuum est: hoc est uacuū tēpus est: uel si uis
cui est uacuuus aīus: qđ significauit Virgi. cū inq̄: Sed si tan
tus amor cāus cognoscere n̄ros: hōc quantū ad uoluptatem:
Verg qđ est si libet: deīde quantū ad facultatē tēporis: uel ad ua
Ving cuitatē animi. Et uacat ānales n̄ros: audire laboz: Dixerat
n. & Iam nox humida cālo prācipitat: suadentq̄ cadētia sy
dera sōnos: quasi nō uideretur tēpus illud tantā narrationē
pati: aut ipsa Dido eo tēpore æquo aīo posse audire qđ au
dire cupiebat. Inter consciscere: asciscere: & desciscere.

C Onsciscere fere ad mortē ptinet. Plexq̄. n. sic legiūs:
mortē sibi ipse cōsciuit: mortē tibi ipse cōsciscis: mor
tē mihi ipse cōsciscā. Cogā te ad mortē tibi p̄ te ipsū cōsciscē
dā. Asciscere est remotū aliqd̄ quasi scitē uocatū t̄ape. Cice'
ro de ora. Exptes esse prudētīæ quā sibi asciscuerūt. Idē i orat
q̄ mime politi mīmeq̄ elegantes sunt asciscuerūt aptū suis
Cicero auribus opimū qđdam: & q̄si adipale dictionis genus. Desci
scere est ab impio seductuq̄: alterius subtrahere: ut milites
a duce: populi a domino: discipuli ab opiniōe magri quā pri
us sequebātur prāsertī ad alterius impium uel sententiā se
transferentis. Assseuerare quid sint.

a Sseuerat̄ est iter ipsa argumēta p̄bationesq̄ admisce
re uī animi motūq̄. Quod declarat Quint. cū inquit
Quint altera ex asseueratione p̄batio ē. Ego hoc feci. Tu hōc mihi
dixisti: & o facinus indignum. Et alibi cum prāsertim quoz
Quint dam p̄batio sola sit in asseueratione & perseuerantia.

∴ fitu euocabi. ut alluunt
ad etymō. & sit asseuerare
quasi a fitu rēre. vel
toleretur p̄r lesio. & sit
sensu rapunt remotū
aliqd̄ p̄inde ar sicut sicut
origines

5
Exhibere negocium.

e Xhibere illi negocium facere: uel facessere negocium
est alterum molestia ac labore afficere: frequenter q̄
dē p̄ accusationē. Cicero offi. iii. Crimiābatur etiā q̄ Titū Cicero
filiū: q̄ postea Torquatus est appellatus: ab hōibus relegat
s&: & ruri habitare iussiss&: quod cū audiss& adolescens ne
gociū uidelic& exhiberi p̄ri: hoc est p̄rem accusari: uel mole
stia laboreq̄ affici. Nā negocium s̄ape p̄ labore apud hunc
prāsertī legiūs: ut qđ negocii est ista poetaz̄ portenta conui
cer: quomō: qđ opis: quæ exempla passi r̄piuntur. Idem de
natura deoz̄: Dii nec hēnt negociū ipsi: nec alteri exhibent.
Quint. ii. v. Ut uulneratus aut filio orbatus nō fuerit ali
um acculaturus: quando si negociū inocenti facit: liberet eū
noxa: q̄ admiserit: idest si inocentē reū facit. Cicero ad Appi
um: Cū est ad nos allatū de temeritate eoz̄ q̄ tibi negocium Cicero
facesserēt: idest accusarēt: islectarētur: ad p̄enam uocarent.

Deturbare: exturbare: & disturbare qđ differant.

d Eturbare est deorsū cū uolentia deicere. Virgi. Pup
pi deturbat ab alta. Exturbare e loco eundē in modū
eiicere. Disturbare dissipando diruēdoq̄ disicere. Quit. Nō Quintili
.n. discussos alicuius opis angulos: aut disturbatos parietes
obiiciūs. Cicero: Ut dicere i hoc ordie aueret se publicis o
peris disturbatus: publice ex senatus sententia ædificatā do
mum. Inter admoueo: & amoueo: aduerto & a
uerto: aduersus & auersus.

a Dmoueo manū appono manū. Amoueo manum re
moueo manum. Aduerto oculos mentemq̄ aliquo so
culos mentēue conuerto. Auerto oculos aut mentem: alicun
de conuerto oculos aut mentem. Aduersus oppoitus: opposi
to pectore atq̄ obiecto. Auersus terga ostendens. Vnde illud
Tullianū aliquanto obscenius: sed ad rē declarandam perti
nens: Et aduersus & auersus impudicus es. Cicero

Consternere: & consternari quid differant.

c Onsternere ē corporis. Consternari aut animi: cū mēs
turbata ē & de statu mota: & q̄si humi strata. Ideoq̄
u.iiii

ex prisciano libro 8. capite de figuris uerborum

Sallusti saepe coniungi animū uidemus: ut consternatus aīo. Salusti us tamen histo. prio inqt: Eq sine rectoribus exterriti aut sa uci consternantur: cum sit usitatus consternuntur.

Non placeo mihi: & displiceo mihi qd differant a placeo mihi.

n On placeo mihi & displiceo mihi: ab illo placeo mihi diuersae significationis sunt praeter negationem. Nam

q; ea pria apti intellectus sunt: ut de ora. Cicero: Nunq mi hi minus q̄ hesterno die placui: Et in philip: Cumq; de uia la

Cicero

guerem & mihi met displicere. Tertium est idem quod sup bio dote aliqua: bonoue quod mihi adsit: & gloriō: & mihi

Cicero

Quintili eo nomine confido pleq; cum inferiorū contemptu. Quit. Placeas licet tibi opum tuarū fiducia. diues: si mihi idem iui

Quintili

dere non expedit: pares sumus. Pene in hūc sensum accipitur mirari se. Nam id efficere in alterū laudabile est. Vnde apud

Quintili eundem de Socrate dicitur. Nam ideo dictus est εἰρω: id est agens impitū: & admirator aliorū tanq̄ sapientū. De se ipso

Quintili crebrius in uitū ē: id est q̄ se silentio parricida miratur. Mar tialis Valerius: Iple ego quem dixi quid dentē dēte iuuabit

Mortia Rodere: carne opus est si satur esse uelis. Ne pdas opam: qui se mirantur i illos Virus habe: nos hāc nouis esse nihil. Se mirantur dixit: quasi sibi placent: uel de se magnifice sētiūt.

Moror te: & maneo te.

m Oror te: & maneo te a q̄buldam exponuntur pro ex pecto. Sed mea tamen sententia magis poetice q̄ ora

Virg torie. Virg. Et tua pgenies mortalia demoror arma. Teren tius: Quem hic manes? Oratores potius accipiūt moror te:

Teret p retineo: & i mora teneo. Ideoq; hāc duo uerba saepe iūgū tur: ut apud Quintili. Quid me adhuc pater detines? Quid

Quint moraris abeuntem? Maneo pro eo quod futurum est. Vt ip se accipio apud ipsos interdum etiam poetas. Virg. Te quo

Virg q; magna manēt regnis penetralia nr̄is: id est tibi futura sūt. Cicero: Cuius te fatū sicut Curionē manet: hoc est cuius fa

Cicero tum tibi futū: est: sicut fuit Curioni. Conflare: siue contrahere aē alienū quid sint: ac dissoluer.

385

387

c Onflauī aē alienū: & cōtraxi aē alienum: idem est qd factus sum debitor alienae pecuniae. Dissoluo aē alie num: idem est quod contraxerā aē alieni restituo: & pluri bus soluo: uel quasi cathena qua alligabar me soluenda pe cunia dissoluo. Quintil. Non ego aē alienum luxuria cōtra

Quintili
Cicero

xi. Cicero: Patri persuasi ut alienum aē filii dissoluer. Qui bus exēplis plena sūt ōnia.

Quomodo migro: decedoq; differant a discedo & recedo.

m Igro: decedoq; sic a discedo recedoq; differunt: quod migrare est domicilium mutare: & alio se ad habitā dum conferre relicta priore habitatione: Et est apud iuriscō

Juriscōfulti

sultos titulus de migrādo. Similia huic sunt semigrare / demi grare: cōmigrare / Remigrare aut reuerti in pristinum domi ciliū / Transmigrare in longioris loci domiciliū habitatio

ne uel mutare / Immigrare in domū aliquam habitandi grā ire. Ea propter homines qui moriuntur: migrare dicuntur:

Sed rectius cum apposito q̄ sine apposito: ut multi faciūt nescientes Ciceronem cum apposito solere loq. Vt de rep. li.

Cicero

vi. Anteq̄ ex hac uita migro: cōspicio i meo igno & his tectis. P. Corneliū Scipionē. Et Quint. i corpe p̄iecto: Seu cū ad i

Quintili

fernas sedes aīa migrāuit. Etenī q̄ moriūtur tāq̄ domiciliū corporis reliquētes alio ad habitādū dūtaxat aīa se transe rūt. Cōtraq; nequaq; milites cū castra mouēt: aut de statioe munitionibusue discedunt: migrare dicuntur: utpote ubi domicilium nō habuerunt: nec i domiciliū se cōferūt. Dece

dere q̄q̄ accipiatur nōnunq̄ p̄ eo qd ē discedere aut receder: tamē pprie ē a mādato custodiae sua loco recedere. Vnde cōsu les: p̄cōsules: praesides: praetors dicūtur ex puicia deceder. Itē

praesidia de urbibus atq; castellis sic appoitioe itelligitur p̄ mori: q̄si a custodia & gubernatioe corporis pficisci. Cicero de senectute: Vetat Pythagoras sic iussu ipatoris deinde li eri de praesidio: & statioe uita deceder. Idē repu. Ideoq; & ti

Cicero

bi Publi & caeteris oibus r̄tinēdus ē aīus i custodia corporis: ne assignatū uobis a deo munus defugisse uideamī. Eo igi mō dicitur decessit quo d̄ defūctus: ut subitelligatur uita.

Cicero

400

388

389



Cicero At i excedo additur uita: nō subitelligitur. Idē in Antōium:
In ipsa cura & meditatione obeūdi suis mueris excessit e ui
ta. Precari quid signific& adiuncto datiuo.

p Recari qd signific& certū est: cū meꝝ accusatiuum
hēt. Adiuncto aut datio idē est qd' iprecari: hoc ē op

tare alicui deos precādo bonā fortunā: aut malā: q' datiuus

saꝑe itelligitur: ut apud. M. Tul. i Pisonē: Ut ōnes sui ciues

salutē: icolumitatē: reditū precarētur: quod mihi cōtigit: an

quod tibi pficiscenti eueit: ut ōnes execrarentur: male pre

carentur. Et Quinti. Inde fugientia uela longo uisu psecuti

facilē ēptionē: secundos uentos: placidū mare: nō sic si ipsi na

uigareus precati sumus. Cū datiuo idē: Sed si tātope efflagi

tantur q' tu affirmas: pmittaus uela uentis: & orā soluenti

bus bene precemur. De iprecemur hoc eiudē sit exēplum:

Quint Nō iprecamur debilitates naufragia morbos paup sit & a'

met quācūq; meretricē: & amare nō desinat: qd' crebrius ac

cipitur i malū. Habui orationem: feci sermonem.

h Abui orationē: non feci orationem: feci sermonem po

tiusq; habui. Nōnunq; etiā habui. Cicero de senectu

re: Cyrus qdem in eo sermone quem moriens habuit: cū ad

moim senex ess&: negat ne unquā sēfisse senectutem suam

ibecillioem factam: q' in adolescentia fuiss&.

Habeo polliceri: & similia quid sint.

t Antum' habeo polliceri inquit Cicero ad Lentulum.

Idem in Catone maiore: Neq; eos solū conueniē hēo:

quos uidi: sed etiam quos audīui & legi. Idem in oratore: Au

dire habeo quid sentiat. Quod ut ipse interpretor idem est

quod pollicendum: conueniendum: audiendum est mihi qd'

probatur ex illo: lic& diuerso loquendi mō: quale apud. Qui

ti. Adeoq; ludibriis miserā si diuersitatis iplicitus ut ipetra

dum a uobis habeam odii mei fauorem: idest ut impetran

dps mihi sit a uobis odii mei fauor: quod licet commutare

in superiorem modum sic: ut impetrare habeam odii mei

fauorem. Sicut contra illū in hunc sic tantum hēo huius sē

tentiam. uel habeo pro uolo: ut non mirū sit quare aliqui

legāt aueo. sed nō recte legere eos ex illis Augusti uerbis ostē

ditur: cum dixit. Quid alio hēo deos imortales precari?

Mereor. & eius cōpoita.

m Eror de te est aliquid i tecōfero. Si beneficii qdē be

ne mereri de te dicor. Sin aut offēsiōis male de te me

riti: nōnunq; utrūq; reticeūs: sed i abiguū sensū: ut qd de te sū

meritus nōnunq; p negationē sic: hoies nihil de me meriti: id

ē q' nihil i me beneficii aut officii cōtulerūt. Quibus exēplis

oēs. M. Tulli libri scitent Demereor quoq; p bene de aliquo

mereor accipitur. Sed cū accusatiuo: ut Ouidius Heroidum:

Dic mihi qd feci nisi nō sapienter amaui. Crimine te potui

demeruisse meo. Et Quint. Simul ut pleniore obsego deme

rerer amantissimos mei. Emerer idem pene quod mereor:

præteritū eius emeritus. Vnde emeriti stipēdia: q' militia p

functi sunt nominātur. Et i significatione passiuā: stipēdia

emerita: ut idem: Emeritis huic bello stipēdiis. Et p transla

tionē a Virgilio: emereri boues dicūtur: & quādā alia. Eme

riti aut senes solent hēe eos q' p se laborent: q' dicūtur p alio

opus agere. Quintil. de apibus inqt Habebam quæ p me o

pus agerent. Refero: & fero.

r Ettulit Pompeius ad senatū: idest cōsulut. In eadē ta

men sententia Popeius ad populū tulit. Ex illo fit se

natulconsultū: ex hoc rogatio: quæ istar est legis. Dicius præ

terea refero tibi acceptum: p eo quod ē fateor me hoc abs te

accepisse. Neq; id mō in bonā ptem: uerq; etiā in malā: ut pro

Deiotaro Cicero: Vitā acceptā refert clemētiæ tuæ. Idē i An

toniū: Oīa deniq; quæ postea uidiūs: qd aut malū nō uidiūs

si recte rationabimur: uni accepta refereūs Antonio. Idē est

fero tibi acceptū: siue p eo quod est hēo p recepto abs te qd'

mihi debebas: etiā si solutio nulla itercesserit: uide fit accepti

latio quā Iustinianus p interrogationem & responsionē fieri

uult. Retruli expensū: idest rationes de ipenlis cōfeci: uel ex

hibui. Inter Exhorreo: & abhorreo.

e Xhorreo h ic rē: idē est q' expauesco. Abhorreo ab hac

re idē ē qd' p quā alienus sum ab hac re. hoc semper

Augusti uerba
Suetonius

393
Quid de te sum

Ouidi

Quintili

Quinti

Virg

Emereri bo
ues

Senatusconsultū
Rogatio

Cicero
Cicero

Acceptilatio

Iustinianus

395



postulat huiusmodi ablatiuū: illud uero nunquam sed accusatiuū.

Bene agi cum aliquo quid sit: & actū esse.

b Ene mecum agitur: id est quod in bona conditione sum. Idem praeclare tecum agitur: optime cum illis agitur: melius cum hominibus agitur: si pro uobis contenti essent: ita male mecum agitur: ac peius: incommodius & pessime. Cicero: Cum illo uero quod neget actū esse praeclare: mecum incommodius. Nonnunquam etiam actiue. Vale. Maxi. li. v. Bene egissent Athenienses cum Miltiade: si eum post trecenta milia passuum Marathone deuicta in exiliū pertinuis misissent: ac non in carceribus & uinculis mori coegissent. Actū est semper in malā partem accipitur: ut actū est de re publica. id est res publica. extincta: desperata: perdita est. Inter Salire: & saltare.

f Alio uide saltus pro eo quod est saltū facio. salto: tripudicū uide saltatio. Interdum salio pro salto. Virg. ii. geor. Molibus in pratis uictos saliere pro utres. Quid autem distent saltus & saltatio: notū est. Saltus. n. est qualis ceruorum: leporumque: saltatio uero illa hominum iactatio: quam uulgo tripudium uocant. Et licet salio pro salto accipitur: non tamen saltus pro saltatio saltatusueque eiusdem significationis est. Liuius: Ferre ac pro urbe ire cum tripudiis solenni que saltu iussit.

Inter Abdicare: & exheredare.

a Abdicare est expellere a bonis filium: dum uiuit pro. Exheredare uero post mortem. Sed abdicare est grauius: quod etiam in se exheredationem continet.

Ad me spectat quod sit: & ad mortem spectat.

a De me spectat: id est ad me pertinet: Ad mortem spectat: id est quasi respiciendo redit. Cicero officiorum libro tertio: Ad extremū si ad perniciem patriae res spectabit: patriae salutē anteponet salutem patris. Quintilianus in pauperem amatorem: Et quod ad pessimū spectat euentū miserabilis sis oportet: ut amator esse uidearis.

Conuenit nobis: & conuenit iter nos quo differant.

c Conuenit hoc mihi: aut conuenit hoc nobis: id est decem est & conueniens. Conuenit hoc inter nos: id est constat: & controuersia carere. Conuenit mihi hoc tecum: id est sine

controuersia est inter nos quod ego dixi. conuenit tibi mecum id est sine controuersia est iter nos quod tu dixisti. Nonnunquam sine proposito: sed tamen subintellecto: ut hoc conuenit: Nonnunquam sine utroque: ut conuenit. Inter Obuius tibi: & obuius tibi fio: & c.

o Buius tibi: & obuius tibi fio: obuius sum tibi: obuius me tibi fero: obuius me tibi fortuna optulit. Cicero: Fit ei obuius Clodius. Virgilius: Cui mater media sese tulit obuia filia. Domitius Afer apud Quint. Forte uos in illa solitudine obuios causam miseram mulieri optulit. Obuia quoque pro eadem & pro alia plura uerba uariatur: ut obuia processit: obuia iui: & alia multa. Quot modis una eademque res dicatur: quae & quem finem sibi quis proponat.

e Picurus omnia terminat uoluptate. Zeno cum ista finit honestate: Hieronymus uniuersa determinat: diffinitque indolentia corporis. Carneades singula metitur naturae uobis. Aristippus nihil non ad commodum suum refert. Pyrrhon nihil relinquit: quod non reuocet ad scientiam. Ille summum bonum in gula constituit: ego bonum ipsum pono in dilectione dei. Tuus finis ad quem tendis tibi ipsi ignotus est. Tot igitur uerbis una eademque res declaramus: quae exempla passim in quibus se offerent. Coniectura: coniectura: coniectura facere: & caetera pro eodem accipi.

c Coniecto: coniecturo: coniecturam facio: coniecturam capio: coniectura consequor: coniectura colligo: coniectura duco pro eodem accipiuntur: aut parum differunt: quia efficacius quiddam est in coniectura consequor & coniectura colligo: quam in caeteris quorum exempla adducere longum est.

Non me fallit: non me praeterit & c. id est significare.

n Omnia me fallit: non me praeterit: non me fugit: non me capit idem significare: quod non ignoro. Quint. auctor est. Quod capere spem de te non tantum sit quantum in te spem colloco: & caetera.

c Apio spe de te: concipio de illo spe: duco in spem huius negotii. Vocor in spem: ingredior in spem: non tantum spei firmitatem significat: quantum colloco in te spe: & repono in te spem. Cicero: In quo maiores natum spem dignitatis suae

11. nō idē ualere quod ualeat in te spē colloco

Coniecturo. as.



406
Quintili collocant. Quint. In quo spem unicā senectutis reponēbā. In mentē uenire mihi: occurrere mihi & ē. p eodem accipi.

i N mētē uenit mihi: occurrat mihi: succurrat mihi: subit mihi p eodē accipi solent. Sed hoc ultimū frequēter

407
Quintili quoq; ad miserationē: ut Quint. Nobis uero natura aduersus exanimēs īgenit nō solū miserationē: quā cogitationi nra subit: sed etiā rīgionē. Vbi nō ita decuiss & succurrat: occurrat: i mētē uenit. Virgilius: Subiit cari geitoris imago. Subit deserta Crusa. Vbi nequaquā decuiss & in mētē uenit de

408
Virgili caro geitore: & de Creusa deserta. Iungitur etiam hoc uerbū cū accusatiuo: ut Curtius: Sera pōnitentia subit regem.

Quod uideas & licet uideri p eodē accipi solēt & filia. u Ideas: licet uideri: licet cernere: apd quosdā cernere p eodem accipiuntur: ut ita uideas iustos iniustis rebus

409
Cicero maxie dolere: imbecillibus fortes: moderatos imodestis. Licet uidere nōnullos tanta stulticia: ut uix differant a natura brutos. Licet ora ipsa cernere iratos: ut imitētur. Ciceronis hęc exempla sunt.

Habes quā sentiam: hęc habui quā dicerem: & cetera.

410
Cicero h Abes quā sentiam Brute de ratione dicendū: hęc habui de amicitia quā dicebam: hęc sunt quā putauī di

Cicero cēda hoc tēpore: Sūt uerba Ciceronis ad extremū materiā a se tractatā: quibus & ceteri auctores uti solent: ut Quinti. Ha

Cicero bes Marcellus Victori: quibus pcepta dicendi adiuuari posse p nos uidebantur. Et itez. Nihil habui amplius qd i uni

Quinti uersum pcepterē. Et itez. Hęc fē sunt emēdatā loquēdi: scribēdiq; partes. Vt dicatur more maiorū: cōparatum

Quinti est: legibus ita cōstitutum est: & cetera.

411
Quinti m Ore maiorū cōparatum est: legibus ita cōstitutū est: ita natura cōparatū est: ita natura cōstitutū est: ita natura pscriptū. hoc nobis ipsa natura pscript: nobis natura datū est: ut piclitantes alleueūs. hoc ratio ipsa pscript: ita uidetur ratio dictare.

Inter Agendum: & iter actionē: in agendo: & similia.

i Nter agēdū: iter actionē: in agēdo: inter cōnādū: iter

6
163
cōnā: i cōnā: sup cōnā: inter cōsulendū siue cōsulādū: iter cōsilia siue cōsultationes: in cōsulēdo: siue cōsulādū.

Et appellant te hoies sapientem: & existimāt: & cetera. e T appellāt te homines sapientē: & existimāt. Te malū eē & dicūt & sētūt. Illū & putāt pbū & loquūtur. hi & hēntur mali & appellantur. diligētia honores & gignit & continet. studio lra & parantur & consumantur.

Impono tibi onus: Impono tibi.

i Mpono tibi hoc oneris notū est quid significat. Impono tibi idem qd decipio te. Quint. Quid qd hoc ipsum placide tam qete facit: quasi captet iponere. Et alibi: Fefellit te īgenitus honestis animis gloriā amor. Spes tibi perpetuā laudis iposuit. Vnde ipostores dicuntur: q alios uerbis plicentibus inca ntionibusq; seducunt ac decipiunt.

412
Paulus: Itē aleatores & uinarios non cōtineri edicto quosdā respōdisse Pomponius ait. quēadmodū nec gulosos: nec ipostores: aut mendaces: aut litigiosos. Vulp. Nō tamē si incantabit: si iprecatus est: si ut uulgari uerbo in postez utar exorcizauit: nō sunt ista medicinā genera: tamē si sint q hos sibi p fuisse cum p dicatione affirmant.

413
LAVRENTII Vallengis De Linguae Latinae Elegantiā Liber Quartus De Nominum Significationibus.

414
VLPIIVS Ille Seruius: cuius quanta in iurē civili fuerit auctoritas: plurimoz monumēta testātur: siue alioz exēplo: siue priuato cōsilio fretus nō existimauit turpe sibi ad phamā fore: ut librū de notis Scauolae cōscriberet: non

415
mō atistitis in ea facultate atq; onū picipis: uez etiā pceptoris sui: Cogitabat. n. neq; posse id sibi uitio dari: q publicae utilitatis causa susciperet: neq; iniuriā illi fieri: q iprehēderetur: si mō rite iprehēdatur: qd i se fuiss & ipse facturus: si errata sua aīaduertiss. Probe itaq; Sulpitius & īgeue ac ueī romāe: qn ipse quoq; populus prudēter & grato iuicē aīo

ubi nō ita de
cuisset. uulgo
no estomera
tabrie

Quintili

Quintili

Paulus

Pomponius

Vulpius

Seruius Sulpitius

Scauola



Pulcherrimi

Insuperq:

Supat. i. superest

Conciues

Plim

qui factum huius non reprehensione: sed laude dignum ac gloria putavit: nec minore uolumine hoc quam cetera honore persecutus est. Nam precepta aliqua doctrinae tradere cuilibet mediocribus saltem libris imbuto promptum est: Errores maxime uirorum deprehendere. Id uero tum doctissimi hominis est: tum opus utilissimum: & quo nullum dici possit utilius. Quis enim dubitet non minus agere: quam aurum: argentum: ceteraque metalla expurgat: quam quae illa effodit: quam triticum mundat: quam quae metit: qui pinus: amygdala ceteraque nuces eligit: quam quae easdem legit. Ita enim qui emendat: nisi paucissima sunt quae emendat: non inferior existare debemus: quam ipsum illum inuentorem: nec minorem ab illo: quam ab hoc percipi fructum. Insuperque non modo huic ex illius castigatione nullum danum afferri atque iactura: uerum etiam precium ac dignitate pendere atque auro: & ceteris quae modo commemorauimus: quantum corporis purgatio ipsa detrahit: tantum residuo precii: ut dixi & dignitatis accrescit: adeo plus utilitatis in parte est quae superat: quam fuerat in solido. Quare si quis Scaeuolae apud inferos de Sulpitii facto sensus fuit: quae erat illi aequitas: & iustitiae amor: aulim affirmari fuisse gauisum: secumque praclare actum esse dixisse: quod suorum librorum aurum ab omni scoria esset: ac facie purgatum: nihilque fors: pro quod conciuus sui per eius scripta falli possent. Neque immerito Plinius iunior ad aicum ita scribit: Ita enim magis credam cetera tibi placere: si quaedam displicuisse cognouero. Quomodo igitur non sit beneficium id offerre: quod solus & beneficium loco postulari. Quod si hoc non praestatur aut iam defunctis: aut tale beneficium respuentibus: praefecto iis praestatur: ad quos ex ipsa magnorum auctorum emendatione multa in primis utilitas peruenit. Ideoque ab optimis quibusque cuiuslibet artis professoribus receptum est: ut eorum ipsorum quos discipulis imitatione proponunt: etiam uitia: si qua fuerint ostendant. Huiusmodi igitur ego & exemplis & rationibus adductus faciendum mihi putavi: ut unum librum hunc de notis scriptorum componere: non quo illos carperem: Nam praeterquam quod haec inhumana uoluptas fors: certe & alibi maior mihi haec facultas daretur: & de hac ipsa re pene infiti libri describerentur: sed quo pro

desse aliquid linguam latinam discere uolentibus: non modo ex nostris praecipis: sed ex aliorum quoque erratis: ubi & de nostro non nihil ad rei testificationem admiscebitur. Dedimus autem nostrorum librorum suam cuique materiam: ut si pro se opus non multum sibi fauoris pararet: ipsa certe uarietas comendationis blandiretur ex hoc praefertim uolumine: in quo & uniuersa: quae in superioribus sigula continentur: & de pluris praestantissimisque auctoribus pronunciat: iudiciumque contra eos sit. Sumus autem accusatores quidem simul & iudices. Sed quod aliorum pariter accusationem iudiciumque subeamus: nisi legitime & auctoris & iudicis fuerimus officio functi. Sed iam in forum descendamus Alumnus.

Alumnus enim significat. Nonius Marcellus inquit & quod ab aliquo alitus est: & quod aliquem aluit: cui in propria significatione suffragor: in secunda refragor. Nec illius exempla secum facere ostendam: sed mecum: quae haec sunt: tum Ciceronis in Verrem: Italia autem alinum suum seruitutis extremo summoque supplicio fixum uideret: tum Varronis: Et ecce de ipso ad nos accedit cana ueritas atticae philosophiae alumna. Quorum exemplorum salua Nonii pace utrumque significat educatum: non educatorem. Nam Cicero quidem Italiam quasi altricem illum ab ea alitum dixit. Varro uero modo non alio locutus est: quam Quintus ubi ait: Verba omnia & uox eius alina urbis esse solet: ut oratio romana plane uideatur: non ciuitate donata. Vult enim uerba nostra & uocem uideri debere nata: & alita intra roma: ita Varro intra athenas atque in sinu altricis philiae. Adicit etiam Nonius alinum significare dominum: ut apud Virgilium Corpus ubi exanimi positum pallantis acetes seruabat senior: quod Parrhasio Euandro Armiger ante fuit: sed non felicibus: quod: Tum comes auspicius caro datus ibat alumno. Dure nimis ne dicam inerudite uir sane eruditus exposuit: quasi nesciamus non domini morte a seruo uel comite Virgilium fecisse deplorari: sed quod plus est: quam si uel Euander ipse fuisset & occisus: ac multo tristius ab altore siue nutricio morte eius: quem aluerat: & quem loco filii habebat. Qualem Phoenix ille homericus in Achille fuit: quem quoniae Homerus ducasset & filium semper appellat pro alino. Et certe armigeri ma

Nonius

Cicero

Varro

Quintili

Virg

Homerus

x.i

413
Nec illius exempla
secum facere sed
me

Nutricio



gnosq; principū semp & ipsi magni uiri fuerunt. Siqdē ut ta
 Aurige magnorū pncipueā de Phoenice: q; bonæ pti myrmidonū impabat Patroclus
 magni & ipsi uiri fuerūt auriga Achillis pnceps erat: & Stelenus Capannei regis fili
 us auriga Diomedis: & Meriones iter prios duces cretensiu
 auriga Ilionei: & Hectori aliq; frat; fere aurigabatur cur
 rū. Talis fuerat Acetes Euandro. Ergo nō fuerat seruus: aut
 seruo similis apud Euandru: multo minus apud filium: sed
 pti similis & p pte pæserti illo absente. Duo aut hæc noia
 quæ ab eadē littera incipiūt armiger & auspiciū: quæ apud
 Virgiliū mō legiūs non nota oibus etiā expliciūs. Armiger ē
 q; in prælio gerit tela domini sui: ut scutū: & arcū: ut laccā:
 & cætera huiusmōi. Impiti armigerū uocant armatū eqtem.
 Auspiciū est uel a pastu auiū: uel ab inspectiōe auiū. Sed q; a
 colul anteq; iret in expeditionem capiebat auspiciū: hinc fa
 ctū est: ut dicaūs auspicia ductū atq; pncipium: quæ a solo
 duce capiuntur: & hinc auspiciari non mō auspiciū cape: sed
 etiā icipere: nec in bonā tātum ptem: qd' frequentissimū ē:
 uer; in malā quoq; ut apd' Plinium: At hō infelicitè natus
 maibus pedibusq; deuinctis animal cæteris impatus; a sup
 pliciis uitam auspiciatur. Nam quando nō est uerbū: fere in
 bonum accipitur: ut apud Terentium: Haud auspiciato me
 huc attuli: id est non feliciter: quasi auspiciis repugnatis.
 Quod declarat Quint. de Achille: ut opinor: loquens qui ad
 mortē quā dii futurā denunciauerant cupiditate ulciscendi
 Patrocli ruebat. Sic nāq; ait: Eāt noui antiquaq; conditores
 fabulaz; poetaz; & se ad exhortandā aicicia fidē magna quæ
 dam cōposuisse carminibus putēt: si dixerunt aliquos p ma
 ria terrasq; aspiorē fortunam aicog; tantū secutos: aut pnci
 pē græciæ uir; i ultionē interfecti amici i auspiciata bella gef
 sisse. & alibi: Itaq; ut apd' illos Homerus: sic apd' nos Vir
 gilius auspiciatissimū dederit exordium. Auspex q; præerat
 nuptiis celebrandis: qui auspiciū p nuptiis cape solebat.
 Adhibebaturq; hic p parte mariti. Pronuba quæ præest ip
 sa nuptiis celebrandis p uxore. Aliquando etiā magis pprie
 p eo q; dux militiae est: ut pncio carminū apud Horatiū: Nil

Aurige magnorū pncipueā
 magni & ipsi uiri fuerūt

Aurigeri currū

Armiger

Auspiciū

Auspiciari. i. incipe

Plini

Terenti

Quinti

Quinti

Auspex

Pronuba

Horati

despandū teucro duce: & auspice teucro: Citare.
 c Itare idē inqt p laudat accipitur: ut Cicero: Citetur
 q; Salamis clarissia testis uictoriae. Nescio cur id di
 xerit. Nō enī tantus uir tā pua nesciuit: nisi putat acutiore
 uisū iri: si clara faciat obscura. Citantur testes: nō laudan
 tur. Nam Salamis q; fuit locus uictoriae Themistoclis nihil
 laudis meretur: quippe qui nihil egit: sed testis fuit: q; inter
 fuit: uel quia in eo poita sunt trophæa uictoriae: quæ rē ge
 stā testificantur transeuntibus. Ergo si testificari locus pōt
 merito: ut testis citari: non taēn tanq; uenturus: sed ad quem
 eant: q; testioniū desyderant: uel citentur salamini: continens
 p cōtento: uel citentur auctores: & libri qui de hac salamine
 uictoria meminerunt: testimoniumq; dicūt. Capio.
 c Apio secundū eundē i passiuo significat ppiciationē:
 ut apud Lucretiū: Nec bene p meritis capitur: nec tā
 gitur ita. Capere facere. Terētius i andria: Non si capiūdos
 mihi inimicos scia esse. onis hoies. Cape ppeti. Terentius in
 heautonti. Dū abs te absū: ones fuere mihi labores quos ce
 pi leues. Capere: tollere: tener: Virg. li. iiii. Geor. Hic tibi na
 te prius uiclis capiundus ut onem. Varro i meleagris: Quē
 iccirco terra nō cepit: & celū non recepit. Idē i eumēidibus:
 Stola calceosq; muliebres ppter poitos capio. Capere eliger.
 Terentius i ecyra: Cū illum genex cepimus. Virgilius in Ge
 or. Ante locū capies oculis. M. Tul. de officiis: q; insit aliquid
 pbi quod capiat ignotos. Cape delectat: sustiere: hre: decipe:
 circūuenire: occupare: detinere: satiare: accipe: cōplecti: iueni
 re. Singulor; q; exēpla subiicit: quæ ipse (ne longior esse) præ
 termisi: in qbus nō est pbabilis expositio. Nam q; credat au
 ctores uni dictioni tot significata: & qdē p se queng; noua
 dare uoluisse tanq; liguam ipsā confundere cuperent. Cur
 igitur ita locuti sunt? Nempe q; nihil interest inter has si
 gnificationes capio hostē: capio genex: capio saxū. Præterea
 duæ pprietates in hoc uerbo notandæ sunt. Vna q; habet re
 cipum quēdā usum: ut idem sit cepi uoluptatē: & cepit me
 uoluptas. Cicero: Magnam cepi ex litteris tuis uoluptatem.

Cicero

Terenti

Virg

Varro

Terenti

Virg

Varro

Terenti

Virg

Varro

Terenti

Virg

Cicero

Cicero



Quinti Quint. Nec me tanta capiebat uoluptas: q̄ fluētia caris mel- 420
la conderē. Plinius ad Caluistiū li. viii. Capiō aliquā uolup-

Plini ratē q̄ ulla uoluptate nō capior: cepi somnū: captus sū (ōno
uix dicitur: sed dici poss&: ut oppressus uidelic& q̄ opprimi-
tur sōno: capitur sōno: cepi delectationē: uix unq̄ delectatio
cepit me. Sed ī passiuo potius captus sū delectatione: & itē ī
cāteris quæ ad delectationē ptinent. Captus sū amœnitate
loci: dulcedie uocis: specie mulieris: amor pecuniarū: spe hono-
rū: magnitudie sublimitateq; materiæ. Ista. n. oīa delectant.
Ideoq; subitelligi sol& delectatio: quale ipsum illd̄. M. Tul.

Cicero Quo insit aliqd̄ p̄bi: quod capiat ignaros: idest delectet. Er-
go p̄bitati inest delectatio: ut sit ita exponēdū: cuius p̄bi de-
lectatio capiat ignaros siue ignari capiantur delectatio: hēt

Terenti inqt Terentius: Captus est subitellige amore siue pulchritu-
die fœminæ: idest delectatione: nō autē ut testatus sū: actiue
cepi amore. Nec lōge ab hac ratione abest illud captus sū o-
culis: p̄ orbatus sū oculis: nec unq̄ repias: nisi in passiuo: & nū-
q̄ fere nisi de oculis dici similibusq; Misericordia cepit deos:
nō dii misericordiā diciūs: idest non delectatio sed dolor ille
ex alieno malo. Et merita mea ceperunt deos: ut ait Lucreti-

**Lucre-
ti** us: qui sermo rarus est: idest admiratio. uel delectatio: uel af-
fectus eos cepit: Capiō dolorē taēn potius q̄ cepit me dolor
diciūs. nō q̄ nō possumus etiā sic dicere: sed quia hēmus ali-
um in usu moūm magis p̄p̄riū. Tenet me dolor: sicut ten&
desideriū. Delectatio. n. uidetur tantū cape: nec diu p̄mane-
re: dolor autē & desideriū tenere q̄si p̄manendo. Itē cepi īdi-
gnationē: cepi siue contraxi molestiā: potius q̄ cepit me indi-
gnatio: cepit me molestia. Contra cepit me tediū: cepit me o-
diū: cepit me obliuio potiusq̄ retrorsū. Virgi. Tanta meā si-

Virg te ceperunt tedia laudis. Terentiū: Neq; agri neq; urbis odi-
um me unq̄ p̄cipit. Cicero: Propter qd̄ tantū odii cepit elo-
quentia: ut hoies studiosissī quasi ex turbulentissima tēpesta-

Cicero te se in studiū traderēt q̄tū: Idest ut eos iustitiæ capiat obli-
uio. Plinius li. vii. naturalis historiæ ait: Præalto tecto lap-
Plini sus matri & affiniū p̄pinquosq; cepit obliuionē. Altera qd̄

Captus oculis & s̄mi-
libr

6. 166
capere significat uel spōte uel nō sponte accipe. Sūere tātū
sponte. Atq; hīc est illud cepi labores: cepi molestia: cepi do-
lorem: cepi uel suscepi inimicicias: suscepi curas: suscepi sūp-
tus: accepi calamitatē: accepi cladē: accepi dānū: accepi iniu-
riā: accepi contūeliā: accepi repulsā: accepi uulnus: qd̄ nunq̄
fere aliter diciūs. Nō sustinui: nō p̄p̄essus sū uulnus: sed fere
semp accepi: nisi moī poetico: ut apd̄ Ouidiū li. ii. Met. Nul-
lā patiere repulsā. Cicero: In domū multiplicatā honoribus
non solū repulsā rettulit: sed etiā ignominia & calamitatē:
cū dixit. Nequaq̄ cōtra hoc qd̄ p̄p̄cipio facit. Nā sumo sup-
pliciu: sumo p̄cā: nō ī me: sed a me ī altero īfligi ītelligitur:
Ideoq; adiungitur ablatiuus cū p̄p̄positione de. Cicero: De
illo paulo post suppliciu sūitur. Quir. Ut nisi occurriss& ad
diē: de eo q̄ resisterat: p̄cā sūeretur. Potest taēn q̄s de se e-
tia sūere suppliciu: eruntq; taq̄ duæ p̄sonæ: quæ agit & quæ
patitur. Nec lōge ab hac ratione abest illd̄ captus sū oculis:
p̄ orbatus sū oculis dici. Porro q̄ sūere est ultro: quali nō
p̄missu alioz cape: eo fit: ut ītelligatur p̄ nimiu: & iterdum
p̄ arroganter sibi tribuer: ut Cicero de officiis: Orationē autē
latinā efficies legendis nr̄is p̄fecto pleniorē. Nec uero hoc
arroganter dictum existiari uelī. Nam philosophādi scienti-
am concedens multis: qd̄ est oratoris p̄p̄riū: apte: distincte:
ornate dicere: quoniā ī eo studio atatem consūpsi: si id mi-
hi assumo: uideor id mihi meo iure quodāmo uendicare. Af-
sūplisse se ait eam sibi laudē: quæ nisi uera ess& ac palā ue-
ra p̄pter rei magnitudinē arrogans uideretur: ergo assūere ē
multū: & pene nimiu sibi tribuere. Idem p̄ Plancio: Quāq;
nō tantū mihi sumo iudices neq; arrego: Inde ieruditoz uo-
cabulū p̄sumptuosus. Deniq; quodā loco Valerius Maxi-
Ita plāne hoz uerboz p̄p̄rietatē distixit: ut hanc differenti-
am pene p̄cipie uideatur: cum de Catone Censorino loqui-
tur: qui ensē de mediis hostibus recepit: q̄q̄ hoc aliq̄ filio Ca-
tonis tribuant: iquentes ut non coactus accipe: sed sua spon-
te sūere uideretur. Quare si latie nos loq̄ uolumus: dicamus
dominum Iesum carnem q̄dem hūanā sūplisse: mortem

Sumere tātū spa-
te

Ouidi

Cicero

Repulsā retuli

Cicero

Quinti

Cicero

Cicero

Valeri

maxi

Presumptuos

1. 1. p̄p̄cipio
tradere

X.III

Meo iure qd significat

uero accepisse Meo iure quod mo apud Ciceronem legimus siqs forte desiderat exponamus. Significat autē idem quod dāmo quod mea auctoritate: mea q; licentia: ac cōcessa mihi ab oibus libertate: ut idē p Archia: Quare suo qdem iur noster ille Ennius sanctos appellat poetas. Suo iure inquit: q; poeta erat: & pbatissimus poeta. Idem est p meo iure: ut idē alibi: Pro iure meo hoc dico: uos eo me priuastis: quasi cōfidenter dico. Est. n. efficiens causa: nō finalis: qualia cætera sūt hoc mō dicta: p mea i uos beniuolētia: p urā i me hūanitate: p tua māsuetudie: p sua pietate: Vbi efficiens: ut dixi: causa itelligitur: non finalis. Contendere. Intendere.

Virg

c Ontendere idē ait esse festinare: ut Virgil. Quæ p xia littora cursu Cōtendūt petere. Contentio est pseuerātia: uel elatio. M. Tul. de officiis li. priō: Ex contētionē uocis

Cicero

& sūmissiōe & cæteris similibus facile iudicabiūs. Salustius

Sallust

histo. li. iiii. Rursus iumēta nacti ad oppidū ire contendunt. Contendē continuare. Cicero de oratore. ii. Id qd' eius scrip

Cicero

ta declarant: & contentiones uocis & remissiones continua

Cicero

rentur. Et in. iiii. Nihil pnciosius q̄ sine intermissione contē

Cicero

tiō. Præterea ait contendere esse astringere: itorquere: cōpara

Cicero

re: certare: extorquere: pripere: uel dirigere signū. Itē q; p fe

Cicero

stinare intendere. Sed neq; præcepta: neq; exēpla satis disti

Cicero

cta sūt. Quid enī differt contentio est pseuerantia: & conten

Cicero

dere est continuare: cū præserti eadē exēpla utrobq; subiici

Cicero

at: Quid itē uirgilianū illd' Contendunt petere: & illud Sa

Cicero

lustianū: Ire contedunt. Quæ duo idē declarant: q; tendunt

Cicero

uel pgunt ire: siue petere. Iam uero apud Ciceronē contētio

Cicero

non est pseuerātia: neq; contendere cōtinuare: sed itentio: at

Cicero

q; itendere. Indifferenter. n. diciūs hoc loco cōtentio & iten

Cicero

tio: contendere: & itendere. Nā plurimi falluntur accipiētes

Cicero

itentioē p uoluntate: atq; pposito. Afferā ad hoc pbandū

Cicero

ex. M. Fabio exēplū: p quod & ipsa res: de qua agiūs probabi

Cicero

tur. Neq; grauissius autē in musica sonus: nec acutissius ora

Cicero

tiōibus cōuenit. Nam & hic parū clarus: nimitūq; plenus nul

Cicero

lū afferre animis motum pōt: & ille prætenus & immodica

Intentio nō significat uoluntate & pposito ut multi putant

Quinti

ex. M. Fabio exēplū: p quod & ipsa res: de qua agiūs probabi

tur. Neq; grauissius autē in musica sonus: nec acutissius ora

tiōibus cōuenit. Nam & hic parū clarus: nimitūq; plenus nul

lū afferre animis motum pōt: & ille prætenus & immodica

L. f. hoc qd' legitur. qd' dicit. si non? nam qd' dicit Intentio est pseuerantia & continere idē dicit

claritatis cū est ultra neruū: tum neq; punciatiōe flecti: neq; diutius ferre itentionē potest. Nā uox ut nerui: quo imifior: hoc grauior & plenior: quo tensior: hoc tenuis & acuta magis est: sic ima uī nō hēt: sūma rūpi piclitatur. Mediis ergo utendū sonis. Hi quoq; cū augenda itentio est excitandi: cū sūmittenda sunt tempandi. Māifestū ergo est qd' sit itentio: cuius etiā similitudo neruoz manifestius docet: unde similitudo sūpta est. nā ut neruus i cithara: aut neruus i arcu quo magis itenditur: eo uehementiorē uel sonū uel ictū efficit: quo magis relaxatur eo remissiorē: ita & uox quæ utiq; usū neruoz corporis exigit: quos uideē licet i acutissime exclamationibus maxie intendi: tanq̄ in cithara aut i arcu: siue contendi: quæ ut dixi idē sunt: atq; idē esse ex uerbis utriusq; auctoris: quos nomiauius liquet. Neq; uero qsq̄ negauerit continenter esse quod cōtinue siue cōtinuate: quod Marcellus ait: sed a continuo ueit: cōtentus uerē a contendo: licet & contineo faciat contentum. Cursus.

c Versus iquit idē est uolatus: ut Virg. Cursūq; p auras Dirigit in lucū: qsi nō figurate dicaus de uolatu cursū: & de cursu uolatu. Vnde ille apud Terentiū: Festinato seruiū ire iubens inqt uola: p eo qd' est curi. De nauigatiōe quoq; festina diciūs cursū: ut. M. Tul. Quo cursu frumento onustas naues petentes Rhodū uiderit. Et Quinti. Nauigationē dixit fugā siue naues fugientes: quæ uelocē cursū cōficerent: cū inqt: Inde fugientia uela longo uisu psecuti. Is. n. q fugit uelocissime currit. Eoq; Virgilius inqt: Pedibus tior addidit alas. Idē quoq; Quinti. inqt: Multa sūt græce & latine nō denominata. Nā & qui iaculū emittit: iaculari dicitur: qui pilam aut sudē appellatiōe priuatī sibi assignata car&. & ut lapidare qd' sit māifestū est: ita glebar; testar; q; iactus non hēt nomē: unde abusio: quæ κατὰ χροῖς dicitur necessaria est. Quare ad hāc Quinti. formulā nō aliter nauem uelociter euntem: & auē uelociter uolantem currere diciūs: q̄ iaculari sudē. Illud autem apud oratores obseruari uolitare potius q̄ uolare p discurrere dici solere: ut apud eundem: Me per oia

Continenter a cōtinuo

Virg

Terenti

Cicero

Quintili

Virg

Quintili

Abusio græce κατὰ χροῖς

Quintili

Figurate



Cicero maria uolitatē: & apud Ciceronē: Qui p̄ for̄ uolitant: quae
le est reptare. Nā cū repere sit aīaliū carentiū pedibus & uē
tre euntii: licet quaedā reptilia pedes hēant: ut lacertae: taēn
reptare hoīem diciū: qui segniter lente: & quasi testudineo
passu incedit: quales sunt q̄ i hortis: aut uinetis: simili busq̄

Horati locis spaciatur. Horatius: An tacitū siluas inter reptare sa
ubres. Plinius ad Bebiū: Scholasticis porro dominis: ut hic

Plini est: sufficit abunde tantū soli ut releuare caput: refigere oculo
los: reptare p̄ limitē unā semitā terrā: onelq̄ uiticulas suas
nosse & nūerare arbusculas possit: Idem frequentior curren
tibus: q̄ reptantibus lapsus ē Terentius i adephis: Perreptaui ul
q̄ onē oppidū ad portā: ad lacū: quo nō. Carpere.

Virg c Arpere inqt p̄ attenuare apire: Virgil. Nec nocturna
qdem carpentes pensa puellae: hoc ne puellae qdē ip
sae dicerent. Nā ut carpiūs linū uīns ex humo cū uellimus:
ita puellae sinistra manu de colo pensū trahētes: sensūq̄ uel
lentes carpunt. Et ut decerpiūs rosā primis digitis: sic puel
lae primis & ipsae digitis decerpūt p̄ticulatū linum lanā ue.
Itey carpe celeriter praeterire: ut Virgi. Et acri carpe prata
fuga. Et in eodē: Carpe mox gyḡ icipiat: quasi in primo cele
ritas illa nō magis intelligatur p̄ hoc qd̄ dixit fuga: q̄ est ce
ler cursus: q̄ p̄ illd̄ carpe: & in secundo significetur uelociter
praeterire. Aliud nāq̄ est ire in gyḡ: aliud praeterire: quod de
equo & affessore utiq̄ poetice dictū est. Accipere.

Virg Itey carpe celeriter praeterire: ut Virgi. Et acri carpe prata
fuga. Et in eodē: Carpe mox gyḡ icipiat: quasi in primo cele
ritas illa nō magis intelligatur p̄ hoc qd̄ dixit fuga: q̄ est ce
ler cursus: q̄ p̄ illd̄ carpe: & in secundo significetur uelociter
praeterire. Aliud nāq̄ est ire in gyḡ: aliud praeterire: quod de
equo & affessore utiq̄ poetice dictū est. Accipere.

Terenti a Cipe p̄ pascere idē inqt Terentius: Accipit hō nō
melius prorsus: neq̄ plixius. Et hūc imitatus Seruius

Serui in Virgil. Illos porticibus rex accipiebat i amplis. Urbanus
p̄fecto & lautius loqui poterant. Pecora gregatū altitiaq̄ di
cūtur pasci: nō hoīes. Nos enī quotiens accipimur: siue exci
pimur i conuiuū nō ad saginā: sed ad iucunditatē illā atq̄
apparatum iuitamur: ut minima ps̄ cibis assignetur. Vnde
conuiuere dicimus eo tēpore nō cōmessari aut cōpotare: aut
qd̄ deformius est: cōpascere siue cōpasci. Siqdem Terentius
de Thrasone non tāq̄ de saginatore locutus est: sed tanq̄ de
splendido apparatore conuiuioy. Et Virgil. Helenū regem

Virg cūtur pasci: nō hoīes. Nos enī quotiens accipimur: siue exci
pimur i conuiuū nō ad saginā: sed ad iucunditatē illā atq̄
apparatum iuitamur: ut minima ps̄ cibis assignetur. Vnde
conuiuere dicimus eo tēpore nō cōmessari aut cōpotare: aut
qd̄ deformius est: cōpascere siue cōpasci. Siqdem Terentius
de Thrasone non tāq̄ de saginatore locutus est: sed tanq̄ de
splendido apparatore conuiuioy. Et Virgil. Helenū regem

Terenti de Thrasone non tāq̄ de saginatore locutus est: sed tanq̄ de
splendido apparatore conuiuioy. Et Virgil. Helenū regem

Et Virgil. Helenū regem

Reptare

418
Pensum nota qd

419

uult regia quandā magnificentiam i exhibendo cōuiuio de
clarasse non solā: ut ita loquar passionē: & ut dixi saginā. Fa
teor tamē accipe non nūq̄ significare i domū suā honoris &
aicitiae gratia aliquē conuiuā capere: ita tamē ut subitelliga
tur iconuiuū. Acceptus sū a te laute: id est acceptus i conui
uiū uel tractatus. Nam frequenter i contrariū dici repimus.
Ego abs te miseris sū acceptus moīs. Hoc apud Terentiū &
apud Ciceronē. Ex quo illd̄ laudatur Archytas: q̄ cum uilli
to factus esset & irator: quo te mō inqt accepisse: nisi iratus
essem.
Graue.

g Raue inqt significat grauidū. Virgili. Donec regia sa
cerdos Marte grauis. Circunlocutio fecit: ut intelliga
tur grauida. Nā si dicā r̄gia aut leana est grauis: nō p̄liū
intelligat: si addam ex rege aut ex marito fortasse intelliga
tur esse grauida. Ita apd̄ Virgi. Marte grauis: p̄ semie Mar
tis i plena. Graue plenu. Virgili. Nō insueta grauis tentabūt
pabula foetas. Si accepit foetas p̄ grauidas: supuacaneū ē ex
ponere graues p̄ plenas. Per illud. n. q̄ pregnantes sunt ple
nae esse itelliguntur. Graues uero esse p̄ epitheton appositū
est: q̄ppe grauidae ones graues: ut ipsa quoq̄ uox indicat. Nā
a grauis fit grauidus. Si accepit foetas p̄ iis quae peperūt: ut
puerperas mulieres: quae p̄ xis diebus matres sunt factae: gra
ues lacte dicentur q̄si onustas: non q̄si plenas. Durū sit nāq̄
appellari oues capraeue plenas lacte: sed ubera plena lacte:
ut est apd̄ eundē p̄ trāslationē grauida. Et grauido superat
uix ubere limē. Quod si quando repiatur grauis p̄ plenus:
hoc taēn i loco nō ita accipitur. Hūc eūdē quē ego ptuli uer
sū: & ille affert: q̄si de grauido: & nō de graui sit quaestio. Nec
poetae mō: uey etiā oratores sic loquūtur: ut Quinti. Luctā
tur intra uiscera aīae: & uteq̄ funeribus grauidū in os agūt.
Sed ad graue reuertamur. Grauis inqt plenus. Virg. Tu pie
tate graue & meritis si forte uiḡ: quē uiḡ piū & bene meri
tum appellare plenum pietate & plenum meritis quis aude
at: Non ergo ita exponendum est: ut nec esset utendum. In
quo paulo post meam sententiam ostendam. Graue inquit

Archytas

Virg

Virg

Quinti

Virg

420



Virg

grandæuū. Virgil. Hic grauis entellū dictis castigat aceses. Ego potius accipio grauis prudētia: & moribus quomō pxiē grauis pietate & meritis dicebatur. Multa præterea signifi- ta dat huic eidē nomini: quæ pfecto forēt ifinita: si ad illū modū poetarū ōniū exponaūs exēpla: quod longe abest tū ab utilitate discentiū: tū ab ipsa rei natura. Etenī graue suapte natura pōderosū significat: ut graue saxū: grauis sarcia: gra- uia arma: graue scutū qđ scilicet & grauat nos ī ferēdo: & qđ ægre & cū molestia fertur. Inde p abusionē trāfferimus ad senectutē: ad morbū: ad dolorē: ad laborē: qđ ii q molestiam ex senectute: morbo: cæterisq; sentiunt: qđsi onere itolerabili premūtur: qđ cupide: uelut graue pondus a se uellent depo nere. Neq; solū ad molestias corporis trāslatio hæc fit: uerū ad molestias animi: ut grauis contūelia: grauis iniuria: gra- uis mœror: grauis iactura: quæ aniūm genere quodā pōde- ris premunt. Itaq; unus moūs est quæ corpori aut aiō mole- sta sūt ea graua appellare: eoq; molestia a mole. i. a re ma- gna magniq; pōderis uocitata est. Alter moūs est: qđ quēad- moūm graua & grādia saxa ac graues trunci nō facile loco mouentur: sed ad ōnē tēporū mutabilitatē hærent: ita hoies cōstantes ac præditi sapientia merito p figurā graues noian- tur: qđ nec precibus: nec minis: nec uanitate: nec pmissis ab æquo & iusto sūmouētur: ut ii faciunt: quos leues uocauis: qđ i similitudinē pulueris ac palearū ad ōnē aurā uētilātur. Cæ- terū qđ mirer: si ī his quæ sūt altioris itelligentiæ fallituricū in leuioribus atq; aptis allucinetur Marcel. Inficiator. Suppositio

Molestia a mole

Intelligentiæ altioris

Allucinetur
+21

Cicero

Inficiatores inquit sunt falsi criminis obiectores: ut
i Cicero de oratore libro primo: Ut si ille inficiator p-
bass & iudici ante petitam esse pecuniam: qđ esset cæ-
pta deberi. hoc de reo dictum est a Cicerone: nec reo crimi-
nis: sed pecuniarum. Ille uero accipi non tantum pro a-
ctore: sed pro accusatore etiam: & accusatore falsi crimi-
nis. Vbi enim pecunia & petitor nominantur: ibi nulla
est criminatio. Inficiator igitur is significatur: qui ne-
gat se uel debere quod actor petit: uel commississe quod

Suppositio
Inficiator

accusator obiicit: unde status cōiēsturalis dicitur ificialis: in
quo seper reus ificiatur: uel ificias it. Inficiari. n. & id qđ dixi
ificias ire: est uerbo negare. Nam negare est aliquando & fa-
cto: ut Virgili. Egregii forma: sed qđ fortuna negarat ī patri-
am reditus. Veto notū est aliud esse qđ nego. Et ut breuiter si-
gnē contrariū est illis impo: & iubeo. Nō est aut huic nōi ni-
si accusatiuus caus: & unum uerbū eo is it: de ificias loquor:
Cui simile est suppetias p eo quod est auxiliū: ut ī. xii. cōmē-
tariorū Cæsar. Et nunciabatur auxilia magna eqtatus oppida-
nis suppetias uenit. Et in eodē: Suisq; rebus timēs elephātis
qđ. xxx. relictis suis finibus: oppidisq; suppetias pfectus est.
& iteq; ī eodē: Atq; suis fugiētibus suppetias ire contendit.
Suetonius de Vespasiano: Legatū insup Syriæ consularem
suppetias ferentē rapta aq̄la fugauerunt. Suppetias p auxi-
liū. Plautus in epidico: Sed memēto siqd sæuiunt senes sup-
petias mihi cū soror ferre. Idē ī eodē noīatio ē usus: Auxilia
mihi & suppetiæ sūt domi. De incisi cōtra Nōiū Marcellū.
i Ncisi inq; qđsi simul. Cicero in orator: Hæc qđ duo bi-
nis pedibus incisi: deīde mēbrati dicere solebas. Quid
magis cōtrariū qđ incisi: id est minutati: & simul qđ ē cōiūcti
qđsi nesciaūs qđ sint Cola: cōmata: & periodi: de qbus Cicero
pluribus ī locis disputat: appellās ea incisionē mēbræ circuitū:
siue ābitū: siue cōprehensionē: siue cōtinationē: siue circū-
scriptionē: Cuius ultimi qđ multis noibus Cicero uocat: du-
o genera Quint. facit. Priora aut sic diffinit: Incisū ē sēsū nō
expleto nūero conclusū plerisq; ps mēbris: ut domus tibi de-
erat: at hēbas. pecunia superabat: at egebas. Fiunt autē sin-
gulis uerbis incisa. Mēbræ est sensus mēbris conclusus: sed a
toto corpore abruptus: & p se nihil efficiens.

Inficiari
Inficias eo

Virg

Cæsar

Cæsar

Cæsar

Suetom

Plauty

Plauty

Cicero

Cicero

Quintili

Cicero

+22

Circumscripti
circuitus. amb-
tus. cōprehensio
continatio
periodus. idē

Incisū qđ.

+23

Comma ——— Incisū
Colū ——— Mēbræ
Periodus ——— Circuitus ambitus &c



Virg

candidū est. Virg. aenei. iiii. Candentis uaccæ media iter cornua fudit. sed hic: ut dixi: nō nihil desidero. Nā & exandescere hoīem dicimus cū uehementer irascitur. præterea ostendēda est passi causa quā ob rem unū uerbū plura significat: uelut i hoc: Cū. n. ignis obstantia exuperat: ac fumū uicit: candorē flāmæ concipit: uel q̄ sol quāto candidior: tanto ardētior: ita aīus dū ira cōcitatus est: inflāmatus: incensus: & exandescens dicitur. Vel q̄ mare uentis cōflatū: & i morē aquæ ebullientis i lebetē: uel ipsa aqua lebetis ebulliens spumas albescentes ciet: ita aīus simili pturbatiōe p̄citus exandescere dicitur: ut tāta cōmotio mentis significetur: quāta est uel maris uel aquæ ad ignē iā albescentis: qd̄ ex unius a Quinti. ex poīti uocabuli patescit exēplo. Vertex iquit est cōtorta in se aqua: uel qcquid aliud similiter uertitur: Inde p̄pter flexum capilloꝝ ps sūma capitis. Ex hoc inq̄ in montibus eminentis simum recte dixeris: hęc oīa uertices p̄prie tamen unde initium duxit. Quā nemi debet & misꝝ uideri cur interdum una uox plura significat.

Quintili

Serui

Virg

Latus. I. Aetū Serui placet multa significat: p̄guedinē: p̄guedinē: pulchritudinē: grauidū: uiride: & multa alia. Idq̄ apd̄ Virg. mō q̄ si alios quoq̄ poetas exposuiss̄: adhuc alia multa significata adieciss̄. Sed ipse rationē reddā cur i uarios sensus abutamur: cū unum natura significat. Latū id appellaū quod aspectu gaudiū p̄mit. Nā gaudere p̄prie est intrinsecus. Latari extrinsecus. Recte igitur aīata dicuntur læta quoties lætatur. Et q̄a sic natura cōpertū est: ut quæ bōa corporis habitudie sit alacriora: quæ uero debili tristiora sint: eo fit: ut p̄guia uocēus læta: ut oues: lætas boues: lætos grages: læta armēta. Trāsteriūs hoc ad similia: ad segetes: ad uites: ad oliueta: ad cæteras arboꝝ. Vnde sicut ex illis superioribus domini p̄cipiūt fructus: & quæ admodū illa: ita hęc quoq̄ q̄ lia sit declarat aspectus: appellaturq̄ lætæ segetes: lætæ uites: læta oliueta: læta arbusta. eo quidem magis: q̄ multi uolūt hęc etiam animata esse. Vel læta dicimus ab effectu: q̄ nos lætos faciunt: ut locus tutus: quia nos tutos efficit.

Exandescere unde

424

Lætum

Gaudere
Lætari

Dr

Ideoq̄ nō appellatur hoīes læti ob fœcunditatē: p̄guedinē: pulchritudinē: grauidatē: & similia: sed ea rātum quæ i nros usus cedunt: aut si ita cōtigat i nrām delectationē: leticiā nobis uoluptatēq̄ parientia. Hęc igitur regulā tenentibus hoc nomē & apud auctores inuentū facile intelligetur: & multi fariam sine abiguitate in utendo suppeditabit.

Multifariam

Acculare: Inculcare.

Acculare ut idē cū multis aliis uult: est maiori de mīo re. Inculcare mīoris de maiore: uel paris de pari: quoꝝ singularis incitua uehementē est castigada. Apud quē. n. auctoꝝ obseruatio ista repietur: Nōne apud ueteres adolescentuli solebāt p̄bitatis simul & eloquētiæ laudē capeffere ex magnos uiros accusatiōe. Atq̄ ut ait. M. F. crediti sūt etiā clari iuuenes obsidē reipu. dā malos ciuū accusatiōe: qd̄ significauit & Cicero cum dixit: q̄ est illa misera: q̄ dura seruitus: adolescentibus paulo loquacioribus seruiendū est: Nū qd̄ Demosthenes cū tutores suos adolescentulus in iudiciū uocauit: aut Cicero cū Verrem reū fecit prætorii uis: ipse quaestorius nō accusauit: male locutus est: dicēs accusatiōe suā sēp: nūq̄ iculatiōe. Et hoc qd̄ de accusando: Quid aut de iculato: Certe si illud nō ē de maiore i mīore: neq̄ hoc est de mīore i maiore: & alioq̄ nullo nūq̄ i iudicio auditū ē nomē iculatoris. Quid porro extra iudiciū Virg. inq̄t quē non accusaui amens hoīnū ue deīue. Dii q̄dem maiores Aenea sunt: hoīes uero dūtaxat troiani mīores. At est apd̄ Terentiū pater ad filiū loquens. Quid me iculas Clitipho: Hoc. n. illi exemplū sumunt: Cætes exempla omittunt: quæ contra eos faciunt: quæ sunt infinita. Cæsar cōmentatio p̄rio. Hęc cū aīaduertiss̄ & Cæsar: cōuocato consilio: ōniunq̄ ordinū ad id consiliū adhibitis centurionibus uehementer eos inculauit. Sed ne multis morer: accusare est uel apud iudices uel apd̄ aliū quemuis: etiā apud illū ipsum quē accuses significat: atq̄ ostendere aliquem peccasse. inculare uero reprehendere mores alterius: & p̄lexq̄ cum querela: q̄ ab illo iniuria sis affectus. Et ita apud Virgilium: Terentium: Cæsarem atque

Serui

425

Quintili

Cicero

Virg

Terenti

Cæsar



426
Serui

ceteros auctores accipiendum est. Barba:

Horati

Plini

Virg

Virg

Plini

b Arba idē inqt hoīs: Barbæ uero quadrupedū. Sed nō est barba tantū hominū: neq; barbæ tantū quadrupedū: quin & barbæ quadrupedū: & barbæ hominum utiq; multoꝝ dicuntur. Horatius: Utq; lupi barbā uariæ cum dē te colubræ Abdiderit furti terræ. Plinius li. xxix. Rabiem hircos; si mulceatur barba mitiorem: eadem præcisa nō abire eos in alienū gregē. Nam illud Virgilianū: Stiriaq; impexis iduruit horrida barbis: magis de hoibus dictum est: q̄ de hircis. Et illud: Nec minus interea barbas incanaq; mēta Cinyphæi todet hirci: ad multos hircos refertur: p̄inde ac si dicere mus caudas: cū tam ē sigulæ sigulis hircis sint: ita & barbæ. Sunt etiā barbæ alioꝝ: q̄ quadrupedū: ut Plinius in. xxx. Cū gemios trāsīt sol tristis & auribus & unguibus galliæcoꝝ: si Luna rasis barbis eoꝝ. Nuncius.

427
Festus Pompei

n Vncius inqt: idem est q̄ nunciat: quod aut̄ nūciatur licet & neutro dicatur: tamen iuenitur & masculio. miror cur ita dixerit: Ego q̄dem nusq; hoc nunciū legi: ac ne ipse q̄dem: ut opior: cū Festus Pompeius uetustior eo auctor ita scribat: Nuncius & res ipsa & nuncius dicitur.

428
Serui

Cicero

Arcere: abigere: abigei: abigeatus.
a Arce idem ait esse phibere. Sed mihi uidetur potius esse uetare ne accedant ii q̄ ueniūt: Iuno septē tantū ānos arcuit troianos ab Italia: quam ubi contigerūt: nō arcebat ab ea amplius: sed i ea esse phibeat. Trāsfertur ut pleraq; de corporeis ad icorporea. Cicero i paradoxis: Quæ uis .n. est quæ magis arceat hoīs ab i phibitate: q̄ si senserint nullū in delictis esse discrimen. Contrariū huic uerbum ē abigere: qd̄ significat a loco fugare atq; expellere: ut abige mutas a facie mea scribentis: abige canes a popina tua: abige sturnos sonitu a uinea. Quintili. Ibo in littus miser: planctibus aues abigā. De pecoribus uero idem quod de ceteris animalibus accipiendum est: quæ si nobis odiosa: sunt sicut abigiūs: hoc est expelliūs: ut oues: capras: asellos ab hortis: a uinetis: a pratis. Quod si ita non sit: sed furto tolliūs utiq;

Quintili

430
sturnos sonitu a uinea. Quintili. Ibo in littus miser: planctibus aues abigā. De pecoribus uero idem quod de ceteris animalibus accipiendum est: quæ si nobis odiosa: sunt sicut abigiūs: hoc est expelliūs: ut oues: capras: asellos ab hortis: a uinetis: a pratis. Quod si ita non sit: sed furto tolliūs utiq;

Abigere

6
gregati abigere aliud significat: id est furto tollere: aut etiā latrocinio: ut apud eundē. Adhuc spolia transeuntiū & abacti pecorum greges sub hoc titulo defendebantur. Vnde abactores uocantur pecuariōꝝ aīaliū fures latrunculiue. Hosq; dam abigeos uocant. Vulpianus Abigei aut̄ inquit pprie i hēntur: q̄ pecora de pascuis uel ex armētis subtrahūt: & quodā mō deprādantur: & abigendi studiū: q̄si artem exercent: equos de armentis uel oues de gregibus abducentes. Ceteri siq; ouē oberrantē: uel equos in solitudine relictos abduxerit nō est abigeus: sed fur potius. Hic abigeū a nō abigeo distinguit loco nō numero. Claudius uero i loco inqens quantitas discernit furem ab abigeo. Nā q̄ unam suem surripuerit: ut fur coercebitur: qui gregem: ut abigeus. Hic furē ab abigeo separat: ut superior fecit. Macer non separat: cū ait abigeatus crimē publici iudicii nō est: quia furti magis est: sed q̄a pleꝝq; abigei & ferro utuntur: si deprehendantur: ideo grauiter puniri eorū admissū solē. Quomō aut̄ ii iurisperiti inter se conueiant: aut nō conueniant: nihil ad hoc tēpus. Hoc tantum dixerit: nō mō fures siue furti aliq; solent abigere armēta uel greges: sed etiā latrūculi: qui facta prædonū manu in alienū agrū icursionē exercentes pecora etiā iterdū abigūt: & abigei noiari possunt. Præstare quo uerbo sæpe & iurisperiti & oratores utuntur: est phibere: ne alicui fiat aliqd̄ icōmodi: & si nō phibuerit satisfacere: ut uēditor debet & præstari uitiū rei quā uēdit: id est phibere atq; efficere: ne ēptor dāni qd̄ faciat: alioq; satisfacere. Neq; id i altero mō: uerq; etiā in nos ipsos. Cicero i tusculāis: Cū id qd̄ ab hoīe non potuerit præstari euenerit. i. cauēri & phiberi. Innocentius: innocuus. i. Innocentius iquit Seruius est cui nō nocetur. Innocuus q̄ nō nouit nocere. Vellē exēpla recitass&: q̄bus ostēderet eā expositionē inocui uerā esse. Nanq; illud Virgilianū qd̄ eum i hāc ipulit opinionem: Donec rostra tenent sicci: & sedere carinæ Omnes inocuæ: non est accipiendum q̄ sederunt tales: ut eis nihil noceretur: sed uel more poetico: q̄ nihil peccauerūt: quasi inocentes homines. Nocētes. n. sunt q

Quintili

Abactores

Abigei

Vulpianus

Claudius

Macer

Incurfione in alienū agrū centē

Præstare

Cicero

Serui

Virg

429
Vellē exēpla recitasset q̄b & r



cumq; ab honesto recedunt: etiam si nemini noceant: uel quia non nocuerunt neque sibi ipsis: neque uectoribus ac nautis.

Instar.

Virg
Seruius

i Instar montis equum diuina palladis arte. Instar Seruius ait ad similitudinem. Quid similitudinis equo ad motum?

Virg
Archime

q; si etiam similis esset: non tamen eum magnum potius quam paru esse quam Virgilius seferit intelligere. Archimedes ille geometricus globum ad similitudinem caeli fabricatus est: in quo effigies caeli aderat: magnitudo non aderat. Idem fit de tabula illa depicta ad similitudinem orbis terrarum: quam non ausim dicere depictam instar orbis terrarum: neque alia multa huiusmodi: ut instar Antonii abulas: instar patris scribis: instar languidi sedes: sed ad similitudinem: uel in motum: uel in morem: uel tanquam & similia. Instar potius significat ad aequationem: uel ad mensuram: ut apud eundem Virgilium: Argolici clypei: aut phoebae lapidis instar. Cicero Hexametrorum instar uersuum. Nam illud apud eodem instar mortis ducunt & fulminis instar: significat aequationem doloris in morte & impetus ex fulmine. Quod si quando repiatur prope accedere ad significationem similitudinis ad motum simus: ut nimiam utendi licentiam deuoteus. Nam uix ego auderem sic uti: ut Seruii familiarissimus Macrobius: cum saepe alias: tum statim in praemio saturnaliorum ita inquit: Ut quae indistincte atque promiscue ad subsidium memoriae annotauerant in ordinem instar membrorum cohaerentia conuenirent.

Virg
Cicero

Virg
Cicero

Macrobius

Passim: ubique: usque.

Seruius

p Assim inquit significat ubique. Mihi autem aliud uidetur ubique: quam passim. namque in prato ubique est herba: non passim. Contra grex passim pascit: potius quam ubique. Quippe aliquid interualli est inter pecudem & pecudem: non item inter herbam & herbam. Est autem passim quasi passu distate uel sparsim: quemadmodum dicimus passis manibus: & passis crinibus. Quod accipi solent etiam pro crebro: dum de rebus mentis loquimur. Lactantius tamen pro ubique accepit: cum inquit: Creditur ei passim: tanquam cognita ueritati. Neque solum pro ubique: sed etiam quod inusitatus est: pro undique: Cumque in numerus condendae urbi

Lactantius

430

familiarissimus

Inquiens

Passis manibus

Passis crinibus

431

6.

172

pass idoneus esse uideretur: constituit asyllum. eo passim confugerunt ex finitimis locis pessimi quique sine ullo conditionis discrimine. Usque duo haec potius significat in loco simul & ad locum: ut Terentius in eunuchis: Occidit neque uirgo est usque. Cicero in philippi. Neque uero usque discedebam.

Lactantius

Terentius

Cicero

usque

De Aduerbiis in im desinentibus.

a Dicitur de quibusdam aduerbiis in ea uoce exeuntibus. Priuatum nihil differt a priuato: si priuato dicere liceret: nihil sepatum a separte: si hoc repiatur: nihil properatum a properanter: nihil dissimulatum a dissimulater. Ubertum idem est quod copiose. Affatum quod abunde. Raptum quod festinanter. Cursum quod currendo. Tamen aliud est generatum quam generaliter. Hoc enim significat omnia simul quae sub genere sunt: amplectendo. Illud uero pro singula genera: seu magis pro singulas species. Si quidem species genera uocantur: ut quot sunt genera arborum: quot sunt genera uitium: potius quam quot species. Virgilius: Generatum discite cultus. Varro: Non in uolucris generatum seruatur analogia. Non ex aqlis aqlae: atque ex turdis procreantur turdi. Sic ex reliquis sui cuiusque generis. Alio aliter hoc fit: quod in aere: quod in aqua. Non hic cohaerent inter se generatum innumerabili numero similes. Eodem modo ut generatum pro singula genera dicitur: ita summatum pro singulas summas. Aliquando dicitur summatum & generatum non pro singulas summas generata: sed pro una unum: ut dicam de hac re summatum. Cicero de oratore. li. v. Infinitum mihi uidetur id dicere: in quo aliquid generatum quaeritur: hoc modo expetenda ne esset eloquentia: expetendum honores. Ceterum quomodo differat ab illis ad summa in summa postea reddam. Uirum pro singula capita uiro: ut Gracchus diuidebat uirum semodios frumenti. Tamen de uno aliquando dicimus: ut apud Curtium: Si quis uirum dimicare uellet & pro uocauit nominatum pro nomina singulorum: ut assignati sunt coiurati nominati custodi carceris. Et de uno etiam: ut tenes cruentum pugione Brutus nominati Cicerone iclamauit. Membratum per membra. Caesim pro incisiones gladii. Punctum pro punctiones inflexionesque gladii: siue incidendo: & pungendo. Strictum strigendo singula: uel certum aliquid. Craptum hic & hic decerpendo: non ipsa

432

Ubertum

Affatum

Raptum

Generatum

Generaliter

Virg

Varro

Species generum uocantur

Summatum

Cicero

Curtius

y.i



UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

seriē sequendo **T**racti trahendo: nō interrūpendo seriē sequēdo. **C**ateruati **g**regati **s**turmati **m**anipulati: p diuersas cateruas: p diuersos greges: diuersas turmas: diuersos manipulos: **D**omesticati **f**ucati **r**egionati **s**oppidati **m**unicipati **p**uicia tim: p uarias domos: uarios uicos: uarias urbis Romae regiones: uaria oppida: uaria municipia: uarias puincias. **V**enio nūc ad id qd' pmiserā: i sūmā: & ad sūmā magis mo utēdi differunt a sūmati: q' significato. **Q**uinti. in corpore piecto: In sūmā nō recedo: fas ē mihi iuitis etiā parentibus pie face re. **C**icero de officiis: Ad sūmā ne agā de singulis: cōmunē totius generis hūani societate: cōgregationē & conciliationem colere: tueri: cōseruare debeū. **D**iffert autē ad sūmā: & ad sūmū: q' secūdū ad nūez refertur. **I**dē **C**icero p Milone: **V**nus aut ad sūmū duo iuenti sunt q' Milonis causā nō pbarēt: id est nō plures q' unus: aut duo ex pluribus. **I**dē ad **L**uciū **M**iseniū: **N**oli. n. existiare mihi nō solitudinē iucundiorē esse: q' taēn ipsa uti nō licet: q' sermōes eoz: q' frequentāt domū meam: excepto uno: aut ad sūmā altero: hoc ē excepto uno: aut ut multū duobus. **Q**uinti. i sensu priore solet uti tali genere dicendi p aduerbiū semel: **D**eniq; ut semel finia: sic fere componendū quomō p nunciandū erit. **E**t alibi: **V**t semel ōnia cōplectar. **E**t itez: **E**t ut semel qd' est potissimū dicā: secretū i dictādo pit. id est ut i sūmā dicā. **C**uius rei causa ē ipsū illd' semel qd' significat una uice p ōnibus: ita ut postea nō oporteat qd' addi. **I**deoq; sol & accipi p imutabiliter: & irruocabiliter q' qd' semel tātū fit id nō hēt i g'flū: ut itez fiat. **I**dē i mathematico: **Q**uid hāc fulgētū sydes: uenerāda facies: qd' quādā uelut infixa ac cohārentia ppetua: semelq; capta se de collucent. **A**lia toto spsa cālo uagos cursus certis ementi ūtur erroribus. **V**irgilius: **Q**ui neqd' tale uider & Procubuit moriens: & humū semel ore momordit. **O**uidius: **N**ulla ipa rabilis arte **L**æsa pudicicia: deperit illa semel. **L**ucanus: **D**ixitq; semel nascentibus auctōr **Q**uicqd' scire sic &. **S**emel in **L**ucan' q' ut nullū postea uerbū addat. **I**n eundē sensū idē **Q**uint. accipit b'ūiter: ut i gemis languentibus: **B**reuiter taēn longe

In summa
Ad summa
Summatim

Semel

Immutabiliter
Irreuocabiliter

Breuiter

Quinti
Cicero
Cicero
Cicero
Quinti
Quinti
Quinti
Quinti
Virg
Ouidi
Lucan
Quinti

crudelitas explicāda saucia est. ex ōnibus quæ ptulit leuissimū fuit: q' occisus est. **P**linius maior: **A** reliq; uero gallia late ē septētrionali mōtibus gebena: & iup'ribus agroz: cultu uiroz: moz: dignatione: āplitudie opum nulla ei puiciaz: p'æferenda: breuiterq; italia uerius q' puicia. **E**t itez de luscinia: quæ uulgo dicitur philomena: **N**unc continuo spiritu trahitur i longū: nunc uariatur i flexo: nunc distinguitur conciso: copulatur: in torto premitur: reuocatur: ifuscatur ex inopiatō: interdū & secū ipse murmurat: plenus: grauis: acutus: creber: extentus ubi uisū est uibrans. **S**ūmus: medius: imus: breuiterq; ōnia tam puulis in faucibus: quæ tot exq'litis tibiāz: tormētis ars hominū excogitauit. **T**andem.

Andē idē ait poni nō necessitatis: sed ornatus causa: ut in illo **V**irgiliano: **S**ed uos q' tandē q'bus aduēstis ab oris. **N**ec cuius ornatus: aut quā sit ornatus explicat. **I**dē sēt **P**riscianus dicens: **T**andē non solū p aduerbio tēpora li: sed etiā p cōiunctione expletia iuenitur: **V**t **C**icero in uetiuaz li. i. **Q**uouf; tandē abutere **C**atilina patientia nra: **M**ihi qd' nullū ornamentū uidetur esse in supuacuis & nihil agentibus uerbis: quāq; apd' græcos dictiones non nullæ sunt: quæ aut nūez: aut sonū iplent: qd' in hac dictione non est quæ hēt potius urgēs qddam & accelerās: eoq; fere p iterrōgationē: quæ exēpla uulgo sunt plurima: ut illd' ipsū quo ulus ē **P**risciāus **C**iceronis exēplū **Q**uidā tamē iter primos huius ætatis docti solent citra iterrōgationē uti hoc aduerbio non tā auctoritatē sequētes eiusdē. **V**irg. & i eodē loco: **E**t quo sub cālo tandē q'bus orbis in oris iactemur doceas. **E**t **H**oratii q' ait: **Q**uāuis s'æua tibi p te tibi consulis: & scis **Q**uo tandē pacto deceat maioribus uti: **D**isce docendus ad huc: q' **C**iceronis in **C**atone maiore dicentis: **Q**ua tandē spe sibi tā audacter oblisiter: respondet senectutē: **E**t p **R**oscio: **C**ū ab eo quæreretur qd' tandē accusaturus esset eū. **N**onnulliq; aliis in locis. **S**ed tamen utiq; iterrōgationē hēt: & eā directam latenter ad secundā psonam. **N**am hic q' loquitur uerba refert alterius. **S**iquidē **P**isistratus a **S**olone sic quæ

Plini

Plini

Serui

Virg

Priscian

Cicero

Virg

Horati

Cicero

Cicero

Pisistratus

Solo

433



fimbria siuit: Qua tandē spe mihi tā audacter obsistis: Et *Fimbria* ab illo q̄squis fuit sic petiuit: Quid tandē in eo accusaturus es: Neq; uero legē istius dictiōis scribo: sed usū frequentissimū trado. Sine interrogacione aut quid signific&: nēo ignorat: ut

Virg *Virgilius*: Iam tandē italiæ fugientis prædius oras. Eiusdē significationis sunt *demū*: & *deniq;*: ut notū est: ut idē *Virgil.*

Virg Tunc *demū* optata gemia sub arbore sidunt. *Cicero*: Cū excessiss& e uita: tū *deniq;* uiuer&. Sed plerq; cū sunt multa e

Cicero nūerata: tū subiungimus *deniq;* significantes hoc ultimū esse omniū: ut idē *Virgil.* & *Cicero*: O crudelis Alexi nil mea car

Virg mia curas: Nil nostri miserere: mori me *deniq;* cogis. Cū sibi

Cicero nō multitudinē militū: nō idoneos impatores: nō pecuniā sibi

Cicero præsto esse uiderent: non *deniq;* ullā rem quæ p̄tineat ad bellū admittendū. *Demū* sol& accipi p̄ solū: siue om̄io præ

Cicero cipueq; cū is: & cū ita iunctū. *Cicero* i *Salustiū*: Ea *demū* magna uoluptas est *Crispe Salusti* æqualē ac parē uerbis uitā

Quinti agere. *M. Fabius*: Illud ingenioꝝ præcox genus nō temere unq̄ puenit ad frugē: sunt q̄ parua facile faciunt: & audacia p̄

Quinti uecti illud qcquid possunt: statī ostendunt. Possunt autē id *demū* qd̄ in p̄xio est uerbo cōtinuant: ac uultu iterito nul-

Quinti la tardati uerecundia p̄ferūt. Et iteꝝ: Tū illa quoq; excusa: q̄ mentē tantæ rei itentā uacare oibus aliis etiā culpa ca

Quinti rētib; curis oportet. Ita. n. *demū* libera ac tota nulla distri

Quinti gente atq; alio ducente causa spectabit id solū: ad qd̄ accigitur. & alibi: Iacebat hæc i sōnis inq̄eta: cū dicer& iā statī ap̄

Quinti parebit: iā statī ueniet: nūq̄ tamē tardius uenit. Miserā me fili p̄xia nocte iā ueneras. Ecce iā medios sydera tenent cur-

Quinti sus: indignor: irascor: ita *demū* mihi satisfacies: si apd̄ p̄rem fuisi. Ideo autē dixi solū siue om̄ino: q̄ *Plinius* uidetur acci-

Plini pe p̄ om̄ino de hirundie dicens: Ea *demū* sola auuū non nisi uolatu depascitur. Quidā uolūt ab is& *demū* cōponi idē. O

Onidi uidi. p̄ *demū* posuit *deniq;* li. iii. sine titulo: Siq̄ metu dēpto casta ē: sea *deniq;* casta est. Inter stellam & sydus.

Marcolij Tella & sydus differūt: si *Macrobio* crediūs ita scribēti: Nūc uideamus quæ sit duo hæc nōia: quoz̄ pariter

437

Demū
Deniq;

Demū

mēinit: cū dicit quæ sydera & stellas uocatis. Neq; enī res uina gemina appellatiōe mōstratur: ut ēsis: gladius: sed sūt itella qdē singulares & erraticæ quicq; & cæteræ quæ nō admixtæ aliis solæ feruntur. Sydera uero quæ in aliqd̄ signū stella & pluriū cōpositæ formantur: ut aries: taurus: adromeda: p̄seus uel corona: & quæcūq; uariæ genera formaꝝ in cælū recepta creduntur. Sed & apud græcos aster & astron diuersa significāt. Et aster stella una: Astrū signū stellis coactum: nos sydus uocamus. Hæc differentia *Macrobi* pace nūq̄ reperitur: ut apud eundē *Ciceronē* de uniuersitate: Itaq; nec ciuit hos syderū errores. Et iteꝝ: Toto igitur orbe cōstituto syderibus parē nūeꝝ distribuit aior: & singulos aduixit ad ligula. Et li. ii. de natura deoz̄: Na cū duo sūt genera sydeꝝ: quo & alteꝝ spaciis imutabilibus ab ortu ad occasū cōmeas nullū unq̄ cursus sui uestigium iflectit. Alteꝝ aut cōtinuās conuersiones duas iisdē spaciis cursibusq; cōficiat. *Quinti* i ma thema. Quid hæc fulgentiū sydeꝝ ueneranda facies: q̄ quæ dā uelut ifixa ac coherencia p̄petua semelq; capta lede colucēt: alia toto sp̄a cælo: uagos cursus: certis ementiuntur erroribus. Quod nō sensisse *Ciceronē*: ut *Macrobius* uult: documento est q̄ nō p̄posuit stellas. Debet. n. spēs generi: p̄ toto præponi: ut dicā de prudentia: & uirtute huius. Dicā de facie *Helena*: eiusq; pulchritudinē: nō autē e diuerso: fateor tamē nunq̄ stellā dici arietē: tauḡ: andromeda: p̄seū: sed sydus: & hīc est qd̄ diciūs hibernū sydus: & illud *Quinti*. Nos graue huius ani sydus afflauit. Rescitere.

r Esciscere. *A. Gellius* uult rē esse occultā & inopiatam isperatamq; cognoscere. *Miror* de hoc solertilio uerboꝝ iuestigatore atq; censore: q̄ uocabulū hoc de facili difficile: de claro obscurū: de trito nouū: de expoīto abstrusū fecerit: ne dicā falso exposuerit. Nunqd̄ si uideā hominē cælo uolantē: ut fecisse *Dædalus*: *Perseus*q; fertur: aut aliquem e terra p̄dire: q̄les *Thages* fuisse ab hetruscis: aut *Satyꝝ* ali que semiuiz̄ semicapruū: que se uidisse nonnulli scribere: aut arcana quædā naturæ p̄uestigauero: dicā rescuisse: non

Cicero

Cicero

Cicero

Quintili

Macrobi

Quintili

A. Gellij

Hieronym

Satyru semiuiz̄
semicapruū q̄



Tereti)

opinor. Est igitur pprie resciscere re postq̄ e gesta scire: quā nesciebas: cū gereretur: p̄serti ad te tuos ue p̄tinentē: ut Te rentius in adelphis: Hem tibi rescuiuit omnē rem: id nunc clamat scilicet.

Deprecor.

A. Gelli)

d Eprecor supplicium idē Aulus Gellius ait dictū eē: q̄si detestor: uel execro: uel depello: uel abhoior. Ego autē ita dici puto deprecor: ut precor: & iprecor. Precor tibi bonū: precor tibi malū: Sic deprecor liberationē: & deprecor p̄nā: illam ut potiar: hanc ut uitem. Ouidius li. p̄rio de pō to: Sape precor mortē: mortē quoq; deprecor idem: Ne mea sarmaticum cōtegat ossa latus. Deprecor dixit quasi precor mortē nō dari mihi i hac terra. Nec misq; id fieri i deprecor: cum fiat in magis usitatis: ut in defendo. Siqdem dicius de fendo me qd̄ fere dicitur: & nō nunq; defendo ictus. Cicero

Cicero

de senectute: Vestitaq; pampinis: nec modico tēpore car&: & nimios solis defēdit ardores: cū p̄serti mos romanus sit etiā p̄candi: ne ueniat. Vnde templa Timori: Pallori: Febri: alusq; similibus fuere dedicata: & iis ut ita dicā: numinibus fiebant sacra: qd̄ etiam Virgilius p̄bat: Nigrā hyemi pecu dē zephyris felicibus albā. Neq; solū deprecari est uoce: sed etiā p ea quæ instar uocis optinere solent uultū gestūq;. Et eni Bucephalū: q; p̄ter unū Alexand̄: ōnem aliū iculabat sefforē: non recte dixeris deprecari alios seffores: p̄ter igē. Deniq; deprecor magis significat uel dicto uel facto recuso: q̄ illa quæ. A. Gellius attigit.

Situs.

Priscian)

Itus Priscianus inqt dicitur p negligentia: ut Virgili us: Sed te uicta situ ueniq; effœta senectus. Sed nō ita est: potiusq; sordes illa & illuues qualis intra opaca domus: quæ diu nō repurgatur: ut inqt. M. Fabius: Excitanda mens

Quinti

& attollēda sēper est: quæ i huiusmōi secretis aut languescit: & quædā uelut i opaco situm ducit: aut cōtra tumescit i ani psuasionē. Huiusmōi igitur qdam situs sedet in uultu: capi te totoq; & corpore uetulaq; & habitu p̄serti inopū: qua

Lucan)

lē in illā Virgilius itelligit: & de malefica anu ait Lucanus: Fœda situ macies: qd̄ etiam pedorē possumus appellare: ut

Pedor

436

437

idē Lucanus: Logusq; i carcere pedor. Et Cicero i Tuscul. Pe dores muliebres. Et itez: Barba pedor horrida. Miror Prisci anū hoc i loco a diffinitione Seruii desciuisse: q hoc uocabu lū pprie diffiniuit: iquiens situs pprie est lanugo quædā ex humore p̄creata. Fit aut in locis carentibus sole. Situs uero p̄ loci qualitate maifestū est ut de situ Messanæ: & de situ tyracusaz. Docilis: docibilis.

Lucan)

Cicero

Cicero

Priscian)

Serui)

d Oculis idē inqt est q facile docetur: docibilis est q faci le discitur: quomō penetrabilis q i i timis est p̄tibus: Penetrabilis q facile penetratur. Nō occurit ubi nā legeri scrip tū docibilis. Est. n. consuetū magis pceptibilis: nisi apud ec clesiasticos: atq; i aliū sensū. Et erunt docibiles dei: dictū est q̄si dociles. Nā Cyprianus sup illud Pauli: Episcopū litigio sū nō contentiosū sed mite & docibile esse debere ait. Docibi lis aut ille est qui est ad discēdi patientiā lenis & mitis: hoc ut ego sentio: idē est quod docilis. Ratio tamē postulat: ut id significet: quod ait Priscianus: eo qdē magis quod hēmus in eodē sensu docilis: ut supuacuū fuerit duas uoces adeo confi nes uni significationi dare: nisi dicius simile hoc esse illis aq le & æquabile: de quibus dixi alio uolumie. Insup sensibile & sensibile. Lucretius: Ex isensibili ne credas sensibile nasci. Hac duo p eodē accepit: exitiale & exitiabile. Virgil. i. vi. Sed me fata mea: & scelus exitiale lacana. His merere malis. Ouidi us. vi. meta. Dūq; manu tentat trahere exitiabile ferrū. Ra tionale & rationabile. Quīt. in. ii. Sed qa carent sermōe quæ id faciunt: muta atq; irrationabilia uocatur. Porro penetra lis: quātū mea fert opinio: nō repitur: sed penetrabile substāti uūq; nō adiectiuū. Penetrabilis adiectiuū q facile penetrat: ut apud Virgi. Penetrabile calū: & penetrabile frigus: tū qui facile penetratur ut apd̄ Liviū li. xlv. Et i asperis locis silex sape ipenetrabilis ferro occurrebat. Seruius qd̄ penetrat iqt penetrabile dicitur: qd̄ aut penetratur penetrabile. In quoz priore dissentio: cum nō sit neq; adiectiuū: ut ipse uult expo tens penetrabile frigus p penetrabile frigus: neq; significatio nis actiā. Deniq; ut ad docilis reuertar: docillunus mea sen

Priscianus

Cyprianus

Lucreti)

Virg

Ouidi)

Quintili

Virg

Virg

Livi)

Serui)

Sensibile / Sensibile

Exitialis / Exitiabilis

Penetrabilis / Penetrabilis

Docillimus / Docillimus



739
tencia faciet potius q̄ docilissimus: qualia sunt facilis: gracilis: agilis: similis: humilis. Numen.

Priscianus n̄ Vmen idem inq̄: est dei nutus. Ante hūc Varro dixerat: numē dicunt esse impiū dictū a nutu. Vter horū

Varro cōmodius diffiniuit. Certe numē est impiū potestasq̄ dei: nō aut nutus: neq̄ iperū cuiuslibet. Sed Varronē de impio dei suspicor itellexisse. Necatus: & nectus.

Priscianus n̄ Ecatus idē inq̄ pprie ferro: nectus uero alia vi pemptus dicitur. Sed ego sētio generalē significationē nectus: specialē uero nectus esse. Cicero i rhetoricis: & i libris

Cicero ad Herēniū: & alibi sēpe ait: Veneno necatus. Quinti li. iiii. Hic est adulter loris cāsus: aut fame necatus. Præterea nūq̄

Quinti nectus dicitur sine certo genere mortis: ut nectus siti Tātalus: nec tā mortuus q̄ ppemodū mortuus: sicut exanimatus

Cicero p̄ eo q̄ similis est mortuo: ut fame: siti: situ enecti: quæ exempla sunt plurima. Næ.

Priscianus n̄ Ae p̄ ualde idē dixit: nec tamē solus Terentius in andria: Næ illa illum haud nouit. Mihi uidetur idem a

Terenti pud nos significat quod apud græcos: scribiq̄ cū diphthōgo debere næ: quod est certe: ut apud eundem: Faciunt næ intel

Terenti ligendo: ut nihil intelligant: q̄ si faciunt profecto. Hæc apud Ciceronem dictio frequens est: ut de oratore li. iiii. Næ illud

Cicero haud sane quædamodū uerba seruat & illumiet a magistris istis iq̄ret. Apud Quintilia. cæterosq̄ eius aui rarissima. Ne

Quint cōponitur cum queo: cum scio: cum uolo: frequentius tamen sine cōpositione: apposita negatione iperimus illud primū:

Cicero q̄ duo sequentia: adeo barbarū putat: Cicero dicere nō scio: & non uolo: licet nonnunq̄ apud ipsum quoq̄ repiatur. Ideo

Priscianus ait a potius fieri potissime: quod ego nūq̄ legi: sed potissimum. Valeo.

Terenti u Aleat q̄ iter nos dissidium uolunt Donatus: Seruius: & quidā alii sic exponūt: pereat q̄ hoc nobis uolunt:

Donatus quæ uox & oratio aliena fuerat ab igenio Pāphili pio & p̄bo. Cicero: Si deus talis est: ut nulla gratia: nulla hominum

Seruius Cicero

ut nolo n. nō uolo

6
176
caritate teneatur: ualeat. Quid enī ppitius pōt minime. Nūq̄ eo irreligionis atq̄ eo iprudētia. Cicero uenerat: ut deo exitiū precatur. Absit: Lactātiū quoq̄ testimonio: qui de his

ipsis Ciceronis uerbis ait: Quid. n. cōtēptius potuit dici i deū: ualeat iq̄: id est abeat ac recedat: quādo pdesse nulli pōt.

Vides ut Lactātiū cū uult Ciceronē fuisse contūeliosū i deū: nō tamē expoluerit ualeat p̄pereat: sed abeat ac recedat.

Quāq̄ ut mihi uidetur nō significatur p̄ualeat: q̄ abeat ille a nobis: sed q̄ nos a se uale dicētes. Eniūero uale saluatio ē

recedentis: ut salue: & aue uenientis. Quomō ergo uerbū salutatis pōt accipi p̄ mala precatōne atq̄ saluatiōe: Est at

salutare & adueniētis & abeūtis. Virgil. in. ix. Hæc ego nunc ignarā huius qd̄cūq̄ pericli est: Inq̄ salutatā linquo. Ideoq̄

nonnunq̄ repimus salue etiā in discessu: hoc est i calce epistolæ. Cicero ad Tyronē: Vale mi Tyro: uale: uale: & salue: & iteq̄: Etiā atq̄ etiā noster Tyro uale: medico Curio Lisoni

descripsi diligentissime. Salue: uale. Virgilius in. xi. Salue ater nū mihi maxie palla: Aternūq̄ uale. Nec mirū q̄ i fie loquē

di repiamus salue: cū ēt ille q̄ aditur: atq̄ saluatur: dicatur salutar: quēadmodū q̄ abit: & alterq̄ a se dimittit dicit uale:

qd̄ etiā græci faciūt: ut Homerus prio Iliados: χαίρετε κηρυκες Διοσ σγγελοι ηδε ανδρων. Neq̄ ē apd̄ latios alid̄

uerbū quo aduenti nos respōdeaūs: q̄ salue: nisi more iā uulgari magis q̄ p̄bato dicaūs bene ueneritis. Idē uerbū apud e

undē p̄ uale. xxiii. Iliados: χαίρε μοι ω πατροκλε αναδαιο

δουμοιο Cicero ad Atticum indicatiuo huius uerbi usus est: dicens & saluebis a meo Cicerone. Plautus in truculento pri

ma positōe utitur: Salue satis mihi est tuæ salutis: nihil moror nō salueo. Martialis etiam dixit Valebis: Cum pinguis

mihi turtur erit lactuca ualebis. Et cocleas tibi habe: perdere nolo famem. Caterum ut ad institutum redeam qui ualeat pro execratione acceperunt: forsitan hoc argumento

inducti sunt: q̄ non nunq̄ hoc uerbum langorem significat: ut idem de oratore: Sicut medico diligenti priusq̄ conetur agro adhibere medicinā: non solum morbi eius: cui

Hoc argumento. i. hac ratione

Lactanti

Cicero

Lact

Virg

Cicero

Cicero

Virg

Homer

Homer

Cicero

Plaut

Martial

Cicero



Salutare est aduenientis & abeuntis

Bene ueneritis nō dici la

saluebis

salueo

Adhibere medicinā

Exanimatus

Potissime non dici sed potissimum



VNIuersidad de Salamanca

mederi uol& sed etiã cõfuetudo ualẽris quã accipiãt us

... Titus uel Titus accusator ua

Vale

Vale

44

Vale

Qui
am

Vadatus: rei

2 Vadimoniu

Handwritten scribble

eo

utli

Obses

ro

ini

Handwritten scribble

2
lian

Tuxma qd

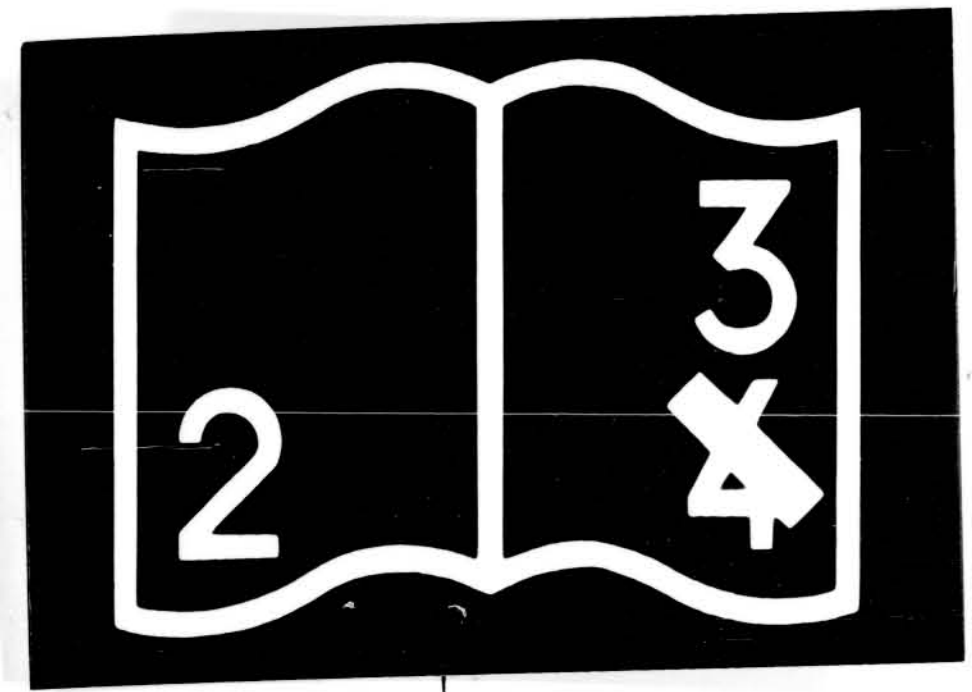
nto

etom

Decurio opd
romanos qd

uero

im



Valitudo p' langore

Valitudinarij Cicero

mederi uol&: sed etiā cōsuetudo ualētis: quāq̄ accipi pōt ualētis p' sani: & natura corporis cognoscēda est. Vnde ualitudo p' langore frequētissime accipitur: & testes ualitudinarij noīantur. Idē Cicero ad Terentiā: & ad Tyronē: Valitudinē tuā cura diligenter: hoc est langorē & infirmitatē. Alibi p' salitate:

Cicero Si nūc ualitudini tribuāus aliqd' frequenter tamē apponiū adiectiuū: ut faustū uel ifaustū ad distiguendū statū corporis. Si qdem idifferēter significat more sui primitiui. Diciū .n. ut uales quomō ualūisti: qualiter ual& filius: Sicq̄ ualitudie es: q̄ ualitudie filius: Respōdebis ifirma: aduersa: mala ualitudie: uel cōtra bōa: icolū: optia ualitudie. Vas: obles:

Varro

As inqt Varro appellatus est: q̄ p' altero uadimonium pmittebat. Cōsuetudo erat cū reus parū ess& idoneus: & icēptis rebus: ut p' se alterō dar&. Videtur Varro significare uadē eū esse: quē fideiussorē uocāus: & uadimonium fideiussionē. Nos hoc ne audemus negā ita eē q̄ possumus: *

As inqt Varro appellatus est: q̄ p' altero uadimonium pmittebat. Cōsuetudo erat cū reus parū ess& idoneus: & icēptis rebus: ut p' se alterō dar&. Videtur Varro significare uadē eū esse: quē fideiussorē uocāus: & uadimonium fideiussionē. Nos hoc ne audemus negā ita eē q̄ possumus: *

cū Varro oīum sit cōsensu romanorū eruditissius: & ligua latia peritissius: q̄ latias lras fecit: & latinior & lratior: quā q̄ multi sūt: q̄ eū q̄busdā i locis reprahēdūt: q̄ facultas p'cipue discipulis Quinti. adess&: loqe Varrone doctioris atq̄ eloquetioris. Vex ego nō ausi rprahēdere: sed tātū affirmā me nō legisse dūtaxat: q̄tū aut recordor: aut itelligo uadē eū esse q̄ uadionū p' altero dat: si uadimonium significat fideiussionē: sed eū q̄ spōsor est alterius i capitis piculo: siue idē supplicii subiturus: siue pecuniā soluturus: ut apud Quinti. i declamatione: quā iscribitur amici uades. Et apud Cicer. li. q̄nto tusculanarū quāstionū de Pythagoreis amicis: quorū alteri diē mortis cum tyrannus dixiss& alter pro amico ad uisendā matrē ituro uas factus est. Et apd' Titum Liuiū de Valerone capitis reo ita dicentē: In uincula cōiici uetant: nisi reū: pecuniāq̄: nisi sistant: populo p'mitti placere p'nuant: sūmam pecuniā quantum æquum ess& p'mitti: ueniebat in dubium. Id ad senatum reuicitur: Reus dum consulerentur patres: in publico retentus est uades dare placuit: q̄ unū uadē tria milia æris p' alius obligauerunt: quod daren

Varronis laudes

Quintilianū uarromi antepomit

Quinti

Cicero

T. Liuij

declamatione: quā iscribitur amici uades. Et apud Cicer. li. q̄nto tusculanarū quāstionū de Pythagoreis amicis: quorū alteri diē mortis cum tyrannus dixiss& alter pro amico ad uisendā matrē ituro uas factus est. Et apd' Titum Liuiū de Valerone capitis reo ita dicentē: In uincula cōiici uetant: nisi reū: pecuniāq̄: nisi sistant: populo p'mitti placere p'nuant: sūmam pecuniā quantum æquum ess& p'mitti: ueniebat in dubium. Id ad senatum reuicitur: Reus dum consulerentur patres: in publico retentus est uades dare placuit: q̄ unū uadē tria milia æris p' alius obligauerunt: quod daren

tur pmissū ē tribuīs. x. finierunt. Tot uadibus accusator uadatus ē reū. Hic primus uades publicos dedit. Quod Festus quoq̄ sentit dicēs uas spōsorē significat in re capitali. Uadimonium q̄tū ego sentio est spōsio ad certū diē sistendi se i iudicio: id est cōparendi p' se uel p' aduocatos: ut i oratiōe Cicero nis p' Quintio datur itelligi: ubi lōga est altercatio de uadimonis: altera pte dicente fuisse sibi uadimonia deserta: altera uero nequaq̄ a se illa fuisse facta. Et Quir. de legato fragmentario q̄ ad p'stitutū diē uenerat inqt: Nisi tamē ad uadimonium legate uenisses: nō multorū diez cōmeatū habebamus. Et hoc ipse fortasse Varro sensit. Obles autē est q̄ traditur impio alterius ea cōditiōe: ut si dator obsidis a fide recedat: recipientis sit ius in corpus & uitā obsidis. Quod p'cipue iter potentes cōmerciū est: q̄ nō hēnt superiores: ad quos p' iustitia puocent.

Decurio.

d Ecuriones inqt idē: primi sigularū decuriarū dicti: qd' pbat Tēpanius ille apd' Titū Liuiū: qd' & ipse apbat Festus: idēq̄ ait decuriones appellātur: q̄ denis eq̄tibus p'rlūt. Est igitur dictus decurio a decē: ut Ceturio a centū. Nā ut ait Pedianus: decuriarū sūt nobiliorū: centuriarū lferiorū. Quidā uolūt quorū est Frōto decurionē p'raesse turmā: quā cōstat ex duobus & triginta eq̄tibus. Neq̄ uero belli solū: led domi quoq̄ decurio dicitur nomē qd' dā p'positurā turmā significās: ut Suetōius i Domitiāi uita: Saturius decurio cubiculariorū. Et hoc qdē apd' romāos. In mūicipiis aut ut mihi qdē uidetur idē ē decurio: q̄ romā seātor. Nā q̄ i senatu & cōciliis reip. mūicipalis itereē poterāt: decuriones erāt. Cicerō p' Sextio: Qua de cā & tū conuentus ille capuā huic. P. Sextio: apud me maxias grās egit: & hoc tempore beneficiū fidēq̄ hoīs testionio declarant: periculū deprecantur suo decreto. Recita quāso. P. Sexti qd' decreuerunt Capuā decuriones. Quod aut differant decurio romanus & decurio municipalis: ex epistola quadam Plinii iunioris e primo libro de claratur dicentis: Esse autem tibi centum milium nummum censum satis indicat: quod apud nos decurio es. Igitur

Vadatus: rei

Vadimonium

Festus

Cicero

Quintili

Obles

Varro

T. Liuij

Festus

Pedianus

Fronto

Suetonius

Cicero

Plinius

Decurio apud romanos qd'



ut te nō decurione solū:uerum etiā equite romāo pfruamur:
 offero tibi ad iulendas equitis romani facultates trecenta
 milia nūmum. Nō dicitur itaq; decurio aut q; decem præsit
 militibus:ut quidā uolunt:quæ græci δεκαρχον uocant: cū
 decurio sit maior equite:eques centuriōe:centurio decarcho:
 ut ex stipēdiōz magnitudie datur in multis libris intelligi:
 aut i mūicipiis q; decē equitibus præsit:cū sit equite etiā dū
 taxat romano minor:an q; præsit decē equitibus municipa
 libus:aut hoc erit dicendū:aut Pōponii iuriscōsulti opio se
 quenda dicentis. Decuriones q;dam dictos aiunt ex eo q; ini
 tio cū coloniæ deducerentur decia ps eoz q; deducerentur:cō
 filii publici gratia cōscribi solita sit. Quare eū quē nunc mi
 litē appellaus:aut falsa dignatione afficius:nā & si ōnes q;
 militant milites sunt:miles tamē pprie qui pedibus militat
 dicitur:eques qui equo:aut si uerū decurionē potius appella
 mus. Quidā horū tēporū docti equitē uocant:Sed rectius de
 curionē uocaret. Nā eques aut q; romæ exordie equestri est:
 qd' nō facit ad gl'riā militarē:aut q; equo militat:cuius nul
 la dignatio est. Quæq; iurispiti multa iēptissime fabulātur de
 dignatione militū:quæ equidē uel nulla:uel cois est ōniū:si
 ue pedestriū siue equestriū qui militiā exercent. Nā de auro
 gestando & huiusmodi nugis nullū ue:bū ē i iure ciuili. Sed
 hæc omittamus:quæ nō sunt huius scriptionis:dum illā ad
 monuerimus:romanū decurionē qui præsit.x.equitibus ro
 mais longe præstare cæteris decurioibus:quibus ipse etiā e
 ques romanus præstat. Exemplum:exēplar.

Datur intelligi

Pomponii

Miles proprie q; pedibus militat

Hæc omittam) que nō sunt huius scriptionis

446 Festus

Scientissime loq; Festus de exponēdis uocabulis

Quinti

Exemplum inquit Festus est quod sequamur:aut uir
 temus:exemplar ex quo simile faciamus. Illud animo
 aestimatur:istud oculis conspicitur. Mihi autem licet
 Festus scientissime de exponendis uocabulis loquatur:ape
 rienda tamen est magis horum nominum differentia. Nam
 ut exemplum est ex quo simile faciamus:ut opa Homeri e
 xemplum sunt poemata scribere uolentibus. Quintilianus
 libro.x. Sic litterarum ductus:ut scribendi fiat usus pueri se
 quuntur:lic musici uocem docētium:picturetes opera priorū:

rūstici pbatā expimento culturā in exemplū intuentur: Et
 exēplar aīo quoq; extiatur. Cicero.v.li. de orator: Illa oratio
 fuit mihi exēplar benedicti. Quint.in.x. Cornelius aut Se
 uerus etiā si uersificator q; poeta melior:si tamē ut est dictū
 ad exēplar primi libri bellū siculū pscriptiss&:uendicar& si
 bi secundū locum. Horatius i satyra inq; Plautus ad exem
 plar siculi pperare Epicharmi. Idē Cicero p Murena: Dome
 sticū te habere dixisti exemplū ad imitandū. Est illd' qdem
 exemplū tibi ppositum domi. Sed tamē natura similitudie
 illud ad te magis q; ab illo ortus es:q; ad ununquēq; nostis
 ptinere potuit. Ad imitandū uero tā mihi ppositū exēplar
 illud est:q; tibi. Ita unum p eodē pene exemplū & exemplar
 posuit:& qdem eodē i loco. Cæterū exēplum est ipsa res quā
 imitamur:aut si ita fors tulerit deuitamus i aliquo:ut i Ca
 tone:Cato autē ipse exemplar. Illud cōtentū hoc continens.

450

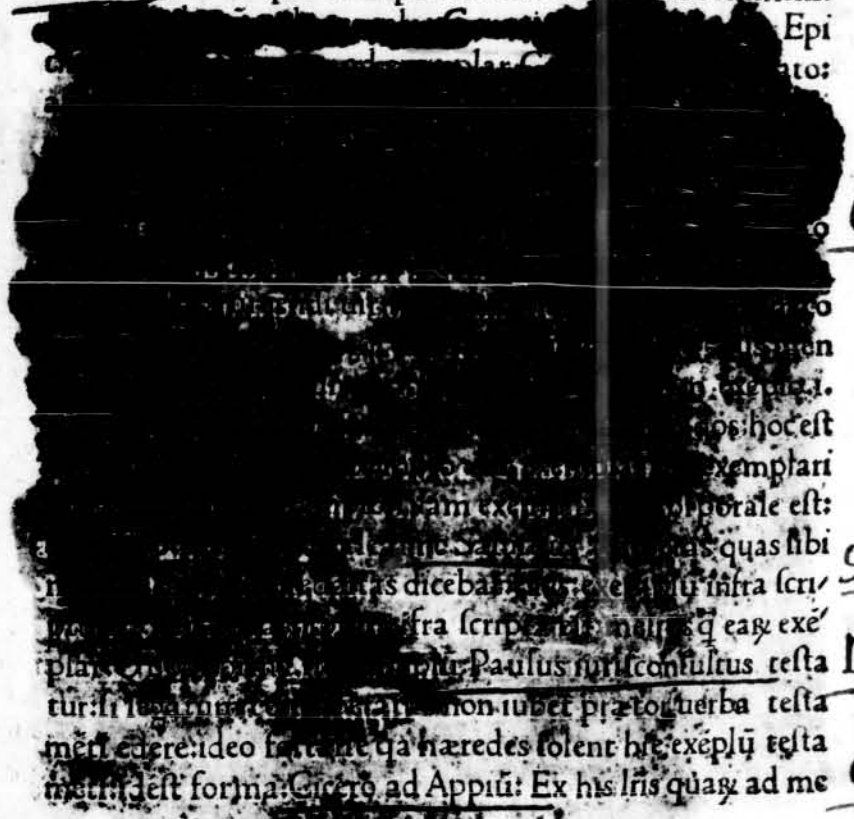
Cicero

Quintili

Horati

Cicero

Cicero



Cicero

Exemplaria multa unius tamen exēpl

Exemplū incorpore

Sallust le

Paulus

Cicero



Cicero

Plancus

Asinius

Pollio

Ovidius

exemplū misisti. Et ad hūc eundē. Tū Plancus: Exēplar eius
 chyrographi Titio misi. Tum Asinius Pollio: Ex lris cogno
 sces: nā eaz exēplar misisti de pagia scripta qd̄ corporale ē
 itelligunt: Ille de sententia quæ i pagia continetur: uel poti
 us ex pagia p̄cipitur. Quod si idistincte his duobus licet uti:
 non sane repugnabo: cū præserti Ouidius dicat exēpla plu
 ra unius rei: id est exēpla p̄ exēplaribus. Nā unius rei unū at
 q̄ idem exemplū est p̄prie (ut dixi) i diuersis licet & exemplari
 bus; Loquens. n. de ope suo meta. 4. p̄rio de tristibus ait: Plu
 ribus exēplis scripta fuisse reor. Repitur etiā exemplarium
 p̄ exēplar. Plinius li. vi. Iuba hæc omisit i hoc tractatu: nisi
 exēplariū uitiōsū est. Non de eo autē exēplo dixi qd̄ adhibe
 tur rei aut p̄bandæ: aut ornandæ causa: quæ significatio no
 ta est ōmbus. Vnde p̄s p̄bationis uocatur ab exēplis. & i elo
 cutioe exēplum iter ornamenta nūeratur. Persona

credo utam planus & ab
 non pollio in epistola
 utrumq; suis
 legum huius
 per epist
 las fhm
 res n

Exemplariū p̄ exemplari

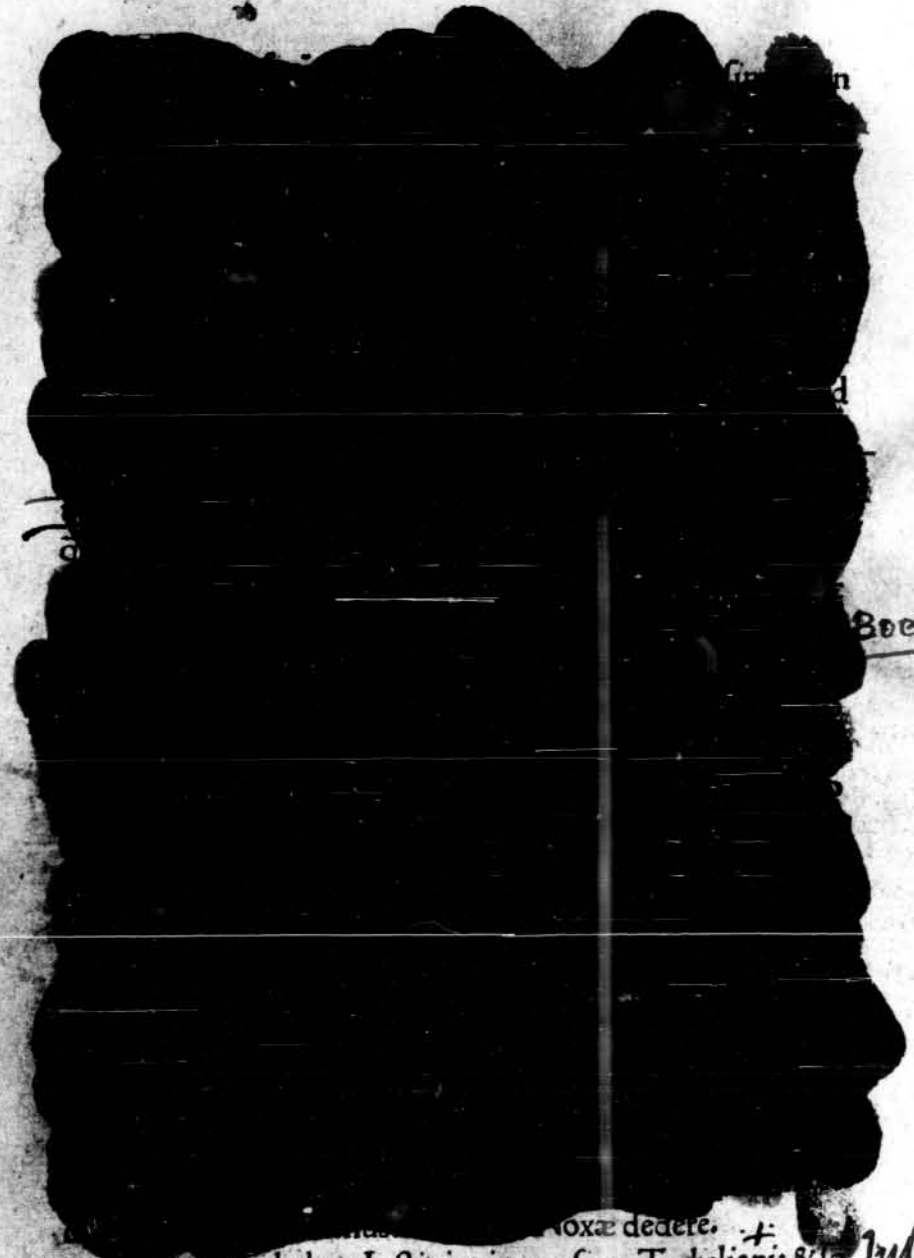
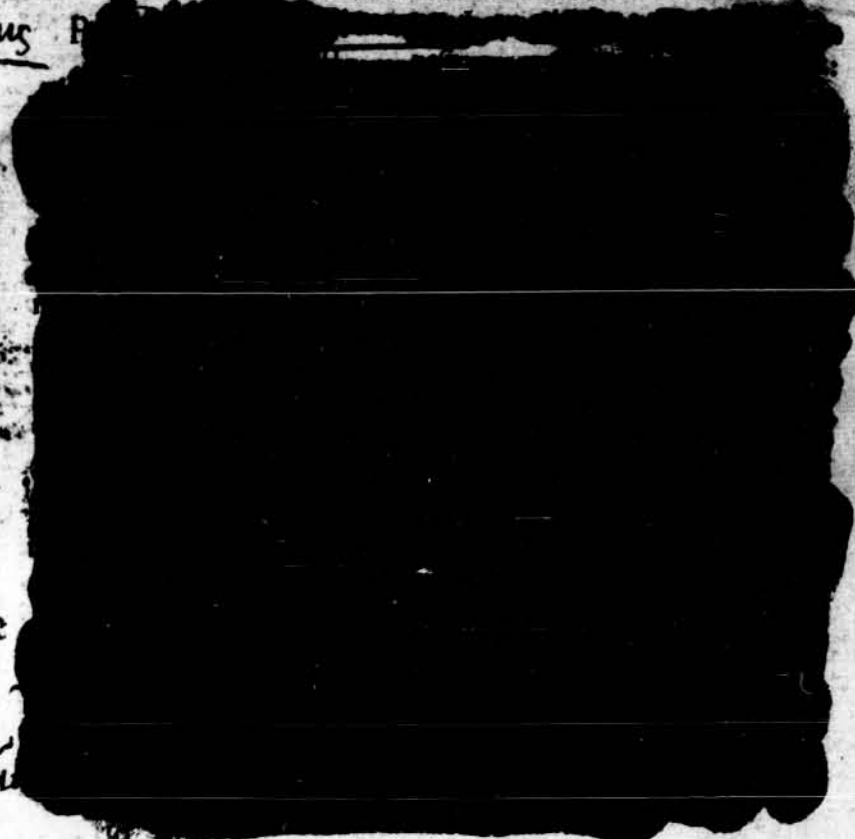
47

Boetius

Boetii nescire loque
romane

Persona in homine qd̄

Personæ dicuntur figuræ
 & sigilla quæ rostris
 aut alia corporis pte
 aqua fontana emittit



Boetii

Noxæ dedere. Justiniani pace siue Trebeliani: & lo
 tiorum. Nam Iustinianus nec iura nec forsitan ta
 tinas litteras nouit. Est poenæ dare siue tradere ob
 noxam qua significatur culpa. Ille autem dicit: Noxa est
 corpus quod punitur. Et in eodē loco corpus deditur noxæ.

Justinianus

478

+ ff. trebelliani



Si noxa corpus est: quomodo corpus deditur noxae? Nunquid corpus deditur corpori: aut corpus sibi? Quanquam quod haec oratio ad significandam poenam faceret. Est autem haec poena seruorum quos domini malunt ad poenam tradere: quam praestare maleficium: quod illi admiserunt. Paulus ita diffinit: Noxae appellatur actio: quae non ex contractu: sed ex noxa atque maleficio seruorum aduersus nos instituuntur: quae actionum uis & potestas haec est: ut si damnati fuerint: liceat nobis de diffinitione ipsius corporis quod deliquerit euita litis existimatione. Vulpianus quoque addit ut corpus tradatur uiuum. Igitur Quintilianus in gladiatore. Alebat deuotum corpus graui oratione fame lagina. & iter debita noxae maceria contentissimus Tyro gladiator ut nouissima perire calamitatis meae innocenti am: disceram quotidie scelus. Nam noxa etiam damnum significat: ut apud Ouidium lib. xv. meta. Nocte nocent pota: sine noxa luce bibantur. Et Suetonius de Caesaris uita: Spuriusque irridens: & ut falsum argues quod sine ulla sua noxa idus martiae adessent. De brutis autem proprie dicitur: ea dedi noxae: ut de capro apud eundem Ouidium lib. primo fastorum: Verba fides sequitur: noxae tibi deditus hostis. Spargitur effuso comu bacche mero. Seruius super illud uirgilianum: Vnius ob noxam noxam pro noxia id est culpa: quali noxa per se non significat culpam: quam familiaris ut opionius Macrobius lenem accipi uult: atque ut sibi crederemus quod dicitur: nullo modo noxam non culpam esse: sed poenam aut culpam noxia dicit: quali noxiam quam noxam saepius in hac significatione reperimus. Ouidius dixi Iustinianum forsitan nec iura: nec lras latinas scisse: nemo miratur: tum quia tempus in gratia uixit: tum quia saepe dominum Iustinianum: ut ex numismate eius apparet dici uoluit: ut quidam alii Caesares fecerunt: quod a iure romano est alienissimum: & character ipse lras figurarumque illorum temporum numismatis gothicum magis quam latinum redolent. Testamentum.

Estamentum idem inquit ex eo appellatur: quod testatio mentis est: quae diffinitio quorundam iurisperitorum fuit.

Gellius Quod si iuste. A. Gellius coarguit: quanto ego huc iustius argua

distinctione
corrigo

449

Paulus

Vulpianus

Quintilianus

Ouidius

Suetonius

Ouidius

Seruius

Macrobius

Iustinianus

any

Gellius

qui explosa atque derisam etymologiam inculcat. Nam cur a mente potius dicatur quam a mento: uel a menta: quia nihil ad hanc significationem mentum mentaue facit. Ingens. Quid ergo mens ad armentum: ad falsamentum: ad condimentum: ad ornamentum: ad armamentum: ad pauimentum: ad tormentum: ad calciamentum: ad uestimentum: & ad huiusmodi infinita. Ne minus ipea uideatur mihi haec etymologia: quam illa apud Donatum: a pro Seruii: apud Isidorum: oratio dicta est quasi oris ratio. Quid aratio est: quod deuoratio: quod triturationis: quod opatio: quod mille huiusmodi: nunquid in his ratio est: an talia sunt: qualia caetera a superioribus perfecta: satio: potatio: messio: lectio: quid non etiam a superioribus ratio uenit: Reor ratio ratio: sicut ab oratum oratio. Eo magis quod secundam syllabam bis accipi uult: quasi dicatur oris ratio: & non oratio. Non est ergo uera etymologia haec: neque a mente: neque a mento: neque a meta: sed potius haec notia assumentum tum syllaba: cum exiret antea in men: ut uestimen: calciamen: sicut munimen: lenimen: nutrimen: spiramen: medicamen: uel amene: quibus adiecta tum sit munimentum: lenimentum: nutrimen: speramentum: medicamentum: uelamentum: uestimentum: calciamentum: Ita testamen addita syllaba tum: facit testamentum. Quod si a mente descenderet testamentum: testamentaria diceretur: quemadmodum dementia: & amentia. Nihil haec magis ridiculum haec de qua loquimur scientia: quam etymologia: in qua ipse quoque Varro & Iulius: Iulius est. Synceus.

Ynceus Doatus inquit: quasi sine cera mel simplex: purus: & sine fuco: immo cum cera potius. Synceus a syn coponitur non a sine: quae nunquam copositionem admittit: quod ipsa etiam scriptio declarat: quae y. habet: non i. Est. n. ex duobus graecis: ex syn & cera quae ab illis dicitur κηρος: uel a

conuertius. Quo magis uenusta atque apta eius auctoris etymologia est: indicatur etymologia pleura: quod fallace esse: quia significatio haec non ita absoluta & uera est. Quid uenustius atque aptius dici potest: fide ideo uocata: quod fiat quod dicitur: quae etymologia mendacem esse declarat: quod hoc nomen chordam instrumenti musici significat. Et tamen

Donatus

Seruius

Isidorus

Oratio quasi
oris ratio
inepta etymologia

In etymologia uero
ro lusit & Iulius
fuit est

Varro

Donatus

430
Scriptio .i. sci
bendi ratio

Etymologia ple
ruque fallace esse

forte Laurentius
Tou dixit sensu
dicit litteris commutatis



licet dicere syncera q̄si cū carā mel qđ integrū est: & solidū: & nulla sui pte fraudatū: ut si diuiderē fructū cōmūnū aluea rior: cū socio ueli. ptemq; tantū mellis assignē: nimis nō ar go syncera: q̄a sine portione carā mella dedi. Mulier.

Caius

m Vlieris appellatione. C. inqt etiā uirgo uiripotens cō tinetur. Vulpianus autē quodā loco ita ait: Quod si e

Vulpianus

go uirginē emē putarē cū esset mulier: emptio nō ualebit. Hic mulierē appellat: quā uirgo nō est. Et Vulpiani qđ lo

Cicero

cutio recta est: Ciceronis testimonio: q̄ obiurgātibus q̄ sexa genarius Popiliā uirginē duxiss&: Cras mulier erit inqt. Sed

Caii quoq; diffinitio locū hēt aliquando: ut siq; uidens decē scēmias: quāq; aliq̄ uirgo sit: atate tamē q̄ possit mulier es se: dicat uidi decē mulieris. Quomō etiā in euāgelio dicitur:

Quid mihi & tibi mulier? Sed e grāco sumptum est γυρη: Quo significat uel scēmia uel mulier. Idē quoq; Vulpianus

Vulpianus

inqt: mulierē ita arētā: ut mulier fieri nō possit: sanā non ui deri cōstat. Eandē dixit & mulierem: & nō mulierē: primū p

ea quā est scēmia: secundū pro corrupta. Munus.

Paulus

m Vnus Paulus iquit tribus moīs dicit: uno donū: & idē munera dici: dari: mitti ue altero onus: qđ cū imittit:

uacationē militiā muneris qđ p̄stat: idē imunitatē appel lari: tertio officiū: unde munera militaria: & quosdā milites

munificos uocari. Igit muicipes dici: q̄ munera ciuilia capi ant. Idē alibi: Municipes itelligendi sūt & ii q̄ i eodē munici

Vulpia

pio nati sūt. Vulpianus: Muicipes qđē pprie appellantē mu neris p̄ticipes r̄cepti i ciuitatē: ut mūera nobiscū facerēt. Sed

nūc abusiue muicipes dicimus suā cuiusq; ciuitatis ciues: ut puta cāpanos: puteolanos. Poponius ita ait. Munus publicū

Poponius

est officiū priuati hoīs: ex quo cōmodū ad sigulos uniuersos q; ciues: r̄eq; eoz ipio magratus extraordinariū puenit. Marcus

Marcus

aut sic: Munus pprie ē qđ necessaria subimus lege: mō re: ipioue eius q̄ iubēdi hab& potestatē. Dona aut pprie sūt

quā nulla necessitate iuris officio: sed spōre p̄stant: quā si nō p̄stēt nulla reprehensio est: & si p̄stant plerūq; la us iest. Sed i hoc uentū est: ut nō qđ cūq; munus idēq; donū

451

452

Munifici unde

Municipes

Munus

Dona

accipat. At qđ donū fuerit: id munus ieste. dicat. Quomō i iter se iuriscōsulti cōueniant: & an aliqd desit alicui hog: Accursius

Accursius

curius cū Bartholo Baldo cōsultet: dūq; mihi ut mōre ip

Bartholo

tos loquamur: abo tres respodeant affirmanti: qđ Marcus

Baldo

ait donū esse speciē: munus uero genus. Idē cōtrariū esse uer bis Vulpiani dicentis: Inter donū & munus hoc iter est: qđ

Vulpianus

iter genus & speciē. Nā genus esse donū Labeo ait a donādo dictū: munus speciē: Nā munus esse donū cū causa: ut pu

Labeo

ta natalitiū nuptias. Hic meā nō interpono sententiā: ne i los triuuiros doceā contra me respondere. Quod si me utiq; sequi uolenti respondeant neutq; uerum dicere. Nam neq; genus: neq; species in hęc duo noia cadit: & nullum mihi ui detur donum sine causa esse. Peculium.

Mea nō interpono sententiā

uoluerunt

p Eculiū Pōponius inqt est nō id cuius seruus seorsū a do mio rationē habuit: sed qđ domū ipse sepauit: suā a

Pomponius

serui ratioē discernēs. Peculiū Celso referēte Labeo sic diffi niuit: est qđ Seruus domini p̄missu sepati a rationibus do

Celsus

minicis habet: deducto idē si qđ domio debet. Idē alio loco: P̄faīlias peculiū h̄re non pōt: quē admoūm nec seruus boa.

Labeo

Ex his uerbis app̄ nec doinū h̄re peculiū posse: & solū ser uū habere. At idē Pōponius: & Celsus alibi aiūt unde colli

Celsus

gi possit et nō seruū ac doinū posse h̄re peculiū. Pōponius enī ita scribit. Castrense peculiū est: quod a parentibus & cogna

Pomponius

tis i militia degenti donatū: uel q̄ ipse filius in militia acqsi uit: q̄ nisi militar&: acqsiturus non fuiss&. Nam quod erat

Celsus

sine militia acqsiturus: id peculiū eius castrense non est. Cel sus aut sic & audisse se rusticos lenes ita dicentes: pecuniā si

Celsus

ne peculio fragilē esse: peculiū appellantes qđ p̄sidii cau sa reponeret: a quo non dissentit Vulpianus dicens: Peculiū

Vulpianus

dictū ē: q̄si pusilla pecuniā: siue patriōniū pusillū. Quid ergo iter has diffinitiones seqmur multiplices & inter se ppemo

Celsus

dū cōtrarias: cū p̄serti Festus ita scribat: Peculiū seruoq; ē a pecore dictū: sicut & pecuniā nobiliū. & Seruius grāmati

Festus

cus peculiū patriōniū. ita. n. maiores dicebant a pecoribus: i qbus eoz cōstabat uniuersa substantia. Vnde etiā pecuniā

Seruius

z.ii

Pecuniā sine peculio fragilē ēē

Accursius cū Bartolo Baldo qz cōsultēt ac fiduceret. Mulio cū suis asinarijs cōsultēt



Arbiter honorari)

Virgili)

Horati)

Cicero

Celsus

Quinti

Quintil

Quinti

Vulpian)

Vulpia

Modest

dicta est a peculio: qd' pprie tantū seruorū: & peculū dicitur & abusiue pro patrimonio. Ipse uero tanq' arbiter honorarius hanc rē diiudicat: bo & qdē breuiter. Peculū est q'cquid labore nō paratū est ī quacūq; p'sona: licet in seruis iura uerint domiorū accedere consensū. Et ita sensisse Virgiliū sentio ī ea pte: q' expoit Seruius. Nec spes libertatis erat: nec cura peculi: & Horatiū Rē poteris seruare tuā reddit uncia qd' sit. Semis ad hęc aīos erugo & cura peculi. & Ciceronē ī paradoxis: An eorū seruitus dubia est: q' cupiditate peculii nullā conditionē r'cusant durissimā seruitutis. Et illos quoq; rusticos senes de qbus Celsus memīt pecuniā sine peculio fragilē esse: id est sine lucro industria parto. Nā cur hēnti pecuniā maior spes p'asidii collocet in pusillo quod reposuit q' in ipsa pecunia: cū p'asertī peculū sit ps pecuniā: aut quomō p'asertate possit: reposita illa pecunia: ne cetera dilabat. Vel peculū est q'cquid pprie alicuius est. A peculio fit adiectiuū peculiaris p' re ad peculū p'tinente siue peculii ppria. Sed in usū iā receptū est p' pprio siue speciali. Quinti. li. viii. Quod cōmune est aliis nomē itellectu: alicui peculiariter tribuit: ut urbē romā: & uenales nouitios: & corinthia ara: cū sint urbes aliā quoq; & uenalia multa: & tā auz & argentū: q' as corinthiū. Idē in. xi. Ambulantē loq' ita demū oportet si ī causis publicis: in qbus multi sunt iudices: quos dicitur: q' si singulis iculcare peculiariter uelūis. Et in. vi. Paulū ipendūis huic quoq; peculiariter op'as. Peculatus furtū rē ad ipsam rēpu. uel ad p'uentus principis spectantiū: sicut sacrilegiū rēz sacrarū: inde depeculor: quod qdam ad sacrilegium esse transferunt. Fundus.

Vndus Vulpianus ita finit: locus est non fundus: sed portio aliq' fundi. Fundus aut aliqd integ' est. Plez q' fundus sine uilla accipiūis. Idē alibi: Ager est locus: q' sine uilla est. Modestinus uero sic: Quæstio est fundus a possessiōe: uel agro: uel p'adio qd' distet. Fundus est ōne q'cquid solo cōtinetur. Ager est species fundi: q' ad usū hoīs parat. Possessio ab agro iuris pprietate distat. Quicqd. n. apprehendi

Peculatus
Sacrilegium
Depeculor

454

mus: cuius pprietas ad nos nō ptinēt: aut nec pōt ptinēt: hoc possessionē appellaūis. Possessio ergo usus. Ager pprietas loci est. Nā & ager & possessio huius appellationis spēs sunt. Florentius fundi appellationē ōne ædificiū & oīs ager cōtine. Sed ī usu urbana ædificia ædes rustica uillæ dicūt. Locus uero sine ædificio in urbe area: ī rure aut ager appellat. Idē q' ager cū ædificio fūdus dicit. Ecce diuersæ iuriscōsultorū sententiæ cū in aliis: tū in hoc: q' Vulpianus ait: plez q' fundū esse sine uilla: id est sine ædificio. Florentinus aut ag' cū ædificio esse fundū. Modestinus obscure expoit: ag' q' diffiniens cū neutro aliorū cocordat: sed ridicule a possessiōe distiguit: ne dicā ipite loquēs de possessiōe quādo significat qualitātē: nō quādo substantiā: p'ide ac siqs dicat de uirtutibus: ac uitiis loquens: Prauū & malū sic differūt: q' prauū est qd' nō recta ratione & uia fit. Praua. n. appellant q' nō sunt recta: ut lignū prauū. Malū uero pomi genus est. Quid hoc for & dictū iēptius: ubi de qlitatibus & actiōibus agitur: digredi ad substantiā: q' ad rē nō ptineat: ita hic cū de fundo: cū de agro: de p'adio: de possessiōe disputat: nō de ea significatiōne possessiōis loq'ur: q' pprietas intelligit: sed qua actio possidendi siue qualitas. Quod si ita est: qd' affinius hēt possessio ad fundū ag'z: p'adiū: q' ad nauē: equū: uestē. Hæz nāq; rez ita possessio est: ut illaz. Sed nō de huiusmōi possessiōe loquendū erat q' p'asertī non est: ut ipse ait: species p'adii uel fundi. P'adiū. n. fundus ue pprietas est: quoz utz lib & si generale nomen est: ad possessiōē p'fecto nō usus: sed pprietas dicenda Modestino possessio fuit. Sed qd' facias: ple a liter possessiōē diffinit. Quod siqs dubitet an possessio pprietas sit: accipiat p'æter ipsoz iuriscōsultorū etiā Cicero nis & Quintil. testimonia: quoz alterz in paradoxis ita scribit: Etenī si illi callidi æstimatorēs p'ata & areas magni æstimat q' ei generi possessiōnū minime noceri pōt. Nō de usu uidelicet locutus est Cicero: cui certe noceri pōt: sed de pprietate. Alter ī. vi. de oratoria institutione: Patris eius dialogos dedit legendos: quoz cū in priuernati unus: alter ī albano: tertius

Florentin)

Cicero

Quintili



in tyburtii sermonē habitū cōplecteret: req̄rebat ubi essent
 eā possessiones. Omnis aut̄ illas Brutus uendiderat. Nemo
 iterrogat ubi est usus pr̄diorū: sed ubi pp̄rietas: n̄cōq; usū
 uendit: sed pp̄rietatē aut usūfructū. De pr̄dio aut̄ Vulpianus
ita scribit: Pr̄dia urbana, ōnia aedificia accipius: non so-
 lū ea quæ sūt in oppidis: sed etiā si forte stabula: aut alia me-
 ritoria in uillis: & in uicis: uel si pr̄toris uoluptati tantū de-
 seruiētia: q̄a urbanū pr̄diū nō locus facit: sed materia. Proī
 de hortos quoq; siq; sunt ī aedificiis constituti: dicendū est in
 urbanorū appellatione contineri plane si pluriū horti ī red-
 ditu sunt: uinearīi forte uel holitorīi magis hęc non sunt ut
 bana. Etia de pr̄dio sicut de fundo iuriscōsultorū cōtrouer-
 sia est. Nec mirū: cū nemo non hēat suā de rebus q̄busq; uer-
 bis sētentiā. Sed de posterioribus q̄ ex opibus illoꝝ excerple-
 runt: miror q̄ hęc idiscussa reliquerunt. Id ut ego qd̄ ad me
 attinet faciā: ita sentio. Agri continere fundū: nō contineri a
 fundo: nihilq; phibet eū cū uilla eē. Erant in agris senatoris:
 & uixerūt multi nobilissimi phī ī agris nō sīe uilla & habita-
 tiōe. Differtq; ager ab aruo: q̄ aruū semēti dat. Salustius: q̄a
 numidæ pabulo pecoris magis q̄ aruo studēt. Quintili. Pau-
 p̄ & diues ī agro uicini erāt uictis hortulis. Et mox: Sed ex ō-
 ni pte circūiectus diuitis ager uix tenuē ad gressus meos se-
 mitā dabat. Quid agimus inq;: Vndiq; uallo diuitiarū: clusi
 lumus: hīc hortuli locupletis: hīc arua: iude uineta: hīc saltus:
 fundus: ut dixi minus q̄ddā est. Sigula enī prata: sigula uir-
 nea: singuli horti: singula oliueta: pomaria: salicta: arbuta:
 pascua: nemora: loca aucupatoria: uenatoria: piscatoria: siue
 uilla: atq; aedificiū: siue piscinam: siue aluearia: siue uiuaria
 hēant: siue non hēant: singuli fūdi sunt. & hoc qd̄ ī agro
 urbe: autē siue oppido: siue uico: sīe castello tatūmō pr̄diū
 est q̄cqd̄ tale est: q̄lia hęc quæ enūerauit. Nāq; eadē in agro
 etiā pr̄dia sūt. Fundus. n. species pr̄dij ē. Itaq; fūdi ē pos-
 sessio rustica: pr̄diū & rustica & urbana duntaxat possessio
 q̄lē descripsi. Nā uidet possessio significare etiā tabernas:
 hospitia: horrea in urbe. Cicero in philippicis Possessiones

Vulpiam

Salustii

Quintili

Quintili

Ager

Fundus

Prædiū

Fundus species prædij:

Cicero

vicini erant uictis

6
 iocabat & urbanas: & rusticas: puto nō tātū pr̄dia: sed cæ-
 tera q̄ uulgo imobilia appellāt. Addas ad hęc aliqd̄ de hoc
 fundū qd̄ an a fundo fundas: an potius fundo a fundū siue
 a fundus ueniat abigi p̄r. Quidā fundus a fūda dici uolūt.
Cicero in quodā ioculari libello: fundū uero uocat: quē pos-
 sit mittere funda: Ni lapis exciderit q̄ caua funda patet. Ni
 si hęc sententia sit tā puū illū fuisse fundū: ut funda prehē-
 di: & ī morē lapidis iaci possit. Fūdi igit̄ ē ima ps rei pp̄rie
 aliqd̄ liquorū itra se continentis: aut ad continendū facta:
 ut doliū: ut nauis: ut alueus uel flumīs: uel lacus: uel stagni:
 uel maris. nā fundū turris: ut qdā scripserunt: ipse nō dicere
 fundamentū: ut ōnibus liquet: aliud est q̄ fundū: & tamē tū
 dare magis ad fundamentū q̄ ad fundū p̄tinēt. Fundas. n.
 domū nō nauē: aut doliū: ut Virg. Ille urbē arginī p̄ patri-
 æ cognomīe gētis Victor gargani fundabat hyapigis aruis.
 Nā fundamenta nō repit: nec fundat qd̄ est sane frequēs:
 nisi p̄ trāslationē. Quint. ī gladiatore: Hoc fundatā paternis
 auitisq; opibus domū exhaurit. Est. n. frequentius iacere fū-
 damenta: & p̄ trāslationē: ut idē li. p̄rio: Nā inde & contē-
 ptus opis ināscit: & fundamenta iaciunt ipudentiæ. Et quod
 est ubiq; p̄ncipiosissimū pr̄uenit uires fiducia. Et Cicero: In
 quo tēplo quātū in me fuit: ieci fundamenta pacis. Sine trā-
 slatiōe. Suetonius de uita Caui: In ara capitolia nouæ doūs
 fūdamēta iecit. Cæterū hoc differt fūdare: & fundamēta ia-
 cere: q̄ fundare ē ualidis fundamētis fulcire: fūdamēta uero
 iacere q̄li qualiacūq; fūdamēta facere: & quodāmo dare rei
 p̄ncipiū. Neq; uero sicut repit fūdi & fūdi: ita ipit pūctus
 & pūctū: errātq; phī: cū pūctus & līea dicūt. Nā de pūctū
 qd̄ ē breuissimū tēpus nulla lis ē. Ut Terentius in phormiōe:
 Tū tēporis mihi pūctum ad hanc rē est. Pro eo autē sensu
 ī quē utit̄ phī. Cicero p̄ Plancio: Nam qd̄ questus ē plures
 te testes hīc de uoluntia q̄ quot ī ea tribu pūcta tuleris. Qui
 dā momētū p̄ eo significato accipiūt: cuius ē pūctū: tamē
 aliter ē. Breue. n. tēpus p̄ hoc significat: nō breuissimū. Ho-
ratius: Quid enī cōcurratur hora momento. Noualis.

Cicero

Fundū qd̄

Virg

Fundo. as.

Quinti

Quintili

Cicero

Suetoni

Fundare
 fūdamēta iacer

Terenti

Cicero

Horati

Pūctū
 Momentū
 qd̄

z. iii



455 Paulus in Oualis inquit Paulus est terra pscissa que ano cessat: qua graci uocant. In quo auctoritatem

Narro Varrois securus uidet dicentis: ager restibulus: restituit ac referri quot annis. Contra q intermittit a nouando noualis ager.

Plinij Et Plini qui ait: Nouale e qd' alternis anis ferit. Idem quoq' Terentius uidetur Pompeius Festus: qui dicit: Noualis ager noua

Festus relictus sementi. Sunt qui uelit nouale ee aruū tūc primū ad semetem pscissū: quoz e Seruius q inquit: diciūs & has noua

Seruij les. & hac noualia: pprie nouales tunc primum arua pscissa: quod ita scripsit Virgiliū palā est i illo uersu: Impius hac tam

Virgili culta noualia miles hēbit. Ineptū erat deplorare ager a barbaris possideri: quod non eet restibulus: sed qd' ano iterqueuiss &

Deplorabat igit' ager: i quo istruendo magnope laborass & : & nouitate ipsa prater ceteros uberem datū iri in maūsalu

Quintili nas & barbaras & ipias. Quod etiā & sentit & declarat i milite Mariano Quilianus: Mox ingentibus lacertis humū fodere

Hieromy sensū diffinit dicens: Nouale e ager nūc primū pscissus. Sed Virgilius in sensū priorē accipit: cum inquit: Alternis idē tonas

Virgili cessare nouales. Et legnē patiere situ durelcere capum. Idē q' Seruius alibi ait: Noualia idest noua terra: quā per singulos

Seruij anos renonatur per semina.

Vulpian Quid sint libri: quid uolumina.

I cui Vulpianus inquit centū libri sunt legati: cenū uolumina ei dabitur: non centū quā igenio suo metitus sit

quā ad libri scripturam sufficerent: ut puta cum haberet Homery totum i uno uoluine: non quadraginta ceto libros coputabius. Sed hoc unū Homeri uolumē p libro accipiendum est

Vulpianus. Homeri opus nunc unū librū: nunc .xlviij. libros. noinat: nec taēn ait libz duo significare: ipsum opus & certā

opis ptem: Praterea opus siue opa Homeri librū appellat & uolumē. quoz utzq' i auditū est. Virgiliū a neis non liber est: sed .xii. libri. Georgica non sunt item liber: sed libri quatuor.

Bucolica unus liber est: necq' unū uolumē. Ceterica quatuor

uolumina: a neis duodecim. Ouidius: sūt mihi mutata terq' nōq' uolumina forma: Sed quid exemplis agimus: cum nuquam

plura afferri possint. At Vulpianus putat etiam si omia opa Didymi: quo nemo plura scripsit in unū codicem conglutina

rentur: unū tamen debere uolumen appellari: quod nō nec possit euoluere: nec ferre uellet. ē. n. uolumen uel a uolo: qd'

in libris uoluntas apparet: uel quod magis sequerer qd' uoluitur: quales libros hodie hebrai quosdā habent: qualesq' i

ueteri & nouo testamento lectitauis fuisse. & romani qui in libris arboz: idest corticibus scribebant. Quod libellos illos

quos ferrent cōmodius cōplicabant uolumina forte appellarunt. Itaq' uolumina libellis similia fuerunt q' libris.

Quod ex eo quoq' loco apparet: ubi Plinius de libris auicu' li loquēs ait: Libri tres in sex uolumina ppter amplitudinē

diuisi: quasi dicat i sex minores libros: ut sit uolumia aliqua to minora q' libri: quod etymologia quoq' non nihil probat:

ut ostēdi: unde adhuc durat uerbum euolue libros pro eo quod est aperire libros lectitandi gratia: quasi rem compli

catam explicare: quē admodū uelare est rē uelata deteger: nisi dicimus euolui libros propter numeros paginas. Accipit

autē nunc euoluere libros siue auctores pro eo quod est lectitare. Nec inficias eo libros accipi pro codicibus: & in singulari libz pro quolib' magno codice: etiā si is cōtineat iliada & odyseam. Vt tenet rex manu librum: & is sit Homer

rus: non tamen recte dicas tenet librum Homeri.

Probrū: opprobrium: exprobrare: imputare.

Probrum & opprobrium Vulpianus inquit idem est. Probra quaedam natura turpia sunt: quaedam cui

liter: & quasi more ciuitatis improba: ut puta furtum: adulterium natura turpe: enim uero tutelā damnari hoc non natura probum est: sed more ciuitatis. Nec enim natura probū

est quod potest etiam in hominem idoneum incurrere. Vulpianus probum accipit pro infamia tantum: qualis est ex furto: uel ex mala gesta tutela: non pro flagitio: qd'

principale significatum est: Nam probum idem est:

Ouidius

Didymo nemo plura scripsit

Plinij

in alijs exemplis reuelare

*

Vulpianus

457



Dedec)

quod dedecus qd' duo significat: unū quod est crimen: ut
Quinti Quinti. Stati in principio declamatiois p milite Mariano in
 q: Satis dedecoris atq; flagitii castra ceperunt. Altez quod
 est ignominia atq; ifamia: quod notū ē. Similiter accipit p
Quinti bry p criē: ut idē li. i. Iā si minor i eligendis custodū & præce
 ptorū moribus fuit cura: pudet dicere in q pbra nefādi hoies
Liuius isto cadendi iur abutant. Pro ignominia Liuius li. v. His fre
 ti occurāt portis: i gerunt pbra: agre abstinent: qn castra op
Cicero pugnent. Quæ duo noia tāq simillia eodē loco Cicero coiun
 xit in Catōe maiori: Mihi uero & Flacco ne utiq pbari po
 tuit tā flagitiosa & tā pdita libido: q cū pbro privato coiun
 ger & ipii decus. Præterea ne simile qdem ē sane pbrū oppro
 brio. Nō. n. latie dixiss & Cicero q cū opprobrio privato coiū
 ger & iperii dedecus. Quēadmodū i Salustium dixit: Itaq; ti
 mens ne facinora eius clā uobis eent cū oibus mribus failias
 uris opprobrio eēt: cōfessus ē nobis audientibus adulteriū.
 Est aut oppbriū aliquādo facto: sed frquentius uerbo. Nā
Salustius: ut uult Cicero: uel ex eo qd' formis qbus cū habu
 isse usū se erat notū: uel q ipse illis uulgo ipudicitia obiicie
Horati bat: oppbrio erat. Horatius: Sic teneros aios aliena oppbria
 sape Absterrent uitis. Quint. Modo maledictis opprobriis
Quint q; uulgi: mō crebra riuatū contentiōe pulsatus: abigi tamē
 cōpesciq; nō poss &: opprobriis dixit: qli expbratioibus atq;
Quinti cōuitis. Et alibi: Solebat indignatio uia cōiucia nra ferre non
 posse: & matronalis indignatio dicere uidebat nō pris erga
 me marite uerbis: nullā hēt nri tuus sermo reuerentiam. Fa
 cile prorumpis in opprobria: facile quodlib & obicis. Pro eo
 dē fere posuit opprobria & conuicia. Nec inficias eo nōnun
 q hoc mō accipi pbrū: ut Liuii pxium exēplū: Et Cicerōis
Cicero ad Atticū: Epistolas mihi legerunt plenas onū i me pbrū.
 Sed de hoc significato Vulpianus nō intellexit. Apbro unū
Vulpi uerbū cōpōitur: quod ē expbro: qd' significat tū qlencūq;
Ouidi culpa i ppero: ut apd Ouidiū li. xii. meta. Sic bene Tytides
 q noie sape uocatus Corripuit: trepidoq; fugam expbra
 uit amico: Tum ingrati tudinis: ut Terentius in andria:
Terenti

Opprobriū

Expbro

Impropere
qlencūq;
culpa

Nā istæ cōmēoratio quasi expbratio ē imēoris beneficii.
 Sed p hoc significato frequēter nō uicii alieni nomē appoi
 mus: frquenter etiā nomē nri meriti. Cicero de aicicia: Quo
 & pleriq; aut querūt sēp aliqd: aut etiā expbrāt: eoq; magis
 si hre se putāt quod officiose & aice & cū labore aliquo suo
 factū queāt dicere. Odiosū sane genus hoium officia expro
 bratiū. Expbrare ergo benefacta sua ē imemorē beneficii ac
 cepti iculpate. Imputare uero frequēter citra reprehēsiōe:
 quod an apud Cicerōne sit: nescio. In posterioribus uero cie
 berrimū ē: ut Quinti. Neq; ergo grauissimū p̄em sup̄ama
 sua iuueni iactasse credideri: q; haredē filiū scriber &. Nō est
 res q iputeē. Et alibi: Imputas nobis p̄p̄ios uetos & secun
 dū mare: & ciuitatis opulētæ liberalitatē: q; tātū frumētū uē
 didit: quantū duobus populis satis est &. Imputare nō nunq
 p cōputare. Caius: Qua ratione placuit legata: q; legatariū nō
 capiunt: cū apud haredē subsederit hareditario iure apud e
 os remanere itelligi: & onī quadranti iputanda. Marcus in
 quarta hareditatis quā p legē falcidiā hares hre deber & im
 putant res: quas iure hereditario capit: non quasi iur legati:
 aut fideicommissi: uel iplendæ cōditionis cā accepit. Nā hæc i
 quarta non cōputant: sed i fideicommissaria hareditate reiti
 tuēda: siue legatū datū sit haredi: siue p̄cipe: siue deducer uel
 retiere passus ē ei iputantur. Reputare quoq; i idem signifi
 catū. Vulpianus: Præterea si m̄em aluit pupilli tuto: putat
 Labeo iputare eū posse. Sed est uerius: nō nisi p quā egenti
 dedit iputare eū oportere. deinde: Sed & si seruis cibaria præ
 stiterit uel libertis scilic & rei pupilli necessariis: dicendū est
 est reputatū. Idēq; est & si liberis hominibus: si tamē ratio
 præstandi iusta intercedat. Itē sūptus litis tutor iputabit &
 uatica: si ex officio necesse hūit aliquo exire uel pficisci.

Cicero

Expbrore beni
facta sua uulgi
caherix

Quint

Imputare

Quint

Caius

Marcus

Reputare

Vulpianus

Labeo

Vulpianus

Vulpianus

Modestinus

Iurisconsulti

Inter stuprum: & adulterium: & incestum.
 i Nter stuprum & adulterium Modest. inquit hoc iter
 esse: qdam putant q; adulterium in nuptam: stuprū
 i uiduā cōmittit. Sed lex Julia de adulteriis hoc uerbo idif
 ferēter utit. & hoc qdē cōtinet i li. de rerū & uerborū signific.



Stuprū

Modesti

Alibi autē idē ait: Stuprū cōmittit q̄ liberā mulierē cupidinis
cā nō m̄imonii cōt̄i&: accepta uidelic& concubia. Adulter
riū in nupta. Stuprū in uirgīe: uel uidua: uel puero cōmittit.
Quid mis̄: si plures iurisconsulti ī diffiniendo inuicē dissen
tiāt: cū unus atq; idē secū dissentit. hic nō uidet̄ sentire cū le
ge Iulia. Ibi uidet̄. Sed culpa illoꝝ est: q̄ diffinitiones huius
descripserunt: q̄ si apte fuissent cōglutinata: p̄bari possent:
ut illa Papiniani dicentis: Lex Iulia stuprū: & adulteriū p̄mi
scue gr̄ace appellat̄. *μοιχεία*. Sed p̄prie adulteriū in nu
pta cōmittit̄ p̄pter ptū ex altero cōceptū cōpoīto noīe. Stu
prū uero in uirgine uiduaue cōmittit̄: quod gr̄aci appellant̄
: cuius diffinitionē

Papini

amus

Adulteriū, nō
mē esse cōpositū
q̄ ab altero uel
ad alterum.

Stuprū etiam
in nupta

Quintili

Vxor marito dixit appellatā se de stupro a priuigno: & sibi
constitutū tēpus & locū. & alibi: Furtiua supra raptosq; cō
cubitus obiiciat uel falso maritus. Fas est fieri sol&: p̄cius ta
mē si iā sit & mī si in fidē castitatis uxorū foecunditate p̄se
cerit. Quare ego ita sentio stuprū esse coitū lege uetitū. qd̄
duplex est: unus cū nupta aut cū puero: aut cū sanguīe con
iūctis: aut cū sc̄timonialibus: q̄q; hęc duo posteriora potius
appellat̄ is celsū. Alter cū uī afferētis uulib& p̄sōa etiā acil
la: unde stuprare dupliciter accipit̄. Cuius posterioris sc̄sus
testimonio ē lex: q̄ stupratoribus masculoꝝ p̄cna statuit decē
miliū: cū p̄dicōibus nulla eēt p̄cna cōstituta. Instratū.

Vulpian

Labeo

Instratū Vulpian. inq̄t̄ oīne uestimentū cōt̄ieri qd̄ iniiciat̄
Labeo ait. Neq; .n. dubiū qn stragula uestis sit oīne pal
liū. Videt̄ Vulpian. itelliget̄ stragulā uestē oīne uestimētū hoīs
qd̄ iniiciat̄: q̄le ē gr̄acorū palliū. Vt. n. romani togati a toga:
sic gr̄aci a pallio palliati uocātur. Ego uero nō memi reppis
se me stragulā uestem in hunc sensum. Sed in optorū lecto
rū potius: ubi & dormiebant: & discumbebant: quod Varro
testat̄ de culcitra loquens: Ac qcquid īsternebant a sternedo

Varro

Togati Romani. ita &
palliati gr̄aci

In lectis dormiebant
& discumbebant

stragulū appellabant: & equoꝝ similiūq; quoꝝ opimentū
etiā instratū uocat̄. Sic illud admonebo: *litueri* frequenter si
gnificatū uerbi: ut in hoc ipso sterno. Sterniū qd̄ uestes hu
mi: rami: arborū: flores: & multa huiusmōi: tamē frequenti
us dicit̄: sterno humū floribus: ramis: uestibus. hic ē q̄re dicit̄
mus toros lectosq; sternerē: & equū sternerē: nō qa sint diuersi
sensus: sed qa resoluunt̄: ut sic sternerē uerbi gr̄a lectos: & e
quos tapetis idē quod sternerē tapeta lectis & eqs. Culcitra
autē est tam lanea stupea: & siqd̄ est huiusmodi: q̄ plumea.

Inter pulsationem: & uerberationem.

i Nter pulsationē & uerberationē Vulpian. ait hoc itere
se: ut Offilius scribit: Verberatē est cū dolore caderē:

pulsare sine dolore: Sed cū utriusq; ueiā nō est huiusmōi in
ter hęc uerba differentia. An cū uerberat̄is frumenta cū do
lore uerberat̄is: aut pulsat̄is potiusq; uerberat̄is: & iumentū
cū sentit ex flagellis dolore uer̄ erat̄: cū nō sentit pulsat̄. An
Entellus ille uirgiliāus sic dolor pulsabat̄ Darta. Sed nē mul
tis. Quis nō uidet̄ uerberat̄ esse caderē: qd̄ ē instrumentū lō
gū & exile: q̄lis est uirga: baculus: fustis: lora: flagellū: ferula:
harundo: & siqd̄ ē simile. Nec aliter dictū est uerberat̄ a uer
berē: q̄ flagellat̄ a flagello: fustigar̄ a fuste. Verbera lic& pro
uerberatione accipiant̄: tamē rē corporeā p̄prie significant̄:
ut flagella: quā sunt p̄prie sūmitates sarmentorū. Quint. I
gnēs ex p̄xio raptos uerbera q̄ casus obtulerat̄. Pulsare ue
ro est graui ac uehementi ictu caderē: tā instrumento lōgo
& exili: q̄ breui: ac rotundo: ut pugnis: ut calcibus: ut malle
is: ut saxis: quā manu teneantur: cum aliū p̄cutimus ī simili
tudinem tympanorum: quā manu pulsantur: nec semel: sed
multis ictibus p̄cutere. Nāq; nō p̄prie pulsatū aliquē dix
eris q̄ semel pugno p̄cussus est. Adeo non minor iniuria fit ex
pulsatione: q̄ ex uerberatione. Prater eā causā quam mō di
xi: q̄ pulsatio est multa p̄cussio: q̄ppe cum pulsatio p̄terun
q; fiat ī facie. Et ob pulsatos eoz̄ legatos lauretes Tatium ī
gē occiderunt: qui nō punis& p̄p̄quos suos: qui lauretibz
hęc iniuriā fecerat̄. Et ipsa incussio calcū cōt̄uēliosa ē: iape

Instratum

In uerba
significationes

Culcitra

Vulpian

Offilius

Virg

Verbera

Quintili

Tatium

Incussio calci
um



etiā mortifera: utiq; si fiat i aeg;: in senē; i puer;: i prāgnatē.
Taceo si alia re qs alter; pulsauit: q̄ manu: aut pede: cū uici
nus meus uxore solitus sit nō mō pistillo ue; etiā mortario
aereo pulsare: ut nō crebrius puls& ipsū mortariū. Dictum ē
aut a pello qd̄ ē pcutio & ferio: ut apd̄. M. Tulliu li. i. de di
uinatione: Ut pellat aī uehementius sape etiā cura & tiore. Et
in. ii. Nū igit cū aut muros babylois: aut Homeri faciē cogi
to imago illo; me aliq̄ pellit? Pellex: Palaca.

Pulsare dicitur
a pello q̄
pcutio

Cicero

Cicero

Massini

Paulus

C. Flacc

Plini

Curti

Suetom

Suetom

T. Livi

p Ellicem apud antiquos Massurius Paulo testate scri
bit li. mēorabiliū eā habitā: q̄ cū uxor nō ess&: cū ali
quo tamē uiuebat: quā nūc uero noīe aīcā paulo hōestiorē
cōcubinā appellari. Caius Flaccus i li. de iure Papiniano scri
bit. Pellicē nunc uulgo uocari q̄ cū eo cui uxor sit: corpus mi
sceat. Scd̄m quosdā eā q̄ uxoris loco sic nuptiis in domo sit:
quam grāci ωαλακην uocant. Hō; ut; q; uere & sensisse
& dixisse arbitror. Sed tamē p suscepti opis officio admone
r̄ debeo pellicē apud oratores & poetas eā demū h̄i: q̄ cū eo:
cui uxor ē corpus miscet. Ideo; Iuno semp psequitur pellices
suas: q̄ sibi uxori Iouem prāripent. Vnde Plin. li. xxxv. uerbo
grāco maluit uti cū de Alexandro loqueret: quē constat eo tē
pore calibē fuisse cū Apellē scorto donauit: q̄ ueteri: si ue;
est latio: id est palac; potius q̄ pellice. Ita aut ait: Nāq; cū de
lectā sibi ex palacibus suis prācipue noīe Caplacē nudā p̄
gi ob admirationē formā ab Apelle iussiss&. Quo fit: ut Cur
tiū: ubi de eodē Alexandro & aliis loq;: ceterosq; scriptores
opinē palacē potius q̄ pellicē p concubina calibis hoīs di
xisse: culpa; librariō; in editioibus esse uitiatū. Suet. de
Vespa. loquēs palacay dixit: nō pellicum. Et alibi quoq; &
Titus Lilius: multiq; alii nomine grāco utunt. Sin aliter in
ueit: librariō; ut dixi uitio dandū ē. Cuius rei hoc argumen
tū ē: q̄ nō r̄cte qs dicit h̄e pellicē: sed uxor. Est enī hoc noēn
flatiuū ad alterius uxore cuius cū uito rē h̄t: nō aut ad ma
sculū. Nec r̄cte dictū; fuisse reor oratores illos q̄ pala
cē dixerunt: si pellicem dixissent. Cauillatio.

n Atura cauillatiois: quā grāci σκωμια appellauerūt:

Curtij & phi
mi loca. apud
quos palare scri
bitur pro pellice
debet. Nota

Potuisset citare
illud Sallustij
in Cicerone.
lia matris pellex

Ergo declinatur. Palax. eis.
nō Palaca ut grāci. nisi q̄
ueri? sit mendax. librarij q̄
pro pro-palacis fecit palacē
q̄ ita eē ex exemplis quāstatim subdit
patet

hac est ut ab euidenter ueris per breuissimas mutationes
disputatio ad ea q̄ euidenter falsa sūt pducatur. Hac duobus
i locis Vulp. Caius aut igt: Si calūniat: & moret: & frustret.
Inde & calūniatoris appellari sūt: q̄ p fraudē & frustrationē:
uexationē: & alios uexarunt litibus. Inde & cauillatio dicta
est. Caius nullā facit mentionē de euidenter ueris: aut de e
uidenter falsis: nec de breuitate: nec puto faciendā fuisse: cū
plex; q; cauillatio sit tecta & isidiosa: multisq; ac lōgis frequē
ter ab agibus utēs: & quā uix ab acutis reprehēditur. Quā
cauillatio est subdoloratio: quā nos cōscii nobis mendacii ui
cendi tamē caūa pferiūs. In hūc sensū semp iuriscōsulti usi
sūt: & Quir. fer. saculū. Cicero aut p gener quodā facetiay: &
& hūc imitatus. A. Gel. Ti. Li. utroq; mō: Ipse quoq; Ci. diffi
nit li. ii. de ora. dices: Etenī cū duo sit genera facetiay: alter;
aqliter i ōni sermone fusū: alter; pacutū & breue. Superior ca
uillatio: altera dicacitas noīata est. Ceter; Caius sentire ui
det idē esse calūniari & cauillari: qd̄ non sentit Martianus:
tātū accusatori tribuēs calūniari cū ait: Calūniari est falsa
criā itēdere. Quod p legē illam declaratur. xii. tabulay: Ca
lūniator idē patiat qd̄ reus: si cōuictus ess&.

Prāuaricator: calūniator: tergiuersator.

p Prāuaricatores Vulp. inquit eos appellamus: qui cām
aduersariis suis donāt: & ex pte actoris i pte r̄ cedūt.
A uaricando. n. prāuaricatores dicti sunt. Idem alibi: Prāua
ricator aut est q̄si uaricator: q̄ diuersā pte adiuuat prodita
sua cā: quod nomē Labeo a uaria certatione tractū ait. Nā
qui prāuaricatur ex utraq; pte consistit. In priā diffitione ui
det sentire prāuaricationē i solū actorē cadē. In scd̄a uero
etiā i reū. Sed forsitā & hic de solo actorē sentit. Cui assentiri
uide; Martianus qui ait. Accusato; temeritas tribus modis
detegri: & tribus pōenis subiicitur: aut. n. calūniatur: aut prā
uaricatur: aut tergiuersatur calūniari est falsa criā intēder.
Prāuaricari uero uera criā abscondere. Tergiuersari in uni
uersū ab accusatione desistere. Et post iteg; Prāuaricatorem
esse eum ostendiūs qui colludit cū reo: & trāslatiue munere

Vulpiamus

Caius

subdola

Quintilian

Cicero. T. Livi

Gelli

Cicero

Caius

Martian

Vulpiamus

Vulpiamus

Labeo

Martian

Martian

Colludit cū
reo



accusandi defungitur: eo q̄ pprias quidē dissimularē p̄ba
tōnes: falsas uero excusationes admitterē. Quod nos quidē
uey: fatemur esse: legēq; antiquus de prauaricatorū p̄na su
isse: ut Cice. i philip. li. ii. Vereor. P. C. ne qd̄ turpissimū est:
Cicero prauaricatorē mihi apposuisse uidear. Ceterū ne prater eā
Cicero qd̄ Cicero idem in p̄titiōibus ait prauaricationē nūc diffini
ri ab accusatorē: nunc ab reo corruptelā esse iudiciū: Repio nō
nūq; prauaricatorē ex pte rei quoq; neq; p̄fidia tātū ac ma
Quintili litia: sed ip̄rudentia etiā & negligentia peccantē. Quin. i. vii.
Ut in prauaricatorū cribus ut absoluat reus aut inocen
tia ipsius fit: aut iterueiente aliqua potestate: aut ui: aut cor
rupto iudicio: aut difficultate p̄bationis: aut prauaricationē
nocentē fuisse cōfiteris nulla potestas obstitit: nulla uis: cor
ruptū iudiciū nō quereris: nulla p̄bandi difficultas fuit.
Quid sup̄e nisi ut prauaricatio fuerit? Hic p̄ p̄fidia accu
Quintili satoris accipit. Alibi uero aliter. Sed de una cā loq; sup̄uacuū
ē. Ergo in uniuersū neq; oratoris puto esse uq; prauaricari:
neq; litē itelligo: i qua ps utraq; idē uelit. Ideoq; prauarica
torē appellaūs: q̄cūq; a p̄scripto officii sui deflexerit: at
Plim q; aberrauerit. Plin. li. xix. Arator nisi icuruus prauaricatur:
Plim Plin. Junior ad Corne. Tacitū: Alioq; prauaricatio est tran
sire dicēda. Prauaricatio est cursū & breuiter attigere q̄ sūt i
culcāda: ifigēda: ip̄petēda. Et Adā prauaricātū fuisse diciūs.
Tergiuersari uero nō ē quantū itelligo ab accusatione desi
stet. Illi uident trahere ex hoc significationē: q; q̄ terga uer
tūt a pugna desistūt. Verū tamē nō p̄tinus q̄ terga uertūt a
pugna: sūt ut parthi. Itaq; q̄ uertētes terga adhuc taēn pu
gnat: nec se uictos ratioibus uolūt agnosceri tergiuersant. Ci
Cicero ce. i. officii. li. iii. Atq; i his tamē tribus generibus quoquo mō
possūt nō icallide tergiuersant. Prudentiā itroducūt: scienti
tiā sup̄peditatē uoluptates: depellentē dolores: fertitudinē
quoq; aliquo mō expediūt: cū tradūt rationē negligēda: mor
tis: p̄petiēdiq; doloris. Etiā tēpantiā iducunt: nō facillē illi q̄
dē: sed tamen quoquo mō possūt. Dicunt. n. uoluptatis ma
gnitudinē doloris detractionē fieri: Nūq; qui hac dicūt: aut

desistūt ab accusatione: aut accusasse se idicant. Idē p̄ Roscio Cicero
comēdo: Attende quāso P̄so. Fanni uultū & hūc atq; illuc De fanni
tergiuersantē testioniū cōtra se dicere cogo. Erat aut Fanni
us accusator: quē si onino ab accusatione desisterē: non isēq;
ret iure p̄imonii. Cice. Sed uictū nolle tamē dare manus ob
iurgat. Liui. libro sc̄do ab urbe cōdita: Mouebāt cōsulē hāc:
sed tergiuersari res cogebat: idēst nō agnoscere ueritatē: & eā
q̄buscūq; poterat ratioibus dissimulare: & quasi subterfuger:
Tertiū aut uerbū ab eodē Martiano diffinitū (de calūnia lo
quor) meret & ipsū aliqua emendationē: qd̄ nō mō apud Ci
ceronē p̄ cauillatione accipit: nō illa qdē mouente risū: sed
ea q̄ Cicero ipse nō utit: ut de officiis libro p̄io: Existūt etiā
sape iniuria calūnia quadā & nimis callida ac malitiosa iu
tis it̄p̄tatione. Ex quo illud sūmū ius: sūma iniuria: sed
etiā apud Quint. nō nūq; ut ibi: Quāuis exiguo diuisus spa
cio opē nō feret: nō succurrit: ut hac saltē se calūnia defēdat:
nō abii: nō itiq; nō abscessi neq; pede: qd̄ aiunt uno a pente
discessi: aliosq; cōplures: quoz & Caius ē. usu quoq; probare:
p̄ quē utraq; ps iurat de calūnia uitanda: nimirū de cauilla
tione: eo magis q; calūniari p̄ cauillari diciūs: q̄ uox q̄tuor
p̄rias l̄ras hēbat eadē cū calūniari. Postremo p̄bat hoc ex il
lo digestoz loco: cuius titulus ē: Si mulier uētris noie calum
niā cā in possessione fuisse dicatur. Calūnia scilicet ibi itelli
gitur dolus malus. Ferri: portari: agi.

f Ferri pprie diciūs Caius inq; q̄ quis corpore suo baiu
lat. Portari ea quā q̄ iumēto lecū ducit: Agi ea q̄ aia
lia sūt. In hoc ipse Caius assētior: nisi q; portare ē etiā suo cor
pore: iterdū etiā magis q̄ ferre. Quis. n. neget iumēta portar
quā cū hoīes imitant & ipsi portare dicūt. Terē. in Andria:
Mi hō qd̄ istuc obsecro: quo p̄uey: portas. Horatius: Ne for
te sub ala Fasciculū portes libroy: ut rusticus agnum. Et ab
hoc cōpōita deportauit Verres aicā de puincia. Deportauit
Pōpeius beneficio Cicerois tertiū triūphū: multi impatores
uictorē exercitū itportarūt: q̄si iduxerunt. Agere aut nō uno
mō dicitur. Sed de uno tamen non tacebo. Marcia. li. primo
& i

189
Cicero
De fanni
Liui
Martian
Cicero Calumnia
Quintili Summū ius
sūma inu
ria
Caius
Iurisconsulti
Caius 464
Terenti
Terenti
Horati
Martialis



Plini) cū extruerēt muros. Et i. xxxvii. Veluti cū calculi fiunt quos qdē abaculos appellat aliquos & pluribus moīs uersicolors.

Plini) Et in. xv. Ingens postea t̄ba prunorū uersicolorū nigra: candi- da: ordeacia appellata a comitatu frugis eius eodē colore. &

Plini) i. xxv. de uersicoloribus uiparū maculis. & i uicelimo octauo: nullū aīal pauidius existiat: & ideo uersicoloris eē demutatio

Plini) nis: p qd' app & collū colūbæ: pauoniscq; & caudā: aquāq; nō ideo uersicolorē dici: q; uers & colorē: sed q; diuersū colorem hēat. Alioqn satis habuiss & Plinius dicere: Et ideo uersicolor ē: nec adiungere demutatioīs. Neq; uero uestes ab hac signifi- catioē cōi excipiendæ sūt: putandæ solæ ipsæ uersicolores ita

Quintili) demū dici: si lana t̄cta cōfecta fuerint: ut apud Quint. Dū in his de qb; erit q̄slio meminertis: nō athletarū toros: sed militū lacertos esse: nec uersicolorē illā: q; Demetrius Phale reus dicebat uti: bene ad forensē puluerē facere. Apud Titū

T. Livi) uero Liviū ē sc̄do punico bello interdētū fuisse mātrons: ne uersicoloribus uestirent. Quod q̄liter accipiendū sit Vale. Ma

Valer. M) xi. li. ix. significat dicēs: Quā sc̄mīa tollere cupiebāt: qā iis nec ueste uariū coloris uti: nec auri plus semitūcia h̄re: nec iū-

Livi) cto uehiculo p̄pius urbē mille passus: nisi sacrificiū gr̄a ue- hi p̄mittebat. Idē Liviū alibi ait: Corpus alteri magnitudi- ne eximū uersicolori ueste: pictisq; & auro c̄latis resu gens armis. Profecto de uariū coloris ueste locutus ē. Et itē: Tūi

Livi) c̄a auratis militibus uersicolores: argētatis lītēa cadidā. Nā illud Virgil. Versicoloribus armis expoit Seruius depictis:

Virg) p qd' bellicosus ostenditur. Penes te: apud te.

Serui) P. Enes te ut Vulp. ait āplius ē: q; apud te: Nā apd' te ē q̄litercūq; a te tenet: penes te e qd' quodāmo posside

Vulpim) tur: & āte hūc Festus Pōpeius apud & penes i hoc differūt: q; altere p̄sonā cū loco significat: altere p̄sonā & dnūm ac p̄tā

Festus) rē: q; trahit a penitus p̄sonā cū loco Festus accipit p̄ p̄sonā & locū: ut apud Platonē: & apud for: id est in Platone: & i fo

Pōpeii) ro. Quorū utriusq; diffinitionē p̄bo: Illudq; addo penes dū- tātū ad p̄sonā referēt: nō mō dnūm adesse significare: ues: et laudē ac uitupationē. De laude ut Cic. i Bruto: Cuius penes

Cicero) & .iii

quos laus adhuc fuit nō fuit ratiōis ac scientiæ. De uitupati- one: ut Quint. i gladia. Vereor ne illius iēxpriabilis & sape re- preheli odii culpa uideat penes p̄rem q; tā facile irascit. Illd' quoq; qd' crebro usurpauis. Fides penes auctores sit: i laudē uitupationēq; simul accipit: q̄li laus ueritatis: aut uitupatio falsitatis pene auctore sit: ad quē spectat: fidē rei cuius au- ctor est facere. Ad me certe ista uel laus: uel uitupatio nō spe- ctat q; hoc nō affirmo: sed ad altere auctore relego. Quod de laude & uitupatiōe dico: idē accipio de cōmodo & icōmodo: ut Liviū: Penes eodē picula belli penes quos premia essēt. Nōnūq; etiā loco seruit. Sicut apd' Cic. li. iiii. ad Herenniū: Ita petulās es: atq; acer: ut ne ad solatiū qdē: ut mihi uidet: sed penes sc̄anā: & i eiusmōi locis exercitatus sis. Penes sc̄a- nā: id est apd' sc̄anā. Patres: maiores: liberi: posteriores.

p Atres iqt Paulus usq; ad tritauos apud romāos p̄prio uocabulo nuncupāt. Vteriores q; nō hēnt speciale no-

mē: maiores appellant. Itē liberi usq; ad trinepotē: ultra hos posteriores uocat sed cū ueia Pauli neq; usus hoc: neq; rat o cōsentit. Omnes enī q; ante nos fuerūt: utiq; q; liberos reliq; runt: atq; id in n̄ra ciuitate maiores dicunt: q; uero post nos posteriores. Cic. i Salu. Ego meis maioribus uirtute mea p̄-

luxi: ut si prius noti nō fuerūt: a me accipiant initiū memo- riæ suæ. Tu tuis uita q; turpiter egisti: magnas effudisti tene- bras: ut etiā si fuerit eḡgi ciues: certe uenerūt in obliuionē.

Nunqd Cice. ait se p̄luxisse iis tantū q; supra tritauū fue- runt: Salustiū uero tenebras effudisse: An potius ut q; q; a Cice. atq; Salu. recētissimū erat: ita illi maxie hog; utiq; uel p̄luxisse: uel tenebras effudisse: An siq; clarus maioribus

ortus quæret: nō multo magis is dicat: q; p̄rem: auū: pauū: abauū: atauū: tritauū claz: ceteros aut obscuros habuit: q; q; ista e cōtrario. Hoc ne ipse qdē Paulus negat. Insup pres

nō op̄ior usq; ad tritauos posse deduci. Cū. n. dicimus patz: mēoria aliqd factū eē: de p̄xia atate sēp itelligiū: nō de illa sexta. Et iā dixi de maioribus & p̄ribus. Videāus de postero

ribus siue posteris. Idem Cic. eundē locū sic p̄sequit: Quare

& .iii

Quintili

Fides penes au- ctore fit

Relego ad alteri auctore

Livi)

Cicero

Paulus

468

Cicero

Recentissim)

Cicero



noli mihi antiquos meos obiectare. Satius est enim me meis rebus gestis florere quam maiorum opinione nitri: & ita uiuere ut ego si posteris meis nobilitatis initiū: & uirtutis exemplū: Ita opinor non praebebat ad filiū: non ad nepotē: non ad pronepotē: non ad abnepotē: non ad atnepotē: non ad atriepotē Tulliana nobilitas: & uirtutis imitatio: sed a filio trinepotis iceptura: quia ab eo posteritas tulliana initiū acceptura erat: cum potius tunc esset acceptura occasus. Idem alibi: Nec uero dubitabat agricola: quis sit senex quarenti cui seruat respondere diis immo moribus: quod me non accipe modo haec a maioribus uoluerunt: sed etiam posteris prodere: **Cicero** **Suetonius** **Caligula** **Quintili** **Seruius** **Virg** **Vulpiam** **Labeo**

Iaceo quod Caius Caligula uolebat solos filios posteros esse. nec iura concessa posteris ad nepotes perire: sed ne causari quod non potuit exemplum posterorum: sed posterorum esse. Quintus. i. xii. Maluit enim uir sapientissimus quod superet ex uita sapere per quod praeteris sit. Et quando ab hominibus sui temporis parum intelligebat: posteriorum se iudiciis reseruauit. Nescio tamen an potius legendum sit posterorum: ut intelligamus hoc: quod illud nomen esse uisitatius: & non modo ad eos qui ex nobis geniti sunt: sed ad uniuersos qui post nos erunt pertinere. In eodem opinionis errore incidit Seruius: qui in uirgilio aeneid. ait: Miores non dicius nisi quotiens graduū deficit nomen: ut pater filius: nepos: pronepos: abnepos: atnepos. Vbi isti gradus defecerunt: merito iam dicius minores. Sicut enim maiores dicius post patris: auis: pater: atauis uocabulum de maioribus satis modo disputauimus. De minoribus cuius nominis ratio eadem est: uno exemplo satis probabitur: eo quod cum Seruio expoitore uirgiliano ex primo aeneid. Hunc tatum tyrisque die troiaque profecti esse uelis: nescis: huius meminisse minoris: Quis non uidet Dido nomen locura de petibus: qui tunc erant: eosque filios natisque natoque & qui nascent ab illis: non autem de filiis atnepotum: & deiceps qui illius diei meminisse non poterant: nisi id a petibus accepissent.

Victus.

Victus uerbo Vulpi. inquit continet quod esui: potui: cultuique corporis: quaeque ad uiuendum homini necessaria sunt: uel quoque uictus hinc uice Labeo ait. Caetera quibus uiuendi curandi: corporis nostri gratia utimur: ea appellatione significat

ne hoc quidem aut ratio: aut usus probauit. Victus a uiuendo uenit. At uiuere sic uestitu cultuque corporis licet: ut in aethiopia: sine esu potuque non licet. Ideoque semper distincta haec duo repiunt: & semper addi alterum de uestitu loquor: quia alterum quod est uictus hoc etiam significatum non complectitur: alioquin non diceretur uictus & uestitus. Significat enim uictus genus uitae: quantum ad mores: ut quibus cum quis uiuat: & a quibus instituat: & quibus moribus. Ac ne quod de penu iuriscōsultis assuetior multa quam ad uictum non pertinet penu cedere uolentibus. Potior apud me breuis illa Cicerone diffinitio erit in libro de natura deorum: Est enim ome quo uescimur homines perus.

Inter pignus: & hypothecam.

Inter pignus & hypothecam tantum nominis solum differt. haec martianus. Vulpius uero proprie pignus dicius: quod tradit sit ad creditorem: Hypotheca autem: cum non transit possessio ad creditorem. Ego magis cum Martiano sentio. Iustinianus uero cum Vulpiano in institutioibus: dicens nam pignoris appellatione ea proprie contineri dicius. quod simul etiam tradit creditore maxime si mobilis sit. At ea quae sine traditione nuda conuentione tenent: proprie hypothecae appellatione contineri dicius. sed non est haec differentia ex eo argumentum est quod alterum latinum. alterum graecum suae deseruiens lingua. Pignus autem non tantum creditore datur: sed iterum patres secum decertare mutuo offerunt: & apud sequestris deponunt. uirgil. i. buc. Ego hanc uitulam ne forte recuses Bis uenit ad multra: bios alit ubere foetus Depono: tu dic mecum quo pignore certes. Qui tamen sensus rarissimus est: Nam illo figurato crebrius utitur: ut apud eundem. Ipse pater dextram Anchises haud multa moratus Dat iuueni: atque animam praesenti pignore firmat: Quasi dicat securus fecit: ut qui dat pignus. A priore significato dicius pignero & oppignero: quod est de aliquid arra boni: quae quaedam arra appellatur & repignero quod est recipio pignus soluto debito. Propter haec uerba quaedam: quorum est Priscianus: existimat pignus in hunc sensum & in alium proximum hinc genitiuum pignoris: in illud quo significatus filium: & per abusum coniunctissimas sanguine personas hinc genitum pignoris. Unde enim oppignero: & repignero inquit hinc: nisi pignus pignoris faceret. Non inepta quidem

de certa re

Iurisco **Penu**

Cicero

Martianus

Vulpiam

Iustinianus

Virg

Virg

Repignero

Pignero

Oppignero

Priscianus

Arrabo

Arra



ratio. Sed qd respōdebūt: q̄ cū hēamus fœnus fœnoris: facit taēn fœnero & fœneror. Idē priscianus ait atiquos dixisse & fœneris: nec taēn ut ei credaūs exēplo probauit. Quid: q̄ ex frigus frigoris fit refrigero. Quid: q̄ ex tēpus tēporis fit tēpero: ex littus littoris fit oblittero: ex pœūs pœnoris ut sētio fit penetro addita. t. q̄si ad locū pœnoris itro. Tā. n. pœūs q̄ penetro breuis priā syllaba ē ac mihi qdē ppria & uera pi gnoris significatio eē ea: uide uerba deriuāt: uidet: Nihil. n. il li alii significato cū his uerbis: & filii nō alia :ut sētio ratiōe appellari sūt pignora: nisi q̄ pigūs qdā iter cōiuges sūt: tū uinculi: ne aliter forte diuortū fieret: tū charitatis cuius rei argumētū ē: q̄ legiūs sæpe pignora filiorū: ut apud Sueto. in Tibe. uita . cois filii pignora. & itez tā mariū: q̄ lœmia pi gnora.

Priscianus

Suetonius

Suetonius

Cassius

Paulus

Pomponius

Plinius

Plinius

Plinius

Plinius

Plinius

Plinius

Plinius

Ferruminatio.
 f Erruminatio Cassius apud Pau. ait: p eandē materiā facit cōfusiōē. plūbatura nō efficit. Idē sentire uidet Pōpo. dicens. Si tuū scyphū alieno plūbo plūbaueris: aliēo ue argēto ferruminaueris nō dubitat scyphū tuū eē: & a te icte uendicari. Scyphū. n. argēteū itellexit. Cū his pleriq; nō sentiūt: quoz ē Plinius q̄ li. x. ait. Nāq; surculo sup bīa oua ipolita ac ferruminato alui glutino subdita ceruice medio a q̄ utriq; libra deportat alui ferrumīato dixit q̄si agglutina to materia illa. Idē. xi. Et medulla ex eodē uidet in iumenta rubens: i senectute albescens: nō nisi castris ex ossibus: & cri ribus iumentoz aut canū: q̄re fracta nō ferrumina t: q̄si non cōglutiat nec coalescit: ac colligat. Idē. xxxi. Garris arabīa op pido muros domozq; massis salis faciunt aq̄ ferruīantes: q̄li glutinantes. Idē. xxxv. Calcis quoq; usū bitumē prābuit: ita ferrumīantis Babylois muris. Idē. xxxvi. Ea maxie cā q̄ ful co calcis sine ferrumine suo cēmenta cōponētes: q̄si dicat glu tine. Et i eodē uitū sulfuri cōcoctū ferrumina t i lapides: q̄si glutinatur in lapides. Idē. xxxvii. Infestatur pluris uitis sca bro ferrumine: maculosa nube occulta aliq̄ uomica prādu ro: fragiliq; centro: quasi glutino: & cōmissura siue iūctura: siue ligatura. Ergo ferruminatio non utiq; p eandē materiā

77

facit confusionem: sed interdū quoq; p aliā. plūbatura p so lum plūbum efficit confusiōē: ut ipsum indicat nomen: si hęc confusio dicenda est. Seruus.

f Eruus: ut est apud Venuleiū: tā ueterator q̄ nouicius dici pōt sed ueteratorē nō spacio seruiendi: sed genere caūa esse aētiandū Cælius ait. Nā q̄cūq; ex uenalicio noui cioz ēptus alicui mīsterio prāpoitū sit: statū eū ueteratoz nūero esse. Nouiciū aut non tyrociniō ai: sed condiciōe serui tutis itelligi: nec ad rē ptinere latie sciat: nec ne: nec ob id ue teratorē: q̄ liberalibus studiis eruditus sit. Apud Vulpia. sic scribit. Prācipiunt adiles: ne ueterator p nouicio ueneat. Et hoc edictū fallaciis uēditoz occurrit. Vbiq; n. curāt adiles: ne ēptores a uenditoribus circūueniant. Vt ecce pleriq; lo lent mancipia q̄ nouicia non sunt: quasi nouicia distrahere: ad hoc scilicet ut pluris uendāt. Prāsumptū est. n. ea mācipia quæ rudia sunt & simpliciora esse: & ad ministeria aptiora: & dociliora: & ad omne mīsteriū abiliora. Trita uero & uete rana difficile est reformare: & ad suos mores formare. Quia igitur uenalicīarii sciūt facile decurri ad nouicioz ēptionē: iccirco interponūt ueteratores: ut pro nouiciis uendant. quid tam contrarium q̄ hęc duæ iuriscōsultoz sententia: Quid magis absurdū q̄ non dico inter eas non iudicasse sed eas: aut abas scripsisse: aut cōtrarias eē nō uidisse. Et q̄to plura i rebus & cōiectura duciūr eē dēt: cū in uerbis tot sit & tā manifeste contraria. Ego ut instituto officio fungar: & inter hos duos sententiam feram: quando alterius diffinitio a me tolli non potest: potior mihi uidetur Vulpiani opinio: & cum cæteris scriptoribus conuenire. Venalicīarii mango nes dicuntur uenaliū hominū. Marcia. Milia pro puero cē tum me mango poposcit.

Venuleius

Cælius

Vulpianus

Aediles curāt ne emptores a uenditoribus circūueniantur.

Venalicīarii

Distrahere. i. uendere

Venalicīarii. i. mā

Marcia gones

In annos: quot annis.

n Thil itereffe pōpo. ad Vul. scribit utq; i ānos singulos: uel quot mensibus: an i singulos dies: uel quot diebus legeret. Ipse quoque huic sententiæ accedo: p. de & si ai legen tur: tot aurei idē erit dicendū. Corrupte ē ista Vulpiane atq;

Pomponius

Vulpianus

Presumptū est



Quot diebus. Quot mensibus. p. singulis diebus, singulis mensibus non dici.

Labeo

Plim?

Herodoty

Vulpiam?

Labeo

Terenti?

Terenti?

Liu?

Liu?

Pōponi liguā latinā nō adiuuat. Quis uq̄ dixit: quot diebus: & nō potius quotidie. Quis etiā quot mensibus: & nō singulis mensibus. Cur etiā nō addiū quot horis: quot noctibus: quot lustris. Quod siqs hoc mō loquat: itelligeū qd̄ ex ipsa uerborū serie qd̄ uelit: tamē ut barbari locutū ip̄rāhēdeū: & ne deiceps ita loq̄: admōebiū. Nō aut̄ formulā aliis loquēdi tradeū: ut uos facitis. Labeo melius uisi iquit falerni quod domi nascetur quot ānis: uel in sigulos ānos bīos culeos hares meus Titio dato. Quidā aduerbiū hinc ducunt: qd̄ est annuatim: ut Plim. dicens Herodoto teste q̄ tradit singula milia talentū annuatī thuris pensitasse arabes regibus p̄sarum Inter turbam: & rixam.

Inter turbā & rixā testio Vulpi. rectissime Labeo ait multū itere. Nāq; turbā multitudis hominū eē p̄bationē & cōtū: Rixā etiā duorū. Videt̄ Vulpia. & Labeo sē tire turbā suapte natā significare multitudinē. Ideoq; turbā i altero sensu eē p̄turbatōne multitudis. Ego uero potius primū ac naturalē sensū eē p̄turbatōne: qd̄ docet uerbū ex ea significatione ductū turbo turbas: p̄turbo: deturbo: disturbo: cōturbo: q̄ nequāq; ad solā multitudinē referunt: & turbo turbis: & hō turbidus q̄ ē iracūduus etiā cōtra unū: & multa turbida dicuntur. Ipsa quoq; gr̄ca origo πορρη i hūc eū dē sēū. Ceterū q̄a multitudo nō fere uacat p̄turbatōne & ipsa appellaū turbā & colluuiē hoies uiles & cōtēptos dicitū & facē: & sētina: nō q̄ hoies sint sordes: sētina: sed q̄ sordidā & abiectā uitā agant. Terenti. i Andria: Sed si tu denegaris duceſ culpā i te tibi onē trāſter: tū illā turbā fiet Inter quos turbā fiet: Nepe iter Simonē & Pāphilū: i quē oīs culpa trāſferet. ergo turbā erit inter duos. Et idē & i eadē ait. Dii uostrā fidē qd̄ turbā ē apd̄ for̄: qd̄ illic hominū litigat. Ego non nego aliquādo turbam inter multos: quemadmodū rixā nō sep̄ inter duos cuius multa exempla sunt etiam inter plures: ut apud Liu. eo āno romā cum pludos a sabioz iuuentute p̄lasciuiā scorta raperētur concursu hominū rixa ac p̄pe praliū fuit. Et nō longe post. Cum conuersus in patres

Annuatim

774

Rectissime

Confiliu

ipetus esset & cōsiliū inter cursu rixa sedata est. Sed Terentius fortasse ideo adiecit qd̄ hominū illic litigat: q̄a uerbū turbā non satis significatū erat p̄bationē eē multorū. Quāq; & illd̄ turbā nō minus p̄ multitudie hominū accipi pōt: q̄ p̄ p̄turbatōne: cū p̄serti de p̄turbatōne adiciat: qd̄ illic hominū litigat. Sed de uno loco non attit̄ & disputare: ubi ifinita sup̄ peditat̄. Dixi a turba fieri turbo cuius genitiuū gr̄matici qd̄ uolunt eē p̄ ludicro illo istrumento turbois: quod uel ex hoc esse documentū ē: q̄ formā acumiē fastigiato uocāus ē binatā ad similitudinē ligni illius. Fallūtur igitur ipsi gr̄matici in turbo turbois quomō in cardo cardonis: qd̄ nec ipsū inuenitur. Ignominosa missio.

falsu

Turbis nō turbis sicut cardo nō cardo

Ignominosa aut̄ missio: si Iuliano crediū: toties ē quoties is q̄ mittit: adicit nōiati ignominia se cā mittere: semp̄. n. det̄ ipator addere cur miles mittat. Sed si eū ex auctorauit iter ifames efficit: licet nō addidit & ignominia cā eū exauctorauit: pace tamē Iuliani exauctorare est dūcē ab ipio suo ditteſe uel missū facere militē: illūq; donare missione militiā p̄lexq;: ut apud Quinti. i milite mariao Pa ter huic emeritis bello stipēdis: tū cū tota subnixū numida fregiū Iugurthā: exauctoratas armis manus agresti labori subegit. Titus Liu. ab urbe cōdita li. xxxv. Volonū quoq; exercitus q̄ uisuo Graccho sūma fide stipēdia fecerat uelut exauctoratus morte ducis a signis discessit. Et in. xxxix. Vbi hoc mō exauctoratū eq̄tē cū gr̄a ipatoris uiderūt se q̄q; excusare: & uicariū accipe: Et i. xlii. Vbi is ueniss̄: oīs milites exauctorati domū ditteſent: prater q̄ q̄ milia locū his optineri circa ariminū puinciam satis esse. Idem li. xlv. Postero die conticē aduocata de rebus a se gestis: & de iniuria tribuni bello alieno se illigatis: ut sua uictoria fructu se fraudar̄: cū deseruiss̄ milites exauctoratos dimisit. Depectus d̄ Epectus: si Vulpi. credimus: dicitur turpiter pactus. Mihi aut̄ pro simplici potius accipi uidetur id qd̄ in multis fit: ut demitor: de abulo: delumo: demostro: deo sculor: depingo: depesco: deuito degullo: demotor: depracor:

Iulian?

Quinti?

T. Liu?

Liu?

Liu?

Liu?

Vulpiam?

Exauctorare

Exauctoratus

775



demulceo. Quod si quando repiat p turpiter: qd' no memi sp
 pisse me: id fit no magis ui p'apositionis q' hoc uerbu copoi
 tur: q' ui ipsius uerbi: qd' citra copositione nonunq' turpe pa
 ctioe significat. Cice. in padoxis: Si quotidie fraudas: decipis:
 poscis: pacisceris: auferis: eripis. Si socios spolias: aratiu expi
 la. Si testamenta aicos expectas: ac ne expectas qde: atq; ip
 se supponis. Hec utq; abundantis: an egentis signa sut. Exe
 plu uero qd' depectus no significat epiter pactus: sed tantu
 pactus apud Terentiu i phormioe: Ita me bene dii amet: ut
 mihi liceat ra diu qd' amo frui ia depacisci mortē cupio. Ta
 le est hoc terentianu: qle illd' uirgilianu: Vitaq; uolūt plau
 de pacisci. Illd' quoq; apud M. tul. ii. rhetoricor: Quidā cū
 circūderet: neq; effugere ullo mo poss: depectus ē cū hosti
 bus: ut arma: & ipedimēta reliquer: & milites educer. Itaq;
 fecit: armis & ipedimētis amissis prater spē milites cōserua
 uit. Nō est accipiendū p turpiter pactus ab auctore eē posi
 tū: qppe q cam narrat: de q cōtrouersia ē an ille turpiter pa
 ctus sit: nō aut factū hois dānat. & aliquoties factū hoc pau
 lo post pactionē uocat: & in libris ad Herenni. hanc eadē rē
 gestā ita expoit: ut quod erat sū officii neq; accul: & neq; ex
 cul: sed tantūmō pactū inter Pompiliū & gallos ita fuisse
 significet. Hanc cōtrouersia ab accusatore atq; ab reo decla
 mandam proponat. Gemma: lapilli.

g Emmas lapillosq; Vul. sic distiguit: dices: Gemma at
 sunt plucida materia: quæ ut refert Sabinus ad Vi
 telliū: Seruius a lapillis eo distigebat: q gemma essent p'
 lucida materia: uelut smaragdi: chrysoliti: amethysti: lapilli
 cōtraria superioribus natura: ut absiani: neuentani. Margari
 tas aut nec gemmis nec lapillis contineri satis cōstitisse: idē
 Sabinus ait: qa concha apud rubz mar & crescit & coalescit.
 Myrrina aut uasa in gemis nō eē Cassius scribit. Hoc falsū
 esse pace horum quattuor iuriscōsultorum: cum omnes au
 ctōres probant: quorum Plinius titulum de gemis nō trāslu
 cētibus fecit: & myrrina in gemmis numerat: & omnes lapi
 des preciosos (prater margarita) noie uno: quod tantū latia

Cicero

Terenti

Virg

Cicero

Cicero

Vulpian

Sabin

Serui

Sabin

Cassius

Depacisci mortē

Aliquotiens

477

lingua hēt: gemas appellat. Itū ipsa ratio. Nā qs nō uidet la
 pillus qd' generale nomē ē oniu puoz lapidū: sed subintelle
 ctione preciosū idē eē qd' gemula. Nā gemas etiā accipiūs
 multoz cubitoz: iueniri: quas ut lapides: nō lapillos appella
 re possumus: ita cū minutæ fuerit lapillos appellare debetis.
 Quod si hi lapides tā grades: translucidi: siue plucidi nō fue
 rint: qles sūt ipfecti: nūqd uocabiūs eos lapillos. Quid hoc
 ridiculū magis. Quod si etiā onis lapis lucidus: gēma ē: e
 etiā pariu marmor: quod in modū uitri trāslucidū ē: gēma e
 rit. Postreō repiūs eiusdē coloris lapides quosdā pmixti con
 stā ex plucidis: & nō plucidis: & ita pmixtos nata: ut nō pos
 sis partē appellaē gēma: pte lapillū. Curtius li. viii. Cū dixit
 & gemas margaritasq; mar littoribus infudit: paulo post
 de eiusdē idis ait: Lapilli ex auribus pēdent: pfecto plucidi
 itelligēdi sūt. Et itez li. x. De rege indo pēdebant ex auribus
 ifignes candore ac magnitudie lapilli. Margaritā uero siue
 margaritū qs negare lapillū possit: q sep ē pusillus lapis. E
 go qdē candidos illos lapillos ex idi regis auribus pēdētes
 margaritas itēpretor. Horatius: cū inqt: Nec magis huic i'
 tra niueos uiridesq; lapillos: de margaritis & smaragdis itel
 lexit. Margaritā aut sicut lapillis forsitan nego: ita gemis fa
 teor nō cōtineri: qd' fere onēs cōcedūt. Seruius tamē grāma
 ticus: qli multi aliter sētiant: inqt: Sine multi separant gē
 mā a margarita: ut Cice. Nullā gēma aut margaritā. & gē
 mas uolūt dici diuersi coloris: Margaritas uero albas: uel gē
 mas integras: margaritas ptusas. Hec Seruii opio ab oibus
 & ab ipsa ueritate dissentit. Est. n. margarita quæ in cōcha
 nascit: Et conchylū dicit: quā uulgo plā appellāt. Hec etiā
 uocat unio: ut idē Pl. ait: qa nūq' nisi idisticta repiat: estq;
 generis masculi. nā tōminini illud: quo nunc qdam p una
 nimitate utūt: nec auctoritate nitit. Nescio. n. apd' quē repi
 at: nec arte: cum deberē esse masculini potius generis: ut ca
 lio: stelio: curculio.
 LAVRENTII Vallensis patricii romai cōmētarior grāma
 ticor secundum liguæ latinæ elegantiam libri ultimi finis.

Curtius

Curti

Horati

Serui

Cicero

Plin

Vnic p unam
 mitate nō
 repiri

ut unio ecclesie inter grecos & latinos
 .i. concordia unanimitas



LAVRENTII Vallensis De Pronomine
Sui Ad Ioannē Tortellium Artinum Liber.

Ingularis tua Ioānes Tortelle: ~~erga~~ erga me beni-
uolētia de meis quātulacūq; sūt: istis opinio: istiq;
præcipue q̄ ad eloquētiā spectat: facit ut q̄cqd de
elegantiā liguræ latīæ q̄ prius ad eloquentiā gra-
dus ē: anoto: id ōne ad te potissimum scribā: cū

præfertī nihil eius generis tā exiguū pficiat a me: qd̄ non
tuq; iudicio ne dicā an amori magnū eē uideat. Nō repudia-
bis igit̄ hoc tanq̄ exiguū: qd̄ de pnoie sui cū eius deriuatiuo
annotaui uelut appendicē q̄stionis illius ubi q̄ sunt huic cū
gtis priæ ac scd̄æ p̄sōæ coia: quēadmodū scis differuius. Nā
illic q̄ triū ōniū: hic uero q̄ unius tantū ppria sūt explicant:
eatenus p̄sus q̄tenus ptin& ad recipiatiōē. Hui dicat ali-
qs p̄ exigua p̄xilīsq; materia nec satis scribi digna. Isti ego
(uitādus ē. n. i. p̄cipio maxie cōtēptus opis) affirmo nō talē
sibi introgresso eā uisū iri: sed magnā: p̄fūdā: sinuolā: similit̄
q; labyrintho cuidā etiā si mīotaurus nō iess&: ut uere liceat
Virgiliano uersu dicere: sic labor ille domus & iextricabilis
error. Vbi utinā nō pleriq; fallereūr: non mō plebeii: sed etiā
p̄icipes i dicendo: ac Theseo pares: q; filo illo Ariadnes aut
nō utiūr: aut abutiūr. Neq; de n̄ra tantū mēoria: uer̄ de ali-
quot iā p̄xis sæculis loquor. In q̄bus uix q̄spiā uitio hoc non
laboraui: uel utēdi isto pnoie: cū nō oport&: uel nō utēdi cū
oport&: At q̄ ulitatio: q̄ necessario: quātæ etiā dignitatis uo-
cabulo: & n. ut sup̄sedeā de gener̄ hoc toto dicer̄: q̄tū grāma-
ticis: dialecticis: p̄his utiq; i iis q̄ metaphysica uocāt: q̄tū the-
ologis: iurisp̄itis: oratoribus: q̄tū deniq; oībus sermone utēti-
bus cōducit res: uerborq; it̄p̄tatio: qd̄ ppriū ē elegantiæ:
certe hoc cuius uī iusq; it̄p̄tatur: it̄ti faciēdū ē iter cætera
uocabula: quātī Plutō iter r̄liq; numia triū maxior̄ deor̄: &
unus: & s̄ tertius. Rides uicissī cōp̄tatiois hypbolē. Tu uero
uel p̄ me lic& rideas tecū una etiā risus: cū ut iqt̄ Hora. Ri-
dētē dicere uer̄ Nil uetat. Rideas iqt̄ non derideas. Nam &

Horati)

Id omne ad te potissimum
scriba

Hui dicat aliq; p̄cipis
p̄ exigua q; materia

Virg

Virg

Virg

Virg

simile

pprius ad ueritatē acced& mea silatio ridicula: q̄ tua cū de
tractione derisio: nec nihil bella: nec incōcīna: nec inepta sa-
ne cōp̄tatio erit. Siq̄dē quēadmodū tres filii Saturni: si uetu-
stati crediūs: oīa inter se diuisere: ut Iupp̄r cælū: Neptūnus
maria: Plutō iferos sortiret: ita tria pnoia & iter se germana:
& iter cæteras uoces p̄itaria: tū oēm p̄sonar̄ nūer̄ coplectūt
ego silue Ioui cuius prima est dignitas: tu silue Neptunno
cuius. ii. sui silue Plutoni cuius tertia: tū oīa p̄ totidē deriua-
tiua cuiusq; sigula sibi uendicāt. Nā qd̄ est qd̄ non meū aut
tuū aut suū dici queat: & lic& sui nō contieat tertiā oio p̄so-
nā: tamē illius ueluti fōs ē: p̄q; ipsum ea tota nuncupat: diu-
us nimis ac locupletius utroq; alior̄: quoniā pluīs uoces pos-
sidet tertia p̄sona q̄ reliq;: & hinc quoq; plutōi cōp̄andū: qui
Dis a diuitis: & eadē cā græce Pluton appellat. Eo qd̄ ma-
gis q; sicut Pluton defectū lucis sentit: eiusq; ipiū ōne ex alie
no pendet orbe: q; hinc illuc aīæ descēdunt: sine q̄bus nō exi-
ster& illius regnū: ita sui & defectū noiati hēt: & nisi regiē
eius aliunde p̄deat: neq; subsistere. & qd̄ ad rē maxie facit:
quēadmodū Plutōe p̄sidi bene maleq; fctōr̄ iudicia exer-
cēt: sic i usu dictiois eius bene maleq; loquētes præcipue iu-
dicant. Ut q; ex hoc iudicio absoluti discesserit: i optio iure
tāq; ad Elysiū eat: cūq; Virgiliano Anchisa dicāt: Quisq; su-
os patiūr manes: exide p̄ aplum Mittiūr elysiū: & pauci læ-
ta arua teneūs. Quā si pnoen istd̄ tāto deo cōpari pōt: cur
eius tractatio p̄ exigua: p̄q; exilis existiet. Libuit iocari Ioan-
nes: dū n̄ram materiā: munus uidelic& i te meū nō eē tātope
cōtēnēdā ostēder̄ uolūis: sed id ipsa tractatio planū faci&:
meq; nō mō potuisse illā labyrintho cōpari: sed fortassis etiā
itus mīotaur̄: id ē desperationē hēnti. De cuius nat̄a: & usu
cū alii ueter̄s grāmatici nōnulla: tū Prisciāus: cui iter hos fct̄
tribuit palma: p̄ multa p̄cipit: & had̄ scio a nulla de uoce di-
ligētius: ut mirer̄ sic lapsā loquēdi cōsuetudinē deflexisse de
uia. Nos huius erroris cas: ut aberrātes r̄ducaūs i uia quoad
facultas fct̄ ap̄it: & siq; p̄tēra tradi potuerit forte diligētius
trader̄ cōabiūr. In quo distet sui & suus iter nos & græcos.

No Existeret illi) re-
gmi

Virg

Tractatio eius

Planū faciet

Priscian)



Priscianus p Ricipio: quoniam Prisc. pleraque ad gratiam figuram reuocat: & hoc in pris pnome quo de agius: idicadum est multa esse: cum alibi: tu uero hic inter nos gracosque diffilia Primu apud illos sui. οὐ οἱ εἰ σφωε σφιν σφεισ σφωυ σφίσι σφασ non frequenti sane in usu: & suus idest εὐσ και σφετερος i minus frequenti esse: apud nos uero q frequetissima & q usitatissima. Deinde phis duobus apud eosdē aliud p nomen idest αὐτῶν αὐτῶ αὐτῶν usurpari: qd proprie est ipsius. ipsi: ipsu: ipso: uel ex utroque copositu εαυτου & licet non nihil differant: tamen crebro illud pro hoc ponitur: uix scias qd iter ipsa iter sit. Neque me fugit ad signanda differentia illud aspirari solere: cum p hoc ponitur. sed nescio an omnes id scriptores obseruarint. Certe nec oēs editiones seruata hēt: & quae hēt uix ubiq: & si ubiq: haberēt: nō tamen in totu lingua latina ispodet. Præterea hoc ipsu copositu prima & scda psonae accommodari nō solū tertia: ut προσεχεται uiv εαυτοισ apud nos si uerbu sit e uerbo: absurdissimu attendite uobis sibi: siue uobis sibi ipsis: cum tamē significet uobis ipsis. Postremo apud Homerum: & siq sūt alii sexcentis in locis repiri οὐ οἱ εἰ: hoc est sui: sibi: se p eus: ei. eū: eo: siue p illius: illi: illū: allo. Cuius auctoritate imitatu nostros: iuenio neiem: ita & suā naturā interdū deserit hoc p nomen: & in locū suū aliud succedere patit. Quod nobis adeo denegatū est: ut sicuti mei: & meus: tui & tuus: ita sui & suus nequeant altere p altero poni: cum nō latina sit: sed barbara oratio: ego amo aicū mei uel tui: hic amat filium sui p meū tuū suū: & hic me credit oīa facere aōre meo: odio tuo: uidiā sua: p mei tui: sui: quae apud gracos nō est differentia. Siquidē ut alibi p bavius sui: ut mei: tui: nostri: uestri: passie semp accipit. Suus uero: ut meus: tuus: nostros: uestros: noster: uester: possessiue uel actiue: quod Priscianū ignorasse ob gratiā forsitan imitationē q mix tam ueget est. Cū ergo tot sit qbus a gratia nostra dissentit oīo: nō qd illi dixerit est intuendū: ne in eundē ique nōnulli: sicut ostendā errorē incidaūs: sed qd nostri: quos auctoritate nitamur.

Homerus

Mei. Tui. Sui. Nostri.
uestri. passiue semp

Suus. Tuus. Meus. nostru
uestru. noster. uester
possessiue & actiue semp

Priscianus

Non esse tria genera: sed reciprocationē sufficere.
h Aec praefatus ad re ipsa uenio. Eius tria Priscia. genera facit: unū qd uocat reciprocū: cū hoc pnoen i seip su rreflectit: ut Cato amat se. Altere quod uocat trāsitionē: cū p deriuatiuū eius loqmur: ut Cato amat suū filiū: siue Cato nē amat suus filius. Tertium quod uocat retrāsitionē: cū accedat altere uerbū: uel in primitio sic: Cato precat me: ut sui filii miserear. Sed optimū fuerit eius ad lram subiicere uerba: eaq; aliqto lōgius repetita: quoniā nō in unius tantū q stiois usū repetent: q hae sūt possessiua uero moīs cōstruūt tribus: cū uerba uel a possessore i possessionē: uel a possessi one in possessore: uel extrisecus transferunt. A possessore in possessionē: ut doceo meū filiū: doces tuū discipulū: docet il le suū auditorē: a possessione uero i possessorem: patet mihi meus filius: patet tibi tuus cliens: patet illi suus seruus. Extrisecus: ut doces tu uel ille meū filiū: doceo ego uel tu suū illi us filiū. Sed melius hoc p retrāsitionē: ut rogat ille ut doceā suū filiū. Cū sit. n. relatiuū exigit ut prius cognoscat psona possessoris sui ad quā referat. Et sciendū q oīa ista possessi ua possessoris qdē psonā scdm primitiuū significant: possessio uero ipsa tertia est psona: ut meus tuus suus: quomō & noīa qbus cōiungūt: ut meus pater: tuus filius: excepto uocatio: q solus i priā psonā possessiuis iueit: cū scda copulat psona: ut mi pater: o mea tu: o nī Chremes. Oīa tamē possessiua i gōs primitioy et uerbis sociata possūt resolui: ut aicū meū mo neo p aicū mei: & Euandz filiū Turnus iterfecit p Euadri filiū: & Dauius filius ab Aenea uictus est p Daui filius. Hoc at iterē: q uoce possessiui genus & caus & nūerus ipsius possessiois ostendit. & substantiua qdem uerba possessiuis cōiuncta ad possessores referunt: ut tuus filius sū: & meus p es: & suus est illius seruus: & aliqto postenus. Nos uero primitis qdē idest sui: sibi: se: a se: uel p reciprocationē: ut sui potior: sibi indulgē: uel p retrāsitionē utiur: ut hortat me ille ut sui potiar: rogat te ille: ut sibi indulgeas. Possessiuis uero cū in eis tunc at trāsitione: ut sui serui miseret: & suo seruo pdest: & suū ser

Verba eius ad litteram

Priscianus

198



uū diligit. nec aliter tamē potest supradictū possessiuū ter-
 tia psona cōstrui cū alius extrinsecus psonis: nisi p trāsitionē:
 quomō primitiuū ei us: idest nisi prius a possessore eius pfi-
 ciscat i aliā uerbū psonā: & sic ab illa rursus ad possessionē
 tertiā: sicut & ad se: ut rogat ille me: ut suus seruus ministrat
 mihi: uel tibi: precat me ut sui p̄ris miserear: petit te ut suo
 plis filio: obsecrat Cice. Varronē: ut suū erudiat natū. Et no-
 tādū cū a tertiā i tertiā fit trāsitio psonā: in dubiū ueit pos-
 sessio: ad quā p̄tineat eaz: ut rogat iste illū: ne suo noceat fi-
 lio. Ambiguū cuius filio: suo istius: an illius: idest rogātis: an
 eius q̄ rogat: quō & ap̄d̄ gr̄acos παρακαλει πλατωνα αρι-
 στοτε λησ̄ ινα τον εαυτον φιλον παιδευη dubiū sit utrū
 Platois an Aristotelis suū. Non uideo qd̄ opus fuerit hac di-
 uisione: cū & alia genera seu alia species eē possint: ut poste-
 rius appebit: neq; hāc ipsa satis iter se distincta sit. Quā enī
 species hāc erit: Cato cupit me aicū sibi uel suū: Oprat te
 colia se & a suis. Ait domū tuā se auctore extructā siue sua
 pecunia: reliquā reipu. restioniū mea i se uoluntatis. Rex est
 domi suā latus sua gloria. Sua quēq; delectant. Terra p se
 stat: & alia plura. Ut fortasse sicut expeditius: ita satius fue-
 rit hāc oīa appellat reciprocationē. Quod p̄p̄mōm Priscia.

Priscian ipse cōfiteat: cū lōge post iqt: Non aliter tamē hoc fit: nisi pri-
 us a tertiā psona uerbū aliqd̄: ut dixiūs: p̄ficiscat ad aliā ex-
 trinsecus psonā: & sic ab illa p retrāsitionē ad eā recipietur
 aliud uerbū: ut rogat me ille ut ad se ueiam: petit te ut sibi
 des: hortat milites ip̄ator: ut se largo potiāt. Quā p̄pter hoc
 tāq̄ generali uocabulo nō ausi dicere solo uti possumus.

Vnde dicta sit reciprocatio.

q̄ Vod ex eo dictū est: q̄ sicut recipiatur spiritus: cū re-
 cipitur: & uida uicissī alluēs litus: & Euripus ad pri-
 stinū subīde cursū r̄diēs recipiatur: ita hāc p̄noia altez̄ pri-
 mitiuū: altez̄ deriuatiuū ad id unde p̄dierant reuertuntur:
 qd̄ gr̄aci ιδι οπαθεσ̄ και ιδιο παθειαν uocat. Priscianusq;
 interpretatur sui passū: & sui passionē tū dure: tū minus ap-
 te: q̄a sui ut diximus tatumō passiuē accipitur. Satis autē

Priscia
mus

779

198;

erat recipiatur: & recipiatur dixisse.

Quomō solœcismus admittatur in sui: & suus.

77 e Thac qd̄ quomō sit utendū ex superioribus liq̄: quo
 77 nā at mō aliq̄ ea abutāt Prisci. ostēdit iq̄s: Tertiā Priscian
 77 uero p̄sōe possessiuū sine uoce altera significāte possessorem
 77 suū nō pōt adūgi alii p̄sōe p se. Si. n. dicā seruus suus ministrat
 77 mihi uel tibi: solœcismus facio. Propemodū ipse p̄ceptor
 hoc p̄noie abusus est. nā ego dixissem ipsius: ut referatur ad
 possessiuū: potius q̄ suū: qd̄ r̄ferri uidei ad uocē alteram: qd̄
 ille nō scit: de quo latius postea. Sed cur de primitiuo solœ-
 cismo omisit exēpla: quā res multū faciebat ad hoc uitium
 deuitādū: ut ego dixi sibi. Non est sibi curā respu. Tu fuisti
 secū. p̄ eo qd̄ ē ego dixi ei: nō ē ei curā respu. tu fuisti cū eo.
 An q̄ tēporibus eius i hoc nūq; aut uix uq̄ peccabat? Quip-
 pe cū hac quoq; tempestate minus in sui peccetur: q̄ in suus.
 Sicut. n. datiuo & ablatiuo postposita prepositioe cum p̄ ut
 exemplis docui: & nōnūq; forsitā gr̄o: ut feci amor sui: uulgus
 uti: ita nō uti accusatio ablatiuoq;. Quis. n. sic loquit: uidi
 se: pergo ad se: indigeo se: redeo a se. Profecto qd̄ sciā nullus.
 Ut si recte rōcinaūr: mior sit eius pars i qua peccat ut pote
 non plāe per duos casus. At uero i suus per oēs: Per noiatiuū
 q̄le fuit Prisciani exēplū & in appoito: ut hoc est opus suum
 per obliquo: ut ego sum amicus patris sui: tu nō places filio
 suo: legisti librū suū: pone hoc ad pedes suos: libris suis fruor
 in hortis suis cœnauimus: p̄ eius: siue ipsius: siue illius. Quā
 dici nō latie: siq̄ rō reddi ita pōt: i primitiuo qd̄: q̄ cū inter
 hūc modū loquendi quē reformidāt: & illū: quo utiūr. nihil
 interē palā ē eos (sep. n. falsitas seipsa cōuincit) sua confessi-
 one peccare. Ut nup̄ quendā gr̄acaz̄ l̄raz̄ ignaz̄ quē q̄ ne-
 gar & p̄ter loquēdi cōsuetudinē: dicendū eē Aristoteles ita
 lū p̄contatus: nō ne Aristotelicus oēs dicūt: cūq; ille respon-
 dit & etiā: ergo i q̄ uō testimonio dici debet. Aristoteles: nō Ari-
 stoteles: ut fieri possit Aristotelicus. In deriuatiua at q̄ colē-
 quens ē: cū sit hoc eiusdē nat̄a: q̄ illi tāq̄ genitori uel domo
 uel duci nō licet: id huic uel filio: uel seruo: uel militi nō licet.

Si recte ratioci-
 namur.

Priscian

Cumq; ille respo-
 dit: etiam.

Aristotelis nō ari-
 stoteles esse di-
 cendu

8.11



Virgili)

Pria caua cur sui & suus abutaür p eius: uel ipsius: uel illius
 u Egr hic qspiã neq; hac mea rone cõtetus: neq; Prisciaõ
 tradeti satis fidei hẽns aget nobiscu auctoritatibus: op
 poetq; Virgilianu illd: Tu breuiter barcẽ nutricẽ affata si
 chei: Nãq; suã patria atiqua cinis ater hẽbat. Quod haud
 dubie illi sile e: seruus suus ministrat mihi: siue seruũ suũ ui
 di: & cetera quæ ptuli paulo ante p oẽs caüs exẽpla. Vbi &
 si abẽ ad qd referat suus: id taẽn subaudit. neõ. n. dicat suus:
 nisi de eo cuius hita sit mẽtio: ut si rogãti ubi e Titus: respõ
 deas nescio: seruus suus e hic: uel seruũ suũ uidi: In quo si so
 læcismus e: & i uersu uirgiliaõ sit: necesse e. Sin i hoc nõ erit:
 falso ait Prisciaõs i illo eẽ. Quid igit ad hoc diceus: si Virgi
 liũ dãnãus tãtũ uirg & poetã: latios: lãge pãcipẽ: q; ferat:
 & nõ eius auctoritatẽ qlib & rone potiorẽ existiet. Si Priscia.
 iã ois huius ars subuertat. nullãq; aut sruacuã maxio: auct
 orũ fuisse dicaus obseruationẽ oportet: Ego etsi uideo Priscia
 nũ si mõ aãduertit id dissuulasse: taẽn ipse nõ dissuulabo:
 aut iã nõ dissuulau potius: Quippe q supioribus exẽplis sile
 eẽ cõfessus sũ: Sed uel poeticã licetiã excusãdã reor: uel opis i
 pfectionẽ. Etenĩ creder lib & Virg. cũ talẽ quẽdã uersũ face
 ret: Nãq; suã patria liquerat tellur sepultã: i peditũ pria syl
 laba uerbi lãga mutasse formã dicẽdi: atq; i solæcismũ: si
 dictu fas e: icidisse. An nõ illd huic ex supiori libro & si non
 p sile: tamẽ nõ dissimile pãsus e: Viuite felices qbus e fortua
paeta iã sua: scilicet eodẽ mõ quo diceus: Viuat felices qbus
e fortua paeta iã sua: p uestra poitũ e sua. Quod siq; dicat
 poitũ eẽ p ppria: recteq; hoc dici: ut id recte diceret: Viuite
 felices qbus e fortua paeta iã ppria: hic nihil dicat: cũ suũ eẽ
 p pprio acceptũ natã tertiã plonã nõ mutet: neõq; sic loqẽ
 e mihi: aut e tibi suus scribendi mos: cũ taẽn dicaus e mihi:
 aut e tibi pprius scribendi mos. Nã i illo huius eiuldẽ poetã
 uersu: Quisq; suos patiür manes: nõ refert id suos ad primã
 plonã: qã sic rsoluẽda e oõ: Nos patiür manes: sed qsq; nõ
 itq; suos: cuius mõi passĩ repiũt exẽpla: ut cũ in bibliotheca
 nos ad suũ qsq; studiũ libros euoluereus. Nepe cum libros


 Viuite felices
 qbus est for
 tuna peracta
 iam sua

Virg

euoluereus: & ad suũ qsq; studiũ illos euoluer. Non e aut
 huic uirgiliaõ de quo disputauis Quidianũ illd sile: Respi
 ce laerte: ut iã sua lumia cõdas: ubi nõ nihil ronis e: q; utruq;
 verbũ eidẽ seruit supposito. Hãc igit Virgiliũ auctoritas: &
 siqua sunt eiufmõĩ apd alios loca: quorũ nõnulla posterius
 attrigã: pria extitit caua ut iã cas enũeraĩcipiã uulgaris erro
 ris.

Quindi)

Secunda causa.

a Ltera q nõ nullas i locis siue hominũ: siue tẽporũ cul
 pa libri corrupti sũt: ut apud Cice. i Salust. Quod si
 istius uita mẽoriã uicerit aliã pães conscripti nõ ex oõe: sed
 ex moribus suis spectare debetis. Quẽ locũ nisi emendet: nõ
 cofidã me expoitus. At ii q se exponere posse cofidũt: ut i to
 ra sentẽtia sic i uerbo suis: qd ratio poscat nõ respiciũt. Nec
 solũ cois e huiuscemõĩ menda librorũ: sed etiã priuata i su
 is cuiusq; codicibus. Nec aliũde factũ e: utq; encliticã qdã
 pãponant: quorũ sunt Ebrardus & Alexander: nisi q Virgi
 lium male legunt: ut i illo uersu: Se satis ambobus teucnilq;
 uenire latinisq;.

Cicero

Virg

Tertia causa.

a Tq; hã qdẽ caua citra nostrã forsitã culpã sunt. To
 tidẽ aut q sequũt nobis utiq; assignãdã sũt: nõ nihil
 ex duabus supioribus alimenti sumentes. Prior quãdo nõ p
 uideus quo iferat hoc pnoẽn quãdã abiguitate decepti: ut
 apud Virg. En priaus: sũt hic etiã sua premia laudi. Et a
 pud Quĩt. Itaq; acceda i plensq; Cice. atq; i us ero: q indubi
 tata sunt breuior. In qbusdã paulũ fortasse dissentia. Nã cũ
 etiã in iudiciũ meũ ostendero: suũ tamẽ legentibus reliquã:
 qsi id suũ de Cic. dicat: nõ de legẽtibus. Et alibi: Quĩdem au
 ctor cur Cicerois exẽplũ cõtraxerit: inq;: Quã qã erãt lãgio
 ra: nõ suis uerbis exposui. Suis accipient plensq; p Cicerois: cũ
 accipiendũ sit eo mõ quo illd exponã altercationẽ nostrã su
 o ordine ac suis uerbis. Idẽ quoq; i primitiuo cõtigit: ut a
 pud eundẽ: Nã & de filio nihil aliud pdiderat misera nisi di
 es: nec iã timebat: ne ille quo fruebat: mori possẽt. Plãctibus
 lachrymisq; pene i pbe dixerĩ pãius utebat. Nec sibi pmitte
 bat dolor lugete uenientẽ. Nã id sibi ad dolorẽ refertur: nõ

Virg

Quintili

Quintili

Quintili

48

1. dms. p dicens

B. III



Cicero Cic. Ut. n. pulchritudo corporis apta cōpoitiōe mēbroꝝ mo
 uet oculos: & delectat hoc qđ inter se oēs ptes quodā lepore
Cicero cōfentiūt. Et itez: Damonē & Pythiā pythagoꝝos ferūt hoc
 aīo inter se fuisse. Vbi ego nō aulī dicei inter ipsas & inter ip
Quintili sos: nā illud ab hoc genere diuersū ē: q̄le apud Quīt. Nēo igi
 tur dubitauerit lōge eē optiūm genus attiquoꝝ: in quo ut ē
 aliqd iter ipsos cōe: id ē iudiciū acce tersūq; ita i geioꝝ pluri
 mā forma. **Flactepus** exēpla de sui. Nūc de suus pferā. **Cic.**
Cicero offi. unde mō ptuli exēpla li. i. In primisq; uersutū & callidū
 factū Solonis: q̄ quo tutior eius uita ess: furere se siūlauit.
Cicero & i eodē: Illa tamē praēstā debēbit q̄ erūt i ipsius ptate. iur
 lus i. iii. Agamēnō cū deuouiss & Dianā q; in suo regno pul
Cicero cherrimū natū eēt. & i eodē: Piscatores ad se cōuocauit: & ab
 iis petiuit: ut āte suos hortulos postridie piscarent. inusitati
Cicero us in eodē: qđ dnūs nauis: eripiet ne suū. Mīme: nō plusq; si
 nauigantē in alto eicere de nauī uelit: qā sua sit. Nec mius
 inusitate p. **L. Sylla:** si mō sincera scripta ē: Sylla si tibi suus
 pudor & dignitas nō pdeēt: nullū auxiliū r̄q̄siuit. Vt q; pbat
 ex altero: illic qđ licuisse dicere: quo tutior sua uita: & q̄ e
 runt i sua ptate: hic at qđ in ipsius regno: & ante ipsius hor
 tulos: & qā eius illa sit: & si eius suus pudor. cāteꝝ in his te
 stioniis duplicia fuere uerba. Quid ubi sunt sigula: Nempe
 idē fieri uidet: nec differre utꝝ dicas: Cepi colūbā cū pullis
 suis: an cū pullis eius. Inueni t̄turē i nido suo: an i nido eius.
 Expuli leonē ex antro eius: an ex ātro suo. Nec aui lupā & ca
 tulos suos: an & catulos eius siue ipsius. Tuet nos deus pp
 ter suā clementiā: an ppter eius ipsiusue clementiā. Ante do
 mū suā me iclamauit: an āte domū eius ipsiusue & siliā. Ego
 uero ita sētio qđo iteruenit copula: nō licere uti suus: qā tūc
 nulla iteē r̄ci p̄catio. Ideoq; nō catulos suos dicendū: sed eius
 In ceteris si substātiū p̄nois respicit ad suppoitū: suus uti
 q; dicendū. sin ad appoitū: sapius etiā dici siue ipsius siue il
 ius. Ad suppoitū: ut tuet nos deus ppter suā clementiā: non
 ppter eius: quēadmodū diciū: tuet nos deus sua boitate: nō
 eius bonitate. Inclāmauit me āte domū suā: nō ante ipsius:
 quēadmodū: diciū: eiecit me domo sua: nō domo ipsius siue

Si modo sincera
scriptura:

hinc de appoitū
 eius. Ad appoitū: Amaūs deū ppter bonitātē eius. Allocutus sū
 hoīem āte domū eius: libentius dixerī q̄ suā. Ita cepi colūbā cū
 pullis eius. Inueni t̄turē in nido eius. Expuli leonē ex ātro eius.
 Nec tamē rō obstat: qui & suo dicat: ac ne auctoritas qđē. **Cic.**
 de repu. li. vi. Itaq; illū de suo regno: ille me de nra repu. p̄cota
 tus ē. **Terē. i. adel.** Suo sibi hunc gladio iugulo. Nisi si qđ adda
 ē appoitū adiectiuū uerbūue: ad qđ fieri recipatio debeat:
 qđ genus ē. Inueni leonē iratū ac sauiorē ob aīssā prādā suā.
 Video colūbā tristē in piculo pulloꝝ suoz. Nosti illū minus
 suo q̄ suoz caū p̄teritū. sentio hoīem ābulātē p domū suā: nō
 p domū eius. Itē scio illū dolē fortunā suā: & i primitiuo quo
 q; opinor hūc agnosē cōtēptū sui. Illud trāleo neiem posse er
 rar: quādo suus ē substātiū: ut eius aut ipsius aut illius utat:
 ut cōpi illū cū suis siue iter suos. Quin etiā uix erratur quan
 do accipitur pro proprio: ut de hac re dixi suo loco non ipsius.
 Et referam hac oīa suis locis ac temporibus non eoz.

Cicero
Tereti

Suo sibi h
gladio iug
lo

Causa cur eius: ipsius: illius abutatur pro suis.
 a Tq; ex his qđē q̄ comēorauī nō mō factū ē: ut multi p
 eius siue ipsius siue illius uterent suus: uerēt ut e cōtra
 tio p hoc illius abuterēt: de quo solocismo nullā fecit **Priscian**
 tionē. Qualia sūt mea p̄xia exēpla: ut uideo colūbā tristē i pi
 culo pulloꝝ eius. Vel columba lug & pullos eius: & q̄le **Donatus**
 grāmatici: ut grāmaticos potissimū suā artis admoneā: li mō
 Donati grāmatici libellus ē de uita Virg. i quo quoq; alterius
 generis uitia dep̄hēdas. Ait ei loquens de Virgilio: Voluit etiā
 eius ossa neapolī trāfferri: ubi diu & suauissē uixerat. Ac pau
 lo post trāslata igit iussu Augusti eius ossa: put statuerat nea
 poli: siue sepulta uia puteolana intra lapidē secundū: suoq; se
 pulchro id distichon qđ fecerat iscriptū ē. Et itez: Itē rogauit
 quo pacto q̄s altā felicēq; eius fortunā seruare p̄t. Supius ue
 ro: Qđ cū magister stabuli Augusto recitass: duplicari sibi i
 mercedē paēs iussit. Et alibi: Aliquotiēs sibi uel suo p̄ eius: & e
 ius p̄ suo uel sibi. Vez e grāca quoq; figura non mimū cauf
 accessit huic errori id quod me pollicitus sū ostensuz. Nā scū
 p uno avrov liceat dicei tū suus: tū eius: tū ipsius: tū illius

Priscian

Donatus

Donatj

Donatj

Donatj

Donatj

Donatj

Si mō dona
grāmatic
libellus e
de uita u
glij



nō taēn qđlib& sēp tardus aut idiligens itērpres quādo hoc il
 lđ cōpetat: nō dispicit. Quo uitio ne itērpitatiōes qđē ecclesia
 sticorū librorū oēs uocāt: quorū quotidiana lectitatio ita nos de
 cipit: ut ipsos itērpites decepit līgua pēgrīa. sed nos idigni re/
 prehēsiōe: q̄ maioribus cr̄diūs: illi uero digni maioribus suis cī
 dī noluerūt. Quo magis ex his prācipue uitiosa a me sūt exē
 pla pferēda: ut errorē nr̄m: ubi fōtē eius agnoueriūs deuiteūs.
 Cū taēn ex hoc cōtūelia nec ulla fiat libris ecclesiasticis hebrā
 a tātū aut grāca līgua loq̄ntibus: nescio ā honor potius hēat:
 nec magna corū traductoribus: si mō dignitatis horū rō hēnda ē
 q̄ uel icerti sūt uel ignoti: uel itēr se dissidētes. Hoc mihi dissīū
 lādū nō fuit uel ob id ne q̄s mihi istorū obiicer& auctoritatē. In
 psal. igit quos Hier. certe nō trāstulit: ubi pleraq; huiusmōi re
 cte trāslata sūt: illđ nō rēte a gloria eorū expulsi sūt: p̄ a gloria
 sua. & itēz: Qui exauerūt ut gladiū līguas eorū: p̄ līguas suas.
 & itēz: Sa tati sūt filiis & dimiserūt rīqas puuli seorū p̄ suis.
 & itēz: Perierūt p̄pter iūqtatē eorū: p̄ suā. Neq; abnueri ī q̄bus
 dā codicibus rēte legi sua: suis: suā. Sed ego rē non hoīem
 noto. Nec nō ibi: Et abstulit sicut oues populū eius: qđ melius
legit suū. Sicut ibi quoq; sicut locutus ē p̄ os sctōz q̄ a sēculo
sūt p̄phetaz eius. Alibi melius: p̄ os sctōz p̄phetaz suoz: q̄ a
sēculo sūt. In his onibus grāce ē gr̄s αυτον & αυτον αυτον
 ille pluralis: hic singularis Aliq̄do & si eius: siue ipsius: siue illius
 tolerari pōt: taēn latius ē suus: ut ī eisdē psal. Neq; descēdit cū
 eo gloria eius p̄ sua: tā& si aliq̄ nō legūt eius. Et itēz: Desideri
ū cordis eius dedisti ei: & uolūtate labiorū eius nō fraudasti eū:
p̄ sui & suis. & itēz: Brachiū eorū nō saluauit eos: p̄ suū. & itēz:
Benedicite dnō oēs āgeli eius: benedicite dnō oēs uirtutes eius.
Benedicite oīa opa eius: p̄ sui: suā: sua: q̄le & illđ ī apocalypsi:
Opā. n. illoz sequūt illos: qđ ego citius dixisse: opa. n. sua. Hu
 ius taēn generis nō ē: si itēruēt uerbū ad hūc moūm: Qđ p̄ nō
 amauit te: siue p̄rem nō amasse te p̄bat ipsius testamētū: poti
 usq̄ suū: ut ē apđ Quīt. li. i. Quo & ipsū & Vir. quoq; scripsisse
māus eorū docēt. Nā ī illo apđ psal. Oīa a te expectāt ut des il
 lis cibū ī tēpōs: dāte te illis colligēt illis p̄ sibi poitū ē. De scđo
 illis magis loquor: qđ sibi quoq; trāslatū iueio suo at̄ p̄ eius:

Traductoribus

Hieronymus

Sanid

Sanid

Sanid

Sanid

Sanid

Quod ego citius dixissem

Quintili

qđ superioris generis uitiū ē illic. Ad nihilū deductus ē ī cōspectu
 suo malignus. & itēz: Si at̄ deliqrūt filii sui legē meā: qđ lego ī
 q̄busdā editiōibus utrobīq; eius. & itēz: Aīa at̄ mea exultabit ī
 dnō: & delectabit sī salutarī suo. Nā id suo ad dnūm r̄fert: non
 ad aīam. αυτον. At ibi nescias an uarietate gauisus itērp̄s sit:
 ā cōsilio mutauerit: Quōiā scđm altitudiēm celi a terra corro
 borauit misericordiā suā sī tientes se. Quō miserit p̄ filioz: mi
 fertus ē dnūs tientes se. Et ī eodē psal paulo post: Misericordiā
 dnī ab aeterno & usq; ī aeternū sī tientes eū: & iusticiā illius sī fili
 os filioz iis q̄ seruāt testamētū eius. & meōrs sūt mādatoz: ipsi
 us: p̄ his qnq; nr̄s suā: se: eius: illius: ipsius: unū ē p̄nomē grāce
αυτον & αυτον αυτον vidē qđ mō dixi: qđ nūc asp̄it: nec ne: nō
 attī& dicez: ut taceā raris ī codicibus psalmoz r̄p̄iri hāc dilige
 tiā. Nā ceteroz ecclesiasticoz libroz nullis adhuc r̄ppi: nec eā
 iudicio meo satis exactā. Vter taēn sermo melior sup̄ tientes se:
 ā sup̄ tientes eū. Lucis dūtaxat grā sup̄ timētes eū: uel ipsius in
 terp̄tis testīonio: q̄ priorē quodā mō posteriorē cor̄xit: nisi uarie
 tatis id grā fecit. Huius generis ille quoq; locus ē: Stabūt iusti ī
 magna cōstantiā aduersus eos q̄ se āgustiauerūt: Qđ si dixisse
 aduersus eos q̄ ipsos āgustiauerūt: obscuritatē deuitalis: Vt ta
 ceam q̄ magis aduerbiū etiam trāstulisse.

Quomodo uitetur amphibolia in sui: & suus.
 Nūero deuitat obscuritas hāc āphibolia: p̄ aliquot fēz tri
 ū p̄noīnū is: ipse: ille: q̄ cū aliis d̄obus sui: & suus: mō pu
 gnāt: mō conueniunt ritu troianoz pueroz: ut ē apud Virgili. Virg
 Et nūc terga fuga nudāt: nūc spicula uertūt Infeli facta p̄ter
 nunc pace ferunt. Mutauit mō se ī ipsos: mutabo alio exēplo in
 eos. Vt fecit itērp̄s sup̄ius in psal. si taēn mutasse dicendū ē.
Cice. ī Bru. Is soceri iustitudo: quē qa cooptatus ī auguz collegiū Cicero
 nō erat: nō admodū diligebat. Prāsertī cū ille. Qu. Scauolā libi
 miorē natu genēz p̄tulisse. Nā id sibi: ut Quintiliani uerbis Quintili
 utar: q̄ eū notat: & ad socēz r̄ferri: & ad Fanniū pōt. At si dixisse
 ei: de Fānio utiq; locutus itelligeret: aut si ipsi: aut si illi: sic
 prāsertī cū is. Qu. Scauolā illi. Et ego qđē deuitare doceā āphi
 boliā. At Prisci. cuius hoc erat officiū: cum eam notat: nō modo
 id non facit: uerum etiam in ipsum indicit paulo post dum ait Priscianus

// incidit



Vel cū trāsītū facit ī aliquos sibi cōiūctos: ut ille miseret eorū q̄ secū uiuūt: uel sibi petiū: uel secū degentiū: dat sibi fauentibus: iculat secū certātes: & inuid & se idigentibus. Nā id sibi: & id se: cū tā pluralis sit nūeri: q̄ singularis: quo fferē abiguū ē. Sed hęc aphibolia ī p̄tūo ē: illa quā ipse notat: si deriuatiuo. Rogat iste illū ne suo noceat filio. Quasi uero nihil ad rē faceret illud de Cice. & Varrone aliud ambigui ptulit exemplum, Suus est illius seruus: & similia male dici,

pruqa

pruqam

pruqa

pruqa

pruqa

Virg

N quo etiā exponēdo qd̄ ī illo nō feciss& errauit: ut ad aliā q̄stionē trāseāus. Errauit. n. iqens: abiguū cuius filio suo istius an illius. Cuiusmōi ē qd̄ supius dixit: Doceo ego uel tu suū illius seruū. Et itez: Suus ē illius seruus. & itez: Suus illius istius ipsius hoīs. Inq; alia lōge post materia: nisi substantis uel uocatis uerbis adiungat: sicut & noīa: meus es filius: meus uocat seruus: tuus noīor parēs: tuus ē p̄s: suus illius sū filius: suus illius es filius: suus illius est filius. Et aliq̄to post nō semel: q̄ uerba mox subiūgā: quoz Prisciāi exēploz unū ē: suus Virgiliū uersus sile illi. Vtz Platōis an Aristotelis suū. qd̄ sermois genus: q̄tū memi nulq̄ iueni. Eozq; malle: aliena p̄mpsis & exēpla is q̄ hoc tradit: q̄ sua fixiss&. Ad hoc p̄bādū ea quoq; facient q̄ de cōiūcta huic materia disputabiūs

Quod Neq; discretiōis neq; abūdātiā causa possit addi suus. n Am uerba q̄ mō p̄misi me subiūctuz utriq; atq; adeo multiplici q̄stōi seruiēt: & iccirco plixius rēitē q̄ hęc sūt. Discretiōis quoq; cā uel abūdantiā sol& cū ḡto possessoris addi ntūs possessiui: ut suus ē Homeri mos. Intelligit. n. nō aliterius: & suus Cice. filius hāres ē p̄is cōstitutus. Suus dicit ad discretiōē illius q̄ secundū leges nō ē suus: id est sub p̄tate p̄is legitimi hō ē. Quod aut suus p̄ uniuscuiusq; p̄prio accipit: ut suus cofirmat. Vir. geor. i. Molles sua tura sabzi. Terē. in Phor. Quot hoīs: tot sētētiā. Suus cuiq; mos ē. Si at ī possessionem fit a possessore trāsitiō: obliq; possessiui utiūr: ut Cic. Miseret filii sui: p̄rab& filio suo: Si extrāsecus fit trāsitiō ī possessionē tertiā p̄sonā sufficit ḡto uti ipsius possessoris. miseror filii Ciceronis. dono filio Ciceronis: accuso filium Ciceronis Lic& tamē etiam addere possessiui casus consequentes uel discretiōis

uerbum omnia ex scripta sunt...
pruqa
pruqa
pruqa
Virg
Tereti
pruqa

cā: uel abūdātiā: Vt ego īgenii sui Cice. Benedico īgeio suo Cicerōi. & filia. Allud quoq; sciēdū: q̄ cū ī aliis possessiuis obus liceat primiti ḡto p̄ oī eoz uti cā: qd̄ ostēdimus ī hoc quoq; possessio p̄noīe tertiā p̄sōa: quomō ī alii tunc utiūr: cū ipse possessor aliqd̄ agat ī possessionē suā: & cū ī aliā trāsītū ostēdat facei p̄ sua possessiōe: ut amat ille suū filiū: & amat sui filiū: bēdicat suo filio: & bēdicat sui filio. si ita taēn possessio ī possessorē faciat trāsitiōē: nō ē cōgruum uti primiti ḡto p̄ possessiui: q̄a uī hēt cōpōiti grāci: ut Cicerōi rēdit suus filius: nō satis cōmode p̄ hoc dicit Cicerōi rēdit sui filius: p̄ suus filius: & filia: quia hęc apud grācos bene dicitur. κικερωνε φιλει ο εαυτον υιοσ nisi si mōi attico p̄ simplici accipiat. & sciēdū q̄ q̄a p̄tūū eius tā singulari: q̄ plurale ē: licet in possessiui & unū & plures possessores itelligere p̄ significatiōē ḡti ad possessorē p̄tinentes: ut suus illius & suus illoz. nec mirē si p̄ trāsitiōē romāi utiūr his p̄noībus id est sui: sibi: se: a se: & eius possessiui ut ostēdiūs: nec nō si ad cōiūctiōē sui ad alias ēt p̄sōas aliqd̄ agat: ut ille uocat me ad se: ducit te secū: trahit oīa ī se: uel cū trāsītū facit ī aliquos sibi cōiūctos: ut ille miseret eoz q̄ secū uiuūt: uel sibi petiū: secū degentiū dat: sibi fauentibus: iculat secū certātes: & inuid & se indigentibus. Et uident hęc oīa possessiui: uī hēt: & filia: nec incōgrue huiuscemōi cōstructionē habuisse cū attici quoq; soleāt huiuscemōi cōpositiuti cū constructionibus. Xenophō απο μνημονε ματε primo ολλο σοκρατων & at et ḡto uel dtō: q̄ loco ḡti possessoris bene addit etiā possessiui: ut supra dixiūs: nō solū n̄oz: sed et atticoz usus cōmp̄bat. Virg. ī Buc. Et me phœbus amat: phœbo sua sēp̄ apud me Muera sūt lauri: & suaue rubēs hiacynthus. Terē. ī adel. Suo sibi hūc gladio iugulo. Plato. ī Timæo. μντε αρα αρυριον μνε χρυσιον μντε αλλοποθεν κτυμα αυτον ιδιον μντε & quod mirē ē hoc ipsū το ιδιον et p̄riā & sc̄d̄a aduiḡit p̄sōa ap̄ illos: ut. ισμοσ εν τω προσευκειδιον ουκ αυτα ιδια τα εμαυτου: p̄ quo nos dicimus meū p̄p̄riū: & tuū p̄p̄riū. dicitur tamen & suū p̄p̄riū illius: ut non puterur abundare suū: sed indubitabilē discretiōē significā

pruqam

pruqam

Nisi si more attico p̄ simplicia accipiat

Xenopho

Virg

Tereti

Plato



re. Illud quoque notandum quod tertiae personae possessiuum ad innuerabiles: ut diximus: refertur personae: quippe cum ad omnia tertiae personae personae: & ad omnia nomina & participia potest referri: ut suus illius, suus istius: ipsius: huius: eius: suus Virgilii uersus: sua discens diligentia. Prima autem personae possessiua & secunda non egent per se plata adiuuante alicuius gratia: cum uel gratia sit in se habet: quomodo nec suus eget gratia sui praeiui quae in se possidet: sed extrinsecus alterius uocis propter multitudinem tertiae personae. Praeter rem fuerit hoc notari quod ait multas atque adeo innumerabiles personas tertiae: cum tantum una sit: sed huius personae innuerabiles uoces. Primum aliud est suus illius filius: & est aliud suus est Homeri uel

Catullus Homero mos: & suus cuique mos: & apud Catullum: Suus cuique innatus est error: quia hic accipit suus pro proprius: illic mihi me. Deinde nulla illic recipitatio quae hic est: quippe intercedente uerbo inter suus & gratiam datiuum. sic Homeri uel Homero est mos suus: siue mos suus est Homero. Cuique est mos suus: siue mos: suus est Cuique est innatus suus error: siue suus error est in natus cuique: Phaebo sunt sepe lauri sua mura apud me: de quo generi constructi posterioris quod sententia apperbit. Nam illud exemplum India mittit ebur: molles sua tura sabae: inutile exemplum est: in quo non accipit sua pro propria: sed quomodo cum dicitur mittit suos legatos: suos milites: suas naues: sua agmina. quo etiam modo accipit in Terentiano exemplo: Suo sibi hunc gladio iugulo. Quod sibi nulla nisi festiuitatis cuiusdam gratia additum est: nec ita cohaerent cum hoc ablatio datus sui praeiui: ut sit in illis gratia: suus Aristotelis Platonis uel nullo pacto separabilibus. Nam si sepes eam alterius genus loquendi erit: de quo non loquitur Priscianus. hoc loco: suusque significabit quod proprius. Sepes autem interiecto uerbo ad hunc modum. Suus est illius mos: sua est illius natura: suus est Aristotelis modus: suum Platonis genus: suus est Virgilii sonus: sua est discens diligentia: sua docentis. Et sine uerbo substantiuo suus tenet & dolor patris: suus matris. nec procul ab hoc est uirgilianum illud: Fessosque sopor suus occupat artus. Quapropter non eadem est: ut Prisciano placet: ratio dicendi suus est Homeri uel Homero mos: uisitatissimum loquendi genus & suus

Virg

Virg

Terenti

Virg

209
Cice. filius haeres est patris institutus. Quod dici ratio uetat. Nam quod ait ad discretionem illius quod secundum legem non est suus: id est sub potestate patris legitimum non est: nulla ratio est: nisi & doceat sic locutos esse: uel legum latos uel principes: senatus: aut populum: uel pretores: uel iuriscosultos: quod etiam diffinitum reliquerunt: quod sui dicatur uel haeres uel serui: nunquam hoc pronomen cum gratia eius modi copulantes. & ut rationem quoque reddat: suus haeres ad eum cuius est seruus: ut si dicam non potest suum instituere haereditate seruum suum: & sua tutela ad illum refertur cuius tutela est. nec aliter dicitur suus ad discretionem alterius: quam meus: tuus alius. Cum ergo nihil agat suus si apponatur ad Ciceronis filius: palam est redundare non aliter quam in altero exemplo. Ego ingenium sui Ciceronis. Benedico ingenio suo Cice. ubi suus redundare non diffinit Priscianus. Sed per redundantia dixit abundantia. Sane abundantia aliquid iterum causa habet redundantia nihil. Nam quo dictionem non dico absurdam sed otiosam: ac simile membro quod integro corpori ueluti sextus in manu digytus agnoscit. Quia ipse quoque quod ait tacite reformidat: loque post eum de uocatiuis personis ait inquit: Itaque quis quantum ad ipsam res naturam recte uideat posse dici: o sue filii Euandri: & o sua uxor Euandri: ut si dicam euandri filii: & euandria uxor: cum in hoc duae tertiae intelligant personae possessoris & possessionis: usus tamen deficit cur usus Prisciane deficit. Nepe quia deficit ratio: atque ipsa res nata. quoniam sue & redundat: & recipitatio quod ipsius proprium est: perdit. At tu uis addi etiam proprium: nec tamen tunc redundare: siue abundare suum: sed indubitabile significare discretionem. Haec res cum ratio tecum non faceret: si nulla usque recipere exempla: tradere precepta non debuisti: si recipere & illa debuisti proferre: quod fecisse oportet: si repperisses. Suus non carum & uocatiuo.

Quod si usus & uerba redundat & conseruanda recipitatio causa respuit tale uocatiuum: o sue filii euandri quod faciet neutra obstante istarum causarum. Profecto uocatiuum oportet admittat: cum natura Prisciano quoque testate non refraget. At quo pacto recipere nec redundante nec recipitatio uocatiuum. Id uero iam superius ostendimus. Si. n. illic: Benedicite domino angeli sui: id angeli uocatiui est casus: pinde ac si diceret

Priscianus

Redundat dicitur est non abundat id quod superfluit

Priscianus

Redundat

Redundantia

Priscianus Redundate



o angeli sui: & q̄le esset defendite: adiuuate: p̄tegitē Cæsarem
uita p̄clitātē o amici sui: o milites: o ciues sui: q̄d̄ni uocatiuū
suus habere dicendū ē. Quod si nulla huiuscemōi repianē e
xēpla: nec mirū q̄a raro sit opus hoc sermone: & ratio tā uali
da ē: ut q̄ p̄sa possit esse cōtenti. Non tantū p̄ noīatiuū
q̄le ē uidet ille suus filius licere loq̄: sed etiā per alios casus.

Priscian)

Icut ī ea quæstione q̄ reliq̄ ē ex Prisciani uerbis sic pa
ulo ante dicentis: Est tamē aliq̄ differentia ī possessi
uo tertiæ p̄sōæ cuius noīatiuo tūc utiū: quādo ad suū pos
sessorē possessio trāsitionē facit: & nō ad aliū. Ut idiḡ illi
us uel Cice. suus filius: uidet illū uel Ciceronē suus filius. Si
liter passiuā q̄ a possessore solo fiūt noīatiuū possessionis e
xigunt. Amatur ab illo uel a Cice. suus filius. Bene meret̄ de
illo uel de Cice. suus filius. Nec nō tā noīatiuo: q̄ aliis caibus
possessiuū licet uti: cū possessorē ostendit̄ extrinsecus facien
tē trāsitionē ad aliq̄ aliā p̄sonā p̄ sua possessione. Ut rogat
me ille: ut suus legat apud me filius: & ut suus doceat a me
filius: ut sui miserear filii: & ut suo donē filio: & ut suū seq̄r
filiū: & ut suo potiar filio. Nā cur ad noīatiuū coartat hanc
regulā? An nō p̄ accusatiuū eiusdē generis ē? Piḡ & Ciceronis
suū filiū. Rumor ē Cæsari insidiari faīliares suos. Cōstat suū
esse Homeri morē: fugere Pōpēiū sua iterē. Fratris tā pigere
incipit uxore suā. Nā p̄ accusatiuū latinius dici q̄ p̄ noīatiuū
sic. fr̄is tā incipit uxor sua pigere: alibi docuit̄. Cuius sile ē il
lud Qui. ī milite mariano: Nec si sit uita cupidissius p̄cni
tere eū facti sui pōt. Quādā reliq̄æ p̄æ
ceptoꝝ quando idifferenter utiū his p̄noībus.

h. Atq̄ porro duarū Priscianī regularū q̄s nūc ad l̄ram sub
ieci in posteriore licet p̄ suus uti eius siue ipsius id ē
ḡto: ut rogat me ille ut eius legat apud me filius: & ut ipsius
doceatur a me filius. In priore non itē qd̄ sup̄ius quoq̄ signi
ficauit̄. Etenim ut diuersa p̄mam claritatis gratia exēpla:
non ausim dicere Pythagoram uenerabantur discipuli e
ius: sed sui. nec quēq̄ dec̄ & ipsius defensio: sed sua: siue
sui: ut apud Valerium Martialem: Et sua riserunt sæcula

Ad litterā subieci

Val. Mar

Meonidē. nā id qd̄ ī principio negauī sub specie trāsitionis
caderē: sua quēq̄ delectat̄: sua cuiusq̄ sūt: suū cuiq̄ reddat̄: nā
admonuius nō posse mutare p̄noē: q̄a nunc substantiuū ē.
Illud at̄ ancipitis usus est quod ī postreō consulto reseruauī
quotiens p̄ ablati uū loq̄mur absolutū: Ut beatus est ille tot
se uel tot eū amantibus. Pōt iā secure uiuere tanta sibi uel ei
ac e lente hæreditate. Quo in genere nonnunq̄ usu uenit: ut
p̄ se: non p̄ eum uel ipsum utiq̄ loquendū sit.

Quēadmodū ī cōstruendo resoluatur sui suusq̄ ī is ipse ille.

e. T qd̄ mireris: ab ipso se incipiendū: ut apud *Quint. liti* *Quinti*

.i. Tradito sibi puero docendi pitus: ingenū eius ī pris
naturāq̄ p̄spiciat. Nō. n. dixerit tradito ei puero: sibi in ei mu
tato: aut eius & puero p̄mutatis: sic. Docendi pitus ī pris in
ingenū pueri naturāq̄ p̄spiciat: tradito sibi eo. Sed magis hoc
ī suus p̄mittit̄: q̄ in is: ob id qd̄ seq̄ uult illud ī cōstructione: I
deoq̄ resoluī ī qd̄ lib̄ & triū deq̄bus defferuius p̄noīū is ip
se ille tāq̄ affitatis quodā aut cōsaguitatis gradu p̄p̄inquo
s: ut apud Senecā: Sæpe ī magistratū scelera redierunt sua.
qd̄ ita cōstruendū erit resoluēdūq̄: Scelera magistri sæpe re
dierunt ī eū: siue in ipsū: siue in illū. Nonnunq̄ resoluī nō pōt:
non mō quādo ē substantiuū: ut suū cuiq̄ soluat̄: sua cuiusq̄
sunt: nisi longa & p̄inde dura circunitione utiū: qd̄ cuiusq̄
ē ei soluat̄: q̄ cuiusq̄ sunt ipsius sunt: sed et quādo accipit p̄
p̄p̄rius: ut suus ē Homeri mos: sūt & sua dona p̄cni: sūt hic
et sua p̄mia laudi. Nisi & hic circunitione utiū. Mos Home
ri ē eius: dona p̄cni sūt ipsi: p̄mia laudis sunt illi: qd̄ mihi
nō p̄batur. Est at̄ & altere p̄ hæc ipsa tria p̄noīa resolutionis
genus: ut si dicas: Sæpe ī magistratū scelera redierunt ipsius: uel e
ius: uel illius: q̄le ē illud sup̄ius ex Qui. quomō & ipsū & Vir.
scripsisse māus eoz̄ docēt. Resoluas. n. sæpe scelera magistri
redier̄ ī ipsū: uel ī eū: uel ī illū. Itē quomō māus & ipsius &
Vir. docēt eos scripsisse. sed hoc trāleo: & ē. nō tā natiua ma
teria q̄ adoptiua. Nā gratius facere scriptorē exilio: q̄ nō ni
hil: q̄ q̄ nihil omittit: ne saltē plus magnitudini uoluminis:
q̄ ut. litati legentiū studuisse uideatur.

Seneca

Virg

Virg

Quint

*Hos oīū gen̄
natura*



Peroratio operis atq; conclusio.

h Aec habui Ioānes de pnoīnū sui & suus recipatione
q̄ dicerē. Cuius q̄stionis tātū abē: ut timeā neq; tenu
itatē facilitatēq; isectet: ut uerear ne magnitudie potius ac
difficultate detereat: & qdē sicut iitio dixi labyritha. Etenī
me quoq; iuuat ad eius finē uelut ad exitū laby: i thi puenif
se illius cretensis. Nā cōplures fuisse mēorant: quē Virgili. i
dē alibi narrat: pietibus textū cæcis iter ācipitēq; Mille uis
habuisse dolū: q̄ signa sequendi Frāger & ide p̄nsus. & irre
meabilis error. Verū nō ē cur ego iā uerear istā legentiū (siq̄
mō hūc libellū legent) desperationē. Nāq; oēm q̄ ātea erat
difficultatem ut illis demerē ipse suscepi: uniuersalq; fer scri
tatus cæcæ domus ābages de labiritho: ut āphitheatrū face
rē: elaborauis: q̄le in media urbe uisit a Vespasiano extractū
aut q̄le puteolanū: cāpanūue: aut ueronēse. Nā eiudē exē
pli sūt pluriā: mille uias illd̄ qdē hēns: sed siue cæcitate: sine
dolo: sine errore: aut quo magis e uicino similitudinē sumā:
q̄le sūmi pontificis palatiū: quod p̄xiē Nicolaus Quītus ex
confuso & labyrintheos āfactus habenti agult. sūmū reddi
dit: nō tamē aboletis eoz titulis: q̄ illd̄ ādificarant: exorna
rantq;: sed repatis ac magnificentius restitutis: ut nō īmeri
to ueteres sūmi pontifices: siq; illis hāz rez̄ sensus est: plus
huic quantū ad ādificationē prin&: q̄ sibi ipsis debere fate
ātur: a quo ādificante plus ornamenti accepūt factū haud
dubie ōni palatiōz̄ magnificentia p̄clarius. Cui nō nihil
nostz̄ fortasse cōferri poterit: q̄ p̄iscoz̄ auctorū. quantū in
nobis est restitimus: repamusq; dignitatē. Sed qd̄ demens
ago: q̄ meum cū illius opere coner ulla ratione cōparare ca
sa cū regia: tofum cū marmore: æs cū auro: litterulas cū excel
lente uirtute: ac singulari sapientia. P̄sertim cum opuscu
tu hoc nō aulim edere: nisi prius ab eo cōprobatū optio lit
teraz̄ cēsor̄ non solū līaz̄ p̄sīde ac p̄cipe. Etenī ille ut sē
p̄ ātea doctrinaz̄ oīum cultor cēsorq;: ita nūc non mō roma
ni p̄tificatus ac romani imperii: uerum etiam romāi eloq̄ii
moderator & p̄iceps. Quæ tria cuiam post homīes natos

Virg

Amphitheatrū romæ a
ue spasio extractū

Nicolai q̄nti laus

Comparat pulchre

206

affuisse dicemus: id est ad duo priora hoc terciū accessisse?
In primis curā gerendi: ut cū ōnis doctrina: tū uero lingua
romana q̄ usitatus latina dicit: cunctarū doctrinaz̄ semia
riū coleret & cresceret: res p̄fecto si uere aestimemus maiori
laudis q̄ cætera. Siq̄dē illa ad nos alioz̄ iudicio & interdū in
uitos deferūt. Hoc nō nisi iudicio n̄o: studioq; cōtingit. Illa
nōnunq; paz̄ recte admistrant. Hoc nō uideo quēadmodū
nō recte queat admistrari. Illa huius opam atq; opē deside
rat: hoc etiā ut illa nō affint: p̄ se potest esse contētū. Itaq; e
go Nicolaū Quintū cū propter alia sūmū hominū iudico:
tū uero p̄pter id q̄ nō tantū cultor ē sapiētia: sed plurimos
etiā cultores efficit: haud iniuria coparādus choro musarū:
siq̄ ūq; musæ extiterūt: q̄ & sape ipse ōnia: & nobis ad capel
sendā ōnem sapiētia auctores esse cōduntur. Ab hoc igitur
Ioannes: cuius tu intimus es: ut ad nos reuertar oraculum
posces nunquid hic liber tibi dedicatus editione sic dignus.

LAVRENTII Vallengis Patritii Romani De Lingua Lati
na Elegātia: Et De Hoc Pronoīe Sui Ad Ioānem Tortelli
um Opus Per Iacobum Rubeum Natione Gallicum Mira
Arte Ac Diligētia Impressum Est Anno Christi. M. CCCC.
LXXVI. Andrea Vendramine Inclyto Duce Venetiarum.

Calphurnius:

Antonio Pasqualino De Sancto Germano Campania. S.
Restituit quondā patriæ uexilla Camillus.

Et raptas gallis solus ademit opes:

Retulit eloquiū n̄o Laurentius æuo

Et Capitolinæ contulit arcis opē:

Barbara cuncta iacent. sunt hoc & uindice pulsi

Quicunq; a gothis signa relicta colunt:

Quo tibi debet semp studiosa iuuentus

Campani Antoni gloria magna soli:

Nanq; tua impensa totum uulgatur in orbem

Vallengis: notus q̄ fuit ante magis.

Auctores musæ

Cuius tu intime



Α
11

101
Σοφισμοὶ αὐτῆ τοῦ σοφιστῆ Κριε ποσειδωνίου
τοῦ παντῶν ἐπιπέδων Κριε ἀσθενῶν οὗτος ἰσοπέδου
ἔστι τὸ ἀπὸ ἀριστερῆ παρὰ ἡμᾶς κατέκειτο
ἢ κατὰ ἄλλους. ἐστὶ τοῦ σοφιστῆ Κριε
γούνη πικριανῆ. ἔρρωτο

Ζ

Co

